

Van ruilmiddel tot god
Enkele bedenkingen over het
geldwezen

Jan Bauwens

Colofon

Titel: *Van ruilmiddel tot god. Enkele bedenkingen over het geldwezen*

D/2014/Jan Bauwens, uitgever

Copyright: Jan Bauwens, Serskamp 2014

Auteur: Jan Bauwens

Uitgever: Jan Bauwens

Druk 2014: Pumbo.nl

Omslagillustratie: Jan Bauwens

ISBN: 90-77532- -

NUR: 730

Trefwoorden: filosofie

“Niet nuttige mensen” en andere waanzin

Wie dacht dat er niets erger bestond dan slavernij, heeft het flink mis, want slaven worden nog steeds beschouwd als mensen. Vandaag neigt men er in sommige kringen toe om mensen als minder nog dan als dingen te beschouwen. Dingen zijn nuttig of ze zijn dat niet, en als ze niet of niet meer nuttig zijn, dan kunnen ze gebeurlijk bij het afval belanden - anders nemen ze toch alleen maar plaats in. Edoch, van zodra men op een gelijkaardige manier over mensen gaat spreken, loopt er veeleer met wie oordeelt dan met wie beoordeeld wordt, iets grondig fout.

In het tijdperk dat voorafging aan de industriële revolutie waren mensen nog min of meer mensen, althans waar ze zich konden veroorloven om mens te zijn. Van tehuizen waarin ouderlingen werden gedropt, was hoegenaamd geen sprake omdat de kinderen hun ouders eerden zoals de goddelijke wet het voorschreef, toentertijd. Geen boer die nog een beetje mens was, zou zijn bejaarde trekpaard hebben afgeslacht om het dan op te eten: het beest had twintig jaar dagdagelijks de ploeg getrokken en karrenvrachten hooi versjouwd, het had een naam, het verstond elk gesproken woord, het was haast samen met hem oud geworden en het was bovendien geen 'het' doch een merrie of een hengst met een naam en een koosnaampje, wiens lot het was om met de boer, hem dienend, door dit eenmalige leven te zijn gegaan. De boer behield zijn oude merrie, gaf haar van zijn beste haver en pachtte voor haar een malse wei waar ze naar hartenlust kon grazen en genieten van een welverdiende rust. Ook voor de oude, trouwe hond werd zorg gedragen, al had die niet zo hard gewerkt, en voor de kat die alleen maar muizen had gevangen en boter had gelangen. Maar elk van die beesten had naar eigen vermogen zijn best gedaan, en dat volstond; zij werden behandeld zoals mensen ook hun

medemensen toen behandelden: de ouderlingen uiteraard maar ook zij die nooit hadden gewerkt: de dorpsgekken en de kreupelen en al die andere varianten waarin de mens wordt geboren zoals de genen dat nu eenmaal willen, ofwel waarin hij terecht komt na een vechtpartij, een ziekte of een ongeval. Maar toen kwam die zogenaamde "industriële revolutie", die een gloednieuw tijdperk inluidde, met name dat van de machines en de automaten: zij beloofden de handarbeider te zullen ontlasten van zijn zware werk, zodat hij nóg meer mens kon worden. En dat alles begon met de uitvinding van de stoommachine.

Volledigheidshalve moet hier worden aan toegevoegd dat reeds ten tijde van Jezus Christus een zekere Heron van Alexandrië een stoommachine had ontwikkeld, en dat eigenlijk toén al, tweeduizend jaar geleden, het tijdperk van de machines en de fabrieken van start had kunnen gaan. Edoch, Heron zijn machine oogde wat onpraktisch en hij had blijkbaar ook geen commercieel talent: geen stoommachine en geen industriële revolutie dus. Maar vijftien eeuwen later, in 1543, het sterfjaar van Copernicus die, na de duistere middeleeuwen, de zon in 't midden van de hemel had geplaatst, het jaar ook waarin Vesalius zijn anatomische atlas schreef, kwam, jawel, een stoomschip de haven van Barcelona binnenvaren. Het was eigendom van de kapitein van de vloot van Karel V - de Spanjaard Blasco de Garay, die zijn uitvinding eigenlijk uit China haalde, waar men al met stoommachines werkte sinds de vierde eeuw. Edoch ook dit keer miste de automatisering haar start, want de kapitein hield zijn 'uitvinding' liever geheim! Het lot heeft gewild dat pas op het einde van de achttiende eeuw, de Schot James Watt aan de stoommachine de plaats gaf die haar tot de ontketenaar maakte van het tijdperk der fabrieken. En dan was het hek van de dam.

Landbouwers werden uit hun hoeven en van hun akkers weggerukt en belandden dra als schriële fabrieksarbeiders in de armtierige 'cités' aan de rand van vreemde, ongezonde en goddeloze steden waar een karig loon zorgde voor ondervoeding, ziekte, ellende en dood. De ambachten, vaak in familiebedrijven, maakten plaats voor een industrie met fabrieken waarin

mensen, opgejaagd door de chronometers van vreemde bazen, tot bedienaren verwerden van ziellose machines die hen niet ontzagen. Een paard zal nog opzij springen en desnoods zijn eigen poten breken als het onverwacht op een mens dreigt te trappen, maar draaiende tandwielen hebben geen gevoelens en het is hen eender of ze pulp vermalen, handen, voeten of hoofden. Reeds in 1845 beschreef Friedrich Engels de wraakroepende levensomstandigheden in de Engelse geïndustrialiseerde, zwartgerookte textielstad Manchester en ook Karl Marx kroop in de pen om de uitbuiting en de vervreemding een halt toe te roepen, want de mensen hadden letterlijk niets meer tenzij de eigen kroost - vandaar trouwens de benaming 'proletariër', wat wil zeggen: 'hij die slechts zijn *proles* - zijn kinderen - bezit'.

Vervreemding? Ja, vervreemding, namelijk van zijn have en goed, maar ook van zijn eigen streek en dorp, familie en gezin, vrouw en kind en tenslotte de vervreemding van zichzelf want om in die omstandigheden niet compleet gek te worden, diende men eigenlijk van een ras van goden in plaats van des mensensoort te zijn. Beeldt u het zich immers eens in: u bent ambachtsman, laten we zeggen, wever, en uw vrouw werkt aan het spinnewiel, zij spint de wol van de schapen die uw oude vader, die hun herder is, dagdagelijks hoedt, hierbij geholpen door de trouwe herdershond. Uw kreupele zoon maakt kleren van uw weefsels en zijn vrouw staat haar kleermaker bij met de productie van hoeden, nodig als bescherming tegen de zon tijdens de oogstmaanden op het veld, als niet alleen de familie maar het ganse dorp samenwerkt. Van betalen en van geld is er aanvankelijk geen sprake: dat dient slechts om mee naar de markt te gaan en daar de ruil te vergemakkelijken; geld is bestemd voor vreemden, want bij u in 't dorp wordt er niet met geld gerekend omdat men helpt waar er handen te kort zijn - dat is de enige regel, want tenslotte is iedereen in 't dorp ook familie van iedereen, er zijn geen vreemden. Het is te zeggen: dat wàs de enige regel en er wàren geen vreemden. Want kijk nu eens wat een enorm onheil er eensklaps is geschied!

- Ambachtslui? Uit hun ateliers zijn ze verdreven!

- Hoezo verdreven?!
- Tja, kijk: ze kunnen immers niet meer concurreren.
- Hoezo, ze kunnen niet meer concurreren? Hebben ze dan te wedijveren met supermensen?
- De prijzen van fabrieksgoederen zijn stukken lager. Machines, weet u wel: die kunnen ambachtslui zich niet veroorloven, het zijn die rijke stedelingen die ze kopen.
- De rijke stedelingen? Maar die weten toch niets af van ambachten, van spinnen en van weven?!
- Maar natuurlijk niet, zij hebben nooit gewerkt, maar zij hebben geld en daarmee schaffen ze zich die machines aan die u, ambachtslieden, lang niet kunt kopen! En zij stellen u te werk in grote ruimten waar hun machines opgesteld staan - de fabrieken, waar gefabriceerd wordt, niet met de hand maar machinaal. En zij, die rijke lomperiken dirigeren gans het spel. Aan u de keuze: honger of een hongerloon, en zo blijft gij *arm*. Ja, zij laten zelfs uw vrouw en kinderen dag en nacht aan hun getouwen werken, naar school hoeven ze niet te gaan, zo blijven ze vooral *dom*. En weet ge wie verhindert dat gij ooit nog uit dat mensonterend slop geraakt?
- Wie dan? Zeg het mij! Wie nog meer is hier in 't spel?
- De kerk natuurlijk.
- De kerk!? Maar dat is onmogelijk!
- In de nieuwe tijd is alles mogelijk.
- Onmogelijk, zeg ik: de kerk, dat is het christendom, de naastenliefde!
- Och arme, dat hadt gij wel graag geloofd...
- Zeg mij dan wat de kerk hiermee van doen heeft!
- "*Houdt gij ze arm, wij houden ze dom!*" Het zijn historische woorden. De bisschop springt de rijkeluizen bij in het proces van uitbuiting en vervreemding, in het proces van ontmenselijking van de mens dat doorgaat tot de laatste mens, want geen

mens mag overschieten: mensen, echte mensen, zij zijn voortaan gewis een groot gevaar! Naar de hel gaat al wie stemt op communisten, socialisten, zo schreeuwt de man van God het uit van op het preekgestoelte, zo schrijven pausen 't neer in encyclieken vanuit hun kathedraal.

- Communisten?

- Tja, die mijnheer Engels daar in Manchester die de ellende van de arbeiders beschrijft, de tering vanwege de dikke smog in die zwart geworden stad, het vuile water, de ondervoeding en de achterlijkheid, het alcoholisme tegen al dat hartverscheurende leed, want de kindersterfte is ineens geëxplodeerd, de levensverwachting lager dan ooit tevoren, het volk zelf wordt zomaar ongestraft geslachtofferd op het altaar van het gouden kalf! Friedrich Engels en Karl Marx zijn aan het zoeken gegaan naar de oorsprong van dat plotselinge onheil, ze zijn gaan analyseren wat er mis gelopen is en ze hebben ook een remedie bedacht, ze willen réchten opeisen voor de arbeiders en voor hun kinderen, ze kunnen het niet langer aanzien, ze willen dat die waanzin meteen wordt stopgezet!

Het is hallucinant, maar die waanzin werd niét stopgezet, in tegendeel: van de ene machine kwam de andere - telkens weer een grotere - en van het ene fortuin, het andere - telkenmale indrukwekkender in omvang. Maar ook uit de waanzin kwam opnieuw een grotere waanzin voort, uit die ellende ontsproten steeds grotere ellendes, ziekten en dood. En in gelijke tred met de armoede en de vervreemding, marcheerden de bisschoppen mee, welke in meer hedendaagse vormen evenwel staatslui konden zijn, of zogenaamde wetenschappers - de wetenschap is immers de religie van vandaag en al wat met de zogenaamde kerk te maken heeft, hoort allang in de musea thuis bij de andere folklore. En zij hielden de daad bij het woord en aldus hielden zij ook de mensen dom, want ondanks het verlies van have en goed en gezin en werk en zichzelf - ondanks de algehele aliënantie van de enkelingen opgesloten in torenhoog op een gestapelde hokjes waar zij alleen nog worden gevoerd... desondanks scandeert men heden in koor dat men schatrijk is en kijkt men neer op wie het land bewerken onder een stralen-

de zon, en dat in navolging van voorzeggings allerlei op de tee-
vee, op het internet en op de rest van het ganse santekraam.

Het verhaal is nog lang niet af, we moesten het immers nog hebben over die waanzin die mensen indeelt in nuttige en niet nuttige exemplaren, dat herinnert gij u wel. Want mensen zijn voortaan niet langer hulpbehoevend zodat zij moeten worden bijgesprongen waar er handen tekort zijn - ze zijn daarentegen alleen nog nuttig of onnuttig, want het gouden kalf heeft de behoefte en de nood uit de kern der dingen gelicht en heeft daar in de plaats het recht en de plicht in vast gelast. Maar dat vervolg zal voor een andere keer wezen, de verteller zijn maag keert immers om - men zou van minder kotsen.¹

Werkloosheid - een leugen zonder gelijke

Deel 1

In het jaar 2009 is zowat zes percent van de Europese beroepsbevolking werkloos. Dat betekent dat van één op elke achttien mensen wordt gezegd dat hij of zij op de kap leeft van zeventien anderen. En menigeen vraagt zich af of het dan *überhaupt* onmogelijk is om die ene met de overige zeventien mee de kost te laten verdienen op de arbeidsmarkt. Stel nu nog dat die ene wat trager en wat minder rendabel was: wie geeft wat ie heeft, is immers waard dat ie leeft. Maar deze zaken zijn niet zo simpel als zij door de band aan de burger worden voorgesteld.

Om te beginnen valt een job allang niet meer per definitie samen met het persoonlijke offer dat elke rechtgeaarde burger aan de samenleving brengt. Nog veel minder waar is dat wie geen job hebben, teren op het werk van anderen. Want veeleer dan een bewijs van werkzaamheid, is een job vandaag princi-

¹ Tekst d.d. 24.02.2009.

pieel niets meer dan een *financiële erkenning* voor een *veronderstelde werkzaamheid*, en dat is iets heel anders.

Een job hebben betekent beschikken over een pasje waarop staat dat men niét op de kap van anderen leeft; het is een 'niet-profiteur'-pasje. En wie geen job hebben, die missen zo'n pasje en worden bijgevolg beschouwd als terend op andermans zweet: levend bij de gratie van anderen en maatschappelijk niet enkel overbodig doch bovendien *ten laste*. Ook als zij zich dagelijks afbeulen voor anderen en niet eens weten wat vakantie is.

Het is ongetwijfeld waar dat heel wat mensen nog steeds eerlijk zijn en ook eerlijk hun dagelijks brood willen verdienen: als zij een job ambiëren, dan is het hen niet in de eerste plaats te doen om dat pasje van 'niet-profiteur' dat toegang verleent tot de rest van de wereld, al nemen zij dat er kennelijk heel graag bij. Meer zelfs: wie voor de keuze staan om ofwel vrijwilligerswerk te doen, ofwel een vaste job te hebben - een vast inkomen, zeg maar - die kiezen *stante pede* voor dat laatste. Ongelijk hebben zij uiteraard niet want élke job moet worden gedaan en dus ook de goed betaalde. En geef mij één goed argument waarom die te versmaden was.

Maar wat als het nu eens een goed betaalde job betrof die eigenlijk geen echte job *was* omdat geen andere prestatie werd verlangd dan de fysieke aanwezigheid op de werf? Zou men in dit geval niet massaal kiezen voor de onbetaalde jobs die van de betrokken vrijwilligers wél forse inspanningen vragen?

Wij hebben geen grootschalige enquête gehouden, maar we stelden wel een tiental mensen voor de keuze: ofwel een vet betaalde baan waarin je niets hoort te presteren, ofwel onbetaald vrijwilligerswerk, uiteraard werk dat inspanningen vergt. Geloof het of niet, maar één van de tien ondervraagden koos voor dat laatste. Uiteraard enkel op voorwaarde dat wat zij deed (het betrof een vrouw) als vrijwilligerswerk werd *erkend*. Als onze mini-enquête veralgemeenbaar was, betekende dit meteen het volgende: geen kat denkt eraan om de vet betaalde en makkelijke baan in te ruilen tegen onbetaald en hard labour

dat bovendien niet eens als werk erkend wordt en dat men onttrokken aan het oog van de ganse wereld doet.

En wie durft nu nog volhouden dat het inzake onze job niet in de eerste plaats gaat om dat pasje van 'niet-profiteur' dat toegang verleent tot de rest van de wereld? Kennelijk is het niet het offer van zijn arbeid dat eenieder eerlijk aan de samenleving dient te brengen, wat ons aanspreekt. *Grosso modo* lijden wij er kennelijk niet zozeer onder dat onze persoonlijke bijdrage aan de maatschappij wordt afgewezen. Het brengt ons zo te zien veel meer in nood als wij voor die bijdrage geen maatschappelijke *erkenning* ontvangen. Door de band heeft een maatschappelijke erkenning een financieel karakter: dit is praktisch en ook 'leuk' maar in nood is het geen absolute voorwaarde.

Het gaat dus om *erkenning*: wie werk zoekt, wil zo'n pasje hebben dat hem vrijwaart voor de in het beste geval meewarige blik van de ander - die blik kan immers ook agressief zijn want - nogmaals - 'werklozen' worden beschouwd als 'maatschappelijk ten laste'. En door het al dan niet bezitten van zo'n pasje, behoort men hetzij tot de kaste van de 'gevers', hetzij tot die van de 'krijgers'. Merk nu ook op dat in de kastenmaatschappij waarin wij met die 'werkloosheid' in het Westen zijn verzeild, de 'gevers' niet zomaar 'milde gevers' zijn terwijl de 'krijgers' ook niet zomaar zijn te vereenzelvigen met 'bedelaars'. De wet *eist* immers van wie hebben, dat zij iets geven, en zij waarborgt ook dat wie niet hebben, toch wat zullen krijgen, zodat dit geven en dit krijgen, heel anders dan in het verhaal van de milde schenkers en de bedelaars, een *gedwongen* handeltje is. Uiteraard heeft eenieder die een beetje nadenkt, begrip voor deze dwang, of wet - de zaak is alleen dat steeds meer mensen in geld geïnteresseerd zijn en veel minder in gedachten.

Nu zijn maatschappelijke kasten niet zomaar vage of fictieve lijntjes waarmee men op grond van arbitraire overeenkomsten burgers indeelt in vermogensgroepen. Kastenvoorwaarden betreffen daarentegen wezenlijk het mens-zijn van de burgers: het feit of wij al dan niet als mens worden erkend, heeft immers fundamenteel

te maken met schuld, zoals bij uitstek het Indische kastenstelsel ons dat leert, want kasten delen mensen in, in schuldeisers en schuldenaren en dat is een heel ander paar mouwen. Schuldeisers hebben rechten, schuldenaren daarentegen hebben alleen nog maar plichten - jegens die rechthebbenden.

En meteen is ook die link gelegd die wij niet zo goed begrijpen omdat wij hem ook niet begrijpen willen: de schuldenaren zijn in de praktijk niets anders dan de slaven van de schuldeisers. De schuldeisers, die de bezittende klasse zijn, paradoxaal genoeg omdat zij een vast inkomen hebben, bezitten - andermaal paradoxaal genoeg - ook het recht om het weinige dat de werklozen nog bezitten, op te eisen. *"Wie heeft, hem zal gegeven worden. En wie niet heeft: het weinige wat hij over heeft, zal hem nog worden ontnomen"*. En uiteraard barst dat zogenaamde Mattheüseffect pas echt uit zijn voegen met het ontstaan van de bankwereld - de troon van het gouden kalf: bezit is dan het middel bij uitstek van de bezittende kaste om nog meer bezit op te eisen, en wel uitgerekend bij de kaste van de bezitlozen.

Bezitlozen zijn dan die mensen die, teneinde de schulden te kunnen inlossen die hen door de rijken ten laste worden gelegd, aan zichzelf moeten gaan peuzelen, of snijden. Mankracht is wat zij eventueel nog kunnen bieden, maar dan onbezoldigd ofwel schijnbezoldigd, want uiteraard zijn schuldeisers een soort van huisjesmelkers en halen zij het laatste uit de kan. Bezitlozen zijn niet alleen gedoemd om zonder bezit te blijven, zonder werk en zonder woonst, maar bovendien moeten zij aldus zichzelf verkopen - en wel onder de prijs.

Sinds zijn analyse in *Das Kapital* heeft Karl Marx de arbeider als proletariër gedefinieerd die enkel nog het werk van zijn handen op de markt kon gooien. Edoch, sinds de creatie van de werkloosheid, is er nog een kaste bijgekomen die ook dat niet langer doen kan en die, als zij al overleeft, dat doet bij de gratie van het recht dat de anderen zichzelf aanmeten om die nieuwe kaste te beschimpen. Want dat is wat de zogenaamde schuldeisers tegenover de zogenaamde schuldenaren doen, alleen al door onder die en geen andere noemer te *bestaan*.

Wonder genoeg wordt in het Christendom de proletariër die zelfs geen kinderen meer bezit, die werkloos is en die verder alleen nog wordt beschimpt, beschuldigd en op het schavot gedood, uitgeroepen tot de zoon van God. Wonder genoeg, doch niet onbegrijpelijk is dat, want is het niet bij de gratie van dat zwarte schaap, dat de bezittende kaste zich tenslotte van alle schuld ontdoet? Is het niet door zijn schuldenaar uiteindelijk ook te doden dat de schuldeiser weer in vrede leven kan? Hij moet, zo goed als zeker, nu wel vrezen voor de geest van de vermoorde en voor die van zijn vader, maar om die reden ook brengt hij hem offers en verklaart hij hem tot zijn heer en tot zijn god. Een andere god heeft hij, om zijn bezit te vrijwaren, immers niet meer van node.

Deel 2

In het kapitalisme werd de arbeid herleid tot een middel om aan geld te komen, maar arbeid is niet alleen veel meer dan dat; arbeid is wezenlijk ook iets helemaal anders. Om te beginnen is arbeid geen middel maar een doel op zich: arbeid heeft een intrinsieke waarde; het is goed te kunnen werken, vooreerst omdat werk vreugde verschaft - arbeidsvreugde. Uiteraard hebben we het hier niet over het afstompende loonwerk dat sinds de industriële revolutie alom de toon is gaan aangeven: we hebben het over het werk dat - net zoals het kinderlijke spel - voldoening schenkt op zich, zoals we dat soms nog zien in het spel van de dans of in het muzikale spel dat spelers in extase brengt, doet opgaan in dat spel en boven zichzelf uittilt, vergeestelijkt, verheft van louter stof tot teken en signaal van andere en hogere werelden dan dit trieste tranendal waarin men wegzinkt van zodra men niet meer spelen kan. Arbeid is geen middel, arbeid is zijn eigen doel.

Het kinderlijke spel wordt arbeid van zodra het in de maatschappij wordt ingepast als *nuttig* spel dat aldus twee keer vreugde schenkt. Een eerste keer als spel, als dans of als gezang, want het doen op zich schenkt ons plezier omdat beweging leven is. Maar een supplementair plezier geeft ons de arbeid als hij bovendien een verandering teweeg kan brengen: de dans, het gezang, de woorden en het doen zijn dan als een be-

zwerend ritueel dat magisch blijkt: na afloop is er immers een invloed van dat spel in onze wereld te bespeuren, een product; de arbeid is bezegeld met een resultaat. Zo laat een tekenaar die opging in zijn grafisch werk, met zijn magisch tafereel een blijvend venster achter op de wereld die hem exalteerde; de musicus laat een lied na dat ook anderen kunnen zingen en wie danst, brengt omstaanders op de been. De meubelmaker die een kast beeldhouwt en die opgaat in de schone vormen en in de vlammen van het hout, laat bovendien een opbergruimte achter; de architect, een huis om te bewonen; de verteller die ook schrijven leerde, een verhaal; de leraar, een les; de bakker een smakelijk brood waarmee men zich kan voeden. Een eerste keer schenkt onze arbeid vreugde omdat wij hem verrichten, een tweede keer als hij iets te voorschijn tovert uit het niets waarmee we onszelf en ook anderen plezier kunnen doen, voeden en in leven houden.

Edoch, als arbeid prettig is zoals het kinderlijke spel, als hij extase teweeg brengt, nieuwe dingen als uit het niets te voorschijn tovert waarmee we anderen verrassen kunnen en wat al niet meer - wat dan heeft ervoor gezorgd dat wij nu veeleer gebukt gaan onder ons werk en dat onze bijbels spreken van een vloek en van een last die wij te voltrekken hebben in het zweet van ons aanschijn!?

Vervreemding, aldus luidt het antwoord kort en bondig: wij zijn van het werk van onze eigen handen compleet vervreemd. Niet omdat werken lastig is, maar precies omdat niét werken zo bijzonder lastig is, hebben wij met onze arbeid een probleem. Het werk werd ons immers door vreemden uit onze handen gerukt en wij werken ook niet langer, wij worden daarentegen door derden als werktuigen gebruikt. Een werktuig heeft geen hoofd, hoeft geen plezier te beleven aan wat het doet, hoeft ook niet te weten wat het doet en is geen eigenaar van de producten waaraan het sleutelt en die het ineen flanst. Een werktuig behoeft slechts een minimum aan onderhoud en aan herstelling, alsook een opbergruimte. Een werktuig is blind en doofstom en moet slechts ter beschikking zijn om de productie aan de gang te houden. Wij hebben een probleem

met onze arbeid omdat wij niet langer zélf arbeiden: wij worden daarentegen tot werktuigen herleid.

Maar daarmee is dit verhaal nog lang niet af: dat wij van ons werk werden beroofd, is erg, maar erger nog is dat wij meteen ons spel kwijt zijn, ons middel tot extase, zodat wij gedoemd zijn om dicht bij de aarde rond te blijven kruipen. Wij zijn zoals vogels van hun vleugels ontdaan, als mens gekortwiekt en tekort gedaan. En het is vooral de manier waarop wij aldus "bij den bok gezet" zijn, die wraakroepend is, want durven wij weerstand te bieden aan deze metaslavernij, dan rest ons misschien niet langer de hongerdood maar in elk geval de sociale uitsluiting. En de hedendaagse psychologie leert ons dat sociale uitsluiting nog erger is dan de dood: het is zoals een dood die men voortdurend zelf beleven moet, het is zonder meer de hel. En is dat niet het equivalent van het niet langer burger zijn terwijl men toch nog in de maatschappij vertoeft en er niet buiten kan? Het equivalent met andere woorden van opsluiting achter de tralies, als was men een in toom te houden wild beest?

Het feit dat mensen op den duur gaan smeken om weer als morsdood werktuig mee te mogen draaien in een mallemolen die in handen van een heel andere kaste is, toont aan dat de sociale psychologie zich helemaal niet vergist inzake haar oordeel over moderne folterpraktijken. Het uitgesloten worden van zelfs het meest mensonterende 'spel', terwijl men haast dagelijks te slikken krijgt dat men zichzelf uitsluit daar men werkonwillig is, plant een perverse draai in de hoofden van wie aldus ten prooi zijn aan een manipulatie die ongezien is in de ganse geschiedenis van het leven: het groepsinstinct in de mens - uitgerekend datgene wat hem medemenselijk kon maken - doet de slaaf smeken om weer slaaf te mogen zijn. Het mensdom is aan een onomkeerbaar proces van zelfvernietiging ten prooi.

Deel 3

Welke duistere krachten hebben ervoor gezorgd dat de waarden der dingen hier zo scheef zijn getrokken? Uiteraard is ar-

heid geen middel en is geld geen doel - uiteraard - maar onder de heerschappij van het gouden kalf zijn wij blijkbaar zo gewend geraakt aan die waanzin, dat we vaak nog nauwelijks beseffen hoe erg het gesteld is met onze opvattingen én met ons ganse zelf.

Leven is bewegen en bewegen is genieten, vraag dat maar aan wie niet meer bewegen kunnen omdat een akelige aandoening hen dat belet, een handicap na een ongeval ofwel de hoge ouderdom: hoe talrijk is de schare mensen niet die nog heel graag eens zouden opstaan om dan slechts éénmaal rond het bed te wandelen waaraan zij sinds jaar en dag zijn vastgekluiserd, wachtend totdat ook het liggen te inspannend is geworden en zij tenslotte alle leven moeten laten uit de handen gaan. Arbeiden is zich inspannen met het lichaam, de geest en de ziel tegelijk, en daarom is het drievoudig bewegen, en zo ook is het driewerf genieten waar een mens zijn arbeid botviert. Werken is deelnemen aan de schepping zonder meer, het is de godendans die zich voltrekt in het zweet van het aanschijn dat daarom zoveel kracht geeft en genot. Van werken krijgt men nimmer meer genoeg als men er slechts eenmaal van geproefd heeft: arbeid is de zin zelf van 't bestaan, en alles wat wij doen, baant zich in feite zonder ophouden een weg doorheen de tijden dat wij eten, nadenken en plannen maken, dromen of alleen maar slapen.

Daarom is er iets vreselijks misgegaan waar mensen arbeid zijn gaan schuwen: waar de jager zich afgekeerd heeft van de jacht, waar de visser zijn netten niet meer weven wil en waar het hem teveel werd om zijn schip zeewaardig te maken; er is voorwaar gevloekt waar de landbouwer zijn akker is gaan haten en de fruitteler niet langer gespannen uitkijkt naar de hemel om het weer te peilen; waar de bakker zich niet langer inspannt om het beste brood ter wereld te bakken en waar de leermeester alleen nog leerlingen rekruteert om de eigen inkomsten veilig te stellen. Deze woorden klinken misschien vreselijk en sommigen zullen zeggen dat ze bij het haar getrokken zijn, maar wij weten diep vanbinnen dat de feiten vaak nog veel erger zijn dan hier gezegd: in een wereld die wordt aange-

dreven door het geld - dat zielloze middel dat alle edele en levende doelen aan zich onderwerpt, kan uiteraard slechts de dood heersen, en die waarheid illustreert zichzelf ook dagelijks.

Inderdaad is er iets misgegaan, maar niet de vrije arbeid en de creativiteit, niet de grote inspanningen van het lichaam en de scherpte van de geest, de vervoering van de ziel - niet zij dragen de schuld, niet zij worden geschuwd, niet zij zijn zondig, onvolmaakt, verminkend of gedrenkt in een om zich heen grijpende malaise: het is daarentegen het gebrék aan al die inspanningen, bewegingen en betrachtingen dat de mens parten is gaan spelen, en wel op het moment dat zijn arbeid, zijn goddelijke scheppingspel, hem werd afgenomen door zielloze demonen, dienaren van het gouden kalf, goudzoekers en moordenaars.

Een zucht ligt aan de basis van wat tot een verschrikkelijke ziekte is geworden, een zucht die hebzucht heet en die een drang is welke niet en nooit kan worden bevredigd. Vandaar ook spreekt men van een 'zucht', van een verzuchting: "Had ik maar!" en "Was ik maar!" - zo heten zij gewis en zij zijn dochters van de ontevredenheid, de onvrede die men zichzelf aanpraat, het grote ongemak dat een mens zichzelf op de hals haalt door te trachten naar al datgene wat hij niet alleen niet is maar bovendien nooit worden zàl omdat hij het niet kàn zijn. Sommige mensen, meer dan anderen, zijn van die zucht de slaaf geworden en daarom hebben zij op hùn beurt anderen tot hun slaven gemaakt. Op die wijze voert een ijdele zucht een leger slaven aan, en alle troepen uit dat leger slaven slepen op hun beurt weer ganse legers slaven in hun kielzog mee. Op die manier degenereert een blijde mensheid tot een trieste karavaan die vol van verzuchtingen ergens heen trekt zonder nog te weten wààr dan heen, terwijl men tegelijk toch heel goed zien kan waar hij wég van trekt; hij verlaat immers het thuisland, hij laat have en goed achter en al het kinderlijke geluk dat in de simpele arbeid is op 't land.

"Vooruitgang" - met deze naam benoemt het spook zichzelf, en het gelooft ook dat het ontsnappen kan aan de doem die valt

over allen die de plicht miskennen om te leven en te handelen, want dat doen zij die niet bewegen en niet scheppen willen, zij die zich niet willen inspannen, zij die het zweet van hun aanschijn schuwen en die liever het 'zijn' inruilen tegen het 'hebben', het levende leven tegen het bezit van levenloze dingen. Hebzucht of de drang naar bezit - dat dringt blijkbaar niet helemaal tot het gros van de mensheid door - is een vorm van doodsverlangen, want waar men zich de eigenaar waant van om het even wat, daar doodt men ook wat men in zijn bezit waant; daar gaat men zitten broeden op een levenloze steen die men verkeerdelijk aanziet voor het ei dat leven in zich draagt en toekomst. De onvermijdelijk periodiek optredende beurscrashes en de recessies bewijzen eigenlijk niets anders dan dat papieren geld niet groeien kan en dat winsten onvermijdelijk worden betaald met allerlei devaluaties. Bezit is slechts een illusie van leven en het kan slechts van tel zijn daar waar het leven zelf gegijzeld wordt.

Jammer genoeg is dat laatste het geval in een groot stuk van de mensenwereld: het natuurlijke recht om te bestaan is met de komst van bepaalde culturen blijkbaar tot een ver verleden gaan behoren, en het burgerschap heeft zich meester gemaakt van het mens-zijn zelf, want wie niet tot een land behoort kan nergens wonen omdat alle gronden door de hebzucht privaatdomeinen zijn geworden. Niet alleen alle gronden maar ook alle dingen zijn tot eigendommen verklaard en zelfs mensen zijn gaan behoren tot deze of tot gene groep, strekking, overtuiging, natie en zo verder. Op die manier bestaan er eigendommen en ook eigenaars en tot die eigendommen gaan hoe langer hoe meer ook mensen behoren. Alles wordt dan uitgedrukt in termen van bezitswaarde of ruilwaarde, waarde op de markt, relatieve waarde dus en zo zijn de dingen nimmer uniek of heilig maar altijd verwisselbaar, uitleenbaar en verkoopbaar. Met het in zwang komen van het geld, zijn helaas ook de te ruilen dingen met iets van de waardeloosheid van het geld besmet geworden, want op hun beurt kunnen zij als ruilmiddel fungeren en staat men dat ook toe en raakt men eraan gewend, zelfs als die ruilmiddelen mensen zijn, kinderen, leerlingen op school welke vaak gekoesterd worden vooral omwille van hun

aantal dat immers jobs vrijwaart in een zeker instituut of in een welbepaalde zuil. Opvoedelingen worden niet met moeilijke leerstof en training gelokt maar veeleer met doorgedreven toegeeflijkheid die aan de opvoeding zelf uiteraard niets bijbrengt.

De verwrongen waarden zijn inmiddels tot systeem geworden, wat een eventuele terugkeer van de mens op zijn passen extra bemoeilijkt, maar onmogelijk is het nooit om te leren van zijn fouten. De tegendoelmatigheid die zich ontplooit in de geringste dingen die vooruitgang heten, wijst ons de weg die een terugweg is, door de inmiddels welbekende "grenzen aan de groei" nogmaals in 't licht te stellen. Zij hebben iets van de Griekse treurspelen en van de onafwendbare doem die blijkbaar op het mensengeslacht rust en zij houden niet op ons te tonen hoe machteloos wij uiteindelijk achterblijven waar wij ons pogen te verzetten tegen 't noodlot. Hoe beter de geneeskunde presteert, hoe meer ouderen en zieken er ook zijn en hoe voller de klinieken liggen; hoe sneller onze voertuigen ons verplaatsen, des te verder gaan wij uit elkaar wonen; hoe uitgebreider het onderwijs, des te nefaster wordt het analfabetisme, bijvoorbeeld ingevolge overspecialisatie en zo gaat het steeds maar door: de toren van Babel bestaat, staat pal voor ons en kijkt ons aan, vernietigend.

De werkloosheid is een kwaal die weggewerkt moet worden, zo scanderen economen en politici alom ter wereld, maar eigenlijk vestigt zich met het weefsel van de jobs een volstrekt anonieme, werkende machinerie met altijd en overal vervangbare onderdeeljes die er zelf niet meer toe doen - terwijl het eigenlijk om ons, mensen, is om wie het allemaal moest draaien...

Deel 4

Bij de aanvang van de industriële revolutie zijn vele dingen in het honderd gelopen, maar een bijzonder rampzalige evolutie betreft de vervreemding tussen de arbeider en het werk van zijn handen en, meer bepaald, de verregaande nefaste invloed daarvan op het ganse leven.

Ter herinnering: voor die tijd waren er, behalve handelaren, enkel jagers, landbouwers en ambachtslieden - elkeen had zijn eigen vakgebied. In feite heeft ten tijde van de industriële revolutie de groep van de handelaren alle andere groepen aan zich onderworpen, en dat kon alleen hierdoor gebeuren, dat deze groep veruit de rijkste was: alleen de rijken konden de machines kopen waaraan anderen dan te werk werden gesteld. Maar deze rijken waren en zijn meteen de minst bekwamen: zij weten immers niets af van de jacht, de veeteelt, de landbouw of de ambachten. Ze zijn ook niet in staat om ook maar iets te maken, want van alles maken zij alleen maar geld en men zou daarom kunnen zeggen dat wat door hen behandeld wordt, slechts onderhevig is aan de entropie, het verval. Want wat in geld werd omgezet, is op de keper beschouwd niets meer waard. Geld kan men niet eten, men kan zich er niet mee kleden, men kan er niet in wonen, men kan er helemaal niets mee doen, tenzij men het tegen al die dingen kan ruilen. En dat kan, maar dat kan slechts zolang er van al die noodzakelijke dingen een overvloed voorhanden is. Is dat niet langer zo, dan wil vanzelfsprekend niemand zijn levensnoodzakelijke brood nog inruilen tegen een waardeloos vel bedrukt papier. Het gouden kalf leeft bij de gratie van een overvloed, wat tevens wil zeggen dat het eigenlijk onmisbare nooit voor geld te koop kan zijn.

De komst van de machines maakte in één klap massaproductie mogelijk - althans mits er genoeg grondstoffen voorhanden waren. En massaproductie werkt nu precies de overvloed in de hand welke aan het geld zijn macht verschaft. Het is dankzij de massaproductie dat handelaren nog veel rijker worden dan ze al waren en dat de geldbezitters de waarde van hun 'bezit' ofwel hun macht, op een nooit eerder gekende manier zien toenemen. Daar staat dan tegenover dat deze machthebbers uitgerkend diegenen zijn die het minst bekwaam zijn om de zaken te besturen en te beredderen, precies omdat zij de niet-werkende, de niet-creatieve klasse zijn, diegenen die niet in staat zijn om ook maar iets te maken. Handelaren kunnen enkel kopen en verkopen en hun succes hangt af van hun winst die, zoals elkeen weet, alleen maar zeer groot kan zijn als zij ook veel te

veel geld vragen voor wat ze verkopen en als ze veel te weinig betalen voor wat ze aankopen. Handelaren worden met andere woorden almaar rijker in de mate dat zij de mensen almaar harder bedriegen. En deze lieden die, het weze herhaald, voor eerst zelf niets kunnen voortbrengen en vervolgens ook nog getalenteerde bedriegers zijn, krijgen het sinds die industriële revolutie in de wereld voor het zeggen.

Dat deze gang van zaken zichzelf uiteindelijk de das omdoet, hoeft geen betoog: dat is de onvermijdelijke logica van het ganse plaatje. Maar vooraleer het zover is, wordt er nog erg geleden. Wat betreft nu de vervreemding tussen de arbeider en het werk van zijn handen, moet het volgende worden gezegd.

We weten dat een van de factoren die het 'gedwee' ombrengen van bijvoorbeeld de gevangenen in concentratiekampen mogelijk maakt, de 'gehoorzaamheid' van de beulen aan hun autoriteiten is en nog niet zo heel lang geleden heeft de Amerikaanse psycholoog

Stanley Milgram bewezen dat het merendeel van de mensen tot dergelijke gruweldaden bereid zijn van zodra een hoger geplaatste de verantwoordelijkheid daarvan op zich zegt te zullen nemen. Een tweede factor die tot zo'n gruwelen kan stimuleren, is het opdrijven van de afstand tussen, enerzijds, de dader en, anderzijds, de gevolgen van zijn daad: mensen gaan makkelijker en onbedachtzamer over tot daden waarvan zij de gevolgen niet of nauwelijks onder ogen dienen te zien. Een derde factor die tot misdaad kan stimuleren is het tegenwoordig stellen van een alibi, in de zin van een relatief sterke attractie: een mens begeert andermans goed en zal eerder tot stelen overgaan naarmate de waarde van dat goed ook groter is.

Alvast deze drie factoren (want er zijn er beslist nog een aantal), waren en zijn nu nog steeds in het spel in de omwenteling die men de industriële revolutie is gaan noemen. De kapitalisten, die we hoger de rijke handelaren hebben genoemd, welke getypeerd worden, enerzijds, door hun onkunde en onwetendheid inzake arbeid en, anderzijds, door een uitmuntend bedriegerstalent, worden alvast in die gewetenloosheid extra gesti-

muleerd door het feit dat zij altijd alle verantwoordelijkheid van zich af hebben weten te schuiven. Zij hadden in feite tegenover niemand verantwoording af te leggen, in de eerste plaats omdat de industriële omwentelingen een dermate plotse linge en abrupte breuk vormden met de maatschappelijke situatie van voor die tijd, dat in feite niemand er op voorbereid was; niemand had de gevolgen kunnen overzien, noch voor de economie, noch voor de maatschappelijke klassenvorming, noch met betrekking tot de 'voortgang', de wetgeving, het milieu en zo voort.

In de eerste plaats inzake de waarde en het nut van de machinaal of industrieel vervaardigde (massa)producten, starden de handelaren zich uiteraard blind op de verkoop en op de mogelijke opbrengst van die goederen. Of in de fabrieken degelijk materiaal geproduceerd werd, was bijzaak; van veel groter belang echter was de kwestie dat producten met spotgoedkope grondstoffen, tegen lage loonkosten en bovendien ook in grote hoeveelheden werden gemaakt. Uiteraard gebeurde zulks ten koste van de kwaliteit én van het product, én van de arbeid, én van de arbeider. Werklui moesten steeds langer en harder werken, tegen steeds lagere lonen, met steeds goedkopere grondstoffen, en zo waren daar in een mum van tijd: kinderarbeid, ondervoeding, verpaupering van de werklieden, achteruitgang van de kwaliteit van de producten, groeiende ontevredenheid op de markt maar tevens het ontbreken van alternatieven voor de consument, daar de kwaliteitsvolle producten binnen de kortste keren weggeconcurrereerd werden. Steeds meer overbodige en zelfs schadelijke producten verschenen op de markt ingevolge de perversering van de zorg van de producent om vooral dingen te vervaardigen die makkelijk en goed verkopen, terwijl het nut en de kwaliteit van die dingen voor hem bijkomstig werd. Bovendien deed de reclame haar intrede: de massale beïnvloeding van het koopgedrag, meer bepaald het leugenachtige aanprijzen van steeds meer waardeloze en schadelijke producten. De rode loper werd uitgerold voor de industrieën van koning alcohol, van tabak en van principieel alle drugs. Met in hun spoor de over-medicalisering en de overconsumptie van duizend en één andere zaken.

En dan kwam de afvalberg, niet anders dan als een te voorzien en niet wegwerkbaar vervolg. Met op de afvalberg dan eveneens: het kwaliteitsproduct, de arbeidsethiek, de arbeider zelf én zijn kroost, de arbeidsvreugde, de schone lucht, de veiligheid en de gezondheid... en tenslotte ook de vaste job. Immers, nu alle werklieden waren herleid tot *werktuigen*, stonden zij in dienst van de productie in plaats van andersom. Die productie zelf stond dan in dienst van een nog grotere productie, zoals hoger uitgelegd: omdat alleen middels de overvloed, het geld aan macht wint en de geldbezitters almaar meer te zeggen krijgen. Edoch, waar het papieren geld meer waard geacht wordt dan het dagelijks brood - omdat men gelooft met dat brood te kunnen morsen aangezien het er 'vanzelfsprekend' in overvloed zou zijn - daar heeft de waanzin duidelijk de bovenhand gekregen. Alleen de honger vermag het dan nog om de mensen weer tot rede te brengen.

Deel 5

De paradox van de ganse werkloosheidsproblematiek is dat niet de werklozen doch de werkenden een bijzonder problematische situatie in de hand werken. Op papier zijn uiteraard de werklozen het probleem omdat zij geen geld in het laatje brengen terwijl zij wel geld kosten aan de maatschappij, maar in de praktijk schort er in de eerste plaats wat met de werkenden omdat zij, zoals hoger aangestipt, vervreemd van hun werkzaamheid handelen, niet meer (mogen of kunnen) weten wat ze voortbrengen en, op de keper beschouwd, nog slechts werktuigen zijn, gevangen in een keurslijf zoals radertjes van een machine die vastzitten aan die machine.

De arbeider weet niet langer wat hij doet, wat hij voortbrengt, waarvoor het dient, of het nuttig dan wel schadelijk is voor anderen en voor hemzelf - het enige wat hij nog doet, is: functioneren, energie verbranden, instructies volgen, een programma afwerken, kortom: klakkeloos uitvoeren wat hem door diegene die hem zijn loon verschaft, wordt opgedragen te doen. Want de te werk gestelde werkt niet langer naar zijn product toe - het laat hem principieel koud of hij voedsel produceert ofwel wapens - en hij werkt ook niet langer omdat hij zich zou amuse-

ren: hij tobt zich nog slechts af omwille van het loon dat dienen moet om aan hemzelf en eventueel aan de van hem afhankelijk - bijvoorbeeld zijn gezin - voedsel en onderdak te kunnen verschaffen. In feite betekent dit dat "vrouw en kind" vandaag door het kapitaal gegijzeld worden om werkkrachten ertoe te verplichten zichzelf tot ziellose werktuigen te herleiden en zodoende de kaste van de rijken nog meer te verrijken.

Geen nood, zo zou men op het eerste gezicht denken: geen nood als de arbeider niet zélf meer weet wat hij maakt, want alvast iemand zal dat wel weten, iemand zal zich wel om het product bekommeren. En precies dat is onwaar, want de arbeider wordt bestuurd door de handelaar, de eigenaar van de machine, die slechts één doel voor ogen heeft: zélf zoveel mogelijk winst maken. Of het product degelijk is, of de arbeider zich amuseert of niet, of hij met zijn loon al dan niet zijn gezin kan voeden: dat alles vraagt de kapitalist zich helemaal niet af tenzij en in de mate dat hij daartoe gedwongen wordt - bijvoorbeeld door de vakbonden.

De arbeider werkt ondanks het inzicht dat het de fabrikant niet te doen is om een product van goede kwaliteit en ook in weerwil van het besef dat hij zijn beste krachten wijdt aan het tot stand brengen van veelal waardeloze en zelfs schadelijke spullen. Bijgevolg is arbeidsvreugde uiteraard uitgesloten. De repetitieve bewegingen die het werk meestal vergt, maar ook de ganse werkomgeving en de omstandigheden zijn vaak allesbehalve bevorderlijk voor de gezondheid en voor het humeur. Als er nog enig geluk te bespeuren valt in het werk, vandaag, dan kan alleen nog het bittere geluk worden bedoeld waarmee men dagelijks, een leven lang, samen met collega's dezelfde lijdensweg aflegt totdat men afscheid neemt van elkaar en van dit 'werk', om dan de genadeslag te ontvangen, meestal in de vorm van de pensioendood, maar vaak ook eerder.

Het percentage van de werknemers die nog op een min of meer bevredigende manier aan de slag kunnen, zakt voortdurend. 'Flexibiliteit' en 'bijstuderen' zijn slechts enkele voorbeelden van mooie en modieuze termen die veelal slechts verwijzen naar werknemers als achter de kar gespannen paarden. En

de karren zelf worden niet eens bestuurd: onderhevig aan de zwaartekracht, bollen zij enkel de steile helling van de minste weerstand naar beneden, recht de afgrond in. De flexibele is hij die zich in de diepte mee laat trekken.

Men mag zich hier vooral niet vergissen: de zwaartekracht verwijst inderdaad naar de weg van de minste weerstand, want de weg en de wet van de vrije markt is zeer verwant aan die van de vrije val. De race naar de maximale winst betekent tevens de vrije val voor kwaliteit, gezondheid en veiligheid. Het streefdoel van de winstmaximalisatie maakt van het geld het einddoel en van het product een middel waarvan op zijn beurt de arbeider een middel is: de arbeider dient om een product tot stand te helpen brengen dat winst oplevert, wat wil zeggen dat het veel te veel kost in verhouding tot wat het slechts waard is. De arbeider en het product dat hij moet voortbrengen, staan ten dienste van het bedrog van de fabrikant, de kapitalist of dus de rijke handelaar, die slechts zichzelf nog meer wil verrijken, die slechts de massa wil bestelen. Wat een gigantisch maatschappelijk scheppingsproces met onderlinge samenwerking moest zijn met het oog op het zo bewoonbaar en zo comfortabel mogelijk maken van de wereld, kwam in handen van lui die dit alleen maar konden misbruiken omdat zij van oudsher bedriegers en dieven zijn. Het gevolg is uiteraard nefast: geen humaan scheppingsproces voltrekt zich op de arbeidsvloer, geen veredeling van al de levensmiddelen en geen betere wereld als resultaat, maar wel een pervertering van dat alles, met een levenslange lijdensweg voor werknemers tot in den treure, een vernieling van al het goede dat de aarde bieden kon en een aanzwengeling van het kwaad, een verslaving van de consumenten aan gifstoffen - zo immers worden zij, net zoals in de roofmoord, op de snelst mogelijke manier van al hun resterende bezit ontdaan.

Alleen de werklozen kunnen nog werken - dat is de paradox van de ganse toestand. Al wie niet aan handen en voeten gebonden liggen - en dat zijn zij die beschikken over vrije tijd maar tevens over de vrijheid om hem goed te gebruiken, zijn principieel nog in staat om vrij te handelen, om de gang van

zaken in vraag te stellen en om niet alleen passieve toeschouwer te zijn van het ganse maatschappelijke gebeuren maar om dit gebeuren tevens te onderzoeken. Werklozen zijn niet zozeer mensen zonder werk maar zij zijn in de eerste plaats mensen zonder betaalde job, wat wil zeggen: mensen die vrij zijn van de hoger genoemde chantage, manipulatie en conditionering waarvan alle werkenden het slachtoffer zijn. Werklozen zijn bovendien vrij van de oogkleppen die hen blind doen functioneren, en zij hebben zich ook niet die rem aangekweekt die werkenden hebben, en die moet verhinderen dat zij zich nog afvragen of het wel goed is wat ze doen. Werklozen zijn veelal vrij van al die rampzalige beknottingen die werkenden op de werkvloer opdoen om het ondanks alles vol te kunnen blijven houden en in wezen kunnen zij dan eigenlijk maar best van de nood een deugd maken door die mogelijkheden aan te spreken die alle anderen moeten missen.

Maar er is nog een functie die door de werklozen uitgeoefend wordt en die essentieel blijkt voor het maatschappelijke welzijn in zijn geheel: de kaste van de werklozen functioneert namelijk als een maatschappelijke zondebok.

De Franse filosoof René Girard heeft het mechanisme beschreven waardoor een groep zijn agressie kanaliseert naar één slachtoffer toe - een zondebok, in dit geval een kaste - om zich vervolgens van dat slachtoffer en meteen van zijn eigen agressie te ontdoen. De zondebok wordt eerst beschuldigd of met schuld beladen en vervolgens wordt hij mét die schuld de dood ingestuurd. Soms wordt de zondebok nadien vergoddelijkt omdat het tenslotte dankzij hem is dat men zich weer goed kan voelen.

Er is veel geschreven over de theorie en over de gebruiken in verband met dit mechanisme, maar ontegenzeggelijk illustreert het bestaan ervan hoe dan ook andermaal de meedogenloosheid van de natuur die personen noch rechten erkent en die alles behalve moreel goed is. In het geval van de werkloosheidskaste wordt de zondebok niet letterlijk doch maatschappelijk gedood - eigenlijk verbannen. Hij wordt uitgesloten uit het wereldse verkeer, zagezegd omdat hij er niet toe bijdraagt, en het

onrecht in dezer schuilt in het feit dat dit terzijde van de wereld staan niet volgt uit de wil van de werkloze, maar uit zijn 'zwakheid', zodat hier slechts het ordinaire "recht van de sterkste" speelt.

Zoals bekend, is inzake sociale uitstoting vooral de onderscheidingsdrang werkzaam, die zich hier op de meest goedkope en gemene manier manifesteert: het feit indachtig dat 'geluk' een zaak is van sociale vergelijking, gaat de groep zich beter voelen wanneer hij een minderheid van zwakkeren afstoot. Het doet er dan niet toe of hij deze minderheid doodt ofwel onderhoudt of zelfs in de watten legt en verheerlijkt - zoals men dat soms met gehandicapten doet: alleen al door die minderheid te isoleren, bereikt de groep zijn doel; isoleren of afzonderen is immers reeds per definitie het tentoonstellen van die zwakheden die de groep als zodanig kenmerken.

Deze methode staat haaks op de christelijke naastenliefde die daarentegen de zwakheid - de naaktheid - van geliefden met de eigen mantel verbergt. Werklozen, gehandicapten, ouderlingen, vreemdelingen en zo meer: zij worden tot zondebokken van zodra zij niet meer eerst als mensen maar als werklozen, gehandicapten, ouderlingen en vreemdelingen worden benoemd. Vervolgens immers worden zij uit de groep verbannen en ondergebracht in speciale 'tehuizen' (of categorieën) die immers op maat gemaakt zijn van de zwakheden die zij delen. Want men kan toch zeker niet verwachten dat mensen die zelf geen rolstoel nodig hebben, hun huizen laten ombouwen voor rolstoelgebruikers? Kan men dan verwachten van mensen die niét oud zijn, dat zij accessoires aanbrengen voor ouderlingen en dat zij rekening met hen houden? Want daar gaat het tenslotte om: dat een welbepaalde categorie van mensen geen rekening zou hoeven te houden met anderen, die zwakker zijn, want alom weerklinkt hetzelfde rijm: "Ik ben toch niet mijn broeders hoeder!?"

Over het hoofd gezien wordt wel dat wie niét werkloos, gehandicapt, oud of allochtoon zijn - dat zij dit *vooralsnog* niet zijn. Werkenden, gezonde en jonge mensen en ook mensen die hier ten lande thuis zijn, behoren immers tot een bijzonder veran-

derlijke groep en het geluk waarop zij bogen, is uitermate precair en broos. Meer nog: er is niet slechts het *gevaar* dat de werkende ooit zijn job kan verliezen - hij zàl ooit zijn werk verliezen, de vraag luidt slechts *wanneer* dat gebeuren zal. Dat jongelui ooit oud zullen zijn, is een zekerheid als ze niet voortijdig sterven. Het lot kan in een fractie van een seconde de meest gezonde lui veroordelen tot levenslang in de rolstoel. En rapper dan men denkt, breken onlusten uit of komt men in situaties dat men zijn land moet ontvluchten en dat men elders aanspoelt - niet als bevelen uitdelende toerist die immers geld heeft en die in de watten gelegd wil worden, maar als bedelaar, als schooier. De groep die zich goed wil voelen door anderen af te stoten, is de meest veranderlijke van alle mogelijke groepen; hij is nog labielier dan de groep van de levenden, die weliswaar zeer talrijk blijft doorheen de tijden. Zo zijn er vandaag zes miljard mensen; binnen anderhalve eeuw zal die groep waarschijnlijk nog talrijker zijn; maar niemand die vandaag leeft, zal dan nog tot die groep behoren. De groep die zich verlustigt in het afstoten van anderen, stoot uiteindelijk zichzelf reeds van nature af krachtens de oppermacht van de dood die aldus recht spreekt over allen.²

De lange baan

De democratie: zij steunt op de regel dat wat de meerderheid wil, ook wet zal wezen. En wij hebben de democratie als het ware opgegeten, want welhaast niemand denkt eraan om twijfel te koesteren omtrent de staatsvorm die het Westen regeert met - andermaal - de regel: *wet is wat de meerderheid wil*. Uiteraard zit er wel wat meer nuance in de zaak, maar het principe mag worden ondervraagd.

²Tekst d.d. 02-10 maart 2009.

Dat de meerderheid de wet bepaalt, kan onmogelijk zijn oorsprong hebben in het geloof dat de meerderheid het altijd bij het rechte eind heeft: de ondervinding leert dat precies het tegendeel het geval is. Het leeuwenaandeel van het volk heeft helemaal geen kennis en verkiest bijna wetens en willens het bedrog en het zelfbedrog boven de waarheid en de wetenschap. Als de meerderheid de wet bepaalt, dan doet zij dat niet omdat zij kennis zou hebben van het goede. Bepaalt de meerderheid dan de wet omdat zij het meeste gevreesd wordt? En omdat al wie ingaat tegen de wil van die meerderheid, ook moet vrezen haar tegen zich in het harnas te zullen jagen en door haar verpletterd te zullen worden?

Of zo'n vrees terecht was, is een andere zaak, want als de meerderheid geen kennis heeft, is zij ook makkelijk te manipuleren en te misleiden. Westerse politici hebben daarvan dan ook hun job gemaakt: ze laten de mensen geloven dat ze het voor hen opnemen en intussen melken ze hen leeg. Deze strategie blijkt perfect te werken en zij blijkt ook veel duurzamer dan redelijkerwijze verwacht kon worden.

In tegenstelling tot wat sommigen geloven, blijkt het dus manifest niét zo te zijn dat de meerderheid het meeste gevreesd wordt, en dat zij om die reden de wet zou bepalen: de beide veronderstellingen zijn fout. Niet de meerderheid wordt het meest gevreesd, maar wel een meerderheid met kennis van de waarheid omtrent zichzelf. Daarom dient de meerderheid in slaap gewiegd te worden. Haar wordt een droom voorgehouden, ze wordt aan het lijntje gehouden. Wat gevreesd wordt, is dat zij wakker zou worden en dat zij dan zou ontdekken dat zij slechts droomt en ten prooi is aan bedrog.

Geld is bij uitstek wat de massa doet dromen: geld is vermogen, potentie, macht. Geld, dat zijn principiële onuitputtelijke mogelijkheden, het zijn dromen... die verwezenlijkt worden. Geld is wat aansluit bij de droom om hem waar te maken, het is alles wat nog aan de droom ontbrak om hem werkelijk te doen worden: de massa gelooft dat de droom én het geld samen gewis het paradijs op aarde zijn. In feite vormt dit twee-

span het quasi volmaakte manipulatiemiddel in handen van politici.

Politici doen de massa dromen, en de massa gelooft in de droom door de kracht van het geld - het middel bij uitstek om dromen waar te maken. Edoch, geld kan slechts één keer worden uitgegeven, de droom kan principieel slechts één keer worden waar gemaakt. Eenmaal het geld verteerd is, heeft men immers geen enkele reden meer om nog te dromen: het koesteren van dromen zonder geld, en dus zonder de belofte ze ooit waar te kunnen maken, dat ware pas écht zelfbedrog - tot dat zelfbedrog ware uiteraard niemand in staat.

Omdat wij nu eenmaal onze dromen liever willen behouden, omdat wij voor desillusies vrezen, stellen we het ook uit om die dromen al te gauw in werkelijkheid om te zetten: we geven ons geld niet zo makkelijk uit, we schuiven de realisatie van onze dromen op de lange baan zodat we ze kunnen blijven koesteren. Uiteraard is ook dit nog zelfbedrog, maar het is alvast een vorm van zelfbedrog waarmee men leven kan omdat ergens nog de hoop bewaard blijft.

Hoop - het is een term die eerder thuis hoort in het religieuze, maar hij komt ook hier wonderwel van pas. Hoop maakt uitstel draaglijk omdat precies de hoop ons ervan verzekert dat uitstel geen afstel is. Het bewaren van de hoop valt in maatschappelijk opzicht bijna perfect samen met het bewaren van het eigen kapitaal.

Om zijn geld niet te verliezen ingevolge diefstal - of devaluatie - vertrouwt men het noodgedwongen aan banken toe. Redelijkerwijze mag bijgevolg de (maatschappelijke) hoop van een mens nooit groter zijn dan zijn vertrouwen in het bankwezen: een mens kan slechts bogen op wat zijn bank voor hem bewaart, en dat zij dat doen zal, kan hij slechts hopen. Het bankwezen is aldus onverminderd de materialisatie van god zelf: als god de mens in de steek laat, heeft hij geen recht meer op hoop en worden al zijn dromen terstond beëindigd. "Laat va-

ren alle hoop, gij die hier intreedt", zo luidt het opschrift boven de poort van de hel, in de *Commedia* van Dante.³

De droom en het geld: apart zijn ze kwetsbaar, maar samen vormen deze twee elementen, als een quasi onvermoeibaar tweespan, het manipulatiemiddel bij uitstek in handen van wie over deze wereld heersen. De droom en de hoop om hem waar te maken: een hoop waar het bankwezen borg voor staat - het bankwezen dat zich aldus goddelijke allures aanmeet, maar dat doet het niet zonder dat eerst de mens zijn geloof in het geld heeft beleden. Wij belijden ons geloof in het geld waar wij ons bloed offeren in ruil voor geld, waar wij arbeid verrichten, niet om er medemensen mee bij te staan, maar om er zelf geldelijk voordeel uit te halen.

Edoch, wie zich overleveren aan de macht van het gouden kalf, en wie aldus de waarheid, de schoonheid en het goede ondergeschikt maken aan het eigen geldbezit, mogen niet verwachten dat dit hen tot bedrog verleidende kalf, met zijn dienaren "eerlijk zal blijven samenzweren". Er is geen twijfel mogelijk dat van zodra het kalf een dienaar niet langer gebruiken kan, het hem zonder scrupules zal droppen. De dag komt, dat het bankwezen in hetwelke de massa haar opperste vertrouwen heeft gesteld, de hoop van die massa verijdelen zal, en het zal dit volstrekt meedogenloos doen, omdat het bankwezen in

3 Dit is de vertaling volgens Christinus Kops: Dante Alighieri, *De goddelijke komedie*, uitg. G. Wijdeveld, DNB, Antwerpen 1985, p. 30. De volledige passage, nu volgens A. De Beer, *De onsterfelijke Dante*, deel II, Leuven 1954, p. 50, luidt als volgt:

Door mij komt ge in de stad der diep-bedroefden;

Door mij komt ge in het lijden zonder einde;

Door mij komt ge in de wereld der verdoemden.

Hij, die mij schiep, geeft ieder naar verdienste.

*Mij schonk het aanschijn 't goddelijk Alvermogen,
de hoogste Wijsheid, en de eerste Liefde.*

*Vóór mij bestond van al wat werd geschapen
alleen wat eeuwig is; ook ik duur eeuwig.*

Laat gij die intreedt, alle hope varen.

werkelijkheid een onwezen is: het is geen wezen, het is een ijdele constructie met de houdbaarheid van de leugen.

Hardnekkig is de menselijke hoop, en daarom ook is het vertrouwen in het bankwezen zo onredelijk groot. Op de keper weet iedereen dat geld louter papier is, dat kapitalen zichzelf niet kunnen vermeerderen zonder bedrog, en dat bedrog om wraak roept, zodat ten langen leste het pleit beslecht zal worden door bruto geweld, terwijl uiteraard alle afspraken - onder dewelke ook deze die de waarde van het geld bepalen - met de voeten getreden zullen worden.

Het bankwezen is daarom slechts houdbaar zolang mensen collectief bereid zijn om zichzelf te blijven bedriegen met ijdele hoop: die zorgt ervoor dat zij aan hun geld niet raken, en zo weet het bankwezen zich vooralsnog 'veilig'. Het leeft bij de gratie van een hoop die niet meer realistisch is, maar ziekelijk en waanzinnig. Edoch zolang het volk daarmee massaal besmet is, kan deze ziekte van de waanzin het gouden kalf in leven houden.

Intussen ontstaat er vanzelfsprekend wel een spreekwoordelijke "lange baan" waar mensen al datgene opschuiven waarvoor zij uiteindelijk denken te leven. Om het kort te houden: op de lange baan staan alle niet verwezenlijkte dromen waarvoor tallozen zich een leven lang en zelfs vele generaties naeen hebben afgetoed en opgeofferd. Op de lange baan staan alle cadeaus die mensen aan zichzelf wilden doen, nog netjes ingepakt, in het prachtigste geschenkpapier. Op de lange baan staan ook alle onuitgepakte beloften die mensen aan andere mensen hebben voorgehouden om een of ander van hen te bekomen: een klus, een instemming, soms zelfs een 'ja-woord' en huwelijkstrouw. De lange baan herbergt meer dingen dan er op de aardbol zelf ooit zullen kunnen staan, maar als het gouden kalf door zijn poten zakt, dan is het ook met de lange baan gedaan, en dan gaat al wat erop staat op in de mist. Uiteindelijk leeft het gros van het mensdom tot meerdere eer en glorie van de lange baan, die mistig geworden laan, die feitelijk samenvalt met het hart van de wereld. "Houdt goede moed, broeders!", zo zegt ergens de apostel die niet in het kalf ge-

looft doch in de goddelijke mens: "Houdt goede moed, want deze wereld is bezig met verdwijnen!"⁴⁵

Bezit en bezetenheid

Er is iets niet helemaal koosjer met onze voorstellingen inzake 'hebben' en 'zijn', en dat heeft zijn oorzaak hierin dat men gelooft in een verschil tussen beide, daar waar 'hebben' en 'zijn' feitelijk hetzelfde betekenen. Zijn bezit wordt door een mens met hand en tand verdedigd en men zegt soms dat men dat doet alsof zijn eigen leven ervan af hing: wat men *heeft*, wordt aldus verdedigd alsof het zijn eigen *zijn* betrof. Edoch, zijn het *hebben* en het *zijn* wel zo duidelijk onderscheiden als de twee termen die hen benoemen?

Het mysterie van dat al dan niet vermeende onderscheid ligt uiteraard besloten in het mysterie van ons lichaam, waarvan sommigen beweren dat het iets is dat we alleen maar *hebben*, terwijl anderen de schouders ophalen en ons bezweren dat we met ons lichaam samenvallen, dat we ons lichaam *zijn*. En wie van de twee heeft gelijk? Hebben ze dan beiden gelijk? Of hebben ze alletwee ongelijk? Is iemand die zijn twee benen mist, minder *mens* dan een gezond persoon? Is het *zijn* van een automobilist of van een vliegtuigpilot groter dan dat van een voetganger? Zijn de gezonden en de rijken echt méér mens dan de zieken en de bezitslozen? Of zijn alle mensen evenwaardig als mens, zoals het Christendom dat zo schoon verkondigt?

Voor een deel is het *hebben* uiteraard zeer illusoir, want niemand valt met zijn bezit zelf samen; men kan de eigenaar zijn van enorme schatten, maar als puntje bij paaltje komt, kunnen die zelfs iemands tandpijn niet verzachten en ook kunnen zij zelfs geen minuut toevoegen aan het leven van de rijke, in ruil

4 *Cor.* 7: 31.

5 Tekst d,d, 02.12.2008.

voor al zijn geld. Ook kan men met geld geen schulden afkopen, tenzij de schuldeiser zelf zich daarmee akkoord kan verklaren. Anderzijds kan het bezit van al was het maar een kleine som, op het juiste moment, het leven en dus het *zijn* van iemand redden. Een westerling die vijftig euro stort voor noodhulp aan Centraal Afrika, redt daarmee zowaar een mensenleven. En of men in hongersnood al dan niet een brood kan kopen, bepaalt gewis of men zal overleven.

Iemand kan een schilderij van Vincent Van Gogh bezitten en het bewaren in een kluis, ofwel kan hij het ophangen om het dagelijks te bekijken. Dat laatste zou weliswaar zeer onverstandig zijn om te doen, aangezien de geldwaarde van zo'n ding de artistieke waarde in grote mate overtreft, ofschoon beweerd wordt dat de laatst genoemde waarde, de eerst genoemde bepaalt en niet andersom. De huichelarij bestaat daar vanzelfsprekend in het feit dat mensen in werkelijkheid aannemen dat de geldwaarde van een doek zijn artistieke waarde bepaalt, terwijl ze tegelijk voorliegen dat een doek zo duur is precies omdat het zo schoon is. En zelfs al ging het inderdaad om een bijzonder schoon schilderij, dan nog kon het niet de schoonheid zijn die de geldwaarde ervan bepaalde, omdat niet de schoonheid als zodanig doch de schaarste ervan, geld moet kosten: geld is altijd de vrucht van competitie, strijd en winst. Geld en geweld gaan hand in hand. Bezit gaat samen met oorlog en doodslag... omdat wij er niét mee samenvallen, omdat we het gemeenschappelijk konden hebben, omdat men het naar zich toetrekken kan, omdat men het kan verliezen, omdat men zijn bezit net niet *is*.

Edoch, naarmate de wereld verder evolueert, lijkt ook dat te veranderen: het gebied van het *zijn* lijkt te worden aangevreten door dat van het *hebben*, en zelfs zodanig dat het eigen *zijn* voorwerp van oorlog wordt en van geweldpleging. Nadat de aarde, die het gemeenschappelijke 'bezit' van alle mensen was, in percelen werd opgedeeld die door sommigen werden opgeëist en waar anderen van verjaagd werden, werden nu ook de lichamen van de levende wezens opgeëist, in bezit genomen, verkocht of gedood. De planten werden allang als het eigen-

dom beschouwd van de landbouwers die hen verbouwden, en vanaf een zeker moment gebeurde dat ook met de dieren die niet langer wild zijn of natuurlijk doch die gefokt worden, vrijwel uitsluitend met het oog op hun consumptie. In ontwikkelde, westerse landen leven ongeveer evenveel varkens als mensen; zij leven echter aan het oog onttrokken een bestaan dat slechts enkele jaren duurt en dat louter voor de vleesproductie is bedoeld. Iets gelijkaardigs geldt voor runderen, schapen, kippen en nog andere soorten. Tot de zogenaamde 'wilde' dieren behoren alleen nog maar die soorten die (voorlopig nog) te klein zijn om door mensen te worden opgegeten, zoals stekelbaarzen, mussen, muizen en insecten.

Na de privatisering of de in bezit name van het land, de planten en de dieren, werden ook mensen in bezit genomen. Aanvankelijk gebeurde dat openlijk in de vorm van de zogenaamde slavernij of het lijfeigenschap, hetwelke echter geleidelijk is bijgesteld geworden, zodat men sinds de industriële revolutie spreekt van arbeiders of loonslaven en van paria's of mensen wiens enige bezit bestaat uit hun kroost. Later worden aan de arbeiders rechten verschafft en krijgen alle mensen zogenaamde 'mensenrechten' - althans in theorie, zodat het lijkt alsof eenieder weer zichzelf de baas is. Tegelijk etaleren problemen zoals bijvoorbeeld dat van de *sans-papiers* dat men als nooit tevoren hetzij burger is - wat wil zeggen: het bezit van een staat - hetzij volstrekt onbestaande. Een rechter aan het Europese hooggerechtshof oordeelde omstreeks het jaar 2000 dat een Europese moeder die haar kind aborteerde, niet gestraft kon worden omdat het kind toen ongeborn was en zodoende nog niet over burgerrechten beschikte. Het burgerschap of het toebehoren van een mens aan een natie wordt door politici aldus beschouwd als een statuut dat fundamenteeler is dan dat van het mens-zijn zelf, zodat de zogenaamde mensenrechten in feite niet de rechten van mensen beogen doch die van (wereld)burgers, en het scheelt soms niet veel of bepaalde huisdieren zullen eerder tot die beschermde categorie gaan behoren dan bepaalde mensen. De burger gaat er prat op in het bezit te zijn van een identiteitskaart, doch in feite is - geheel andersom - hijzelf het bezit van de identiteit die middels die kaart door

de staat aan hem wordt toegeschreven. Hij dient te gehoorzamen als hij middels de naam op de kaart die hij de zijne acht, wordt opgeroepen, hetzij om bestaansmiddelen af te halen, hetzij om belastingen in te leveren, geoordeeld te worden of de troepen te gaan vervoegen aan het oorlogsfront.

Zijn burgerschap maakt bovendien dat na zijn dood een mens ook het eigenaarschap over zijn eigen lichaam verliest - tenminste voor zover hij dat voordien bezat. Als een burger zich niet speciaal heeft ingespannen om zijn veto te stellen, dan wordt zijn lichaam vanaf het moment van zijn overlijden integraal bezit van de staat, die alle bruikbare organen daaruit verwijdert nog voor ze in ontbinding zijn, om die dan aan te wenden voor het welzijn van de ganse gemeenschap. Althans in theorie, want de praktijk leert dat zowat twee derden van alle organen in het buitenland verzeilen, meer bepaald om daar te worden *verkocht*.

Maar het meest van al nog worden sinds oudsher mensen van zichzelf vervreemd via de zogenaamde 'geest', waarvan de eigen naam (zoals die bijvoorbeeld op de identiteitskaart staat) de meest eenvoudige manifestatie is: iemand wordt bij zijn naam genoemd en hij staat op, gaat naar de aanroeper toe en vraagt hem waarmee hij hem van dienst kan zijn. Zij die de namen van alle anderen kennen, kunnen hen ook aanroepen en bevelen, bedreigen, laten opsporen, eventueel vernietigen: zij hebben middels al die namen *macht*, alsof zij niet slechts de namen maar de dragers van die namen zelf in hun bezit hadden. Een en ander heeft vooral te maken met wat men de "magie van de aanroeping" kon gaan noemen, want mensen gehoorzamen van kindsbeen af spontaan aan diegenen die hen bij de naam noemen omdat dezen ook hun natuurlijke bezitters zijn, wat wil zeggen: hun ouders, diegenen van wiens vlees zij afsplitsingen zijn.

De geest is echter meer dan alleen maar de naam, en de magie van de geest omhelst ook meer dan die van de aanroeping, al kan alle geest daartoe worden herleid. Het geestelijke vormt clusters van namen: theorieën, overtuigingen, ideologieën. Dit zijn gehelen van woorden die door mensen kunnen worden be-

grepen, en zij die begrijpen, zijn ook trots dat ze begrijpen. Edoch, precies die trots verhindert hen het ultieme begrip, namelijk het inzicht dat de woordengehelen die zij beweren te begrijpen, op hun beurt bezit nemen van al wie ze begrijpen. Want die woorden grijpen hun geleerden vast en zij lossen hen niet meer uit hun greep.

De zogenaamde geest neemt via het hoofd bezit van het ganse lichaam en ook van het ganse hebben en houden van diegene die erdoor begeesterd wordt. In vroegere tijden sprak men ook wel eens over *bezetenheid* en, ondanks alle mooie theorieën, drukt die 'primitieve' term nog het beste uit wat er met mensen aan de hand is die van zichzelf werden beroofd. Zij zijn in vuur en vlam gezet en alleen het fysieke vuur van een brandstapel kan hen nog stoppen in hun furie, al moet hier worden aan toegevoegd dat zelfs deze drastische maatregel tegendoelmatig is gebleken omdat hij enerzijds wel de bezetene doodt maar anderzijds de bezetenheid zelf vaak nog heftiger doet verspreiden. Ja, het lijkt wel alsof het fysieke vuur van een brandstapel en het doden van de drager van dat geestelijke bezit in kwestie, dit bezit vermenigvuldigt en uitdraagt aan alle omstaanders, welke het aldus op zijn beurt in bezit neemt, en dit keer zelfs zonder dat deze omstaanders het begrijpen, want zij halen de trots die hen verblindt voor de bezetenheid dit keer niet uit het tijdrovende begrijpen maar uit de verontwaardiging bij het kennis nemen van de verbranding van de bezetene, wat geschiedt in één enkel ogenblik.

Maar laten we hier de knoop doorhakken en het verhaal over bezit en bezetenheid laten voor wat het is. En laten we ons in plaats daarvan eens afvragen of een zich ontwarren uit de magische webben van woorden behalve mogelijk ook wenselijk zou zijn. En misschien zouden we dan tot de ontdekking komen dat helemaal zónder woorden er geen kennis, geen besef en zelfs niet het geringste benul zou zijn van het eigen bestaan of dat van een ander. Misschien zijn het bezit en de bezetenheid, hoe vervelend ook, gewoon noodzakelijke ingrediënten

van onze zijnsvoorwaarden zonder meer, en hebben we die al-
dus te nemen of te laten. Wie zal het zeggen!⁶

Schuld en bezit

Zijn hebzucht en geldzucht soms moeilijk te begrijpen, dan komt dat wellicht doordat zij de verschijnselen waarover het in wezen gaat, binnenstebuiten bekijken. Als sommigen niet begrijpen waarom er geen maat staat op het willen hebben, terwijl overbodig bezit tenslotte nog slechts ballast kan zijn eenmaal alle behoeften werden bevredigd, dan duidt dit onbegrip enkel op een foute invalshoek. Wie de onbevredigbaarheid van de bezitsdrang willen vatten, die moeten deze verzuchting ook echt van binnenuit bekijken, en dan verschijnt die niet zozeer als het zinloze, mateloze nalopen van bezit maar veeleer als het volgehouden ontvluchten van *schuld*. Immers, terwijl men van bezittingen op zich een keer genoeg kan hebben, is de druk van schulden en zo ook de druk van *mogelijke* schulden een veel wakkerdere motor van de zogenaamde hebzucht dan het vooruitzicht op een immer toenemend vermogen.

In dat opzicht kan men de last van schulden in feite goed vergelijken met die van pijn: schuld verhoudt zich tot bezit zoals pijn zich verhoudt tot gezondheid. Zoals het niet de gezondheid op zich is die men eindeloos nastreeft, maar wel het vrij zijn van ziekten - omdat gezondheid niet anders gedefinieerd kan worden dan als de afwezigheid van ziekten - zo ook streeft men niet het bezit op zich na maar wel het vrij zijn van schuld. Bezit is voor ons weliswaar nog iets anders dan schuldenloosheid, maar het heeft alleen betekenis als zichtbaar bewijs van het vrij zijn van schulden, terwijl al wat daar bovenop komt op de keper beschouwd slechts betekenisvol kan zijn als een buffer tegen mogelijke schulden. Waar de pijn als overwonnen

6 Tekst d.d. 31.01.2009.

wordt beschouwd, ontleent het bezit zijn betekenis nog slechts aan de schuld.

Rijkdom en bezit - o, paradox - worden nagestreefd omdat zij de ultieme getuigen zijn van de schuldenloosheid van wie deze attributen sieren. Wie rijk is, heeft geen schulden en omdat schulden in laatste instantie eigenlijk *zonden* zijn, is de rijkdom het schrijn van de heiligheid. De drang naar rijkdom en bezit - de hebzucht - is feitelijk op de heiligheid gericht.

Maar uiteraard is hier overduidelijk een anomalie in het spel. In onze wereld immers blijken hebzucht, rijkdom en bezit allerminst deugden en tekenen van heiligheid: veeleer zijn het zonden en bewijsstukken van medeplichtigheid aan misdaad of van schuld. Blijkbaar heeft de stroom van de existentie ergens een bijzonder vreemde bocht gemaakt, waardoor alle grote dingen van het leven binnenstebuiten werden gedraaid: gelijk hebben blijkt het tegendeel van gelijk krijgen, de leugen regeert en heeft bijgevolg ook de waarheid in haar macht, en rijkdom en bezit wijzen niet langer op heiligheid maar, zoals een beroemd Frans schrijver zegt, schuilt achter elk fortuin een grote misdaad.

Wellicht om al die redenen kan alleen nog de religie van het christendom de waarheid in zich bergen: haar god is immers rijk noch machtig en daarom schuldenvrij. De christelijke god is uiteindelijk de enige ter wereld waarmee het gouden kalf wedijvert. Het christendom zegt klaar en duidelijk dat er twee heren zijn - de wereldse en de hemelse - en dat wij allen voor een onoverkomelijke keuze staan, want dat men de twee tegelijk niet kan dienen: de vriend van de wereld is zonder meer de vijand van god. Het gouden kalf wil vrijgepleit worden van alle schuld - de zoon van god neemt daarentegen alle schuld op zich. De wereld trekt alle macht naar zich toe - de godheid schenkt met milde hand de vrijheid aan de geringsten onder ons. De keizer laat zich door allen dienen - de zoon van god is de dienaar van allen. De wereldse machthebber neemt - de godheid geeft.

En zo is niet de hebzucht doch de vrijgevigheid het kenmerk van de zondenloze. Wellicht zijn de hebzuchtigen niet zozeer van kwade wil, en vergissen zij zich alleen maar in hun 'strategie': zij willen beslist bezit verwerven om het daarna te kunnen uitdelen, in de mening dat men niet vrijgevig zijn kan als men niet eerst vele zaken bezit. Edoch, zij zien daarbij over het hoofd dat het kostbaarste wat men bezitten kan, noodzakelijk uit zichzelf voorkomt en dat het pas tot leven komt als het geschonken wordt - ja, dat het zich door wegschenking vermenigvuldigt, zoals bij uitstek ook het woord. Men heeft schuld zolang men zijn bezit niet heeft vermenigvuldigd. Maar wellicht moet men dit nog anders zeggen...⁷

Een beknopte beschouwing over 'hedendaagse kunst'

De essentie van het kwaad van het kapitalisme bestaat in de pervertering van de waarden die het teweeg brengt, voortgedreven door de hebzucht als ultieme motor: het Hebben verdringt het Zijn, middel en doel werden onderling verwisseld. Geld is niet langer het ruilmiddel dat toelaat zijn overschot aan aardappelen kwijt te raken en er graan voor in de plaats te krijgen: geld is voortaan het doel en de aardappel, het graan en alle andere waardevolle producten zijn verworpen tot de middelen om het geldbezit te vermeerderen.

Een direct en onvermijdelijk gevolg van die perversie is vanzelfsprekend dat de kwaliteit van de producten op de markt naar beneden zal gaan. Iedereen wil immers zo groot mogelijke winstmarges, en de grootte van de winst hangt af van het verschil tussen de prijs van datgene wat men in het product geïnvesteerd heeft (aan tijd, aan grondstoffen, aan kennis...) en

⁷ Tekst d.d. 27.03.2009.

de prijs die men ervoor krijgt op de markt. Om de winstmarge te vergroten, moet de potentiële koper misleid worden door hem, onder meer, waren aan te smeren die hun prijs bijlange niet waard zijn.

Onwetendheid en desinformatie reiken hier elkaar de hand. Voor een boek met een kunstlederen kft wordt welhaast meer geld gevraagd dan voor hetzelfde boek met een echte lederen kft en dat kan ook, onder meer omdat de koper de waarde van die grondstoffen niet meer kent; vaak gelooft hij zelfs dat kunstleder kostbaarder is dan leder zonder meer omdat zijn kennis van het Nederlands of van de taal in het algemeen schromelijk tekort schiet.

In een kapitalistisch bestel wordt elkeen er toe genoopt zich steeds weer af te vragen hoe hij of zij de ander "zo goed mogelijk" kan bedriegen: hoe kan de leugen zich in de waarheid verkleden? Hoe kan wat slecht is, doorgaan voor goed? Hoe kunnen wij maken dat de ander zich verkijkt op wat wij hem of haar voorhouden? Hoe maken wij de ultieme illusie die de ander te kijk zet en die ons het nakijken geeft? In twee woorden: hoe dood ik zonder zelf geraakt te worden?

De vraag naar bezit is in de eerste plaats de vraag naar geld, en zij klinkt heel simpel als volgt: hoe maak ik geld? Hoe trek ik geld naar mij toe? In een kapitalistisch bestel is geld noodzakelijk om te kunnen overleven maar tegelijk wordt het ook onmogelijk om zijn bezit te vermeerderen zonder de ander te bestelen, want dat doet men als men hem zaken aansmeert die hun prijs lang niet waard zijn. In het kapitalisme moet al wie wil leven, bereid zijn om anderen te doden, en dat is het recht van de sterkste, de volstrekt cultuurloze, meedogenloze natuur.

De analyse van Karl Marx laat zien hoe in het geldsysteem, de rijken almaar rijker worden en de armen almaar armer. De rijken worden rijker omdat zij hun geld kunnen beleggen, zodat hun kapitaal blijft aangroeien zonder dat zij daarvoor noemenswaardige inspanningen hoeven te doen. In werkelijkheid chanteren zij de niet-bezitters die immers niet verder kunnen zonder het geld dat nodig is om hun elementaire behoeften te

bevredigen. Deze laatsten worden dan genoodzaakt om zichzelf te verkopen, of tenminste hun arbeid. Zij worden verplicht om al hun energie te investeren in werk, in ruil waarvoor zij precies genoeg geld ontvangen om aan de slag te kunnen blijven. Hebben zij tegenslag, bijvoorbeeld met hun gezondheid, dan hebben ze gewoon brute pech, want zolang er een overschot bestaat aan arbeidskrachten, wordt natuurlijke selectie aldaar meer dan alleen maar getolereerd.

Aan geld komen kan men door het te beleggen als men het heeft, en moet men het ontberen, dan mag men blij zijn als men kan arbeiden. Zij die paraderen, zullen dankzij het systeem van het gouden kalf kunnen blijven paraderen, en zij die zwoegen en zweten, zullen dat helaas tot het bittere einde moeten blijven doen. Geld heeft men of men heeft het niet.

Maar er zijn vanzelfsprekend ook allerlei trucs en achterpoortjes die op zijn minst de hoop kunnen voeden dat bijvoorbeeld iedereen president kan worden van het land waar het kalf koning is.

Diefstal is het meest gemene van die trucs maar diefstal verschilt in feite slechts weinig van het bedrog waarin men anderen besteelt zonder dat zij dat goed beseffen. De dief is in feite eerlijker dan de corrupte handelaar omdat hij tenminste nalaat om zijn slachtoffer ook nog te gaan beroven van het beséf dat hij bedrogen wordt. Diefstal kan zodanig gesofisticeerd en verbloemd worden dat zij resulteert in het belonen van de dief en in het toezwaaien van lof en eer aan zijn adres, en dat is iets heel anders dan boete of gevangenisstraf. Er bestaan charlatans die doorgaan voor 'cultuurministers' en die de miljoentjes van eerlijke en hard werkende belastingbetalers uitdelen aan bevriende fraudeurs die zich bijvoorbeeld 'literatoren' laten noemen en die er aldus niet alleen in slagen om zich andermans goed toe te eigenen, maar die bovendien de kunst verstaan om zich daarvoor op de koop toe nog eens vet te laten betalen. De kunst van het bedrog is de enige die zij verstaan en die zij ook met gretigheid beoefenen: zij behoren tot de 'krijgers', zoals ooit een groot Jezuiet deze bedriegers noemde - een categorie van lieden welke van de zogenaamde 'gevers' onderscheiden

dient te worden, en hij bezwoer ons, die zijn leerlingen waren, er over te waken dat we onszelf altijd tot de 'gevers' konden rekenen. Het kapitalistisch systeem drijft dit dilemma in feite op de spits.

De truc bij uitstek om aan geld te komen bestaat in het verkopen van prullen die hun geld bijlange niet waard zijn. Vreselijk is het wanneer aldus bijvoorbeeld nepvoedsel voor voedsel wordt verkocht; wanneer allerlei gebruiksvoorwerpen verschijnen op de markt die, van zodra ze aangewend worden, uit elkaar vallen; wanneer verslavende artikelen zoals schadelijke en soms ook dodelijke drugs en spelletjes zich een weg banen naar steeds nieuwe prooien, tot onschuldige kinderen toe; wanneer uiteindelijk zelfs de liefde en de vele andere diepmenselijke gevoelens nog slechts worden voorgewend of ingezet in functie van persoonlijke winst. De echte doelen van het leven en zijn diepste waarden verworden tot nog slechts alibi's voor criminele activiteiten; het goede is nog slechts nuttig als het verhullende kleed van het kwaad.

Aan geld komt men door dingen te verkopen die hun prijs niet waard zijn. Die dingen zal uiteraard niemand kopen die over zijn volle verstand beschikt - zo zou men denken. Maar de feiten tonen aan dat, als puntje bij paaltje komt, dit zogenaamde 'volle verstand' een bijzonder wendbaar zaakje is. Mensen kunnen meer bepaald onder allerlei vormen van druk worden gezet, en het uiterst duur verkopen van prentjes aan de daarop afgebeelde in een compromitterende situatie is heus niet de enig denkbare vorm van chantage en ook lang niet de enig bestaande. In feite behoort het genoemde nog tot de primitieve chantagetechnieken, al even voorbijgestreefd als mensenhandel en prostitutie, nu er immers een onvergelijkbaar veel meer renderende orgaanhandel bestaat.

Zo worden mensen door criminelen schulden aangepraat en vervolgens verplicht om die ongezien in te lossen op allerlei manieren. Onlangs stond in een officieel rapport te lezen dat heden reeds een belangrijk percentage van de Europese kinderen, via de computer die zij voor Sinterklaas nog kregen, zich in grote schulden poken op het net, of althans dat zij geloven

dat te doen, en dat zij vervolgens onder druk worden gezet om die vermeende schulden af te betalen, wat uiteraard onmogelijk is tenzij door, bijvoorbeeld, drugshandel.

Pa en ma geloven dat de kleine een studiereisje maakt, zij het plotseling dan wel naar het andere uiteinde van de aardbol, maar het kind slikt 'bolletjes' en het zwijgt dat het zweet, angstig hopen dat de zon nu slechts voor heel eventjes ondergaat en dat alles onopgemerkt weer goed zal komen. Wat uiteraard een volstrekt onrealistische hoop is aangezien criminelen hun slachtoffers pas loslaten als deze niets meer te bieden hebben, terwijl kinderen zich pas aan het prilste begin bevinden van die weg, enkele richting naar de hel.

Hoe die misdadigerswerelden ineen zitten, weet niemand, aangezien de waarheden daaromtrent pas jaren na datum worden onthuld, tenminste als ze niet voor eeuwig verborgen blijven, wat klaarblijkelijk meestal het geval is. Maar één van de 'problemen' waarmee criminelen uiteindelijk kampen, luistert naar de vaak gehoorde naam 'witwaspraktijken': wij denken dan aan een veeleer onschuldige witwas van zwart geld, aan een deugnietigerige belastingontduiking of zelfs aan water en aan zeep. Zelden dringt het tot ons door dat witwasoperaties in feite de cruciale assen van de georganiseerde misdaad betekenen, de breekpunten waarin, op een haast magische manier, het kwaad zich in onze wereld als het goede komt manifesteren, en daartoe blijkbaar ook alle middelen krijgt. De witwasoperaties staan inderdaad voor een van de meest griezelige handelwijzen die aan mensen eigen kunnen zijn, want door deze uiteindelijke inbreuken, worden moordenaars onze koningen en vaders, komen piraten aan het roer van de wereld te staan, gaan gangsters de geschiedenis herschrijven en worden pooiers en dieven met eretekens getooid. Maar ook alle waarden perverteren zich dan: wat schoon is, wordt lelijk; wat afstotelijk is, oogst lof; het goede wordt versmaad en het kwaad wordt verheerlijkt. En het is ook relatief makkelijk om te begrijpen hoe dat alles mogelijk is en zelfs onvermijdelijk.

Andermaal: om aan geld te komen, dient men anderen te bestelen. Zoals gezegd bestaan er allerlei trucs om dat onopge-

merkt te kunnen doen of, wat nog veel straffer is, om dat openlijk te kunnen doen en daar op de koop toe nog geld en lof voor te ontvangen. Gebruiksvoorwerpen die niet deugen duur verkopen, is een bijzonder primitieve bedrogspraktijk die bovendien geen lang leven is beschoren; het is een bedrogstechniek voor de minder begaafden, zo zou men het kunnen stellen, maar ook dezen komen dus aan hun trekken in het systeem van het kalf dat immers de dief beloont, de grote én de kleine.

Veel meer plezier en ook onvergelijkbaar veel meer winst maken een meer gesofisticeerd soort van criminelen, die zaken verkopen waarvan het gebruik bijzonder ondefinieerbaar en abstract is, zoals bij uitstek kunstvoorwerpen. Sinds Immanuel Kant's geest door de beschaafde wereld waart, weten wij dat kunst wellicht grotendeels een zaak van smaak is, en dat deze smaak, precies omwille van zijn abstract karakter, wel eens bijzonder wendbaar kan zijn. Het smaakoordeel blijkt immers niet alleen corrupter dan elk ander oordeel: het doortrapte karakter van het smaakoordeel kan zich als geen ander ook verbergen. En uiteraard is dit voor de goede verstaanders ter zake een ongedroomde bron van duizelingwekkende winsten: kunst is vrij, wendbaar, veranderlijk, van smaak afhankelijk en, uiteindelijk, is een kunstwerk ook waard... wat iemand er voor neertelt!

Een ding is waard wat iemand ervoor betaalt: als dat geen kapitalisme is; het is het vrije marktbeginsel bij uitstek in zijn meest elementaire vorm. En precies dit beginsel laat toe dat de zwartste duivels wit gewassen worden totdat zij eruit zien zoals de meest glimmende, heilige engeltjes. Hier wordt de waarde van het hoogste wat een mens kan scheppen, en waarvan menigeen beweert dat het wordt ingegeven door de engelen of zelfs door de goden zelf, bepaald door het slijk der aarde, ja, door de satan zelf! Of moet hier een tekeningetje bij worden gemaakt?

Walter, een groot crimineel, verkoopt een partij drugs aan Willy, een even groot misdadiger. Willy betaalt Walter met een grote som geld, zijnde tien miljoen euro, want Walter verkoopt die drugs uiteraard omwille van dat geld waarvoor hij in feite

helemaal niet werken moet. Walter wordt rijk ofschoon hij niet werkt, en de mensen zouden over Walter zeggen dat hij 'zaken doet' en dat hij een gewiekst zakenman is, en de vrouwen zouden vallen voor hem, ware het niet dat Walter aan de wereld niet kan *tonen* dat hij rijk is. Er is trouwens ook nog iets zoals de fiscus, en die zou Walter alras op de hielen komen te zitten wanneer die grote sier zou maken, en hem vragen waar al dat geld vandaan komt waarmee hij zijn sjieke feestjes bouwt. Vandaar is Walter verplicht om zijn drugsgeld, dat bloedgeld is, en daarom ook zwart zoals de dood, wit te wassen. Maar zwart geld wit wassen is uiteraard geen sinecure: het is wellicht een van de moeilijkste klussen in de ganse carrière van de crimineel. Gelukkig bestaan er rookgordijnen waarachter hij zich kan verschuilen, en een van die gordijnen is dat van de zogenaamde 'hedendaagse kunst'.

Walter met zijn drugsgeld blijft niet bij de pakken zitten: hij wil kunnen uitleggen aan de fiscus waar hij het vandaan heeft, en daarom wordt hij voor de gelegenheid 'hedendaags kunstenaar'. 'Hedendaagse kunst', zoals de richting zichzelf noemt, onderscheidt zich van alle andere kunst in het bijzonder op het punt dat zij geproduceerd wordt in een handomdraai en vrijwel zonder middelen, terwijl het prijskaartje dat eraan kleeft, doet duizelen. Maar even belangrijk aan de hedendaagse kunst is, dat zij door 'ingewijden' tot kunst dient uitgeroepen te worden. In feite zijn die ingewijden diegenen die de beschikking krijgen over de macht om de inhoud van een vuilnisemmer uit te roepen tot een 'hedendaags kunstwerk', wat betekent tot een object met een duizelingwekkende geldwaarde.

De 'ingewijden' zijn met andere woorden niets anders dan 'geldmakers'. Zij hebben invloed en macht en zij wenden die aan om ervoor te zorgen dat hun klaarblijkelijke waanzin ernstig zal genomen worden. Zij zijn het die de spreekwoordelijke kleren van de keizer maken uit het in feite bijzonder griezelige sprookje van Hans Christiaan Andersen⁸; zij zijn de Uilenspie-

8 *De nieuwe kleren van de keizer* is een sprookje van de hand van de Deense schrijver en dichter Hans Christian Andersen (1805-1875). Twee kleermakers-bedriegers beloven voor de keizer de schoonste kle-

gels die een ganse hofhouding kunnen laten applaudiseren voor een leeg doek; zij zijn voorwaar de ultieme handlangers van de duivel, die immers zonder blikken of blozen en eveneens zonder omwegen de toegangskaartjes tot de wereld verkopen aan allen die bereid zijn om daar met hun ziel zelf voor te betalen. Meesmuilerij, leugens en allerlei bedrog: wie daartoe bereid zijn, mogen mee-eten van de koek.

En zo komt het dat Walter in de huid kruipt van een 'heden-daags kunstenaar', of althans: dat hij ook de kunst zal misbruiken om zijn ding te doen. Hij neemt een doek, kwakt daarop een pot rode verf leeg, vervolgens giet hij er wat geel over en nog wat zwart, laat het geheel dan drogen, en verkoopt het 'hedendaags kunstwerk' aan Willy voor de prijs van, wat dacht u? Tien miljoen euro. Zogezegd, uiteraard, want dat geld heeft hij natuurlijk al ontvangen voor die partij drugs. Het verschil is nu wel dat het aanvankelijke zwarte geld middels die artistieke schakel helemaal wit gewassen is. En Walter is niet langer een crimineel; hij is daarentegen een gevierd artiest en alomtbejveren zich recensenten om zijn doeken aan te prijzen. Alomten lande maar ook in het buitenland gaan mensen er prat op een 'Walter' in het salon te hebben hangen. Walter verkoopt, hij is een handelsmerk, een gewiekst zakenman of wat dan ook, maar rijk is hij in elk geval en zijn gevolg is talrijk, de wereld behoort hem toe.

En daar duikt zoals verwacht een kritikaster op: hij verwijst deze historie naar de prullenmand, daagt ons uit één enkel concreet voorbeeld te geven van de beschreven gang van zaken die hij "bij de haren getrokken" noemt, irrealistisch en typerend voor bepaalde vormen van waanzin die nog net nuttig ge-

ren ter wereld te zullen weven, en ze voegen eraan toe dat domme en onbekwame lieden die kleren niet kunnen zien. Als de keizer zijn kleren toont, is hij naakt doch, behalve een kind die dat opmerkt, prijst iedereen de schone stof, uit vrees om voor onbekwaam te worden gehouden. In *De legende en de heldhaftige, vroolijke en roemrijke daden van Uilenspiegel en Lamme Goedzak in Vlaanderenland en elders* van Charles De Coster (1827-1879) laat kunstschilder Tijn Uilenspiegel de hypocriete hofhouding applaudiseren voor een leeg doek.

noeg zijn om er wat vreemdsoortige, paranoïde verhalen uit samen te stellen, verhalen die zich op de koop toe uitgeven voor waarheidsgetrouwe artikels - foei! Tja, indien de mensen nog boeken lezen, dan volstond het nu om te verwijzen naar de histories over de befaamde doctor Faustus. Maar de mensen lezen niet meer, we moeten naar andere middelen op zoek...⁹

Het klatergouden kalf

Positivisten zien niet in dat de markteconomie een recent en tijdelijk verschijnsel is. Markteconomie is productie - niet in functie van de directe behoeftebevrediging, maar wel in functie van de verkoop (op een markt). En als verkoop het doel is, gaat de ruilwaarde van de waren primeren op hun gebruikswaarde: het geld verwordt van middel tot doel, maar het heeft dan uiteraard nog slechts zin als het door zijn bezitter kan *vermeerderd* worden, en zo ontstaat... het kapitalisme. Ernest Mandel, analist van de marxistische economie, haalt in dit verband de ironische zegswijzen aan van de goede schoenmaker die blootsvoets gaat en van de bakker die geen brood heeft...

In een kapitalistisch bestel beschermt de wet niet zelden koelbloedige 'moordenaars': als er twaalf broden voor twaalf hongerigen voorhanden zijn, en ze worden per opbod verkocht, dan heeft wie dat kan betalen het recht om alle twaalf de broden op te kopen en ze vervolgens te vernietigen, ook als dit de dood van de hongerigen tot gevolg heeft. Het kapitalisme slaat geen acht op de noden van een mens, het rekent slechts in termen van schuld en boete. In die zin is het ook Joods, oudtestamentisch of dus geheel onchristelijk en in die zin moreel achterlijk: het wil "een oog voor een oog, een tand voor een tand". Het kapitalisme is strijdig met de geest van de Universele verklaring van de mensenrechten, die op ethische gronden immers

9 Tekst d.d. 30.06.2009.

niet duldt dat mensen afgerekend worden op eigenschappen waaraan zij verdienste noch schuld hebben: tot die eigenschappen behoren immers de natuurlijke behoeften en de algemeen menselijke noden.

Dat de markteconomie in al haar perversiteit niét de normale manier van handel drijven onder mensen is, en dat het aldus een zeer tijdelijk verschijnsel is wanneer het ruilmiddel zich tot doel verheft om dan al wat waarde heeft aan zich ondergeschikt te maken - met allerlei ontwaarding, vernieling en onschatbare maatschappelijke inefficiënties tot gevolg - begint wellicht te blijken nu het geldwezen in al zijn bedrieglijkheid wordt tentoon gesteld: het gouden kalf, ontdaan van alle franjes, een nasleep van ellende achter zich latend, maar in zijn ondergang nu misschien eindelijk verslagen door het licht van de waarheid...

Als wereldwijd de banken overkop gaan, welke niets anders vertegenwoordigen dan het bezit der rijken waarmee zij zonder hoeven te werken rijk kunnen blijven, wat wil zeggen dat zij met hun bezit de armen arm kunnen houden, en als die ineenstorting het gevolg blijkt van een ongeremde hebzucht welke zich vertaald heeft in leugen en bedrog, dan betekenen die feiten niets anders dan het achterhaald worden van de leugen door de waarheid. Wanneer bovendien, eveneens wereldwijd en in onderlinge samenspraak, de regeringen ternauwernood de banken overnemen, betekent zulks niets anders dan het begin van het einde van het privékapitaal en tevens het begin van een einde aan de woekeringen die voordien voor 'vrijheid' wilden doorgaan. Het gouden kalf, dat intussen van klatergoud gebleken is, heeft zich verstrikt in zijn eigen netten en deelt nu in het lot van de wilde planten en dieren van weleer: het kan nu worden gedomesticeerd. Sommigen zien hierin zeer zeker het begin van het allang aangekondigde wereldcommunisme.

We weten immers allemaal dat kapitalistische economieën zot gaan draaien vanaf het ogenblik dat zij met groeien moeten ophouden. Zolang bedrijven kunnen blijven uitbreiden, lijkt er geen vuiltje aan de lucht, en overijverig verdoezelen ze dan ook de wetenschap dat een beperkt aantal consumenten gekop-

peld aan een steeds toenemende productie, op een goede dag tegen de grens van de 'overproductie' aan zal varen. Die dag is misschien al in zicht, de overproductie een feit, de verdoezelingen zijn alvast onmiskenbaar. En als het klatergouden kalf overkop gaat, dan ook alles wat zijn bedrog in het kielzog heeft, zijnde de grote variëteit aan contraproductieve werktuigen en technieken waarop Ivan Illich sinds vele decennia nauwgezet en herhaaldelijk de aandacht heeft gevestigd. De auto zal beslist verdwijnen van zodra zijn ruilwaarde verdwijnt, want alleen zij hoefde te liegen om zichzelf in stand te houden: niets blijkt immers zuiniger energie te leveren dan het 'primitieve' biologische 'mechanisme' dat toelaat dat een trekvogel tweeduizend kilometer door de luchten reist met als enige brandstof een paar gram vet. En ik zal die zin nog eens herhalen omdat al te vaak gebleken is dat waarheden die niet genoeg herhaald worden slechts een slag in het water zijn, wat zonde is: de auto zal verdwijnen van zodra zijn ruilwaarde verdwijnt, want alleen zij hoefde te liegen om zichzelf in stand te houden. Niets blijkt zuiniger dan het 'primitieve' biologische 'mechanisme' dat toelaat dat een trekvogel tweeduizend kilometer door de luchten reist met als enige brandstof een paar gram vet!

Uiteraard zal niet alleen de auto verdwijnen: elk 'gesofisticeerd' werktuig dat men zich in de voorbije paar eeuwen als een onmisbaar product van de vooruitgang van de technologie heeft laten aanpraten, deelt in het lot der eindigheid waarin alle leugens delen: van de vaatwasmachine en de elektrische Citroenpers tot en met de instituten die geacht worden onze gezondheid te reguleren, onze opvoeding, onze cultuur en zo meer. Al die zaken immers zijn overbodig en, bovendien, schadelijk: ze zijn ons aangepraat, niet omdat ze nuttig waren voor de koper, doch alleen omdat ze hun verkoper rijker konden maken. Ze hebben slechts een ruilwaarde gehad, nimmer enige verbruikswaarde. Zeer in tegendeel hebben zij hun gebruikers slechts belemmerd in hun doen. De auto heeft zich geprofileerd als tijdbespaarder, maar al zijn bezitters hebben moeten ondervinden dat zij dagelijks vele uren moesten werken om op de dagelijkse verplaatsingen enkele minuten uit te

kunnen sparen. Velen reden per auto naar het werk om dan met hun loon die auto af te betalen en allen staan ook in de file en delen in het lot van de kettingroker die eigenlijk vier keer minder kankerverwekkers in zijn longen krijgt dan de 'file-fiel', om een term van de Vlaamse dramaturg Dirk Biddeloo te gebruiken. Want een echte liefhebber van files móét men zijn als men ondanks al de hier opgesomde en nog vele andere nadelen blijft volharden in het scanderen van de slogan: "Mijn auto, mijn vrijheid!"

Edoch, niet alleen de auto maar dus alle zogenaamde cultuurproducten welke door het kapitaal zijn voortgebracht - of beter: door het bedrog dat met de hebzucht samenhangt - lopen op hun laatste benen, en wellicht keren wij terug naar de tijd van paard en kar. Onmogelijk, zegt u? Ha, noodzakelijk zal het wezen...¹⁰

Van ruilmiddel tot god

Geld: het is verworden van middel tot doel, van ruilmiddel tot einddoel - of is dat onmogelijk? Kenner van de marxistische economie, Ernest Mandel, wijst er ergens op dat als geld een doel wordt, dit onmogelijk is tenzij zijn bezitter het kan vermeerderen. Geld op zich is inderdaad niets: het dankt zijn zin aan het feit dat men er wat kan mee doen. Geld oppotten om het nooit te gebruiken is volstrekt zinloos... tenzij de bezitter met zijn geld een of ander spel gaat spelen. Er is immers de werkelijkheid en er is het spel - noem dat voor mijn part "de werkelijkheid van het spel" - maar daarbuiten is er niets meer. Mét zijn ruilwaarde verliest het geld elke werkelijkheidswaarde, en dan kàn het nog slechts betekenis hebben in een spel. Een absurd spel weliswaar, want een spel dat de geldbezitter speelt met zichzelf - en uiteraard met zijn geld... voor zover

10 Tekst d.d. 15.10/2008.

een mens met papier spelen kan - maar op andere personen heeft wat hij doet dan geen betrekking meer.

Geld haalt zijn enige betekenis uit het feit dat men het ooit kan uitgeven, en de aantrekkingskracht van geld komt daar rechtstreeks uit voort: geld is macht, het is potentie of mogelijkheid. Reeds Aristoteles worstelde met het probleem van potentie en actualiteit - 'krachten' die zich onderling net zo mysterieus verhouden als massa en vorm of als vrijheid en verplichting.

Geld is pas geld omdat het kan uitgegeven worden maar tegelijk moet geld ook worden uitgegeven teneinde zijn eigenlijke werking te kunnen uitoefenen. Edoch, door zich te manifesteren verliest het ook zijn waarde. Het geld manifesteert zich pas ten koste van zichzelf - zo zou men kunnen stellen, want eenzelfde persoon kan eenzelfde muntstuk geen twee keer uitgeven. En die eigenschap heeft het geld dan gemeen met nog een andere zaak, namelijk... met de leugen.

De waarheid kan men eenmaal vertellen en daarna nogmaals, een derde keer en een eindeloos aantal keren: zij blijft immers van kracht, ze blijft onderrichten wie haar aanhoort. De leugen daarentegen kan principieel slechts eenmaal worden verteld - omdat ze uitsluitend onder de mom van de waarheid kan worden verteld - wat onwaar is, is immers niet waard aangehoord te worden. Eens de leugen gesproken werd - uiteraard met de bedoeling anderen te misleiden - kan ze, nadat ze haar kwaad heeft aangericht, principieel door om het even wie weerlegd worden, en is geen mond meer veilig die haar nog durft uit te spreken. De leugen verliest haar kracht door haar gebruik, ze wordt ontwaard van zodra ze benut wordt, ze manifesteert zich ten koste van zichzelf en daar kraait dan ook geen haan meer naar want, in fel contrast met de waarheid, is zij een middel en geen doel. Meer bepaald is zij een middel om macht uit te oefenen over anderen. "Op een ongeoorloofde wijze", zo hoor ik iemand daaraan toevoegen, maar stelt men zich wel eens de vraag of het ooit geoorloofd kan zijn om zijn macht over derden te doen gelden? Met geld, zo zal iemand nu misschien antwoorden? Welnu, dan heeft men het ons inziens bij het verkeerde eind, want macht uitoefenen over derden is volstrekt

immoreel als het niet om de macht der waarheid gaat, en bovendien kan machtsuitoefening niet worden verschoond met het feit dat zij systematisch of door iedereen wordt toegepast.

Edoch, is deze invalshoek die het geld uitsluitend aan de leugen koppelt, niet al te zwartgallig? Immers, wordt bijvoorbeeld ook voedsel niet ontwaard door het op te eten? Wordt de tijd niet gedood door hem te gebruiken? Sluit de liefde voor een mens het huwelijk met alle anderen niet uit?

Maar deze vergelijkingen snijden helemaal geen hout. Het mechanisme van potentie en actualisering - de mogelijkheid en zijn uiteindelijke benutting - is niet zo eenvoudig als dat wel kon uitschijnen. Reeds in de eerste hoofdstukken van het Bijbelse boek *Genesis* wordt men zich daarvan bewust, met name als daar blijkt dat de menselijke gehoorzaamheid aan het goddelijke verbod om van de boom van de kennis te eten, van kracht is en haar vruchten afwerpt precies omdat en zolang als zij zich *niet* manifesteert. Van zodra de mens het verbod overtreedt en in weerwil daarvan ook daadwerkelijk van de appel eet, blijkt klaar en duidelijk dat het verbod geen extern onderwerp had buiten zichzelf: de overtreding blijkt haar eigen bestraffing en een manifestatie kan niet anders dan een overtreding zijn: de ongehoorzaamheid. De gehoorzaamheid daarentegen moest uiteraard geheel ongemanifesteerd blijven.

Op dezelfde manier is de waarheid vanzelfsprekend en hoeft ze eigenlijk niet gezegd te worden zolang als er geen kwaad bestaat dat over haar licht een schaduw van onvanzelfsprekendheid probeert te werpen. Eenzelfde vanzelfsprekendheid heeft het voedsel, dat weliswaar wordt opgebruikt door het te eten, doch dat als zodanig onuitputtelijk is omdat de natuur die het voortbrengt, essentieel regeneratief is en het principieel eindeloos kan *blijven* voortbrengen. Hetzelfde geldt voor de liefde, die men principieel aan allen kan toedragen, precies omdat zij waar is en als zodanig onuitputtelijk. En de tijd glijdt enkel door de handen van diegenen die hem tellen alsof hij gelijk was aan het geld. Edoch, Augustinus indachtig, is, althans voor God, een dag zoals de eeuwigheid. Het kan dus wel degelijk worden gezegd dat het geld datgene gemeen heeft met de

leugen dat het eindig is, uitputtelijk en zeker niet regeneratief zoals het leven maar daarentegen onvruchtbaar, dor en doods.

De vermeende vruchtbaarheid die aan het geld wordt toegedicht, is feitelijk even bedrieglijk als het wezen zelf van het geld, dat enkel bestaat op grond van afspraken... die alleen maar nageleefd worden uit dwang en die overtreden zullen worden van zodra die dwang om de een of andere reden wegvalt. Het beleggen van geld bij een bank wordt vergeleken met het zaaien van graan op een akker, maar die voorstelling is hoogst verfoeilijk en leugenachtig: geld vermenigvuldigt zichzelf niet, het leeft immers niet, en banken zijn geen vruchtbare akkers. Akkers schenken hun rijke bodem aan het graan en laten het op die manier ook groeien, maar munten zijn geen graantjes en banken geven niet omdat ze alleen maar worden opgericht omwille van zichzelf: niet om te geven maar om te ontnemen. De gehele voorstelling van het bankwezen, de kredietinstellingen, de beleggingsmogelijkheden en alles wat daarmee te maken heeft, is een fantoom dat zich bedient van de vormen van het levende, maar dat in wezen nog doder is dan het stof en de stenen. En het bankwezen is niet zomaar doods: het zuigt bovendien het leven uit zijn misleide klanten weg, die zich immers ten dienste stellen van wat een middel hoort te zijn.

Maar wat gebeurt er wanneer mensen zichzelf tot slaaf maken van hun eigen middelen dewelke eerst tot doel werden verheven - weliswaar tot een doel in een welbepaald spel? Aan het middel wordt dan veel te veel lof betuigd en aan de mens des te minder, niettemin het middel eigenlijk tot zijn dienst hoort te staan. Het middel is dan eigenlijk een ander doel gaan dienen dan zijn oorspronkelijke doel, namelijk de mens, die dat middel in zijn bezit heeft: het geld is niet langer een middel waarmee men waren tegen andere waren ruilt, maar veeleer is het een middel waarmee men anderen (dan zichzelf) (aan dit middel) onderwerpt.

Want bij het onderwerpen van zichzelf aan zijn middelen houdt het geldspel vanzelfsprekend niet op: wie slaaf is geworden van zijn fortuin, verdraagt ook niet langer dat anderen dit

niét zijn, en hij dwingt die anderen in het gareel van het spel dat hij heeft bedacht en onder het toezien van de god die hij nu zelf aanbidt. Want zoals met een godsdienst gaat het ook met de cultuur van het gouden kalf: wie het kalf aanbidt, wil dat ook anderen dat doen, hij wil zieltjes winnen, want hij verdraagt de vrijheid van de anderen niet, omdat de vrijheid van de anderen zijn eigen slavernij te kijk stelt. Hij wil nu voor zijn 'godsdienst' het alleenrecht en daarin wil hij de opperpriester zijn, de hoogste gunsteling van de enige 'god', met alle anderen *onder* zich. Een andere manier om dit absurde spel alsnog enigszins geloofwaardig en ongestoord te kunnen spelen, is er immers niet.

Anderen onderwerpen aan de eigen macht, is sowieso immoreel en ontoelaatbaar, daarom ook is er een tussenpersoon nodig en dient men een god uit te vinden voor wie elkeen moet knielen. Als men dan zelf de gunsteling wordt van die god, is dat vanzelfsprekend mooi meegenomen, want dan verkrijgt men de positie die eerst onmogelijk was, namelijk met alle anderen onder zich en toch zonder dat vervelende ethische bezwaar inzake de onderwerping van anderen aan zichzelf. De creatie van de godheid dient wel geloofwaardig te zijn: vandaag volstaat een door zijn omvang imponerend beeld niet meer en rest alleen een god die men echt niet missen kan. En in het huidige maatschappelijke verkeer is dat inderdaad het simpele ruilmiddel zonder hetwelke men binnen de kortste keren honger lijdt en kou en dorst... Alleen wie het leed en de dood tarten, kunnen nu nog atheïst zijn.¹¹

11 Tekst d.d. 23.10/2008.

Brave new world: de mens als borg voor de duivel

Vreemd dat de horror van het fenomeen 'kinderen op bestelling' pas tot ons doordringt wanneer die 'bestelling' een gehandicapte betreft, zoals in het geval van Sharon Duchesneau. In het artikel Handicap op bestelling¹² citeert B. Claerhout critici zoals F. Connor van de Family Research Council die in dit verband spreekt van "een nieuwe stap in de richting van een horrorverhaal" en J. Winterson van The Guardian die spreekt van "genetisch imperialisme" en die de oratorisch bedoelde maar verraderlijke vraag opwerpt "of de medische wereld ouders moet steunen die hun kind zoiets willen aandoen". Zij verdedigt de menselijke evenwaardigheid van gehandicapten maar merkt op dat we dan toch niet "om het simpele feit heen kunnen dat het beter is met vijf zintuigen door het leven te gaan, dan met vier (...)", zo niet "moeten we dan ook maar ons hele morele bestel herzien". Heel terecht wijst Claerhout erop dat het hier gaat om "de vraag of we met onze kinderen onbeperkt kunnen doen wat we willen", of dus om het gevaar van "een afglijding naar een Brave New World (...)". Want schuilt de horror van het hele verhaal niet in de morele kwestie dat wij de waarde van een mens afhankelijk achten van zijn of haar fysieke heelheid?

God schiep de mens in heelheid voor de heelheid van het paradijs, maar dat verloren wij, en tot ons, zondaren, zegt Christus daarom: "Het is beter voor u verminkt of kreupel door het leven te gaan, dan met twee handen of twee voeten in het eeuwige vuur geworpen te worden" (Mat. 18:8). Christus verheerlijkt de handicap evenmin als zijn eigen lijdensweg, maar stelt wel duidelijk waar de prioriteiten liggen: de heelheid van ons lichaam is van geen enkel belang meer waar de ziel vergeten wordt. De horror is dat in ons seculariserende normdenken die prioriteiten dreigen te verwateren, want de fysieke doofheid

12 B. Claerhout in de rubriek: Commentaar, *Tertio* d.d. 17 april 2002.

van een mens is niets vergeleken bij zijn doofheid voor Gods woord (/de waarheid).

Tot een dergelijke verwereldsing trachtte de duivel ook Christus zelf te verleiden toen hij Hem uitdaagde om stenen in brood te veranderen teneinde zo de honger uit de wereld te helpen. Christus ging daar niet op in, en in zijn *De gebroeders Karamazov* laat F. Dostojevski Hem daarom een tweede keer veroordelen. Emmanuel Levinas verdedigde Christus' houding later bij monde van Rabbi Akiba, die antwoordt dat aldus niet scherper kan worden uitgedrukt hoe onmogelijk het is voor God om de menselijke verantwoordelijkheid op Zich te nemen.

Meteen wordt aldus ook de zin van het leed, als goddelijke genade, duidelijk. God staat de duivel toe dat hij de mens kwelt omdat het beter is te lijden dan te kwellen, terwijl het leed hoe dan ook de mogelijkheidsvoorwaarde vormt voor het zich manifesteren van de onvoorwaardelijke menselijke liefde, zoals het boek *Job* leert. Dat menselijke 'bewijs' van goede wil wordt immers vereist sinds de zondeval waar wij zo nodig — doch helaas ten koste van de trouw — onze vrijheid wilden 'bewijzen'.

De *Catechismus van de Katholieke Kerk* stelt "dat God in zijn almachtige voorzienigheid iets goeds kan laten voortkomen uit de gevolgen van een kwaad", meer zelfs: "uit het grootste morele kwaad (...) het allergrootste goed".¹³ Dat de zin van het lijden heden door velen wordt betwist, vooral in het licht van de uitroeingskampen, doet ons vergeten wat de slachtoffers zelf, die het eerste spreekrecht hebben, getuigen: de gruwel ligt niet in de fysieke kwelling, maar in de miskennis van de menselijke waardigheid. Dit grootste oordeel indachtig, moet men zich rekenschap geven van het feit dat onze veroordeling van gehandicapten in de huidige abortuswet, de menselijke waardigheid van alle naar onze maatstaven 'onvolmaakten' vertrap-

¹³*Catechismus van de Katholieke Kerk*, par. 312 en verwijzend naar St. Catharina van Siena, St. Thomas More, Juliana van Norwich en Rom. 8, 28.

pelt. De materiële onzichtbaarheid van deze nieuwe concentratiekampen, waarin de mensheid zichzelf veroordeelt, maakt elke aanklacht onmogelijk, en zo verwijzen zij naar het opschrift op Dante's hellepoort: "Laat varen alle hoop gij die hier binnentreedt".

De veroordeling van 'gehandicapten op bestelling' mag geen argument zijn voor het goedpraten van genieën, diva's of atleten 'op bestelling'. Dat gevaar is namelijk heel reëel waar men menselijke maatstaven overbenadrukt. Verder dienen wij goed te beseffen dat een kind nooit mensenwerk is, doch goddelijke schepping: mensen kunnen geen mensen maken, laat staan gehandicapten. Waar men dat niettemin suggereert, is sprake van een vergissing ingevolge hoogmoed. De menselijke persoon als goddelijk schepsel ontstaat pas bij de ontvangenis, wat impliceert dat ouders met bijvoorbeeld een doof kind 'op bestelling' wel verantwoordelijk zijn voor het feit dat hun kind doof is, maar niet verantwoordelijk kunnen zijn voor de doofheid van dat kind. Zij zijn pas schuldig krachtens de verkiezing van hun eigen maatstaven boven die van God, net zoals Abram en Saraï, Adam en Eva, en allen die God wantrouwen, hoe goed hun eigen bedoelingen ook mogen zijn. Hun zonde bestaat in de voorwaardelijkheid van hun ouderliefde, en dus in de bejegening van de naaste als middel in plaats van als doel.

Menselijke normen betreffen slechts het kwantitatieve — eigenschappen en kenmerken — terwijl Gods Liefde voor een wezen tegelijk Zijn schepping ervan is. Een geseclariseerde maatschappij verkiest lust zonder leed, terwijl het leed aan het leven — dat de mogelijkheidsvoorwaarde is voor de lust — inherent is. De verwerping van (en vandaar ook de strijd tegen) deze feitelijkheid (— echter niet onze wil om onze medemens uit zijn lijden te verlossen) blijkt onafwendbaar contraproductief (— denk aan een maatschappij met een verouderde bevolking). Voor wie een maatschappij zonder gehandicapten volmaakter acht, rest slechts het alternatief van de moord: hij laat gehandicapten niet geboren worden, hij vermoordt zieken en ouderlingen.

Maar een 'ongelovige maatschappij' zal ook de gelovigen tot moord aanzetten, bijvoorbeeld door diegenen die abortus weigeren persoonlijk verantwoordelijk te stellen voor de handicap van hun kind, wat inhoudt: het ontnemen van rechten aan gehandicapten. Want een maatschappij die de geboorte van gehandicapten verbiedt, acht zich niet langer verplicht tegenover hen. De 'ongelovige maatschappij' zal de gehandicapte niet langer beschouwen als een door de natuur benadeelde, maar als een door zijn ouders verminkte.

Het aanhangen van menselijke normen (volgens welke doofheid, kreupelheid en leed in het algemeen verwerpelijk zijn) zal er zo toe leiden dat mensen beschuldigd worden van het leed dat voordien aan de duivel werd toegeschreven. Anders verwoord: waar menselijke normen in de plaats worden gesteld van goddelijke wetten, verbeteren we Gods schepping niet, maar betichten we elkaar van het auteurschap van alle kwaad (— wat, zoveel is duidelijk, iets heel anders is dan het op zich nemen van verantwoordelijkheid).

Het angstwekkende is dat het hier niet langer gaat om menselijk kwaad (waarvan Christus de schuld op zich nam), maar om het objectieve kwaad, het kwaad van de duivel. Dit is duidelijk hoogmoed: waar de mens in de zondeval gelijk wilde zijn aan zijn Schepper, wil hij hier zijn Schepper overtroeven. Misschien is dit kwaad onvergeeflijk; het is zondig tegen de H. Geest omdat het intern contradictorisch is. Mogen we niet besluiten dat elk menselijk normdenken ter vervanging van de goddelijke wet verwerpelijk is?¹⁴

Het Mattheïseffect of de Lucasprofetie?

Wie in de bijbel het Evangelie volgens Mattheüs leest, komt in de twaalfde zin van het dertiende hoofdstuk een wat raadsel-

14 Tekst d.d. 13.06.2006.

achtige en ook zeer bekende uitspraak tegen van de Heer, die luidt als volgt:

"Want wie heeft, hem zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal hem ontnomen worden."¹⁵

Deze uitspraak van de Heer vormt eigenlijk het tweede deel van een drieledig antwoord op een vraag die aan Hem gesteld wordt door zijn discipelen nadat Hij, van op een schip, aan een grote schare mensen op de oever, de gelijkenis van de zaaier heeft verteld. Die gelijkenis gaat zelf al impliciet over dat zogenaamde Mattheüseffect. Ze gaat namelijk over zaadjes aan wie het gegeven is om te groeien (omdat ze in de vruchtbare aarde zijn gezaaid) en over zaadjes aan wie dit niét gegeven is (ofwel omdat zij langs de weg vallen en door de vogels worden opgepikt, ofwel omdat ze op de rotsbodem terechtkomen waar ze geen wortel kunnen schieten en verschroeien door de zon, of ook nog omdat ze op de alles overwoekerende distels vallen). Het is nu naar aanleiding van die parabel dat de discipelen vragen aan de Heer waarom Hij het volk toespreekt in gelijkenissen, en het eerste deel van zijn antwoord op die vraag staat in de zin die voorafgaat aan de frase die het Mattheüseffect uitdrukt, en dat luidt: "Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar hun is dat niet gegeven."

Dit antwoordt houdt dus in dat de schare die wordt toegesproken, gelijkenissen en dus parabels of verhaaltjes nodig heeft omdat het anders niet in staat is om kennis op te doen over het Koninkrijk der hemelen, en dit klaarblijkelijk in tegenstelling tot de discipelen: het begripsvermogen dat aan de discipelen is gegeven, is niét gegeven aan het volk.

Men neigt hier soms te denken aan goddelijk onrecht, maar die optie vervalft alras, wetende dat er elders staat geschreven dat aan hem aan wie weinig is gegeven, ook weinig zal worden teruggevraagd, terwijl aan hem aan wie veel is gegeven, ook veel zal worden teruggevraagd. Met andere woorden: wat God

15 Mattheüs 25:29.

ons in dit leven geeft, zijn geen geschenken, lonen of beloningen; het zijn daarentegen louter opdrachten, werkmiddelen of dus te gebruiken en zeker niet te bezitten en te begraven talenten. Het begripsvermogen dat aan de discipelen is gegeven, is niét gegeven aan het volk, maar hetzelfde geldt dus voor de verantwoordelijkheden: het volk draagt niét de verantwoordelijkheden die de discipelen - de christenen - wél dragen. Nog anders gezegd: de christenen zijn verantwoordelijk voor alle andere mensen.

In het derde deel van zijn antwoord zegt de Heer dat hij daarom in gelijkenissen spreekt tot het volk: "(...) omdat zij ziende niet zien en horende niet horen of begrijpen." (Mattheüs 13: 13), en Hij verwijst naar de profetie van Jesaja, die dit over het vet en hardhorend geworden volk heeft gezegd - het volk waarvan de Heer zegt dat hij het zal genezen, uiteraard middels gelijkenissen, en zo zijn de parabels in het Nieuwe Testament niets anders dan medicijnen voor de zielen van alle zieken of dus van alle niet-discipelen.

Alles samen genomen heeft het zogenaamde 'Mattheüseffect' dus heel waarschijnlijk niét de menselijke bezittingen tot onderwerp, zoals de meesten dat voorhouden sinds de uitvinding van die benaming door Robert Merton in 1968, die daarmee wilde aanduiden dat de sterke neiging bestaat om wetenschappelijke erkenning te geven aan wie ze reeds genieten en om ze te onthouden aan wie ze vooralsnog niet bezitten. Na hem zagen anderen dit effect ook elders opduiken, onder meer inzake de maatschappelijke zorg waarvan immers zij die ze het minste nodig hebben, vaak het meeste profiteren. Maar men zou de bewuste zinsnede van Mattheüs in de aangegeven betekenis op een maximaal expliciete manier kunnen interpreteren als een profetie met betrekking tot de toentertijd wellicht al ontlukkende maar dezer dagen alles beheersende heerschappij van het gouden kalf, meer bepaald in de gedaante van het bankwezen dat immers systematisch de armen armer en de rijken rijker maakt middels het leen- en beleggingssysteem van geld: zij die teveel bezitten, lenen hun overschot tegen rente uit aan wie tekorten lijden, maar omdat zij dat enkel tegen rente doen,

worden zodoende de armen nog armer en de rijken nog rijker dan voordien. Het banksysteem zelf blijft gehandhaafd dankzij hetzelfde winstprincipe, want de rente voor leningen is hoger dan die van het spaarboekje.

Beschouwt men inzake het zogenaamde 'Mattheüseffect' aldus het bezit, dan lijkt ons hier eigenlijk niets anders aan het werk dan een variant op de traagheidswet die onpersoonlijk en onmenselijk, louter natuurlijk is. Ziet men echter in dat het 'Mattheüseffect' níét om bezittingen draait doch om talenten en dus in de eerste plaats om verantwoordelijkheden - exact het tegendeel van de geheel onpersoonlijke traagheidswet! - dan verdwijnen meteen zijn raadselachtig karakter en de mogelijke illusie van een 'goddelijk onrecht', want:

"Van eenieder, wie veel gegeven is, zal veel geëist worden, en aan wie veel is toevertrouwd, van hem zal des te meer worden gevraagd".¹⁶

Deze profetie in het Lucasevangelie gaat over de plichten welke talenten meebrengen en over de arbeid waartoe gegeven werkmiddelen verplichten. Krachtens de goddelijke rechtvaardigheid welke door deze voorspelling wordt geïllustreerd, dient het zogenaamde Mattheüseffect hetzij naar de prullenbak verwezen te worden, hetzij opnieuw geïnterpreteerd te worden - mogelijkkerwijze in de hier aangegeven zin.¹⁷

De tol op de waarheid

Het begrip 'tol' stamt uit de oudste culturen. Tol, of belasting, wordt geheven door de tollenaar, bijvoorbeeld bij de ingang van de stadspoorten. Iemand komt naar de stad om daar op de

16 Lucas, 12: 48b. In deze tekst werd inzake bijbelcitatien gebruik gemaakt van de bijbeluitgave van het NBG, Amsterdam 1975.

17 Tekst d.d. 12.02.2009.

markt handel te drijven en aldus winst te kunnen maken, maar vooraf dient hij het *recht* op handeldrijven op die markt, te kopen. De markt bestaat immers niet spontaan en zij is bijgevolg ook helemaal niet vrij: zij is het 'eigendom' van de stadhouder, want hij is het die haar mogelijk maakt, bijvoorbeeld doordat hij (onder meer door zijn militaire macht) ter plekke tucht en orde weet te handhaven. De stadhouder kan een dictator zijn, maar bijvoorbeeld ook een vertegenwoordiger van het volk. Maar waar het hier om gaat, is dat mensen blijkbaar niet geneigd zijn of in staat zijn om uit eigen beweging of van nature ordentelijk en eerlijk te handelen en, in dit geval, handel te drijven. De 'boze' natuur van de mens of althans een geacht gebrek aan eerlijkheid maakt van de ordehandhaving (en van bijvoorbeeld de dictator die deze orde realiseert) een noodzakelijk kwaad en zij is het dus ook die de tol in het leven roept.

Ofwel betaalt men tol, ofwel komt men er niet in. Van wie reeds handel gedreven heeft, worden de waren in beslag genomen totdat hij daarop tol betaald zal hebben - zo niet wordt hij zelf zolang van zijn vrijheid beroofd. Met het oog op de bevrediging van zijn levensbehoeften, kan de mens zich aan het handeldrijven niet onttrekken. Maar omdat hij tevens te 'oneerlijk' is om (ordentelijk) handel te drijven, is zijn vrijheid bijzonder voorwaardelijk geworden: hij dient ze namelijk voortdurend af te kopen van diegene die de ordentelijke handel weet af te dwingen met (uiteindelijk) geweld. Alles wel beschouwd, lijken dus menselijke tekorten zoals oneerlijkheid, welke in het religieuze jargon 'zonden' worden genoemd, verantwoordelijk voor onze onvrijheid of dus voor het feit dat wij onze vrijheid dienen af te kopen bij een potentieel geweldenaar. Het is, met andere woorden, onze zónde die ons van onze vrijheid berooft of die ze voorwaardelijk maakt of beperkt.

Eigenlijk is 'zonde' hier een wel zeer bedrieglijk begrip dat beter vervangen werd door het begrip 'onvolmaaktheid', want dit ethisch geacht tekort refereert eigenlijk enkel naar de (uiteindelijk nooit volledig te verhelpen) onwetendheid en de onkunde, wat dan ook maakt dat de aloude 'heiligheid' in feite een zaak van wetenschap is en van techniek. Heel duidelijk moet

dit blijken van zodra men zich realiseert dat er geen fundamenteel onderscheid bestaat tussen het hoger genoemde onvermogen om eerlijk handel te drijven en het onvermogen tot, bijvoorbeeld, hoofdrekenen: in het eerst genoemde geval dient men het toegangsrecht te kopen tot de (door bijvoorbeeld een dictator mogelijk gemaakte) markt; in het laatst genoemde geval betaalt men voor een exemplaar van een rekenmachientje. Het verschil tussen de twee is louter oogverblinding of het is alvast niet essentieel: zowel de handelskaart als het rekenmachientje geven toegang tot een activiteit die men op eigen kracht niet in staat is te ontplooiën omdat men op de betreffende gebieden 'onvolkomen' is.

Wat betreft het tekort aan intelligentie, heeft men heden allang ingezien dat zogenaamde 'domheid', trouwens net zoals 'ziekte', geen zonde is of dus geen zaak van persoonlijke schuld, doch louter een zaak van fysieke en psycho-sociale condities: de lijfstraffen tegen leerlingen die er niet in slagen om goede cijfers te halen op school, zijn gelukkig (meestal) afgeschapt en handenarbeiders worden (althans in het Westen) niet langer als slaven behandeld en relatief goed beschermd. Heel anders is het echter gesteld met de kijk op onvolkomenheden die (nog steeds) de connotatie dragen 'ethisch' van aard te zijn: men gelooft blijkbaar nog steeds dat er zoiets als 'goed' en 'kwaad' bestaat naast 'correct' en 'niet correct' of 'juist' en 'onjuist' in de 'neutrale' (- niet-ethische, amorele) betekenis. De leerling die slechte punten haalt, verdient geen straf en zo ook verdient de primus in feite geen beloning bovenop zijn score, omdat het niet noodzakelijk zo is dat men het helpen kan dat men zo verstandig, werklustig en kansrijk is als men is: het is zelfs zo goed als zeker dat vrijwel alle menselijke kwaliteiten (en dus ook het gebeurlijke gebrek daaraan) gaven zijn of ongelukken die ons slechts overkomen. Maar de leerling aan wie het inzicht ontbreekt dat spieken op het examen 'fout' is, doet zulks misschien uiteindelijk evenzeer ingevolge een of andere onvolkomenheid waarvoor hij niet zelf verantwoordelijk hoeft te zijn - een onvolkomenheid die bovendien nog in de hand wordt gewerkt door het onbegrip dat voor deze onvolkomenheid bestaat, getuige de alom aanvaarde en toegejuichte exube-

rante beloningen voor toppresteerders. Of slaan wij de bal hier alsnog mis?

Het blijft immers als een paaltje boven water staan dat veruit het merendeel van alle mensen zeer gevoelig blijken voor beloningen en dat het beloningsprincipe vaak de beste garanties biedt voor het tot stand komen van de gevraagde prestaties - op die peiler rust trouwens het ganse liberalisme. Met beloning wordt hier niet slechts het (financiële) loon bedoeld maar veel- eer de (sociale) *eer* die weliswaar onrechtstreeks of potentieel ook (en vooral) in de geldelijke verloning vervat zit doch die deze laatste principieel niet als een *conditio sine qua non* vereist. Wie rijkelijk verloned wordt, kan, met de financiële mid- delen waarover hij dan beschikt, de status waarop hij recht denkt te hebben als het ware afdwingen, althans bij al diege- nen die eveneens jacht maken op een hogere status. In het geldsysteem wordt de status gekocht, maar waar dat gebeurt, wordt die status tegelijk gedegradeerd tot 'koopwaar', zodat het bezit ervan niet langer vanzelfsprekend rechtmatig is. In de praktijk blijkt het langzamerhand zelfs zo te zijn dat financieel succes veel beter samengaat met manipulatie van allerlei aard en met samenzwering dan met eerlijkheid.

De 'zuivere' eer daarentegen hoeft niet te worden afgedwongen of afgekocht omdat hij op de keper beschouwd even vanzelf- sprekend is voor het publiek als overbodig voor de betrokken 'held'. Immers, eer kan pas rechtmatig zijn als die niet omwille van de eer zelf werd nagestreefd (- want dat maakt hem per- vers), doch omwille van een edel doel dat, eenmaal bereikt, alle voldoening biedt die maar verwacht kon worden. In die zin ook is ware eer niet van deze wereld, dat wil zeggen: onaf- hankelijk van eerbetoon en ook onkoopbaar. Het geldt trou- wens voor meer zaken van waarde dat zij als het ware twee le- vens kennen: een eerste keer bestaan ze echt en spreken ze in hun authenticiteit ook allen spontaan aan; een tweede keer her- rijzen ze - schijnbaar, want alleen als koopwaar op de wereld- markt, onder de macht van het gouden kalf, als 'speelgoed' bin- nen het wereldse spel. Eer en ook andere waardevolle zaken belangen het kalf immers niet aan omdat voor de wereld het

prijkaartje of de geldwaarde, de ultieme waarde is en dat is slechts een tekenwaarde, een getal dat principieel niets vertegenwoordigt dan wereldse macht en dat geheel arbitrair kan getransformeerd worden in allerlei vormen van geweld.

De geschiedenis van pater Damiaan en zijn heiligverklaring kan model staan voor die bijzondere wet dat van heldhaftigheid helemaal geen sprake is terwijl de heldendaden zelf zich aan het voltrekken zijn: zij zijn immers zo hoog verheven boven wat het volk bezighoudt en richt, dat hun eigenlijke betekenis pas heel laat kan doordringen tot het maatschappelijke bewustzijn. Damiaan werd allerminst vereerd toen hij naar Molokaï trok, noch door zijn medestanders, noch door zijn oversten en de gehele clerus. Hij werd niet tot voorbeeld gesteld, maar kreeg daarentegen allerlei vernederende beschuldigingen te horen, zoals van ongehoorzaamheid en een tekort aan zelfdiscipline. Steun kwam er eerst helemaal niet vanwege de 'heilige kerk' maar wel vanuit allerhande 'ketterse sekten' uit een ver werelddeel. Als Damiaan heilig was, dan enkel omdat hij het beste deed wat een mens als mens maar doen kan, en zeker niet ingevolge een of andere heiligverklaring lang na datum vanwege lui die in hun ijver om geneeskrachtige relieken te bemachtigen, heden vechten om de stukken van zijn lijk. Wat helden doen, doen zij immers niet omwille van een persoonlijk voordeel of een onmiddellijk loon, doch enkel met het oog op het einde der tijden, en omdat het wezen van de dingen en van de handelingen met hun betekenis samenvalt, blijft wat zij doen dan ook volstrekt verborgen voor allen van wie de ogen niet op het Ultieme zijn gericht.

Meteen komt hier een belangrijke factor van het 'goede' aan het licht, namelijk de teleologische factor: iets is goed op voorwaarde dat het tevens *uiteindelijk* goed is, dat wil zeggen: als het weerstand kan bieden aan het kortstondige voordeel, het onmiddellijke (kas)succes, het directe rendement of het verleidelijke genot. En deze factor verwijst meteen naar het feit dat het wezenlijke van het 'goede', inderdaad het 'juiste' is, want van het 'juiste' kan elkeen inzien dat het altijd onbetwistbaar, eeuwig waar was, is en dat ook zal blijven tot in de eeuwen der

eeuwen. De stelling van Pythagoras is zonder meer *tijdloos* waar.

En nu zou stilaan ook duidelijk moeten kunnen zijn waarom op het spreken van de waarheid tol geheven wordt, waarom de wereld probeert om de waarheid te bannen en waarom niemand de waarheid kan spreken zonder ermee samen te vallen, tol te betalen en aldus te lijden. Al bij al kan dus alleen God zelf over die macht beschikken. In geen geval is de mens in staat om de waarheid voort te brengen: hij is immers zondig, onvolmaakt, en bijgevolg afhankelijk van de willekeur van werelds geweld. Als het de keizer goed uitkomt, dan laat hij iemand de waarheid spreken, maar van zodra het hem niet meer zint, doet hij de kop van de spreker rollen. Daarom ook is alle wereldse macht onrechtmatig.

We zegden reeds dat menselijke tekorten zoals oneerlijkheid, welke in het religieuze jargon 'zonden' worden genoemd, verantwoordelijk zijn voor onze onvrijheid of dus voor het feit dat wij onze vrijheid dienen af te kopen bij een potentieel geweldenaar: het is onze zónde die ons van onze vrijheid berooft of die ze voorwaardelijk maakt of beperkt. Welnu, op dezelfde manier maken onze 'zonden' ons leven zelf voorwaardelijk en beperken zij het, zodat we er voortdurend tol moeten voor betalen aan de geweldenaar die daarover macht uitoefent: Lucifer. Om geen andere reden verloopt de weg naar de waarheid niet anders dan via het lijden en de dood: het leven zelf immers is de tol die men er uiteindelijk voor betaalt.

In amorele bewoordingen tenslotte, krijgen de aloude mysteries een triviale klank: we sterven ingevolge de onvolmaaktheid van onze kennis en kunde, en de prijs voor het eeuwig leven is onophoudelijke studie en arbeid.¹⁸

18 Tekst d.d. 27.07.2008.

Sociale status en spilzucht

De zelfbehoudsdrang is een natuurlijk instinct zonder hetwelk geen leven mogelijk is: wie niet voor zichzelf zorgt, zal, als hij niet verzorgd *wordt*, gauw ten gronde gaan: voor zichzelf zorgen is een deugd. Maar een deugd zou geen deugd zijn als hij niet het midden hield tussen twee ondeugden: de deugd van de dapperheid vormt het midden tussen de vreesachtigheid en de roekeloosheid, de vrijgevigheid houdt het midden tussen de gierigheid en de spilzucht. Ondeugden zijn (princiepelijk onbevredigbare) uitersten omdat het driften zijn die, in tegenstelling tot de deugden, niet door de *rede* ingeperkt en gestuurd worden.

Zo ook ligt de zelfbehoudsdrang of de zelfzorg tussen de te mijden uitersten van, enerzijds, de zelfverwaarlozing en, anderzijds, het egoïsme. En deze laatste ondeugd vormt dan weer de motor voor een op zijn beurt opnieuw geheel ongeremde, ongestuurde en dus ondeugdelijke praktijk welke onder de invloed van allerlei omstandigheden tot een echt systeem is uitgegroeid: het systeem van onderling vechtende, ongeremde ego's - de oorlog dus, die zich ook in 'vredestijd' voortzet in de vorm van de 'economisch' geachte concurrentie; gekoppeld aan de rechtsstaat en het geldwezen vormt dit uiteindelijk het zogenaamde kapitalisme.

In de geschiedenis van de moderne, zich ontwikkeld achtende, westerse staten, hebben het kapitalisme en de zich christelijk achtende kerken herhaaldelijk pakten gesmeed die eigenlijk geheel onmogelijk en bijzonder surrealistisch waren: de wolf zwoor daarbij samen met het lam, of althans met een monster dat zich *uitgaf* voor een lam en dat er blijkbaar ook in slaagde om er als een lam uit te zien. Men zal begrijpen dat het tot stand brengen van de zinsbegoocheling die een dergelijk opzet vergt, geen sinecure is, maar waar (collectief) zelfbedrog in het spel is, blijkt het evenmin vanzelfsprekend dat dit bedrog wordt ontmaskerd. Edoch, zoals dat ook in de wiskunde het

geval is, moeten inconsistenties op den duur wel uitmonden in paradoxen.

En zo bestaat het dat diegene die zich de plaatsvervanger van Christus op aarde acht, vanuit een kathedraal van pracht en praal in een der rijkste hotels ter wereld, de parabel van de rijke jongeling staat voor te dragen. Of nog, dat deze 'vertegenwoordiger' van het Lam - dat symbool staat voor de liefdevolle zelfopoffering - tallozen zagezegd in naam van dat Lam op de brandstapel gooit. Inquisitie, rivaliserende pausen, keizers of koning-pausen, prins-bisschoppen, kruistochten of heilige oorlogen, de zegen over de slavenhandel, de castratiepraktijken 'ter ere gods', het in ontvangst nemen van het geschenk Vaticaanstad uit de handen van dictator Mussolini, de verdrukking van zwarten (die immers geacht werden geen ziel te hebben), van vrouwen (die geacht worden minderwaardig te zijn aan mannen) en van alle andersgelovigen, maar vooral ook de blijvende verdrukking van het volk met alle nog resterende middelen, zoals het aloude "divide et impera" ("verdeel en heers"), dat door de hedendaagse pausen nog steeds ongebreideld wordt toegepast in de vorm van bijvoorbeeld de demonisering van welbepaalde bevolkingsgroepen die tot nog toe vredig samen leefden met de rest: het blijkt allemaal mogelijk, hoe surrealistisch ook, en het einde van dit theater is nog lang niet in zicht.

Het genoemde theater van het zelfbedrog heeft er flink wat toe bijgedragen dat het kapitalisme teugelloos zijn gang kon gaan. Een kapitaal is een berg geld: een zekere reserve niet te na gesproken, is dat een overschot of een teveel, en dat verkrijgt men pas als er ofwel teveel gewerkt, ofwel teveel opgespaard en dus te weinig verdeeld wordt, ofwel de twee samen. Het geld representeert voor zijn eigenaar het recht op goederen, ongeacht dewelke, en dat recht is principieel ook *onbeperkt*. Zo kan een mens slechts een welbepaalde hoeveelheid voedsel in één keer naar binnen werken, maar het kapitalistische principe beschermt met wettelijke middelen het recht van wie daarvoor betaalt, om veel meer voedsel te kopen dan nodig is voor zichzelf, en om het dan gewoon te vernietigen. Wanneer

tegelijk mensen, kleine kinderen nog, van de honger sterven, dan staat het kapitalisme dit volstrekt straffeloos toe. Meer nog: indien één van deze kinderen het wagen om een boterham uit de vuilnisemmer van zijn bezitter te halen, dan wordt dit kind automatisch als een misdadiger gebrandmerkt, meer bepaald als iemand die het (ongebreidelde) bezitsprincipe niet respecteert. En deze persoon overtreedt niet alleen de wetten van de staat: de kerken hebben ervoor gezorgd dat hij tevens de wet van God zelf overtreedt, die immers zegt: "Gij zult niet stelen".

Wat de wet van God eigenlijk zegt met het gebod: "Gij zult datgene wat uw naaste toebehoort, niet begeren", wordt geheel verdonkeremaand. Want is het niet de kapitalist die zich zodoende het leven van zijn naaste, dat hem niét toebehoort, toe-eigent, door het te vernietigen? En waar hij het niet meteen fysiek vernietigt, buit hij het uit, namelijk door de bevrediging van iemands noden voorwaardelijk te maken: aan het recht op, bijvoorbeeld, het voedsel dat hijzelf teveel heeft, verbindt hij de plicht voor de ander om hem te dienen:

"Ik heb teveel, ik gooi dit brood in een put! Gij hebt honger, zegt gij? Niettemin gooi ik dit brood in een put... tenzij ge eens knielt voor mij, of een rondje rond die toren daar loopt, of dat watertje daar eens overzwemt!"

Maar meestal laat de kapitalist diegene die van hem afhankelijk is, veel minder onschuldige dingen doen, zoals bij uitstek het tegenwerken van zichzelf, meer bepaald in de eis tot het verlenen van zijn volle medewerking aan dat volstrekt immorele systeem.

Hoe men het ook draait of keert: het concurrentiebeginsel is wezenlijk onchristelijk en, in een christelijk perspectief, is het bovendien moordend. Kapitalisme is synoniem voor eerbetoon aan de macht van het geld, en dus synoniem voor eerbetoon aan de anonieme, gezichtsloze, stuurloze en blinde macht. De motor van het kapitalisme is de geldingsdrang, die op haar beurt voortkomt uit een principieel ongeremd egoïsme. Het egoïsme is zo'n op hol geslagen zelfbekommernis welke het

ego voedert totdat het uit elkaar spat. Voor die tijd doorloopt het echter nog enkele stadia welke te maken hebben met de jacht op maatschappelijke status.

Het adjectief bij 'status' is niet overbodig, want uiteraard kan een kapitalist zich pas doen gelden in een maatschappij die zelf kapitalistisch is. Het mogelijk maken van sociale status (dit is de manifestatie van de genoemde, door het egoïsme uit de hand gelopen geldingsdrang) heeft uiteraard een prijs, en dat is, zoals hoger gezegd, het toelaten of het legaliseren van chantage. Niemand immers kan een ander dwingen hem te dienen als hij die ander niet op de een of andere manier bij de lurven heeft, wat in dit geval betekent dat hij macht heeft over het leven van die ander. Maar het uitoefenen van macht over het leven van een ander, is slechts geoorloofd en dan ook meteen een plicht, als dit ontegensprekelijk het goed van die ander betreft. Het behoort daarentegen aan geen mens toe om een ander te benadelen door macht over hem uit te oefenen.

Inherent aan het kapitalisme is nu dat de per definitie onterecht aangewende macht, vanuit die tegennatuurlijke, mateloze of niet door de rede getemperde zelfzucht, aanleiding geeft tot een even tomeloos verbruik van goederen - in één woord: *verspilling*. Het kapitalisme immers, koppelt status rechtstreeks aan verspilling omdat de geldingsdrang zich op geen andere wijze kan manifesteren dan door de *vernietiging* van goederen en/of mensen. Dat aan het kapitalisme niettemin vooruitgang gekoppeld is, blijkt helaas een zeer tijdelijk voordeel dat gedomd is om in zijn tegendeel te verkeren of dus tegendoelmatig te worden. Principieel wordt alleen het goede beloond, maar in feite worden de grenzen van het goede vager omdat het goede zelf wordt aangetast. Het goede verwordt vaak tot, bijvoorbeeld, het prettige en het genotvolle, zodat uiteindelijk alleen nog de genotzucht wordt gevoed. Zoals hoger beschreven, gebeurt dit van zodra de rede zoek is, die immers het deugdelijke ervan moet vrijwaren af te glijden naar de uitersten waarvan dit het midden vormt. Het verdoezelen van de rede is nu uitgerekend datgene waar reclameboodschappen op aansturen, want zij beogen niet de kopers beter te maken, maar

wel de verkopers die immers zoveel mogelijk winst betrachten. Winst wordt maximaal als de prijs maximaal is en de waarde van het product zelf minimaal, en dus als de koper zo hard mogelijk wordt bedot. Het volstaat dat de koper *geloofd* in de waarde van het product, en het komt er op aan hem in die *waan* te brengen. Het bedrog dat door het kapitalisme wordt gegenereerd, is feitelijk duizelingwekkend: het gros van de wereldbevolking, waarvan niemand meer dan slechts eenmaal leeft, wordt dermate bedot dat zij geloven dat het beste leven dat men maar leiden kan, een leven is van, enerzijds, hard laarbeur in eeuwig donkere, onmenselijke fabrieken, waar veel te veel geproduceerd wordt en van, anderzijds, mateloze consumptie van volstrekt overbodige en schadelijke hebbedingetjes. Het bedrog accapareert ook op elk mogelijk verzet, en zo gaat de vos de passie preken en krijgt men superkapitalisten, zoals bijvoorbeeld die gewezen Amerikaanse presidentskandidaat, die aan de bevolking van de vierde wereld eens gaan leren hoe de spilzucht in te dijken. En waar de economie ontspoot in oorlog, worden in een mum van tijd van arbeiders soldaten gemaakt, dat wil zeggen: kanonnenvlees.

Het kapitalisme is geen optie, maar is het communisme dan beter? De geschiedenis lijkt die vraag niet direct bevestigend te willen beantwoorden. Maar misschien doen deze systemen er zelfs niet toe, omdat het kwaad tenslotte in de mens zelf zit en, meer bepaald, in zijn redeloosheid, die de vrije loop laat aan de ondeugden. Misschien zou het volstaan om het gebruik van de rede aan te leren en te bevorderen: niet de louter rekenende rede, maar die rede die ook de dieren blijken te kennen, en die op allerhande vernietigende ontsporingen anticipeert. Een dier stopt met eten als het voldaan is. Dieren verhinderen hun soortgenoten niet te eten als zij zelf voldaan zijn. Dieren werken ook met andere soorten samen. Blijkbaar is bij de mens zelfs het intellect, ingevolge het niet getemperd worden door de rede, in iets ondeugdelijks veranderd.¹⁹

19Tekst d.d. 31.07.2008.

Kapitalisme en stuurloosheid

Een beloning versterkt gewenst gedrag en een straf doet hetzelfde door de motieven voor ongewenst gedrag onrechtstreeks tegen te werken. Problemen zijn quasi onmogelijk waar iedereen als het ware aan hetzelfde zeel trekt, maar in de werkelijkheid en in het bijzonder in het maatschappelijke leven, trekt men vaak naar verschillende kanten tegelijk en dan rijst de vraag naar (het bestaan van) het objectief wenselijke, het absoluut goede of datgene wat de oppervlakkigheid van de markt van vraag en aanbod overstijgt - met andere woorden: de vraag naar de mogelijkheid van niet geconditioneerd gedrag. Heeft Skinner gelijk waar hij stelt dat elk gedrag uitsluitend gestuurd wordt door beloning en straf, of bestaat er daarentegen wel degelijk keuzevrijheid?

We zien bijvoorbeeld dat, enerzijds, de natuurlijke en, anderzijds, de sociale conditioneringen elkaar niet altijd overlappen: de natuur belooft bijvoorbeeld het eten van varkensvlees, meer bepaald doordat dit voedsel het eigen lichaam sterker maakt, terwijl bepaalde culturen de consumptie van dit vlees verbieden en bestraffen, namelijk door de overtreders van dit verbod hetzij rechtstreeks hetzij onrechtstreeks fysiek te treffen. Dat het (natuurlijke) "recht van de sterkste" overheerst wordt door een maatschappelijk rechtssysteem dat bijvoorbeeld gerelateerd is aan het menselijke gelijkheidsbeginsel uit een christelijk geïnspireerde cultuur, kunnen wij meestal wel beamen omdat wij ons spontaan identificeren met de zwakkere die we in de praktijk ook meestal zijn; maar waar een maatschappelijk concurrentiesysteem de natuurlijke, groepsgebonden solidariteit wil verdringen, rijzen ernstige vragen naar de wenselijkheid van maatschappelijke concurrentie. Van het laatst genoemde systeem, bijvoorbeeld, teert het succes meestal op de illusie dat er, mits geloof en volharding, in elk van ons een overwinnaar schuilgaat, zoals dat bij uitstek wordt voorgehouden in de zogenaamde "American dream".

Het vreemde is dat bij uitstek de beginselen van de christelijke ethiek, die dan toch onze westerse cultuur schragen, tegengesteld blijken aan heel wat al dan niet vermeend natuurlijke en vaak ook maatschappelijke beginselen. Zo blijkt de christelijke naastenliefde vaker niet alleen in strijd met het natuurlijke recht van de sterkste, maar tevens met het liberaal-maatschappelijke concurrentiebeginsel. Uiteraard komt Skinner met zijn conditioneringstheorie flink in de problemen waar menselijke handelwijzen naar het christelijke voorbeeld, zich inderdaad blijken te handhaven volstrekt onafhankelijk zowel van natuurlijke als van maatschappelijke conditioneringen. In vele gevallen zijn maatschappelijke beginselen christelijk geïnspireerd, maar waar zij zich uitsluitend beroepen op het solidariteitsbeginsel, dreigen zij vroeg of laat te verzanden in maatschappelijke uitsluiting omdat, uiteindelijk, de solidariteit zonder meer het (uitgebreide) egoïsme niet wezenlijk overstijgt. Dat laatste laat zich illustreren in de toenemende 'kieskeurigheid' van bij uitstek ziekenfondsen maar ook van andere verzekeringsinstellingen, meer bepaald bij de rekrutering van nieuwe klanten - een kieskeurigheid welke feitelijk volkomen georiënteerd wordt door economische maatstaven, meer bepaald door het rentabiliteitsprincipe, dat wezenlijk voorbijschiet aan de ultieme bestaansreden zelf van die instellingen. Immers, terwijl ze de maatschappij voorhouden dat zij de rechten van de zieken dienen, trachten deze instituten de behoeftigen feitelijk uit de zorg, die hun bestaansreden vormt, te weren precies omdat zij niet economisch rendabel zijn. Zij houden voor de niet-rendabelen te helpen terwijl zij hen feitelijk uitsluiten.

De mogelijkheid van een absolute oriëntatie blijkt noodzakelijk teneinde te kunnen ontsnappen aan relativismen die in de praktijk zelfs niet in staat blijken om de eigen beperkte doelstellingen te realiseren omdat zij, precies vanwege de miskenning van absolute waarden, tegendoelmatig worden. Systemen die zich wars van objectieve waarden willen handhaven, zijn wezenlijk blind voor waarden en derhalve ook voor (de waarde van) de waarheid: het zijn leugens en zij tonen zich ook aldus waar zij zichzelf ronduit tegenspreken.

Een beloning of een loon extern aan een handeling en haar gevolgen, kan in feite niet anders dan conditionerend bedoeld zijn, precies omdat zij geen enkel causaal verband heeft met de handeling als zodanig: haar verband is gefabriceerd door iemand die de conditionering nastreeft, iemand die met een eigen snoepwinkel wenst tussen te komen in de natuurlijke, maatschappelijke of nog andersoortige ketens van oorzakelijkheid. Stel dat ik een portret van iemand teken: ik trek een eerste lijn, een omtreklijn. Ik beschouw vervolgens aandachtig wat ik getekend heb: is de lijn lang genoeg? Is de boog correct? Is de lijndikte zoals gewenst? Moet er ergens wat verbeterd worden? De feedback is afkomstig van mijn eigen kritische blik, en op grond daarvan ga ik door met het portret. Maar stel dat ik na het trekken van een eerste lijn, een beloning ontvang, of een bestraffing - geen akkoord en ook geen kritiek van het eigen oog of van dat van een meester-tekenaar, doch een geheel aan mij externe respons. Welnu, dan is het duidelijk dat deze slechts de bedoeling kan hebben mijn werk naar zijn hand te zetten, en dus van mijn hand bezit te nemen.

Dit voorbeeld mag dan al vergezocht lijken, het is de algemene gang van zaken telkenmale het werk van - in dit geval - een kunstenaar begeleid wordt door gedachten van bijvoorbeeld louter economische aard: een schaduw die te fel is om schoon te kunnen zijn, wordt niettemin geduld omdat hij modieus oogt, en een toemaatje aan erotiek die de schoonheid in feite aantast, moet de koper op bestelling paaien - een mens leeft tenslotte niet van schoonheid alleen. Algemeen geldt dan dat de (externe) beloner-bestraffer wezenlijk een manipulator is, iemand die het beoogt om het bestuur over het gedrag van anderen over te nemen, en dus iemand die anderen in zijn bezit wil nemen en die hen wil instrumentaliseren.

Bestrafing als manipulatietechniek is ongeoorloofd, beloning daarentegen kan bezwaarlijk als misdadig beschouwd worden omdat de verantwoordelijkheid voor de gevoeligheid voor beïnvloedbaarheid door beloning geacht wordt bij de eventueel gemanipuleerde zelf te liggen - hij behoudt hier tenslotte de vrijheid om al dan niet afstand te doen van zijn eigen, innerlij-

ke motivatie, wat niet zomaar kan gezegd worden in het geval dat iemand zich door (fysieke) bestraffing of pijniging in zijn keuzevrijheid bedreigd of beperkt weet. Maar het allergrootste 'ongeluk' van conditionering bestaat in de beide gevallen (namelijk zowel in het geval van beloning als in dat van bestraffing), namelijk in de zelfvervreemding die er het gevolg van is.

Zelfvervreemding ingevolge externe beloning of bestraffing bestaat hierin dat het slachtoffer ervan de eigen, innerlijke beweegredenen voor zijn handelingen opzij zet en zich voortaan door die externe conditionering laat besturen. Wanneer wij handelen vanuit eigen, innerlijk motieven, dan handelen wij meestal redelijk, wat wil zeggen dat wij onze eigen doelstellingen kennen, doorgronden en er ook in volledige vrijheid voor kiezen. We doen dan iets zins en niet zo omdat we de consequenties van onze daden vatten, en het is via de anticipatie van de consequenties van ons gedrag dat we dat gedrag zelf in handen hebben. Op het ogenblik echter dat beloningen en/of bestraffingen welke niet van onszelf afkomstig zijn, richtinggevend worden voor ons doen en laten, hebben we in feite reeds forfait gegeven met betrekking tot onze zelfstandigheid ter zake: de besturing van ons gedrag werd dan uit handen gegeven aan vreemde entiteiten, wat de facto inhoudt dat we dan blind handelen met betrekking tot ons eigen gedrag en dat we gemanipuleerd worden door derden, welke feitelijk van ons bezit hebben genomen.

In een kapitalistisch systeem waarin principieel alle menselijke handelingen of prestaties ofwel verlood worden, ofwel beboet (hetzij door derden, hetzij door een anoniem systeem), zijn dan de zelfvervreemding en het verlies bij het individu van de redelijkheid met betrekking tot de eigen handelingen, vanzelfsprekend de regel. Het individu vraagt zich niet langer af of het "goed" is (- of het "ethisch verantwoord" is -) wat het doet, omdat het persoonlijke geweten, zijnde de eigen kennis van goed en kwaad, werd vervangen door het kennen van het externe beloningssysteem, waarin het goede werd gereduceerd tot datgene wat winstgevend is en het kwaad tot dat wat verlieslatend zal zijn. Als het winstgevend is om handelingen te

stellen die principieel ethisch verwerpelijk zijn voor elk wel-denkend mens, zal de betrokkene niettemin de simpele regel van "Befehl ist Befehl" hanteren, waarbij het bevel hier staat voor wat extern wordt opgedrongen met de manipulatie- of be-loningstactiek. In het geval van conditionering krijgt deze im-mers na verloop van tijd een effectiviteit welke deze van het bevel evenaart of zelfs overschrijdt omdat zij zich, vaak in te-genstelling tot het bevel, gaat nestelen in de diepere en onbere-deneerbare lagen van het volstrekt onbewuste.

Een geldsysteem, een kapitalisme, waarin het goede principi-eel wordt vereenzelvigd met het winstgevende, verdringt de ethiek en zal onvermijdelijk uitmonden in een gang van zaken welke zich nog slechts in het opzicht van zijn complexiteit zal onderscheiden van de *struggle for life* met zijn *survival of the fittest*. Het recht van de sterkste staat vanzelfsprekend gelijk met de afwezigheid van elk rechtssysteem, wat betekent dat natuurgeweld opnieuw de ultieme motor van alle reilen en zeilen wordt en dat van cultuur of beschaving uiteindelijk geen sprake meer kan zijn. Meer nog: ook de natuur zal hier de din-gen niet langer sturen, maar wel een geheel redeloos systeem dat slechts gehoorzaamt aan het doldraaiende beginsel van de winstmaximalisatie.²⁰

Adieu, welvaart?

De geschiedenissen van de kosmos, die van het leven en ten-slotte ook die van het mensdom, zijn weliswaar niet precies gekend, maar onze hypothesen benaderen de werkelijke gang van zaken waarschijnlijk goed genoeg om daarover te kunnen zeggen dat zij alles behalve rechtlijnig, gepland of doelgericht verlopen zijn. Alles wat gegroeid is, lijkt daarentegen veeleer de vormen aan te nemen van de takken aan de bomen: er zit

20 Tekst d.d. 28.08.2008.

wel een zeker patroon in, maar niemand is in staat om te voorspellen waar de volgende scheut zal ontkiemen en of dan die twijg naar links of naar rechts zal nijgen, of hij naar boven zal reiken of veeleer ter aarde neer zal buigen. Wij kunnen zeggen hoe een eik eruit ziet en we kunnen hem herkenbaar tekenen met potlood op papier, maar van geen enkele individuele, echte boom zijn wij in staat om de vorm van ook maar één van zijn takken te voorspellen. Hetzelfde geldt voor gezichten van mensen: een oneindig aantal gezichten kunnen we vanuit onze verbeelding tekenen, ragfijn en nauwelijks te onderscheiden van foto's, zodat niemand die ze bekijkt, kan weten of het de portretten zijn van mensen die ook echt bestaan, die echt hebben bestaan of die ooit zullen geboren worden. Op dezelfde manier kunnen landschapsschilders door Simon Vinkenoog bejubelde wolkenvelden in olieverf op doek creëren en weidse landerijen, heuvelruggen en bossen die nergens bestaan, bestonden of ooit zullen te betreden zijn. Landschappen, maar ook huizen en steden, torens en onderzeeërs, vissoorten en zelfs gevleugelde paarden. Wat niet bestaat, kunnen wij niettemin verzinnen, maar van wat verzonnen wordt, kunnen wij vaak niet zeggen of het al dan niet kòn bestaan. En dat komt precies doordat wij helemaal onwetend zijn omtrent die al dan niet vermeende 'wetten' welke de mogelijkheden en de noodzakelijkheden verbonden met al wat is, zouden regelen. Daarom ook kunnen wij met betrekking tot de toekomst enkel gissen, waarbij we ons dan ook meestal gewoon vergissen. Edoch, andermaal: over bepaalde zaken kunnen wij het min of meer eens zijn, en dat is ook inzake een welbepaald onderdeel van onze geschiedenissen het geval.

Mensen zijn dieren die circa twee miljoen jaar geleden rechtop zijn gaan lopen. Schijnbaar hulpeloos en naakt, uiterst kwetsbaar en aangewezen op allerlei kunststukken, zoals kledij, huizen en allerlei infrastructures, anders dan door de natuur gegeven, wordt al in de oudste mythen over onze soort gezegd dat bij haar schepping alle andere dieren hartsgrondig huiverden: ze sloegen een kruis *avant-la-lettre*. Maar niet alleen de andere diersoorten hoefden de mens te vrezen, want hij bleek alras op de koop toe nog de ergste vijand van zijn eigen soort. Dat be-

tekent het wanneer gezegd wordt dat de meeste mensen niet omkomen ingevolge ziekten of een natuurlijke dood: zij sneuvelen in zelf gestichte economische en andere oorlogen, of ook nog door individuele, al dan niet acute agressie tegen zichzelf.

Nog vers in het geheugen - tenminste in het geheugen van diegenen die nog konden genieten van het regime dat het vak geschiedenis toestond in de scholen - ligt het tijdperk van de (West-)Europese kolonialisatie sinds de vijftiende eeuw waarin, grosso modo, het Noorden via zeeroutes en aanvankelijk ook middels houten schepen, het Zuiden leeg roofde van grondstoffen maar ook van mensen, welke dan op de markt werden verkocht.²¹

Deze wereldwijde roof nam gigantische proporties aan, de rijkdommen die zij voortbracht waren exuberant. Maar zo ook de na-ijver en, perfect voorspelbaar omdat weinigen in staat zijn om de weelde te dragen, ontvlamde in het Noorden de waanzin van de grote oorlogen die dan ook wereldoorlogen werden genoemd. Dezen speelden zich vrijwel uitsluitend in

21 In 1415 veroverden de Portugezen Ceuta in Marokko, zozegd in het teken van de strijd tegen de Moren en zij maakten ook nederzettingen in West-Afrika, Amerika en Azië. De Spanjaarden palmde Cuba en Hispania in alsook het rijk van de Azteken in Midden-Amerika en dat van de Inkas in Zuid-Amerika, waarna zij op de Filipijnen en de Caraïben plantages exploiteerden middels in Afrika gekochte slaven. In 1596 veroveren de Nederlanden Java en andere gebieden in Azië, Afrika en Amerika. In 1607 palmde de Engelsen Noord-Amerika in maar daar ontstaan opstanden en in 1776 worden de grondslagen gelegd van de USA. Engeland drijft ook handel met India sinds 1757 maar Afrika wordt nog grotendeels ongemoeid gelaten omwille van de wildernis en de woekering van tropische ziekten. In de 19de eeuw gaat het Europees bevolkingsoverschot zich vestigen in kolonies in Amerika, Australië en Kaapstad. Na de afschaffing van de slavernij worden de kolonies waardeeloos maar het kolonialisme breekt door en houdt voor dat beschaafde volkeren het recht hebben om onderontwikkelden te exploiteren, wat ze doen in naam van de beschaving en de christianisering. Frankrijk koloniseert Afrikaanse staten; België, onder Leopold II, annexeert Congo; de V.S. palmde Hawaï in.

het Noorden af, het waren immers oorlogen onder de rijken, waarbij het uiteindelijk draaide om al dat gestolen goed, en zij maakten ettelijke miljoenen slachtoffers.²²

Een algemene walg volgde op die spektakels met een nasleep van eindeloze kerkhoven waarop kruisjes, evenzeer als alle andere consumptiemiddelen in massa geproduceerd, en wrange naweeën die slechts door een algemeen verbeteren, bitter zwijgen konden worden onderdrukt. De roof ging echter gewoon door, nu efficiënter dan ooit tevoren, want middels modernere apparatuur en infrastructuur. Het politieke luik moest niet onderdoen want deze diefstal werd voortaan ook goedgepraat en ging ongestoord zijn gang onder de welbekende noemer van 'ontwikkelingshulp'.

De luxe explodeerde als het ware in de zogeheten 'golden sixties', welke een verschijnsel waren van uitsluitend het noordwestelijk halfmond: de jeugdigen wilden zich dringend distantieëren van de voorgaande generaties die zij beschuldigden van hebberigheid en roofzucht maar tegelijk soupeerde diezelfde jeugd ook de ganse roversbuit in een handomdraai op. De rijkdom werd bovendien niet langer besteed aan stichtende zaken zoals opvoeding en ontwikkeling, maar zij ging in steeds grotere porties naar de aanschaf van drugs, zodat het goud, behalve een rode, ook een zwarte kleur kreeg. In het systeem van de hebzucht geldt immers de regel dat uitsluitend het rendement, het goede bepaalt terwijl welhaast niets het rendement van de drugshandel overtreft.

Drugs, tot snoep geworden voedsel, tot lawaai geworden muziek en tot verflodders degenererende schilderijen. Opvoeding moest oprassen ten voordele van entertainment, omdat

22 In de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) vielen 15 à 17 miljoen doden onder de soldaten en de burgerbevolking. Telt men daar de slachtoffers bij op van de Spaanse griep die uitbrak in 1918, dan komt het dodental op 119 miljoen. In de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) sneuvelden 50 à 70 miljoen mensen, waarvan twee derden burgers waren. Van die burgers werden er 11 miljoen vervolgd en systematisch omgebracht in uitroeikampen.

ook scholen niet aan de wet van de vrije markt ontsnappen en de weg van de geringste weerstand de meest succesvolle blijkt - althans op korte termijn. In de hippiebeweging vermengde zich het allerbeste wat het leven en de culturen kunnen bieden - zoals kunst en mystiek - met het meest jammerlijke op aard, zoals drugsverslaving. Het afgrijselijke vroeg de schoonheid ten dans die niet weigerde omdat zij ook de goedheid in zich had. De domheid ging een gesprek aan met de wijsheid welke zich verkeek op de simplismen waar zij, uit principieel doch - objectief beschouwd - misplaatst respect, verborgen schatten achter zocht. De malafiden deden met gemak de lichtgelovigen in de doekjes en het sprookje van *De wolf en de zeven geitjes* herhaalde zich.

Wat bleef, was een protest tegen het onrecht dat op den duur diegene die zich daarmee verrijken wilde, vanbinnen aanvreet en uitholt, totdat nog slechts een droge korst overschiet die verpulvert, wegspoelt met de regen en verdwenen is alsof hij nooit bestaan had. De herverdeling van de rijkdommen werd een hoofdgerecht op het menu in het rijke Noorden, maar allerlei alibi's deden de goede voornemens stollen zodat zij niet werden uitgevoerd doch plannen bleven: louter vormen, schetsen en plaasteren beelden welke thuishoren in musea voor hedendaagse kunst. Als antwoord daarop herhaalde zich de millennia oude geschiedenis van de vleespotten van Egypte, en nooit geziene volksverhuizingen gingen van start, dit keer van Zuid naar Noord en van Oost naar West. In een tijdspanne van nauwelijks enkele decennia en dus binnen één enkel mensenleven observeerbaar, kregen in de Noordelijke steden de straten letterlijk een andere kleur. Eerst verdwenen de blonde haren en vervolgens verdonkerde de huidskleur en alle rassen vermengden zich onderling in een feest dat nog in de sixties was ontkend. Maar daar bleef het vanzelfsprekend niet bij.

Egalisering van de rijkdommen betekent ook egalisering van de armoedes: Europa, aangedreven door de persoonlijke hebzucht van egoïstische politici, hief alle grenzen op. Door geen enkele wet beschermde werklui pikten tegen hongerlonen de jobs van rijke westerlingen in. De werkloosheid nam toe even-

redig met het zwartwerk, wat eigenlijk neerkomt op een overgang van sociaal beschermde arbeid naar een systeem van louter schnabbels zoals de havenarbeiders het altijd hebben gekend: men biedt zich aan in de ochtend op de markt, men wordt op zicht gekeurd en aangenomen voor één dag, ofwel afgewezen. Geen ziektekosten, pensioengelden, vakantiegelden, kinderbijslagen of, wat dacht u, zwangerschapsverloven voor vaders: Poolse bouwvakkers die van de stellingen naar beneden vallen, worden ongezien vereeuwigd in het beton van funderingen waarop gebouwen rusten die daar binnen honderd jaar nog zullen staan, geheel onbekwaam om te spreken, zodat hun huurders onwetend moeten blijven omtrent het feit dat zij eigenlijk de bewoners zijn van reuzezerken. Terug naar de middeleeuwen en naar de slavernij. De beul gaat onder de hakbijl.

Het analfabetisme neemt alom toe, en niet in het minst onder de rijken, die immers over voldoende geld beschikken om ook die inspanningen die het leren lezen, schrijven en rekenen vergen, af te kunnen kopen, want zo ver gaat de gemakzucht uiteindelijk, die zoals elke andere ondeugd van bij de aanvang haar eigen ondergang in zich draagt. Steeds meer mensen zijn tegelijk financieel rijk en cultureel arm: zij hebben geld om wereldreizen te maken maar verder dan de zonnestranden reikt hun interesse niet, van de cultuurgeschiedenis hebben zij zo goed als geen benul en zij bekennen zonder blozen dat ze nooit een boek lezen. Mensen werken hard teneinde op den duur op hun lauweren te kunnen rusten en niets meer hoeven te doen en op die manier zijn ze slaaf van zichzelf, maar ook meester. Opgesplitst in meester en slaaf is elke welvarende westerling aldus niet langer een individu - 'individu' wil zeggen: 'ondeelbare eenheid' - maar voortaan een tweevoud of een 'dubbelmens', die wekelijks twee keer een grondige gedaanteverandering ondergaat: eenmaal de maandagmorgen en een tweede keer op vrijdagavond. Meestal voltrekt zich die transformatie in het klein ook dagelijks: eenmaal 's morgens als de wekker rinkelt en een tweede keer om vijf uur als het werk erop zit. Het *individu* daarentegen is voltooid verleden tijd: de landbouwer die leefde met zijn trekpaard, die geen afscheid nemen

kon van zijn land en die, stokoud, op zijn prachtige akkers doodviel, is niet meer. De smid die luidkeels zong om het verzengende vuur te bezweren en die ijzer smelten deed en het omsmeedde tot ploegscharen zoals zijn voorouders hem dat naar het voorbeeld van Hephaestos sinds de aanvang van de ijzertijd hebben voorgedaan, hamert en zingt niet meer: zijn aambeeld is nu hedendaagse kunst geworden en trekt de aandacht van stedelingen met behandelde neuzen, geverfde haren en bijgewerkte borsten in door gangsters uitgebate musea.

In weerwil van haar heiligste principes wordt China kapitalistisch, Europa en de Verenigde Staten zijn via een gedwongen protectionisme ongewild aan de heroprichting begonnen van het ooit door hen zo fel bestreden communisme. Gehoorzaamend aan de meest algemene wet van het bedrog, hadden de twee zich immers al opgesplitst in, enerzijds, een kern en, anderzijds, een daaraan volstrekt tegengestelde buitenkant of een façade, waarbij Chinezen alleen nog qua façade communistisch zijn doch in wezen grondig door het gouden kalf bezeten en Europeanen het kapitaal niet langer kunnen dienen om de heel eenvoudige reden dat ze het niet meer hebben. Het Oosten springt zwart Afrika bij en sluit pakt met Arabische mogendheden om aldus volop uit alle bodemschatten - kostbare ertsen maar ook olie - te kunnen putten. Zuid- en Midden-Amerika staan op, alle pogingen om deze opstand neer te slaan - inclusief de zogenaamde 'Mexicaanse griep' - van zich af schuddend. En terwijl alle aardbewoners naar adem snakken en een volgende zondvloed dreigt, ruziën de grootmachten - zoals ze zichzelf onverdroten blijven noemen - voor het eigenaarschap van Noord- en Zuidpool en van de woestijnen op de Maan en op Mars.

Het wordt steeds moeilijker om het allemaal op een rijtje te krijgen en voorspellingen te gaan doen - dat leren ons ook de weerman en de weervrouw die met hun predicties zelfs het volgende uur niet meer geloofwaardig kunnen halen zodat zij hun uitspraken al even bizar en wendbaar moeten laten klinken als die van de Pythia te Delphoi, drieduizend jaar geleden. Dat alles wellicht ingevolge het gebruik van steeds meer gesofisti-

ceerde wetenschappelijke en technische apparatuur. De toren van Babel heeft, zoals voorhanden ligt, een hoofdrol in dit ganse theater en toneel waarvan de schrijver steeds angstvalliger en dringender wordt gezocht. Het is dan ook steeds meer het theater van de tegendoelmatigheid, het drama van de ondeugden die precies dankzij dit kenmerk, ondeugden zijn, hetwelke de poppen van de wereld aan het dansen zet. De chaos is vooralsnog onvoltooid en totdat hij voltooid zal zijn, zal de orde tegenspartelen, precies zoals de vis dat doet die nimmer op het droge stranden wil, zoals de stervende zich vastklampt aan het leven en zoals de hoop op leven, het leven zelf is en volstrekt niets minder is dan dat. Misschien zal de welvaart hier verdwijnen, hij zal wispelturig zijn en blijven, schichtig van hier naar daar vluchten, alle onheil wijs ontwijken of, integendeel, zijn eigen ondergang bewerken - wie zal het tenslotte zeggen? Want zijn woorden zijn nog niet koud of ze worden door het tegendeel gelogenstraf - zo wispelturig is de wereld en zal hij beslist ook blijven.

Maar zeg nu eerlijk: is dat uiteindelijk geen goede zaak, dat onze toekomst, net zoals het weer, zich nimmer grijpen of voorspellen laat? Dat elke ochtend weer een verrassing kan worden geboren en dat het absoluut ondenkbare klaarblijkelijk een eeuwig leven toegewezen kreeg? Is het geen geluk dat elke volgende haverklap geheel onkenbaar blijft tot op het ogenblik dat hij zich voordoet? Meer nog: dat hij ook dan geheel en al mysterie blijven zal? Hoe arm zouden wij niet zijn - men trachtte zich de jammer voor te stellen - indien wij wisten wat ons morgenvroeg te wachten stond en ook de dag daarna, het jaar dat volgen zou en, verder nog, indien wij wisten waar ons leven zelf een eind zou nemen, en ook de wereld, die beslist na ons nog verder draaien zal?²³

23 Tekst d.d. 14.07.2.009.

Kinderarbeid, organenhandel, zwartwerk en Rechtspraak

Een doosje met 32 wasknijpers uit kleurige plastic en glimmend metaal voor amper een halve euro, het is haast niet te geloven. De kosten voor het monteren van de onderdelen alleen moeten tenminste het drievoud daarvan bedragen - in die prijs werd dan niet eens het materiaal verrekend. Een spotprijs is het, een koopje dat de klant doet jubelen. Hoe is het mogelijk, zo zeggen hij en zij, dat ze het daarvoor kunnen doen!

Maar niets is onmogelijk, ook niet het drukken van de arbeidskost. Dat deed men hier trouwens al ten tijde van de industriële revolutie, die aanving na de uitvinding van de stoommachine, in de achttiende en de negentiende eeuw. De textielfabrieken in het binnen de kortste keren totaal verziekte Manchester stonden voorbeeld voor die mensonterende uitbuitingen met in hun kielzog een ellende die de wereld nog nooit had aanschouwd. De slavernij met ongeziene kinderarbeid en kindersterfte, alcoholisme, tuberculose, beri-beri en een totaal verlies van menselijkheid was zo'n schok dat arbeiders alom ter wereld gevolg gaven aan de noodkreet zich te verenigen teneinde niet voorgoed te worden vernietigd, want de toestand was plaatselijk nog erger dan in de latere concentratiekampen van W.O.II.

De schok was groot genoeg om binnen de kortste keren via het protest van Marx en Engels zowat de ene 'helft' van de mensheid onder de vleugels van het communisme te gaan onderbrengen: warempel een gloednieuwe, revolutionaire maatschappij en economie, waarin de arbeiders zelf de eigenaars van de fabrieken werden en uitbuiting derhalve onmogelijk werd gemaakt. Een samenleving waarin elke burger doet wat hij maar kan en waarin niet langer het wraakprincipe heerst dat aan de rijken het recht geeft om zichzelf vet te mesten terwijl de armen verhongeren, maar waarin elkeen ontvangt naar zijn behoeften. Had die uitvinding van het socialisme niét plaatsge-

had, de catastrofe was wellicht fataal geweest. Anderzijds bleek ten langen leste ook die vernieuwingspoging helemaal geen soelaas te brengen: meermaals ontstonden uit dit schone ideaal even ongeziene tirannieën...

De schrijnende kinderarbeid uit de industriële revolutie, eens kenmerkend voor het wilde liberalisme van het niets ontziende kapitalisme, ontsiert vandaag paradoxaal genoeg geen ander regime dan het communistische dat uit de kritiek tegen die mensonterende wantoestanden is ontstaan. Daaruit moge al blijken, zoals Friedrich Nietzsche opmerkte, dat elke wil om de gang van zaken te systematiseren, voortkomt uit een gebrek aan rechtschapenheid. Systemen kunnen het menselijk tekort immers niet wegwerken en verantwoordelijkheid blijft hoe dan ook ons deel, dat uiteraard nimmer op systemen af te wentelen zal zijn.

Dat de gemene uitvlucht van de uitbuiters, namelijk dat kinderarbeid beter is dan helemaal geen arbeid, bij een groot deel van het publiek niet eens verontwaardiging wekt, illustreert simpelweg het feit dat het uiteindelijk dit publiek zelf is dat die kinderen uitbuit: de lustige koper bedreigt die arbeidende kinderen immers met niets minder dan de hongerdood. Uiteraard doet hij dit niet zonder door geld verblinde tussenpersonen die aan deze vormen van uitbuiting - kindermarteling - gestalte geven.

Men hoort die uitvlucht trouwens ook weerklinken uit de mond van organenhandelaars die er niet voor terugdeinzen om te verkondigen dat de beide partijen daar wel bij varen: enerzijds zij die een orgaan behoeven en, anderzijds, diegenen die bijvoorbeeld een nier afstaan, "omdat zij dat immers doen voor geld dat zij nodig hebben om te kunnen leven". Men hoeft helemaal geen academicus te zijn om onmiddellijk in te zien dat wie zo redeneren, het opeisen van organen op straffe van de hongerdood verdedigen. In het algemeen is het overigens zo dat op de vrije markt het onbeschreven geld waarmee betaald wordt, zonder meer recht geeft op wat te koop wordt aangeboden. Dat aan die handel stilaan paal noch perk meer wordt gesteld, volgt uit een nieuwe hiërarchie der waarden welke alle

deugden van weleer op hun kop zet: goed is wat geldelijk voordeel oplevert, want alles is voor geld te koop, en het beste is zelf alle geld ter wereld te bezitten. Absurder kan het niet, als men er slechts één ogenblik over nadenkt, maar tegelijk zijn wij welhaast tot de laatste mens danig gehersenspoeld dat vrijwel niemand nog aan het rijk van het gouden kalf durft te raken.

Probeer maar eens tussen te komen in bijvoorbeeld die zaken van Indische draagmoeders of van arme vrouwen in het algemeen die, in ruil voor geld en dus in een poging om aan dood en ellende te ontsnappen, hun baarmoeder ter beschikking stellen om de foetussen naar de geboorte te leiden van rijkelui die zich er niet bij neerleggen dat zij geen kinderen kunnen krijgen... omdat zij nu eenmaal in het gouden kalf geloven, wat wil zeggen dat zij van oordeel zijn dat ze met hun goud alles willen kunnen kopen, en dus ook mensen. Staan zij er dan echt niet bij stil dat hen dit slechts lukken kan omdat zij daarbij moeders wiens kinderen met de dood worden bedreigd, voor een verschrikkelijke keuze stellen en aldus niet slechts fysiek maar ook psychisch, sociaal en moreel martelen?

Zwartwerk is vaak nog een andere oogverblindende activiteit, vaak door werkgevers opgedrongen aan werknemers die zelf niet te kiezen hebben: hen wordt verteld dat zij hun voordeel doen met die omzeiling van de wet, maar tegelijk wordt hen verzwegen dat zij nu door de wetten niet langer worden beschermd en, meer nog, dat zij vogels voor de kat zijn van zodra te voorziene problemen aan de oppervlakte komen. Het zou niet de eerste keer zijn dat een zwartwerker uit een heel ver land die op de werf van de stellingen valt, in het beton verwerkt wordt en aldus samen met de misdaad van het zwartwerk zelf wordt 'opgeruimd'. Maar uiteraard altijd aan de orde is de ondergraving van alle sociale bescherming ingevolge zwartwerk: van zodra een zwartwerker werkonbekwaam wordt, zullen hij en al de zijnen onmiddellijk van de regen in de drop belanden want honger kent geen regels, zoals Bertolt Brecht het zei: *Erst das Fressen, dann die Moral*. Zonde dat aldus eeuwen van sociale strijd om elementaire rechten door

de praktijk van het zwartwerk zomaar oplossen in het niets, en het is voorwaar het gouden kalf dat daar op aandringt met haar vrije markt zonder scrupules.

De supermarkten in het rijke westen: ze zijn gevuld met kleurige wasknijpers voor nog geen cent het stuk, in elkaar gezet door bloedende kinderhandjes. Want men kan toch bezwaarlijk gaan geloven dat die kleine, tere vingertjes gemaakt zijn om het puntige metaal in zo'n plastic gleuf te trekken en te duwen: niet één keer, niet duizend keer maar miljoenen keren na elkaar, dag aan dag, met een quasi lege maag, zonder moeder en vaak in de kou. Wat voelen deze kinderen? Wat wordt er reeds binnen twee, drie dagen van hen? Zij horen slechts hun naam als zij de snelheid waarmee zij knijpers maken, dienen op te drijven omdat ze anders misschien zonder melk naar bed moeten, of tenminste: naar een slaappleaats die zelfs met heel veel fantasie niet op een bed gelijken kan.

Het westen staat er niet bij stil. Edoch, de werkloosheid neemt toe en menigeen zegt: tiens, hoe zou dat nu toch komen! Er is warempel geen werk meer voor ons! Tja, dat is dan de slang die in haar eigen staart bijt, de man die in de put valt die hij voor een ander groef, de mens die zichzelf de das om doet, de tegendoelmatigheid, het noodlot, de toren van Babylon, de erfzonde en het eschaton, waarin de eersten de laatsten zullen zijn. Warempel zal het gouden kalf geen sprankel medelijden tonen tegenover wie haar hebben gediend, een leven lang: het kalf kent immers geen andere moraal dan die van de winst, en al wie niet langer winstgevend is, die hoeft voor haar part helemaal niet meer te bestaan, zo simpel is dat. Waar waren tot koopwaren werden herleid en het geld de ultieme waarde van alle dingen bepaalt, gaat al wat niet tot geld herleidbaar is er onherroepelijk aan, want de markt van 't kalf is blind en doof voor gratis zuurstof, zuiver water, bomen, bossen, groen en blauwe lucht - dan nog gezwegen van intenties en emoties, dromen en verlangens. Al die dingen worden vertrappeld en vroeg of laat schieten er ook helemaal geen mensen meer over op aarde, doch slechts geld, en automaten die het tellen en her-tellen om de verveling te verdrijven.

Verwondert het dan nog iemand dat, in zo'n impasse gekomen, op een gegeven ogenblik de Schepper van hemel en aarde zegt: zo kan het niet verder, hier zitten wij sloot; zand erover nu, of water, en een grote zondvloed moet er komen nu, zodat we kunnen herbeginnen, want dit was zeker de bedoeling niet? Verwondert het nog iemand dat onze hemelse Vader aldus zijn kleine kinderen in nood verlossen wil en dat hij hun bloedende handjes van het vele knijpers puzzelen in de zijne neemt en hen ontslaat van die slavernij waarvoor zij helemaal niet waren bestemd? Verwondert het nog iemand dat Hij desnoods al het leven van de aarde weg zal vagen of, erger nog, dat Hij de gedwongen onderwerping van de ganse wereld goed zal keuren, al was het maar om hen te sparen wiens namen in de palm van Zijn hand geschreven staan?²⁴

De golem

Niemand zal het betwisten: er is een enorme vooruitgang geweest in de jongste decennia, met echt tot de verbeelding sprekende ontdekkingen. Hoe wij fysiek én mentaal ineen zitten, dat weten we nu haast perfect en échte namaak is niet ver meer af. Wat zich achter de 'grenzen' van de kosmos verbergt, zal straks op ons eigen beeldscherm ontsluit worden. Door de nieuwe communicatiemiddelen zal al die kennis alleen maar sneller toenemen en ook nog veel straffer worden, en dit reeds in de eerstkomende jaren. Maar tegelijk met al die grootse dingen, kan men ook vaststellen dat de zin uit het leven aan het wegsijpelen is - en dat blijkt even tastbaar als in kaart gebrachte genen of kleurenfoto's van sterrenstelsels, triljoenen lichtjaren hier vandaan.

Geen jubel omwille van de vooruitgang, maar wél een explosie van drugsconsumptie, vluchtgedrag, misdaad en zelfmoord.

24 Tekst d.d. 24.10.2009.

Het lijkt er stilaan op dat die vooruitgang zeker niet ons, mensen, betreft, doch iets helemaal anders. Wijzelf immers gaan onmiskenbaar en met rasse schreden achteruit!

De doorsnee lezer zou het hoger gezegde uiteraard meteen in verband brengen met een welbepaald links gedachtengoed dat slechts bestond uit leugens met geen andere bedoeling dan de orde van het gangbare bestel te verstoren, ware het niet dat ook hij niet om de *feiten* heen kan, welke zich immers vertalen in de koele cijfers waar hij dan toch altijd naar vraagt als het er op aan komt zaken zoals geluk, vooruitgang of zin te gaan *meten*. De zelfmoordcijfers zijn bekend, zij rijzen de pan uit en vormen de eerste doodsoorzaak bij jonge en gezonde mensen, trouwens evenals de cijfers met betrekking tot geweld tegenover derden. Verder zijn daar nog de zorgwekkende cijfers inzake geestelijke gezondheid, of moet men botweg spreken over de recente explosie van allerlei geestesziekten waarmee reeds kleine kinderen te kampen krijgen? En dan hebben we het nog niet gehad over lichamelijke kwalen, zoals kanker, waaraan meer dan de helft van ons zal overlijden, over sociale en ideologische ziekten, of over bijzondere deviaties die nu nog nauwelijks worden onderkend.

Laten we om te beginnen vooral één zaak heel goed voor ogen houden om onvergeeflijke vergissingen desbetreffend voor te zijn: het is niet altijd zo geweest! In de tijdspanne die voorafgaat aan de tijd die wij de onze noemen omdat hij volledig in het teken staat van de mens, was er weliswaar zo goed als geen 'vooruitgang', maar de mensen leefden toen ook niet in onzekerheid en in een gebrek aan zin en aan geluk. De middeleeuwen waren immers diepgelovig, wat wil zeggen dat de geschiedenis niet om hen draaide, doch om God. Meer zelfs: het kwam gewoon niet op bij de mens om zichzelf in het centrum van de belangstelling te plaatsen - zoiets gold op zijn minst als volstrekt ongepast en arrogant, het was een teken van een slechte opvoeding. De mensen bogen nederig het hoofd voor de Heer en voor diens vertegenwoordigers aan wie Hij een stuk van zijn almacht delegeerde: zij gehoorzaamden hen blindelings, ze dachten niet na, ze droegen derhalve ook geen ver-

antwoordelijkheid voor zichzelf: dat gewicht lag op de schou-
ders van die maatschappelijke klassen die het volk regeerden
en die bevelen uitdeelden, beloningen maar ook straffen.

Er is een aantrekkelijke kant aan slavernij, die wij niet meer
kennen, maar die wij soms via allerlei omwegen en niet zelden
tegen forse betaling gaan opzoeken en opnieuw proberen te in-
stalleren, en dit alles heeft te maken met de onwil - of is het
een onkunde - om verantwoordelijk te zijn voor zichzelf. De
slavernij is immers allerminst verdwenen: slaaf zijn is een
schande als het een openlijke realiteit betreft, maar via verbor-
gen kanalen is het een kostbaarheid of zelfs een ware lekkernij
in de betekenis van een lust. En hier wordt niet zozeer de sla-
vernij van bijvoorbeeld vooraanstaande heren jegens hun maît-
resses bedoeld, doch heel eenvoudig het afgeven van de ver-
antwoordelijkheid voor het eigen bestaan via het verkopen van
de eigen wil aan gespecialiseerde instellingen die daar dan ui-
terdaad veel geld uit slaan, want verantwoordelijkheid torsen is
altijd een last.

Spontaan gaan wij nu aan politici denken, maar de politici van
vandaag kunnen lang niet meer realiseren wat voor de middel-
eeuwse koningen vanzelfsprekend was. En veeleer nog dan
koningen, waren het toen kerkvorsten die de last van elke en-
keling op zich namen, in ruil voor een aantal andere zaken.

Kleine mensen gaven hun vrijheid af aan oversten en op die
manier herstelden zij het geluk dat quasi alle kinderen kennen
die zich door zorgdragende ouders geborgen weten: kinderen
gehoorzamen immers hun ouders in ruil voor een gemoedsrust
die wij vandaag met het ontgroeien van de kinderjaren volko-
men verliezen. Misschien is het precies het verlies van die rust
die de harten van jongvolwassenen danig uit hun evenwicht
brengt dat zij blijkbaar somtijds de dood verkiezen boven een
leven waarin men niet langer kind kan zijn. Want met het af-
staan van hun vrijheid aan oversten aan wie zij gehoorzaam-
heid bieden, winnen kinderen of slaven immers een heel ande-
re en misschien wel veel kostbaarder vrijheid die zogenaamde
vrije mensen in feite onmogelijk nog kopen kunnen.

Tenzij ze zich volkomen onderwerpen aan het gezag en de macht van het gouden kalf. Maar het is zo klaar als een klontje dat de goudkoorts, qua perversie, elke andere slavernij *a priori* in haar schaduw stelt. Dit moet vooraf worden gezegd, teneinde de zaken bespreekbaar te maken.

Het gaat hier immers om tegenstellingen die elkaar gaan raken: enerzijds de hoogste macht en eer en, anderzijds, de verfoeilijkste machteloosheid. We kennen ze al van ergens en zij zit feitelijk ingebed in de fundamenteën van onze christelijke cultuur die immers draait om een oppermachtige God die zich vrijwillig aan de geringsten onderwerpt en die ook spreekt over een hemel die men niet binnengaat als men niet wordt zoals de kinderen. Edoch, de weg naar zelfs maar een begin van inzicht in dit vreselijke probleem, blijkt bij nader inzien dik bezaaid met taboes van welke bestaan wij in feite geen flauw vermoeden hadden.

*

Elk gezond kind beschikt over een krachtige verbeelding die maakt dat wat dan ook uit zijn droom geboren wordt, terstond werkelijkheid is. Een kind fantaseert zich een kasteel, en het hééft ook een kasteel; het verbeeldt zich een koning te zijn en het is er ook een. De jongvolwassene kan, als hij verliefd wordt, nog geloven dat de door hem aanbedene het schoonste wezen op aarde is, maar voor definitief volwassenen is het verder ten strengste verboden om zich op een dergelijke losbandige manier aan zijn fantasieën over te geven, en wel op straffe van beschuldiging van algehele krankzinnigheid of zelfs van misdaad. Het taboe dat rust op spelen na de kindertijd is dermate groot dat bijvoorbeeld een rechter die in zijn eigenste slaapkamer met zijn wettige echtgenote zogenaamde sm-spelletjes doet, steevast wordt geruïneerd als men daar achter komt.

Edoch, waarom wordt de verbeelding zo gevreesd? Is het dan niet omdat zij magisch is, wat wil zeggen dat zij ook écht ingrijpt in 't leven? Men dient trouwens in rekening te brengen dat vele van die zaken welke voor 'echt' doorgaan, in feite he-

lemaal niets anders dan verbeelding zijn... maar dan vormen van verbeelding die zich in de werkelijkheid als het ware hebben *ingekocht*.

Neem nu het Vaticaan met de paus, de bisschoppen en het hele santenkraam van de balletten van de kindse grijsaards: zij amuseren zich voortreffelijk, zij gaan op in hun - geef toe - echt onbetaalbaar spel, maar zij kunnen dat alleen omdat zij zich hebben ingekocht in deze wereld, precies zoals politici dat doen. Probeer maar eens te zéggén dat het een spel is wat zij spelen, dat het onecht is wat zij doen en dat de ernst op hun tronies slechts verkapt dat zij zich rot amuseren! Probeer maar eens te spotten met 'religie', zoals deze spelers hun bezigheid graag noemen! 'Religie' betekent trouwens 'overgave', en wat is spel anders dan overgave, met name aan de verbeelding of dus aan het 'onbestaande' dat bij nader inzien misschien wel grotendeels samenvalt met wat wél geacht wordt te bestaan? Vreemd genoeg is de clerus vaak de eerste om andermans spelletjes en spelen te veroordelen - denk maar aan de veroordeling van de Olympische Spelen tot ketterij onder keizer Theodosius I in 393.

Edoch, als religie en politiek tenslotte vormen zijn van spel - spelen die zich, heel anders dan het kinderlijke spel, hebben ingekocht in deze wereld - dan is ook de slavernij een spel in al zijn vormen. Slechts het ernstig nemen van het spel - en het spelen met de ernst - kan meebrengen dat er kwaad gezien wordt waar er geen vuiltje aan de lucht is of, daarentegen, dat het kwaad wordt toegedekt en aldus welig tieren kan.

Een kind dat uit zijn spel teruggeroepen wordt - bijvoorbeeld door zijn moeder, omdat het etenstijd is - biedt weerstand aan die terugkeer naar de 'werkelijkheid'. Het liefst zou het nog langer blijven opgaan in zijn spel, en wel omdat het spel verslavend is, want extase biedt waar al de rest vaak slechts pure verveling te verkopen heeft. Uiteindelijk heeft slechts de noodzaak het recht om ons los te rukken uit de klauwen van het spel, of beter: uit haar liefhebbende armen waarin men zich verliezen wil, meer nog dan men zich wil verliezen in de dood. Alleen de noodzaak heeft dat recht: zonder te eten en te slapen

immers verliest men ook de lust in 't spel en, omgekeerd, gaat men terecht in hongerstaking van zodra men verhinderd wordt om te spelen of om mee te spelen.

Verslaving aan het spel, onderwerping aan de god van 't spel, spel en religie, oersport van de Olympos! De grens tussen spel en ernst is niet zo klaar, en - meer zelfs - die grens is er niet, daar alle spel in ernst geschieden moet terwijl geen ernstige bezigheid, geen werkzaamheid, het uithoudt als zij zich niet verlaten kan op een of ander ritme, op een melodie, al was het maar een radiootje op de achtergrond. De Cubaanse sigarenrollers bijvoorbeeld: zij werken niet; zij luisteren naar een voorlezer die wereldliteratuur debiteert. De tapijtwevers van weleer: zij werken niet; zij bewegen met het gonzend ritme van de machines mee, geëxalteerd door de gigantische caleidoscopen die zich verheffen achter de getouwen, de enige ware abstracte kunstwerken, ook wel tapijten geheten. De leraren in de scholen: zij werken niet; zij scheppen goud en edelstenen uit een onpeilbare geschiedenis van wetenschap en kunde en zij delen die aan hun kinderen uit, voor elk wat wils, en niets dan spelen doen zij daarmee, en vragen stellen, zoeken, uitpluizen en ontdekken! Snel gaan wij onze boterhammen verorberen als het middag is, om even rap weer aan de slag te kunnen, want het spel wacht met ongeduld op ons, het spel heeft ons in zijn macht, wij willen spelen tot we niet meer weten waar we staan, in 't spel zelf willen wij zowaar vergaan!

*

Men zou het op het eerste gezicht zeker niet vermoeden, maar de ervaring zelf doorheen de jaren toont aan elkeen die niet blind wil blijven, dat het tegendeel van de Waarheid niet zozeer de leugen is, maar wel de zekerheid. Waarheid immers, vereist eerst en vooral vrijheid, terwijl absolute zekerheid slechts kan bestaan in een volstrekt gedetermineerde wereld. Dat de mens van vandaag zich voor alles en nog wat denkt te kunnen verzekeren, maakt ook dat het leven wegsijpelt uit zijn hart. Het vertrouwen wordt ingeruild tegen contracten die feitelijk getuigen van het tegendeel, met name wantrouwen, en contracten zijn pas van kracht als wat zij vastleggen op zijn

beurt verzekerd wordt door de wet. Dat de wet wordt nageleefd, wordt dan verzekerd door het leger dat immers dreigt met geweld tegen wie de wet durft te weerstaan. Aldus is zekerheid onloskoppelbaar van geweld - zekerheid is het kenteken van de dood. Het leven daartegen is onzeker, kan niet gedijen zonder vertrouwen, geloof en hoop, hoe ijl die zaken ons ook toeschijnen. Het leven is veel brozer dan de dode stenen, de zerken bestaan vele jaren langer dan diegenen wiens lijk zij bekleden, en de dichters zeggen daarom ook dat alles van waarde weerloos is. Kinderen zijn nog het meest waardevol, en foetussen, want zijn zij niet weerloos? Maar wie voelt zich nog geroepen om hun bestaan te gaan verdedigen, in een wereld waar het recht van de sterkste de regel is geworden, waar concurrentie niet langer van sportiviteit getuigt maar daarentegen van gewetenloze machtswellust - een wereld die het Zijn heeft ingeruild tegen het Hebben? Waarheid vereist vrijheid, zekerheid vraagt om een wereld waarin alles vastligt en niets meer kan veranderen of groeien. Maar precies omdat leven groeien is, is de drang naar zekerheid een doodsdrijf en zeker geen verlangen naar het leven - ook niet als men zichzelf voorliegt zich uiteindelijk te willen verzekeren tegen zoiets als de dood.

Niets is onzekerder dan het spel, en niets benadert de waarheid ook dichter dan wat spelers welgemeend aan elkander zeggen en beloven. Mensen die opgaan in het liefdesspel, spreken tot elkander waarheden uit die zelfs de waarheid der wiskundige stellingen in hun schaduw laten. Waar de geniale hedendaagse componist en dichter, Philip Glass, in zijn opera *Einstein on the beach*²⁵ geliefden tot elkaar laat zeggen dat ze elkaar meer beminnen dan het aantal sterren in het heelal en meer dan het aantal zandkorrels op het strand, spreken zij waarheden die nimmer in twijfel getrokken zullen worden door wie ze kent. En wie deze waarheden niet kennen, verkeren zeer helaas in het jammerlijke onvermogen om de diepte der wiskundige

²⁵http://www.philipglass.com/music/recordings/einstein_on_the_beach_cbs.php

waarheden te peilen omdat ook zij, uiteindelijk, niet zonder de waarheid van de liefde te begrijpen zijn.

Verzekeraars hebben slechts de dood te bieden, in ruil voor heel veel geld en dus in ruil voor de slavernij zonder welke al dat geld onmogelijk verzameld kan worden. Maar steeds meer mensen willen zekerheid en dood in plaats van leven en daarom ook hoesten zij geld op om die te verwerven; daarom ook ruilen zij alle levende dagen die God de schepper hen schenkt, tegen dode munten. Er is schoonheid nodig om deze trein recht naar de dood te doen ontsporen, er zijn 'ongelukken' nodig in de betekenis van niet nagejaagde wendingen van het lot die tegen onze wensen in gaan, om aan de duivel die gruwelijke macht te ontnemen die ons betovert met cijfers, zekerheden, munten, stenen, dode wetteksten en witgekalkte graven; er zijn aardbevingen nodig en natuurrampen om erger te voorkomen. En soms volstaat ook het genie van een Philip Glass om het tij voorgoed te keren, om de diepste depressies om te turnen in een jubel die nooit meer eindigt, want dat is wat men zijn minimalisme noemt: het is jubel, het is extase, het is het buiten zichzelf verheven worden, het weggetrokken worden uit de stof, het opstijgen, het verrijzen en het verdwijnen in de verzen, voor eens en voor altijd, om nooit meer weer te keren. Ik zei al, lezer, dat omtrent dit onderwerp de uiteinden elkaar raken.

*

De zogenaamd geciviliseerde mensen waarvoor wij doorgaan hebben de onvergeeflijke fout gemaakt zich te hebben laten wennen aan allerlei zogenaamde hulpmiddelen, en wel in die mate dat we zijn gaan geloven dat we van nature hulpeloos zijn. Wij zijn er bijvoorbeeld van overtuigd dat we ons zonder auto niet meer kunnen verplaatsen, er zijn immers nog nauwelijks mensen die niet chaufferen en in menig huishouden heeft elk gezinslid naast een *pc* nu ook al een *pa* of een persoonlijke automobiel. Nochtans is het onzin dat wij auto's nodig zouden hebben, het omgekeerde is veeleer het geval: auto's hebben bezitters nodig, die benzine verbruiken en nog vele andere artikelen, en die aldus hier en daar geld in het laatje brengen. Dat de

gemiddelde automobilist zich in werkelijkheid veel trager verplaatst dan de fietser en zelfs trager dan de voetganger, wordt geheel verdoezeld. Dat wie zich per auto verplaatst, zelf slechts een fractie weegt van die kar van vele honderden kilo's of zelfs enkele tonnen ballast welke zonder enige zin overal moet worden meegesleept, daaraan denkt geen kat. Dat aan het autoverkeer een steeds groeiend percentage van kinderlevens dient geofferd te worden, komt gewoon niet meer ter sprake. Zeer in tegenstelling tot wat men onder invloed van de beschavingsmanie gelooft, zijn de snelheden die auto's halen als er geen files zijn - zoals op de reclamespots - in feite helemaal niet om over naar huis te schrijven: de mens met als enige voertuig een paar schoenen, haalt topsnelheden van quasi vijftig kilometer per uur en legt als hij dat tenminste niet geheel ontwend is, makkelijk afstanden van vijftig en zelfs honderd kilometer af en meer. Op de fiets halen wij topsnelheden ver boven de honderd kilometer per uur, alsook op een paar skieën, en zo kunnen we op eigen kracht dagelijks afstanden van vele honderden kilometer afleggen. Als een mens dat geleerd heeft, dan zwemt hij rivieren over en zelfs het kanaal aan de Noordzee, en een geoefend duiker gaat zonder instrumenten tot dertig meter diep en blijft daar een half uur onder water, zoals bij uitstek de parelduiker doet. Sommigen varen zonder hulp van motoren en alleen geholpen door de wind, de aardbol rond - in een ballon of met een zeilschip. Met omzeggens een klein beetje vernuft kan men rijtuigen zo licht als fietsen aandrijven met de krachten uit het licht en zich aldus moeiteloos en waarheen dan ook verplaatsen. Het is de gewenning aan de auto maar ook aan die talloze andere instrumenten, die in feite lasten zijn, die de mens verlammen en die hem uiteindelijk laten geloven dat hij armen en benen mist en op den duur zelfs een hoofd!

Misschien wel het allerergste van al die instrumenten is het verraderlijk simpele ruilmiddel geld. Wie thuis de deur uitgaat, kijkt niet of zijn schoenen er nog mee door kunnen voor de duur van de reis, of hij mondvoorraad en water bij zich heeft en eventueel een wapen om zich te verdedigen in geval van nood. Hij vraagt zich ook niet af waar hij terecht zal kunnen en

of diegenen aan wiens deur hij zal aanbellen, gastvrij zullen zijn voor hem. Wel neen: het enige echte wat men gelooft nodig te hebben als men zijn luie stoel verlaat, is geld, en heeft men er voldoende van op zak, dan voelt men zich zowaar gerust. Geld is immers de verzekeraar bij uitstek, die ons voorliegt al de rest overbodig te maken, want het geld vertelt ons dat alles daarmee gekocht kan worden, zelfs gastvrijheid. Velen onder ons merken zelfs niet meer de grove leugen op die hier in schuilt, en zo doen zij zichzelf de das om: zij geloven immers geen gastvrijheid vanwege anderen meer nodig te hebben, aangezien zij aannemen dat hun geld hen het recht zal geven om in andermans huizen naar binnen te gaan. En zij proberen er abstractie van te maken dat die anderen pas tegen betaling hun woonst voor hen open stellen omdat zij hetzij noodlijdend zijn, hetzij hebzuchtig. Zij danken dan hun logement niet aan de gastvrijheid van hun broeders doch zij hebben het te wijten aan hun nood waarop zij derhalve altijd moeten hopen, of op hun hebzucht, welke *a priori* betekent dat de gastheer niet de bedoeling heeft om iets te geven doch het doel om zoveel mogelijk te nemen want niet langer vriendschap doch winst is zijn heilige zaak. De gastheer is hier een rivaal geworden, hij deelt zijn huis niet langer met zijn gasten, maar hij versjacht het omdat nood of hebzucht hem geen keuze laten. Geld is misschien wel het allerergste van al onze moderne instrumenten, omdat het zich, meer nog dan auto's, diepvriezers en noem maar op, heeft ingekocht in deze wereld en derhalve reeds heel diep verankerd zit in alle dingen. Het geld is precies zoals het gevaarlijk giftig afval dat zich met de bodem heeft vermengd en dat zelfs het drinkwater heeft aangetast, zodat men alles duchten moet en men niet meer gerust kan zijn. Ja, door al zijn instrumenten welke bedoeld waren als hulpmiddelen die hem zweet zouden besparen, heeft de mens uiteindelijk zijn meest elementaire vorm van vrede kwijtgespeeld, en zo ook die rust welke broodnodig is om bijvoorbeeld aan het schrijven van al was het maar een eenvoudig gedicht te kunnen beginnen. Men ziet inderdaad geen mensen meer die buiten deuntjes lopen te fluiten, men hoort geen huisvrouwen meer zingen, en steeds meer kinderen spelen niet meer tenzij met

dat peperdure speelgoed uit de winkel en dan nog het liefst computerspelletjes die van mensen in de prille lente van hun leven die nog in al hun tentakels moeten ontwikkelen, geen andere bekwaamheid vragen dan het drukken met de vingertjes op het plastic toetsenbord. Is het dan echt verbazingwekkend dat die kinderen veranderen in vetbolletjes, om het oneerbiedig uit te drukken, en dat zij neerslachtig worden, niet ontwikkelend zijn en geestesziek nog vooraleer die geest een kans kreeg om zich aan hen te openbaren?

*

Tegelijk met de enorme vooruitgang van de jongste decennia, lijkt de zin uit het bestaan gewoon weg te sijpelen. Maar is dat te verwonderen, als die vooruitgang ons zoveel hulpmiddelen heeft verschaft dat wij zijn gaan geloven dat we zonder die middelen hulpeloze wezens waren? In een rolstoel zitten lijkt makkelijker dan lopen, maar wie aan de rolstoel gekluisterd is, die weet wel beter. De hedendaagse beschaving heeft rolstoelmensen van ons gemaakt, en als wij die beschaving niet snel de rug toekeren, dan kunnen wij straks niet meer op onze eigen benen staan. Of is het inmiddels al zo ver? Zijn wij afhankelijk geworden van onze middelen, ofschoon wij die in het leven riepen om onze onafhankelijkheid te vergroten? Het is het aloude verhaal van de golem.

De legende van de golem is van Joodse origine, al komt die in allerlei varianten eigenlijk in alle beschavingen voor. Een golem is een mens die, naar het voorbeeld van de Schepper zelf, uit klei gemaakt wordt - het woord 'golem' betekent immers 'klomp klei'. Dit keer wordt hij echter niet door God gemaakt maar door de mens... die de godheid naar de kroon wil steken. Maar van de mens die God wil overtroeven, kan men verwachten dat hem een gepaste straf te wachten staat: de ongehoorzaamheid van Adam en Eva werd bestraft met de verbanning uit het paradijs, de zonden van Noachs tijdgenoten werden met een zondvloed overspoeld en ook de bouwmeesters van de toren van Babel werden overeenkomstig het misdrijf gezegend met een algehele spraakverwarring. Bij de Grieken en ook elders vertellen mythen gelijkaardige verhalen: de mens die zijn

lot tracht te ontlopen, loopt dit lot slechts tegemoet. De golem dreigt uiteindelijk de mens te overheersen, precies zoals de mens probeerde om boven zijn god te gaan staan. Het is de geschiedenis die zich herhaalt, het is de eeuwige nabootsing welke zodoende tot begrip wil komen - begrip is niets anders dan nabootsing of afbeelding - het is het rad waarvan het eind telkens weer een nieuw begin is, en zo is dit het mysterie zelf van het bestaan dat uiteindelijk nimmer kan ontsluit worden.²⁶

Het leven als losprijs voor de Liefde

Als het inderdaad zo is dat deze wereld des duivels is, dat de dienaren van het gouden kalf het hier voor het zeggen hebben en dat bijgevolg de misdaad loont, dan is voor de rechtvaardige het loon van de wereld ondank, zoals het aloude spreekwoord zegt.

Edoch, ook al zullen aan gene zijde van de dood de onrechtvaardigen hun loon al ontvangen hebben: aan deze zijde is voor wie zich niet met de afgod compromitteren, de term 'ondank' veel te zwak om uit te drukken wat zij te verduren krijgen.

Het zich borg stellen voor waarden die verder reiken dan het onmiddellijke voordeel, eist immers een tol die hier en nu betaald wordt met het derven van uitgerekend al die zaken waarop de duivel sinds de zondeval het monopolie zegt te hebben verworven.

Wie verzaken aan geld, macht en lusten, vergissen zich als zij geloven dat zij dan verder maar met rust gelaten zullen worden want de mammon wordt ferm beledigd door wie niet voor hem knielen willen en hij zal dan ook niet nalaten om zich te wreken overeenkomstig zijn (niet geringe) arrogantie.

26 Tekst d.d. 20-23.11.2009.

Hij heeft het immers zo geregeld dat zonder zijn wereldse goederen men ook louter natuurlijkerwijze niet leven kan, heel eenvoudig omdat het kalf de bevrediging der natuurlijke behoeften op een bijzonder doortrapte manier voorwaardelijk heeft gemaakt.

Vraag dat bijvoorbeeld maar eens aan mensen zonder papieren of, eenvoudiger nog, aan mensen met een hongerig kroost en geldgebrek: geldgebrek is gebrek aan voedsel en aan leven sinds de duivel het leven op aarde aan zich onderworpen heeft en hij middels dit leven in zijn klauwen gelooft de godheid te kunnen sarren.

Ooit werd de kop van de wereldheerser op de klinkende munten afgebeeld, omdat uiteindelijk hij het is die borg staat voor de waarde der betaalmiddelen. Hij staat er borg voor omdat al wie de waarde van het geld niet respecteren, door hem met geweld daartoe gedwongen zullen worden.

Zo zullen reeds al diegenen die het nalaten om geld te verwerven - ongeacht of zij dat middels zweet en tranen doen ofwel door leugen, diefstal en bedrog - niet alleen maar dat geld moeten derven: zij zullen op de koop toe honger lijden, kou en onrecht.

En zij die geld willen verwerven teneinde de honger, de kou en het onrecht te ontvluchten, zullen daarvoor betalen met gelijke munt, wat wil zeggen dat zij in het zweet des aanschijs zullen wroeten: zo immers zullen zij wéér honger lijden, kou en onrecht.

Behalve uiteraard als zij hun toevlucht nemen tot het overtreden van de goddelijke wet, want pas dan zullen zij in het kalf dat immers de godheid naar de kroon steekt, hun ware bondgenoot hebben gevonden.

En zo komt het dat wie getuigen willen voor waarden die het onmiddellijke voordeel overtreffen - zoals bij uitstek de liefde dat doet - daarvoor met leed betalen moeten en uiteindelijk ook met het leven zelf.

Alleen op die manier kan gewicht in de schaal geworpen worden dat haar doet overhellen in het voordeel van wie daar recht op hebben.

De liefde immers staat geheel boven het leven: zij is het die het leven levend maakt; zonder haar is het voor al diegenen die in leven zijn eender of zij leven want zonder haar zijn zij feitelijk al dood.

En dat ondervinden zij ook, in die laatste dagen, in het eschaton van de geschiedenis, als immers de grote verkoeling over de wereld komt nadat de cherubijnen de laatste kinderen Gods zullen hebben teruggehaald.²⁷

Wiens brood men eet...

Bestaan er werkgevers die arbeiders in dienst nemen met de bedoeling dat deze worden betaald om hun bazen tegen te werken? Bijzonder onwaarschijnlijk is dat, en als ze bestaan, dan zullen ze beslist niet lang bestaan want aldus doen ze zichzelf alleen maar de das om. Werkgevers nemen uiteraard uitsluitend lui in dienst van wie ze geloven dat ze hen geen windeieren zullen leggen. Welnu, zo gaat het er ook aan toe waar de werkgever de staat is, ook als de staat een zeer onrechtstreekse werkgever is: wie het bestel bekritisieren, die worden afgeweerd en wie het promoten, die worden aangeworven. En dat geldt voor werknemers allerhande: ambtenaren en bedienden, leerkrachten en professoren maar ook kunstenaars, wetenschappers en religieuzen. Allen die invloed uitoefenen op een samenleving, worden op hun beurt maximaal beïnvloed door de regering welke die samenleving regelt: zij die zich aan de bestaande staatsvorm conformeren en die haar politici huldigen, worden onder de schijnwerpers geëtaleerd; zij die de staat en haar leiders aanvallen, worden zoveel mogelijk uitgescha-

²⁷ Tekst d.d. 07.12.2009.

keld. Of de lof en de kritiek terecht zijn, is wat betreft de regering helemaal niet van tel, want niet de waarheid is hier in het geding, doch haar macht.

Ambtenaren en bedienden hebben de plicht om het staatsapparaat gesmeerd te laten lopen en onder alle beroepen ziet hun taak er de meest eenduidige uit; zij hoeven immers slechts correct en naar waarheid formuleren in te vullen en dossiers samen te stellen en af te handelen. Edoch, reeds hier dreigen leugenachtige en corrupte beheerders de plichtsgetrouwe klerken naar het leven te staan. Zij geven opdracht om kelders 'per abuis' met water vol te laten lopen, zodat de daarin opgestapelde en zorgvuldig door klerken bijgehouden dossiers, welke de processen moeten ondersteunen die de waarheid belichten, geheel onleesbaar worden.

Opvoeders allerhande houden zich niet bezig met politiek, zo zou men denken: zij dienen hun leerlingen en studenten bij te brengen wat een waterstofatoom is, een integraal of een oratorische vraag en zo kunnen zij ongestoord doen wat elkeen van hen verwacht. Edoch, de leerstof wordt bepaald door een inspectie die gelijk een leger poppen aan een zeel naar de pijpen danst van 't staatsapparaat; als teveel moorden en baldadigheden van de leiders geschiedenis geworden zijn, dan schaft die inspectie het vak geschiedenis prompt af. De perceptie wordt hoe dan ook aangepast en in elkaars handboeken stellen rivaliserende staten elkaar te boek als schurkenstaten, zodat alles in het teken van de oorlog komt te staan.

En de religieuzen dan? Zitten zij niet van de wereld afgezonderd in hun cel, in kloosters die bengelen boven hoge ravijnen, ontoegankelijk en zo ook van de geschiedenis zelf afgesneden in de goddelijke eeuwigheid van het gebed dat deze wereld niet begrijpt?

Vergeet het maar! Het vroege christendom werd reeds door de Romeinse keizers geheel gedomesticeerd, waardoor een winst situatie werd geschapen - dat is althans wat de participanten aan die samenzweringen geloven. In de praktijk van alledag, bijvoorbeeld in de godsdienstlessen in de scholen, verbie-

den dezen die zich Christus' plaatsvervangers wanen aan hun docenten om zich te verzetten tegen scheld- en moordpartijen welke door de staat werden geïstitutionaliseerd. Zij doen dat om de vet betaalde postjes die zij alsnog van de staat mogen bekleden, te vrijwaren; het gouden kalf is immers heerser over deze wereld waartoe zij krachtens hun optreden ten voeten uit behoren.

De wetenschap dan: wat is zij anders dan de nieuwe religie, die de aloude hogepriesterlijke taken op zich moet nemen, nu de oude religie versleten is door al te veel en te opzichtige corruptie en andere misdaden doorheen de eeuwen? De mensen gaan niet meer bij de pastoor te biechten waarvan immers voortdurend lekt dat hij zelf niet eens gelooft - méér dan gek zouden zij moeten zijn, of niet? Zij verkiezen het de huisdokter te raadplegen of de specialist, die hun problemen wegsnijdt als het moet. En wie op de maan gewandeld hebben, die kunnen nog spreken met gezag en ontzag inboezemen zoals toentertijd alleen een sint dat kon die met zijn ezel over de daken wandelde. Neen, in deze tijd zijn daken heus niet hoog genoeg meer.

De artiesten tenslotte: wat is er met de kunst gebeurd? Heeft het kunstenaarschap, dat per slot van rekening een roeping is daar deze stiel het schone uit de wereldbrand moet slepen vooraleer het allemaal vergaat, dan geen inspraak meer in deze tijd? Want de artiest beschikt toch zeker wel over één van de allerkrachtigste middelen om het oog, het oor en 't hart te roeren en te boeien van zelfs de geringste mens, met name de schoonheid zelf?

Hemeltergend is het, maar zozeer blijken mensen vandaag vreemd van de taal van hun eigen hart, dat zij zelfs over het schone zijn gaan liegen. Niet langer immers is de lente heilig, de eik, het perk vol rozen, de zomerse zon en de maan in de mist. Niet langer weerspiegelt het geringste van Gods feeërieke kunstwerken - de "dauwdrop aan der aarde bloeme" - het heeal. Niet langer laat een verliefde jeugd zich door de mystieke zang van de vogels inspireren als de ochtenden diep ademhalen terwijl het daget in het oosten en de vroege lucht al

vol met beeldhouwwerken staat. Er is immers geen oog meer voor de seizoenen, alle oren zijn verdoofd door een fel drogend lawaai dat gelijk een parasiet de plaats van de muziek der sferen nu voorgoed heeft ingenomen. De reukzin is een allang verloren zintuig, de betoverendste bloemengeuren welke dichters tot verhalen inspireerden, vele epen lang, zijn voortaan ineens niets meer nog dan wat paarden voor de zwijnen; de schepping Gods verdwijnt achter de smog der steden waar in stenen buildings - bunkers - nog slechts bedrieglijke, afmattende computerschermen de aandacht van onze kinderen trekken.

De arrogantie etaleert zichzelf in de musea voor de zogeheten hedendaagse kunst. Doeken, huizenhoog doch in een handomdraai beklad en van een vooruitgeschoven naam voorzien, fungeren feitelijk als dekmantels voor 't witwassen van misdaadgeld, of ook nog als belegging ter vervanging van de sowieso devaluerende biljetten. In musea etaleren nieuwe rijken ook zichzelf; zij schuifelen kunstliefde veinzend door de paleizen van de waanzin en ontmoeten daar hun evenbeelden met wie zij concurreren in de hypocrisie terwijl zij gesprekken veinzen en zelfs grote mystici citeren, zoals ooit wandelende monniken dat deden, in Ruusbroeck, onder de reuzen van het Zoniën-woud.

De nieuwe rijken brengen kunst ter sprake en op teevee eren zij hun idolen in wiens uitwerpselen zij de vruchten van hun arbeid investeren. De ene zelfverklaarde halfgod overdekt de andere met lover op het podium - eenmaal achter de tribune onthoofden zij elkaar als waren zij fantastische insecten. Slechts banaliteit schiet over waar het simpele zonlicht wordt geschuwd dat door de bla'ren valt des avonds, het leven zelf wordt door wat heden 'kunst' heet, helemaal verkracht.

Hij zegde dat omdat hij zelf geen succes had met zijn geschrijf: dat 'artiesten' gepromoot worden door een establishment dat zij op hun beurt bereid zijn om te promoten. Of dat dan nog 'artiesten' zijn, is een heel andere vraag, zei hij. Door de band leent een kunstenaar zich niet voor dergelijke louche zaakjes, het is er trouwens aan te zien dat wie die toer opgaan, niet veel kaas gegeten hebben van het artistieke. En de domme

massa doet de rest: het volk applaudisseert voor een doek van zodra een zogenaamde leidinggevende figuur dat aan het volk voordoet, ook als op dat doek helemaal niets afgebeeld wordt, ofwel alleen een drol: apen apen apen na. Het volk, zeg ik - zo ging hij door - maar uiteraard bedoel ik niet het volk: het volk is passief omwille van de weg van de geringste weerstand; het volk laat gewoon begaan. Maar is het niet zo dat mensen die het establishment dwars zitten, een voetje worden gelicht, om het zacht uit te drukken? Ooit gehoord over zogenaamde dissidenten? De Goelag archipel? Krankzinnigengestichten en psychopolitiek? Politiek correct denken? Politisering in de aanwervingen? Demonisering van de tegenstander? Het creëren van vijandbeelden? En zo raasde hij nog een hele tijd door. Het was echter niet nodig om hem uit het straatbeeld weg te halen: dat deden de meewarige blikken van de omstanders wel, en zij isoleerden hem, veel scherper nog dan enige muur of medicament dat ooit had gekund. En al wat hij vertelde, driewerf helaas, was onherroepelijk waanzin. At hij immers niet het brood der goden?²⁸

Lucht kopen

Het voorstel van staatssecretaris Deleuze om het mogelijk te maken dat te vervuilende landen zuivere lucht kopen bij minder vervuilende landen, is fundamenteel immoreel.

Het gaat hier immers om plichten, en het bieden van mogelijkheden om plichten te verkopen, is immoreel. Hiermee glijdt men af naar negentiende-eeuwse toestanden waar edellieden hun militieplicht verkochten aan armelui.

Wanneer de wetgever de chauffeur die aan 200 km per uur door een bebouwde kom rijdt, beboet, veroordeelt hij zodoende een misdaad, en wil hij onschuldige slachtoffers voorko-

28 Tekst d.d. 07.12.2009.

men. Dat schurken het betalen van boetes ongestraft interpreteren als het verkopen van plichten, kan de wetgever helaas niet verhinderen. Maar het was allerminst de geest van de wet dit mogelijk te maken. Het voorstel van Deleuze daarentegen, verkracht de geest van de wet openlijk: het geeft carte blanche aan rijke criminelen, die er wel zullen op toezien dat zij zichzelf aldus geen schade berokkenen. Naar de mening van de slachtoffers wordt niet gevraagd: zoals gewoonlijk krijgen zij een schadevergoeding toegestopt, in grootte afhankelijk van de koers.²⁹

De ondergang door overvloed

Een van de hallucinante aspecten van het kapitalisme is dat het wordt in stand gehouden door uitgerekend diegenen die het verdrukt. In de jongste paar jaren kwam zoals zelden voorheen de intrinsieke waardeloosheid van de zogenaamde waardepapieren, de aandelen of het geld aan het licht. Ten gevolge daarvan manifesteerde zich het Mattheüseffect met een tot de verbeelding sprekende dwangmatigheid. Dat de staat het bankwezen redde, betekende immers dat de schulden van de rijken voortaan door rijk én arm werden afgelost; het schaarse bezit der armen werd opgeëist om daarmee de aandelen of het bezit der rijken te herstellen, en aldus de kloof tussen rijk en arm in stand te houden. Het kapitalisme wordt gered door wie erdoor ten onder gaan, precies zoals de diefstal overleeft bij de gratie der geplunderden.

Hoewel eenieder het onrecht aan den lijve ondervindt, blijft elk verweer daartegen uit. Weeklachten weerklinken in zowat alle woonplaatsen van 't land, edoch zij hebben geen effect omdat zij enkel binnenskamers klinken. Binnenskamers speelt nochtans ook bij de allerarmsten oorverdovend de teevee - het

29

middel bij uitstek om onrecht aan te klagen. Ware het niet dat geen der armen bij de televisie ook maar één enkele vinger in de pap heeft. Het telecommunicatiemiddel spreekt immers precies zoals George Orwell in zijn *1984* al vreesde dat het zou gebeuren: in slechts één enkele richting, namelijk van de dictator naar het volk toe. In een centrale wordt bedisseld welke illusies het volk dienen te worden ingelepeld, uur na uur, en dat met wetenschappelijke nauwgezetheid. Televisie is hersenchirurgie onder hypnose voor het ganse volk.

De wereld is lang nog niet ééngemaakt. In landen waar democratie alsnog een droom is, wordt het volk door een 'elite' uitgebuit. Maar eenzelfde lot bedreigt sinds kort ook die landen waar de democratie omzeggens aan 't vergrijzen is. De bevolking durft daar wel eens vergeten dat het ook anders kon, en dat sociale rechten niet uit de lucht zijn komen vallen. Die vergetelheid, of is het dementie, dreigt heden een 'elite' aan te grijpen om tot plunderingen over te gaan zoals we die alleen nog kennen van dictatoriale regimes. 'Elite' staat hier andermaal tussen aanhalingstekens omdat de bedoelde lui wel bijzonder eenzijdig uitgelezen zijn, namelijk in de sector van de economie of het geldwezen, overigens een bijzonder doortrapt en verraderlijk terrein, zoals mocht blijken uit de hoger aangehaalde, jongste beurscrash.

Inzake het kapitalistisch bestel werd reeds de paradox genoemd van het Mattheüseffect. Nog een eigenaardigheid van die economie is dat zij haar eigen ondergang bewerkt, onder meer door overproductie. Het kapitalisme is wezenlijk een perversie, met name in de middel-doelomkering, want winst is einddoel geworden waar geld oorspronkelijk slechts (ruil)middel was. Winst groeit samen met onder meer productie, wat onvermijdelijk leidt tot overproductie: er wordt meer gemaakt dan nodig is, er zijn op den duur kopers tekort. Men probeert dat op te vangen door zaken te maken die rap verslijten: kapitalisme is nefast voor kwaliteit, voor duurzaamheid en uiteraard ook voor milieu. De afvalbergen groeien. Maar met die overproductie gaat nog een ander euvel hand in hand, en dat is sociale achteruitgang en ondermijning van de democratie.

In dictatoriale regimes zuigt een elite het volk uit: een elementaire bescherming in de vorm van een sociale wetgeving ontbreekt, met volstrekt mensonterende toestanden tot gevolg. Zij die nog werken, doen dat aan een hongerloon dat niet door sociale lasten wordt verzwaard. Dictatoriale regimes met goedkope werkkrachten brengen ook goedkope producten op de markt en zo dreigen zij de sociaal-democratieën weg te concurreren.

Een uiteraard volstrekt foute reactie van de sociaal-democratieën ware dat zij het inhumane voorbeeld van de dictaturen gingen volgen, want aldus zou men vergeten dat die overproductie alleen nog kan verergeren. Als werklui nergens nog een menswaardig loon ontvangen, wie immers zal dan de producten van hun werk nog kopen? Warempel, het zijn niet de tekorten die ons parten spelen: het tevéél wordt weldra onze ondergang. Wij kunnen pas vooruit als we met heel wat minder tevreden leren zijn!³⁰

De waarheid te koop?

Professor Vermeersch is nog maar net uitgeroepen tot de meest invloedrijke intellectueel van Vlaanderen, of Het Laatste Nieuws, verwijzend naar De Morgen en De Standaard, bloklettert dat Universiteit Gent aan Vermeersch' opvolger, professor Braeckman, een premie toestopt om de evolutietheorie te gaan verdedigen. Aanleiding tot dat project is, naar verluidt, dat 20 percent van de Vlamingen niet zo sterk in Darwin blijken te *geloven*.³¹

30 Tekst d.d. 26.01.2010.

31 Bron: <http://www.hln.be/hln/nl/1265/Belgi/article/detail/152422/2008/01/30/Gentse-prof-krijgt-200-000-euro-om-evolutieleer-te-redden.dhtml>.

Geld vermag veel, dat is geweten: zaken en mensen worden herleid tot koopwaar van zodra het geld zich als voorwaarde tot het leven laat erkennen. Geld chanteert dan, en zet tot liegen aan. Edoch, het is ongetwijfeld een van de strafste arroganties van het gouden kalf, dat het gelooft ook de waarheid zelf te kunnen kopen.

Geen universiteit ter wereld zal er ooit aan denken om aan iemand 200.000 euro uit te loven om de stelling van Pythagoras te gaan verdedigen, al zou er vanzelfsprekend geen gebrek zijn aan kandidaten voor die taak. Alvast onder wiskundigen kon zo'n voorstel slechts de lachlust wekken. Zonder enige twijfel zouden wetenschapslui tegenwerpen dat het veel beter hout sneed indien men een som uitloofde om Pythagoras te gaan *ontkrachten*, en het mocht dan gerust het tien- of honderdvoudige van het genoemde bedrag betreffen. Hoe dan ook: het subsidiëren van de verdediging van een zich wetenschappelijk achtende theorie wekt op zijn minst de indruk van haar betwifelbaarheid.

Edoch, een tweede twijfel betreft de vraag of het hier wel *kan* gaan om de verdediging van de evolutieleer. Voor zover ons bekend, overtuigt de (wetenschappelijke) waarheid door het verschaffen van klare en duidelijke inzichten aan wie zich erin verdiepen. Om maar eens een invloedrijk intellectueel te citeren: *"Wie eenmaal heeft verstaan dat de stelling van Pythagoras juist is, weet dat eens en voor altijd; principieel kan niemand hem nog tot de tegengestelde overtuiging brengen"*.³² Als nu ook de evolutietheorie (wetenschappelijk) waar was, dan zou zij elkeen die zich erin verdiepte, onmiddellijk van haar waarheid overtuigen.

De kwestie is hier vooreerst niet of zij dat ook doet. Wat ons bezighoudt, is het feit dat de studie van de evolutieleer, welke tot het genoemde inzicht zou moeten leiden, vele jaren van gespecialiseerde intellectuele arbeid vergt - trouwens net zoals de studie van Newton's of Einstein's theorieën waarover het vermelde krantenbericht spreekt. Als het echt de bedoeling is om

32 Etienne Vermeersch in zijn colleges Wijsbegeerte.

de evolutietheorie te gaan verdedigen teneinde inzicht te verschaffen in haar waarheid, dan is voor dat vijfde deel van 'niet overtuigde' Vlamingen waarover de krant spreekt, een heuse wetenschappelijke opleiding onontbeerlijk. Maar, afgezien van de vraag of inderdaad 100 percent van de Vlaamse bevolking interesse heeft voor wetenschappelijke studies en inzichten - of daartoe in staat is - mag men vrezen dat zo'n project maar weinig gebaat zal zijn met de som van 200.000 euro. Bovendien: gesteld dat men in het opzet om alle Vlamingen dienaangaande geleerd te maken, alsnog zou slagen, dan ontbrak vooralsnog elk argument om te gaan veronderstellen dat de gestudeerden dit keer allen evolutionisten zouden worden. De creationisten tellen immers evenzeer wetenschappelijk geschoolden, net zoals er ook onder de gelovigen evolutionisten zijn.

Andermaal luidt dus de vraag naar de geloofwaardigheid van het universitaire project: is het de bedoeling om wetenschappelijke waarheden kenbaar te maken aan het ganse volk en om aldus allerlei gevaarlijke nonsens te bestrijden, of is het veel eerder de bedoeling om de in het kamp van de geachte (gelovige) tegenstanders geschuwde apologetiek voor zichzelf her op te waarderen?

Feitelijk is alvast dat waar geen zinnig mens er zal aan denken om 200.000 euro uit te loven voor de verdediging of de ontkrachting van de stelling van Pythagoras, er wel *à volonté* prijzen worden uitgelooft voor apologetici of dus voor verdedigers van specifieke vormen van geloof. Feitelijk is ook dat de genoemde gesubsidieerde professor van signatuur sciëntist is, terwijl het sciëntisme als zodanig allerminst een wetenschap is, echter wel een geloof. Feitelijk is ook dat professor Braeckman in (het juli-augustusnummer 2005 van) het populair-wetenschappelijke blad *Eos* eerst terecht bepaalde uitwassen van het creationisme aanvalt om vervolgens, geheel onterecht, ook de scheppingsidee als nonsens van de kaart te vegen. En dat, wanneer lezers hem daar attent op maken, de (zichzelf eveneens als sciëntistisch verklarende toenmalige) redactie de dis-

cussie als beëindigd beschouwt.³³ Denken deze sciëntisten dan dat geldige argumenten met 200.000 euro gekocht kunnen worden?³⁴

Het geld en de bloemen des velds

De planten op het prentje hiernaast zijn Madeliefjes. Madeliefjes zijn van de prachtigste bloemen die er bestaan, en liefhebbers zullen het beamen. Toch worden ze meestal als onkruid beschouwd, achteloos vertrappeld, en kan men ze bij de meeste bloemisten niet eens kopen. Paardenbloemen delen in hetzelfde lot, en ook de zogenaamde "Blauwe Kannen", de Vergeetmijnietjes en noem maar op. Het is het lot van deze schepselen als onkruid geboekstaafd te staan... althans in de boeken van de "beschaafde" mens.

Die "beschaafde" mens is géén onkruid: zijn vorming kost immers bakken vol geld. Het is inderdaad geen sinecure om iemands natuurlijke zin voor schoonheid zodanig af te stompen en te perverteren dat hij op den duur gaat geloven en verdedigen dat iets pas schoon is, als het ook duur is. Met andere woorden, dat het gouden kalf bepaalt wat schoon is en wat niet.

Voor het kalf zijn Madeliefjes waardeloos omdat ze te gemakkelijk groeien. Maar daarin kan spoedig verandering komen, met name dank zij één van de tentakels van het kalf: de genetische manipulatie in politieke handen. De Roemeense augurken zijn daarvan een voorbeeld, dat onlangs het nieuws haalde.

33 Zie het september- en oktobernummer 2005 van *Eos*. Voor een meer omstandige benadering van de discussie verwijzen we naar het zestienste hoofdstuk *Hedendaagse schriftgeleerdheid* in *De gijzeling van Mithras*" op de webstek: <http://www.bloggen.be/mithrasgijzeling> .

34 Tekst d.d. 30.01.2008.

De Roemeense boeren zijn - of waren - meesters in het kweken van augurken. Tot voor kort waren Roemeense augurken de meest smaakvolle ter wereld. Maar sinds dit land lid is van Europa, is daar verandering in gekomen: de cultuur van de uiterlijke schijn heeft de trots van de nieuwkomer nu herleid tot een welgevormde doch smaakloze en fletse vrucht. Aan de boeren wordt namelijk gemanipuleerd augurkenzaad opgedrongen dat dergelijke mooi ogende en dus goed verkopende doch waardelose vruchten oplevert. Bovendien: het gemanipuleerde zaad levert augurken op die zelf geen bruikbaar zaad meer voortbrengen, zodat de boeren telkenjare verplicht worden om het dure zaad heraan te kopen bij hun Europese leverancier.

De perverterende werking van het gouden kalf werd door Augustinus aan het licht gebracht en Karl Marx toonde het nefaste impact ervan aan in de westerse samenleving, wat bekend staat als de "middel-doel omkering". Het geld is niet langer een middel om de ruil te vergemakkelijken; het werd daarentegen een doel op zich. Geld wordt belegd in allerlei waren die nu zelf de middelen zijn om het geld te laten renderen. Het middel (geld) heeft de bovenhand gekregen over het doel (de [koop]waren): de waren zijn nu het middel waarmee het geld zichzelf verrijkt. Het kalf is zo arrogant geworden dat het zelfs bepaalt wat schoon, waar en goed is.

Een mens is goed als hij werd heilig verklaard door het Vaticaan; de waarheid wordt gefabriceerd door de machthebber; en iets is kunst, of schoon, als het ook duur is. Kritiek wordt echter niet geduld, want wie een Karel Appel lelijk noemt en Madeliefjes schoon, zegt vanzelfsprekend meteen dat de beschaafde mens onkruid is, en zijn beschaving een rampzalige perversie. Hij valt in ongenade bij het kalf en zal op zijn beurt worden vertrappeld.

Het grote euvel is echter onze ondankbaarheid: wat gratis is, wordt niet geapprecieerd omdat wij niet meer in staat blijken

nog iets te krijgen. Wij willen alles kunnen kopen, alsof we het aldus ook hadden verdiend!³⁵

Arbeid

Prof. dr. em. Rudolf Boehm in een interview met Carl Hourcau en Selçuk Celik van *Veto*, zegt over arbeid het volgende: «*We moeten ervan afstappen "arbeid" te beschouwen als iets dat "beschikbaar" is of niet, of dat door de industrie of de staat moet verschaft worden. Arbeid dient niet op de eerste plaats om de arbeiders een baan en een loon te bezorgen maar om de goederen en de diensten voort te brengen die de behoeften kunnen bevredigen. Er bestaat dus ook niet zoiets als een recht op arbeid, maar enkel een recht op bestaansmiddelen. Daarentegen bestaat wel een plicht tot arbeid daar waar werk moet gedaan worden.*» (einde citaat).³⁶

Wij leven niet om te werken, wij moeten daarentegen werken om te leven. Maar deze waarheid werd op zijn kop gezet, en zodoende leven we onder het juk van de "middel-doel-omkering" van Karl Marx, die dit begrip ontleende aan niemand minder dan Sint-Augustinus.

Het lijkt een paradox: terwijl onze kapot gewerkte voorvaders uit de voorgaande paar eeuwen uitkeken naar het tijdperk van de machines, die de onmenselijk zware lasten van ons zouden overnemen, schreeuwt men vandaag om werk: de job is een van de meest begeerde producten op de hedendaagse markt geworden. Maar hierop mag men zich niet verkijken...

Immers, niet omwille van de arbeid wordt een job gegeerd; niet omwille van de mogelijkheden die hij biedt om constructief mee te bouwen aan het welzijn en de welvaart van de we-

35 Tekst d.d. 22.04.2007.

36 <http://www.veto.student.kuleuven.ac.be/jg22/veto2215/boehm.html>

reld: de job is verworden tot een statussymbool, alleen nog ten behoeve van de bekleder van de betrokken functie. Deze perverse hoeft trouwens niemand te verwonderen die ook het tweeslachtige en tevens vaak onderling tegenstrijdige doel van de arbeid onder ogen ziet: arbeid is immers steeds minder vaak gericht op zijn voortbrengsel en steeds nadrukkelijker op zijn verloning, zodat men alras alom productiviteit ziet omslaan in "contraproductiviteit", om een term van Ivan Illich te gebruiken, die deze realiteit decennia lang uitvoerig heeft geïllustreerd op alle terreinen van het maatschappelijke leven.

En zo moet tevens duidelijk zijn dat arbeid niet alleen gericht is op de voortbrenging van levensnoodzakelijke goederen. Uiteraard mag dit facet niet worden over het hoofd gezien - het moet zelfs voorrang krijgen, want de materie eist hoe dan ook haar rechten op - maar een tweede en misschien nog veel belangrijker doel (zij het eerst een gevolg) van de arbeid, is het gevoel van sociale waardevolheid dat de arbeid aan de arbeider verschaft. En precies het dringende karakter van dit tweede facet heeft ervoor gezorgd dat de genoemde middel-doelomkering heeft kunnen plaatsgrijpen.

De tot arbeid bekwame mens die geen betaalde (en dus geen maatschappelijk erkende) job heeft, wordt niet sociaal gewaardeerd, wat zich veruitwendigt in het feit dat hij geen geld krijgt voor zijn werk, en niet kan deelnemen aan het sociale leven in een maatschappij die gebukt gaat onder de heerschappij van het gouden kalf. Alle sociale druk ten spijt, kan de onbetaalde werker niettemin zeer betekenisvol werk leveren, hetzij in zijn onmiddellijke omgeving, hetzij voor het (zeer) algemeen welzijn, bijvoorbeeld door het bieden van hulp aan armen, of door zijn deelname aan een studie die, niettemin onbetaald en miskend, bij kan dragen tot het geluk van iedereen. En als die onbetaalde werker sterk genoeg is, kan hij ook kracht putten uit de wetenschap dat hij, objectief gezien, bijdraagt aan het algemeen goed.

Meteen moet ook duidelijk zijn dat er aan de arbeid nog een derde facet is, dat niet veronachtzaamd mag worden: naast (1°) de (in normale omstandigheden vrijwel spontane, 'geautomati-

seerde') voortbrenging van levensnoodzakelijke goederen, en naast (2°) de leniging van de behoefte om sociaal erkend te worden, is er dus ook nog dat, wat men de diepste betekenis van de arbeid zou kunnen noemen, namelijk (3°) de gerichtheid op het goed van allen - al de rest ten spijt.

In de huidige westerse samenleving, voeren deze drie door de arbeid nagestreefde 'goederen' niet eens zo zelden een onderlinge strijd. Steeds vaker sluit het bevredigen van één van deze drie noden, de andere, of zelfs de beide andere uit. Steeds vaker moet een mens kiezen tussen het uitbaten van een winstgevend tabakswinkeltje en een verlieslatende zaak in bioproducten: van het eerste zal hij zelf rijk en graag gezien worden, maar kiest hij, bij voorbeeld uit idealisme, voor het tweede, dan wordt zijn keuze op dit vlak flink afgestraft. Er is dus iets mis met de hele constellatie waarin gearbeid dient te worden.

Sommigen wijten de malaise aan het kapitalisme. Dat zorgt er inderdaad voor dat niet zelden zowel de eerste als de derde, diepste dimensie van de arbeidsethiek verloren gaan, en daarmee ook de menselijkheid zelf. Tevens bevredigt dit systeem het als tweede genoemde facet van de arbeid bij slechts een beperkte groep, aldus een kastensysteem creërend. Edoch, is bijvoorbeeld het communisme het enige alternatief, als het al een goed alternatief is? Zeer zeker: waar dit systeem werk verschaft aan iedereen, komt het ongetwijfeld voor principieel iedereen tegemoet aan het hoger genoemde tweede facet van de arbeidsbehoefte: de nood aan sociale erkenning. En meteen maakt het ook de middel-doelomkering die in het kapitalisme floreert, zo goed als onmogelijk. Maar verzekert het communisme de bevrediging van het derde en belangrijkste facet van de arbeid? Verzekert het communisme het voortbestaan van de mogelijkheid van een van alle erkenning of miskening onafhankelijke, op het goed van elkeen gerichte inspanning van de enkeling of van een beperkte groep van geëngageerden? Ons inziens wordt dit initiatief ook in het communisme flink geblokkeerd.

Echter, naast de politieke systemen, en ook nog naast een mengsel van de twee genoemde systemen (in bijvoorbeeld de

sociaal-democratie), rest nog het extra-politieke - datgene wat althans niet direct politiek van aard is: de ethiek. En over de ethische oriëntatie weten wij dat zij - tot op zekere hoogte - de politieke ideologieën kan overstijgen. Als ethiek sterk genoeg is, kan zij een draagvlak bieden voor acties die niet meteen rendabel zijn op korte termijn, of die ook niet meteen geloofd worden. Vaak ten goede, maar vaak ook ten kwade. Van belang lijkt ons echter wel dat binnen de bestaande systemen, welke zij ook zijn, voldoende ruimte gelaten wordt voor ethiek, teneinde te voorkomen dat evoluties welke iedereen tenslotte ten goede zouden kunnen komen, meteen in de kiem worden gesmoord.

Een stagnatie in ongebreidelde vrijheid schept contraproductiviteit, zoals we hier en nu met z'n allen kunnen getuigen. Een afwezigheid van vrijheid ontmenselijkt, want een minimum aan vrijheid is en blijft een vereiste voor menswaardige arbeid. Het vinden van een tussenweg, die alleen een (precair) "evenwicht" kan betekenen, begint daarom misschien wel bij de aanvaarding van en de berusting in de fundamentele ideologische onzekerheid als voedingsbodem van al het waardevolle. Noch het wilde, ongeordende 'recht van de sterkste', noch het gedomesticeerde, dat het lot is van het vee, is menswaardig. Arbeid wordt zowel door het ene als door het andere bemoeilijkt, zo niet onmogelijk gemaakt.³⁷

Economie redden met ethische wet

Het doemscenario ontplooit zich voor onze ogen, maar het is nog niet te laat, er is iets aan te doen!

De werkloosheid blijft toenemen in westerse landen, landen met hoge loonkost, en dat zijn door de band 'beschaafde' landen, landen die de slavernij laken en die meer menselijkheid

37 Tekst d.d. 28.01.2007.

beogen. Het westen heeft de slavernij uit de tijd van de industriële revolutie achter zich gelaten. Dat gebeurde dankzij geïnspireerde arbeidersbewegingen die de noodzaak van solidariteit, zowel voor het individu als voor de gehele maatschappij, met vallen en opstaan hebben ingezien en aangetoond. De loonkost is hoog omdat arbeiders nu wettelijk beschermd worden tegen werkonbekwaamheid door ziekte of ouderdom, en tegen ongewilde, structurele werkloosheid. Maar die solidariteit bestaat bijna uitsluitend in het westen, en hetzelfde geldt voor die hoge loonkosten.

In China, bijvoorbeeld, zijn de loonkosten relatief laag, omdat arbeiders er minder beschermd zijn: extreem lage lonen en weinig sociale voorzieningen zorgen voor spotgoedkope werkkrachten. Hetzelfde geldt voor meer niet-westerse landen, zoals bijvoorbeeld India, maar binnenkort ongetwijfeld ook Afrika, dat nu met China gaat samenwerken, of er door gepatrooneerd wordt (- het is geen kolonisatie, want het nieuwe Afrika staat te popelen om zijn stem te laten horen op de wereldmarkt).

Edoch, dat deze niet-westerse landen heden een bijna sprookjesachtige economie gaan ontplooien, is niet te danken aan het feit dat hun systeem zoveel beter zou zijn dan het onze: wie dat denkt, werd op het verkeerde been gezet! Het succes van - bijvoorbeeld - de Chinese economie is uitsluitend te danken aan een overhaastig neergepote open wereldhandel, en dus aan een welbepaald contrast tussen hun systeem en het onze. Het vrijmaken van de wereldhandel is immers overhaastig gebeurd, want heeft geen rekening gehouden met de ethische kant van de zaak, waarover onmiddellijk meer. Bepaalde speculanten zullen zeggen dat kapitaalkrachtige (westerse) bedrijven bij de goedkeuring van de vrijmaking van de wereldhandel, in een blind winstbejag, vrijwillig de ogen sloten voor deze ethische kant, en zij hebben waarschijnlijk grotendeels gelijk. Maar wat is nu dat 'verwaarloosde' ethische aspect bij de vrijmaking van de wereldhandel? Heel eenvoudig: het is de verzekering van de solidariteit.

Producten die door slaven werden voortgebracht zijn vanzelfsprekend veel goedkoper dan producten die in een humaan arbeidsproces tot stand kwamen. In de loonkost van de slaaf zitten géén kosten voor ziekteverzekering, pensioen, vakantie, werkloosheid en dies meer. De lage kostprijs van 'slavenproducten' op een heel sterk op concurrentie gestoelde westerse markt, is weliswaar een zeer verleidelijk argument om ze toe te laten, maar er zijn alvast twee zeer ernstige bewaren.

Een eerste bezwaar is dat dit argument slechts kan gelden op zeer korte termijn. Zoals we dat al een tijdlang zien gebeuren, zorgt het in trek zijn van 'slavenproducten' bij de westerse consument uiteindelijk voor de ondergang van zijn eigen productiesysteem. Wanneer straks - en dat is binnen enkele maanden! - China auto's importeert die tien keer goedkoper zijn dan de onze, dan kan men het de consument bezwaarlijk kwalijk nemen dat hij geen westerse merken meer zal kopen. Hetzelfde geldt voor principieel alle producten. Zo zagen wij de tak af waar we zelf op zitten.

Maar naast dit louter economische bezwaar is er nog eentje van ethische aard, dat veel zwaarder doorweegt. Het toelaten van 'slavenproducten' op onze markt houdt wezenlijk in dat wij de slavernij welke gangbaar is in de landen van herkomst van deze producten, gewoon goedkeuren. Meer nog: op die manier keuren wij niet alleen de slavernij in verre streken goed, maar tevens pleiten wij dan, heel letterlijk, voor het herinvoeren van de slavernij bij ons! Want het spreekt vanzelf: zolang wij de import van 'slavenproducten' toelaten, en dus zolang we die slavernij goedkeuren, stellen we ook onszelf in het onvermogen om nog langer op een humane manier producten te leveren welke reële kansen maken op de wereldmarkt.

De ontplooiing van het beschaafde, westerse sociale arbeidsstelsel heeft onnoemelijke offers gekost van verschillende generaties. Het is een te grootse menselijke prestatie en verworvenheid om zomaar onbezonnen verloren te laten gaan. Het is manifest *onjuist*, zoals heden talloze politici elkaar npraten, dat onze loonkost te hoog zou zijn. Het omgekeerde is het geval: de loonkost in die 'slavenlanden' is veel te laag! Wij

moeten niet hier de loonkosten drukken; wij dienen er veeleer voor te zorgen dat de loonkost in die andere landen omhoog gaat! Wij dienen ervoor te zorgen dat die andere landen een solidair, sociaal productiesysteem naar ons eigen model inbouwen!

Eenvoudiger gezegd dan gedaan, zo zal men zeggen, maar niets is minder waar: het volstaat dat het westen, gelijktijdig met het zich onderwerpen aan de opening van de vrije wereldhandel, een wet goedkeurt op grond waarvan consumenten (of consumerende landen) kunnen worden beschuldigd van het verlenen van medewerking aan de bevordering van de slavernij, van zodra zij producten kopen die middels slavenarbeid tot stand kwamen. Want de slavernij goedkeuren en in de hand werken is heel concreet wat iemand doet wanneer hij die 'slavenproducten' koopt: hij denkt alleen aan zijn eigen portemonnee, hij respecteert de arbeider niet.

Tegen dit voorstel rijst steevast het volgende bezwaar: als je het product van de slaaf weigert, zal hij verhongeren; het is derhalve beter het toch te kopen, dan heeft hij tenminste iets, en dat is beter dan niets.

Maar wie dat argument hanteert, vergeet meteen dat hij eensluidend over zijn eigen arbeidsschap een fataal vonnis heeft geveld. Want wat kan hij nog inbrengen als morgen zijn baas hem zegt: de arbeidskost moet omlaag, uw loon wordt gehalveerd! Beter iets dan niets?

Andere landen onder druk zetten om een sociaal systeem in te bouwen, is alleen mogelijk middels de invoering, in de wereldhandelsakkoorden, van welomschreven wetten welke de handel ethisch verantwoordbaar maken. Voor bewustmakingscampagnes is het wellicht al veel te laat, daar zij veel tijd vragen, terwijl de wereldeconomie met rasse schreden verder holt. Beleidsmakers zouden daarom zeer dringend moeten ingrijpen op dit welomschreven vlak, vanuit het inzicht dat de bijzondere en ook snelle economische veranderingen die heden merkbaar zijn, geen catastrofe hoeven te zijn, maar dat zij daarentegen ten goede kunnen aangewend worden, met name als een gele-

genheid om de socialisering en de solidarisering van de ganse wereld te bevorderen. Gebeurt dat niet, dan krijgen we - zeer voorspelbaar op grond van simpele economische wetten - een onmiddellijke en forse opgang van de slavenregimes, en een toename van hun macht, of zelfs de vestiging van hun alleenheerschappij. Dan worden hun - weinig benijdenswaardige - 'slavensystemen' noodgedwongen door ons overgenomen. En dan belanden wij waar we vertrokken waren, ergens in de negentiende eeuw, in een erbarmelijke ellende die wij allen uit de overlevering kennen, maar die nu de hele wereld zal treffen, zodat de malaise wellicht zo log zal zijn, dat alle hoop op - bijvoorbeeld - een nieuwe Marx, zo ijdel zal blijken als bij het binnengaan van de hellepoort zelf.³⁸

Beethoven Academie

De minister van cultuur (die ik een vriendelijk man noem, alleen al omdat ik telkenjare een nieuwjaarskaartje van hem mag ontvangen, waarvoor bij dezer mijn oprechte dank!) - ja, hij die onlangs een aantal miljoenen aan belastinggelden uitgaf om een hart onder de riem te steken van een dametje dat 'moest' winnen op het zoveelste pretpark dat 'eurosong' heet - diezelfde minister ziet het niet zitten om het (laatste) Belgisch kamerorkest nog te subsidiëren: hij maakt een kruis over de *Beethoven Academie*.

Cultuur evolueert, en onze minister is progressief en ook een volksmens, naar zijn eigen zeggen. Bijgevolg gaan de beschikbare gelden steeds meer naar wat men de 'volkscultuur' is gaan noemen. De vraag is alleen hoe 'volks' en hoe 'cultureel' die volkscultuur dan wel mag zijn. Het oogt allemaal heel democratisch, nietwaar: een meisje van om de hoek die plots in een wereldster verandert. Zo ook waar jan met de pet met een sim-

38 Tekst d.d. 22.11.2006.

pel lottoticket van de ene dag op de andere miljardair wordt. Het doet allemaal toch wel een heel klein beetje denken aan *'the American dream'*: alles is mogelijk, en wel voor iedereen. En klinkt dat tenslotte niet democratisch Belgisch? "Elke Belg is gelijk voor de wet"!

Alles is mogelijk voor iedereen. Maar wie kaas gegeten heeft van de wiskundige discipline die luistert naar de naam "waarschijnlijkheidsleer", die weet wel beter: tussen de theorie en de praktijk gaapt immers een bijzonder diepe kloof, en ook hier dreigen de begerige geesten een dwaallicht na te lopen. Als ik het mij correct herinner, kenschetste de goede oude Godfried Bomans ooit de statistiek als die discipline welke voorspelt dat wij verdrinken in een rivier van gemiddeld vijftien centimeter diep. Zonder moeilijk rekenwerk te verrichten, doch gedreven, hetzij door angst, hetzij door begeerte, identificeren wij ons blindelings met de drenkeling, de lottowinnaar of de eurosongstar, en keuren wij de 'democratische' maatregelen goed: tot spijt van wie het benijdt, dienen voortaan alle rivieren opgevuld te worden, alle gokspelen goedgepraat te worden, en de gekste kermissen gesubsidieerd te worden, gaande van televisie (waarvoor nu sinds enkele jaren ook allen die hem laken, meebetalen; u weet het wel: via de belastingen - het 'gratis-trucje'), over eurosong, tot en met... oorlog.

Van oorlog is geen sprake inzake het vredelievende eurosong-spektakel, zo zal men zeggen, en men heeft gelijk: geen geweld op eurosong. Maar dan toch misschien wat geïnstitutionaliseerd geweld? Want u gelooft toch ook niet dat de buitensporige winsten, gemaakt onder die wulpse volkse vlaggen, in de eerste plaats het volk ten goede komen? Ja, er is telkenmale wel een meisje van om een hoek, ergens in Europa, die wereldster wordt. Telkenmale is er een enkele jan met de pet die naar een koopkrachtigere klasse wordt gekatapulteerd. En zo groot zijn de dwaze begeerte en de hoop, dat de massa zich blindelings met deze uitzonderingen identificeert. Een dwaze droom die eeuwig duurt dankzij de regelmaat waarmee de bedrieglijke spektakels worden herhaald. Over de kwaliteit van dit door allen nagestreefde 'geluk' dat deze enkelingen te beurt

valt, zullen we het hier maar niet hebben. Evenmin over de muzikale kwaliteiten welke op deze kermissen worden tentoon gespreid. Maar nogmaals, democratie houdt in: muziek voor iedereen, ook voor hen die niet kunnen zingen, voor hen die te lui zijn om het zich eigen te maken, en voor hen die zelfs niet de moeite doen om hun tekstje uit het hoofd te leren.

Het is alleen een heel klein beetje oneerlijk dat mensen die, daarentegen, hun hele leven opofferen aan de muziek, de zotte kermissen moeten bekopen. Van kindsbeen af dienen musici een ijzeren discipline aan te kweken en zich de vele pretjes te ontzeggen welke voor andere kinderen verworven rechten zijn. Dagelijks trainen zij vele lastige uren om het instrument tot een deel van het eigen lichaam te maken. Zij oefenen, herhalen, verdiepen zich in de studie van de juiste aanslag, vergaderen in maffe zaaltjes waar het allang niet meer stil is omdat buiten de dolle pret van een stuurloze wereld gonst. Maar... zij doen dit alles omdat zij echt houden van muziek, en zo ook van het muziek minnende publiek: geen valse noten zonder schaamrood, geen half werk voor een halfvolle zaal: de beste muziek, het werk van engelen, verdient de allerbeste musici. Zij beschouwen het als een geluk en als een eer ze te kunnen en te mogen uitvoeren. Wij beschouwen het als een geluk en als een eer, hen aan het werk te kunnen en te mogen zien.

Maar *neen* dus: onze minister denkt daar anders over. Iedereen mag zingen, zegt hij, en hij oogst applaus. Heeft een buitenstaander er een idee van wat het is om conservatorium te lopen? Men mag gerust zeggen dat er welhaast geen zwaardere studies bestaan. Bovendien hebben wij hier ten lande de allerbeste leraren; zij putten uit een zorgvuldig bewaarde traditie die in de loop van vele eeuwen moeizaam werd tot stand gebracht. Edoch, voortaan zullen onze conservatoria alleen nog stempelaars afleveren.

Warempel, en de massacultuur valt nog in de smaak van die massa ook! Net zoals de oorlog trouwens, in die landen die al wat verder weggezonden zijn in het moeras van de simplifica-

ties. "Als er onbekwaamheid is aan de top, dan kan op den duur de pret niet meer op!"³⁹

Christendom, wraak en vergeving

De inhoud van een religie kan soms fantastisch klinken - in de zin van sprookjesachtig of gefantaseerd - maar het vreemde is nu dat die vermeend fantastische zaken niet zelden gekoppeld worden aan reële data en namen.

Zo ligt op 38 kilometer van de Turkse stad Urfa vandaan, het dorp Harran, ook wel Haran of Carrhae genoemd. Men vindt daar nog de ruïnes van een meer dan 1000 jaar oude moskee. En 4000 jaar geleden leefde op diezelfde plaats Abraham. Hij stamde uit het geslacht van Noach, die ongeveer 5000 jaar geleden werd geboren, en die met zijn vrouw, zijn drie zonen en hun vrouwen, als enige mensen de zondvloed overleefden (2400 jaar geleden). Nog eens 1000 jaar vóór Noachs geboorte - en dat is dan 6000 jaar geleden - werd Adam geschapen. Laat men de tijdrekening bij Adam beginnen, dan zou in het jaar 8 de zondeval hebben plaatsgehad: Adam en Eva werden uit het aards paradijs verdreven, en zij zouden toen gevlucht zijn naar... Harran. Andermaal: Harran is geen Disneyland, het is geen verzinsel: het is een dorp nabij Urfa in het Zuid-Oosten van Turkije.

Adam en Eva kwamen in Harran terecht omdat ze door de Schepper verjaagd waren uit het aards paradijs wegens een zonde die alle mensen van hen erfden, en die daarom de erfzonde werd genoemd: tegen het verbod van de schepper in, aten zij van de vruchten van de boom van de kennis van goed en kwaad. Maar die verdoemenis was niet noodzakelijk fataal: Jahweh beloofde verlossing door het zoenoffer van zijn eigen Zoon: allen die in Hem geloofden, zouden door zijn ter vergel-

39 Tekst d.d. 01.11.2006.

ding vergoten, onschuldig bloed, van alle schuld worden bevrijd.

Toen Adam op zijn sterfbed lag - zo staat te lezen in het Evangelie van Nicodemus - kreeg zijn zoon Seth van de aartsengel Michaël een tak van de boom van de kennis van goed en kwaad, om daarmee zijn vader te genezen. Maar toen Seth met de tak bij zijn vader aankwam, was die al dood, en daarom plantte hij hem op diens graf. Uit de tak groeide een grote boom die vele jaren later het hout leverde voor het kruis van Christus.

Het werd ons zo vaak verteld dat we er op den duur echt doof voor werden: de mens staat sinds de zondeval bij zijn Schepster in het krijt, en die zint op wraak, Hij eist vergelding. Edoch, de zoon van God betaalt die schuld in onze plaats, en zo wordt zijn bloed vergoten voor ons heil. Dat mysterie wordt gevierd in de Heilige Mis.

Talloos zijn diegenen die zich door het christendom aangesproken voelen omwille van het bijzondere principe van de vergeving dat in de plaats treedt van de wraak. Waar in het Oude Testament en in de heilige boeken van de joden de vergelding voorop staat met de vuistregel: "een oog voor een oog en een tand voor een tand", brengt de Messias ons de verlossing met het gebod van de vergeving. Kwaad wordt niet langer met kwaad vergolden, zo luidt het, en daaruit kan men ook makkelijk verstaan dat het kwaad in de vergelding zelf moet liggen, en het goede in de vergeving. Jezus gaat nog verder waar Hij het paradoxale gebod uitvaardigt: "Bemint uw vijanden!"

De goedheid die spreekt uit de religie van de vergeving, lijkt op het eerste gezicht niet het monopolie van het christendom te zijn: zij wordt ook aan beoefenaars van andere godsdiensten toegeschreven, en ze komt zelfs voor in atheïstische wereldbeschouwingen die helemaal los van het christendom opereren. Men zou zowaar gaan denken dat men niet eens hoeft te geloven om een 'goed' mens te kunnen zijn in de christelijke zin, teneinde aan anderen schuld te kunnen vergeven of door an-

dermans vergevingsgezindheid van de schuld jegens hen verlost te kunnen worden. Kwijtschelding lijkt alvast algemeen menselijk, de vergeving lijkt een zuiver humaan principe, alleen al omdat aan het spel van wraak en weerwraak principieel geen einde kan komen en het doden niet ophoudt zolang er mensen overschieten. Kortom: God lijkt hier op de keper beschouwd eigenlijk helemaal overbodig. Meer nog: als men de zaken van dichterbij bekijkt, dan lijkt de christelijke God de vergeving zelfs aardig in de weg te staan. Maar dat blijkt nu juist een kolossale vergissing, want geheel in tegenstelling tot de intuïtie, blijken de principes van wraak en vergeving allerm minst onderling tegenstrijdig; veeleer zijn ze innig met elkaar verbonden. Zou men echt geen kippenvel krijgen als men in de bijbel het volgende leest:

*"Volgens de wet wordt inderdaad vrijwel alles met bloed gereinigd, want als er geen bloed wordt uitgegoten, vindt er geen vergeving plaats".*⁴⁰

Waarmee gezegd is dat vergeving zonder vergelding - alvast in het Paulinische christendom - geheel onmogelijk is. Jawel, de vergeving die men spontaan in zijn gedachten had als de christelijke tegenhanger van de natuurlijke wraak, blijkt gewoon een spook te zijn. En allen die zich door het christendom lieten bekoren omwille van het edel ogende principe van de vergeving, kunnen bij dezen kennis nemen van het feit dat zij zich jammerlijk hebben vergist: zij hebben geloofd in iets dat veel te mooi was om waar te zijn, iets dat alleen voor het goddelijke was weggelegd. Maar er is meer.

Aan allen die hier nog zouden hopen op soelaas, en die zich de aansporing zouden te binnen roepen dat wij onze vijanden dienen te beminnen, zegt Paulus inderdaad:

*" Zegen uw vervolgers; zegen hen, vervloek hen niet. //(...) Vergeld geen kwaad met kwaad, maar probeer voor alle mensen het goede te doen. / Stel, voor zover het in uw macht ligt, alles in het werk om met alle mensen in vrede te leven."*⁴¹

40 Hebreëen II:22.

41 Romeinen XII: 14 en 17-18.

Maar in de tekst die onmiddellijk daar op volgt, klinkt iets heel anders door, met name dat de eigenlijke reden voor die schone vergevingsgezindheid niets te maken heeft met menselijke goedheid, maar veeleer met het alleenrecht dat God blijkt te hebben over de wraak. Paulus zegt immers:

*"Neem geen wraak, geliefde broeders en zusters, maar laat God uw wreker zijn, want er staat geschreven dat de Heer zegt: 'Het is aan mij om wraak te nemen, ik zal vergelden.'"*⁴²

De overwinning op het kwade - de vijand - door het goede, zit hem dus hier in, dat het goede de vijand méér vermurwt dan het kwaad dit vermag te doen, en zo luidt het vervolg van deze brief:

*"Maar 'als uw vijand honger heeft, geef hem dan te eten, als hij dorst heeft, geef hem dan te drinken. Dan stapelt u gloeiende kolen op zijn hoofd'. / Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede."*⁴³

42 Romeinen XII: 19.

43 Romeinen XII: 20-21.

F.A. Stoett, *Nederlandsche spreekwoorden, spreekwijzen, uitdrukkingen en gezegden*, nr. 1237, W.J. Thieme & Cie, Zutphen 1923-1925 (vierde druk), zegt hierover het volgende: "**Vurige kolen op iemands hoofd hoopen (of stapelen)**, ontleend aan den Bijbel, n.l. aan *Spreeuken* XXV, 22: Want ghy sult vyerige kolen op sijn hoofd hoopen: ende de Heere sal 't u vergelden; met de kantteekening: ghy sult hem daer toe dryven, dat hy de vyantschap, die hy tegens u heeft, haest van hem werpe; gelijk yemant die gloeyende kolen op 't hoofd gelecht soudent werden, de selve terstont soude afschudden. Ofte, ghy sult sijn herte vermorwen, ende gedweech maken, dat hy van sijn ongelijck overtuycht sal sijn, gelijk de Smeden het yser met gloeyende kolen vermorwen. Vgl. ook *Rom.* XII, 20: Indien dan uwen vyandt hongert soo spijsicht hem: indien hem dorst soo geeft hem te drincken. Want dat doende sult ghy colen vyers op sijn hoofd hoopen. De beteekenis van deze woorden is, volgens Zeeman, 329 'door een edelmoedig betoon van barmhartigheid zijnen vijand van schaamte en leedwezen doen gloeien'. Van der Palm verklaart deze uitdrukking aldus, dat men daardoor zijnen vijand aandoet, wat hem het ondragelijkst moet vallen, en strenge wraak aan hem oefent, die hem al zijn ongelijk smartelijk zal doen gevoelen en

Volgens de inzichten van Etienne Vermeersch "is hier uiter-aard opnieuw het wraakprincipe aan de orde, zoals in overigens heel de opvatting over de hel, en later het vagevuur. Omdat dit dan weer strijdig leek met de stelling dat Christus de verlossing garandeerde, kon dat vagevuur weer worden gereduceerd via de aflaten... het is een spel van intern contradicto-rische gevoelens en principes." ⁴⁴

De brieven van Paulus worden algemeen beschouwd als de eigenlijke kern van het christendom; het zijn de oudste documenten, ze zijn ouder dan de Evangelieën, het zijn de meest betrouwbare bronnen. En als men Paulus ernstig neemt, dan lijkt het ons dat men een gebeurlijk naïeve visie op de schoonheid van de christelijke goedheid moet herzien, want in de leer van Paulus valt vooral op dat de 'toverkunst' van de vergeving, waarbij de schuld wordt weggetoverd, helemaal niet kan bestaan, dat het een mooie inbeelding is maar in de eerste plaats een inbeelding, een illusie, iets dat onrecht zou doen aan de rechtvaardigheid en daardoor ook aan de werkelijkheid zelf.

Vergeving blijkt pas mogelijk mits het onderpand van de vergelding. Ik kan kaas kopen in een winkel en het nalaten om de winkelier te betalen... op voorwaarde dat deze mij toestaat dat ik mijn schuld op de rekening van een ander deponeer, iemand die dit voor mij wil en kan betalen. De winkelier vergeeft mij mijn schulden niet, en dat kon hij ook niet doen, hij kan immers niet leven van de hemelse dauw: het is die ander die mijn

dus het beste middel tot zijne verbetering wezen zal. [In de Leidsche Bijbelvertaling wordt als toelichting gegeven: Dit is een voor den beweldadigde pijnlijk gevolg van des anders grootmoedigheid; de drijfveer houdt niet meer in dan: zoo neemt gij de gevoeligste wraak.... Dat de pijnlijke gewaarwordingen den beweldadigde tot berouw over zijn vijandschap nopen, wordt er licht bij gedacht, maar ligt er eigenlijk niet in. Zie ook *Germ.-Rom. Monatschr.* II, 248; 679; III, 246.] (...) [Zie ook:

http://www.dbnl.org/tekst/stoe002nede01_01/stoe002nede01_01_1258.php]

⁴⁴ Etienne Vermeersch: mondelinge en schriftelijke lering, Universiteit Gent 2010.

schulden overneemt en betaalt. De gratuïte vergeving blijkt krachtens de woorden van Paulus zelf een spook, en allen die het christendom een warm hart toedragen omwille van een gemakkelijke 'liefde' die als het ware geheel gratis uit een eindeloos spuitende bron lijkt te komen, dienen zich bij dezen op zijn minst eens goed te bezinnen.

Tallose boeken werden geschreven over het gratuïte van het christendom, over datgene in deze wonderbare leer, dat de menselijke rechtvaardigheid zelf overstijgt: de werkers van het elfde uur ontvangen hetzelfde loon als deze van het eerste uur - dit schaadt de laatst genoemden immers niet. Hetzelfde geldt voor de verloren zoon die spijt betuigde nadat hij zijn fortuin verkwist had en over wie gezegd wordt dat zijn bekering meer vreugde in de hemel brengt dan al het andere. De overspelige vrouw wordt ongestenigd weggestuurd met slechts de aanmaning niet meer te zondigen omdat niemand van de omstanders de eerste steen kan gooien, daar deze voorbehouden wordt aan wie niet gezondigd heeft. Maar hij die niet gezondigd heeft, is telkenmale Christus, en Hij vergeldt niet, Hij vergeeft. Paulus legt ons nu uit dat die vergeving niet van mensen komt en ook niet gratis is: de Heer heeft voor onze verlossing met zijn leven moeten betalen. Andermaal: "(...) *als er geen bloed wordt uitgegoten, vindt er geen vergeving plaats*".⁴⁵

Zonder de kruisdood ware de vergeving onmogelijk - dat is wat òòk in de christelijke boodschap vervat zit. Mensen die jegens elkaar onrecht plegen, zijn niet in staat om dit onrecht aan elkander te vergeven: zij kunnen zich slechts wreken omdat zij het rechtvaardigheidsprincipe niet kunnen overstijgen; mensen zijn immers geen goden. Men zou nu kunnen opwerpen dat mensen alsnog hartstochtelijk kunnen liefhebben en derhalve zonder wraak kunnen vergeven, maar de christelijke leer wil dat zij dat pas kunnen doen als participanten aan de liefde van Christus zelf. Zonder Christus zou daarvan met andere woorden gewoon geen sprake kunnen zijn.

45 Hebreëen II:22

Volgens de leer van Paulus is de vergeving het alleenrecht van de christenen en bijgevolg kunnen ongelovigen aan elkaar nimmer vergeving schenken: het kwaad dat zij berokkenen, blijft. Het hoopt zich op, het wacht op vergelding, het belooft niets goeds, alleen wraak na wraak, doodslag na doodslag. Wanneer ongelovigen alsnog afzien van de wraak, dan doen zij dat niet uit liefde, doch uit berekening. Dat is wat volgt uit de Paulinische leer. Het inzicht dat het wraakprincipe schadelijk is voor iedereen, kan vredesbestanden in het leven roepen, maar die zijn in het beste geval slechts tijdelijke onderbrekingen van het in de praktijk brengen van de wraakgevoelens. Soms ook houden deze gevoelens op, alleen om die reden dat zij mensen op den duur gaan uitputten.

Als Paulus gelijk heeft, dan is er geen heil buiten het christendom, omdat alleen de kruisdood van God zelf ons kan verlossen van het kwaad. Zonder die verlossing is de mens ten prooi aan het kwaad: zijn leven zelf wordt hem door het kwaad ontnomen. Het pleit voor Paulus dat geen ongelovige redenen heeft om te geloven in een opstanding uit de doden. Voor dat soort van leven - eeuwig leven - wordt immers de liefde van God zelf vereist die onze schepper is en die, als Hij dat wil en als wij dat beamen, ons "voor hetzelfde geld" een tweede keer kan scheppen. Want niemand die in God gelooft, twijfelt aan zijn bestaan als zijnde door God geschapen, en bijgevolg heeft hij ook geen enkele reden om elke verdere scheppingskracht aan zijn schepper te ontzeggen.

Maar als Paulus gelijk heeft, geldt eveneens dat de vergeving binnen het christendom nimmer kan opgevat worden als een zo gemakkelijke zaak dat mensen haar door simpele nabootsing eigen zouden kunnen worden: vergeving wordt betaald met leed als deelgenootschap aan het lijden van Christus, en eeuwig leven wordt slechts betaald met het *onschuldig* bloed van Christus zelf. In het laatste geval is sprake van het licht van de goddelijke liefde; daarvan kan de menselijke liefde in het beste geval slechts een weerschijn zijn, zoals het licht van de maan niet zijn eigen bron is doch een weerkaatsing van het licht van de zon.

De vraag blijft of Paulus gelijk heeft, en dat is de vraag naar de mogelijkheid van vergeving en dus ook van liefde, geheel buiten het christendom. Maar wie doorgaat met vragen, kan ook nog de kwestie stellen of de mens zich überhaupt wel buiten het christendom kan begeven. Iemand kan weigeren om een kerkgebouw naar binnen te gaan of zelfs om de leer van een of andere kerk te onderschrijven. Maar wie zegt dat hij niet de voeten van Christus zelf wast als hij zich over daklozen ontfermt of als hij de treurende troost en de dorstigen laaft? Wie immers kan verhinderen dat Christus zelf zich voor ons heil in onze eigen naaste verplaatst en daar wacht totdat wij hem tegemoet komen in zijn nood die immers ook de onze is? Wie zal het zeggen of de ultieme vergeving niet samenvalt met de belijdenis van de volstreckte wanhoop en verlatenheid, die toch elke mens moet voelen als hij sterft, en dan roept, op zijn moeder, of op zijn God? Wie immers zal iemand die om een brood vraagt, een steen geven?

Blijft de logische mogelijkheid dat God niét bestaat en dat Paulus derhalve ongelijk heeft, wat dan betekent dat het christendom het principe van de wraak niét overschrijdt doch slechts wat meer gesofisticeerd uitwerkt. Tot die interpretatie geeft Paulus overigens zelf aanleiding waar hij insinueert dat ook de vergelding van het kwade met het goede, een vorm van wraak is omdat deze handelwijze de vijand van zijn stuk brengt. In dat geval is 'echte' vergeving slechts *buiten* het christendom mogelijk, en onder 'echt' moet dan worden verstaan: "niet door een onderliggende vergelding geconditioneerd".

De ongelovige vergeeft niet in Christus' naam of omdat Christus borg stond voor het wegnemen van de schuld, maar hij stelt zichzelf daar borg voor, eventueel door de daaraan verbonden nadelen zelf te ondergaan. Andermaal: niemand kan verhinderen dat de ongelovige zijn naasten troost, laaft of bevrijdt, en dat zich in dit ogenschijnlijk louter intermenselijke gebeuren, grootse dingen afspelen waarvan alleen zij die ze beleven *on-dervinden* kunnen dat zij warempel 'bovenmenselijk' zijn, in die zin dat zij het louter persoonlijke voordeel en zelfs het ei-

gen louter fysieke leven in hun schaduw stellen. Maar spreekt in dat geval God zelf niet doorheen het alledaagse, in die zin dat men het banale in de genoemde intermenselijke ervaringen zelf niet anders dan overstijgen kan? Heeft daar de wraak niet opgehouden te bestaan, tegelijk immers met het 'recht', dat tenslotte niets meer te betekenen kan hebben waar men door de ander uitgenodigd wordt om te geven om niets, alleen omdat die ander nood heeft en men die nood zelf voelt en inlost omdat de nood van de ander op een haast wonderlijke manier de eigen nood is? En verdwijnt daar niet de wraak *in* de vergeving, daar pas in het vergeven van de naaste, de eigen schuld kan weggenomen worden? Het zijn tenslotte allemaal dingen die ons verstand te boven gaan; we kunnen het daar eens over hebben, maar blijkbaar blijven alle antwoorden de vorm van vragen hebben.⁴⁶

Het plaatsgebrek en de duivel

Niets kan bestaan als het niet een eigen plaats heeft. Neem nu een zweefvlieg: zij heeft een eigen stekje in de lucht, een stekje dat van haar is, en zij hangt daar ook de godsganse dag te zweven om het voor indringers te bewaken. Slechts met korte flitsen verlaat zij haar stek om er onmiddellijk weer terug te keren. Belandt deze vlieg op een bepaald ogenblik geheel onverwacht in de snavel van een zwaluw, dan komt haar stekje vrij. Maar niet voor lang: binnen de kortste keren wordt die plaats ingenomen door een kersverse zweefvlieg.

Het aantal plaatsen is beperkt, niet de zweefvliegen: die zijn er in overvloed en zij zitten alleen maar aan te schuiven, in de hoop dat ze ooit eens aan de beurt kunnen komen. En zo gaat het met alle levende wezens en kortom met alles wat het bestaan naar binnen wil. Op het eerste gezicht immers, zou men

46 Tekst d.d. 23 februari 2010.

denken dat een uiterst vernuftige constructie zoals een zweefvlieg, ontelbare keren waardevoller is dan het plekje waar zij hoort te zweven: dat plekje lijkt immers helemaal niets meer te zijn dan een lege ruimte, waardeloos op zich, en wachtend naar het ene of andere dier of ding om daarmee enigszins opgevuld te worden. Maar niets is minder waar: als puntje bij paaltje komt, blijken zweefvliegen aan de lopende band geproduceerd te kunnen worden: zweefvliegen, bommen, mieren, maar ook katten, honden en zelfs mensen. Plaats of ruimte daarentegen kan niet worden uitgebreid: een kubieke meter kan zich niet vermenigvuldigen, een ruimte kan zich niet in twee delen opsplitsen die dan elk weer zouden groeien zodat ze samen dubbel zoveel plaats zouden betekenen als hun 'voorouder'. En gesteld dat zij dat tòch konden doen, dan namen zij alleen maar dubbel zoveel plaats ín.

Evenmin trouwens kan er al was het slechts één enkele minuut worden toegevoegd aan de bestaande tijd, en met de tijd is het trouwens nog veel erger gesteld dan met de ruimte, want zeer in tegenstelling tot de ruimte, waarvan wij aannemen dat ze blijft wat ze is, kunnen wij niet verhinderen dat de tijd op de koop toe ook nog eens vergaåt.

*

Alles heeft zijn plekje: het klinkt zoals "op elk potje past een dekseltje", maar het is feitelijk een grove leugen. Indien wij de waarheid geen geweld wensten aan te doen, dan zouden wij moeten zeggen: alles wat een plekje heeft, bestaat. En dat is precies het omgekeerde van wat wij geloofden het geval te zijn, namelijk dat alles wat bestaat, een plekje heeft. Andermaal: om te kunnen bestaan, moet men eerst een plekje hebben, want niemand of niets kan bestaan geheel buiten de ruimte om en wars van alle plaatsen.⁴⁷

47 In de kluisen van een groot Antwerps museum rust het unieke kopie van het Lam Gods van de hand van Coxie, de hofschilder van Filips II. Het ligt er, weliswaar achter professionele grendels, helemaal verkommerd bij, zoals de vele kunstwerken die onze musea rijk zijn, en waarvan er slechts een fractie kan worden tentoon gesteld... wegens plaats-

Dat ondervinden vandaag zelfs de mensen, ingevolge een overbevolking die binnenkort - als wij de statistici en de demografen mogen geloven - alle perken te buiten dreigt te zullen gaan. Nu reeds krijgen mensen te horen dat er geen plaats voor hen is, zodat ze hun land moeten ontvluchten. Maar dan komen ze terecht in een ander land, waar ze om asiel verzoeken en, u raadt het al, daar krijgen ze precies hetzelfde te horen: "Het spijt ons, meneer, mevrouw, maar er is geen plaats meer voor u". En die mensen zonder plaats worden vervolgens als het ware samengeperst, zoals men dat ook met het huisvuil doet, dat immers na de samenpersing veel minder plaats inneemt dan voordien, zodat het alsnog op de kar kan geladen worden. En dit in afwachting van een definitieve 'verdwijning' van die asielzoekers, wat deze ook moge inhouden: een terugkeer naar het land van herkomst, waar hen de vervolging wacht en een gewisse dood; verstopperij spelen in de onderwereld waar zij, hoewel nog steeds plaats innemend, alvast onzichtbaar worden voor al wie wél een stekje hebben; aan de bedelstaf in de straten van de stad, op drukke kruispunten en verkeersaders met een plastic bekertje of een rammelende, ratelende tinnen kroes, want ook dat is een vorm van onzichtbaarheid en van geen plaats innemen...

Zelfs voor de doden is er geen plaats meer, de huur op de kerkhoven wordt elk jaar weer duurder en van steeds meer mensen wordt na hun heengaan het stoffelijke overschot verbrand tot as, die immers nog weinig plaats inneemt, ook al omdat as ver-

gebrek. Het originele Lam Gods van de gebroeders Van Eyck uit 1432 hing tot voor enkele decennia nog quasi onbeschermd in het licht van de zon... door plaatsgebrek. Honderden, zo niet duizenden van onze beste kunstwerken op doek, waarvan prenten zijn afgedrukt in internationale catalogi, hangen in de vorst in tochtige en vochtige kloostergangen... door plaatsgebrek. Over de grote Johann Sebastian Bach weten wij dat hij als kapelmeester elke zon- en hoogdag nieuwe muziek schreef voor zijn koor en zijn orkest; die muziek werd gekopieerd met een soort stencilmethode, waarbij het notenschrift in koperbladen werd gegraveerd, en ook daar deed zich plaatsgebrek voor: elke week werden de beschreven koperbladen platgeklopt en hergebruikt, koper was immers te duur om daarop Bach's muziek te bewaren...

strooid wordt en dus zowat overal terecht kan komen, ook en vooral op plaatsen die daar eigenlijk niet voor bedoeld zijn. Maar dat is uiteindelijk het geval met alle 'afval'. En zolang het afval tijdig gerecycleerd kan worden - als het al recycleerbaar is - blijven de problemen wel binnen de perken. We weten onderhand wel dat plastic afval via het vuilnisbelt, de zee en de vissen, tot in al onze lichaamscellen verstrooid zit, waar het dan zonder pardon met een of andere kanker op zijn beurt ons uit de weg ruimt.

Dingen en dieren, planten, zelfs mensen zijn er in overvloed, maar het aantal plaatsen is beperkt, en zo komt het dat de lege ruimten veel kostbaarder zijn geworden dan alles wat hen opvullen kan. Een wel heel bijzonder gevolg hiervan is dan dat bezittingen, die immers ook plaats innemen, steeds meer geld gaan kosten. Enerzijds lijkt het er dan op zij méér waard worden omdat zij net zoals levende wezens, die men immers dagelijks moet te vreten geven, pakken geld gaan kosten om ze in zijn bezit te houden. Anderzijds blijken zij steeds vaker slechte investeringen te zijn, precies omdat zij hun bezitters op den duur verarmen in plaats van hen te verrijken, wat aanvankelijk toch de bedoeling was van het kapitaal. Inderdaad, het plaatsgebrek maakt dat op den duur het kapitalisme, dat teert op de meerwaarde van het bezit, binnenstebuiten wordt gedraaid: bezit levert immers geen rente meer op, zodat de rijken spontaan gaan verarmen, en dit in tegenstelling tot de armen, die daarvoor spontaan worden verrijkt. Of lopen wij hier van stapel?

Een andere zaak die voortvloeit uit die 'omkeringen' is de volgende, en nu moeten we ons andermaal wenden tot de kunst - de hedendaagse en de andere, het doet er niet zo heel veel toe. Ruimte wordt steeds duurder omdat er steeds meer plaatsgebrek is voor mens en dier en ding, zo hebben we gezegd. Vooral in steden ziet men huurprijzen de hoogte in gaan, in de centra kost een pand van amper enkele vierkante meter, fortuinen. En dan ziet men daar ineens... die musea, waar ruimte in overvloed is, hoge plafonds en licht en parken vol bomen in de weidse omgeving. Daar lijkt er ineens een overschot aan plaats te zijn - een overschot aan plaats om bijvoorbeeld een doek

met zonnebloemen van Vincent Van Gogh tentoon te stellen, een doek ter waarde van een paar miljard. Het lijkt wel alsof het doek vanuit zichzelf ruimte uitstraalt om zich heen. En dat lijken niet alleen kunstvoorwerpen te doen, maar ook mensen met veel geld: als men hen van bovenuit zou in de gaten houden, dan zou men zien hoe slechts heel zelden de ruimte die hen spontaan lijkt te omgeven, zeer tijdelijk inkrimpt.

Geld schept ruimte, en op dezelfde manier schept geld ook tijd, en zo komt het dat de zogenaamde rijken onder ons geen gebrek hebben aan tijd en ruimte, waar alle anderen nood aan hebben. Geld, aanvankelijk een materieel goed en symbool ook van al wat van stof was, lijkt een specie te zijn geworden die nu geheel aan de tijd en alvast aan de ruimte ontsnapt, en wel in die zin dat geld niet langer ruimte inneemt maar daarentegen voortbrengt. En hier lijkt het er zelfs op dat de natuurwetten buigen voor de duivel, dat de duivel zelf zich meester poogt te maken van de natuur, en dat hij dit doet via de zonde van, in dit geval, de menselijke hebzucht die als het ware een gat in die natuurwetten gaat vreten waardoor hij zich een weg baant naar een troon die aan de dood zelf lijkt te ontsnappen.

De wereld wordt geleidelijk een plaats met plaatsgebrek voor al wie niet in het bezit is van een toegangspasje, precies zoals ooit zovele plaatsen op de wereld ontoegankelijk werden voor wie geen ticket kopen kon. De wereld is stilaan volledig in het bezit geraakt van 't gouden kalf, en straks zal de waarde van een mensenleven uitsluitend afgemeten worden aan wat dat individu aan geldelijke middelen bezit. Wie niets bezitten, zullen ook geen plaats meer krijgen en zij zullen worden samengeperst, verast en uitgestrooid. En zij die bezitten: rondom hen zal zich, gelijk als uit een stralend centrum, een veld vormen van ruimte en van tijd, waarvan de grootte evenredig zal zijn aan het bezit dat zij vertegenwoordigen. Alles immers zal gekocht worden en verkocht, precies omwille van dat plaatsgebrek, dat er dankzij een *overvloed* aan leven is gekomen. En zo wordt ook de overvloed tot een tekort, en keert ook hier het goede in zijn tegendeel, geeft de goddelijke schepping uit op

wat de duivel lief is, en is de tegendoelmatigheid de opperkoning die als een vloek rust op alles en allen.⁴⁸

Ontbinding

Op een keer kwam ik binnen ten huize van mijn schoonouders en daar zaten zij in de veranda aan tafel in het gezelschap van twee heren in een kraaknet pak en met een streng ogende das.

- Twee minuutjes, zo excuseerde zich mijn schoonvader, en dan kom ik eraan. Het kan immers niet langer wachten, anders grijpen we naast een superkorting van zo maar eventjes zevenduizend euro!

- Een alarminstallatie, fluisterde mijn schoonmoeder mij ter verduidelijking in het oor: vanaf morgen geldt de korting niet meer. Zevenduizend euro is niet niks he...

- Zevenduizend euro korting? Verduiveld, hoeveel kost die installatie dan wel, als ik dat mag vragen?

Mijn schoonvader zat al te popelen om de papieren te mogen ondertekenen maar ik legde mijn hand op zijn arm en doorbladerde het stapeltje drukwerk. Een sensor met een belletje, echt geen sikkepit waard, hier en nu voor maar liefst... zestienduizend euro!

Het duurde verder geen twee minuten meer of de heren waren er met de stille trom vandoor. Zonder twijfel of scrupules, op naar het volgende slachtoffer.

De tactiek is zo oud als de straat: maak eerst de mensen doodsbang, in dit geval voor inbrekers. Bewijs hen vervolgens dat, eenmaal blut, zij op niemands hulp nog zullen kunnen rekenen. Presenteer hen tenslotte de feilloze redding uit die hoogste nood, en dan nog aan halve prijs. En welke man zou dan

48 Tekst d.d. 01.08.2009.

nog durven tegenwerpen dat de kostprijs ter beveiliging van zijn eega al te hoog is? Bovendien is er haast mee gemoeid want de volgende dag al vervalt de korting.

Een pluspunt is het voor die 'zakenlui' als de klant dement is, maar onwetendheid omtrent elektronica volstaat meestal om moeiteloos de malafide koop te kunnen sluiten.

De verkooptactiek is een paard van Troje: zij die u laten geloven de inbrekers de das om te doen, gaan met het laatste spaargeld aan de haal.

De staat kan noodlijdenden sanctioneren als die zich met geweld andermans bezit toe-eigenen, maar zij kan geen mens verbieden om een vrijwillig aangeboden som te weigeren, vooral ook omdat diezelfde staat van elke (wettige) transactie haar deel opeist en daarvan ook leeft.

Anders wordt het echter waar de staat zelf noodlijdend wordt omdat zij moet gaan concurreren met bijvoorbeeld privé-instellingen. In dat geval zal zij zich ter zelfverdediging alras laten verleiden tot het te baat nemen van die verfoeilijke, in de privésector beproefde verkooptactieken, die gelijk Trojaanse paarden paraderen op de markt.

Niet eens zovele jaren geleden was ik eens op een lerarenvergadering die door de directeur werd geopend met de mededeling dat al het aldaar besprokene geheim diende te blijven, waarna hij het lerarenkorps waarschuwde dat elke leerling zowat anderhalf lesuur waard is: mild quoteren en geen eisen stellen was de boodschap voor al wie niet wilde afglijden naar een parttime job of, erger nog, naar de werkloosheid. Waar ooit de volwassene - hier als school - ten dienste van het kind stond, beschouwde hij nu blijkbaar de opvoeding als een klant - een klant die men wel eens zou kunnen verliezen als men het vergat om te anticiperen op zijn gebeurlijke grillen. Het kind staat dan in dienst van de job van de leraar, ook al moet dat aan het kind zijn lering zelf kosten. Eens zo ver gekomen onderscheidt de staat zich uiteraard in niets meer van welke leurder ook.

Het paard van Troje is inmiddels alomtegenwoordig in allerlei gedaanten, maar het bedrog tast niet alleen het recht aan, het gaat veel verder dan slechts de zaak van goed en kwaad. Want in de kern van het bedrog schuilt het verraad van de rede, die immers telkenmale wordt voorgewend terwijl verborgen en allerminst redelijke motieven de eigenlijke handel drijven. De rede van de doorsnee politicus vraagt ons om voor hem of haar te stemmen, ter verdediging immers van de belangen van de kiezer, doch het verborgen motief blijkt keer op keer weer plat eigenbelang en de kiezer zelf blijft in de kou. Arbeid verdient een redelijke vergoeding maar zonder concurrentie, waarvan de motor schaarste is, zou een constante en eenzijdige druk zorgen voor een minimaal product aan een maximale prijs. Wat zich aanbiedt op de markt, eist tegelijk een geldsom, en de verhouding van de waarde van het product tot zijn prijs moet voor zowel koper als verkoper voordelig zijn of het tenminste lijken opdat het geld zou blijven rollen. Scholen profileren zich als verstrekkers van opvoeding, wat een redelijk argument is om hun bestaan te verantwoorden, terwijl zij feitelijk afglijden naar instellingen die er slechts op uit zijn om onder het mom daarvan aan klantenbinding te doen, en dat louter ter zelfverrijking. Verkopers van alarmsystemen doen zich voor als bestrijders van dieven terwijl zij deze laatsten te kijk zetten op een heel andere manier dan men eigenlijk mocht verwachten.

In elk van die gevallen is de *redelijkheid* niet langer heilig: zij is verworden tot een middel, een dekmantel, een paard van Troje, dat allerminst redelijke zaken binnenbrengt. Na de eeuw van de Verlichting, eist die van de Verduistering haar bestaansrecht op. Want de rede werkt en zij blijft werken, ook als zij tot een paard van Troje is verworden, omdat zij het allerul-tiemste is waarop men zich verlaten kan vooraleer af te glijden naar bruto geweld. Er is geen alternatief meer voor de chaos dan de rede, en waar de rede de knecht wordt van verborgen en geheel irrationele beweegredenen, plooit zij dan ook onze werkelijkheid letterlijk binnenstebuiten, wat de essentie is van

ontbinding. En dit is geen zaak meer van goed of kwaad, dit is een zaak van zijn of niet zijn.⁴⁹

Het christendom of de dood

Neem het christendom weg, en er schiet alleen een wereld over vol met haat. Logisch, als je bedenkt dat het christendom de enige religie van de onvoorwaardelijke naastenliefde is. Er zijn religies die gelijken op het christendom, akkoord, en ook zij dragen hier en daar een vorm van caritas uit. Maar dat doen zij dan wel bijzonder selectief, wat betekent dat zij alleen maar de leden van de eigen godsdienst zonder voorwaarden kunnen, willen of mogen liefhebben.

Er bestaat dan zoiets als de 'sjacher' of de verantwoorde uitbuiting van wie niet tot de eigen groep behoren. Ofwel een 'heilige oorlog' waarin andersgelovigen mogen of zelfs moeten worden omgebracht. En naast de 'religies van het boek' heb je dan nog het boeddhisme dat zo vredig lijkt dat je op den duur zou gaan geloven dat het beter was dan het christendom. Of wat dacht je van een vleugje hindoeïsme?

Helaas zit er aan het reïncarnatiegeloof een bijzonder kwalijke weerhaak: mensen worden namelijk herboren totdat zij vrij van schuld geworden zijn, en zich van schuld bevrijden doet men door te boeten. In dat licht is het dragen van andermans lasten vanzelfsprekend uit den boze voor wie zijn naaste het allerbeste toewenst: de christelijke naastenliefde ontnemt hem de lasten die hem bevrijden. Zo groeit uit het geloof in karma en in wedergeboorte onvermijdelijk een kastenmaatschappij met, enerzijds, de onaanraakbaren en, anderzijds, de vooraanstaanden. De rijken mógen dan de armen niet eens helpen.

49 Tekst d.d. 23.10.2010.

Zelfs het katholicisme werd besmet met die dan toch zo wereldse idee die gebaseerd is op 't betaalverkeer en de ethiek van schuld en boete: een oog voor een oog en een tand voor een tand, de moraal van straf en van beloning, het goed en het kwaad in het licht van de regeltjes van de wet. Zo'n moraal zal uiteindelijk leiden tot het ideaal van de hebzucht of de verafgoding van de mammon, want pas de rijken kunnen middels hun exuberant verteer ook etaleren dat zij bij niemand in het krijt staan en derhalve schuldenvrij of 'heilig' zijn. Hebzucht, heiligheid en spilzucht gaan daar hand in hand en uiteraard regeert de verachting van de armen door de rijken.

Niet anders gaat het er aan toe in de leer van het humanisme, die wel mooi oogt en vooral verlicht, maar bij nader onderzoek schijnt daar allerm minst de klaarte van een zonovergoten dag. Het humanisme immers drijft op het principe van de solidariteit en dat is een uitgebreid egoïsme, dat in elk banditisme het cement is van de groep - het is alvast iets heel anders dan de onvoorwaardelijke liefde.

De grenzen van systemen die berusten op berekening liggen altijd in de rekeningen zelf, die immers moeten kloppen en die daarom nooit gratis zijn. Gegroeid vanuit de christelijke caritas, verkeren vandaag die instellingen welke bestaansreden ligt in het tegemoet komen aan de hulpbehoevenden, prompt in hun tegendeel, en zij baten hospitalen uit en buiten zieken, ouderen, gehandicapten en zelfs kleine kinderen uit.

De Jezuïet Ivan Illich toonde reeds een halve eeuw geleden aan dat de geneeskunde in een op het winstprincipe ge-ente maatschappij onvermijdelijk winstgevend moet zijn en dat zij derhalve ziek zal maken omdat het tenslotte de zieken zijn die hun behandeling betalen en die aldus renderen. Ouderlingentehuizen worden vandaag geprivatiseerd waar zij winstgevend zijn en armere bejaarden dreigen te worden gedumpt, net zoals zieken en gehandicapten die niet alleen een zorg met twee snelheden zien arriveren (pensioen- en hospitalisatieverzekeringen exclusief voor de rijken) maar tevens de dreiging van euthanasieklinieken. In de greep van een wild kapitalisme, moeten scholen, teneinde het eigen voortbestaan te kunnen

verzekeren, hun leerlingen aanzien als klanten, aan wiens wensen zij tegemoet moeten komen, ook als die wensen niet zozeer de lastige opvoeding en het veeleisende onderwijs betekenen maar veeleer het gemak waarmee men zijn diploma haalt. Scholen krijgen bloed aan de handen, net zoals autokeuringsbedrijven die steekpenningen aanvaardden die immers in meer verkeersdoden resulteren.

De kille planning en de 'nuchtere' ordening van een goddeloze wereld is niet van gisteren, de hele geschiedenis staat er bol van. Maar dat volledige ontmenselijking het onafwendbare deel is van een ontgoddelijkte wereld, is een werkelijkheid die helaas niet méér kan doen verkillen in de mate dat de ontmenselijking reeds ingetreden is: de gevoeligheid voor het kwaad neemt immers af naarmate men daaraan deelachtig is geworden. Luguber wordt het wel voor wie nog weerstand bieden en zo ook wordt weerstand lastiger mettertijd, haast metterdag.

Adolf Hitler propageerde een hel van haat met de slogan dat in een christelijke maatschappij de beste krachten sneuvelen aan 't front om de thuisblijvende lafaards te beschermen. Dat waar de naastenliefde heerst, de sterksten sneuvelen om de zwaksten in leven te kunnen houden, is een zuivere oorlogslogica die makkelijk ingang vinden kan bij wie zelf niet tot nadenken in staat zijn. Het is een logica die veel belooft en die ook zuiver klinkt in oren van simplismen, maar de werkelijkheid is niet zo simpel en zo is die logica ook een logica van verderf en dood.

Lang voor de tijd van Hitler al, beraamden megalomane potentaten moordplannen onder de dekmantel van de gezondmaking en de versterking van de staat. Wij telen planten en ook dieren door bewuste en nauwkeurige selectie, zo klaagden zij de christelijke ethica via achterpoortjes aan: ten dienste van de welvaart selecteren wij flora en fauna doch wij vergeten zo waar de mens! Op het telen van een superras rust een volstrekt redeloos taboe! De concentratiekampen waar het 'afval' werd verbrand, blijken bij nader toezien slechts het topje van een ijsberg in een geschiedenis die bol staat van een waanzin

voortgekomen uit een zich god wanende mens die telkenmale contraproductief blijkt te ageren.

Ontevredenheid is misschien wel de diepste oorzaak van het verderf dat heden, afgedekt met pracht en praal, zonder te verpozen om zich heen grijpt: de mens, ondankbaar met het geschenk van het leven, wil plaatsnemen waar de Schepper troont. Eva luistert naar de listige slang die haar en Adam de vergoddelijking belooft, als zij maar ontrouw worden aan hun Schepper, en zij happen toe, helaas. Zij eten van de kennis, en zij zien. En zo zien zij ook zichzelf zoals ze zijn: naakt, wat zeggen wil, tot een dier herleid - gedegradeerd.

Emancipatie is geen slechte zaak als men zich emancipeert van valse vaders, leiders die misleiders zijn, potentaten, dictators en megalomanen die alleen het eigen goed beogen. Hun onderdanen laten zij geloven dat zij hun kinderen zijn, maar ze eten hen op, zoals Kronos deed met zijn kroost - niet Jahweh. Van zijn echte vader emancipeert men zich niet omdat men hem niet naar de kroon wil steken om dan aan hem gelijk te worden, daar men nu eenmaal aan zijn natuurlijke vader gelijk *is* want men komt voort uit hem. De drang om zich van zijn God te emanciperen kan daarom allerminst natuurlijk zijn: hij wordt ingegeven van terzijde door een vreemde die het helemaal niet goed bedoelen kán.

Neem die wat vreemde leefregel weg, die zegt dat men zijn vijand moet beminnen, en je zal zien: de wereld wordt herschapen in een hel. Je hoeft niet eens het kwaad in de vaan te dragen: de kracht, bijvoorbeeld, op de plaats waar het embleem van de liefde hoort te prijken, volstaat al om de vrede te verdrijven en dan neemt angst de plaats in van de hoop.

Wij zullen de staat versterken, zo scanderen de regeerders, en zij doden al wie overtollig is en lastig: ongebornen kinderen die immers nog geen burgerrechten genieten, met gehandicapte foetussen voorop, of dan toch vruchten waarvan de scanner als twijfelachtig bestempelde beelden toont die doen besluiten dat de slaagkansen onder het toegelaten percentage liggen, en wie niet luistert zal voortaan de 'brokken' zelf betalen.

De staat moet hard besparen, zo zeggen onze potentaten, want de banken bij wie het land in 't krijt staat, willen zich daarvan verzekeren dat zij de eeuwige intresten zullen kunnen blijven innen van de schuldenaren die zich burgers wanen. Dus moeten alle niet langer nuttige elementen worden opgeruimd: de ouderen mogen zich euthanaseren, alsook de gekken, én de kinderen, als zij dat wensen. Zo zeggen het de nieuwe regeerders, die immers heel goed weten dat de wil van dementerenden, krankzinnigen en onvolwassenen labiel genoeg is om in een volstrekt onbeschermd omgeving tot niets minder dan tot de zelfdoding over te gaan. En zij stellen het voor alsof 't een recht was en een zege op de dood, als men zich zo stortte in het eigen graf. Er is geen derde weg naast het christendom en de dood.⁵⁰

Verkapte aanslagen

Duizend per uur: dat is de snelheid waaraan mensen van de honger sterven. Soms is honger quasi onvermijdelijk. Neem nu de uitbarsting van de Tambora in Indonesië: in 1816-1817. Dat was het zogenaamde 'jaar zonder zomer'. Alle oogsten mislukten door een aanhoudende duisternis over bijna de hele aardbol. Of neem de opeenvolgende tegenslagen in Ierland, met de hongerjaaren van 1845 tot 1850. De Ierse bevolking werd gehalveerd. Eerst was er de aardappelziekte, vervolgens droogte, dan tyfus, dan weer de aardappelziekte en tenslotte cholera.

Rampen brengen honger, maar in het merendeel der gevallen volgt hongersnood uit opzettelijke menselijke fouten. In de Dertigjarige Oorlog (1618-1648) was er lange tijd honger. In 1923 en in 1933 was er hongersnood in Rusland en in de Oekraïne met aldaar de zogenaamde Holodomor of Hongermoord met 10 miljoen doden. Die ramp had plaats onder Stalin: hij

50 Tekst d.d. 07.02.2011.

dreef de boeren naar de staatsbedrijven maar velen weigerden, waarop miljoenen onder hen gedeporteerd werden naar Siberië. Vandaag wordt dat beschouwd als een bewuste volkerenmoord. Ook de allergrootste hongersnood ooit werd veroorzaakt door een politiek regime: in het China van 1959-1961, tijdens de zogenaamde 'Grote Sprong Voorwaarts', verhongerden naar schatting 43 miljoen mensen. Andermaal veroorzaakt door oorlog was de Libanese hongersnood van 1916-1918, waarbij aldaar een kwart van de bevolking omkwam. Op Java was er honger in 1876-1878 en in 1944-1945 eiste de honger 2 miljoen mensenlevens in Viëtnam. In Noord-Korea sleept de hongersnood aan sinds zowat twintig jaar.⁵¹

Afrika is veruit het meest door honger getroffen continent.⁵² De oorzaken aldaar zijn uiteenlopend en zowel het klimaat als de politiek en de oorlogen spelen een rol, maar ook de uitbuiting door de rijke landen en het aidsprobleem: één op negen Afrikanen onder de Sahara heeft aids. Schrijnend is de marktpolitiek van het rijke Noorden dat in Afrika producten invoert en onder de prijs verkoopt om de producenten aldaar te kelde-

51 Andere perioden van hongersnood waren er reeds in de Oudheid, met name in Egypte en Klein-Azië (dit is Anatolië of het Aziatische deel van Turkije). In West-Europa was er drie keer relatief kortstondig hongersnood: in 1124-1125, in 1315-1317 en in 1816-1817 (waarover hoger). China kende nog hongersnood: in 1333-1337 vielen daar 4 miljoen doden, op het eind van de negentiende eeuw was er drie keer honger met samen 17 miljoen doden, in het begin van de twintigste eeuw was er twee keer honger: in 1920-1921 stierven 500.000 mensen, in 1928-29 waren dat er 10 miljoen.

Indië kende een zevental hongerperioden met telkens miljoenen doden. In 1630-1631 was de toestand zo erg dat mensen elkaar gingen opeten. Bij de honger van 1770 in Bengalen stierven meer dan 6 miljoen mensen. Op het einde van de negentiende eeuw verhongerden alles samen enkele tientallen miljoenen Indiërs. In 1943-1944 was er opnieuw honger in Bengalen, in 1966 in Bihar.

52 Men herinnert zich Biafra (de oorlog van 1967-1970), de Sahel (1968-1974 en 1984-1985), Ethiopië (1973 en 1984-1985), Somalië (1990-1995), Zuid-Soedan (1990-2000), Zimbabwe (2000), Darfoer (2003), Niger (2005) en de Hoorn van Afrika (2006).

ren. Zo importeert men daar goedkope melk(poeder) zodat de lokale boeren hun melkkoeien moeten slachten. Met honger worden ook opstanden onderdrukt. En derde wereldlanden kunnen hun schulden aan het rijke Noorden nooit aflossen.

Het merendeel van de hongerdoden (zowat 90 percent) sterft aan chronische ondervoeding. Anno 2008 stierven dagelijks nog 24.000 mensen van de honger en dat is één van elke vijftien mensen die geboren worden. Duizend per uur.

Honger gaat gepaard met een vreselijk lijden, maar nóg minder draaglijk dan de honger is de dorst. Het menselijk lichaam bestaat voor zo'n 70 percent uit water - hetzelfde percentage water dat de aarde bedekt - en drinken wij niet tijdig, dan drogen wij uit. In extreme weersomstandigheden kan een mens geen etmaal zonder water. Normaal behoeven wij een tweetal liter water per dag. In de woestijn verliest men 7 tot 15 liter, afhankelijk van wat men doet, en in minder dan een halve dag kan men er uitdrogen. Van wie verdorsten, is op den duur de maag niet groot genoeg meer om nog voldoende vocht op te kunnen nemen. Het drinken van zout water lest de dorst niet en ook overmatig drinken (bijvoorbeeld ingevolge suikerziekte) kan uitdroging veroorzaken. Wie een tiende van zijn lichaamsvocht verliest, kan niet meer op zijn benen staan: de huid krimpt en de zintuigen falen; de tong wordt dik, de mond gevoelloos, het bloed dikt in, het lichaam geraakt oververhit, er volgen stuipen en het hart begeeft.

Zevenennegentig percent van al het water op aarde is zout en dus ondrinkbaar. Zeewater is immers zout, en het wordt pas zoet bij de verdamping omdat de zouten niet mee verdampen. Waterdamp vult de luchten welke meer water kunnen bevatten naarmate ze warmer zijn. Bij afkoeling condenseert de waterdamp (de zeer kleine, verstoven dampdeeltjes vormen samen waterdruppels) en gaat het regenen, hagelen of sneeuwen. Het zoet water komt terecht in de rivieren of dringt doorheen de grond die het filtert tot drinkbaar water. Het (zoet)waterverbruik bedraagt bij ons meer dan 100 liter per persoon per dag terwijl een van de meest prangende milieuproblemen het drinkwatertekort is.

Paradoxaal genoeg is watersnood een tevéél aan water, bijvoorbeeld ingevolge overstromingen. Het dichtst bij de deur kennen wij de ramp na de dijkbreuk in Nederland van 1953, waarbij 165.000 hectare land werd overspoeld, 1795 mensen en ook veel vee verdronken; er waren honderdduizend daklozen. (In België kwamen toen 28 mensen om, in Engeland vielen 307 slachtoffers en ook 220 zeelieden vonden de dood.) Onze stoutste fantasie werd echter overtroffen door de tsunami op tweede kerst van 2004 in Sumatra met 300.000 slachtoffers, waarvan zelfs een paar honderd in Oost-Afrika. En in 2005 veegde een orkaan New Orleans van de kaart, met 1800 doden. Overstroming treedt ook op na hevige regenval, zoals onlangs in Pakistan; ingevolge watersnood en het drinken van besmet water kunnen dan epidemieën uitbreken, zoals cholera, die voor uitdroging zorgen.⁵³

Evenals honger en dorst kunnen hitte en koude ons leven bedreigen. Het menselijk lichaam heeft een temperatuur van zowat 37 graad Celsius (35,5 tot 38,5). Een lichaamstemperatuur beneden 30° of boven 42° is dodelijk. Onderkoeling en oververhitting kunnen vele oorzaken hebben, extreme weersomstandigheden zijn er slechts één van en naar verluidt komen zij steeds vaker voor ingevolge de opwarming van de aarde. De grote hitte, normaliter voorbehouden aan de Sahara, doet vandaag steeds vaker streken aan die door de band genomen gematigd waren qua klimaat, en de woestijnen breiden uit. Van-

53<http://nl.wikipedia.org/wiki/Dorst>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Water>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Drinkwater>
<http://nl.wiktionary.org/wiki/watersnood>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Epidemie>
http://nl.wikipedia.org/wiki/Watersnood_van_1953
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Overstroming>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Cholera>
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Katrina_\(orkaan\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Katrina_(orkaan))
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Lichaamstemperatuur>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Hypothermie>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Koorts>
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Hyperthermie>

daag moeten grote delen van Spanje kunstmatig worden bevoeid omdat zij anders volledig onvruchtbaar zouden zijn door droogte. En de kracht van de warme golfstroom is nu met bijna de helft afgenomen, zodat de koude winters amper nog getemperd worden en West-Europa steeds vaker Siberisch aandoet.

Honger, dorst, hitte en kou: het lijken natuurlijke aandoeningen of rampen, maar meestal delen wij in de schuld als zij doden. Wat in feite wil zeggen dat wij het moorddadige effect van deze verschijnselen feitelijk ongedaan konden maken: waar we daaraan verzaakten, gebruikten we de natuur eigenlijk als moordwapen. Zoals reeds lang geleden gescandeerd, zijn de honger en ook al die andere kwalen geen tegenslagen doch aanslagen.⁵⁴

Geen geld, geen rechten?

Het geeft te denken dat vooraanstaande ethici zich niet bewust blijken te zijn van het feit dat zij discrimineren en tot geweld aanzetten wanneer zij publiekelijk de sterilisatie van uitgerend de *armen* aanprijzen als oplossing voor het probleem der overbevolking, waarbij zij dan ook nog eens de methodes van omkoping en afpersing aanbevelen, als zij suggereren dat die 1000 euro die voor noodhulp op Haïti is bestemd maar beter kan gegeven worden aan elke Haïtiaanse vrouw die zich wil laten steriliseren.⁵⁵

54 Tekst d.d. 7 maart 2011.

55 Etienne Vermeersch, in het vrt-programma *Terzake* d.d. 8 maart 2011, stelt voor dat het geld bestemd voor de noodhulp aan Haïti, besteed zou worden aan de 'vrijwillige' sterilisatie van arme Haïtiaanse vrouwen aan wie dan ter compensatie 1000 euro zou aangeboden worden. In feite wordt zodoende een aalmoes gesuggereerd in de plaats van de sociale zekerheid waar ook de armen recht op hebben. Volgens de

Armen hebben honger en zij happen daarom vaker gretig toe om een eigen nier te verkopen, om voor een hen onbekende rijkard een kind ter wereld te brengen of om gevaarlijk werk te doen in radioactieve installaties, in de prostitutie of in milieus van drugshandel en misdaad. De autosterilisatie tegen betaling past in exact hetzelfde plaatje en is daarom vanwege de aanbieder bijzonder immoreel.

Als deze aanbieder die uiteraard geen arme drommel zijn kan, zijn actie bovendien beschouwt als een stap in de goede richting inzake de overbevolkingsproblematiek, dan slaat hij de bal ook hier helemaal mis. Een simpele berekening volstaat immers om vast te stellen dat het verteer van een rijke westerling het duizendvoudige bedraagt van dat van een arme Haïtiaan, terwijl de overbevolking precies vanwege de verspilling zo problematisch is geworden, en die verspilling moet men nu eenmaal niet gaan zoeken bij kinderen met waterbuikjes die in plaats van school te lopen, dag in dag uit vijsjes en ijzerdraadjes sorteren op onze gigantische, stinkende vuilnisbelten.

De 'redenering' welke de genoemde, gruwelijke ingrepen wil rechtvaardigen en ingang wil doen vinden, en dan nog via democratische kanalen, getuigt niet alleen van een schromelijk tekort aan empathie: zij verraadt zonder meer een criminele inborst, en zij vindt haar gelijke enkel in de uitlatingen waarmee Hitler een onnadenkende massa intimideerde. Zoals dat verwijt aan het adres van het christendom, dat er zogezegd voor zorgt dat de beste krachten aan het front moeten sneuvelen om het leven te redden van thuisblijvende zieken en andere lastposten.

Er bestaat een bijzonder gevaarlijke kaste van 'wereldverbeteraars'. Volgens hun logica kan wat zijzelf 'mensonwaardig' achten, worden geëlimineerd, eenvoudigweg door alle naar hun maatstaven 'mensonwaardige mensen' te elimineren. Met concentratiekampen zal dat dit keer misschien niet meer lukken, maar wel met abortering en met euthanasie, en nog het

antikapitalist wijlen Jaap Kruithof is het overbevolkingsprobleem vooral een derde wereldprobleem omdat daar de sociale zekerheid en vooral dan het pensioen ontbreekt.

liefst met sterilisatie, welke men immers van de armen af kan dwingen zoals men ook de slavenarbeid van hen af kan dwingen... met name middels geld - het geld vervangt de zweep van weleer. Het lijkt moreel verantwoord maar het is dat evenmin als het stilzwijgen van zogenaamde ethici over nog heel wat zaken die om een stem ten hemel schreeuwen.⁵⁶

De duivel in de kiem

Heil Hitler! - de groet aan de dictator aan wie alle heil wordt toegewenst, lijkt te behoren tot een ver verleden, maar bij nader toezien blijkt niets minder waar dan dat: allang immers hebben andere en meer verborgen dictaturen zijn plaats ingenomen - dictaturen die er even goed in slagen om van vrijwel alle onderdanen alvast in 't openbaar de volle steun en instemming af te dwingen en, zoals altijd, beseffen de onderdanen nauwelijks of helemaal niet dat het onder dwang is dat zij groeten, steun betuigen en desnoods de tegenstanders 'afmaken'. Het zal meer nieuwslezers opgevallen zijn dat de reacties op de acties in het Wetterse veld met genetisch gemanipuleerde aardappelen, bijzonder eendrachtig waren en ook even onnadenkend en zelfs plat. Maar wat meer is: wie oplette, kon ook zien hoe in de ochtend van 31 mei, kritische en doordachte lezersreacties gewoon van het net verdwenen zónder dat zij leugenachtig of beledigend waren.

We weten dat de media gemanipuleerd worden door de machthebbers. In 1990 noemde de - nota bene *linkse!* - filosoof Jaap Kruithof in zijn colleges *Ethica* het toen nog niet door het *Vlaams Blok* ingenomen 't *Pallieterke* "het enige onafhankelijke blad in Vlaanderen". Verworden tot een roddelblad, helaas, want ook daar circuleren slechts anonieme meningen; het anonieme waarbij men zelf immers niks riskeert, heeft iets van het

56 Tekst d.d. 09.03.2011.

laffe terrorisme. Over de andere kranten, tijdschriften en radio- en TV-zenders weten wij sinds lang dat hun agenten in handen zijn van enkelingen die het kapitaal beheren en die de media dan ook in dienst daarvan stellen, wat in de praktijk neerkomt op desinformatie via het achterhouden van de waarheid en het verspreiden van leugens op manieren die de wet niet kan bestraffen. Het relatief nieuwe medium *internet* lijkt aan de informatievervalsing door potentaten vooralsnog te kunnen ontsnappen, maar een lang leven blijkt die nieuwe vrijheid jammer genoeg niet beschoren, als men ziet hoe de oude en gecontroleerde media hun best doen om dat nieuwe nieuwsveld te bezetten, de kritiek inclusief, en dat zijn de lezersreacties, de vrije mening en tenslotte ook de waarheid. En ook inzake het bedrog der genetische manipulatie van planten, blijken de machthebbers hun uiterste best te doen om het debat in de kiem te smoren en, als dat niet lukt, om de waarheid daaromtrent te beletten aan het licht te komen.

"Quod est veritas?" - aldus wimpelde Pilatus Christus af toen deze zegde dat Hij gekomen was om van de Waarheid te getuigen, en blijkbaar begreep de vertegenwoordiger van de wereldse macht ook toen al niet dat de waarheid nergens anders zijn kracht kan halen dan precies uit het getuigenis dat men bereid is daarvoor af te leggen. Niet door terreur te zaaien maar daarentegen door alle kwaad ten spijt de waarheid aan het licht te laten komen - al is deze uitdrukking hier nog ontoereikend aangezien de waarheid het licht zélf is, en dus datgene wat de dingen tot hun recht laat komen.

De waarheid omtrent genetische manipulatie van landbouwgewassen is helemaal niet zo moeilijk te achterhalen, alleen zorgt corruptie, ook binnen de vooralsnog heilig gewaande wereld van de wetenschap ervoor dat feiten worden verdonkere-maand. Herinner u die geldgroep die metalen niemendalletjes ter grootte van een muntstuk voor de prijs van 50 euro via de apothekers op de markt wilde brengen: niemendalletjes die kwade gsm-straling zouden neutraliseren. Geen enkele apotheker protesteerde, geen enkele agent uit de medische sector kloeg de zoveelste op til zijnde volksplundering aan, totdat een

Leuvense professor voor de camera voor Jan met de pet in drie tellen aantoonde dat het inderdaad ging om puur bedrog. Als Milgram reeds in de zestiger jaren wetenschappelijk want experimenteel aantoonde dat driekwart van alle mensen zonder onderscheid van rang of stand bereid zijn om voor winst te moorden als zij niet zullen worden vervolgd, dan mag het ons eigenlijk niet meer verwonderen dat het overgrote deel der mensen met het oog op winst bereid zijn om anderen te bestelen waar zij dat kunnen. Als zij bovendien daartoe de naam van de wetenschappen gebruiken, dan brengen zij aan de wetenschap onnoemelijke schade toe.

Wie herinnert zich niet de zaak rond de Roemeense augurken die hier het nieuws haalde in april 2007, nadat Roemenië was toegetreden tot de Europese Unie? Die zaak van genetische manipulatie in politieke handen, zat als volgt in elkaar. De Roemeense boeren zijn - of waren - meesters in het kweken van augurken. Tot voor kort waren Roemeense augurken de meest smaakvolle ter wereld. Maar sinds dit land lid werd van Europa, kwam daar verandering in: de cultuur van de uiterlijke schijn herleidde de trots van de nieuwkomer nu tot een welgevormde doch smaakloze en fletse vrucht. Aan de boeren werd voortaan namelijk gemanipuleerd augurkenzaad *opgedrongen* dat dergelijke mooi ogende en dus goed verkopende doch waardelose vruchten opleverde. Bovendien: het gemanipuleerde zaad leverde augurken op die zelf geen bruikbaar zaad meer voortbrachten, zodat de boeren telkenjare verplicht werden om het dure zaad heraan te kopen bij hun Europese leverancier.⁵⁷

Wat er met de genetische manipulatie van aardappelen aan de hand is, is een vergelijkbaar euvel. Wetenschapslui die de techniek van de genetische manipulatie der gewassen verdedigen, beseffen vaak niet dat zij meehelpen aan een schromelijke misleiding van het publiek. Zij doen dat door het punt van discussie te verkappen met een geheel vals item, want dat de gen-

⁵⁷ Zie: <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=39> : "Het geld en de bloemen des velds" d.d. 22 april 2007. Zie ook het beruchte Monsanto-proces tegen onder meer Canadese landbouwers: http://nl.wikipedia.org/wiki/Monsanto_vs_Schmeiser .

technologie een forse (en noodzakelijke) verbetering van de landbouwgewassen kan betekenen, wordt door het merendeel van het publiek geloofd. Het punt van discussie is echter dat de door rijk én arm gefinancierde wetenschap in handen van de industrie en van de handel, andermaal zal resulteren in het groter worden van de kloof tussen rijk en arm.

En die kloof zal groeien omdat wij allemaal verplicht worden om genetisch gemanipuleerde gewassen te kweken - de oude gewassen kunnen immers niet concurreren met de nieuwe. Maar op de nieuwe moeten wel auteursrechten worden betaald aan wie aan de oorspronkelijke genen hebben gesleuteld. Dit alles, afgezien van het feit dat het hier gaat om onterechte rechten omdat sleutelen aan genen zeker niet betekent dat men iets schept. Er worden patenten toegekend die eigenlijk de plant zelf betreffen, alsof de manipulator inderdaad de schepper was. Deze behandeling van planten is vergelijkbaar met de huidige politieke behandeling van mensen: wij worden als mens ondergeschikt gemaakt aan ons burgerschap, aangezien wij niet eens als mens worden erkend als wij geen bewijzen van burgerschap kunnen voorleggen. Men herinnere zich het Europese strafhof dat nog niet zo lang geleden een vrouw die haar kind aborteerde in het gelijk kon stellen met het argument dat het kind nog niet geboren was en dus nog geen burgerrechten genoot. Niet het leven, doch het burgerschap wordt beschermd: de arrogantie van politici bestaat erin dat zij zich gedragen alsof het leven van het burgerschap afhankelijk was. Dat laatste proberen zij inderdaad te bereiken, al kunnen zij dat nooit doen op een scheppende manier, wel immer op een vernietigende manier, met name door het leven dat niet wil buigen voor het gouden kalf, om te brengen.

In twee woorden hebben bepaalde wetenschapslui het misschien wel goed voor met die aardappelen die zij moeten verbeteren, zeker met het uitblijven van een oplossing voor het probleem van de overbevolking in het vizier, en het publiek ziet ook wel in dat dit op zich geen kwaad kan zijn. Maar andermaal wordt blijkbaar noch in wetenschappelijke kringen noch daarbuiten goed beseft hoe gevaarlijk goede dingen in

verkeerde handen kunnen zijn, of beter: hoe de goede dingen al bijna onherroepelijk in die verkeerde handen zijn terechtgekomen, aangezien het middel doel geworden is en het doel, middel.

Overigens is de middel-doelomkering allerm minst de enige stelling van Karl Marx, die daarmee op zijn beurt voorafgegaan wordt door niemand minder dan Sint-Augustinus die dit euvel al meer dan duizend jaar eerder aankaatte: ook de stelling over de diefstal van de productiemiddelen is Marxistisch én niet nieuw. De stelling luidt summier dat uitbuiting bestaat waar niet de arbeider doch de bezitter der productiemiddelen de vruchten van het werk plukt. Ten tijde van Marx, en dus in de tijd der Industriële Revolutie, werden onder productiemiddelen de dure stoommachines verstaan, die de fabrieken deden draaien. Maar kijk, wie had ooit kunnen denken dat het meest eenvoudige en oorspronkelijke productiemiddel van de landbouwer hem zou kunnen worden ontvreemd: het zaad waarmee de boer zijn land bezaait?⁵⁸

Geld heeft geen geweten

De grootste banken hebben de mond vol over ethisch verantwoord investeren terwijl wij allen heel goed weten dat geld geen geweten heeft en dat winst geen gevolg van liefdadigheid kan zijn. Daarentegen zijn de meest renderende investeringen ook de meest rampzalige: geen belegging is zo winstgevend als de handel in drugs, de wapentrafiëk, het boren naar olie ten koste van mens en milieu of het onnadenkend neerpoten van kerncentrales. Het maximale winststreven en de misdaad zijn tweelingbroers; de slogan dat bezit diefstal is, kan niet zonder meer van tafel worden geveegd en de feiten liegen er niet om: een onderzoek door *Netwerk Vlaanderen* uit 2007 van de in-

58 Tekst d.d. 31 mei 2011.

vesteringspraktijken van onze grootste banken laat er geen twijfel over bestaan. Enkele voor zich sprekende voorbeelden samengevat:

Het Indische mijnbouwbedrijf *Vedanta Resources* werd herhaaldelijk veroordeeld voor milieurampen; het doet aan illegale kaalkap in Lanjigarh in Orissa en jaagt er de mensen uit hun huizen. Er wordt gewerkt met goedkope doch verouderde installaties die eerst in 2004 in Tamil Nadu, Indië, en dan in 2006, in Zambia, zorgden voor giframpen ingevolge de lozing van koper- en aluminiumafval. Het criminele bedrijf werkt met kapitaal van onder meer *ABN Amro*, *AXA*, *Citibank*, *Fortis*, *Dexia*, *Deutsche Bank* en *ING* die er in 2007 bedragen van 0,5 tot 39,7 miljoen dollar hadden belegd.⁵⁹

AviChina is een bedrijf dat oorlogsmateriaal produceert en verkoopt aan landen waarop een wapenembargo van de VN rust, zoals China, Soedan (2006), Birma (Myanmar) (1999) maar ook Colombia, Egypte, Namibië, Pakistan, Sri Lanka en Zambia. In die landen worden de mensenrechten geschonden, er zijn dictaturen met kindsoldaten en er wordt gemarteld. Investeerders in *AviChina* zijn onder meer *ING* en *ABN Amro*. En een gelijkaardige geschiedenis geldt voor wapenproducent *EADS* die ook aan Nepal levert. *EADS* wordt mede gefinancierd door *ABN Amro*, *Citibank*, *Deutsche Bank*, *Fortis* en *ING*, telkens voor bedragen tussen 45 en 145 miljoen euro. Tot de aandeelhouders behoren ook *AXA* en *KBC*.⁶⁰

Het sinds de jaren negentig volledig gedestabiliseerde Congo, dat sindsdien al 4 miljoen oorlogsslachtoffers telt, wordt van zijn natuurlijke rijkdommen beroofd door mijnbouwers zoals *Anvil Mining* en *AngloGold Ashanti*, die samenzweren met corrupte groeperingen die zich met hun winst bewapenen. De goudhandel is er een bijzonder bloedige aangelegenheid. Van *AngloGold Ashanti* bezitten *ABN Amro*, *AXA*, *Citibank*, *Dexia*,

59 <http://www.netwerkvlaanderen.be/shop/dossier/bankgeheimen> , pag. 4-5.

60 <http://www.netwerkvlaanderen.be/shop/dossier/bankgeheimen> , pag. 5-7.

ING en *KBC* elk aandelen tussen 0,5 en 15,4 miljoen dollar. Onder meer *Fortis* leende miljoenen aan *Anvil Mining* en *Deutsche Bank* had er aandelen.⁶¹

De genoemde banken hadden ook aandelen in de bedrijven die verantwoordelijk zijn voor de giframpen in Peru waar de goudkoorts woedt. Gif (cyanide, kwik...) is namelijk een onvermijdelijk bijproduct van de goudontginning uit het opgegraven gesteente. En de plaatselijke bevolking en het milieu moeten het bekopen. Er zijn massale miskramen en allerlei nieuwe kwalen, alleen al in 2002 stierven in Newmont 63.000 vissers door riviervervuiling met zware metalen. Maar de goudzoekerij breidde nog uit en wie zich ertegen verzette, werd vermoord, zoals bijvoorbeeld Edmundo Becerra Corina in november 2006.⁶²

Dan is er de supermarktketen *Wal-Mart* (jaaromzet: 351 miljard dollar) die de rechten van haar werknemers met de voeten treedt. Onderbetaalde kassiersters zijn vandaag overigens ook hier ten lande aan de orde, maar wat *Wal-Mart* met haar arbeiders doet, tart de verbeelding: een ethische commissie uit Noorwegen spreekt van onder meer gevaarlijke, ongezonde en onderbetaalde kinderarbeid. Tot de aandeelhouders hier behoren alweer *ABN Amro*, *AXA*, *Citibank*, *Deutsche Bank*, *Dexia*, *Fortis*, *ING* en *KBC*.⁶³

Vervolgens zijn er nog de milieurampen in Papua, de winning van gas door *Total* en *Petrochina* in Birma, de goudwinning ten koste van water in het Andesgebergte, de veronachtzaming van de plaatselijke bevolking bij de goudwinning in Guatemala, de oliewinning zonder scrupules in Tsjaad-Kameroen - be-

61 <http://www.netwerkvlaanderen.be/shop/dossier/bankgeheimen> , pag. 7-10.

62 <http://www.netwerkvlaanderen.be/shop/dossier/bankgeheimen> , pag. 10-11.

63 <http://www.netwerkvlaanderen.be/shop/dossier/bankgeheimen> , pag. 11-13.

drijvigheden gefinancierd door de vertrouwde banken die ons bij de ontbijtradio zo vriendelijk in de oren klinken...⁶⁴

Er zijn er die zeggen dat het overdreven is om te stellen dat bezit diefstal is, maar het staat als een paal boven water dat wat de ene mens teveel heeft, het tekort is van een ander. Het gezond verstand zegt ons dat de hebzucht slachtoffers moet maken en dat zij om die reden sinds oudsher als een zonde wordt geboekstaafd. De hebzucht kan niet worden botgevierd tenzij ten koste van andermans leven en welzijn. Het principe zelf waarop onze banken teruggaan - het maximale winststreven - is crimineel van aard. Door diefstal komt men nu eenmaal veel sneller en ook veel makkelijker aan rijkdom dan door noeste arbeid. Beleggen in misdaad is daarom veel rendabeler dan beleggen in eerlijke activiteiten en onvermijdelijk zijn de grootste banken dan ook de meest misdadige. Dat zij zich tegelijk uitgeven voor instellingen met hoge ethische standaarden die wetenschappelijk onderzoek en ook kunst en schoonheid financieren, mag ons niet verwonderen eenmaal wij immers weten dat dieven tevens leugenaars en bedriegers zijn. En als zij 'kunst' al geld toestoppen, dan is het zwijggeld uiteraard: "Wiens brood men eet, diens woord men spreekt", vraagt dat maar aan die moedige onderzoekster aan de K.U.Leuven die onlangs nog op staande voet ontslagen werd omdat zij een waarheid sprak die een sponsor van de universiteit niet zinde.⁶⁵⁶⁶

64 <http://www.netwerkvlaanderen.be/shop/dossier/bankgeheimen> , pag. 13-20.

65 Zie het nieuws omtrent de heisa over het aardappelenveld met de genetisch gemanipuleerde vruchten van Monsanto, te Wetteren, in het voorjaar van 2011. Zie ook: <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=1209384>

66 Tekst d.d. 19.07.2011.

Politiek georganiseerde afpersing

Wat betreft de schulden crisis in steeds meer landen, stellen sommigen als oplossing voor dat alle landen aan elkaar hun schulden gewoon kwijtschelden.

Edoch, het is niet jegens elkaar dat de landen schulden hebben, maar wel tegenover de (multinationale of van de landen onafhankelijke) banken.

De banken nu, dat zijn de rijken, de belangen van de rijken en hun rijkdom. De schulden crisis is er geen van de landen jegens elkaar: het gaat om de schulden van de armen jegens de rijken.

Ingevolge het zogenaamde Mattheuseffect, moeten rijken almaar rijker worden en armen almaar armer, en dat gebeurt bij uitstek in een systeem waarbij rijken voor zichzelf winstgevendende leningen aan armen 'toestaan'. Het werkwoord 'toestaan' staat hier tussen aanhalingstekens omdat de armen daar niet buiten kunnen: de rijken dwingen het van de armen af dat zij bij hen gaan lenen tegen woekerintresten.

Het resultaat is, uiteindelijk, dat de armen hun leningen bij de rijken niet meer kunnen afbetalen. Dat zien wij allang in het verhongerende, straatarme Afrika, waar zelfs geen straten zijn, en in het hele arme Zuiden, maar het breidt zich nu ook uit naar onze streken, naar het Noorden (Europa en Amerika).

De armste landen staan bij de banken in het krijt en dreigen failliet te gaan. Edoch, als zij failliet gaan, dan kunnen de banken fluiten naar hun geld. Dus zorgen de banken ervoor dat die landen niet failliet gaan: zij dwingen de politici tot een praktijk die zij bestempelen als een vorm van 'solidariteit', maar die in werkelijkheid *afgedwongen* wordt opdat zij zelf (de rijken) aan hun geld (hun rente) zouden geraken.

Het zijn inderdaad de rijken die Europa hebben gefabriceerd, wars van de wil van het volk, en geen enkele Europarlementariër werd dan ook in die functie door het volk verkozen. De Europese solidariteit *lijkt* een onderlinge solidariteit tussen ar-

mere en rijkere landen maar dat is slechts kwalijke schijn: zij is in wezen een mechanisme waarmee de rijken de schulden van failliete armen overhevelen op de schouders van andere armen (die vooralsnog niet failliet zijn), en dit enkel met het oog op hun eigen verrijking en de verdere verarming van de armen. Dit is niets meer en niets minder dan gemene afpersing.

Omdat de hebzucht een zucht is en omdat zuchten nooit bevredigd kunnen worden, zal de afpersing die heden de wereld in de ban heeft, nooit ophouden. Zij zal noodzakelijk uitmonden in de oorlog, die daarom door alle kenners ter zake gekenschetst wordt als het verlengstuk van de economie.⁶⁷

"Welcome to the machine!"

Het is een historische vergissing als men gelooft dat men het christendom uit de maatschappij kan wegsnijden terwijl men al de rest gewoon overhoudt. Een religie is niet een los element dat men door middel van een in wetteksten gegoten beslissing toelaat, installeert of verbiedt en een maakbaarheidsgeloof dat een dergelijke opvatting ondersteunt, moet wel bijzónder naïef zijn. Een religie is verbonden met een maatschappij zoals onze hersenstam vergroeid is met de rest van onze hersenen en van ons lijf en het verwijderen ervan heeft de dood van het ganse organisme tot gevolg. Deze zaken zijn te ingewikkeld om er haastig mee om te springen, maar toch kan en moet er gewezen worden op het feit dat het onmogelijk is om het christendom af te voeren en om tegelijk de christelijke principes te blijven handhaven alsof zij een voortbrengsel waren van mens en samenleving.

De wet der gewoonte maakt dat wij er niet meer bij stilstaan en dat we het ons niet meer realiseren, maar de principes van het christendom zijn allerminst natuurlijk: ze zijn uiteraard niet te-

67 Tekst d.d. 28.07.2011.

gennatuurlijk maar wel bovennatuurlijk. De wet van de naastenliefde stamt niet uit een puur natuurlijke ontwikkeling en zij onderscheidt zich ook subtiel doch grondig van de solidariteit die zelfs eigen is aan kolonies van insecten of aan de zelfopoffering van ouders voor hun kinderen of van oudjes voor hun jongen, welke allemaal zuiver natuurlijke doeleinden dienen, zoals de handhaving van de soort. Dat kan niet worden gezegd over kinderen die zorg dragen voor hun bejaarde ouders of over mensen die de rechten van gehandicapten verdedigen en van niet ingeburgerd want hetzij papierloos hetzij nog ongebooren leven. De waan dat de caritas en de liefde in het algemeen even natuurlijk zouden zijn als de wet van de sterkste, is een feit, en de veronachtzaming van dit feit verkapt het geleidelijk doch gestaag afglijden naar een toestand van algehele verdierlijking. Die toestand komt er sneller dan men voor mogelijk houdt en een terugkeer op zijn passen is dan wellicht alras uitgesloten.

De huidige secularisering in het Westen gaat gepaard met de opkomst van een hele reeks van welbepaalde ondoordachte meningen omtrent existentie en ethiek welke zich veeleer via reclametechnieken dan door redelijke overtuiging naar het voorplan werken en ingang vinden bij het volk, dat die denkbeelden dan huldigt - niet uit overtuiging maar uit angst om uit de pas te lopen. Die meningen ontspruiten aan een arrogantie welke zijn oorsprong vindt in een verlies van realiteitszin dat op zijn beurt door arrogantie wordt versterkt. Dit proces is niet nieuw waar het vandaag opduikt: met de regelmaat van de klok keert het terug in de loop van de geschiedenis van ons mens-zijn dat in wezen een wording is en telkenmale vormt het een bedreiging welke zich wapent met uitgerekend die middelen die voor het goede waren bedoeld.

Het Goede wordt namelijk onzichtbaar wanneer het van zijn bron werd afgesneden, zoals ook de Waarheid en de Schoonheid op de dool zijn waar hun schenker wiens wezen ermee samenvalt, verdwijnt. De Weg, de Waarheid en het Leven zijn immers allerminst objecten: zij vormen daarentegen een goddelijk persoon. Het beste realiseren wij ons dat we onze eigen

bron niet kunnen zijn, waar we moeten ondervinden dat we pas in leven kunnen blijven mits het dagelijks tot ons nemen van ander leven dat, zoals de Christus zelf het zegt, met zijn bloed en met zijn lichaam samenvalt. Wat leeft, ontspruit nimmer uit zichzelf, het heeft een bron, een moeder die zich offert of een milde schenker en vandaar ontvangt het ook zichzelf op elk moment. Nooit kan een levende zeggen: en nu heb ik genoeg, dit is van mij, ik maak een hek om mijn reserve heen en voortaan ben ik zelfbedruipend en hoef ik niemand nog te danken of te eren! Niemand is ooit autonoom; al wie leeft, doet dat pas door deel te nemen aan de levensbron, door zich te laven aan het levenschenkend water.

Het goede en het leven dat wordt afgedwongen met de wet, kan nooit het goede of het leven zijn omdat wat goed is en wat leeft, uit zichzelf moet komen en nimmer wordt geboren uit de angst voor dreiging, leed en dood. Indien het goede of het leven wél afdwingbaar was, dan waren uiteraard het kwade en de dood de bron van 't goede en van 't leven, wat absurd was. Daarom kan een afgedwongen goed slechts namaak zijn: het is geen leven maar een pseudo-zijn dat het leven naar de kroon steekt omdat het nu eenmaal zonder zijn bron en helemaal op zichzelf zou willen bestaan. Andermaal: het leven en het goede kunnen afgesneden van hun bron niet zijn.

Waar men gelooft dat het alsnog doenbaar is om allerlei goeds te 'organiseren', daar tracht men hetzelfde te doen als wie proberen om een levend wezen te maken: niet door het te laten geboren worden uit een ander levend wezen of een moeder, maar door het op te bouwen met stenen en met slijk zoals men ook een huis opbouwt. Edoch, wat men dan bekommt, is warempel geen mens doch een golem: een machine, een organisatie, een in wezen levenloze structuur waarvan niet de levenssappen de motor vormen maar wel de angst voor de sancties die al wie zich geen regels laten opleggen, bedreigen met vernietiging. Dat is immers alles wat de reglementen van een artificieel orgaan kunnen doen om het leven in de pas van het levenloze te laten lopen: het bedreigen met de dood. "Welcome to the ma-

chine!"⁶⁸, zo klinkt welbekend sinds jaar en dag de kritiek van Pink Floyd. Wat de christenheid organiseert, is daarom geen levenloze regelgeving doch een superleven, met name de bron van het leven zelf.

Waar de Levensbron ontbreekt, is alles aan verval ten prooi en ten dode opgeschreven. Een afgedwongen caritas wordt alras geperverteerd door ons welbekende slogans zoals ze ook al een eeuw geleden weerklonken uit de monden van dictators. Hitler schreeuwde in het rond dat het ongehoord is dat de beste strijdkrachten moeten sneuvelen aan het front om bejaarden en zieken te beschermen. Het klinkt misschien nog vreemd in onze oren, maar op de keper beschouwd is het wars van het christendom inderdaad absurd als een maatschappij zichzelf op die manier verzwakt, daar zij louter van nature enkel streven kan naar de eigen handhaving en versterking. In puur natuurlijk opzicht en wars van elke moraal, zijn concentratiekampen waar de ballast van de maatschappij wordt omgebracht, rendabel en is het wreder om te dulden dat hongerlijders zich voortplanten dan om hen te steriliseren of zelfs af te maken. Edoch, de teleologie van die 'puur natuurlijke' aanpak kan niets anders zijn dan een dol draaiende molen, in hetzelfde bedje ziek als bijvoorbeeld de hebzucht. De sterkste immers is nooit sterk genoeg, de vijand moet tot minder nog dan niets worden herleid, het streven naar macht kent geen grenzen en het bestaan zelf verwordt dan tot een kankergezwell dat groeien blijft totdat het onder het eigen gewicht bezwijkt. Het natuurlijke is met andere woorden ten dode opgeschreven tenzij het uit de dood gered wordt door de bron van 't leven zelf, dat de natuur uitnodigt om zichzelf te overstijgen.

Geboren uit de naastenliefde, worden ouderlingentehuizen alras afgebroken waar zij niet langer rendabel zijn en men gelooft dan in die nieuwe rentabiliteit die veel rationeler zou zijn dan de oude die naar men zegt louter op emoties drijft. Emotie, dat is waartoe de naastenliefde wordt herleid door wie niet weten willen dat zij allerminst natuurlijk is. Zelfs plicht wordt

68 Welcome to the machine: <http://www.youtube.com/watch?v=Op-Be5psQcQY&feature=related>

door de zogenaamd verlichte geesten bij de dingen van 't gevoel gecatalogeerd als men die wil vervangen door verzuim verkapt door compromis en door pragmatiek. De nieuwe rede zegt dat zij bejaarden, zieken en gehandicapten wil verlossen uit hun leed met de genadedood, maar zij weet heel goed dat dit voorwendsel niets minder dan een uitvlucht voor die moord kan zijn. De onvoorwaardelijkheid en het gratuite welke ooit het leven schonken, worden niet meer begrepen waar de liefde zelf ontbreekt, en zo verstrikken zich de mensen in een wirwar van argumenten zonder grond en wordt het doen en laten uiteindelijk weer door de kracht van de natuur gestroomlijnd zoals dat ook 't geval was vooraleer het christendom de wereld aandeed: het recht verdwijnt, alleen 't geweld schiet over, de wreedste onder de wreedaardigen regeren en herleiden al wie leven tot hun handlangers of werktuigen, de slavernij staat weer op, de uitbuiting, het eindeloze leed waarover bibliotheken van aangrijpende romans werden volgeschreven, de wereld wordt de hel en alle hoop is op nu ook de wil ontbreekt om 't anders aan te pakken.

Wat overschiet is inderdaad een golem, een levenloze namaakmens, een pop, een machine, een uit de hand gelopen organisatie die de mens voortaan regeren zal, verdrukken zal vooral en slechts het leven gunt om ook zichzelf te kunnen bestendigen. Het doel is middel geworden, het middel zielloos doel, en reeds de overmacht van het dode geld toont aan allen die nog niet helemaal blind zijn nu reeds het gelaat van die reusachtige onmens die het mensdom zal regeren, ketenen en ten gronde richten.⁶⁹

69 Tekst d.d. 26.08.2011.

De opeising der ultieme productiemiddelen

Ten tijde van de Industriële Revolutie was er armoede zoals nooit voorheen in de grootsteden van vooral Engeland en daarna ook in de Europese metropolen. Armoede die er eigenlijk niet had moeten zijn omdat de uitvinding van grote (stoom)machines de mens dan toch ontlastten van het zwaarste werk en zij de productie verveelvoudigden. Edoch, die grote middelen bleken in verkeerde handen: de productiemachines waren geen eigendom van de arbeiders die ze bedienden maar ze hoorden toe aan rijkelui die in hun hebzucht hun kapitaal wel eindeloos wilden verveelvoudigen - en dat ten koste van ontelbare mensenlevens en onnoemelijke ellende. Die tegennaatuurlijk aandoende betrachting moet wellicht worden begrepen als een consequentie van het Calvinistisch piëtisme dat aan de mens voorhoudt om boete te doen, wat enerzijds betekent dat hij hard moet werken maar anderzijds ook dat hij niet mag genieten - *in casu* van de vruchten van zijn arbeid, waaruit zowel de goedkeuring ten aanzien van de menselijke ellende als de tot stand koming van een groot kapitaal wordt verklaard. De adder onder het gras is uiteraard het feit dat de ellende en de rijkdom wel bijzonder ongelijk worden verdeeld: de ene klasse krijgt alle ellende en de andere bezit alle rijkdom. Godsdienst als opium voor het volk?

Een van de voortvarende textielbaronnen in Duitsland had een zoon die filosofie studeerde en na een stage in een katoenfabriek van zijn vader in Manchester, publiceerde Friedrich Engels in 1845 een rapport, getiteld: "Toestand van de arbeidersklasse in Engeland in 1844". Weinig later dokterde hij samen met de uitgever Karl Marx een theorie uit om aan die wantoestanden een eind te maken. Een niet verwaarloosbaar deel van de wereld (onder meer China, Rusland, Cuba, Noord-Korea, Laos en Vietnam) probeerde die theorie ook toe te passen binnen het zogenaamde communisme maar blijkbaar toch zonder de verhoopde resultaten.

Toch blijft de Marxistische kritiek geldig dat productiemiddelen in vreemde handen een bron zijn van ellende. Aanvankelijk waren die productiemiddelen de grote en dure machines in de mastodonten van de fabrieken maar in de loop der tijd werden zij verfijnd, totdat zij uiteindelijk onder meer de machinaties werden in het zaad zelf van de gewassen waarmede wij ons voeden: door de genetische manipulatie van landbouwproducten eigenen de kapitaalkrachtigen zich dit ultieme productiemiddel toe, dat de onontbeerlijke bron van alle voedsel is. Het zaad der gewassen is niet langer een natuurlijke voedselbron, het werd geprivatiseerd.

Aan het zaad van de mens zelf is nog niet geraakt, maar dat lijkt heel weldra te zullen veranderen. Het eigendomsrecht van een mens op zijn eigen zaad wordt heden fel ter discussie gesteld, zij het in bijzonder sluwe verkappingen. Zo is er, enerzijds en het schandaal van Hitler's *Lebensborn* ten spijt, het thema van de eugenetica of de verbetering van nu ook de menselijke soort via selectie. In bepaalde westerse landen worden zwangere vrouwen gratis gescreend op de gezondheid van hun vrucht, en de onderzoeksresultaten drukken zich uit in statistische termen. De jonge moeders die zich onderwerpen aan de tests krijgen te horen dat hun vrucht bijvoorbeeld negentig procent kans heeft om gezond te zijn, maar voor hetzelfde geld luidt het 'verdict' dat er een kans van zeventig ten honderd bestaat op bijvoorbeeld het syndroom van Down. De ouders kunnen dan beslissen om de zwangerschap te onderbreken, maar in drie gevallen op de tien aborteren zij zodoende een gezonde vrucht. Zij kunnen er ook voor kiezen om het kind te houden en indien dat dan gehandicapt ter wereld komt en misschien meer zorgen behoeft dan een gezonde baby, zal de staat bijspringen in de kosten. Edoch, die solidariteit is bijzonder voorlopig want er gaan steeds meer beschuldigende stemmen op. Het is namelijk de bedoeling dat gewaarschuwde ouders die een te behoeftig kind op de wereld zetten, in de toekomst die extra kosten zélf dragen.

Maar naast de eugenetica is er nog een tweede luik aan de beproving van de mens van zijn kroost. De discussie over het ei-

gendomsrecht van de mens over zijn eigen zaad- en eicellen verloopt vooralsnog verdoken en is daarom des te verraderlijker. Het kind wordt niet bij de naam genoemd maar men heeft het over een zogenaamde overbevolking die het zelfs noodzakelijk zou maken dat men zich betreffende de eigen procreatie aan opgelegde maatschappelijke regels onderwerpt. Aanvankelijk worden ons onze zaad- en eicellen niet ontnomen, maar we mogen ze wel niet meer aanwenden voor hun natuurlijke doeleinden. Slagen we er niet in om aan die nieuwe wetten te gehoorzamen, dan worden we - weliswaar pijnloos - onvruchtbaar gemaakt, zagezegd voor het eigen comfort. Vergelijk het met een staat die haar burgers intact laat en hen slechts verbiedt om te lopen; als dan blijkt dat menigeen zich niet beheerssen kan, steekt de staat het volk een handje toe met een generale amputatie van de benen.

De uitvlucht van de overbevolking is wel bijzonder sluw, want in feite wordt niet zozeer het aantal mensen als zodanig beoogd, maar wel diegenen die niet langer beantwoorden aan de nieuwe normen zoals bedacht door zogenaamd verlichte geesten, zoals bepaalde atheïsten zichzelf graag noemen. Daarentegen zal de kweek van diegenen die wél beantwoorden aan de nieuwe norm worden gestimuleerd met alle mogelijke middelen want hier geldt uiteraard een onderbevolking. Het is een kwestie vergelijkbaar met de door Ivan Illich aangekaarte tegendoelmatigheid: dat wij ons ondanks het gebruik van auto's trager verplaatsen dan weleer, geldt weliswaar wel voor het volk maar zeker niet voor de superrijken die immers geen halve dag per etmaal moeten werken om de dagelijkse verplaatsing met de auto naar het werk te kunnen betalen. De 'voortgang' is weliswaar tegendoelmatig voor de massa maar voor de rijken blijft hij voordelig: hij hevelt de energie en de levensstijd over van arm naar rijk. En hetzelfde geldt hier inzake het mensenzaad: het wordt ontnomen aan het volk maar tegelijk doen de regeerders er sowieso hun zinnetje mee.

Wie geloven dat het nog zo'n vaart niet zal lopen, dienen zich goed rekenschap te geven van wat er in het verleden zoal bekokstoofd werd inzake de manipulatie van brave burgers. Het

lijstje is lang, de uitwas van de Nazi-concentratiekampen blijkt in zeker opzicht niet eens zo'n uniek geval te zijn.

Doorheen de ganse middeleeuwen regeerde over het Westen het christendom dat samen met de wereldlijke macht het volk onderwierp maar ook opvoedde en zekerheid gaf en rust. De hysterie die vandaag wereldwijd hoogtij viert, was ondenkbaar toen: God schiep de wereld en Hij was meteen ook de eindbestemming van al het bestaande. Zinvragen, twijfels en onzekerheden waren ondenkbaar daar de kerk in de plaats van de mensen nadacht, besliste en verantwoordelijkheid opnam in ruil voor simpele doch volledige gehoorzaamheid. Maar dat recept behoort nu definitief tot een verleden dat alleen nog terug zal keren voor wie zich welbewust aan sprookjes overgeven. De zich verlicht achtende mens heeft Gods plaats ingenomen: hij ontzegt aan zijn schepper het bestaan en zijn eigen leven wijdt hij aan een blind toeval waarover hij zich het recht toe-eigent om het op zijn minst wat bij te sturen.

Edoch, die bijsturingen blijken in de praktijk in feite verregaande experimenten te zijn van een vooral financiële, in veel mindere mate intellectuele en in moreel opzicht volstrekt ondermaatse elite - experimenten door zo'n elite uitgevoerd op enkelingen maar ook op ganse volkeren en wel geheel buiten het medeweten van de 'proefkonijnen'. Ongelooflijk misschien, maar het gaat hier helemaal niet om speculaties doch om historische feiten waarvan de kampen van Hitler slechts de best bekende zijn, of moet men ze noemen, of moet men veeleer spreken van de slechtst bewaarde geheimen der 'transhumanisten'?

Men weet wat de Verlichting is en hoe zij ontstond en ontwikkelde en het is niet altijd zo'n slechte zaak geweest dat de mens of de staat de verantwoordelijkheid voor het eigen lot als het ware uit Gods handen rukte (of althans uit die van zijn 'vertegenwoordigers') om het zelf mee te gaan bepalen - men denke maar aan de sociale wetten die nu de caritas vervangen maar ook de grenzeloze uitbuiting. Maar wie had ooit kunnen vermoeden dat diezelfde verantwoordelijken die de zorg voor de armen dan toch verbeterden door ze te institutionaliseren in sociale wetten, alras aan 't pleiten zouden gaan tégen die wet-

ten en vóór de terugkeer naar de wet van de natuur of dus naar de algehele wetteloosheid die met de wet van de sterkste samenvalt?

Het is weliswaar zo dat de geneeskunde de zwakkeren in leven houdt, dat zij ervoor zorgt dat ze zich voortplanten en dat zij op die manier aan de volksgezondheid feitelijk geen echte dienst bewijst: had men de natuur zijn gangetje laten gaan, dan waren de zwakken die vandaag de staat tot last zijn, allang weggeselecteerd. Maar is de feitelijke volksgezondheid dan belangrijker dan de zorg die mensen voor elkaar wensen te dragen? - dat is de vraag die weliswaar voor sommigen moeilijk te ontdekken valt maar die dan toch niet in de duisternis van de onwetendheid verdwijnen mag omdat met deze vraag het lot van de mensheid als zodanig is verbonden. Wie anders heeft er baat bij die best denkbare volksgezondheid van morgen als het niet de actueel levenden zijn? En zijn zij het ook niet die willen geholpen worden als zij zwak zijn en lijden? De morgen niet meer bestaande zwakkelingen zullen alvast niet applaudisseren voor de natuurlijke selectie en de sterken die in leven bleven evenmin want zij hebben het nooit anders gekend. Als men vandaag mensen aan hun triestig lot overlaat omdat zij anders de gezondheidsstatistieken van morgen naar beneden zouden halen, dan kiest men vóór statistieken en tégen de mens. Dat die statistieken ook over mensen gaan, is hier uiteraard geheel irrelevant. Er bestaan theoretici van verschillende vormen van historicismen die bereid zijn om alle generaties levenden in dwangarbeid op te offeren voor het heil van ooit al was het slechts één generatie die in een verre toekomst in weelde zou leven. Zij maken dezelfde fout als allen die een gans leven doorbrengen in slavernij om, eenmaal met pensioen, van de vruchten van hun noeste inspanningen te kunnen genieten. Blijkbaar zien zij niet in dat zij aldus de slaaf zijn van zichzelf want in hun jonge jaren werken zij zich te pletter om het wrak dat zij op hoge leeftijd zullen zijn te kunnen dienen. Vaak ontdekken ze hun vergissing veel te laat om die nog te kunnen herstellen.

De geneeskunde houdt de zieken in leven door de ziekten te bestrijden, maar aldus maakt zij de zieken ook gezond genoeg om voort te kunnen leven. Zo ook bestrijden de armenwetten de armoede en niet de armen, en dit geheel in tegenstelling tot wat de heden vaak geciteerde Thomas Malthus publiek maakte: hij klaagde het aan dat de armenwetten de armen creëren die ze bijstaan, terwijl de (voldoende) bijgestane armen uiteraard niet langer arm zijn, net zoals de bijgestane zieken niet langer ziek zijn en de bijgestane hongerlijders niet langer honger lijden. De honger uit de wereld helpen door alle hongerlijders het schavot te geven, is een wel heel doeltreffende methode, althans tijdelijk, maar wie de waanzin daarvan niet inzien, die zullen op den duur ook pleiten voor het doden van de zieken in functie van de volksgezondheid of voor het elimineren van de onwetenden met het oog op een staat met alleen maar geleerde burgers. Dat die waanzin al in opmars is, mag blijken uit de jongste wetten inzake abortus en euthanasie, maar nog veel meer geheel onwettige activiteiten in deze richting hebben allang ingang gevonden en zij kunnen zich voltrekken precies omdat zij dat doen in het grootste geheim voor hun slachtoffers, maar dat is een bijzonder uitgebreid verhaal apart. Want het gaat hier om een waanzin waarbij telkenmale de door het kwaad getroffen slachtoffers het een tweede keer moeten verduren: zij die door ziekten worden getroffen worden een tweede keer getroffen door een tiran die per abuis niet de ziekten doch de zieken uitroeit, of een tiran die de analfabeten uitroeit in plaats van het analfabetisme, de daklozen in plaats van het woningtekort, de hongerigen in de plaats van het voedseltekort en de zogenaamd overtollige mensen in plaats van de overbevolking.

Als er al van overbevolking sprake kan zijn, dan is het uiteraard de vraag wie tot de overtolligen behoren en wie zich veilig mogen weten: de aloude vraag van Plato waar die zich afvraagt of het zijn hoofd is, die de grootste van de twee een kopje groter maakt dan de ander, ofwel zijn benen. Hoe dan ook zien in dit onderwerp vandaag al heel wat gewetenlozen een reden om het niet zo nauw te nemen met het leven van de enkelingen, er zijn immers exemplaren te over van de mense-

lijke soort. En dat is warempel een vorm van snel om zich heen grijpend 'denken' - of ondenken - waarover het laatste woord nog lang niet is gezegd.⁷⁰

Over de geldcrisis. Een interview met Omsk Van Togenbirger De Waelekens

I

- Omsk Van Togenbirger, er is naar men zegt een financiële crisis gaande met niet te overziene gevolgen: wat moeten we nu beginnen?

O.V.T.: - Lees Mattheüs, hoofdstuk zes, verzen negentien en twintig!

- Mattheüs?

O.V.T.: - "Verzamel geen schatten op aarde, waar mot of houtworm ze aantast, en waar dieven inbreken om ze te stelen. Maar verzamel schatten in de hemel, waar mot noch houtworm ze aantasten, en waar geen dieven inbreken om ze te stelen."

- Tja, daar zegt u wat... en dat is evangelie?

O.V.T.: - Inderdaad. De mot zit erin, in het geld, ziet u? Geld is een stoffelijk goed en alle stof is vergankelijk. Waar geld is, zijn er ook dieven, nietwaar?

- Maar we hebben geld nodig om te leven...

O.V.T.: - Dat geloof ik niet, ik denk niet dat er eetbaar of drinkbaar geld bestaat.

- Neen, maar we hebben geld nodig om aan voedsel te komen.

70 Tekst d.d. 11.09.2011.

O.V.T.: - Dat is iets heel anders! Is het u trouwens al opgevallen dat de vogelen des velds dat niet nodig hebben? Geld is een menselijk fabricaat, het is een product van het kwaad in de mens.

- Een product van het kwaad? Is geld dan geen praktisch goed? Een ruilmiddel?

O.V.T.: - Tja, met de ruil is het kwaad eigenlijk al geschied, nietwaar? Men ruilt waren van gelijke waarde tegen elkaar in: een oog voor een oog en een tand voor een tand, ziet u? De ruil is het wezen van het geld, en het wezen van de ruil is de wraak, het betalen met gelijke munt.

- Maar er moet toch orde zijn?

O.V.T.: - Inzake de wraak, die u associeert met orde, staan *rechten* centraal. Door het kwaad hebben zij de plaats ingenomen van *noden*. De natuur kent slechts het recht van de sterkste, en de wraak is daarvan een verlengstuk. Dat zijn dan de wetten van schuld en boete. Er is geen gratie en nood is van geen tel, begrijpt u?

- Eerlijk gezegd niet, neen...

O.V.T.: - Waar de rechten de bovenhand hebben op de noden, kan iemand het brood dat een ander nodig heeft om in leven te blijven, opkopen en vernietigen.

- Is dat zo?

O.V.T.: - Uiteraard! En hij doet daarmee niets strafbaars, ook niet als die ander moet verhongeren!

- Ja, dat lijkt me niet rechtvaardig...

O.V.T.: - Het is moord! En waar de noden voorrang krijgen, heet dat ook moord, want de nood schept het recht.

- De nood schept het recht?

O.V.T.: - Wie honger heeft, heeft recht op voedsel, het is al eender of hij daar nu voor betaalt.

- Maar wilt u het geld dan afschaffen?

O.V.T.: - Geld op zich kan nooit volstaan om voedingswaren op te kunnen kopen, men moet eerst nood hebben aan voedsel, en dat is honger.

- Is dat niet een tikkeltje té idyllisch?

O.V.T.: - In deze wereld verhongeren nog elke dag opnieuw twintigduizend kinderen!

- Lieve hemel, maar dat zijn er tien keer meer dan het aantal slachtoffers van elf september tweeduizendéén, toen die twee torens van het centrum voor de wereldhandel in New York instortten, toch!?

O.V.T.: - U vergist zich, het zijn er dágelijks tien keer meer! En nu u het hebt over elf september: u weet toch zeker wel dat het diezelfde wereldhandel is die verantwoordelijk is voor die twintigduizend dode kinderen per dag?

- En het is nog waar ook...

O.V.T.: - Een vooraanstaand Vlaams dramaturg was op de jongste elf september hier te lande in een supermarkt aanwezig toen men het publiek aldaar om een minuut stilte verzocht voor de tweeduizend slachtoffers van elf september, exact tien jaar geleden.

- Ja, en?

O.V.T.: - De mensen bleven stokstijf staan terwijl onze schrijver zich blijkbaar niet aan de oproep stoorde: hij ging gewoon door met winkelen!

- Foei!

O.V.T.: - Hij werd door een gerant op de vingers getikt.

- Uiteraard!

O.V.T.: - Klaarblijkelijk vond hij de hele bedoening een zaak van massahysterie...

- Andermaal foei!

O.V.T.: - Hij diende de ander flink van antwoord!

- Driewerf foei!

O.V.T.: - Hielden ze een tijdje geleden een minuut stilte voor de veertigduizend doden van de aardbeving in Peru?

- Dat heb ik nooit gehoord, neen...

O.V.T.: - Als ze het daar meenden, dan moesten ze ook voor de hongerdoden tien minuten stilte inlassen, nota bene voor elke dag dat er twintigduizend kinderen zijn verhongerd. En dat zijn er sinds ettelijke jaren nog elke dag twintigduizend, tot vandaag!

- Tja, dan kunnen ze hun zaak maar beter meteen sluiten. Maar is het geld dan zo'n groot kwaad?

O.V.T.: - Geld is wraak. Maar in ons banksysteem is het nog meer dan dat, nog érger, en dat noemen wij het Mattheüs-effect.

- Mattheüs hoofdstuk zes...

O.V.T.: - Neen, neen! Het Mattheüs-effect verwijst naar een andere passage. In hoofdstuk vijfentwintig, vers negenentwintig, staat geschreven: "Wie heeft, aan hem zal gegeven worden, en wie niet heeft, het weinige dat hij bezit zal hem nog worden afgenomen."

- Dat lijkt me hoe dan ook geen al te christelijke stelling!

O.V.T.: - In het kapitalisme brengt geld nog meer geld voort, zodat het geld daar een bijzondere gelijkenis gaat vertonen met de levende wezens: het lijkt erop dat het zich voortplant, of tenminste dat het zichzelf vermeerdert, dat het zich voedt, en groeit.

- Wat griezelig!

O.V.T.: - Zeg dat wel. Het volstaat dat ik een kapitaal bezit opdat ik steeds meer geld in het laatje zou krijgen. Het geld werkt als het ware in mijn plaats.

- En wat doet het geld dan wel?

O.V.T.: - Het brengt rente op als iemand het leent. En is dat geen triestige historie?

- Het rentenieren?

O.V.T.: - Wel ja.

- Waarom?

O.V.T.: - Een mens die aanklopt om te lenen, is in feite een mens in nood. Hij vraagt wat geld voor levensmiddelen, hij bedelt eigenlijk.

- Maar hij is geen echte bedelaar, toch?

O.V.T.: - Hij bedelt maar hij belooft het geld terug te zullen geven. Maar dat volstaat niet. De uitlener eist meer terug dan hetgeen hij gegeven heeft.

- Dat lijkt mij inderdaad niet zo rechtvaardig. Temeer omdat die uitlener dat geld toch niet mist...

O.V.T.: - Wel, dat is inderdaad zo. De uitlener maakt misbruik van de nood van die ander die komt lenen. Het zou veel menselijker zijn indien hij zei: goed, ik geef u wat en ik scheld u uw schuld kwijt. Of: ik leen u wel wat, en brengt het maar terug als ge het weer kunt missen, want iedereen kan al eens in nood verkeren. Maar dat doet hij nu precies niet. Hij maakt in feite misbruik van de situatie. Hij perst de noodlijdende geld af. Hij leent hem een som, op voorwaarde dat de ander hem een grotere som belooft terug te zullen brengen. En hij eist dat, ook al heeft hij zelf geen nood. In feite haalt hij voordeel uit de nood van de ander. Hij vermeerdert de feitelijke schuld van de schuldenaar. En dat is bijzonder onvriendelijk, want op die manier moet hij eigenlijk hopen dat anderen tekorten lijden.

- Inderdaad, dat lijkt mij een beetje pervers...

O.V.T.: - Menselijkerwijze zou men ter compensatie van de terugbetaling van een schuld, een schuldvermindering mogen verwachten, en dat is het tegenovergestelde van rente.

- U bedoelt dat wie hun schuld inlossen... een schuldreductie zouden moeten krijgen?

O.V.T.: - Dat lijkt mij niet alleen menselijker maar ook veel logischer dan een rente of een vermeerdering van de schuld!

- Menselijker, logischer of natuurlijker?

- Menselijker en menselijkerwijze ook logischer maar niet natuurlijker, neen, integendeel zelfs. De natuur - ook de menselijke natuur - kent geen gratie. Ge weet toch dat een koe die zich door mensen leeg laat melken, hiervoor allerm minst beloond wordt? Geeft zij niet langer melk, dan schiet zij er bovendien het leven bij in want dan wordt zij... als teken van dank, zo gij wilt... ook nog opgegeten! Een paard dat niet langer sterk genoeg is om de kar te trekken, wordt geslacht! En dat is iets heel anders dan een beloning, nietwaar? Een mens denkt er niet aan om de koe of het paard te belonen. En hij denkt er niet aan omdat hij van die beesten helemaal niets te vrezen heeft!

- Hoe verschrikkelijk!

O.V.T.: - Inderdaad, maar het is niet anders. Goedheid in de betekenis van bereidheid tot het geven van beloningen vindt zijn reden van bestaan in niets anders dan in de vrees. De heerser die door zijn volk geliefd wil worden en die dus met goedheid wil bejegend worden, moet er vooreerst voor zorgen dat hij gevreesd wordt. Dat zijn niet mijn woorden maar wel die van Niccolò Machiavelli die vijfhonderd jaar geleden met zijn befaamde boekje *Il Principe* aan de vorst instructies gaf over de kunst van het leiderschap. Het Machiavellisme wordt dan ook terecht cynisch genoemd, en dat betekent honds. De leider zet het volk onder bedreiging naar zijn hand. Het geldsysteem is in feite even cynisch of honds.

- Ik moet zeggen dat ik het toch nog niet te best begrijp.

O.V.T.: - Stel dat ge op reis gaat naar een vreemd land.

- Ja?

O.V.T.: - Het wordt avond, ge zijt vermoeid en ge hebt honger en ge zoekt een slaappleats.

- Ja, veronderstel.

O.V.T.: - Er is een tijd geweest dat gastvrijheid een heilige plicht was. Dan kondt ge kloppen aan iemands deur, vertellen dat ge uit een vreemd land afkomstig waart en dat ge een slaappleats zocht. En dan was het de plicht van de ander om, als dat in zijn mogelijkheden lag, u een slaappleats aan te bieden, en voedsel, en al het nodige comfort. De gastheer moest u ontvangen alsof gij een koning waart, hij moest uw dienstknecht zijn.

- Is dat zo? Dat is vandaag dan toch niet meer het geval, me dunkt!

O.V.T.: - Maar let op, ge moet wel het hele plaatje bekijken: de gast diende om hulp te vragen en hij had ook geleerd om zijn dankbaarheid te betuigen jegens zijn gastheer!

- Tja, dat is dan misschien ook wel veranderd, vandaag...

O.V.T.: - Vandaag gaat men op reis en men klopt aan bij een hotel. Dat is een instantie die als het ware gastvrijheid *verkoopt*, ziet ge?

- Ik vrees dat ik het nog steeds niet snap...

O.V.T.: - Klinkt dat dan ook in uw oren niet vals, als ge hoort dat gastvrijheid tot een koopwaar werd?

- Nu gij het zegt, inderdaad, het lijkt mij een vorm van... prostitutie?

O.V.T.: - Kan men liefde te koop aanbieden of kopen?

- Dat geloof ik niet, neen, maar misschien denkt niet iedereen daar zo over.

O.V.T.: - Kan liefde die niet onvoorwaardelijk is, nog langer liefde zijn?

- Neen, inderdaad niet: als iemand pas begint te beminnen als die persoon daar geld voor krijgt, dan lijkt me dat slechts een toneel.

O.V.T.: - En gastvrijheid dan? Kan iemand uw gastheer worden op voorwaarde dat gij hem daarvoor betaalt?

- Dat lijkt mij evenmin mogelijk: iemand die gastvrijheid aanbiedt tegen betaling, is niet echt gastvrij, want gastvrijheid is een heilige plicht voor allen die erin geloven. Zo iemand spéélt alleen maar gastheer, me dunkt.

O.V.T.: - En weet ge dat zeker?

- Ik geloof het wel. Als ge aanklopt bij een hotel en ge hebt helemaal geen geld, dan zal men u waarschijnlijk ook niet binnenlaten.

O.V.T.: - En het werk dat gij doet? Wat is overigens uw beroep?

- Ik geef lering.

O.V.T.: - Het leraarschap is voorwaar een mooi beroep. Maar wat is uw bedoeling ermee?

- Ik probeer mensen iets bij te brengen.

O.V.T.: - En verder? Verdient gij daar ook geld mee?

- Weinig, moet ik zeggen...

O.V.T.: - Ge wordt er niet voor betaald, maar kennelijk weerhoudt u dat er niet van om door te gaan met het geven van lering?

- Zeker niet!

O.V.T.: - Maar stel nu eens dat gij er niets meer zoudt mee verdienen, zoudt gij er dan nog mee doorgaan?

- Ik zou misschien helemaal niet meer kunnen, want ik moet toch ook eten?

O.V.T.: - Inderdaad, en dat is nu juist het corrupte van het geldsysteem. Het gouden kalf probeert uw leven van geld afhankelijk te maken, zodat het ook bij machte is om u uw lesgeven te ontnemen, of om u tot liegen te brengen.

- Louter theoretisch dan?

O.V.T.: - Theoretisch zegt gij? Weet gij dan niet dat wie lering geven tegen betaling, bijvoorbeeld in een school van de staat, zich moeten onderwerpen aan een vooraf bepaald programma?

- Is een leerplan dan geen vanzelfsprekende zaak?

O.V.T.: - Maar ik heb het over de inhoud! Weet gij dan niet dat wie les geven tegen betaling in een staatsschool, bepaalde opvattingen moeten promoten? Dat zij bepaalde waarheden moeten verzwijgen? Dat zij bepaalde leugens moeten verspreiden?

- Zoals?

O.V.T.: - Ik hoorde onlangs van een leraar dat een schooldirectie van haar leerkrachten verlangde dat ze aan de leerlingen niet langer studie-eisen zouden stellen.

- Dat lijkt mij bijzonder onwaarschijnlijk.

O.V.T.: - De achterliggende redenering was deze, dat de leerlingen niet meer komen om iets bij te leren maar om het diploma te bemachtigen. Scholen waar het diploma makkelijk te krijgen is, hebben succes. Ge weet toch dat vandaag de scholen een soort van winkels geworden zijn, met de leerlingen als klanten? Dat is alvast wat de schooldirectie in kwestie impliciet aan het licht bracht toen ze haar leerkrachten er meende te moeten aan herinneren dat elke leerling anderhalf lesuur waard is!

- En dat werd zomaar in het openbaar gezegd?

O.V.T.: - Welnee, het werd allemaal medegedeeld op een leerkrachtenvergadering, en wat daar besproken wordt, moet volgens de directie strikt geheim worden gehouden.

- Wat een chantage!

O.V.T.: - Inderdaad, en dat is wat ik ook zeggen wil: het gouden kalf probeert zichzelf centraal te stellen. Geld zou een ruilmiddel moeten zijn. Afgezien van het feit dat dit op zich al problematisch is, maakt het middel zichzelf op de koop toe tot doel.

- En het doel geraakt op de achtergrond?

O.V.T.: - Het doel geraakt niet alleen uit het zicht, het wordt ook nog geperverteerd. De scholen waarover ik het zonet had, hebben niet langer tot doel om aan hun leerlingen iets bij te brengen. In feite verhindert het winstbejag dat er nog les gegeven wordt!

- Het lijkt me dat er wel altijd misbruiken zullen zijn...

O.V.T.: - Wat ik u vertelde, is helemaal geen uitzonderlijk geval. Onlangs kon men in het nieuws lezen over een onderzoeker aan een universiteit hier ten lande, die prompt ontslagen werd omdat zij kritiek had, en ook zeer terechte kritiek, op een te voeren onderzoek. Dat onderzoek werd namelijk gesponsord door een firma en het was die sponsor die dat ontslag eiste.

- Het lijkt mij toch logisch dat de sponsor medezeggenschap heeft in de bemanning van het onderzoek; hij betaalt tenslotte de werkkrachten.

O.V.T.: - Tja, daar zit inderdaad een logica in, maar het is dan wel een logica die de waarheid met de voeten treedt. De logica moet ten dienste van de waarheid staan, en niet andersom.

- Het klinkt mij allemaal nogal vaag in de oren...

O.V.T.: - Ik zal concreet zijn. Het betreft hier een onderzoeker aan de K.U.L., in een project van een chemiereus die werkt aan de veredeling van landbouwgewassen, meer bepaald op het terrein van de eugenetica. In dit geval probeerde men aardappelen genetisch te manipuleren, zogezegd om bestand te zijn tegen allerlei plagen.

- Dat lijkt mij nog steeds een edel doel.

O.V.T.: - Jazeker, maar er is een minder edel bijverschijnsel aan dat onderzoek. De nieuwsoortige gewassen worden eigendom van de chemiereus, die er immers patenten op neemt. De oude, natuurlijke gewassen zijn gedoemd om te verdwijnen en zo ook de boeren. Willen zij nog langer hun beroep uitoefenen, dan kunnen zij dat alleen nog doen in dienst van de chemiereus, want zij zullen aldaar hun zaden inkopen aan woekerprij-

zen. De gewassen die zij telen, worden in dat zogenaamde veredelingsproces praktisch onvruchtbaar gemaakt. Elk jaar opnieuw dienen de boeren bij de machtige petrochemische bedrijven hun zaden aan te kopen, want wat zijzelf nog kunnen voortbrengen, is zo goed als steriel. Die zogenaamde eugenetica veredelt de gewassen niet, ze maakt ze alleen onbruikbaar voor de landbouwer, ze neemt ze in beslag. De ultieme productiemiddelen worden in beslag genomen door het grootkapitaal. Het leven zelf moet eten uit de handen van het gouden kalf.

2

- Omsk Van Togenbirger, laat mij eerst eens samenvatten... we hebben immers ernstige vragen over de geldcrisis... Gij verwijst wel naar de vogelen des velds, maar het kwaad is listig, het gouden kalf maakt zich onmisbaar, is het niet zo?

O.V.T.: - Het kwaad chanteert het goede, dat is een feit. Door het kwaad kunnen wij straks helemaal niet meer handelen tenzij middels geld. Alles wat mensen doen, wordt beschouwd als arbeid, en alle arbeid dient wettelijk geregeld, wat hier op neerkomt, dat er moet voor betaald worden en dat op die financiële transactie belasting wordt geheven. In de praktijk houdt de handelende mens amper genoeg over om in leven te kunnen blijven, en waar er volgens de maatstaven van het kalf sowieso teveel mensen zijn, spaart die uitbuiting ook hun leven niet.

- Het lijkt er alvast heel sterk op dat de mensen uitgeperst worden, maar wie doet dat eigenlijk? Wie zit daar achter? En met welk doel gebeurt dat?

O.V.T.: - Dat is inderdaad een bijzonder belangrijke vraag, en ik moet u tevens zeggen dat het antwoord op die vraag onthutsend is. Want vroeger had men het over de uitbuiting van mensen door mensen. Men zegde dat de hogere klassen de lagere uitbuitten, precies zoals de mensen de dieren uitmelken. Dat werd een heikel onderwerp ten tijde van de ellende die veroorzaakt werd door de industriële revolutie, in de zogenaamde klassenstrijd. Het was Friedrich Engels, de zoon van zo'n uit-

buiten, die deze wantoestanden aan de kaak stelde, en die daar samen met Karl Marx paal en perk wilde aan stellen door de verdrukten eendrachtig en aldus ook weerbaar te maken. Maar vandaag heeft dat soort van uitbuiting een zodanige vlucht genomen, dat geen zinnig mens daar nog iets kan bij winnen. Het komt er dan op neer dat de schepping, aanvankelijk een paradijs, wordt uitgebuit door de duivel, zodat zij in een hel verkeert.

- Dat begrijp ik eerlijk gezegd niet...

O.V.T.: - Ja, ik moet inderdaad toegeven dat dit ook enige uitleg vergt... Een voorbeeld dan maar om mee te beginnen. Stel dat iemand in nood u om hulp vraagt.

- Ja?

O.V.T.: - Wat gij dan voor de hulpbehoevende doet, wordt beschouwd als arbeid.

- Ja, en dan?

O.V.T.: - Gij zijt verplicht om er geld voor te vragen want alle arbeid wordt belast.

- Maar dat betekent dat ge iemand die om hulp vraagt, iemand die tekort heeft, niet eens kunt helpen, want ge wordt verplicht om aan diegene die u iets vraagt, geld te vragen, terwijl hij het was die u vroeg om aan hem iets te geven?

O.V.T.: - Ik zou niet zeggen dat ge niet langer aan iemand iets kunt geven, maar het wordt wel een dure zaak om dat te doen, het wordt zeer sterk ontmoedigd. Als iemand mij vraagt om een buis in een keuken te herstellen, en ik vraag daar helemaal geen geld voor, dan werk ik niet alleen gratis, maar dan betaal ik ook nog eens een forse belasting op een som die ik helemaal niet ontvang. Ge begrijpt dat ge u op die manier in geen tijd straatarm kunt helpen!

- Dat lijkt mij inderdaad te kloppen.

O.V.T.: - De hulpbehoevenden bijstaan wordt welhaast onmogelijk gemaakt, waardoor het geheel onvermijdelijk wordt dat zij nog meer verarmen.

- Het tweede luik van het Mattheüseffect?

O.V.T.: - Dat hebt gij goed gezien: "Wie niet heeft, het weinige wat hij heeft, zal hem nog worden ontnomen". Het gouden kalf verhindert dat de sterkeren de zwakkeren nog langer helpen en het herbevestigt op die manier het recht van de sterkste, dat eigenlijk geen recht is maar wel het brute geweld of de strijd.

- Maar om nu eerst terug te keren naar de uitbuiting: hoe voltrekt zich die feitelijk, hier in Europa?

O.V.T.: - Wel, daar bestaan inderdaad veel misverstanden over, en het zijn de uitbuiters die er alles bij te winnen hebben om de gang van zaken zo duister mogelijk te houden. Want kijk maar eens hoe de aanzuiveringen van de banken door de corrupte politici met gelden van arme belastingbetalers worden voorgesteld als reddingsacties ten bate van jan met de pet. De uitgebuite wordt in alle media voorgesteld als diegene die bevoordeligd wordt en die gered wordt en de mensen blijken dat ook allemaal te slikken want het wordt hen door gezaghebbers ingelepeld.

- De mensen denken niet na?

O.V.T.: - Dat is een zeer vreemd verschijnsel: de massa die zich laat leiden slikt de propaganda van haar leiders volslagen kritiekloos.

- En hoe zit de vork aan de steel inzake die uitbuiting?

O.V.T.: - Ik geloof dat ik dat al eens heb uiteengezet, maar ik zal het hier eens beknopt herhalen.

- Zo gij wilt...

O.V.T.: - Het gaat om afpersing en uitpersing door de rijken van de armen met de medewerking van corrupte politici.

- Doet gij aldus geen onbezonnen uitspraak? Dit is tamelijk beschuldigend!

O.V.T.: - Maar het gaat hier ook om schuld, nietwaar? Wat is een beschuldiging in vergelijking met werkelijke schuld ten bedrage van duizenden miljarden euro? We mogen toch zeker wel proberen om de waarheid te achterhalen wanneer wij zo te kakken gezet worden?

- Oké dan...

O.V.T.: - De zaken worden om te beginnen heel anders voorgesteld dan ze in feite zijn. Om te beginnen spreekt men over de schuld van de landen en men stelt de zaken zo voor alsof het de burgers zijn die grote schulden maken en die er dus moeten voor boeten.

- En is dat dan niet het geval?

O.V.T.: - Maar natuurlijk niet! Het zijn de burgers niet die schulden maken, het zijn de politici die dat doen. De politici beheren het geld van het land waar zij regeren en zij maken schulden bij de banken. Niet uit noodzaak, maar omdat ze daar door de banken toe aangezet worden!

- Is dat dan het geval?

O.V.T.: - Ge weet dat de banken er alle belang bij hebben als mensen leningen bij hen aangaan?

- Uiteraard. Het geleende wordt immers tegen woekerintresten afbetaald.

O.V.T.: - Welnu, politici kunnen ervoor zorgen dat een gans land gaat lenen bij een bank, want zij beheren het geld van miljoenen burgers.

- Ja, het lijkt mij dat op die manier de banken superzaken doen!

O.V.T.: - Hier te lande hebben zowat tien miljoen burgers bij de banken elk een schuld van een vele duizenden euro! Elke Belg leent op die manier eigenlijk zijn burgerschap en hij betaalt het af: eindeloos, als het van de banken afhing! En dat is

niet alleen bij ons zo, het is overal hetzelfde liedje. De verstandige burger wil helemaal geen schulden, hij weet dat schulden maken een veel te dure zaak is. Maar de politici maken die schulden *in zijn plaats* en in ruil daarvoor krijgen ze van de banken de middelen om aan de macht te blijven.

- En wat is er dan gaande in de huidige crisis? Men zegt dat er bespaard moet worden en dat de landen solidair moeten zijn met elkaar...

O.V.T.: - Niet van stapel lopen! Niet te snel! Stap voor stap!

- Oké...

O.V.T.: - Vandaag zijn er landen wiens schuld zo hoog opgelopen is, dat de banken bij wie hun politici leningen hebben aangegaan, vrezen dat ze die nooit zullen terugbetaald krijgen.

- Dat is dan pech voor die banken...

O.V.T.: - Tja, als een land failliet gaat, dan kunnen de schuldeisers, en dat zijn de banken, inderdaad fluiten naar hun centen! Maar banken zouden geen banken zijn als zij zulk een scenario's niet allang voorzien hadden!

- Hebben de banken dat dan voorzien?

O.V.T.: - Maar natuurlijk. Vandaar dan ook Europa!

- Dat begrijp ik niet!

O.V.T.: - Hebt gij om Europa gevraagd?

- Begot neen! En geen mens die ik ken, geloof ik.

O.V.T.: - Inderdaad, de politici hebben Europa er bij de mensen ingeramd!

- En waarom dan wel?

O.V.T.: - Denk eens goed na!

- Ik weet het niet!

O.V.T.: - Wie heeft voordeel bij Europa? Waartoe dient Europa? Denk aan de huidige crisis!

- Omwille van de solidariteit?

O.V.T.: - Prachtig! Maar let op: het gaat helemaal niet om een solidariteit tussen de Europese landen! Dat is slechts schijn!

- Hoezo, schijn?

O.V.T.: - Politici stellen het andermaal zo voor alsof Europese landen onderling solidair moeten zijn, maar herinner u dat het hier gaat om de afbetaling van schulden aan de banken. Als een land failliet gaat, dan kunnen de banken fluiten naar hun centen. Tenzij...

- Tenzij andere landen die schulden overnemen!

O.V.T.: - Maar natuurlijk! De banken hebben de politici ertoe aangezet om Europa te creëren met de enige bedoeling zichzelf aldus te verzekeren tegen faillissementen van naties!

- Maar zijt ge daar wel zeker van?

O.V.T.: - Wie bestuurt Europa?

- Het Europees parlement, de Europarlementariërs...

O.V.T.: - En wanneer verkiest gij die?

- Ik euh... Ik geloof dat ik nog nooit heb moeten stemmen voor de Europarlementariërs...

O.V.T.: - Ge hebt nog nooit *mogen* stemmen voor Europa, dat klopt. Het Europese parlement wordt niet verkozen door de Europese burgers. En daarom is Europa helemaal geen democratie, Europa is een dictatuur, en het is een dictatuur van de banken, een dictatuur van het gouden kalf!

- Maar hebt ge van uw leven!

3

- Omsk Van Togenbirger, als ik u goed begrijp, dan verkondigt gij nu die linkse stelling daar, dat Europa een dictatuur is van de banken, want dat lijkt mij in twee woorden wat gij ons daar allemaal komt te vertellen. Maar dan stel ik u de vraag: waar komt al die welstand dan vandaan, als we, zoals gij immers be-

weert, leven in een dictatuur? Want kijk eens rondom u, hier in de straat: dit zijn geen huizen meer! Dit zijn kastelen, kathedralen zijn het! Twee of zelfs drie garageboxen telt men hier per woning. De kostprijs van die huizen - het lijken echt woningen voor reuzen - moet rond het miljoen schommelen en het gaat er in sommige gevallen beslist boven! Van armoede kan hier toch geen sprake zijn?

O.V.T.: - Niet te hard van stapel lopen, andermaal! Het is een zeer correcte vaststelling die gij daar doet: die nieuwe huizen in de geringste straatjes van de kleinste dorpjes gelijken inderdaad meer op kastelen, kathedralen of vestingen voor reuzen. Bovendien is het ook waar dat ze als paddenstoelen uit de grond rijzen. En ze kosten inderdaad fortuinen.

- Daarmee zijt gij het dus wel eens?

O.V.T.: - Vanzelfsprekend, dat zijn heel correcte vaststellingen. Maar uw conclusies zijn niet altijd correct.

- Neen dan?

O.V.T.: - Ziet ge die villa hier recht tegenover?

- Ja?

O.V.T.: - Met zijn brede oprijlaan en de achtertuin met de stallingen... enfin, stallingen... dat is klaarblijkelijk een verwarmd zwembad ginder achter...

- Ja, en?

O.V.T.: - Op diezelfde oppervlakte bouwt men in de randstad een wolkenkrabber met een honderdtal zogenaamde sociale appartementen, snapt ge? Die villa's vallen inderdaad op, maar het is een kleine minderheid van de bevolking die dergelijke gigantische ruimten bewoont, een meerderheid zit quasi gevangen gelijk de kippen in de rennen. En dat is juist een gevolg van de dictatuur der banken: een slinkende minderheid aan rijken wordt almaar rijker, een steeds toenemende meerderheid aan armen wordt almaar armer.

- Zou dat wel waar zijn?

O.V.T.: - En of. Maar om dat te kunnen inzien, is het vooreerst nodig om te weten wat banken precies zijn!

- En wat is een bank dan wel?

O.V.T.: - Kent ge een mosselbank?

- Ja, een mosselbank... is een... ding... waarop mossels vastzitten.

O.V.T.: - Precies, een bank is niet een of ander gebouw, het is een zaak waarop zaken kunnen neergezet of vastgezet worden, en in dit geval gaat het uiteraard over geld. Maar wat is geld?

- Geld? Een betaalmiddel, zou ik zeggen...

O.V.T.: - Geld vertegenwoordigt waarde, en de waarde waar het hier om gaat is heel specifiek.

- Het is niet elke mogelijke waarde?

O.V.T.: - Welnee, want er zijn zaken die onbetaalbaar zijn.

- Liefde bijvoorbeeld.

O.V.T.: - Uiteraard, maar ook andere zaken, zoals grondstoffen!

- Grondstoffen? Goud, ijzer, koper?

O.V.T.: - En nog veel meer. Maar ook bijvoorbeeld de vruchten des velds, onze eetwaren!

- Onbetaalbaar?! Maar een gram tweeëntwintig karaats goud kost vandaag 33,93 euro netto, heb ik zopas nog gelezen op het internet. En ook alle andere ertsen zijn betaalbaar, me dunkt! En zo ook alle eetwaren! Wat probeert gij ons allemaal op de mouw te spelden!?

O.V.T.: - Mijn beste vriend, al die zaken zijn principieel volstrekt onbetaalbaar! Dat wij ze alsnog beschouwen als betaalbaar, en dat we ze kopen en verkopen, komt alleen doordat ze de illusie hebben van de onuitputtelijkheid. Maar de grondstoffen zijn eindig en het voedsel is beperkt. Als de vraag naar die dingen stijgt, dan stijgt ook de prijs. Als de eindigheid ervan in

het zicht komt, dan evolueert de prijs richting oneindig. Als er een brood is voor één persoon en er zijn pakweg tien kopers voor dat brood terwijl het al dan niet hebben van dat brood een zaak geworden is van leven of dood, dan is dat brood gewoonweg onbetaalbaar. En ga het maar na: alle dingen zijn eindig, alleen beseffen we dat niet goed. Alle dingen zijn derhalve onbetaalbaar. Het gebruik van geld gaat terug op een illusie.

- Wat vertegenwoordigt geld dan wel? Welke specifieke waarden, als het niet de waarde is van grondstoffen of van eetwaren of van meer van die dingen?

O.V.T.: - Arbeid.

- Arbeid?

O.V.T.: - Tarwe groeit vanzelf, maar het kost arbeid om te zaaien en te maaien. Ertsen hoeven niet gemaakt te worden, ze zitten her en der in de bodem, maar het kost arbeid om ze eruit te halen. Alle dingen zijn gratis, ze zijn er al, of dan tenminste toch de grondstoffen. Maar hun waarde wordt bepaald door de arbeid die nodig is om ze te bemachtigen.

- De waarde van de dingen wordt bepaald door de arbeid die nodig is om ze te bemachtigen?

O.V.T.: - Inderdaad. Geld vertegenwoordigt arbeid, menselijke arbeid. Maar dan wel die specifieke vorm van arbeid die nodig is om de dingen te bemachtigen die wij nodig hebben om te leven. Die dingen zijn gratis, maar ze zijn ook eindig. Alleen geld is er principieel oneindig veel, maar dat maakt het dan ook uiteindelijk volstrekt waardeloos. De grote fout die wij maken, en dat is een kostelijke illusie, is dat wij geloven dat ook de waarde van geld bepaald wordt door de arbeid die nodig is om het te bemachtigen. En daar draait het systeem zot, ziet ge?

- Neen, dat zie ik niet.

O.V.T.: - Alle dingen die wij nodig hebben om te leven, zijn er al, onder een of andere vorm, akkoord?

- Uiteraard zijn ze er, waar zouden ze immers vandaan moeten komen als ze er niet waren?

O.V.T.: - Goed. En al die levensnoodzakelijke dingen zijn principieel onbetaalbaar, nietwaar?

- Als ik het goed begrijp, zijn ze eindig. En omdat ze eindig zijn, terwijl ze levensnoodzakelijk zijn, zouden wij er elke som voor neertellen als ons leven ervan afhing.

O.V.T.: - Precies. Wat we uiteindelijk taxeren, is de arbeid die nodig is om die dingen in ons bezit te krijgen, akkoord?

- Akkoord.

O.V.T.: - Maar dat kan uiteraard niet waar zijn met betrekking tot het geld, begrijpt u?

- Neen, dat begrijp ik nu net niet.

O.V.T.: - Het geld heeft op zich immers helemaal geen waarde: men kan het niet eten, men kan er geen huizen mee bouwen... het zijn op de keper beschouwd slechts getallen die ergens vast staan, het zijn afspraken die vastliggen en die beschermd worden. En ze worden beschermd door de sterkste machten die er bestaan, dat begrijpt ge toch?

- Neen, ik begrijp het nog steeds niet.

O.V.T.: - Ik zal het met nog andere woorden zeggen: het geld is een middel, het kan nooit een doel zijn. De illusie waar ik het over heb, is de zogenaamde middel-doelomkering, de waanzin die bijvoorbeeld maakt dat mensen eetwaren gaan gebruiken als middel om aan meer geld te komen in plaats van andersom. Want aanvankelijk gingen wij naar de markt met eieren, we kregen geld voor onze eieren en we kochten daarmee dan aardappelen, dat vergemakkelijkte namelijk de ruil. We gingen naar de markt met een bepaald levensmiddel, en we kwamen met een ander levensmiddel terug naar huis, en geld was een ruilmiddel. Maar vandaag gaat men naar de markt met geld, men koopt daarvoor een lot eieren, men verkoopt dat lot eieren op diezelfde markt voor een hogere prijs en men keert huiswaarts met geld, en wel met winst. De levensmiddelen, de

eieren, zijn ruilmiddel geworden en het geld werd doel. Het geld lijkt op die manier bovendien aan te groeien, alsof het een levend organisme was. En dat is uiteraard een direct gevolg van die middel-doelomkering: de levensnoodzakelijkheid van de eetwaren en de intrinsieke waarde ervan wordt genegeerd terwijl het geld opgewaardeerd wordt tot een eindwaarde. Door die leugen lijkt de levenskracht van het voedsel in het geld zelf te zijn overgegaan. Dat gebeurt uiteraard niet fysiek, maar het gebeurt niettemin écht voor zover iedereen nu eenmaal de waarde van het geld erkent.

- Maar dat is magie?!

O.V.T.: - Het is magie, inderdaad. En het is ook zwarte magie, om in datzelfde jargon te blijven. De levenskracht van de levende dingen wordt miskend en aan het geld wordt eer gebracht alsof het waarde had op zich. Meer nog: alsof het een persoon was. Wat zeg ik? Alsof het dé persoon bij uitstek was! God!

- Maar dat is griezelig!

O.V.T.: - Zeg dat wel. Want op die manier ontstaat een wel bijzonder perverse logica. Een logica die het mogelijk maakt dat de vruchten des velds vernietigd worden om hun marktprijs op te drijven. Volgens diezelfde logica kunnen wie geld bezitten, het voedsel dat verhongerende kinderen nodig hebben, opkopen en het daarna straffeloos vernietigen. En het is uiteindelijk ook die waanzinnige logica die maakt dat geld gekocht en verkocht wordt alsof het een waardevolle zaak betrof, een levend wezen!

- Geld, een levend wezen?

O.V.T.: - Hoe dikwijls wordt er niet een prijs gezet op iemands hoofd? Een mens is wat hij doet, hij werkt, hij wordt voor zijn werk betaald en hij wordt ook gedwongen om te werken: verkoopt hij op die manier niet een groot deel van zijn levenstijd, alsof die betaalbaar was, koopbaar en verkoopbaar? Meer zelfs: wij mensen worden door het grootkapitaal gekocht en weer verkocht op de arbeidsmarkt, en op die manier zijn wij

zelf het die als ruilmiddel worden gebruikt, als middel om sommen geld te doen aangroeien tot nog grotere sommen. Ziet gij hoe men de levenskracht van ons, mensen, aldus wil overhevelen naar een volstrekt levenloze en zielloze zaak, een getal op een bankrekening... dat niets anders vertegenwoordigt dan de arbeid die nodig is om échte, levende dingen te bemachtigen?

- Vreemd, inderdaad...

O.V.T.: - De zaak is nu deze. Geld vertegenwoordigt de arbeid die nodig is om écht waardevolle dingen te bemachtigen, en geld doet dat op grond van afspraken... die op hun beurt gehouden worden op grond van mogelijk fysiek geweld.

- Ja?

O.V.T.: - Geld vertegenwoordigt die arbeid... maar niet die zaken zelf, begrijpt u?

- Tja, dat lijkt me wel duidelijk. Gij bedoelt dus dat het op zich waardeloze geld alleen maar waardevolle dingen vertegenwoordigt op grond van afspraak, terwijl die afspraak uiteindelijk pas waarde heeft als geweld gebruikt kan worden om de naleving ervan af te dwingen?

O.V.T.: - Precies, maar dat is nog niet alles. Want stel eens dat de bezitter van het geld op een gegeven ogenblik geen waar krijgt voor zijn geld, zodat hij geweld móet gebruiken. En stel bovendien eens dat zijn tegenstander blut is, zodat hij hem helemaal niets meer af kan dwingen!

- Tja, men kan een kei het vel niet afdoen, dat is waar...

O.V.T.: - En wat betekent dan die geldelijke rijkdom nog? Wat anders nog tenzij het 'recht'... althans volgens de hier reeds besproken perverse logica... het recht om de ander te doden?

- Tja...

O.V.T.: - En in de praktijk is dat oorlog. En in de oorlogspraktijk doodt men zijn tegenstander niet: sinds oudsher spaart men zijn leven; men neemt hem gevangen en omzeggens 'uit dank'

stemt hij ermee in om de lijfeigene van zijn overwinnaar te zijn, want alleen op die manier kan hij voor hem nog een meerwaarde betekenen.

- Maar als dat de gang van zaken is... dan is de verliezer in feite altijd al de lijfeigene van zijn overwinnaar gewéést?

O.V.T.: - Dat hebt gij goed gezien. Men zegt dat de oorlog het verlengstuk is van de economie, maar eigenlijk doet de oorlog niets anders dan aan het licht brengen wat het wezen van de economie in feite is. Een economie is geen bedrijvigheid die resulteert in overwinnaars en in verliezers zoals dat het geval is in een hardloophwedstrijd, welnee: in de economie ligt de overwinnaar bij voorbaat vast, hij is immers diegene die zijn verliezer - en eigenlijk moet men hier spreken over een slachtoffer - het mes op de keel zet, afdreigt en afperst.

- Ja, nu gij het zegt, daar zit wel iets in...

4

- Omsk Van Togenbirger, gij hebt ons nu een en ander verteld over het geld, maar wij tasten nog altijd in het duister als het gaat over de banken en over hun rol in dat dan toch bijzonder duistere spel dat heden aan de gang blijkt over de ganse aardbol. Bankens instellingen waar geld wordt vastgezet, en geld is zwarte kunst, zo beweert gij: het heeft niets anders om het lijf dan...

O.V.T.: - Geloof!

- Geloof?

O.V.T.: - Tja, het geld op zich is hoogstens bedrukt papier. Geld is in wezen niets meer dan een aan een persoon rechtstreeks of onrechtstreeks verankerd getal, en die band tussen het getal en zijn bezitter wordt beschermd. Iedereen gelooft dat zo'n getal een bijzondere waarde vertegenwoordigt.

- Geld vertegenwoordigt de arbeid nodig om levensmiddelen te bemachtigen, en dit op grond van afspraken die standhouden dankzij gewelds dreiging.

O.V.T.: - Dat hebt gij goed onthouden! Wij geloven in het geld omdat wij vrezen voor geweld.

- Terecht!

O.V.T.: - Onze vrees is uiteraard terecht, want wij zijn bijzonder kwetsbaar. Men kan zelfs ten stelligste beweren dat het geld zijn macht haalt uit onze kwetsbaarheid. Nog correcter uitgedrukt: indien de mens onkwetsbaar was, dan had het geld geen enkele macht, het had niet eens kunnen bestaan. Het geld deed zijn intrede in de wereld tegelijk met de val van de mens, die hem kwetsbaar maakte. Vandaar vertegenwoordigt het geld niet zómaar een macht: het geld representeert de macht van het kwaad. En als men vaststelt dat mensen het geld aanbidden alsof het een persoon was of een god, dan mag men dat kwaad gerust personifiëren, en kan men met recht en rede zeggen dat het geld de duivel zelf vertegenwoordigt.

- De duivel?

O.V.T.: - De personificatie van de onmens!

- En die leeft dus bij de gratie van ons geloof?

O.V.T.: - Uiteraard, want op zichzelf is hij helemaal niets! De heilige Augustinus zegt in dat verband dat het kwaad geen positieve werkelijkheid is, doch 'slechts' een leemte, een tekort, een afwezigheid van het goede. Maar die afwezigheid is dus een werkelijkheid, en het is een moordende werkelijkheid, een echte moordenaar.

- De duivel?

O.V.T.: - Tja.

- Maar nu wijken we weer af van ons onderwerp: de banken! Dat zijn plaatsen waar geld wordt vastgezet, zegt gij. Maar wat doen zij dan? Wat hebben zij te maken met de verdeling van de rijkdom? En wat is die bankencrisis eigenlijk?

O.V.T.: - Zoals al gezegd is dat een bijzonder heikel artikel. Er zijn er die beweren dat zónder het geld de wereld weldra zou ten onder gaan, onder meer ingevolge luiheid.

- Gij bedoelt dat zij geloven dat geld de mensen dóet werken?

O.V.T.: - Hebzucht is voor velen een drijfveer om te werken, zo geloven zij.

- En is dat ook zo?

O.V.T.: - Natuurlijk niet! Hebzucht of bezitsdrang is een drijfveer om anderen te bestelen, ja! En over de arbeid kan men toch zeker niet zeggen dat zij diefstal is? Integendeel! De arbeid is een schenkende activiteit! Neen, neen, neen: hebzucht zal er veeleer voor zorgen dat men anderen voor zích laat werken. De hebzuchtige is tevens de luiaard, me dunkt. Of zijn er dan mensen die tegelijk hebzuchtig zijn én ijverig? Gij begrijpt toch zeker wel dat het onderliggend motief voor de hebzucht, de luiheid zelf is?

- Dat zie ik toch niet zo direct...

O.V.T.: - Waarom is iemand hebzuchtig, denkt gij?

- Omdat hij ervan houdt om veel te bezitten, veronderstel ik.

O.V.T.: - Juist, ja. Maar waarom wil iemand veel bezitten?

- Inderdaad, ja: klaarblijkelijk om niet meer hoeven te werken...

O.V.T.: - Heel wat mensen streven een fortuin na omdat zij geloven dat een fortuin hen zal toelaten om op hun lauweren te rusten. Uit luiheid dus.

- Wie hebzuchtig is, is ook lui?

O.V.T.: - Hebzucht gaat vaak met luiheid samen! Maar er moet aan toegevoegd worden dat niet allen die bezit nastreven, ditzelfde oogmerk hebben. Er zijn er ook die onafhankelijkheid nastreven, mensen die willen vermijden dat zij ten prooi vallen aan uitbuiting en slavernij. Want wat wij verstaan onder 'werk', is vaak niets anders dan een vorm van slavernij. Met dat verschil dat de dwang vandaag dikwijls een positief karakter heeft gekregen.

- Een positief karakter?

O.V.T.: - Wel, ik wil alleen maar zeggen dat in vroeger tijden de slaven geen keuze hadden want als zij weigerden te werken, dan kregen zij van de zweep. Vandaag zijn stokslagen uit den boze en wordt er positief gesanctioneerd: wie werkt, krijgt een loon maar wie niet werkt, krijgt géén geld. Maar uiteraard komt dat vaak op hetzelfde neer, tenminste daar waar sociale zekerheid ontbreekt of waar mensen moeten leven in de illegaliteit. Wie geen geld heeft, moet immers honger lijden en hij kan zijn kinderen niet voeden, en dat is mij dunkt al even erg als stokslagen te verduren krijgen. Weet ge trouwens dat de huidige crisis ertoe geleid heeft dat de minimumlonen in het hoogontwikkelde West-Europese Duitsland, dat in zekere zin de bakermat is van de moderne sociale zekerheid, feitelijk werden afgeschaft? Dat is namelijk de hele moordende logica van het geldsysteem: de slavernij van ooit is er nu écht terug.

- Omsk Van Togenbirger, dat klinkt allemaal heel interessant, maar mag ik om al te grote uitweidingen te vermijden, terugkeren naar ons onderwerp?

O.V.T.: - En waar waren wij dan gebleven?

- Bij de opwerping van hen die beweren dat geld noodzakelijk is om de mensen te doen werken...

O.V.T.: - Wel, die opwerping is mijns inziens onterecht. Ik herhaal dat de mensen niet werken uit hebzucht, integendeel. Wat wél waar is, is dat geld een zeer welkom middel is in de moderne versie van de slavernij: het geld vervangt daar dus de zweep, en nogmaals: dat is vooral zo, waar het sociaal vangnet ontbreekt, want pas daar betekent geldgebrek ook honger, zodat mensen er door schurken toe gedwongen kunnen worden om zich uit te sloven voor een hongerloon. De arbeider is in het geldsysteem een louter middel en de allergeoedkoopste middelen worden ingezet om het kapitaal te dienen. Het is wáár dat daar een klein aantal mensen schatrijk van worden, maar er is dus nog een vergeten, diepere dimensie aan die zaak, want waar mensen herleid werden tot arbeidsmiddelen of tot instrumenten van het geld, daar voedt zich letterlijk de onmens met de mensen!

- De duivel vreet de mensen op. Er bestaat trouwens een afbeelding daarvan. Het is een van de illustraties bij Dante's reis met Vergilius door de hel, één van de honderd gravures bij de Venetiaanse uitgave van zijn *Goddelijke Komedie* in 1757.

O.V.T.: - Ge ziet dus dat wat ik vertel, zeker niet nieuw is. De voorstellingen van het kwaad doorheen de ganse geschiedenis zijn allerminst fantastisch, zij zijn daarentegen bijzonder accuraat!

- Ge jaagt mij zowaar de daver op het lijf!

O.V.T.: - Een verwittigd man is er twee waard. Voorkomen is altijd beter dan genezen. Maar inzake de huidige crisis, lijkt alles erop te wijzen dat het hier gaat om een kwaad waar geen kruid tegen gewassen is. Ik vrees dat wij het zullen moeten ondergaan.

- Wat is er dan loos?

O.V.T.: - Wel, nu we er een idee van hebben wat geld is, en wat banken in feite zijn, kunnen we ons afvragen wat zij eigenlijk doen.

- De banken?

O.V.T.: - Ja, de banken. Want ge ziet dat banken bestuurd worden door grote mijnheren die, van zodra zij versleten zijn, door andere en betere vervangen worden. Het zijn de banken die hun directeurs kiezen, aanstellen, afdanken, overleven, omkopen en zo voort. De bezitter of de beheerder van een bank doet dus niet zomaar wat hij wil; ook hij is een gevangene van de logica van het geldwezen. Toch wel een bijzonder geslaagde benaming, vindt gij dat ook niet?

- Wat dan?

O.V.T.: - Het geldwezen. Dat vertegenwoordigt dus het absolute kwaad of de duivel. En ge kent die passage wel, uit het evangelie, waar de duivel Onze-Lieve-Heer meeneemt naar een hoge bergtop, waar hij Hem de wereld toont?

- Volgens Mattheüs zegt de duivel aan Jezus dat Hij van hem de ganse aarde kan krijgen. Volgens Lucas zegt de duivel dat hij in het bezit is van alle wereldse macht en dat hij die bijgevolg kan schenken aan wie hij maar wil.

O.V.T.: - Wie de wereld wil bezitten, hoeft alleen maar te knielen voor de duivel!

- En wat betekent dat dan concreet?

O.V.T.: - Zondigen uiteraard: stelen, liegen, bedriegen, echtbreuk plegen, moorden, noem maar op. Het zijn uitgerekend de zonden die aan de zondaar wereldse macht verlenen. Wie anderen naar het leven staan, worden gevreesd en bijgevolg geacht, denk maar aan wat Niccolò Machiavelli in zijn *Il Principe* verkondigde. Mensen smeken misdadigers hun leven te willen sparen en daarom proberen zij bij hen in de gunst te komen en vergasten zij hen op allerlei geschenken, voordelen en attenties. Criminelen zetten hun medemensen op allerlei manieren het mes op de keel, en vaak wordt het misdadige zelfs niet opgemerkt, door de vingers gezien of zelfs gepromoot. Men knijpt alras een oogje dicht voor al wie men moet vrezen omdat men boven alles zijn eigen leven veilig probeert te stellen. Jazeker, wie zichzelf wat gunnen wil, die probeert voorwaar een machtig man te vriend te hebben, en is de duivel dan geen machtig man? Gewis is hij de machtigste op aarde!

- En wat is macht dan wel?

O.V.T.: - Dat varieert. Men kan macht hebben over de natuur, en die bekomt men niet zonder eerst aan de wetten van de natuur te gehoorzamen, en dat kan men pas doen als men de natuurwetten kent. Op dezelfde manier kan men ook macht hebben over andere mensen, maar die heeft men uiteraard pas als men aan de natuur van de mens gehoorzaamt, en dus moet men die ook eerst grondig kennen.

- En is daar dan iets fout mee?

O.V.T.: - Met kennis op zich niet, neen. Maar het is zeer de vraag of men wel echte kennis kan verkrijgen. Onze kennis zal altijd onvolkomen zijn en de uitoefening ervan brengt een gro-

te zorg en verantwoordelijkheid mee, het is hoe dan ook geen sinecure. Men kan pas kennis uitoefenen als men ingrijpt in de gang van de dingen en het blijft de vraag of men daar altijd goed mee doet. In de geneeskunde bijvoorbeeld geeft men aan mensen bloeddrukregelaars omdat men een verband ziet tussen bloeddruk en levensverwachting, maar misschien zijn de regels die nu gehanteerd worden helemaal niet zo algemeen-geldig als eerst gedacht, en ondervinden meer mensen meer kwaad dan goed door die behandeling - wie zal het zeggen? Het geneesmiddel Softenon zorgde toentertijd voor miskramen en gehandicapte kinderen; Aacifemine, de algemeen voorgeschreven jonghouder voor vrouwen, bleek borstkanker te stimuleren; antidepressiva lokken bij heel wat mensen suïcidaal gedrag uit, en ga zo maar door: vaak geloven wij kennis te hebben maar nadien blijkt dat wij ons hebben vergist. Bekijk het verkeersprobleem, de uitvindingen van de auto, de kern-energie, de genetica: wat ooit zo veelbelovend was, dreigt ons uiteindelijk de das om te doen. Het vooruitgangsenthusiasme is amper enkele generaties oud of wij moeten voor het eerst in onze geschiedenis van vele miljoenen jaren gaan vrezen dat wij op het punt staan om het leven helemáál uit te roeien.

- Dat is een feit. Als ik dat zo hoor, dan zou ik haast gaan geloven dat de wereld vervloekt is.

O.V.T.: - En volgens de bijbel is dat ook zo. Of het waar is, weet ik niet, maar alvast is het zo dat er sinds oudsher meer mensen geweest zijn die deze indruk hadden. De tegendoelmatigheid strooit alom roet in het eten, ze vormt de essentie van de Oud-Griekse tragedie en ze heeft onze beschaving altijd zeer grondig getekend. Zo ook lijken kennis en macht althans op het eerste gezicht bijzonder begerenswaardige dingen, maar wie ze nastreven, moeten helaas ondervinden dat zij pas door het kwaad verkregen kunnen worden.

- Moet men dan een pakt sluiten met de duivel om het goede te bekomen?

O.V.T.: - Om het goede hier op aarde te bekomen misschien wel. Of correcter uitgedrukt: om de aardse goederen te beko-

men. Herinner u dat in de evangeliën Jezus de duivel helemaal niet tegenspreekt waar die gewag maakt van zijn heerschappij over de aarde. Maar het lijkt er tevens op dat de aardse goederen, de hemelse helemaal in de weg staan.

- Is dat dan zo?

O.V.T.: - Het is moeilijker voor een rijke om het rijk der hemelen binnen te gaan dan voor een kameel om door het oog van de naald te kruipen.

- Is dat dan niet wat overdreven?

O.V.T.: - Toegegeven: het oog van de naald is, als ik het goed heb, een benaming voor de stadspoort van Jeruzalem ten tijde van Jezus; kamelen dienden te knielen teneinde er onderdoor te kunnen, en waren zij geladen met goederen, dan geraakten zij er vast en zeker niet doorheen. Maar elders wordt gezegd dat niemand twee heren kan dienen: niet God én de mammon. Men kan niet én God dienen én de wereld te vriend hebben.

- En toch moeten wij kunnen eten om in leven te blijven. Het leven wordt toch zeker niet versmaad door Christus, die zichzelf trouwens de levensbron genoemd heeft? "Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven"!

O.V.T.: - Wellicht heeft Christus het over een ander dan dit stoffelijke, wereldse leven.

- Het eeuwig Leven?

O.V.T.: - Dat denk ik, ja.

- En wat is dat dan wel?

O.V.T.: - Dat is klaarblijkelijk datgene waarmee ge met dit aardse leven moet betalen om het te bemachtigen.

- Niet te geloven!

5

- Omsk Van Togenbirger, we zitten heden met een financiële crisis van enorme proporties. Enerzijds zegt u dat men geen vergankelijke schatten moet vergaren, maar anderzijds moet u

dan toch erkennen dat wij zonder ons stoffelijke voedsel helemaal niet kunnen leven. Ook als wij voor een zogenaamd geestelijk leven zouden kiezen, dan nog dienen wij eerst aan ons lichaam zijn gading te geven, en dus heeft de duivel die heerst over de stoffelijke wereld, vat op ons: het gouden kalf is bij machte om het bestaan van al de hemelen die wij ons kunnen dromen, afhankelijk te maken van zijn eigen grillen en het zal ook niet nalaten dat te zijner tijd te doen; het lijkt er zelfs op dat dit de bron bij uitstek is van zijn allergrootste plezier. Te meer, mijn beste heer Van Togenbirger, er een volstrekt onontwarbare paradox schuilt in het hart van het leven, want als wij moeten eten om te kunnen leven en derhalve om gelukkig en ook goed te kunnen zijn, dan moeten wij dat voedsel eerst bemachtigen, terwijl het gouden kalf er beslag heeft op gelegd en van ons eisen kan dat wij ons eerst bezondigen aan het kwaad. Wie hier het been stijf houdt, mag dan een martelaar worden genoemd: de wereld wordt allerm minst met martelaren bevolkt, zij zijn veeleer allang vergeten rariteiten die intussen overigens over dezelfde kam worden geschoren met die niets ontziende moordenaars die her en der met buskruit om hun lenden op weg denken te zijn naar een of ander maagdenparadijs.

O.V.T.: - Helaas spreekt gij de waarheid, al moet ik tevens opmerken dat het niet de stof is in het stoffelijke voedsel waarmee wij ons voeden als wij spijzen tot ons nemen en ook drank. Want is het u al opgevallen dat het voedsel dat wij nodig hebben om te leven, afkomstig is van ander leven? En dat geen mens in staat is en ook nimmer in staat zal zijn om voedszaam voedsel voort te brengen uit de dode stof? Neen, geen mens kan dat en zal dat ooit kunnen, evenmin als er een mens zou bestaan die in staat was om een ander levend wezen voort te brengen tenzij een soortgenoot en dan nog via de door God daartoe voorziene weg van de geslachtelijke voortplanting die wij, op de keper beschouwd, louter ondergaan. Voedsel is pas voedszaam door de sporen van het leven die daarin getrokken zijn en die ons bijstaan om ons leven voort te zetten. Alle leven komt van ander leven voort: het is er het kind van of de verorberaar. En alle leven geeft zichzelf weer door aan ander

leven, hetzij door ander leven voort te brengen en zich daaraan op te offeren zoals het een goede ouder past, hetzij door met zijn vlees als voedsel dienst te doen. Het is dus niet de stof die wij broodnodig hebben om te leven, het is het leven zelf, dat helaas aan de stof verankerd lijkt te liggen.

- Lijkt dat dan alleen maar zo? Is de verankering van het leven aan de stof alleen maar schijn? Is de dood slechts een illusie? En de honger? En het lijden in het algemeen?

O.V.T.: - Dat is een bijzonder netelige vraag. Ge ziet het al, dat wij hier in een cirkel dreigen te belanden die ons nimmer meer loslaten zal als wij niet tijdig weer een stap terug doen. Het is veeleer nog een spiraal ofwel een opeenvolging van concentrische kringen zoals die ook terug te vinden zijn in de architectuur van de hel, of in de banen van de hemellichamen in de zwarte kosmos die volgens sommigen wel moet samenvallen met de hel, aangezien Lucifer zelf er sinds het begin der tijden de orde handhaaft.

- Andermaal keer ik terug tot de vraag: is de stof slechts een illusie? En het leed? En de dood?

O.V.T.: - Weet dat gij hier die vragen weer opnieuw stelt die de mensheid sinds 't begin der tijden in een net gevangen houden, een net waarvan men zegt dat 't onontwarbaar is, verstrikkend en compromitterend. Maar laat ik u alvast één waarheid verklappen die wij alsnog bevatten kunnen. De voorstelling die wij ons maken van de stof is even verkeerd als de voorstelling die wij ons maken van het geld. Geen van die twee zaken immers heeft een positieve werkelijkheidswaarde; zij bestaan - zowel het geld als de stof - omdat en in de mate dat zij erin slagen om ons ertoe te brengen in hun bestaan te geloven. Maar op de keper zijn zij even onecht als de droom. Als zij ons in hun macht hebben en als zij ons begoochelen, dan doen zij dat alleen maar omdat wij de leugens die zij ons voorhouden, aanbidden. En daarmee zult ge het voorlopig moeten doen,

want men roept mij, ik moet er als de bliksem vandoor! Tot
kijk!⁷¹⁷²

Staakt begot!

Amper een paar jaar geleden bleek wereldwijd dat hebzuchtige én onbekwame bankiers de zuurverdiende spaarcenten van de brave burgers hadden vergokt. Het faillissement der banken diende zich aan, maar alom bleken politici ineens 'medelijden' te hebben met de getroffen rijkaards en zij beslisten het gelag te laten betalen door de armen, die immers verplicht de broeksriem aantrokken om de spaarrekeningen van de rijken aan te zuiveren. Wellicht de stoutste verwachtingen der sluwe rijkaards verre overtreffend, verliep die operatie klaarblijkelijk zonder het minste protest, wat ongetwijfeld een inspiratiebron zal zijn geweest om nog meer stappen in die stoutmoedige richting te gaan zetten. En het gaat er heel sterk op gelijken dat de bezittende klasse nu zelfs denkt te mogen geloven dat de dappere werkmens het niet eens door heeft dat zij, op hoge hakken paraderend met die neerbuigende verhaaltjes over studeren en met pensioen zijn op de kosten van de staat, de schuld voor het hele debacle in zijn versleten schoenen schuiven. Het slachtoffer krijgt de schuld, een cynischer scenario is zowaar volstrekt ondenkbaar.

De armen worden à volonté leeggemolken: niet één keer, niet twee keer, doch om de haverklap opnieuw. Om te beginnen gaan corrupte politici, in de naam van nochtans spaarzame burgers, handenvol geld lenen bij de banken, in ruil voor verkiezingssteun. Iedereen weet immers dat het kapitaal pas groeien kan als leengeld aan de armen dat van hen dubbel en

71 Zie ook nog het artikel *Politiek georganiseerde afpersing*:
<http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=1271976>

72 Tekst d.d. 11.09.2011.

dik wordt teruggeëist. En willen de armen niet lenen, dan doen politici dat buiten hun medeweten wel in hun plaats, zodat wie hard werken en niets bezitten, meervoudig worden bestolen en bedrogen. Door dictators omgekochte verkozenen persen hun kiezers het bloed onder de nagels uit in opdracht van een vampierenkaste die zich eraan bezat.

Een land dat op zijn gat zit door overdadige en bijgevolg niet meer af te betalen leningen door haar corrupte politici bij de banken, gaat failliet en is derhalve een schrikbeeld voor bankiers alom ter wereld: een failliet land bestaat immers niet langer en zal de banken naar hun intrest laten fluiten. Maar daarop anticipeerden die sluwe rijkaards al met wat zij ons verkochten, verkapt als 'éénmaking' en 'solidariteit': zij hebben ons Europa door de strot geramd alsof wij leverganzen waren. Europa waarborgt immers dat de afbetalingen aan de banken doorgaan, want geheel verarmde landen worden voortaan in het spijzen van de rijken bijgesprongen door vooralsnog niet geheel verarmde, zij het dat de laatst genoemden aldus onvermijdelijk mee de afgrond ingetrokken worden.

Het cynisme, andermaal, viert feest. Het slachtoffer krijgt warrampel de schuld voor de misdaad in de schoenen geschoven. En om het hondse spektakel compleet te maken, haalt de uitbuitende klasse haar aloude truc nog eens uit de doos. "Verdeel en heers", zei Caesar, en zij krijgen zowaar dat deel van de armen op hun hand dat kennelijk over geen enkele weerstand meer beschikt, en zij zetten die op tegen de andere helft die staken. Met het beschuldigende verhaal, godbetert, dat het de armen zijn die de staat bestelen en die maar eens langer zouden moeten werken! Aan elkeen een zalige Kerst!⁷³

73 Tekst d.d. 22.12.2011.

Vatte wie het vatten kan!

Ingevolge hebzucht, onbekwaamheid en gokverslaving van bankiers, stonden drie jaar geleden wereldwijd alle banken op de rand van het faillissement. Zij werden zowaar van het bankroet gered door Jan met de Pet, dat wil zeggen door de staat en door de burgers. Vandaag, 3 januari 2012, slagen diezelfde banken er blijkbaar in om Jan met de Pet ervan te overtuigen dat hij het is die in het krijt staat bij hen: hij moet zijn broekstriem aantrekken om zijn schulden aan de banken te kunnen afbetalen!⁷⁴

Genosuicide in de opmars?

In oktober 1939 gaf Adolf Hitler het bevel om alle burgers die niet langer winstgevend waren maar daarentegen geld kostten aan de staat omdat zij ziek waren of tenminste aldus stonden geboekstaafd, om te brengen. Dit moest gebeuren voor hun eigen bestwil, zo luidde het voorwendsel, want aldus werd hen een onwaardig bestaan bespaard. Hitler schuwde het niet om aan zijn bevolking deze massamoord op (in 1941 reeds) 200.000 mensen te verkopen middels affiches waarop een door een verpleger geflankeerde zieke was afgebeeld, voorzien van de volgende tekst: "60.000 Mark betaalt de maatschappij om deze zieke in leven te houden!" En dan in grote letters: "Medeburgers, dit is ook uw geld!"⁷⁵ De massamoord op de 'onnuttigen' gebeurde (nog voor de eigenlijke shoa plaats had) in verschillende Duitse klinieken, door vergassing, verstikking, in-

74 Tekst d.d. 03.01.2012.

75 Ten slotte stond onderaan op de affiche ook nog de verwijzing: "Lees 'Nieuw volk', het maandblad van de rassenpolitiek van de NSDAP!"

jecties, vergiftiging, verhongering en overdoses medicijnen. In de praktijk doodde men koelbloedig de in een afgesloten ruimte opgesloten mensen met de gassen uit de uitlaat van een vrachtwagen. Deze moordpartijen voltrokken zich met de medewerking van artsen, psychiaters en andere wetenschapslui die eerst gruwelijke experimenten uitvoerden op de slachtoffers waarvan ze na de dood de hersenen voor verder onderzoek apart hielden.⁷⁶

'Genosuicide' of het ombrengen van de eigen burgerbevolking beperkt zich niet tot de bekende concentratiekampen van de Tweede Wereldoorlog; Nazi-Duitsland is helaas geen unicum in de wereldgeschiedenis. De wreedheden tegen het eigen volk worden naar de kroon gestoken door talloze gelijkaardige slachtingen alom ter wereld, reeds van voor de twintigste eeuw. Maar heel bijzonder is wel dat soort van genosuicide waarvan men gelooft dat zij noodzakelijk is en in het teken staat van het algemeen welzijn: het is de paradox van de gruwelijkste moord verkapt met de edelste bedoelingen.

Om tot een beter begrip te kunnen komen van hoe deze wreedheden dan mogelijk zijn, gaat bijvoorbeeld de Vlaamse ethicus en geschiedkundige Gie van den Berghe in de schoenen van de daders staan - een perspectief dat hem overigens niet door iedereen in dank wordt afgenomen. In zijn boek *De mens voorbij*⁷⁷ documenteert hij uitvoerig de stelling dat genociden 'voor het goede doel' schering en inslag zijn in de geschiedenis van mens en maatschappij. Maar als "man van de Verlichting" legt hij de verantwoordelijkheid daarvoor niet bij de zelfoverschatting van een voor god spelende mens, terwijl het voor vele anderen overduidelijk is dat hybris aan de grondslag ligt van dergelijke onvergeeflijke 'vergissingen' zoals men ze kon noemen

76 Zie: http://nl.wikipedia.org/wiki/Aktion_T-4 . In de Nazi-concentratiekampen die nadien speciaal voor uitroeiing werden opgetrokken, werden aldus miljoenen mensen omgebracht en niet alleen zogenaamde nuttelozen maar ook mensen van 'vreemde' rassen, religies, geaardheden en levensovertuigingen. Zie: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Vernietigingskamp> .

77 Gie van den Berghe, *De mens voorbij*, Meulenhoff/Manteau.

indien zij niet de ernst en de omvang hadden die zij feitelijk hebben en die ons alleen maar doen verstommen.

In wezen gaat het om een 'natuurlijke logica' die echter van elke menselijkheid gespeend blijkt. Het drama speelt zich niet af op het cognitieve vlak maar op het vlak van de ethiek: het gaat niet om vergissingen, het gaat werkelijk om het kwaad in de morele zin, en dat kwaad blijkt ook mogelijk, paradoxaal genoeg omdat het uiteindelijk door zijn daders wordt miskend: zij herleiden geheel verkeerdelijk elk kwaad tot een hiaat in de kennis of dus tot een vergissing. Maar dat houdt vanzelfsprekend ook in dat men zal volharden in het kwaad zolang men zijn 'vergissing' niet heeft ingezien, terwijl het heel goed mogelijk is dat mensen bepaalde vergissingen blijven begaan, er tegelijk heilig van overtuigd dat ze het beste doen.

Beschouw bijvoorbeeld maar eens die misleidende propagandistische oneliner van het Nazi-regime die het recht op leven van zieke mensen ter discussie stelt door zich op een verontwaardigde toon uit te laten over het feit dat de gezondste krachten onder de burgers moeten sneuvelen aan het front om de zieken te kunnen beschermen en in leven te kunnen houden. Of denk aan de hoger vermelde affiche die inspeelt op het brutale egoïsme. Dat moordende populisme herhaalt zich bij ons vandaag in de recente veroordeling van een arts tot het betalen van een schadevergoeding van 100.000 euro aan de ouders van een kind dat "door zijn toedoen" ter wereld kwam. Het kind was meer bepaald gehandicapt. Gynaecologen zullen in het vervolg wel twee keer nadenken als zij ook maar de geringste twijfel koesteren over de gezondheidstoestand van een ongeboren kind. Ook als de kans op zo'n fikse schadevergoeding slechts 5 percent bedraagt, zullen zij zeker willen spelen. De moraal van dit verhaal is en blijft het fiat aan een volstrekt immorele maatschappij, die aan mensen die niet voldoen aan haar arbitraire eisen, het leven op aarde ontzeggen wil. En zich verdedigen kunnen ongeborenen in Europa niet, zoals intussen reeds een vijftal jaren geleden haar rechters beslisten toen zij een vrouw die abortus pleegde, in het gelijk stelden op grond

van de regel dat wie nog niet geboren zijn, geen burgerrechten hebben!

Met de genoemde veroordeling van een gewetensvolle arts, werd een juridisch precedent geschapen en wordt de reeds aan gang zijnde genosuïcide fors aangezwengeld. Tegelijk werden op sluikse wijze volstrekt immorele impliciete uitgangspunten zonder enige tussenkomst van het parlement de facto tot wet. Het betreft meer bepaald de vooronderstelling dat iemands recht op leven afhankelijk is van zijn gezondheidstoestand en, vervolgens, ook de vooronderstelling dat iemands recht om te moorden vooreerst afhangt van het feit of zijn of haar slachtoffer al dan niet een burger is. Tevens werd het begrip van de levenskwaliteit (wat voordien 'geluk' heette) aldus verengd tot gezondheid of, veeleer nog, tot een kwestie van leed (en genot). Een maatschappij die wetten in het leven roept die het mens-zijn tot het burgerschap reduceren, miskent op de koop toe het aandeel van de natuur in de totstandkoming en in de handhaving van haar populatie, waardoor zij in feite haar eigen waanzin bevestigt. Voorhouden dat buiten het toedoen van een welbepaalde kuddevorming geen mens-zijn mogelijk is, berust op een arbitrair en meer bepaald specifiek communistisch mensbeeld dat het mens-zijn herleidt tot de kuddegeest, die ook eigen is aan, bijvoorbeeld, ratten of mieren.

Overigens kan men opmerken dat ratten en mieren meer solidariteit aan de dag leggen dan de propagandisten van het hoger gelaakte sentiëntisme (4) welke immers tevens de beleidsvoerders zijn die het solidariteitsprincipe uithollen door een steeds verder doorgedreven individualisering ervan, wat zich vertaalt in een solidariteit van bijvoorbeeld de overproductieve jonge mens met alleen maar zichzelf als behoeftige ouderling. Maar men vergist zich schromelijk als men gelooft dat dit principe van het egoïsme hiermee vrede zal nemen en dat de sterkeren zullen dulden dat de zwakkeren zich te goed doen aan hun opgebouwde reserves, zoals reeds blijkt uit de plotse commercialisering van de rust- en verzorgingstehuizen, om maar niet te reppen van het bedrog van pensioenspaarkassen en andere verzekeringsformules. Net zoals aartsvijanden elkaars boezem-

vrienden worden van zodra zij gemeenschappelijke belagers ontwaren, net zo zullen zij ook onverwijld eendrachtig de handen in elkaar slaan voor de incassering van een makkelijk te bekomen gemeenschappelijke buit, in casu het bezit der zwakkeren. De beide gevallen illustreren immers slechts hetzelfde 'recht van de sterkste'.

Dat men burgers moet vermoorden voor het welzijn van de maatschappij is een stellingname die op zijn minst alle leden van die maatschappij met een panische angst zal slaan, daar elkeen in leven wil blijven terwijl men als kind en als ouderling willens nillens 'ten laste' van anderen is. Ziet men dan over het hoofd dat ouders ervoor kiezen om kinderen 'ten laste' te hebben, dat mensen geheel vrijwillig hun ouders thuis houden en verzorgen of dat het merendeel van ons niets liever verlangt dan medemensen bij te kunnen staan? Zijn de onmenselijke vooronderstellingen over last en leed niet drastisch en dramatisch scheefgetrokken door de religie van het gouden kalf dat immers arbeid afschildert als een te vergoeden last in een universum van louter schuld en boete? Kunnen mensen die nog geheel ongeperverteerd werken omwille van de vruchten van hun arbeid zelf dan geheel straffeloos weggekegeld worden, alleen omdat zij in het perverse strafkamp van de mammon niet passen? Staat het leven dan echt ten dienste van het geld en is dan ook het ultieme doel dat wij toch zijn, verworpen tot een louter middel - niet een middel voor anderen, zoals dat het geval is in de slavernij, maar een middel voor iets dat welbeschouwd helemaal niet bestaat? Of kon men dan zeggen van het geld dat dit een leven leidt en dat dit leven kwalitatief zo hoogstaand is dat het ons terecht tot zijn dienaren herleidt?

Maar dit is wat men heden van bovenuit met de mensen doet: men laat ons geloven dat wij schuld hebben bij de banken, dat wij moeten sneuvelen om die banken te redden, en dat alleen de redding van de banken ook onze redding kan zijn. Het is pure waanzin die ons dit in de oren blaast, maar het getuigt van een nog veel grotere waanzin dit ook nog allemaal te willen pikken.⁷⁸

78 Tekst d.d. 06.01.2012.

Minder werken is de boodschap!

Ooit zegde een Amerikaanse president dat men één persoon langdurig kan bedriegen en een grote massa voor een korte tijd, maar nimmer een menigte langer dan een paar tellen. De recente Europese geschiedenis echter heeft die legendarisch geachte woorden voorgoed verwezen naar het museum van de grootspraak. Zoals de westerlingen zich vandaag bij den bok laten zetten... dat is in geen eeuwen gezien!

We gaan het niet hebben over hoe de democraten zich de wetten laten spellen door nooit verkozen ambtenaren die de wil voltrekken van het gouden kalf: eerst vergokken die het wester kapitaal, laten het dan aanzuiveren door jan met de pet, om vervolgens diezelfde jan harder te doen werken voor een veel geringer loon teneinde de hem aangeprete schulden (bij de banken! - vatte wie het vatten kan) af te doen betalen. We gaan dat niet herhalen want onze maag keert ervan om en ons brood is peperduur. We gaan ons hier beperken tot die werkdruk die men ondanks alles op wil voeren, die al zotgedraaide economie die men blijvend wil zien groeien en die consumptie en verspilling die blijkbaar nooit afdoende gigantesk zijn.

Het allergrootste probleem op aarde, zo zei het onze beroemdste geleerde, is de overbevolking: wij zijn met teveel en zo verbruiken wij ook teveel, zo komt er niet alleen voedselnood maar, erger nog, een overvloed aan afval. Overproductie heet het monster dat ons hoe dan ook zal opslokken met krot en mot. Wij maken téveel dingen en dan werpen we die weer weg: wij maken wegwerpartikelen, wij vergaan erin, zij worden onze gewisse dood. Des te onbegrijpelijker dat ons gevraagd wordt om nog méér te werken, om die werkdruk nog verder op te voeren, om nog veel méér te produceren, om door te gaan met produceren tot wij zeventig, tachtig, negentig zijn!

Kop noch staart krijgt men eraan, en wie heeft nu gelijk? De geleerden en de politici die zeggen dat het grootste probleem op aard de overbevolking is, de overproductie? Of de bewinds-

lieden die zeggen dat wij nog langer moeten werken en nog veel meer moeten produceren om uit het slop te raken? En vraagt gij wie van de twee gelijk heeft, dan zal men direct en terecht opmerken dat die twee in feite één en dezelfde regering vormen! Gewis, wij bevinden ons heden op een kar getrokken door twee spannen paarden: een eerste span aan de voorzijde van de kar en een tweede span aan de achterzijde! Warempel in twee volstrekt tegenovergestelde richtingen trekken zij uit alle macht aan onze kar:

trekken zij,

uit alle macht, aan onze kar

aan onze kar, uit alle macht!

Het ware een werkelijk lachwekkende vertoning, een lachwekkende vertoning ware het, ware het niet dat deze dans ons tamelijk zuur kon opbreken en dan nog binnen de allerkortste keren, zoals elkeen begrijpen zal. Om te beginnen moeten onze paarden eten om te kunnen trekken, dat verstaat men overigens wel, en twee spannen met paarden eten het dubbele van één enkel, zoveel is zeker op grond van alleen maar een allersimpelste optelsom. Aan voedsel is er voorlopig geen gebrek en onze paarden zijn nog steeds gezond, de vermoeidheid kan beslist tot morgen worden uitgesteld. Maar 't is te hopen onderhand dat onze kar het niet begeeft. Immers:

zij trekken,

uit alle macht, aan onze kar

aan onze kar, uit alle macht!

En dat in twee tegengestelde richtingen.⁷⁹

79 Tekst d.d. 21.01.2012.

De leugen, de mot in de munt

Men komt het alsmaar vaker tegen op het internet, ofschoon dat een quasi immaterieel medium is (- de lezer betaalt omzeggens zijn eigen licht en klaar is kees): webpagina's die geld vragen voor het lezen van hun teksten. Absurd om meer dan één reden, uiteraard.

Om te beginnen zou de schrijver de lezer dankbaar moeten zijn dat hij bereid is om hem te aanhoren. Wie vandaag een stuk van zijn levenstijd wegschenkt aan de woorden van een ander, is wel héél vrijgevig. Overigens zou de terugloop van de verkoop allerminst aan de kostprijs der boeken toe te schrijven zijn, wél echter aan de precieuze tijd waarmee elk boek tenslotte aan de haal gaat. Toehoorders en lezers horen sprekers en schrijvers niet te betalen, zij zouden daarentegen veeleer geld moeten vragen voor het geduld dat ze in andermans uitvindzels investeren. Bovendien is een luisterend oor zeldzaam en wat schaars is, is duur.

Maar er zijn nog redenen waarom tekstmakers geen geld horen te vragen aan hun lezers, en bovenaan het lijstje prijkt beslist de regel dat de waarheid en het gouden kalf elkaars aartsvijanden zijn. In twee woorden wil dat zeggen dat een waarheid die voor geld te koop is, met het wezen van de waarheid vloekt omdat de degradatie van het Ware, het Schone en het Goede tot gemene koopwaar, aan dit heilige drietal onverwijld de doodsteek geeft.

Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven - zo zegde het de Christos, en om de waarheid in de wereld te brengen, vroeg Hij ons allerminst een tol, Hij betaalde er daarentegen voor en wel met de allerhoogste prijs van zijn eigen goddelijke leven. De logica in dit verhaal snijdt alle hout: er bestaat geen getuigenis dat meer overtuigt dan de schenking van die allerhoogste tol en derhalve wordt de waarheid op handen gedragen door wie hem op die manier verkondigen. "De prijs van het graan is uw geld; de prijs van een stuk land is uw zilver; de prijs van

een parel is uw grond; maar de prijs van de naastenliefde zijt gijzelf". En dát is evangelie. Zo klaar als een klontje is het dat wie daarentegen geld vragen voor hun woorden, niets dan leugens te bieden hebben, aangezien niemand de waarheid bezit, terwijl een natuurwet garandeert dat wie de waarheid geloven te bezitten, hem toch niet voor zich kunnen houden.

Was het niet potsierlijk toen amper een paar jaren geleden in dit land een ministerie aan een universiteit een aanzienlijke geldsom uitkeerde voor het propaganderen van de 'waarheid' van het darwinisme? Kapitalen zijn vereist voor het verheffen van scheldproza tot literatuur, voor het doen verkiezen van een crimineel tot president of voor het door het strot rammen van allerlei viezigheden die voor voedsel willen doorgaan, maar niet voor het verkondigen van de waarheid. De waarheid immers dwingt niet, hij spreekt vanzelf en hij spreekt elkeen aan; door allen die hem zoeken, wordt hij ook gewis gevonden. De waarheid is ten langen leste heel eenvoudig en aan al het ingewikkelde zit op zijn minst een geurtje.

De waarheid is wat men dient te onderwijzen, en onderwijs dat tegen geld wordt aangeboden, heet sinds de oudste tijden sofisme, wat wil zeggen bedrog. Honger naar waarheid is net zoals honger naar voedsel: de twee zijn bedoeld om genuttigd te worden en allerminst om de hongerigen naar zijn hand te zetten. Want manipuleren is wat iemand doet die spijzen achterhoudt en die de leniging van die nood voorwaardelijk maakt: hij weet dat de hongerige voedsel nodig heeft, maar hij gaat tussen de twee in staan en aldus vormt hij een obstakel dat pas oprassen wil mits de ander eerst tol betaalt. Hetzelfde doen al wie de waarheid achterhouden en hem dan vrijgeven met mondjesmaat tegen betaling. Maar wie geloven dat van die lieden waarheid te verwachten valt, zijn ziende blind: zij vragen erom bedrogen te worden.

De waarheid is niet iets dat men maken moet, want hij is geen verzinzel, hij *is* en daarmee uit. De waarheid spreekt zichzelf niet tegen want hij is één; leugens daarentegen zijn er in ontelbare hoeveelheden. Elke rekensom heeft talloze foute uitkomsten maar slechts één correcte. En elke wiskunde - bijvoor-

beeld de Euclidische meetkunde - is om die ene reden hoogst bevredigend: uit een handvol aangenomen beginselen kan quasi moeiteloos een heel universum aan stellingen worden afgeleid.

Websites die wensen gelezen te worden en die daar op de koop toe nog eens geld voor vragen, lijden aan grootheidswaan, wat zelfbedrog is, maar vooreerst ook plegen zij bedrog want zelfbedrog is een gemeen excuus. In de toekomst zal cultuur gratis zijn ofwel ophouden te bestaan, trouwens net zoals opvoeding, gezondheidszorg en kortom alles wat te maken heeft met dat heilige drietal van waar en goed en schoon. Dat lijdt geen twijfel omdat de dingen die zich doen betalen, zichzelf nooit geven - deden ze dat wel, dan hielden ze immers op rendabel te zijn. De verloningen verdringen immers de authentieke doelstellingen van de arbeid en werken ze ook tegen. Garagisten die aan de motoren van onze wagens prutsen, worden talrijker en ook apothekers die pillen slijten die niet genezen maar wel ziek maken en verslaven. Schrijvers die in plaats van te verduidelijken, de dingen eindeloos omzwachtelen en aldus onzichtbaar maken. Er is steeds meer drank op de markt die ons nog dorstiger maakt, voedsel dat ons van onze krachten berooft, desinformatie, leugen en bedrog.

In de toekomst zal cultuur gratis zijn ofwel ophouden te bestaan, maar hetzelfde lot is uiteraard ook al het materiële beschoren: huisvesting, voedsel en drank en alle producten die men maar bedenken kan. Zij zullen ofwel om zichzelf worden gemaakt ofwel ophouden te bestaan, en nu reeds wordt er aan hun wezen gepeuzeld, want ze worden zo vervaardigd dat ze snel verslijten, zodat ze keer op keer opnieuw dienen te worden gekocht. Of ze worden zo gemaakt dat ze geheel onbruikbaar zijn en dan heeft men betaald voor zuiver afval. Het is meer dan duidelijk dat in dit systeem op den duur nog slechts schijnartikelen worden geproduceerd; maar even duidelijk is het dat het geld waarmee zij dienen betaald te worden, precies omdat het die dingen representeert, uiteraard evenzeer waardeeloos zal worden. En is dat niet reeds aan de gang?⁸⁰

80 Tekst d.d. 23.01.2012.

Staken tegen de achteruitgang

Wie heeft ze nog niet gezien, de videotjes over in kastschui-ven slapende Chinese bandarbeiders die Apple-computers produceren onder massale zelfmoord veroorzakende werkdruk? In hun arbeidscontract moeten ze beloven niet de hand aan zichzelf te zullen slaan. Vele duizenden zijn ervan, ettelijke miljoenen. Miljarden mensen leven in de slavernij. Maar hoe kan het ook anders, wetende dat wij, westerlingen, bestaan bij de gratie van gemiddeld 40 tot 50 slaven per persoon?

De slavernij is van alle tijden. De Britten schaften ze af in 1833, de Hollanders in 1863, maar toen in 1884 Leopold II Congo kreeg toegewezen, zou dit land op bloedige wijze worden uitgebuit tot aan zijn onafhankelijkheid in 1960. Tot dan heerste daar slavernij met marteling, verkrachting, verminking en moord als dwangmiddelen. De zogenaamde Armeense genocide lag dan al veertig jaar achter de rug, de shoa al bijna twintig.

Het is een fabeltje dat bij uitbuiting en slavernij het ene volk tegenover het andere staat: het zijn daarentegen ongeacht welke sterkeren die gewetenloos ongeacht welke zwakkeren uitbuiten, en die aldus de evangelische woorden van Mattheüs bekrachtigen, met name dat aan al wie bezitten nog meer gegeven zal worden en dat het weinige dat de armen hebben hen nog zal worden afgenomen. Marx en Engels omschreven dit duidelijk als de klassenstrijd die de hele geschiedenis omvat. En dat uit de geschiedenis geen lessen werden getrokken, illustreert de uitbuiting van de armen door de rijken in onze huidige economie.

Kapitaalkrachtigen investeren in productiemiddelen voor het voortbrengen van goederen die dan met winst worden verkocht. De winst neemt toe naarmate de productiemiddelen minder kosten en zo moet onder meer de arbeidskost worden beperkt. Fabrikanten doen dit door de met veel inspanningen verworven sociale wetten te omzeilen: zij stellen werklui in

dienst die quasi niks kosten omdat zij hetzij illegaal werken, hetzij vallen onder wetten van achterlijke landen die (nog) geen sociale zekerheid kennen. Goedkope arbeiders worden geïmporteerd en bedrijven gaan zich in lage loonlanden vestigen. Zo verrijken de rijken zich nog meer door de armen twee keer te bestelen: een eerste keer door slavernij - het misbruiken van de nood van onbeschermden arbeiders - een tweede keer door het eigen volk te beroven van het werk dat zij immers exporteren, zodat mét onze economie het hele sociale stelsel instort.

Het wraakroepende van die hele 'onderneming' is dat de instorting van het sociale stelsel die eruit volgt, allerm minst partieel is en tevens onherstelbaar. Het gaat er immers om dat alle werk dat onder humane omstandigheden werd verricht, stelselmatig uit de handen van die arbeiders wordt genomen en wordt overgeheveld in de handen van slaven die worden uitgebuit zoals nooit voorheen. Die transactie geschiedt uiteindelijk onder het impuls van de hebzucht die immers de rijken in zijn greep heeft en die hen ertoe verleidt om hun bezit als dwangmiddel aan te wenden voor een onbeperkte uitpersing van de armen. Die hebzucht op haar beurt viert hoogtij waar zij zich niet langer hoeft te schamen omdat in deze tijden met het christendom, die ze tot de ondeugden rekent, nu eenmaal de vloer wordt geveegd.

Op papier is de slavernij afgeschaft, in de praktijk is ze nooit omvangrijker geweest dan nu. Als fabrieksarbeiders zich massaal zelfmoorden onder de opgelegde werkdruk, dan is hier niet langer van zelfmoord sprake maar van regelrechte moord. Zelfs de meest primitieve volkeren vermoordden hun slaven niet; tot in de nieuwe tijd was het altijd en overal een zaak van eer zijn slaven goed te verzorgen en wie daaraan verzaakte werd streng gestraft, zoals ook nu de dierenbeulen strenge straffen krijgen. Jammer genoeg maskeert dit medelijden met de beesten op een blijkbaar bijzonder doeltreffende wijze de meedogenloosheid die de hedendaagse mens jegens zijn soortgenoten aan de dag legt. Haast zou men de mooie uitvlucht moeten geloven dat het de bevolkingsdruk is die ons parten

speelt en die ons met paniek slaat: de angst om straks geen plaats meer te hebben op deze ineens zo klein geworden wereldbol. Een fabeltje, jazekeer, want waar hebzucht heerst, heeft men nooit genoeg.

A propos, het humaan werk wordt ondermijnd, de slavernij keert weer, en nog zijn er die oproepen om niet te staken? Die hypocrisie is in de hele mensengeschiedenis ongezien.⁸¹

Na de (eerste) staking (van 30 januari 2012)

Mondsnoerders van jan met de pet die de media bezetten, scanderen namens hem dat hij de staking doelloos vindt en afwijst!

De man in de straat is tot het inzicht gekomen, zo schudden zij het uit hun pen, dat hij schuldig is aan het failliet der hebberige bankiers die zijn spaarcenten vergokten!

Hier ligt de fout, zo klopt de arbeider zich op de holle borst: de verantwoordelijke voor de corrupte politiek, de uitlokker van de immorele economie en de veroorzaker van de casino-excessen der renteniers! Hier staat hij, koelt op hem uw woede! Mea culpa!

En in de koude ochtendmaan op het perron scanderen de werklieden: *eindelijk kregen wij het inzicht dat we vaarwel moeten zeggen aan ons eigen recht! Alle begrip hebben wij voor de nooit voldane rijken en daarom ook trekken wij graag de broeksriem aan en willen wij inleveren zodat onze leiders kunnen doorgaan met bekvechten, cumuleren en tafelen!*

Wij vragen met aandrang minder te verdienen en langer te werken, zo verklaren de uitgepersten, zodat bankiers en managers niet zonder riant uitstappremie vallen!

81 Tekst d.d. 28.01.2012.

Wij, armen, die de banken redden van 't bankroet, betonen compassie met de rijken, en als kers op de taart nemen wij, slachtoffers, nu ook nog allen samen de schuld voor het hele debacle op ons! Wij die bijna niets meer hebben, willen nu ook nog het weinige dat we overhielden, wegschenken aan de albezitters, want zij hebben nooit genoeg!

Ja, morgen reeds gaan wij in de rij staan en bieden wij hen onze diensten aan: Tien euro per uur! Wie biedt minder? Negen! Negen euro per uur! Acht! Zeven, mijnheer ginder achteraan biedt zijn diensten aan voor zeven euro per uur! Wie biedt nóg minder? Zes! Zes euro per uur voor de klus! Kom-aan! Wie biedt nóg minder?

En jawel, de toekomst van onze kinderen laat ons koud: hebben zij geen rechten meer? Des te slechter! Adieu aan de sociale wetten, het heeft toch onze tijd geduurd en dat is immers lang genoeg! Wij willen nu dolgraag rechtsomkeert naar de middeleeuwen!

Ja, zij spreken nu namens Jan met de Pet, en zij bazuinen het door radio en televisie uit: dat de man in de straat zijn rechten veracht, dat hij op zijn vakbonden spuwt en dat hij ernaar verlangt om te kruipen voor die adders op hoge hakken die gewapend met de zweep van het geld hem het bloed vanonder de nagels persen. Het was al een fikse stunt dat ze van de arbeid het meest gegeerde product op de markt konden maken, maar dit is echt niet meer te geloven, dit zal onafwendbaar het einde zijn, alvast het einde van de mens. En hoe het wezen heten moet dat ernaar snakt in 't stof te kruipen, dat zullen we dan wel zien.⁸²

82 Tekst d.d. 31.01.2012.

Armoede als eerste christelijke plicht

Blijkbaar begrijpen heel wat mensen niet waarom wereldse rijkdom dan verwerpelijk is - althans vanuit de christelijke optiek - en de katholieke clerus vormt hierop geen uitzondering.

Men geeft zich er al te weinig rekenschap van dat het bestaan in deze wereld een zaak is van macht en van geweld. Dit feit wordt echt duidelijk van zodra men opmerkt dat reeds van nature bij uitstek wie gevaarlijk zijn, zullen worden opgemerkt; zij die daarentegen helemaal geen bedreiging vormen, worden over 't hoofd gezien.

In de natuur is dit gedrag weliswaar heel rationeel: het beantwoordt perfect aan het economiciteitsprincipe en ook aan dat van het zelfbehoud, maar dat doet het koele doden van de vijand eveneens.

De zaak is dat het christendom breekt met die wet van de sterkste: zij is natuurlijk maar onmenselijk. De mens overstijgt het dier (in zichzelf): hij dient het niet na te apen zoals in de perversies van de nieuwste tijden wel eens wordt bepleit; hij dient het daarentegen naar zijn hand te zetten.

Dat de vogelen des velds, onbekommerd over zaaien en maaien, toch beter getooid zijn dan wie dan ook van ons, illustreert slechts de zorg van de schepper voor al datgene waarvoor men hem blindelings vertrouwen moet.

In de wereld is erkenning oorspronkelijk meestal angst voor bedreiging en gevaar. Wat gevaarlijk is, is voor het eigen leven van belang en het belang van het gevaarlijke is derhalve net zo groot als het eigenbelang. Zo worden wie gevaarlijk zijn erkend zoals men ook zichzelf erkent. Wie een bedreiging voor een ander vormt, dwingt immers erkenning van die ander af op straffe van zijn ondergang en die vorm van erkenning is dan ook in het geheel niet bewonderenswaardig, hij is natuurlijk afgedwongen, rationeel, berekend, en daarmee uit. Het dierlijke wordt pas overstegen waar men de ander erkent om wie hij

is, en niet omdat hij een bedreiging vormt. En dat humaan gedrag snijdt uiteraard pas hout waar men de ander ziet als medeschepsel, en waar men dus de schepper - God - erkent. Zonder God kan de mens het dier niet overstijgen; zonder God achten mensen zichzelf god, en vechten zij onder elkaar uit wie de oppergod zal zijn. En uiteraard is een oppergodschap dat door de sterkste buit gemaakt wordt, de tirannie bij uitstek. De erkenning van de ander omwille van hemzelf kan niet bestaan zonder het godsgeloof.

Een humaniteit wars van alle godsgeloof is mogelijk, maar zij kan slechts wederzijdse erkenning op grond van berekening en van conditionering zijn, als het ware in een solidariteit waarin men het eigen 'ik' slechts 'overstijgt' om het te kunnen verzekeren en dus om het nog sterker te maken dan het was. Niet een liefde eigen aan kinderen onder het gezag van ouders, maar een koele, afgesproken eendracht met het oog op nog meer macht, vormt er de motor van. Precies zoals de motor van de economie die daaruit volgt, niet het goed is van de ander dat men wil bewerken, doch slechts het eigen voordeel dat in het spel der concurrentie of der onderlinge tegenwerking wordt beoogd. De discrepantie tussen de subjectieve bedoeling (elkeen wil individueel voordeel halen) en het objectief bereikte doel (het ganse volk vaart daar wel bij), is de sociale truuk bij uitstek, de geniale hefboom waarop, alle natuurlijke egoïsme ten spijt, de objectieve samenwerking berust en de totstandkoming van een solidaire humaniteit. Maar nogmaals: de vormen van erkenning die dit geheel dragen, worden bepaald en uiteindelijk ook begrensd door eigenbelang: zij overstijgen het dierlijke niet.

De kloof tussen wat men bedoelt (het eigenbelang) en wat men bereikt (het gemeenschappelijke belang) wordt gedicht door een sociaal systeem dat zichzelf dankt aan, maar ook verraadt in een weerspiegeling van die kloof in haar geplogenheden waaruit de leugen onwegwerkbaar is. Activiteiten die feitelijk bedoeld zijn voor het eigenbelang, dienen zichzelf in de gemeenschap aan te prijzen als zaken die het belang van allen ten goede komen, terwijl dat eigenbelang tegelijk wel nog getole-

reerd moet worden in de gedaante van de winstmarge, die niet een randverschijnsel is, maar wel de eigenlijke motor van het economische gedrag. Die kloof is er uiteraard ook tussen, enerzijds, het loon dat men opstrijkt voor zijn werk en, anderzijds, de geleverde prestatie als zodanig: er is hard laabeur dat onderbetaald wordt en er zijn lieden die zichzelf riante vergoedingen toekennen om helemaal niets te doen. De tegendoelmatigheid of de contraproductiviteit waarover Ivan Illich heeft geschreven, is de keerzijde van dit systeem dat aldus gedoemd is om zichzelf op te heffen: het louter humane met een eendracht die omwille van de macht wordt beoogd en die stoelt op solidariteit als berekende samenlevingsvorm, ontmoet bij uitstek in die tegendoelmatigheid zijn grenzen.

Wereldse rijkdom is verwerpelijk omdat het kopen een opeisen is waaraan het krijgen en het danken niet alleen vreemd zijn maar door de koopact tevens worden verkracht. Wat God aan zijn schepselen aanbiedt op de akkers, wordt in beslag genomen en verkocht, wat wil zeggen dat men het zich toe-eigent middels macht, dat men het aan anderen middels geweld ontnemt, en dat men het pas aan die anderen, die het nodig hebben, teruggeeft... als zij betalen, wat wil zeggen: als zij het op hun beurt gaan opeisen. De verkrachting van het geven en het nemen berust in het onmogelijk maken ervan: op straffe van de totale armoede wordt men gedwongen om mee te werken aan een onmenselijk systeem dat op geweld berust.

Verzet tegen die onmenselijkheid wordt dan ook door armoede gekentekend, zoals ook Christus' verzet tegen het kwaad zijn hele verschijning tekende tot het onuitwisbare beeld dat wij van de Godmens hebben. Onuitwisbaar, tenminste zolang er martelaarschap bestaat: de persoonlijke weigering van een goddeloos bestaan.⁸³

83 Tekst d.d. 13.07.2010.

Naar andere vormen van samenleven

De onmenselijkheid aan de winnende hand?

*"De normale doorsnee-mens wenst zijn buurman niets kwaads toe. Hij verlangt rijkdom, welvaart. Hij verlangt echter geen armoede van zijn naaste. Desondanks schaadt hij zijn naaste voortdurend, want in de huidige organisatie betekent welvaart van de een altijd armoede van iemand anders. Wat de een wint moet de ander verliezen. Het streven van een ieder gaat niet naar gemeenschappelijke arbeid, maar naar persoonlijke winst", aldus Frederik van Eeden in paragraaf 13 van zijn *De geestelijke verovering der wereld*, een tekst uit 1933.*

Op een duidelijkere manier kan men niet zeggen dat rijkdom is zoals een taart te verdelen. In een kapitalistische wereld die drijft op concurrentie wordt de taart niet verdeeld, maar ligt zij te grabbel voor wie er het rapst bij zijn. Concurrentie zou een gezonde onderlinge wedijver moeten zijn, zoals het voorvoegsel 'con' (van 'com') suggereert, dat immers 'samen' betekent: een wedijver met als doel het beste uit alle deelnemers te halen. Maar in de praktijk is concurrentie gewoon een ander woord voor het recht van de sterkste.

De uitdrukking 'recht van de sterkste' is in feite een *contradictio in terminis* omdat de wet van de sterkste geen andere rechten kent dan deze die men zich toe-eigent met geweld. Vandaar heeft de wedijver in een concurrentiële economie in wezen geen menselijk karakter en kan het doel dat haar zou moeten rechtvaardigen slechts een leugenachtig alibi zijn. Als menselijkheid wordt gekenmerkt door medemenselijkheid, dan brengt concurrentie niet het meest menselijke naar boven maar daarentegen datgene wat het eigen belang kan dienen.

Omdat de rijkdommen van de aarde beperkt zijn, zal wat de ene teveel heeft, het gebeurlijke tekort van de ander betekenen. In een humaan perspectief wil dat zeggen dat de verantwoordelijkheid voor de menselijke noden een gedeelde kwestie is: voor de nood van de ene moet de ander verantwoording afleg-

gen; het recht van de ene is de plicht van de ander; het tekort van de ene is het teveel van de ander. Een systeem van concurrentie staat de menselijkheid *a priori* tegen omdat het nastreven van de eigen winst onvermijdelijk gepaard gaat met het zoeken van de nederlaag van de tegenstrever, wat bezwaarlijk kan harmoniëren met de wil om voor de ander zorg te dragen. Waar in een concurrentieel systeem sociale zekerheid wordt ingebouwd, kan het derhalve slechts de zorg betreffen om de aan gang zijnde concurrentie te continueren, wat iets heel anders is dan de naastenliefde. De arme wordt in stand gehouden omdat hij voor de rijke onontbeerlijk is.

Tot de beperkte rijkdommen van de aarde behoort onder meer en in feite in de allereerste plaats het nageslacht, en zo zegt en zingt men alom ook dat onze kinderen onze grootste rijkdom zijn, terwijl ook die rijkdom noodzakelijk beperkt zal wezen. Omdat humaniteit een eerlijke verdeling van de rijkdommen der aarde vereist, mag ook inzake het recht op een nageslacht niet gediscrimineerd worden.

Het systeem van onderlinge concurrentie tussen mensen is per definitie onbegrensd, en zo wordt het ook geïntroduceerd in wat men de wereld van de 'pre-mensen' kon noemen: het ene genetische materiaal gaat als het ware een wedloop aan met het andere, maar dan wel in wedstrijden waarvan de regels worden bepaald door een overkoepelende wereld waarin de maatstaven feitelijk onmenselijk zijn. De onmenselijkheid van het recht van de sterkste wordt dan als het ware in de genen van een volk of van de hele mensheid ingebouwd als ideaal, en wat niet beantwoordt aan het vereiste criterium, wordt de toegang tot het bestaan ontzegd, en dus al van voor er sprake kan zijn van daadwerkelijke wedijver.

Het recht van eenieder op een nageslacht kan niet worden gerespecteerd in een concurrentiële economie omdat verwacht wordt dat 'zwakkere' kinderen de levensnoodzakelijke winsten zullen kelderden. Onvermijdelijk zal zwakheid met menselijkheid worden geïdentificeerd, wat dan moet resulteren in de verdere marginalisering van het menselijke.

Deugdzame wedijver?

Het menselijke lijkt niet verenigbaar met het concurrentiële terwijl, anderzijds, het totaal verdwijnen van elke wedijver een lethargie voedt die aan het leven alle nieuwheid onttrekt, zoals in de stervende vormen van het socialisme. Er moet dus worden uitgekeken naar een methode welke toelaat dat die twee - menselijkheid en concurrentie - kunnen co-existeren.

Tot dusverre bestaat die methode ook, zij het binnen de goed afgebakende grenzen van een spel, met name als datgene wat wij kennen als de sport. Tenminste daar waar het gaat om nog 'sportieve' takken van de sport: sporten die vooralsnog gevrijwaard bleven van de onmenselijke wedijver die uiteindelijk corrupteert; spelen die nog echt 'sportief' zijn.

Het is niet zo eenvoudig om sportiviteit te definiëren maar nog veel moeilijker blijkt het om haar ingang te doen vinden in het maatschappelijke leven, vooral dan omdat sportiviteit niet te simplificeren valt tot de bereidheid om zich aan afgesproken regels te houden. Sportief zijn omhelst het zich voegen naar afgesproken regels maar het is ook veel meer dan dat alleen, aangezien zelfs in een onmenselijk concurrentieel systeem regels moeten worden gevolgd, vaak tot in het absurde. Er is duidelijk een substantieel onderscheid tussen, enerzijds, sportiviteit en, anderzijds, wat mensen doen als zij bijvoorbeeld middels advocaten regels volgen en hanteren om de eigen rechten te vrijwaren. Paradoxaal genoeg heet het soms sportief als men tegen de regels ingaat, met name als die niet stroken met een 'gevoel' voor wat recht en krom is. En dan begint maar pas de discussie over de legitimiteit van dat rechtvaardigheidsgevoel, want net zoals het gevoel voor schoonheid, blijkt het onzelfstandig en intercultureel verschillend.

Het lijkt er dan sterk op dat het behoud van een gezonde portie wedijver en tegelijk het aan banden leggen daarvan, een evenwichtsoefening is welke doet denken aan de Helleense deugden: zij bevinden zich volgens de leer van Plato immers elk in het midden tussen twee extremen, zoals bijvoorbeeld de dap-

perheid die zich noch aan de lafheid noch aan de roekeloosheid bezondigt.

Het recht van het weerloze

Over rechten kan men pas spreken als men het zogenaamde recht van de sterkste laat varen en als men ruimte geeft aan andere troeven naast die van de sterkte. Brute kracht, als geweld, is één zaak, maar ook de schoonheid herbergt een kracht, subtieler doch niet per definitie krachtelozer dan de eerste, en soms veel sterker. De kracht van de waarheid kan het natuurgeweld overtreffen en er zit kracht in de kunst en in nog vele andere zaken die zich daarom niet direct laten benoemen. Maar ook in de zwakte huist een kracht, soms zo groot dat zij elk ander geweld met zijn grenzen confronteert, zoals de zwakte van een weerloos kind, of die van de oprechte goedheid. Al die krachten dienen te worden erkend, wil men het beste dat het leven te bieden heeft, niet fnuiken; zij wedijveren onderling immers niet, zij vullen elkaar aan omdat zij zo sterk verschillen. Als mensen er maar in slaagden om deze krachten bijvoorbeeld als engelen te beschouwen aan wie wij een voorbeeld konden nemen, dan was er misschien ergens enige hoop op een nieuwe en een meer humane vorm van samenwerking die de wedijver naar de middeleeuwen verwees.

De weg als doel

Misschien is het resultaatgerichte denken wel de grote oorzaak van de verwording van de menselijke samenwerking tot een wedloop welke uiteindelijk slechts één winnaar toelaat, wat betekent dat, op die ene na, allen daar verliezers zullen zijn. Dat resultaatgerichte denken is teleologisch, doelgericht en eigen aan een welbepaalde vorm van geloof, die o.i. echter niet verward mag worden met de oorspronkelijke christelijke ethiek. Het naar een eschaton gerichte denken dat alles in functie van een ultieme uitkomst beschouwt, is in hetzelfde bedje ziek als het historicisme in al die politieke systemen welke het geluk van alle generaties in feite opofferen aan dat van de allerlaatste die dan de hemel op aarde zal beleven. Het is immers allang een schromelijke illusie gebleken dat het zich

opofferen van vele generaties aan een uiteindelijk ideaal nakomelingschap, op enige dankbaarheid of zelfs maar goedkeuring zou kunnen rekenen van diegenen die er door bevoordeeld worden. En stilaan lijkt ook het besef te groeien dat ontwikkeling een doel op zich kan zijn: niet het zaadje is het eindproduct van de boom, evenmin de bloesem of de appel, laat staan het geld dat hij opbrengt op de markt. Zaad, bloesem en appel zijn stadia in een cyclus die begin noch einde heeft. Niemand kan zinnig zeggen dat de kip er is omwille van het ei of omgekeerd, er bestaan slechts cycli met talloze stadia en daarmee moeten wij vrede leren te nemen. Het geloof in een eschaton, een uiteindelijke 'uitkomst', lijkt hoe langer hoe meer een bedrog waarvan de bittere smaak alleen aan de winnaar niet te beurt valt. De wil om persoonlijk de anderen te overwinnen is dan ook wat opgegeven dient te worden in functie van die andere aanpak, die misschien wel veel meer vervulling schenkt aan het bestaan.⁸⁴

Schuldeloosheid als bewijs van schuld

Er bestaat een extreem linkse organisatie die de slogan hanteert dat bezit diefstal is. Een beetje bij het haar getrokken, zo mag men wel zeggen en, in tegenstelling tot een mogelijke schijn, allerminst christelijk. Immers, het christendom zegt wel dat men zijn bezittingen met de armen moet delen, maar het zegt ook dat men niemands goed mag begeren, wat dus betekent dat daar wordt erkend dat men terecht aanspraak maakt op eigen bezittingen. Bezit is geen diefstal, maar in een christelijke en zelfs in een louter humanistische context kan ook worden gezegd dat wie tevéél bezitten, verantwoordelijk zijn voor wie tekorten lijden, heel eenvoudig omdat onze rijkdommen beperkt zijn.

84 Tekst d.d. 10.03 en 17.04.2011.

Voedsel en ook alle andere goederen ter bevrediging van de menselijke noden zijn niet onuitputtelijk voorhanden: zij dienen eerlijk te worden verdeeld. Waar bepaalde mensen teveel hebben terwijl anderen gebrek lijden, is de kans groot dat de verdeelsleutel oneerlijk is, en dan lijkt het er wel op dat daar de rijken de armen bestelen. Hoe dan ook getuigt een overdreven luxueus bestaan in een land waar armoede troef is, niet van veel tact, om het op zijn allereerst te zeggen. Omdat inmiddels de wereld één groot dorp werd en omdat zowat de helft van de wereldbevolking nog steeds gebrek lijdt, zit er aan luxe sowieso een geurtje.

Dat rijkelui vandaag beschuldigd kunnen worden van oneerlijkheid, is in een heel ander daglicht eigenlijk een wat paradoxale situatie, want het aantrekkelijke van de rijkdom schuilt voor een groot deel precies in het kunnen etaleren van zijn schuldeloosheid, aangezien het recht dan toch verhindert dat niemand in een overvloed kan leven terwijl hij schulden heeft. Het kapitalistische bestel draait op basis van concurrentie en een vrije markt, en geldelijke winst staat in de navenante economie zowat het allerhoogst aangeschreven. Wie winst maakt, kan uiteraard goed leven en hij onderscheidt zich op dat vlak dan ook van de verliezers; meer bepaald doet hij zich opvallen door een meer dan gewoon verteer en hij koopt statussymbolen waaraan men zien kan dat hij rijk is en dus helemaal geen schulden heeft, wat hem als het ware tot een 'heilige' maakt volgens de normen van het gouden kalf.

De burger die goed boert, wil ook graag laten zien dat hij geen schooier is, en dat kan hij alleen door de tering naar de nering te zetten. Hij wordt verplicht om uit te geven wat hij heeft verdiend, alvast wanneer hij mét zijn verdiensten, zijn schuldeloosheid aan anderen wil kenbaar maken. Edoch, omdat in het heersende bestel verdiensten feitelijk bijna uitsluitend in de gedaante van geld of andere bezittingen zichtbaar worden, zal wie verdiensten heeft tegelijk diegene zijn die men met de vinger wijst waar zijn medeburgers armoede lijden. Moet men dan niet besluiten dat het heersende bestel iets bijzonder bedrieg-

lijk heeft? Iets dat zozeer onwaar is dat het zelfs het redelijke denken daarover corrumpeert?⁸⁵

Smeren ze ons kanker aan?

Als er ineens minder kauwen zijn, dan worden deze prachtige vogels wettelijk beschermd. Zijn er na een tijdje weer 'teveel', dan mag men er op schieten. Wat gewoonlijk moord heet, is in andere tijden een noodzakelijk kwaad, een plicht en soms zelfs een vermaak. Men kan er zo verslaafd aan raken dat bij gebrek aan levende doelwitten, alras wordt overgestapt op kleiduiven om de hoge 'nood' te kunnen lenigen: de 'nood' om te doden.

Niet alleen vogels worden uitgedund maar bijvoorbeeld ook konijnen, en daartoe werd een dikke halve eeuw geleden in Australië myxomatose ingevoerd: een heus pokkenvirus, bedoeld om de konijnenplaag daar in te dijken. Door muggen of vlooien besmette, ongevaccineerde konijnen, kunnen vervolgens ook elkaar besmetten, en zij ontwikkelen tumoren die hen in negen van de tien gevallen fataal worden.

Dieren en planten worden uitgeroeid maar ze worden ook geteeld en veredeld en uiteraard gaan die twee bewerkingen hand in hand. Varkens, runderen en schapen worden gedomesticeerd en verzorgd, als waren zij onze eigen kinderen; ze hoeven niet naar school, ze zijn bestemd voor de stoofpot. Helemaal geen gewetenswroeging daarbij van onzentwege: met veel smaak en culinaire franjes knagen wij de botten van onze leefgenoten af. Zij worden verzwoegen en verteerd door de zuren die onze ingewanden vullen. En gelukkig kunnen wij niet zien wie wij eigenlijk echt zijn, vanbinnen, want alles wat wij zijn, zit gelijk een glimmende worst keurig in een vel verpakt. Schoonheid, zo placht een professor uit lang vervlogen tijden het te zeggen, is slechts een vel dik. Maar we dwalen af.

85 Tekst d.d. 19.04.2011.

Het 'teveel' aan kauwen drukt een eigenschap uit, niet van een kauw doch van een hoeveelheid. Een teveel is een verfoeilijke eigenschap, het is een tekort, een ziekte haast. Een teveel kan verholpen worden door het aantal waar het om gaat, in te perken, precies zoals een tekort verholpen wordt door het betreffende aantal te doen toenemen. Dat laatste gebeurt door de kweek aan te moedigen, het eerste door de kweek te dwarsbomen of, als het snel moet gaan, door een aantal exemplaren te vernietigen.

Andermaal is het niet de kauw, het konijn of wat dan ook dat gevisieerd wordt wanneer men het over bijvoorbeeld overbevolking heeft; het gaat louter om de oplage, het aantal exemplaren. Men moet geen duizend boeken drukken als men er slechts honderd kan verkopen en zo ook moet men geen tien konijnen houden als men voor amper drie te eten heeft. Dat doet niets af van de waarde van het boek in kwestie of van die van het konijn en het is ook niet jammer voor de niet geproduceerde exemplaren aangezien zij er nooit waren. Het ware enkel zonde indien een overschot dat zonder lezers bleef, veroordeeld werd tot de versnipperaar; het ware jammer indien zeven konijnen omkwamen door gebrek aan wortels.

Wie een grasperk heeft waarop zij konijnen houdt en ook een moestuintje met wortels, die kan berekenen voor hoeveel konijnen zij voldoende wortels kweken kan, zodat er geen verspilling hoeft te zijn, noch van wortels, noch van konijnen. En hetzelfde geldt voor boeken en lezers, voor kauwen en voor nog honderdduizend wezens meer. Maar of er morgen teveel mensen zullen zijn, kan men niet weten. Malthus voorspelde een teveel, maar hij kreeg ongelijk: tegen de tijd dat de explosie der bevolking daar was, kwam ook de industriële revolutie, die met een explosie van levensmiddelen alles dan toch nog binnen de perken hield.

Zegt men niet te gauw dat er overbevolking is, en praat men dat gezegde niet klakkeloos na zoals ook papegaaien doen, omdat het nu eenmaal aan de orde is om die dingen te beweren, geheel afgezien van het feit of zij ook nog waar zijn? Het wordt gezegd dat de mens afstamt van de aap, dat het heelal

ontstaan is uit de 'big bang', dat Onze-Lieve-Heer verrezen is, dat er nog miljarden met mensen bevolkte aardes ronddraaien in onze melkweg en dat de tijd onomkeerbaar is. Al die dingen worden gezegd en vervolgens nagezegd terwijl men zich eigenlijk zelden of nooit lijkt te bekommeren om de vraag of zij wel waar zijn, of zij wel waar kunnen zijn.

In deze tijd is het darwinisme hier vanzelfsprekend geworden, net zoals de katholieke theologie dat in de middeleeuwen was. Zoals de middeleeuwer zich meestal geen vragen stelde bij zijn theologie, zo ook slikt de burger van vandaag met gemak het verhaal van de vele aardes vol met leven, en waarom dan ook niet dat van de ufo's en de door ufonauten ontvoerde lieden? Wee hem die het liedje van de dag niet zingt: op de brandstapel zal hij belanden! Maar wij dwalen andermaal af.

Of er echt overbevolking is, weet men niet alleen niet; het is een zaak die men gewoon niet kán weten. Vandaag is er nog genoeg te eten voor iedereen maar morgen kan een uitbarsting op IJsland de ganse aardbol hullen in een nacht die jaren aanhoudt, met voedselschaarste tot gevolg en grote sterfte bij mens en dier, en dat zou overigens lang niet de eerste keer zijn. Maar wie kan zo'n uitbarsting voorspellen? Wie kan derhalve zeggen: nu is er spijs en drank voor iedereen? En stel dat men nu zegt en nazegt dat er de helft teveel zijn van onze soort en dat wij ons verplichten om ons te halveren. Dan kan een griep die door de luchten waart in amper een paar maanden de mensheid in die mate reduceren dat het eeuwen vragen zou om weer het peil van heden te bereiken, en misschien was zo'n reductie wel fataal. Men hoeft met andere woorden zo'n geniale griep die alles in balans zal brengen, helemaal niet uit te vinden.

De mond vol heeft men vandaag over overbevolking, reeds staan er ontelbare wereldredders op die geniale vondsten opdissen om de kweek af te remmen, maar de waarheid is dat men niet weet wat men daar zegt, en dat menigeen zich al verlustigt in het snoeiwerk: gedaan met de kleiduiven, eindelijk wordt de jacht geopend op échte vogels! Want welke jager krijgt de kriebels niet van alleen al de gedachte aan een vogel

van wie de hoge vlucht onmiddellijk na een schot van hem verandert in een dodelijke val? Een vogel of een ander dier dat vliegt of zwemt of alleen maar loopt, 't is eender.

Natuurlijk hoort men niet te zeggen dat men ons kanker aansmeert, men hoort ook niet te zeggen dat tandartsen ons gebit vernielen, om nu maar iets te zeggen. Het is waar dat de fluor in de tandpasta dezelfde is als deze die de botten van de beesten in de weide aantast als die uit een fabrieksschoorsteen ontsnapt, en wel in die mate dat de herkauwers in geen tijd door de knieën gaan. Maar dat betekent niks, zeggen de kenners. Tandem waarin een gaatje zit, veroordelen zij genadeloos tot het onherroepelijke lot der trektang, ofschoon er heel wat mensen zijn die ondervonden dat hun tanden, ofschoon gatenrijk, zich steeds spontaan herstelden. Vanzelfsprekend hoort men niet mee te heulen met die linkse meute die scandeert dat de geneeskunde ons ziek maakt, ook al blijkt dat er beduidend meer hartpatiënten wonen in de buurt van hartklinieken, nierlijders nabij nierklinieken en mensen met een slechte lever in de buurt van leverdokters. Er zijn er zelfs die het gerucht voeden dat artsen van vandaag hun patiënten zo lang aan allerlei onderzoeken onderwerpen totdat die hen fataal worden.

Wat betreft dit laatste dient men er op te letten dat het ten strengste verboden is om onschuldige mensen van moord te betichten en die verdachtmakingen zijn des te erger als zij medici viseren: mensen die hun leven in dienst stellen van het algemeen belang en die door overwerk de eigen gezondheid schaden om de onze te kunnen redden, ook als wij die eigenhandig en zonder remmen ondermijnen met levenslang gewetenloos vreten, drinken, roken en nog anderssoortig brassen. Als zij een röntgenplaatje maken, wees maar gerust, is dat een berekend risico: de stralingsdosis die zij toedienen is vergelijkbaar met de jaardosis die wij van nature krijgen, en zij zullen u verzekeren met de hand op het hart dat het dus helemaal geen kwaad kan als men jaarlijks slechts één plaatje neemt, bijvoorbeeld van de longen. Het zijn zonder meer lomperiken die hun huisarts opzadelen met de vraag hoe zo'n dosis straling in amper één seconde toegediend dan eenzelfde onschuldig effect

kon hebben als wanneer hij gespreid werd toegediend over de tijdspanne van een jaar, ongeacht de nuchter klinkende vergelijking met de gemiddelde jaardosis alcohol die ons zonder twijfel onmiddellijk doodde indien wij die in één teug verzwolgen. Misschien voegen zij er zelfs aan toe dat een zogenaamde scan gelijk is aan tweehonderdvijftig dergelijke onschuldige plaatjes, en dat het bewezen is dat de kans op kanker door zo één scan gelijk is aan tenminste één op tachtig, wat dan een 'berekend risico' heet. Twee scans en men heeft al één kans op veertig om in de prijzenpot te vallen. Vier scans, één op twintig; acht scans, één op tien. Twintig scans en wij hebben al één kans op vijf dat wij bezwijken aan een ziekte nota bene opgelopen door het preventieve onderzoek. En als die foto's ons echt zo schaden, dan zullen de cijfers nog huiveringwekkender zijn: een reeds verzwakt systeem herstelt immers veel lastiger de balans na elke volgende ionisatie.

Elk groot en gevaarlijk kankergezwel is ooit klein geweest, zo drukte het een onderzoeker uit, maar of een kleintje groot zal worden blijft wel zeer de vraag. Gezwelletjes hebben wij allemaal en meestal genezen die: ze plagen ons een maand of drie en als zij niet langer aandacht krijgen, trekken zij weer weg. Ofwel wreken ze zich door ostentatief de gladde huid te gaan ontsieren op een plaats waar niemand er nog naast kan kijken. Zij halen vaker en veel vaker fratsen uit dan dat ze ons ook echt belagen en hen negeren blijkt ten langsten leste misschien nog het beste wat men ermee kan doen. Wij hadden ooit een buurman die een gezwel had aan een oog, het groeide naar beneden helemaal tot in zijn hals en zo zat hij aan zijn hek op straat te kijken met het nog resterende oog naar de allerlaatste paarden die de kar ten kouter trokken - hij werd honderd jaar toen zijn lodderoog hem velde. Enkele huizen verderop woonde een vrouw van wie de buik echt op een pin ging staan en toen zij vijffennegentig geworden was, is zij gestorven aan die pinnebuik. Mijn overbuurvrouw daarentegen die zich preventief liet screenen ofschoon zij niet 't geringste knobbeltje gewaar werd op haar borsten, bleef in de behandeling nadat men haar verteld had dat zij kanker had en sterven zou als zij de chemo en de stralen afwees. Hetzelfde lot onderging haar zus-

ter die zich preventief de beide borsten af liet zetten, toen zij daarop kanker aan de eierstokken kreeg. Stoute tongen zeggen dat wie de ziekte overleefden, helemaal geen reden hebben om gerust te zijn: de kans dat een gezwel terugkomt, is dan immers nog groter dan voordien, om voor de hand liggende redenen. Want de oorzaak van de kanker wordt niet weggenomen, terwijl de therapie 't gestel zozeer verzwakt dat de vatbaarheid voor de kwaal slechts toeneemt, als het vergif dat men te verwerken krijgt alsook de ongehoorde dosis röntgen niet al voor een gewisse snelle dood garant staat.

Vreemd is het wel om zien hoezeer het aantal borstkankers is toegenomen sinds de gratis screening in het leven werd geroepen. Die preventieve aanpak was ons al bekend van de prostaatgevallen, maar intussen werd bewezen dat hij alvast met betrekking tot prostaatcancer volkomen faalt. En sinds de twijfels omtrent het onderzoek der borsten alom de krantenkoppen haalden, werden zogenaamde sensibiliseringscampagnes op touw gezet met gratis onderzoek van huidvlekjes. In geen tijd is het aantal huidkankers dan ook gaan pieken, zodat een ziekte waarvan hier tien jaar geleden helemaal geen sprake was, vandaag één op de zes westerlingen met de dood bedreigt.

Neen, men mag niet overdrijven. Maar wie kent intussen niet de brieven door met de eed van Hippocrates bezworen artsen aan Himmler geschreven - de brieven met spitsvondige voorstellen om mensen buiten hun eigen medeweten om steriel te maken met de zogenaamde röntgenkastratie? En dan hebben we nog niet gerept van de brieven van de hand van voorbeeldige specialisten met voorstellen van te leveren tuigen voor een propere, snelle en discrete massavernietiging door vergassing. Die brieven dateren van amper zeventig jaar geleden, en zij werden ook in de praktijk gebracht: een heuse genocide volgde, met meer dan zes miljoen slachtoffers. En de Nazi's zijn lang niet de enigen die dit pad op gingen, alle totalitaire dictaturen zijn in datzelfde bedje ziek. En er zijn er die zeggen dat de democratie misschien nog het meest totalitaire regime is van allemaal, omdat zij gedijt in het kapitalisme, een systeem

dat sowieso de meest biedende of de kapitaalkrachtigste aan de macht brengt: de beste vriend van het gouden kalf.

De mens gelooft dat hij de gang der dingen naar zijn hand kan zetten. Vandaag is het exact 100 jaar geleden dat de Titanic verging, het megalomane schip dat voer onder het motto 'unsinkable'. De eerste wereldoorlog duurde vier jaar en maakte met fortuinen aan moderne bommen en granaten tien miljoen slachtoffers; op het eind van de oorlog deed een onooglijk griepvirus het Westen aan, het kostte niets, en in geen tijd doodde het honderd miljoen mensen. De geneeskunde beijvert zich om ziekten te bestrijden, maar dat betekent paradoxaal genoeg dat zij de zieken zelf in leven houdt. Leeghoofden aan de macht kunnen kennelijk dat onderscheid niet maken tussen ziekten en zieken, en zij menen dat zij de natuur een handje moeten helpen. Ze hebben het altijd en overal al gedaan, die onbenullen met macht, rijk en dom, in de overtuiging dat zij de wereld vooruit hielpen en dat ánderen niet in staat waren hen hierin te volgen, en daarom probeerden ze hun stomiteiten ook voor elkeen te verbergen. Concentratiekampen, streng bewaakt en aan het oog onttrokken. Massamoorden in kelders, massagraven diep onder de grond in de bossen. En zonder twijfel is ook die tactiek van het verbergen geëvolueerd en werd hij gesofisticeerd. Stoute tongen reppen over moord verhuld als medische hulp. Het heeft weliswaar bestaan in die krankzinnige regimes, lang geleden en ver van hier...⁸⁶⁸⁷

86 <http://www.knack.be/nieuws/gezondheid/kanker-beschermt-tegen-alzheimer-en-omgekeerd/article-4000085629325.htm> Deze link leidt naar een artikel uit Knack met een onderzoeksverslag. Men vond dat kankerlijders minder kans hebben op Alzheimer en omgekeerd. De verklaring is simpel: dit bevestigt gewoon wat hoger wordt gezegd. Immers, wie Alzheimer heeft, denkt er niet meer aan zich voor kanker te laten screenen en omgekeerd, want men heeft dan al de handen vol, men heeft zijn part al gehad. En wie niet onderzocht wordt voor bvb. kanker, krijgt ook niet het stempel van kanker te hebben en wordt niet behandeld... of overbehandeld...

87 Tekst d.d. 04.04.2012.

De Verenigde Staten van Amerika, een kapitalistisch bolwerk

De huidige V.S. tellen 50 staten (plus het district Columbia) waarvan er twee apart liggen: Alaska (de grootste staat, geheel Noord-Westelijk gelegen en in 1867 gekocht van de Russen) en Hawaï (gelegen in het midden van de Stille Oceaan, dat sinds het Amerikaans territorium werd in 1898, van het toerisme begon te leven en uiteindelijk toetrad tot de V.S. in 1959), alsook een aantal andere eilanden. De V.S. staan op nummer drie voor zowel het aantal inwoners (310 miljoen) als voor de grootte in oppervlakte (9,6 miljoen km²). Hier volgt een heel summiere historiek van Uncle Sam.

520 jaar geleden geloofde Christoffel Columbus aan te meren in Indië, terwijl hij in feite het Amerikaanse continent ontdekte. Of herontdekte, want de Vikingen waren daar al vijfhonderd jaar eerder, maar zij hadden geen enkele invloed. Amerika bleek bewoond door volkeren die daar zeer waarschijnlijk belandden, misschien wel 40.000 jaar geleden, via de Beringstraat, de zee-engte die het Amerikaanse continent van het Aziatische scheidt, meer bepaald van de uiterst Noordoostelijke vleugel van Aziatisch Siberië. En omdat Columbus dacht dat hij in Indië strandde, noemde hij de Amerikanen 'Indianen'.⁸⁸ Naar Columbus werden de hele V.S. aanvankelijk *Columbia* genoemd en die naam komt nog steeds voor als het district Columbia alsook in de benaming van de hoofdstad van de V.S., *Washington District Columbia* of *Washington D.C.*, waarbij deze specificatie verwarring moet vermijden met de staat Washington in het Westen van de V.S.⁸⁹

Helemaal in het Noorden zijn er de Inuït of de Eskimo's, die kajakken bouwden, iglo's, hondensleeën en harpoenen voor de

88 Een kaart met de verschillende Indianenstammen in Noord-Amerika, vindt men hier: <http://www.indianen.eu/kaartstammen.htm> .

89 http://nl.wikipedia.org/wiki/Washington_D.C._

jacht op zeezoogdieren. Meer Zuidelijk joegen de Indianen op rendieren. Ze hadden primitieve maar efficiënte jachttechnieken: ze dreven kuddedieren in afgronden om ze daar dan af te maken of ze staken bossen in brand om zo het wild in het nauw te kunnen drijven. Er was uiteraard ook nog de visvangst en men bouwde boten van 20 meter lang voor de jacht op walvissen. Maar vele Indianen waren landbouwers (die overigens vandaag nog altijd boeren) die pompoenen teelden, maïs, bonen, knolgewassen, maniok, zonnebloemen, katoen en tabak. Enkele van die gewassen zijn Afrikaans en moeten daar wel via Azië beland zijn.

De Indianen kenden een kastensysteem met religieuze leiders, een middenklasse en slaven. Reeds omstreeks de zeventiende eeuw vormden de verschillende volkeren federaties. Men bracht mensenoffers omdat mensenbloed beschouwd werd als het allerkostbaarste, en het waren dan ook edellieden die geofferd werden. In feite verschillen die religies hierin niet wezenlijk van het christendom, aan de andere kant van de wereld.

De volkeren aan de grote meren ontgonnen koper en men verhandelde ook producten zoals mica (een mineraal) en obsidiaan (een vulkanisch glas). Ook zilver en... goud. In feite was het de goudkoorts die de Europeanen naar Amerika dreef. Engelsen, Nederlanders, Fransen en Spanjaarden sloten allianties met de Indianen om zich daar te kunnen vestigen, ze vormden kleine nederzettingen en zo ontstonden handelsbetrekkingen tussen Amerika (Nieuw Nederland en *New England*) en Europa. Op de plantages van de Engelsen, de Nederlanders en de Fransen in de V.S. werden negerslaven ingezet, hetgeen door de kerk (maar niet door alle christenen) werd goedgepraat middels de Oudtestamentische vervloeking van Cham. De slavernij zou duren tot aan de Amerikaanse burgeroorlog in 1863⁹⁰ en intussen vochten de kolonisten onderling verschillende oorlogen uit. In 1750 waren de Indianen nog in de meerderheid, er waren amper 250.000 Europeanen. Vijftig jaar later leefden in Amerika al meer dan vijf miljoen Europeanen en er

90 http://nl.wikipedia.org/wiki/Slavernij#Slavernij_in_de_Nieuwe_Wereld

waren nog maar weinig Indianen over: velen sneuvelen na de komst van Columbus in de strijd maar ook ingevolgt uit Europa geïmporteerde epidemieën, zoals syfilis, pokken en pest. In de V.S. zijn de Indianen vandaag quasi volledig verdwenen.⁹¹

Men zegt nu dat in 1776 Amerika onafhankelijk is geworden maar wie twee keer nadenkt, moet zich hier uiteraard wel afvragen wie dan onafhankelijk werd van wie. Zoals gezegd, werd Amerika stilaan bevolkt door Europeanen terwijl de inlanders of de Indianen letterlijk van de kaart werden geveegd. In wezen ging het helemaal niet om gekoloniseerde Amerikanen die werden 'beschaafd' of 'gekerstend' of opgeleid tot zelfbestuur en die daarna onafhankelijkheid wilden zoals dat bijvoorbeeld het geval zou zijn geweest met de Congolezen in Belgisch Congo. Wel ging het om (nazaten van) Europese kolonistoren (uiteindelijk vooral Engelsen) - in feite goudzoekers - die zich daar hadden gevestigd, die de rijkdommen voor zichzelf wilden houden en die zich daarom van hun belastingheffende Europese thuishaven wensten te ontdoen.⁹² De Amerikaanse taal werd dan immers het Engels, niet het Indiaans, en hetzelfde gebeurde in het door Spanjaarden gekoloniseerde Mexico, waar het Mexicaans het Spaans werd, zoals ook in andere Latijns-Amerikaanse landen. In feite werd Amerika niet onafhankelijk maar het verloor zijn eigenheid definitief, tot en met zijn eigen talen. Wat de Amerikaanse onafhankelijkheid heet, is in feite de algehele Amerikaanse overgave of onderwerping: de 'Rode Man' onderwerpt zich aan de blanken omdat hij helemaal geen keuze heeft, en dat blijkt treffend uit de beroemde toespraak uit 1854 van Seattle, het opperhoofd van de

91 http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Poblaci%C3%B3n_Amer-india.jpg

92 Het kwam daarbij meermaals tot gewapende conflicten tussen Engeland en de inwoners van New England, zo bijvoorbeeld het conflict tussen soldaten en burgers in Boston in 1770 dat uitdraaide op een bloedbad alsook de *Tea Party* van 1773, toen de inlanders thee in het water gooiden omdat ze weigerden er nog langer belastingen op te betalen aan het moederland. Zie ook:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Boston_Massacre .

Suquamish en Duwanish dat zich tot het katholicisme bekeerde en aan wie plaatselijk gouverneur Stevens vroeg hem zijn land te verkopen.⁹³

Momenteel wonen de overgebleven Indianen, de oorspronkelijke bewoners van de V.S., daar in 304 reservaten.⁹⁴ De levensstandaard van de Indianen in de reservaten is vergelijkbaar met die van mensen in ontwikkelingslanden en vaak zijn de Indianen er verslaafd aan drank en drugs. Ze leven van sociale uitkeringen en van seizoenarbeid, ook al omdat voor de reservaten niet bepaald de vruchtbaarste grond werd uitgekozen, en sommige stammen houden het hoofd boven water met de oprichting van casino's voor toeristen.⁹⁵ Indianenreservaten kunnen omschreven worden als feitelijke openluchtgevangnissen aangezien hun bewoners er aanvankelijk met geweld naartoe gedreven werden; toch kunnen ze zich heden vrij in de V.S. verplaatsen en velen leven nu ook in de grootsteden.⁹⁶ De reservaten voor de oorspronkelijke bevolking van de huidige V.S. beslaan amper 2,3 percent van de totale oppervlakte, de kolonistoren hebben de overige 97,7 percent voor zichzelf ingepalmd en dat zijn dan de eigenlijke 'Verenigde Staten van Amerika' geworden.

Opmerkelijk volgens de hedendaagse Indianen zijn de sporen die de Nederlanders nalieten in de V.S. Dat zij met de Oost-In-

93 Gewoonlijk kent men alleen het geromantiseerde filmscript van de ecologisten uit de jaren tachtig; de oorspronkelijke Engelse tekst vindt men hier (<http://www.halcyon.com/arborhts/chiefsea.html>) en onze eigen Nederlandse vertaling vindt men hier (<http://www.bloggen.be/ludo-noens/>).

94 http://en.wikipedia.org/wiki/Indian_reservation en http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Indian_reservations_in_the_United_States

95 <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bia-map-indian-reservations-usa.png>

96 "The pursuit of tribes in order to force them back onto reservations led to a number of Native American massacres and some wars."

(http://en.wikipedia.org/wiki/Indian_reservation). in de jaren zeventig van de negentiende eeuw vond onder president Grant een van de bloedigste oorlogen plaats tussen de Indianen en de V.S.

dische Compagnie grootschalig aan slavenhandel deden, is welbekend, en ook in de V.S. waren zij pioniers van een niets ontziende commercie. *New York* heette voor de overgave van de Hollanders aan de Engelsen in 1664 nog *New Amsterdam*,⁹⁷ *Brooklyn* komt van Breukelen en *Harlem* van Haarlem. Martin van Buren, president van 1837 tot 1841, was een Hollander. Edoch, reeds vanaf het midden van de achttiende eeuw kregen de Engelsen het Oosten van de V.S. quasi volledig in handen.

Toen de V.S. zich van Europa onafhankelijk hadden verklaard, bestonden zij uit nog maar dertien staatjes aan de Oostkust. In 1785 voerde men de US dollar in, in 1787 was er al een grondwet en nog eens twee jaar later werd (de partijloze) George Washington de eerste president. Hoe primitief de kiescampagnes toen al waren, blijkt als in 1804 vicepresident Burr zijn rivaal, de oppositieleider Hamilton, doodt in een duel.

Onder Jefferson breidden de V.S. uit tot aan de Westkust en zo bijvoorbeeld werd Louisiana afgekocht van Napoleon, die aldus vermeed dat de Engelsen dit gebied bemachtigden. Overigens vielen de Engelsen vanaf 1812 de V.S. herhaaldelijk aan en in 1814 staken zij het Witte Huis en het Capitool in brand, ze bombardeerden Baltimore maar na een Britse nederlaag werd op Kerstavond van dat jaar in Gent een vrede gesloten. President Monroe verkondigde het isolationisme, president Jackson was een man van het volk, er was algemeen kiesrecht en dus echte democratie. Intussen werd in 1821 Mexico (waartoe Texas toen nog behoorde, dat in 1845 tot de V.S. zou toetreden) onafhankelijk van Spanje.

In 1834 werd in het huidige Oklahoma een Indianengebied (het *Indian Territory*) gevestigd en krachtens een wet uit 1830 (de *Indian Removal Act*) werden Indianen daarheen gedreven terwijl hun land (met geweld) werd afgepakt. Dat lot ondergingen bijvoorbeeld de Cherokee Indianen in 1838, waarbij

97 Peter Stuyvesant (bijgenaamd Pieter Poot vanwege een houten been), de Hollandse predikantenzoon, Indianenvervolger en anti-semiet, bestuurde toentertijd 'Nieuw-Nederland'. Zie: http://nl.wikipedia.org/wiki/Peter_Stuyvesant .

tijdens die lange voettocht (de zogenaamde *Trail of Tears*) tallozen het leven lieten door uitputting.

Zoals gezegd trad in 1845 Texas toe tot de V.S. en het reeds bestaande grensconflict tussen Texas en Mexico bracht aldus de V.S. met Mexico in oorlog, wat resulteerde in de inname van een Noordelijk deel van Mexico, waaruit dan Californië ontstond, alsook New Mexico, Arizona en Nevada. Toen vond men in Californië goud, wat de goudkoorts aanwakkerde en een heuse volksverhuizing meebracht.

In 1838 stichtte Joseph Smith in Missouri de Mormonenkerk; hij werd vermoord en zijn aanhangers werden vervolgd; ze vluchtten in de zogenaamde *Mormon Trail* naar het Westen (het latere *Utah*) en stichtten er Salt Lake City. Er kwam ook een trek richting Oregon (de zogenaamde *Oregon Trail*, een route van 3400 km lang, van Missouri tot Washington⁹⁸) en vele andere karavanen van gelukzoekers met huifkarren die soms door Indianen werden aangevallen. Oost en West werden met telegraaflijnen verbonden.

Het zuiden van de V.S. verdedigde de (neger)slavernij, het Noorden was er tegen, en zo ontstond in 1861 de Amerikaanse Burgeroorlog die zou duren tot 1865. Het Noorden won, de slavernij werd afgeschaft en de V.S. breidden zich verder westelijk uit waarbij de Indianen werden verdreven en miljoenen immigranten, bezeten van de *American Dream*, de V.S. binnenkamen tussen 1880 en 1920: 2 miljoen joden, evenveel Italianen, miljoenen Oost-Europeanen, Scandinaviërs, Canadezen. De V.S. werden een smeltkroes van volkeren, samen 50 miljoen burgers. Oost en West werden nu ook verbonden met het spoor. Edison vond de gloeilamp uit, de eerste autofabrieken werden opgericht, Ford nam de lopende band in gebruik, in 1903 lanceerden de gebroeders Wright een gemotoriseerd vliegtuig, in Boston en New York werd de metro in gebruik genomen, in Chicago verzezen de eerste wolkenkrabbers, maar

98 Zie ook:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/19/Oregontrail_1907.jpg

tegelijk met de eerste superkapitalisten (zoals Rockefeller) kwam er ook een economische depressie.

In de politiek vormden zich twee grote partijen die vandaag nog tegenover elkaar staan: de Democraten (een wat meer linkse partij die bijvoorbeeld pleit voor meer sociale voorzieningen) en de Republikeinen (een wat meer rechtse, minder solidaire en meer liberale partij).

De V.S. industrialiseerden en bouwden in 1914 het Panamakanaal dat twee zeeën onderling verbindt: de Grote Oceaan en de Caraïbische Zee. De V.S. namen aan de beide wereldoorlogen deel en werden daarna een wereldmacht. In W.O.I waren de V.S. aanvankelijk neutraal, Wilson koos echter tegen Duitsland om de Europese democratieën te beschermen.

Na de Drooglegging (alkoholverbod) waarna een illegale handel floreerde alsook een navenante mafia, kwam er eerst een economische opleving gevolgd door de beurscrash van 1929 met een dieptepunt in 1933. In W.O.II werden de V.S. betrokken partij na de Japanse aanval op Pearl Harbor in 1941. Vier jaar later dropte Amerika twee atoombommen op Japan.

Na W.O.II sprak men over een Koude Oorlog met de Sovjet Unie, een wapenwedloop die een dieptepunt kende met de Cubacrisis van 1962. De V.S. had Cuba voordien op de Spanjaarden veroverd maar in 1959 had Fidel Castro Cuba na een guerrillastrijd communistisch gemaakt, de V.S. probeerden Cuba terug te winnen en Cuba vroeg steun aan de Sovjets, die er atoomraketten plaatsten. Toen hadden de V.S. reeds eigen atoomraketten gericht op de USSR vanuit Italië en Turkije. De *deal* was als volgt: in ruil voor de terugtrekking van de Russische raketten, trokken ook de V.S. hun kernkoppen uit Turkije en Italië terug, maar dit laatste werd zoals afgesproken verzwegen om Amerikaans gezichtsverlies te vermijden. Ook beloofde Amerika Cuba voortaan met rust te zullen laten. Zo werd een atoomoorlog nipt vermeden. Het jaar daarop werd president John F. Kennedy vermoord.

Dan kwam de Vietnamoorlog: Amerika meende daar het democratische Zuiden tegen het communistische Noorden (de

'Vietcong') te moeten verdedigen. Deze oorlog verdeelde Amerika, hij sleepte aan van 1955 tot 1975 en kostte het leven aan bijna 60.000 Amerikanen en aan 2,5 miljoen Vietnamezen. In Vietnam werden velen in hun DNA verminkt door chemische wapens (*Agent Orange* en napalm). Ook Laos en Cambodja waren betrokken. In 1968 werden Robert Kennedy en Martin Luther King vermoord en de verdeeldheid mondde uit in rassenrellen. De V.S. verloren Vietnam, Laos en Cambodja aan de USSR.

Intussen was er ook een ruimtewedloop, en in 1969 wandelde de eerste man op de maan.

Het einde van het communisme kwam in zicht toen onder Reagan in 1985 in de Sovjet-Unie Gorbatsjov verscheen die voor *perestroika* en ontspanning zorgde. In 1989 viel de Sovjet-Unie, de Berlijnse muur werd gesloopt. Maar er kwam een anderssoortige oorlog, de oorlog tegen de drugs. De V.S. steunden Saddam Hussein van Irak tegen Ayatollah Khomeini van Iran. In 1991 was er de Golfoorlog en nadien het Balkanconflict. Met 11 september 2001 veranderde Amerika ingrijpend: voortaan moest het oorlog voeren tegen een onzichtbare vijand, het was de *war on terror*. In 2001 werd Afghanistan aangevallen, in 2003 Irak. In 2007 kwam de kredietcrisis: de wereldeconomie stortte in. In 2008 werd de eerste zwarte president van de V.S. verkozen. In 2011 werd Bin Laden uitgeschakeld. En vandaag lijkt de Arabische wereld te willen democratiseren, wat uiteraard de VS niet onverschillig laat...⁹⁹

99 Tekst d.d. 18.04.2012.

Het antwoord van Seattle aan het kapitalisme

Een vertaling naar het Nederlands van het zogenaamde *Antwoord van Seattle* (oorspronkelijk: *Seattle's Reply*) uit 1854. Het betreft het antwoord van Seattle (1786-1866), het opperhoofd van de Suquamish en Duwanish Indianen, gegeven in 1854 aan gouverneur Stevens, die het land van dit volk wilde kopen. Deze tekst verscheen als *Seattle's Reply* in de krant *Seattle Sunday Star* op 29 oktober 1887 in een column van dr. Henry A. Smith. Van Seattle's tekst zijn twee latere maar vervormde versies veel bekender. Het betreft de versie van William Arrowsmith uit de jaren zestig – een versie die lijkt op de oorspronkelijke, maar met een aangepaste taal waaraan de dichter ook eigen ideeën toevoegde – en de helemaal afwijkende, geromantiseerde filmversie van de hand van Ted Perry, waarin Seattle als voorbeeldige ecologist ten tonele wordt gevoerd, verschenen in de jaren tachtig. Hier volgt een eigen vertaling van de *oorspronkelijke* tekst.

"Deze hemel die onnoemelijke eeuwen lang tranen van medelijden geweend heeft over mijn volk, en die ons toeschijnt alsof hij eeuwig dezelfde zal blijven, zou wel eens van gedaante kunnen veranderen. Vandaag schijnt de zon maar morgen al kunnen de luchten overvol van wolken zijn. Mijn woorden daarentegen zijn onveranderlijk zoals de sterren. Wat Seattle ook moge zeggen, de grote baas in Washington kan zich erop betrouwen met dezelfde zekerheid waarmee hij kan rekenen op de terugkeer van de zon of op de regelmaat van de seizoenen. De witte chef zegt dat de grote baas in Washington ons zijn genegen groeten overmaakt. Dat is vriendelijk van hem, wij weten immers dat hij op zijn beurt onze vriendschap nauwelijks nodig heeft. Zijn volk is talrijk. Het is zoals het gras

op de uitgestrekte prairies. Maar mijn volk telt maar weinig mensen meer. Zij zijn zoals de schaarse bomen die overeind gebleven zijn nadat een zware storm geraasd heeft. De grote en naar ik aanneem goede, blanke chef laat ons weten dat hij ons land wil kopen, maar tegelijk is hij bereid, zo zegt hij, om ons een comfortabel bestaan te gunnen. Dit lijkt inderdaad rechtvaardig, en zelfs vrijgevig, want de Rode Man beschikt niet langer over rechten, en het aanbod is wellicht ook wijs, want wij hebben nu geen nood meer aan een uitgestrekt land. Er is een tijd geweest dat ons volk het land overspoelde zoals de golven van een door de wind gerimpelde zee zich stortten over zijn met schelpen geplaveide bodem. Edoch die tijd is lang voorbij, samen met de glorie van de stammen, welke vandaag enkel nog een droevige herinnering zijn. Ik zal niet stilstaan bij, noch treuren over onze voortijdige ondergang, en ook zal ik mijn blanke broeders niet vragen om hem te bespoedigen, want ook wij gaan niet vrijuit.

De jeugd is impulsief. Wanneer onze jonge mannen kwaad worden bij een echte of een ingebeeld wantoestand, en zij met zwarte verf grimassen maken van hun gezichten, dan wil dat zeggen dat hun harten in duisternis verkeren, en vaak zijn ze dan wreed en zonder mededogen; eenmaal zover, zijn onze oude mannen en vrouwen niet meer in staat om hen nog te bedwingen. Dat was het geval toen de witte man onze voorvaders steeds verder westwaarts dreef. Maar laten we hopen dat de vijandigheden tussen ons nooit terugkeren. We zouden alles te verliezen hebben en niets te winnen. Jonge mannen denken dat wraak loont, zelfs ten koste van hun eigen leven, maar oude mannen die in oorlogstijd thuis blijven en moeders die zonen te verliezen hebben, weten wel beter. Onze Goede Vader in Washington – want ik veronderstel dat hij nu

zowel onze Vader is als de uwe, sinds koning George zijn grenzen verder noordwaarts heeft verplaatst – onze Grote en Goede Vader laat ons weten dat Hij ons zal beschermen als wij Hem maar gehoorzamen. Zijn dappere krijgers zullen ons beschermen als een krachtige muur, en zijn wonderlijke oorlogsschepen zullen onze havens vullen, zodat onze vroegere vijanden verderop in het noorden – de Haitas en de Tsimshians – zullen ophouden onze vrouwen, kinderen en ouderlingen te bestoken. Dan zal Hij echt onze vader zijn en wij zijn kinderen. Maar is dat wel mogelijk? Uw God is immers niet onze God! Uw God houdt van uw volk en haat het mijne! Hij legt zijn sterke beschermende armen liefdevol om de Blanke Man en leidt hem aan de hand gelijk een vader die zijn kind leidt. Edoch, Hij heeft zijn rode kinderen verlaten, als ze tenminste echt de zijne zijn. En ook onze eigen God, de Grote Geest, lijkt ons te hebben verlaten. Uw God maakt uw volk elke dag weer sterker. Weldra zullen uw mensen al het land innemen. Maar ons volk ebt weg zoals een snel wijkend getijde dat nimmer terug zal keren.

De God van de Blanke Man kan niet van ons volk houden zonder hen ook te beschermen. Onze mensen gelijken op wezen die nergens hulp kunnen krijgen. Hoe kunnen wij dan broeders zijn? Hoe kan uw God onze God worden, ons onze welvaart teruggeven en ons doen herrijzen in die droom van de terugkerende glorie? Als wij een gemeenschappelijke Hemelse Vader hebben, dan moet Hij wel partijdig zijn, want Hij kwam bij zijn blanke kinderen terwijl wij Hem nooit gezien hebben. Hij gaf u wetten maar Hij had geen woord over voor zijn rode kinderen wiens krioelende massa's dit uitgestrekte continent ooit vulden zoals de sterren het firmament. Neen, wij zijn wel degelijk twee verschillende rassen met elk een eigen oorsprong en

bestemming. Wij hebben maar weinig gemeenschappelijk. Voor ons is de asse van onze voorvaderen heilig en hun rustplaats is heilige grond. Jullie vertoeven ver van de graven van jullie voorvaderen en blijkbaar hebben jullie daar ook geen scrupules over. Uw religie werd geschreven op stenen tafelen met de ijzeren vinger van uw God zodat gij ze niet zoudt vergeten. Maar de Rode Man zal ze nooit kunnen begrijpen en hij zal ze zich ook nooit herinneren. Onze religie bestaat in de tradities van onze voorvaderen – de dromen van onze ouderlingen, geïnspireerd door de Grote Geest in eenzame nachtelijke uren, en de visioenen van onze opperhoofden – en ze is gegrift in het geheugen van ons volk. Uw doden houden op om u en uw geboorteland te beminnen van zodra zij door de poorten van het graf gegaan zijn en verdwaald achter de sterren. Zij worden spoedig vergeten en keren nooit terug. Maar onze doden zullen deze schone wereld die hen het leven schonk, nooit vergeten. Zij houden nog altijd van de groene valleien, de ruisende rivieren, de machtige bergen met hun dalen, groene meren en baaien. Zij voelen altijd medelijden met de achtergeblevenen onder de levenden, en vaak keren zij terug uit de gelukkige jachtvelden om hen te bezoeken, te gidsen en te troosten.

Dag en nacht kunnen niet samenvallen. De Rode Man is ooit gevlucht voor de aanpak van de Witte Man, zoals de ochtendmist wegvlucht voor de morgenzon. Nochtans lijkt uw voorstel redelijk en ik denk dat mijn volk het zal aanvaarden en zich zal terugtrekken in het reservaat dat gij hen aanbiedt. Dan zullen wij elk apart in vrede wonen, want de woorden van de Grote Witte Baas lijken wel de woorden die de natuur zelf spreekt tot mijn volk vanuit de zwarte duisternis. Het doet er weinig toe waar wij de rest van onze dagen zullen

doorbrengen. Het zullen er hoe dan ook niet veel meer zijn. De nacht van de Indianen belooft zwart te zijn. Niet één enkele ster van hoop hangt boven de horizon. Droevige winden huilen klagend in de verte. Hun grimmig lot lijkt het pad van De Rode Man te kruisen, en waar hij ook is, zal hij de naderende voetstappen van zijn belagers horen en zal hij zich onverstoort voorbereiden op zijn noodlot, zoals de gewonde hinde doet, die de naderende voetstappen van de jager hoort. Nog enkele nieuwe manen, nog enkele winters, en dan zal niet één van de afstammelingen van het machtige volk dat eens over dit uitgestrekte land trok en leefde in gelukkige huizen, beschermd door de Grote Geest, terugkeren om te treuren over de graven van een volk dat ooit krachtiger was en meer belovend dan het uwe. Maar waarom zou ik treuren over het al te spoedige noodlot van mijn volk? Stam volgt op stam, en natie volgt op natie, zoals de golven van de zee. Het is de orde van de natuur, en spijt dient tot niets. Uw tijd van verval is misschien nog verval, maar hij zal zeker komen, want zelfs de Witte Man wiens God met hem wandelde en sprak zoals een vriend spreekt met zijn vriend, kan niet worden vrijgesproken van het lot dat allen treft. Misschien zullen wij ooit broeders zijn. We zullen het zien.

We zullen overleg plegen over uw voorstel en als wij een beslissing genomen hebben, dan laten we het u ook weten. Maar in geval wij akkoord gaan, wil ik nu reeds deze voorwaarde stellen: ten allen tijde willen wij de graven van onze voorvaderen, vrienden en kinderen kunnen bezoeken. Elk stukje van deze grond is heilig voor mijn volk. Elke heuvelrug, elke vallei, elke vlakte en elk bos werd geheiligd door een trieste of gelukkige gebeurtenis uit lang vervlogen dagen. Zelfs de rotsen, die stom en dood lijken zoals de stikkende hitte van de zon

langs de stille kust, zinderen na van de herinneringen aan ingrijpende gebeurtenissen verbonden met het leven van mijn volk, en het stof zelf waarop gij nu staat, verwelkomt hun voetstappen vriendelijker dan de uwe, omdat het doordrenkt is van het bloed van onze voorzaten, en onze blote voeten zijn zich van die gevoelsgeladen aanraking welbewust. Onze overleden helden, onze moeders, onze levenslustige meisjes, en zelfs de kleine kinderen die hier slechts voor korte tijd leefden en speelden, zullen deze donkere eenzaamheid beminnen en 's avonds zullen zij schimmig terugkerende geesten begroeten. En wanneer de laatste Rode Man zal verdwenen zijn, en de herinnering aan mijn volk bij de Witte Man een mythe zal geworden zijn, zullen deze oevers wemelen van de onzichtbare doden uit mijn volk, en wanneer de kinderen van uw kinderen zullen denken dat zij alleen zijn in het veld, in de winkel, op de snelweg of in de stilte van het woud, zullen ze niet alleen zijn. Nergens op aarde is er een plaats die gewijd is aan de eenzaamheid. 's Nachts, wanneer de straten van uw steden en dorpen stil zijn en wanneer gij gelooft dat zij verlaten zijn, zullen zij gevuld zijn met de terugkerende menigten van weleer die immers nog steeds houden van dit land. De Witte Man zal nooit alleen zijn. Moge hij rechtvaardig wezen en vriendelijk omgaan met mijn volk, want de doden zijn niet machteloos. De doden, zei ik? Er is geen dood, er is alleen een verwisseling van werelden."¹⁰⁰

100 Deze tekst verscheen in *Portulaan* 105 — Jaargang 27 – 1ste kwartaal 2011, Inleiding en vertaling: Jan Bauwens.

Andere bronnen:

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Indianen>

<http://www.indianen.eu/hollanders.htm>

<http://www.indianen.eu/>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Poblaci%C3%B3n_Amerindia.jpg

Inbrekers en inbrekers...

Ze hebben ingebroken bij mijn tante, een weduwe van zesentachtig. Zij was voor een weekendje naar zee gegaan en werd bijzonder onaangenaam verrast toen zij op zondagavond thuis kwam en daar de voordeur van haar landhuis wagenwijd open

http://nl.wikipedia.org/wiki/Verenigde_Staten
http://nl.wikipedia.org/wiki/Dertien_koloni%C3%ABn
http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten
http://nl.wikipedia.org/wiki/Washington_D.C.
http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_presidenten_van_de_Verenigde_Staten
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1789-1849\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1789-1849))
http://nl.wikipedia.org/wiki/Oregon_Trail
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1849-1865\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1849-1865))
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1865-1918\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1865-1918))
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Panamakanaal>
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Panama_\(land\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Panama_(land))
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1918-1941\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1918-1941))
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Cubacrisis>
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1941-1964\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1941-1964))
http://nl.wikipedia.org/wiki/John_F._Kennedy
http://nl.wikipedia.org/wiki/Invasie_in_de_Varkensbaai
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1964-1980\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1964-1980))
http://nl.wikipedia.org/wiki/Robert_Kennedy
http://nl.wikipedia.org/wiki/Martin_Luther_King_jr.
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Vietnamoorlog>
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1980-1988\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1980-1988))
[http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_\(1988-heden\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_Verenigde_Staten_(1988-heden))

vond. Eerst durfde zij niet naar binnen te gaan maar al gauw beseftte zij dat de dieven daar niet zaten te wachten totdat iemand hen op heterdaad kwam betrappen. Om kort te gaan: alles van waarde was weg.

Mijn tante is lang niet de enige in de straat die dit drama moest doorstaan, maar zij werd tenminste gespaard van de slagen en verwondingen die haar burens er gratis bovenop kregen toen zij aan de beurt waren, amper enkele maanden geleden. Toen zij wat tot zichzelf gekomen was, kon die vaststelling dat zij tenminste nog gezond en wel was haar ervan afhouden om wat verderop soelaas te gaan zoeken in godbetert het kanaal, want dat was na de lugubere vaststellingen haar eerste idee.

Het politiewerk zal waarschijnlijk helemaal geen resultaat opleveren, het overgrote deel van de inbraken blijft immers onopgelost, terwijl ook het vatten van de daders het slachtoffer maar weinig baat brengt aangezien de buit dan allang is verteerd en een kei kan men het vel niet afstropen, zoals de volksmond zegt. Die bandieten houdt men ook allang niet meer vast in een cel waar zij toentertijd op water en brood te kijk zaten voor iedereen want zij kosten alleen maar fortuinen aan de staat. En men moet zich vooral ook hoeden voor het misverstand dat het de armen zijn die stelen van de rijken...

Het is een hardnekkig misverstand dat nog wordt versterkt door het morele vraagstuk of een hongerige dan niet mag stelen. Afgezien van het feit dat het geen stelen is wat een hongerige doet als hij een appel uit een mand neemt van een ander die hem eerst weigerde er een te geven terwijl hij zijn fruit begraaft om de prijs ervan de hoogte in te jagen - afgezien van het feit dat dit geen stelen is maar wel gevolg geven aan de wet die gebiedt om een medeburger in nood bij te staan, zij het dan zo dat in dit geval burger en medeburger één en dezelfde persoon zijn... Afgezien van het feit dat de hongerige niet steelt doch zijn nood lenigt vanuit een onweerstaanbare want natuurlijke drang - afgezien daarvan is het een fabeltje dat er

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Kredietcrisis>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ruimtevaart>

armen bestaan en ook rijken en dat de eersten de laatsten bestelen. De logica is bizar.

Men gaat ervan uit dat wie niet hebben, het bezit stelen van wie wel hebben, en dat dit de regel is, met andere woorden: dat dit voortdurend zo gebeurt. Dat lijkt logisch maar dan alleen voor wie niet stilstaan bij de zaak. Wie twee keer nadenkt, zal alras opmerken dat in dit probleem de begintoestand aardig over 't hoofd gezien wordt. In die begintoestand wordt namelijk als vanzelfsprekend aangenomen dat er twee soorten van lieden zijn, met name de bezitters en de niet-bezitters. Ja, dat wordt kennelijk aangenomen alsof het ging om twee soorten van mensen die zomaar uit de lucht kwamen vallen. De bezitters zouden dan ook diegenen zijn die terecht boogden op een bezit, terwijl de niet-bezitters eveneens terecht geen nagel hadden om mee aan hun gat te krabben. Over het soort van recht dat hier dan aan de orde was, geen woord.

Intussen weten wij allang dat zulks larie is en apekool, want vooreerst hebben alle mensen min of meer dezelfde noden en pas die noden kunnen een grond zijn voor de zogenaamde mensenrechten. Er zijn dus geen twee soorten van mensen: mensen mét bezit en mensen zonder; er zijn alleen mensen met noden, alleen de doden hebben er geen. Mensen beschouwen als terecht bezitslozen is daarom mensen beschouwen als zijnde zonder noden, en dat is levenden voor doden aanzien.

Het is flagrant onjuist om te stellen dat de armen de rijken bestelen. Precies andersom zijn de armen diegenen die bestolen worden, en hun tekort alleen volstaat als een perfect bewijs daarvan. De rijken zijn diegenen die stelen en hun overschot aan bezit toont aan dat zij verantwoordelijk zijn voor het tekort dat anderen lijden. Hoe anders immers konden zij die stalen, rijk worden, en zij die bestolen werden, verarmen - hoe anders dan door te nemen en of ontnomen te worden?

Inbrekers opsporen en straffen kost fortuinen aan de staat die aldus andermaal beroofd wordt en het is dan ook om die reden dat hier ten lande intussen al enkele decennia geleden de wet op de bedelarij werd afgeschaft. Vroeger immers hoefde een

arme drommel die wilde overwinteren alleen maar met zijn hoed op de hoek van de straat te gaan staan en hij werd opgepakt en kon de kwaadste koude maanden geheel zorgeloos gelijk de vogelen des velds in de cel vertoeven - vandaag moet hij voor kost en inwoon al een moord begaan.

Maar er is meer. Want wie dacht dat de staat het op inbrekers gemunt had, zal de jongste jaren zijn kijk op die zaak al grondig hebben moeten bijschaven. Inbrekers immers zijn in feite museumstukken uit de prehistorie, lieden om compassie mee te hebben, helden die hun leven wagen voor een appel en een ei en vaak ook armen die aldus zo moedig het deel opeisen dat hen onrechtmatig door uitzuigers allerhande wordt onthouden. Vandaag de dag zijn dieven van een heel ander slag. En we herinneren eraan, want vastgeroeste overtuigingen zijn bijzonder hardnekkig: het zijn allerminst de armen die de rijken bestelen.

De rijken zetelen in de banken; in feite *zijn* zij de banken, want zij hechten zich aan hun bezit gelijk mossels zich hechten aan hun schelp. En de banken werken niet, het zijn instrumenten van rijken die hun voordeel doen met de noden der noodlijdenden, en wij weten allen dat zij dat doen door de menselijke noden slechts *ogenschijnlijk* te lenigen. Ogenschijnlijk, want tijdelijk, en altijd onder bijzonder verraderlijke voorwaarden. Hulp bieden zij nimmer zonder daaruit grove winst te slaan - zo worden rijken rijker met rentenieren en zo ook lenen behoeftigen zich almaar armer.

Vandaag echter nemen de rijken geen vrede meer met die manier van stelen. Vandaag immers plunderen zij niet langer particulieren doch ganse bevolkingen ineens. Vatte wie het vatten kan, maar vandaag is sprake van "noodlijdende banken". Niet dat banken honger hebben, dorst of kou - verre van, want honger, dorst en kou zijn heel natuurlijke noden en die zijn ook te lenigen. Vergeet het: banken hebben honger, dorst noch kou: banken kennen geen natuurlijke noden; banken hebben alleen nood aan geld, zij hebben zoals ook de aan drugs en vele andere zaken verslaafden, de onverzadigbare nood aan steeds meer geld. En wie zal die nood dan lenigen? Andere banken, zou

men denken, maar niets is minder waar. De rijken, of de banken, willen dat hun onverzadigbare nood wordt gelenigd door de noodlijdenden zelf, de niet-bezitters of de armen. Het ene land moet het andere bijstaan, zo doen zij hun marionetten het zeggen vanuit de torens van hun dictatoriale politieke nepconstructies, terwijl zij niets anders bedoelen dan dit: de niet-bezitters moeten aan de slokops het laatste wat zij hebben offeren.

En hoe ongelooflijk braaf zijn toch de mensen dat zij zich dat telkenmale laten welgevalen. Is het domheid die hier voor zorgt? Of is het de bittere wetenschap dat hier volstrekt legale en niets of niemand ontziende, 'superieure' inbrekers aan het werk zijn en dat men zich gelukkig prijzen mag als zij, nadat zij alles hebben leeggeroofd, hun gepluimde slachtoffers verder min of meer intact achterlaten?¹⁰¹

Kastelen rijzen alom uit de grond: het einde van het Westen?

Een snel kleiner wordende 'elitaire' groep slurpt de levensmiddelen op van een even sterk toenemende arme en straatarme bevolking.

Bijzonder alarmerend is dat die 'elite' haar bezigheid louter obsessieel verricht. Dit wordt al gauw duidelijk eens men inziet dat zij helemaal geen tekorten lijdt, noch aan levensmiddelen, noch aan luxeproducten, noch aan reserves voor die twee zaken. Zij vermeerdert haar bezit om geen andere reden dan óm het te vermeederen en aldus is die 'elite' niets anders dan een sociale kanker.

101 Tekst d.d. 10.06.2012.

Bovendien brengt dat handvol bezitters helemaal niets voort, alvast niets goeds, terwijl de ontelbaren die zij broodroven, per definitie behoren tot de werkende klasse en dus tot die groep van mensen die ervoor zorgen dat iedereen in leven blijven kan.

Kennelijk is tegen deze ziekte die binnenkort de volledige ondergang van onze beschaving zal betekenen, geen enkel kruid gewassen en dat komt voor een deel ook hierdoor, dat die kankeraste erin slaagt om de schuld voor de malaise van zich af te schuiven in de schoenen van de werklieden: niet de alles opslorpende elite wordt met de vinger gewezen, maar wel de werkende klasse, die zij immers weet te beheersen door daarin tweedracht te zaaien, en meer bepaald tweedracht tussen de werkenden en de werklozen. Want de laatst genoemde categorie is niets anders dan een vernuftige uitvinding van de elite waarmee zij, in een wereld waarin de job - de slavernij - het toegangsticketje tot de wereld zelf is, niet alleen de werkenden extra uitperst, maar waarmee zij tevens het keizerlijke verdeel-en-heersprincipe voor haar gouden kar spant.

Amper een eeuw is het geleden dat de werkende burger opkwam voor zijn sociale rechten omdat hij tot dan toe zoals een ding behandeld werd: hij werd door gewetenloze rijkelui gebruikt in zijn krachtige levensjaren, maar van zodra hij ziek werd, oud of zelfs zolang hij kind was, werd hij genegeerd. Alleen zorgden toen de arbeiders nog voor hun kinderen, hun zieken en hun ouderen. Vandaag spelen de uitzuigers het met het genoemde principe van Caesar klaar om de zwakkere werkkrachten door het alsnog rendabele werkvolk zelf te laten afmaken.

En zij doen dit om te beginnen via de demonisering van de zwakkeren, waar zij hen bestempelen als werkonwilligen en als profiteurs, terwijl zij tegelijk aan het volk ook allerlei wetten opsolferen waarmee, uiteraard onder het mom van emancipatie en zelfbeschikking, men feitelijk alle onproductieven ook fysiek uitschakelt, wat wil zeggen dat zij voortaan probleemloos worden vermoord: de ongewensten nog vooraleer zij de wereld betreden, met abortus; de ouderen, die reeds helemaal

uitgemolken werden, alsook de zieken, die immers geld opslorpen, de geesteszieken en alle andere 'nuttelozen', met euthanasie. Abortus en euthanasie: ziedaar de hedendaagse verbloemingen voor de meest laffe vormen van moord in de ganse mensengeschiedenis.

Onder het voorwendsel van een internationale solidariteit weten de genoemde slokops bovendien te bereiken dat hun banken, die nota bene multinationals zijn, jan met de pet van zijn laatste spaarcent beroven.

Witteboordencriminelen hebben de man in de straat daarvan kunnen overtuigen dat hij van economie helemaal geen kaas gegeten heeft en hij is dat ook gaan geloven, en wel in die mate dat men hem zijn geld voor zijn neus afhandig maakt terwijl hij er hardnekkig van overtuigd blijft dat hij aldus geholpen wordt... en dan nog door een soort van engelen die zich geheel zonder winstoogmerk zijn lot behartigen!

Want wat anders gebeurt er wanneer een bedrieglijke internationale constructie van de genoemde 'elite' die zich uitgeeft voor Europa, beslist dat de allerarmste Europese burgers zullen bijspringen voor de zogenaamd noodlijdende banken? Elkeen weet dat banken geen noden hebben want zij leven niet en hebben derhalve geen honger, dorst of kou. Voor wie het nog niet wisten: banken zijn niets anders dan bergen geld, verzameld door wie er teveel van hebben, de vruchten van de hebzucht die, zoals de existentiële paradox van het kwaad het nu eenmaal wil, helemaal niets anders inhouden dan de onterecht verworven macht om de toegang tot de natuurlijke levensmiddelen 'wettelijk' te blokkeren.

Een bank is niets anders dan de beurs van een rover, en die dief weet ons vandaag via de internationale pseudopolitiek onze levensmiddelen afhandig te maken, en aldus uiteindelijk ons leven zelf.

Andermaal dient men in beschouwing te nemen dat die middelen in handen van het gouden kalf geen enkel doel meer dienen kunnen dan de dood: de 'eerste' dood en ook de 'tweede'.

Niet de werklozen, de zieken, de geesteszieken, de anders-validen en de ouderen vormen de kanker van deze maatschappij: zij zijn volstrekt volwaardige individuen, ingebed in een sociaal weefsel dat gezond blijft en dat blijft bestaan precies dankzij de sociale wetten. Het is immers bij de gratie van die sociale wetten dat gezonde individuen werkzaam zijn en blijven, want wie zou zijn beste krachten verspillen, en dan nog vaak aan rijkeluizengrillen, als hij op voorhand wist dat hij gedumpt zou worden van zodra hij niet langer werken kon ingevolge ziekte, ouderdom of andere ongelukken? Dat ook de zwakkeren in leven mogen blijven, geeft aan de sterkeren de moed om door te gaan, zo weten zij immers dat zij niet vergeten zullen worden eenmaal hun krachten het begeven.

De kankercellen van deze maatschappij, zijn deze die helemaal niets goeds verrichten doch die geheel werkeloos niets doen dan bezitten, en die hun bezit aanwenden om aan anderen na-deel te berokkenen door hen de toegang tot de levensmiddelen te ontzeggen middels allerlei tolsystemen.

Het kapitalisme loopt nu op zijn laatste benen: het spreekt al-lang vanzelf dat hebzucht zoals elke andere zucht of versla-ving, een ziekte is die pas ophoudt als zij de zieke welke zij bezit, gedood heeft. De bezitter immers wordt op zijn beurt be-zeten, en dat is dan ook de letterlijke betekenis van de obses-sie. Zij is terug te voeren op het doelloze rondtollen dat een aanvang neemt van zodra het ultieme perspectief verdwenen is, dat noodzakelijk voorbij de stoffelijke en eindige wereld ligt. Eens kon de stoffelijke wereld door het recht van de sterk-ste bestaan, maar als dit beginsel niet gauw plaats maakt voor een ander, dan zal het ook de ondergang bewerken.¹⁰²

102 Tekst d.d. 08.07.2012.

Het waardevolle en de nep

Wat is de waarde van het Lam Gods - het paneel van de gebroeders Jan en Hubert Van Eyck uit 1432? Het antwoord van de gids die het voor de bezoeker van de Gentse Sint-Baafskathedraal van commentaar voorziet, luidt steevast: "Onschatbaar". Soms wil een kind wel weten hoeveel euro 'onschatbaar' dan wel mag zijn want een mens leert al vroeg de waarde van de dingen te herleiden tot hun marktwaarde: de som geld die men bereid is te betalen om het ding in kwestie te bezitten. Onze hebberigheid heeft ons waardegevoel aardig scheefgetrokken, om niet te zeggen dat wij door de band niet meer in staat zijn tot authentieke waardering. De marktwaarde van een ding heeft immers niets te maken met zijn intrinsieke waarde, die per definitie altijd onschatbaar is. Elk handeldrijven vereist sowieso een verkrachting van de werkelijkheid in de betekenis van haar reductie tot een louter spel. Indien het Lam Godsretabel ooit per opbod werd verkocht, dan zou het hoogste bod zijn toenmalige marktwaarde bepalen, maar dat die prijs met de werkelijke waarde helemaal geen uitstaans heeft, blijkt waar geen bod volstaat om het verlies ervan te compenseren: het kunstwerk kan niet opnieuw worden gemaakt, het is uniek.

Wie een hand moet verliezen, weet dat haar waarde onschatbaar is en zo spreekt men over gigantische kosten als over "stukken van mensen". Dat gezondheid onbetaalbaar is, weten pas diegenen die haar moeten missen. Een stervende miljardair zou beslist met zijn ganse kapitaal betalen voor nog één dag en misschien zelfs voor amper één uur extra levenstijd. Wat gezegd van de waarde van een sigaret die immers geen tien cent kost doch tien minuten van het bestaan van de roker, hetgeen haar onbetaalbaar maakt? En als wij voor een roman vijftig euro neertellen, verhindert onze manke waardering ons om op te merken hoe verwaarloosbaar die som is vergeleken bij de stukken van ons leven waarvan de lectuur van die roman ons onherroepelijk zal beroven.

Maar hoe erg het met de pervertering van ons waarderingsvermogen is gesteld, wordt pas duidelijk waar blijkt dat mensen voor hetzelfde geld de beweringen van hierboven gewoon op hun kop zetten. Beweren zij immers niet dat voor de hongerige amper één euro het verschil kan maken tussen leven en dood? Wanneer dan ook met deze logica derde wereldwerkers financiële hulp proberen in te zamelen in tijden van rampspoed, wordt duidelijk hoezeer het gouden kalf zijn best doet om de zeggenschap over het leven naar zich toe te trekken: zonder in staat te zijn om ook maar één verloren leven terug te geven, kan het geldwezen het leven wél dwarsbomen door er een tol te gaan op heffen. Het lijkt dan wel alsof een dode munt de werkelijke macht bezit over het leven van een mens die immers honger heeft maar in feite blijven wij zelf altijd verantwoordelijk voor het delegeren van die macht aan dode dingen of aan geld. De munten waarmee wij betaald worden en betalen zijn hoe dan ook niets anders dan de executeuren van het wraakprincipe dat we onderschrijven als we instemmen met de reductie van de dingen tot hun marktwaarde, en dat doen we telkenmale als wij kopen of verkopen.

Een leugen met een nefaste vernietigingskracht is de reductie van de dingen tot hun geldprijs, vooral omdat het geldwezen het geweten ernstig aantast door de versluiering van het kwaad waarvan dat geldwezen een voertuig is. Zo komt het dan dat in het maatschappelijke verkeer probleemloos met cijfers wordt gegoocheld als het in feite gaat om de intrinsieke en dus de onschatbare waarde van de dingen. Dat er op een welbepaalde plaats een zebepad zal worden aangelegd, kan pas worden beslist indien de calculus waarin naast het verlies aan mensenlevens bij de voetgangers ook het verlies aan tijd bij de automobilisten wordt verrekend, in het voordeel van de veiligheid gaat overslaan. Cru uitgedrukt moeten er eerst genoeg doden vallen vooraleer men de waarde van het leven der voetgangers in rekening wil brengen: het risico wordt met nauwkeurigheid berekend in koelen bloede. De maatschappij behoeft het monetaire stelsel, niet zozeer in functie van de orde die het handhaaft maar veeleer in functie van de macht. Alleen getuigt ons scheefgetrokken waardegevoel ervan dat onze inschatting van

het ware karakter van die macht de werkelijkheid zelfs niet benadert. Want ten langen leste komt die hooggeachte en gevreesde macht aan niemand toe, daar zij inzake anonimiteit niet voor het geld zelf moet onderdoen. Niet alleen van elke enkeling vervreemdt die macht zich, maar ook van de gemeenschap als geheel, daar zij de maatschappij in haar hoedanigheid van machine als een doel beschouwt, terwijl zij als machine feitelijk een middel hoort te zijn welke de enkeling moet toelaten te leven. Deze macht stelt dan het leven zelf in dienst van de machine; zoals het geld zelf doet, verwisselt zij de doelen en de middelen. Op die manier is wat men als een macht benoemd heeft, door haar anonimiteit en haar perverterende vermogen feitelijk een onmacht.

Inmiddels reeds een halve eeuw geleden heeft de cultuurfilosofie van Ivan Illich ons verlost van de illusie dat de vooruitgang waarin wij geloofden ook werkelijk bestond: dat de snelheid van onze auto's toeneemt, betekent allerm minst dat zij ons toelaten om tijd te winnen. Meestal is het tegendeel het geval en dat geldt voor het gros van onze moderne instrumenten. Als men de rekensom correct uitvoert, dan moet men vaststellen dat alle gebruiksvoorwerpen van dat kaliber in wezen instrumenten zijn in handen van de rijkste klasse die daarmee de armen van hun levenstijd berooft. Het is met andere woorden andermaal de slavernij maar dit keer in een wel bijzonder verleidelijke doos verpakt. Het zielige is dat bij dit verhaal uiteindelijk de bestolene noch de dief nog garen kunnen spinnen omdat de 'winst' wordt opgeslorpt door het zwarte gat van de desillusie: de werkelijkheidswaarde van 'winst' beperkt zich immers tot het geldspel, het heeft geen intrinsieke waarde. Men wacht best niet totdat men aan den lijve ondervinden moet dat de schatten die men heeft vergaard ten koste van zovele levensjaren en misschien ook wel voor de prijs van het geluk, de oud geworden mens uiteindelijk in de vrieskou zullen achterlaten.¹⁰³

103 Tekst d.d. 09.08.2012.

De 'ziel' van ons monetair systeem: de nood als schuld

1.

Het geld definiëren als een betaalmiddel is een veel te vriendelijke bejegening van wie zweren bij het systeem dat er op stoelt want het woord *betalen* verkapt al te zeer het *be-tollen*, het heffen van tol of het tollenaarschap, dat in het evangelie niet zómaar veroordeeld wordt.¹⁰⁴ Een tollenaar is iemand die een ander verhindert om zijn weg te vervolgen tenzij die ander bereid is om aan zijn belager bezittingen af te staan. Jan de Lichte (1723-1748) met zijn bende viel toentertijd binnen bij de boeren in het Aalsterse en hij legde hen letterlijk het vuur aan de schenen met het oog op hun geldbeurs.¹⁰⁵ (2) Mongoolse veroveraars zoals Genghis Khan (1162-1227) en Timur Leng (1336-1405) richtten massale slachtpartijen aan onder de volkeren van wie zij zowat alles opeisten en als afschrikmiddel bouwden zij ter plekke piramides van mensenhoofden.¹⁰⁶ (3) Onze huidige regeringen eisen een aanzienlijk deel van het loon der burgers op, op straffe van vrijheidsberoving en nog hogere boetes. En alwie vandaag honger heeft of enige andere nood, kan die pas lenigen als hij voor het benodigde betaalt met geld dat, op grond van afspraken, tijd en levenskracht vertegenwoordigt: op die manier hebben de grootste afpersers uit de geschiedenis zich in ons weten te vermenigvuldigen en te vereeuwigen. Het tollenaarschap is zelfs schering en inslag in een kerk die zich uitgeeft voor het mystieke lichaam van de Heer - de grootste bestrijder ooit van de chantage - zodat bij-

104 Zie o.m.: Mattheus 9:9-13, Marcus 2:13-17, Lucas 19:1-10.

105 De bende van Jan de Lichte is ons vooral bekend via het werk van Louis Paul Boon of via het nog oudere werk van de schrijver Van Den Steen dat zowat een eeuw geleden alom ten lande op winteravonden werd voorgelezen.

106 De film Genghin Kahn Mongol:

http://www.youtube.com/watch?v=49EM_hk21RI e.a.

voorbeeld in 2012 de Duitse kerk de toediening van sacramenten opschort aan wie (naar aanleiding van de pedofilieschandalen) weigeren om nog langer kerkbelasting te betalen.¹⁰⁷ (4) Wie overigens meenden dat de sacramenten elders gratis waren, dienen zich eens te informeren over de afspraken tussen kerk en staat.¹⁰⁸

Akkoord gaan met het monetair systeem houdt in dat men het afpersingsmechanisme ondersteunt dat dit systeem in leven houdt. In twee woorden: mensen hebben van nature - en dus geheel ongevraagd en ongewild - noden en het zou een mensenrecht moeten zijn dat iedereen zijn natuurlijke noden kan lenigen, maar precies dat wordt verhinderd door het geldsysteem dat wezenlijk pervers is, want het bestempelt natuurlijke noden als schulden welke met geld moeten worden afgekocht. Die perversie kadert in de megalomane opvatting van de wereldlijke machten die bijvoorbeeld ook het mens-zijn ondergeschikt maken aan het burgerschap, zoals onder meer blijkt uit uitspraken van het Europese Hof dat aan ongeborenen alle recht op leven ontzegt omdat zij het burgerschap pas na de geboorte ontvangen, wat bijvoorbeeld vrij spel geeft aan plegers van abortus. Waar de wereld het leven beschermt, doet hij dat slechts in zoverre dit leven nodig is voor het burgerschap - vraag het maar aan al diegenen die slechts vleselijk bestaan en niet op papier.

Het genoemde afpersingssysteem haalt zijn succes uit zijn afschrikkingskracht: door geen mededogen te betonen met wie uit de boot vielen, demonstreert het aan alle insiders wat voor vreselijks er met hen zal gebeuren indien zij het systeem niet langer ondersteunen. En het ondersteunen van het systeem betekent dat men het goedkeurt, wat gebeurt door op zijn beurt

107 <http://www.demorgen.be/dm/nl/990/Buitenland/article/detail/1506064/2012/09/24/Duitse-katholieken-krijgen-geen-sacramenten-zonder-kerkbelasting-te-betalen.dhtml>

108 *Afspraken tussen kerk en staat bestaan doorheen de hele geschiedenis; de bekendste komen aan het licht in het Concordaat van Worms uit 1122, in concordaat tussen Napoleon Bonaparte en paus Pius VII in 1801, en in het Verdrag van Lateranen uit 1929.*

weer anderen af te persen, wat zich concreet niet zozeer ver-
taalt als het handeldrijven met geld, het kopen en verkopen
van levensmiddelen, maar veeleer als de weigering om aan an-
dermans noden tegemoet te komen buiten dit systeem om. Het
morele kwaad bestaat erin dat men aan behoeftigen de leniging
van hun noden onthoudt op grond van het argument dat zij er
niet voor betalen. Echt schrikwekkend wordt het geldsysteem
waar het schenkingen aan behoeftigen bestraft of zelfs onmo-
gelijk maakt. Sommigen gaan zo ver dat zij vermeend 'econo-
misch onrendabelen' aldus willen dwingen om deel te nemen
aan programma's die hen onvruchtbaar maken: zij bieden be-
hoeftigen een som aan (die zij nodig hebben om te kunnen
eten) in ruil voor hun vruchtbaarheid.

Het achterhalen van het scharniermoment in de geschiedenis
waar het kwaad van deze vorm van handeldrijven ingang heeft
gevonden, is een bijzonder vraagstuk apart dat de aandacht
verdient. Zeker is dat die scharnier bestaat, en zij betekent niet
zomaar de overgang van het geven en het nemen dat mensen
kennen of kenden binnen de gezins- en familieverbanden naar
het kopen en verkopen op de markt: het gaat meer bepaald om
een fundamenteel onrecht waarbij noden worden verklaard tot
schulden, die dan aan de schuldeisers het recht geven op het
bezit van de noodlijdenden. En dat is de zuiverste vorm van
het 'recht van de sterkste', dat in wezen allerminst een recht is.

2.

Waar ligt het scharniermoment waarop de overgang geschied
is van het geven en het nemen dat eigen is aan gezins- en fami-
lierelaties naar het kopen en verkopen op de markt? En vooraf
nog dit: de eerste vorm van uitwisseling van 'bezit' richt zich
op de menselijke noden, waarbij die noden zelf rechten zijn:
wie nood heeft aan voedsel, die heeft daar ook recht op, en wel
om de eenvoudige reden dat hij er nood aan heeft: nood is
recht. Op een bepaald ogenblik is er dan een overgang gebeurd
die niet zomaar te omschrijven valt als de invoering van een
ruilmiddel: het lijkt veeleer te gaan om een totale omkering
van de betreffende ethiek, aangezien dan plotseling geldt dat

de nood niet langer een recht is maar wel het tegendeel daarvan: nood wordt gelijkgesteld aan schuld!

In de oorspronkelijke toestand is nood gelijk aan recht en dat betekent dat wie een tekort heeft, daardoor ook recht heeft op een aanvulling die dat tekort wegwerkt. De onderliggende redenering kan van tweeërlei aard zijn: de nood kan worden beschouwd als een leed en dan zou een empathie met de medemens ervoor zorgen dat dit leed wordt weggewerkt; de nood kan ook worden gezien als een tekort, maar dan uiteraard in de betekenis van een ongelijkheid, en in dat geval zou men dan vanuit een gelijkheidsbeginsel streven naar een gelijkmaking door het tekort aan te vullen. In de beide gevallen is wellicht sprake van gedaanten waarin zich de kuddegeest vermomt: in het eerste geval wil men het leed van de anderen bestrijden omdat wie lijden, een bedreiging vormen voor de groep; in het andere geval kon ongelijkheid een bron van onlusten zijn.

Dat de nood een recht is, betekent dat hij moet gelenigd of weggewerkt worden... precies zoals een schuld volgens het recht moet weggewerkt worden, en hier wordt duidelijk hoezeer het recht en de schuld elkaar nabij zijn. Om het nog duidelijker te stellen: dat de nood een recht is waaraan tegemoet moet worden gekomen, wil zeggen dat de nood van een bepaald individu, schuld impliceert bij de andere groepsleden: de groep is schuldig aan de nood van elk groepslid. In de nieuwe toestand echter acht de groep zich niet langer schuldig aan de noden van de groepsleden: wie uit de boot valt, wordt voortaan niet langer geholpen doch hij wordt verstoten. De verandering die heeft plaatsgevonden mag nu duidelijk wezen: in de oorspronkelijke toestand werkten de groepsleden samen, terwijl zij in de huidige constellatie elkaar beconcurreren.

De overgang van het geven en nemen naar het handeldrijven is derhalve de overgang van samenwerking naar concurrentie (binnen eenzelfde groep). Samenwerkende groepsleden zijn onderling empathisch verbonden en streven naar gelijkheid; elkaar beconcurrerende groepsleden daarentegen hanteren een veel harder beginsel, waarbij niet langer het welzijn van de leden voorop staat maar wel de sterkte van de groep - althans op

korte termijn. Immers, zwakkere leden verzwakken de groep en die groep heeft er baat bij als hij zijn eigen zwakke elementen elimineert. Het scharniermoment naar hetwelke we hier op zoek zijn, betekent het ontstaan van groepen die zichzelf zo sterk mogelijk willen maken en die dat doen ten koste van hun zwakkere groepsleden.

Maar als groepen sterker willen worden en als zij daartoe het genoemde offer willen brengen, dan moet er ook iets zijn dat hen hiertoe noodzaakt. En wat groepen ertoe brengt om zichzelf op de beschreven drastische manier te versterken, is de concurrentie tussen verschillende groepen onderling. Met andere woorden: oorlog, of alvast de dreiging ervan, verandert de wetten binnen de groepen zelf op zo'n manier dat de oorlog voerende groepen de eerste slachtoffers onder de eigen groepsleden maken. Groepen die zich op de oorlog voorbereiden, ontdoen zich van die leden die hen in functie van de oorlog nadeel konden berokkenen. Een groep neemt dan de noden van haar noodlijdende leden weg, niet door ze te lenigen maar door die leden zelf te elimineren.

Dit voor de groep extreem gedrag dat weliswaar zelfreddend kon zijn in oorlogstijd, wordt op lange termijn uiteraard suïcidaal omdat een groep aldus roofofbouw pleegt op zichzelf. Het gaat met andere woorden om een gedrag dat een rechtstreeks gevolg is van een korte termijnvisie die op haar beurt bijzonder kenmerkend is voor het extreem egoïsme dat deze tijd markeert. De overgang van samenwerking naar concurrentie is dezelfde als de overgang van het vergevingsprincipe naar het wraakprincipe. In het vergevingsprincipe neemt men de schuld van de ander over - een gedrag dat kenmerkend is voor ouders jegens hun kinderen - terwijl in het wraakprincipe ieder voor zichzelf vecht: een oog voor een oog en een tand voor een tand.

Waar het wraakprincipe de plaats innam van het vergevingsprincipe, wordt de groei die kenmerkend is voor gezinsverbanden, families en opeenvolgende generaties, gefnuikt, zodat daar voortaan alleen nog sprake van zijn van de-generatie. Een wereld van geldhandel is een degenererende wereld, het is cul-

tuur die zich bevindt in de fase van zijn ondergang, het is een zichzelf opvretende of vernietigende 'samenleving' waarvan de cellen zich net zo gedragen als kankercellen dat doen in een levend organisme: zij vergaten hun taak en bestaan alleen nog voor zichzelf - althans zo lang als dat duren kan, want zij woekeren ten koste van het geheel dat hen draagt. Een wereld gesteund op de geldhandel is onvermijdelijk een wereld die de tak afzaagt waarop hij zelf zit. De wetten van een ondergaande wereld zijn per definitie deze die de ondergang bespoedigen.

3.

Het geld heeft niet altijd bestaan: ooit was er het gratuïte geven en nemen dat wij uit de gezins- en familierelaties kennen, en dat eigen is aan de stam: nood is recht. Maar op een gegeven ogenblik in de geschiedenis kwam dan ineens die handel van "voor wat hoort wat" en vanaf dat moment zet men elkaar dan ook alles betaald en geldt: nood is schuld. Vanaf dat scharniermoment neemt niemand de schulden van een ander nog op zich. Het zal niet lang meer duren of men zal het zijn kinderen aanrekenen dat men hen heeft gevoed en opgevoed, precies zoals men steeds vaker de ouderen daarvan weet te overtuigen dat zij hun begrafeniskosten best zelf afhandelen. Nu er euthanasie bestaat, hoeft men de lastpost die men gewis wordt niet langer aan zijn kinderen door te spelen, en om zich tegenover kinderen met zware handicaps niet te hoeven verontschuldigen, is er de optie abortus - zo willen alvast sommigen het gezegd hebben.

De overgang waarvan sprake, is die waarbij menselijke noden niet langer gezien worden als gelegenheden tot humaniteit in de vorm van hulpvaardigheid maar daarentegen worden die noden nu aangegrepen om het recht op roof te rechtvaardigen. Zo leerde men ooit aan de kinderen hoe zij een blindeman konden helpen om veilig de straat over te steken, terwijl men vandaag leert wat blinden nodig hebben in functie van de vraag wat men hun zoal zou kunnen verkopen. Ooit werd voor ouderen zorg gedragen, vandaag worden zij middels gespecialiseerde tehuizen gepluimd, en wie daaraan nog twijfelen, dienen zich eens af te vragen waarom er dan tehuizen bestaan van

eerste, tweede en derde klas, als de fundamentele noden dan toch dezelfde zijn voor alle mensen. Wat men ooit aan anderen kon geven, ontnemt men hun vandaag door het hun te verkopen, en zo ontnemt men ook aan zichzelf de mogelijkheid tot geven, terwijl uitgerekend het geven zozeer de goden kenmerkt, uit wiens handen immers alles wordt ontvangen.

Wie eertijds honger hadden, hadden tevens recht op voedsel; maar wie vandaag honger hebben, die hebben helemaal geen recht - zij zijn daarentegen schuldig: zij moeten betalen om hun honger te kunnen lenigen. Eertijds lag de schuld van de behoeftigen bij al wie die nood konden bevredigen; vandaag wordt de schuld voor de nood bij de noodlijdenden zelf gelegd, en zo lijden zij dubbel: zij moeten hun tekort zelf dragen en willen zij het uiteindelijk opheffen, dan dienen zij er ook nog eens voor te betalen, wat in feite geheel onmogelijk is aangezien wie tekorten lijden, per definitie geen overschot hebben waarmee zij zouden kunnen betalen. In een poging tot de rechtvaardiging van dit onrecht wordt zelfs het Evangelie erbij gehaald, met name wordt dan verwezen naar het Mattheuseffect, dat zegt dat aan wie heeft, zal gegeven worden, terwijl diegenen die niet hebben, ook het weinige dat zij hebben, zal worden ontnomen. Men ziet blijkbaar graag over het hoofd dat hier de Lucasprophetie speelt die allen die de verantwoordelijkheid over anderen van zich af willen schuiven, terechtwijst.¹⁰⁹

In tijden van oorlog mag een groep zijn eigen leden doden als ze een last vormen, teneinde aldus zichzelf als groep te kunnen versterken, want waar de vijand het voor het zeggen krijgt, verdwijnt sowieso elk mededogen: dat is al te vaak de onderliggende legitimering voor een verstrenging van het regime ten opzichte van haar eigen onderdanen. Vaak ziet men ook dat landen die onder het juk van een dictator het oorlogspad kiezen, zoveel mogelijk burgers omscholen tot soldaten - soms is zelfs sprake van kindsoldaten. En wie niet vechten kunnen, die moeten dan maar hard werken; voor wie niet werken kunnen tenslotte, rest geen hoop meer want zij kunnen gemist worden als de pest, zij worden bijvoorbeeld gecolloqueerd en vergast,

109 Zie: <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=199364>

ofwel anticipeert men op hun bestaan. De concurrentie binnen de eigen groep volgt uit de concurrentie van de groep met vreemde groepen; de oorlog veroorzaakt de interne repressie; het geweld van buiten keert zich naar binnen; de vijand van de koning incarneert zich in de koning zelf die zich daarop tegen zijn eigen onderdanen keert; het gevaar buiten is reeds binnengedrongen vooraleer het zichtbaar explodeert in de strijd; men verzoent zich niet met de vijand dan door aan zijn eisen tegemoet te komen en alleen op die wijze kan de vrede wederkeren waarvoor men sowieso een tol betaalt. Die tol betaalt men tenslotte aan de vijand die van de nood aan vrede een schuld weet te maken en op die manier is de cirkel rond: een regering betaalt haar schulden aan de vijand niet anders dan door het eigen volk het vuur aan de schenen te leggen. Om te vermijden dat de piramides van doodshoofden nog hoger worden, staat men aan de invaller zijn hebben en houden af. Men heeft schuld van zodra men in nood verkeert omdat wie aan het kortste eindje trekken, het altijd moeten ontgelden in een universum waar het recht van de sterkste heerst.

Bijzonder mag nu wel de ontdekking heten dat dit recht van de sterkste niet verwijst naar een primitievere vorm van samenleving dan de huidige: het recht van de sterkste dat heden de wet maakt, is daarentegen van relatief recente datum, en het kwam in de plaats van de geheel geldloze maatschappij waarin noden werden ontvangen als een verrijking want als een uitnodiging tot het bieden van een helpende hand. Ooit waren noden, rechten maar sinds dat scharniermoment verwerden zij tot schulden: in gelijke tred met de klim van de technologie, is er een morele achteruitgang die het gewonnene weer teniet doet, alsof al hetgeen verkregen werd hoe dan ook terug moet worden betaald.

4.

Dankbaarheid wordt irrelevant waar levensmiddelen niet langer gegeven en ontvangen worden maar verkocht en gekocht. Het kopen en verkopen sluit het geven en het nemen uit omdat wie koopt, neemt terwijl hij er precies zoveel voor teruggeeft als het genomene waard is. Wie verkoopt, geeft, maar eist er

exact zoveel voor terug als het gegevene waard is. Bij een schenking daarentegen, wordt iets waardevols gegeven terwijl daar niets wordt voor teruggeëist, maar het schuldgevoel dat daardoor ontstaat, wordt door de schuldeiser zelf weggenomen doordat hij de schuld niet opeist doch kwijtscheldt, en het gevoel dat dit bij de ontvanger teweegbrengt, heet dankbaarheid. Dankbaarheid is derhalve het gevoel bevrijd te zijn van anonieme natuurlijke wetmatigheden en dit door de vrije tussenkomst van een persoon. Wie dankbaar is, ervaart boven de anonieme natuurwetten verheven te worden door de milde tussenkomst van een persoon. In de dankbaarheid getuigt men van de realiteit van de mogelijkheid om het louter natuurlijke te overstijgen. Daarbij wordt tevens ervaren hoe dit overstijgen van het louter natuurlijke weliswaar principieel onmogelijk is voor een individu apart terwijl het wel degelijk kan plaatsgrijpen middels de persoonlijke tussenkomst van een ander. Het transcenderen van de wetten van de natuur gebeurt enkel en alleen met de hefboom van het interpersoonlijke dat immers gehoorzaamt aan wetten die sterker zijn dan de natuurlijke. Het interpersoonlijke overwint immers de natuurwetten telkenmale als een persoon de natuur in zichzelf overwint, wat zich uitsluitend kan manifesteren in interpersoonlijke relaties, en bij uitstek in de act van de vergeving, waarvan het gratuite geven een specifieke verschijningsvorm is. Dat de leeuw en het lam met elkaar in vrede zullen leven wordt pas mogelijk in een tuin waarin de beide soorten gehoorzamen aan menselijke wetten die stellen dat zij niet langer rivalen zijn doch beide huisdieren van de mens uit wiens handen zij eten en aan wiens wetten zij derhalve gehoorzaamheid verschuldigd zijn.

Wie geeft zonder daarvoor iets van gelijke waarde terug te eisen, overtreedt weliswaar de natuurwetten; edoch, wie zou hem dat verbieden als hij immers sterker is dan de natuur (in hemzelf) die hem (vanuit het wraakprincipe) tot de terugverdering van het gegevene zou aanzetten? De persoon van de milde schenker stelt zich zodoende boven de (onpersoonlijke) natuur, en daar is ook zijn plaats omdat de persoonlijke willekeur nu eenmaal verheven is boven de natuurlijke noodzaak. Het intermenselijke verkeer hoeft immers geen louter verlengstuk van

het onpersoonlijke natuurlijke reilen en zeilen te zijn, ofschoon zulks niet alleen mogelijk is doch tevens algemeen gangbaar: eenmaal de mens werd wakker geschud en hij binnen de dimensie van het humane tot ontwaken komt, zal hij de natuurlijke traagheid spontaan aan zijn rede onderwerpen en het onmiddellijke persoonlijke nadeel dat hij daardoor kon ondervinden zal niet opwegen tegen het machtsgevoel waarop zijn overwinning op de anonieme natuurkrachten hem vergast. Dit machtsgevoel gaat simultaan over in een vreugdegevoel omdat mét de overstijging van het dierlijke, het menselijke zich in zijn volle pracht en praal ontplooit. Het gratuite geven is daarom een magische handeling en zij wordt door het christendom in onze eindige werkelijkheid naar binnen gebracht, welke ze dan van binnenuit transformeert en onsterfelijk maakt.¹¹⁰

Het spook van de overproductie

1.

Fabrieken sluiten, arbeiders worden werkloos en met de daling van de koopkracht daalt uiteraard de consumptie, waardoor onderconsumptie ontstaat, en dat is een ander woord voor de overproductie die fabrieken doet sluiten - ziedaar de vicieuze cirkel waarin onze huidige economie gevangen zit zoals een zwemmer in een draaikolk.

Bekijkt men die vicieuze cirkel ook aandachtig, dan merkt men dat men er pas uit geraakt als aan de consument krediet wordt toegekend, want krediet is een perfect vervangmiddel voor de ontbrekende koopkracht die fataal leidt tot onderconsumptie of overproductie, fabriekssluitingen en werkloosheid.

Hoezo, krediet aan mensen die niet werken!? - aldus hoort men alras de kritikaster mopperen. Het gemopper in het spoor

110 Tekst d.d. 04.10.2012.

van de voorgestelde politiek kan in de kiem worden gesmoord, maar dan wel alleen op voorwaarde dat de arbeidsethiek volledig wordt herzien. De huidige ethiek werkt immers volgens het principe van schuld en boete, dat het wraakprincipe is, wat een negatief en derhalve autodestructief beginsel is. Een vervangende ethiek zou positief zijn: arbeid wordt niet langer als een straf beschouwd doch als een eer, en krediet ziet men niet langer als een voordeel doch als een (al dan niet noodzakelijk) kwaad.

De mogelijke opmerking dat een ethiek van eer en oneer niet tot werkzaamheid kon aanzetten, wordt door de feiten onmiddellijk ontkracht: mensen sloven zich uit om te langen leste in de adelstand te worden verheven of tenminste om zich met statussymbolen te omringen. En statussymbolen zijn in wezen volstrekt nutteloze maar wel peperdure attributen waarmee men - tenminste als men die eerlijk heeft verdiend - aan anderen kan tonen dat men heel hard heeft gewerkt. Dit bewijst dat wij in feite spontaan eer brengen aan wie voor ons werken. En omdat wij eerzuchtig zijn, streven wij het ook na om anderen te dienen.

Nu al kunnen rijkelui er niet omheen: zij moeten sponsor zijn van goede werken teneinde aan te kunnen tonen dat zij hun rijkdom niet met nemen doch met geven hebben vergaard. Een huzarenstukje weliswaar, maar kennelijk vooralsnog niet onmogelijk. Goede werken kunnen artistieke hoogstandjes zijn zoals opera, musea en nog andere cultuurerfgoederen, maar al die rijkdommen kunnen pas van toorn worden gevrijwaard als men vooreerst de armen niet vergeet. Men herinnere zich de Franse revolutie met zijn uit een gelijkaardige toorn geboren guillotine: de uitzuigers konden zo te zien niet rap genoeg worden onthoofd.

Een staatshuishouden dat niet vooral de noden lenigen wil, doch maximale winst beoogt desnoods ten koste van noodlijdenden, is niet alleen onredelijk of dwaas, want als slechts dát het euvel van het kapitalisme was, dan was het ook met slechts wat uitleg te verhelpen. Een economie die winst omwille van die winst najaagt is, meer dan slechts een misser, in de eerste

plaats een heel serieuze ziekte. De jacht op geldelijk gewin is hebzucht, het is een zonde, zo men wil, of een verslaving, en wie daaraan meedoen, die storten zich in uitzichtloze slavernij.

Maar de natuur past overal een mouw aan. Eigen aan het mechanisme van verslaving immers, is dat zij uiteindelijk zichzelf opheft, weze het nadat zij van haar oorzaak, haar slachtoffer heeft gemaakt: de verslaving doodt de verslaafde en houdt op deze wijze op. Zo doet een economie die slechts het geldelijk gewin nastreeft exact het tegenovergestelde van een die op de leniging der noden is gericht, want de laatstgenoemde houdt de mens in leven.

Overproductie is slechts een symptoom van heel die carroussel, het euvel ligt in onze ziel vanbinnen en willen wij genezen van een kwaal die onze doodstrijd zelf is in de heksenketel van de wereld, dan rest ons als houvast de aloude moraal van het gezond verstand dat elke overdrijving bant. "Niets te veel", zo luidt reeds 't opschrift in de tempel van Apollo in het oude Delphi.¹¹¹

2.

Overproductie of onderconsumptie is een economische toestand gekenmerkt door een wanverhouding tussen productie en consumptie. Nu zijn er uiteraard twee soorten van wanverhouding tussen productie en consumptie: bij overproductie is de productie te groot in verhouding tot de consumptie, maar bij die andere wanverhouding is de productie te klein voor de consumptie.

Bekijken we eerst het laatst genoemde geval: de wanverhouding waarbij de productie te klein is voor de consumptie of dus de toestand waarbij het aanbod de vraag niet kan volgen. En in dat geval zijn er nog twee mogelijkheden: ofwel is de productie te klein, ofwel is de consumptie te groot, en dit telkenmale in functie van een 'ideale' verhouding, wat men daaronder ook moge verstaan.

111 Zie: <http://www.bloggen.be/dzeus/archief.php?ID=2010440>

Is de productie te klein in functie van de bevrediging van de primaire behoeften, dan is er honger. Wordt (vanuit eenzelfde behoeftenperspectief) de consumptie te hoog geacht in verhouding tot de productie, dan zegt men in wezen dat er sprake is van verspilling. De vraag wat genoeg is en wat teveel, blijft echter open, tenzij het gaat om manifeste mistoestanden.

In het eerstgenoemde geval - de wanverhouding tussen productie en consumptie waarbij de productie te groot is voor de consumptie of dus het geval van de overproductie - zijn er, analoog, opnieuw twee mogelijkheden. Ofwel wordt de productie te hoog geacht, ofwel wordt de consumptie ondermaats geacht. Het oordeel over de feitelijke toestand is opnieuw afhankelijk van de doelstellingen tenzij hetzij de overproductie hetzij de onderconsumptie manifest zijn. Edoch, de aandachtige lezer zal opmerken dat zich hier een wel heel bijzondere situatie voordoet, want wie kan ooit in alle ernst verkondigen dat er een teveel aan goederen is zonder meer, of een tekort aan verbruikers van die goederen?

Bij een tekort liggen de kaarten anders, want een tekort aan producten betekent armoede, en dat is honger en kou, kortom lijden en dood. En ook verspilling is een toestand die ons tegen de borst stuit, die onhoudbaar is en die daarom op termijn vanzelf verdwijnen zal. Maar hoe kon een overvloed ooit problematisch zijn? Hoe anders dan doordat zich dan het wel bijzonder luxueuze probleem voordoet dat wij het niet meer allemaal tijdig naar binnen kunnen werken?

In dat laatste geval schrijven artsen godbetert antimaagzuurpillen voor - niet voor niks de vandaag allersuccesrijkste farmacologische producten op de markt. En verder wordt het teveel op duizend-en-een mogelijke manieren 'opgestapeld' zodanig dat het in de weg komt te liggen en ons parten gaat spelen, precies zoals dat het geval is met het lichaamsvet van het groeiend aantal corpulenten onder ons: eerst rechtgetrokken wegen worden van snelheidsdrempels en bloembakken voorzien; perfect geïsoleerde huizen krijgen er een peperdure verluchtungsinstallatie bij; om te verhelpen aan de bewegingsarmoede veroorzaakt door de auto's waarmee we ons voor het gemak ver-

plaatsen naar het werk, draaien wij 's avonds in het fitnesscenter rondjes op de hometrainer; en als klap op de vuurpijl ontslaan wij onszelf in onze fabrieken teneinde aldus nóg goedkoper te kunnen produceren en de concurrent voor te blijven... de concurrent die wij te langens leste zélf blijken te zijn, want zonder inkomen is die auto onbetaalbaar en wordt hij een 'overproduct'.

De hometrainer is een overproduct, maar hij wordt verkocht, dankzij de automanie; de snelheidsdrempels zijn overproducten, maar zij worden verkocht, dankzij de perfecte autowegenmanie; de antimaagzuurpillen zijn een overproduct, maar zij worden verkocht dankzij onze overvoedingsmanie, de verluchtingsinstallatie is een overproduct, maar zij wordt verkocht dankzij de isoleringsmanie: op die manier nestelen zich allerlei overbodigheden en omwegen die nergens toe leiden in ons dagelijks leven en zij lopen ons voor de voeten en nemen de plaats in bestemd voor zaken die er wél toe doen. En zo, uiteindelijk, moet het een wonder heten dat onze maatschappij niet veel zieker is dan ze nu al is: vandaag eten wij niet langer ons brood in het zweet van ons aanschijn; vandaag eten wij niet langer om te leven; heden eten wij alleen nog om te kotsen. En misschien is dát wel het 'probleem': verspilling.

3.

De ziekte van de hebzucht onderwerpt de mens aan zijn eigen bezittingen en waar mensen bezeten worden van hun bezit, verzamelen zij veel meer dan nodig en resten hen tenminste twee mogelijkheden: ofwel schenken zij hun overschotten weg, ofwel verspillen ze die.

Waar overproductie heerst, vormen zich overschotten en die overschotten stapelen zich op. Zo hebben cultuurfilosofen uitgemaakt dat een geldberg en daarmee ook het kapitalisme ontstaan is door de combinatie van de arbeidsethiek en de lustangst in een protestantse samenleving: de combinatie van hard werken en afzien van de vruchten van zijn arbeid resulteert in een spaarpot en dat is dan... het kapitaal.

Men kan zijn bezit verkopen en de opbrengst aan de armen schenken en zulks is niet eens zo'n slecht idee aangezien het volgens de Zoon Gods zelf de weg is naar de hemel, zoals in de parabel van de rijke jongeling verhaald. Men kan ook zijn teveel verspillen en dat verkiezen zij die het principe van het recht hanteren, wat ook het beginsel van de wraak heet, hetwelke zegt dat elk zijn deel krijgt zoals hij verdiend heeft en niemand ook maar iets teveel of iets te weinig. Is de spilzucht tenslotte niet het middel bij uitstek waarmee de rijke zijn rijkdom etaleert waarvan hij wenst dat die zijn schuldenloosheid in de ogen van de anderen bewijst? Wie immers schulden heeft, heeft allerminst teveel en zal zich hoeden voor verspillen, zodat spilzuchtigen een aureool van schuldenloosheid en daardoor zowaar een zweem van heiligheid verkrijgen.

Edoch, er is ook nog een derde uitweg voor de zogenaamde overvloed, een uitweg die gelijk een hond wegloopt met het been waarvoor twee andere honden vechten. Want nog vooraleer men denken kan aan schenkingen of aan vuurwerk, feest of nog veel andere verspilsels, wordt het bezit dat men het zijne waant beslist begeerd door steeds weer andere lui wiens hebzucht groter is dan men vermoeden kon. Reeds vooraleer de wreck zijn eigendom verwerft, is hij tot onderpand van niemand minder dan de duivel, daar steeds het kwaad zelf aan de grondslag ligt van de toch niets ontziende waan dat wat men *heeft* zou kunnen redden wat men *mist te zijn*.

Op die manier is elk 'teveel' dat in de wereld aan het licht komt, in feite een tekort waaraan niet meer te verhelpen valt, helaas, omdat geen mens in staat is weg te nemen wat hij mist. In wezen zijn het surplus en de luxe waarmee de 'gelukkigen' dezer wereld pronken, enkel schuldbewijzen en zo veroordelen de bozen ook zichzelf, niet tot de bedelstaf maar tot een lot veel harder om te dragen. Het teveel dat anderen ontberen, verstikt onwederroepelijk die het begeren.

4.

Misschien wel het allergrootste gevaar en ook de paradox bij uitstek van de overproductie is dat zij uiteindelijk gedoemd zal

blijken om in haar tegendeel te verkeren, en dit zal niet gebeuren als een ongeluk doch als een in koelen bloede geplande, waanzinnige strategie met verschrikkelijke doch onomkeerbare gevolgen. Voorafspiegelingen van het doemscenario kan men nu reeds optekenen bij de observatie van de reeds algemeen gangbare dumppraktijken van bij uitstek levensmiddelen waardoor men geheel kunstmatig schaarste creëert teneinde aldus de marktwaarde van het voedsel de hoogte in te jagen en de winst te maximaliseren. Deze techniek bloeit in een economie die niet de bevrediging der behoeften op het oog heeft, niet het leven en de levensmiddelen, doch het domme ruilmiddel dat het geld is. Het is nauwelijks te geloven, maar in die intussen alom gangbare strategie worden de goederen die wij nodig hebben om te leven gewoon tegen het ruilmiddel zelf ingehuurd: het voedsel zonder hetwelk wij moeten sterven, wordt opgeofferd aan het geld waarmee het kon worden gekocht... indien het er nog was! Welnu, bij de overproductie die wij heden kennen en die het teveel kenmerkt dat hand in hand met de verspilling gaat, dreigt men ten langen leste te zullen grijpen naar de dumppraktijk die men reeds jarenlang hanteert om het geheel fictieve goed dat het geld tenslotte is te redden ten koste van de producten die wij nodig hebben om te leven. En nu komt de horror van de hele story.

Ingrepen worden steeds meer geautomatiseerd, productiemiddelen worden ons uit de handen genomen en steeds verder gecentraliseerd naar een geheel onpersoonlijke doch onverbidde-lijke macht en nu zelfs de ultieme productiemiddelen voor onze levensmiddelen - het zaad van plant en dier - geïndustrialiseerd zijn, bewerkt worden en vervolgens ook geprivatiseerd, kan worden gevreesd dat in het gen van wat ons tenslotte voeden moet, de schaarste zelf wordt geïmplanteerd.

Het klinkt onwezenlijk, weliswaar, maar zo klonk amper enkele decennia geleden eveneens de primitieve dumppraktijk toen aardappelen werden begraven en melk op de akkers werd gespreid als mest omdat er zogezegd een overproductie aan die middelen was. Zogezegd, want tegelijk bleven onverminderd dagelijks twintigduizend kinderen van de honger sterven. Niets

aan de hand, zo houden de trawanten van het gouden kalf dan telkenmale vol: alles naar wens want onze winsten zitten opnieuw in de lift! De kleur van geld is rood, zo zingen her en der artiesten en de handelaren in mensenbloed zingen godbertert de wijsjes mee.

U leest het niet verkeerd: om overproductie te voorkomen zal de schaarste zelf worden geïmplanteerd in het zaad van plant en dier, zoals men heden in die genen zagezegd een resistentie inplant tegen ziekten om de oogst te maximaliseren. Zagezegd, want de bedoeling van de ingreep is vooreerst de patentering van het zaad, en dat wil zeggen: de toe-eigening van wat alleen van de natuur zelf was, de privatisering van het gewas, welke ons horens zet, gigantischer nog dan het gewei waarmee wij 'pronken' ingevolge de privatisering van de grond. Maar die met zichzelf vloekende gang van zaken waarbij eerst de productie opgedreven wordt en daarna wordt geremd, met nota bene telkens 't zelfde doel van winstopdrijving, zou in feite helemaal geen verwondering meer mogen wekken, daar wij inmiddels dan toch ook niet langer protesteren tegen de wraakroepende verspillingen waarover wij het hoger hadden: alle kieren der gebouwen superdicht geïsoleerd en dan verluchtingsinstallaties; met makkelijke auto's naar het werk en 's avonds zweten in de fitness; vreten om te kotsen, verspilling of destructie als ultiem symbool van de allerhoogste status...

Het is waar dat de dood elke mogelijke vijand overwonnen heeft, zelfs de allersterkste zal zich niet riskeren om met het onleven in duel te gaan, en zo moet het leven zich neerleggen bij de tweede plaats op het ereschavot. Maar of het niet langer hebben van vijanden uiteindelijk een teken is van sterkte, valt heel sterk te betwijfelen. Wie meezingt met het heden alles en allen vergiftigend refrein dat men zich maar dient te voegen naar wie men niet verslaan kan - *"if you can't beat them, join them"* - die capituleert bij voorbaat voor de dood en hij verdient dan ook het leven niet dat immers ondanks alles tegen die dood *blijft* vechten en dat bij de gratie van die schijnbaar onbegonnen en tot mislukking gedoemde activiteit, bestáát en bovendien al 't levenloze aan zich onderwerpt.

Tot dat levenloze behoren nu ook de onpersoonlijke machten die wij kunnen samenvatten in het gouden kalf, het kapitaal, het levenloos gedrocht dat zijn bestaan put uit het bloed van mens en ander leven, precies zoals vampieren doen die dood zijn en nooit opnieuw tot leven kunnen komen doch gedoemd zijn tot de on-dood ten koste van wie leven. De hoorn des overvloeds als het ultieme kwaad: wie had dat ooit durven denken? Maar ondoorgrondelijk zijn de wegen van het Wezen dat ons ver te boven gaat en van niets dan arrogantie getuigen al onze gissingen in een volstreekte duisternis die zich nauwelijks onderscheidt van de holte van het graf.¹¹²

Over het gebruik van de patiënt in de eenentwintigste eeuw

Een interview met Omsk Van Togenbirger-De Waelekens

- Omsk Van Togenbirger: waar vandaan die zogenaamde vertrouwenscrisis, de jongste jaren?

OVT: - Bij de banken, bedoelt gij? Maar op die vraag werd al uitgebreid geantwoord, of niet? En er kan slechts worden aan toegevoegd dat niet alleen de banken onder een vertrouwenscrisis lijden: het wantrouwen is algemeen.

- Wat niet te verwonderen is want alles heeft met geld te maken.

OVT: - Zeker en vast, maar vooreerst dient gezegd dat het wantrouwen uiteraard heel terecht is! En het is niet alleen terecht: het is nog altijd flink ondermaats!

- Ondermaats?

112 Tekst d.d. 01.11.2012.

OVT: - Ongetwijfeld! Kan men niet vaststellen dat men door de band nog altijd veel te lichtgelovig is?

- Is dat zo?

OVT: - Het geloof blijkt een bijzonder hardnekkige verslaving! Een volstrekt verblindende verslaving is het!

- Wat bedoelt gij precies?

OVT: - Om het niet weer over de banken te hebben...

- Neem misschien de gezondheidszorg?

OVT: - De ziekteverzekering, bedoelt gij? Als dat geen geldzaak is!

- Neen, de zorg zelf: de dienstverlening, de zorg van geschoolde vaklui voor onze gezondheid en voor het algemeen belang. Want men kan toch zeker niet beweren dat wantrouwen hier op zijn plaats is?

OVT: - Artsen kloppen overuren en schaden hun eigen gezondheid om die van hun patiënten te redden: is het die edelmoedigheid die gij bedoelt? Ze doen het zelfs als hun patiënten zich eerst net niet hebben gezeefd met roken, drinken, brassen, noem maar op!

- Ja...

OVT: - Na de behandeling en de goede voornemens herbeginnen velen vaak aan die eigen zelfvernietiging, maar geen enkele dokter denkt eraan om hen niet opnieuw te gaan behandelen, en dan vaak nog met peperdure technieken!

- Dat kan niemand tegenspreken...

OVT: - Het is niet alleen edelmoedig, het is verduiveld fanatiek! Het doet denken aan de pelikaan die de eigen borst openrijt om zijn jongen te voeden! Men zou haast denken dat geen moeder zo goed voor haar kinderen zorgt als een dokter voor zijn patiënten! Is het dat wat gij bedoelt?

- Zo is het toch?

OVT: - Dat zou men op den duur gewis gaan denken, ja!

- Wel, wat kan er dan nog aan de basis liggen van dat wantrouwen? Is wantrouwen geen welvaartsplaag? Hebben wij het niet veel te goed? In Afrika bijvoorbeeld is er honger... Moet ons dat niet bescheiden maken?

OVT: - Kijk eens, mijn beste... Als ik u een brood verkoop, en er staat groene schimmel op de korst, en gij pruttelt tegen, kan ik u dan het zwijgen opleggen met het antwoord dat ze in Afrika helemaal niets te eten hebben? En zult gij mijn schimmelbrood dan nederig betalen en gestaag naar binnen werken? Ik denk het niet!

- Mijn geld is ook niet beschimmeld!

OVT: - Daar ben ik nog niet zo zeker van. Maar het is wel een feit dat mijn uitvlucht geen klant zal kunnen overtuigen. Tenminste niet zolang men bij de bakker een straat verderop terecht kan. Bij monopolievorming wordt het probleem vanzelfsprekend een beetje lastiger.

- Bij monopolievorming?

OVT: - Concurrentie onder producenten en verkopers is een troef die door de consument wordt uitgespeeld. Maar als handelaren samenzweren of als ze zich verenigen, dan liggen de zaken anders: prijsafspraken en kwaliteitsafspraken, een dubbele boekhouding...

- Kunt gij het misschien wat concretiseren?

OVT: - Inzake gezondheidszorg?

- Bijvoorbeeld, ja.

OVT: - Wel, kijk: medici houden sensibiliseringscampagnes en gratis screening van prostaat-, borst-, baarmoederhals- en huidkanker, en wij nemen aan dat zij dat doen omdat ze belang stellen in ons welzijn, niet?

- Dat lijkt mij logisch, ja: het land is gediend met gezonde burgers.

OVT: - Ja, maar tegelijk verbergen de klinieken voor hun bezoekers dat ze de ziekenhuisbacterie hebben, nietwaar?

- De wet verplicht hen niet om dat aan hun bezoekers mede te delen, en ze houden het dan ook verborgen, inderdaad...

OVT: - Wel, zeg mij dan eens voor wiens welzijn hier dan eigenlijk geijverd wordt! Hoort men in de ochtend en op de nog nuchtere maag niet eenzelfde liedje zingen door de banken? Het rijmpje van "wij dragen zorg voor uw fortuin"? En dragen zij ook zorg voor ons fortuin? Of brengen ze ons er zodoende toe om voor het hunne zorg te dragen? Is het echt met uw gezondheid dat de dokters begaan zijn? Of doen zij maar alsof gelijk de bankiers, en zien zij hun patiënten eerst als klanten?

- Ik veronderstel dat zij een gulden middenweg bewandelen.

OVT: - En wat mag dat dan wel wezen, zo'n gulden middenweg inzake het verschaffen van gezondheidszorg? Dit klinkt alvast al heel wat minder hoogdravend dan dat liedje over edelmoedigheid en zelfopoffering, me dunk!

- Ik bedoel: voor wat hoort wat.

OVT: - Gezondheid met twee snelheden? Is het dat wat ik u hoor zeggen? Men heeft er inderdaad de mond van vol, vandaag. Het is stilaan gedaan met de solidariteit! *Jeder für Sich und Gott gegen Alle*, zo klinkt het allernieuwste refrein, maar er is uiteraard niets nieuws onder de zon: stokoud is het recht van de sterkste!

- De zorg moet uiteraard betaalbaar blijven...

OVT: - Geen geld, geen zorg dus. En de solidariteit mag men stilaan ook vergeten. Rest de regel dat alwie gezondheid wil, deze zoals elk ander goed met klinkende munt zal moeten betalen!

- Maar zo gaat het toch ook met voedsel?

OVT: - Tja, er is uiteraard een minimumloon zodat men, althans in theorie, niet hoeft om te komen van honger; maar kan men zich daarmee voeden zoals het hoort? De omzet van de

geneesmiddelenindustrie is tussen haakjes groter dan die der voedingsindustrie, en tussen die twee in zit godbetert nog de drank. Wij leven in een wereld waarin de nood aan drugs kennelijk groter is dan de nood aan leven. Ik zou zelfs zeggen dat wij leven onder het juk van een industrie van de dood.

- Maar keren wij terug naar de gezondheidszorg...

OVT: - En daar hebben we het opnieuw, inderdaad: hetzelfde onder een andere vorm...

- Wat bedoelt gij?

OVT: - De dood onder de vorm van het leven!

- Maar overdrijft gij nu niet een beetje?

OVT: - Gaat gij soms naar de kapper?

- Neen, mijn moeder verzorgt mijn snit...

OVT: - De tandarts dan?

- Zelden, zelden... Tja, ook ik vertrouw die lui niet langer... Fotootje maken eerst, zegt hij en hij verstopt zich achter een loden muur terwijl de hele mond gescand wordt. Waarvoor is dat in godsnaam nodig?

OVT: - Inderdaad, dat is helemaal niet nodig: tot voor kort verzorgde men het gebit zónder ioniserende stralen!

- Ioniserende stralen?

OVT: - Jawel, hebt gij dat nooit op school geleerd?

- Wat zijn ionen ook alweer?

OVT: - Een ion is een geladen atoom of molecule, en die lading is het resultaat van een surplus of een tekort aan elektronen, die zelf geladen zijn. Ioniserende stralen slaan uit de atomen van uw lichaamcellen elektronen weg zodat die atomen een lading krijgen. Is de stralendosis hoog genoeg dan is die direct dodelijk voor onze lichaamcellen, maar ook een lage dosis verhoogt de kans op kanker.

- Een radiografie van de longen bijvoorbeeld?

OVT: - Verhoogt de kans op kanker, zeer zeker, en dat werd aangetoond!

- Maar waarom wordt dit dan nog toegepast?

OVT: - Het is een berekend risico, vergelijkbaar met de aanleg van oversteekplaatsen voor voetgangers.

- Hoezo?

OVT: - Oversteekplaatsen voor zwakkere weggebruikers hinderen het andere verkeer, ze zorgen voor meer files en vertraging. Afwezigheid van veilige oversteekplaatsen zorgt dan weer voor meer verkeersdoden bij de zwakke weggebruikers. Men zoekt een compromis: oversteekplaatsen om meer veiligheid te brengen maar dan toch niet teveel van die hindernissen die dan toch maar voor dagelijkse vertragingen zorgen. Vertraging dus, maar niet teveel.

- Veiligheid maar niet teveel?

OVT: - Zo is dat. En ook met stralen wordt dat spel gespeeld: ze doden soms maar toch moet men erkennen dat ze ook levens kunnen redden.

- Dat klinkt niet erg geruststellend. Hoe schadelijk zijn stralen dan?

OVT: - Dat hangt er maar van af. Om te beginnen is het een feit dat de schadelijkheid van röntgenstralen vroeger sterk onderschat werd, mede doordat het effect ervan meestal geheel onzichtbaar is. Geïoniseerde atomen en moleculen kunnen door niemand zintuiglijk worden waargenomen. Marie Curie was amper zesenzestig toen ze stierf aan leukemie, zij had toen al twee keer een Nobelprijs in ontvangst mogen nemen: een eerste keer voor haar onderzoek naar straling en een tweede keer voor de ontdekking van twee nieuwe scheikundige elementen.

- Zij is haar eigen proefpersoon geweest?

OVT: - Geheel ongewild.

- En hoe schadelijk is een röntgenfoto, of een scan?

OVT: - De stralingsintensiteit van een röntgenfoto ligt ver beneden de dosis die wij jaarlijks van nature oplopen, al kan men hier alsnog opwerpen dat dit wellicht geen excuus is, aangezien bijvoorbeeld ook het innemen van een jaardosis alcohol in één teug, dodelijk kan zijn.

- En een scan?

OVT: - Krijgt ge een scan van een tweehonderdvijftigtal röntgenplaatjes, dan hebt ge één kans op tachtig dat dit uw dood wordt.

- Eén kans op tachtig?!

OVT: - Dat is dan een berekend risico. En het is uiteraard niet min. Als ik wist dat ik vandaag één kans op tachtig had om het groot lot te winnen, dan rende ik meteen naar de kiosk! Bijna iedereen koopt wekelijks loten in dit land, terwijl de kans op het winnen van een pak geld amper één op ettelijke miljoenen is. Als men goed nadacht, dan zou men dus voor zo'n reusachtige kans van één op tachtig om te overlijden, onmiddellijk op de vlucht slaan! Maar bijna iedereen laat zich uitgebreid scannen alsof daar helemaal niets aan gelegen was.

- En wordt men dan niet gewaarschuwd voor de gevolgen?

OVT: - Ik kan slechts herhalen dat men spreekt van een berekend risico, af te wegen door de behandelende arts. Met dat cijfer van één kans op tachtig, zit men weliswaar in de theoretische sferen, maar men zou goed moeten beseffen wat dit heel concreet wil zeggen, en dat is vaak niet het geval.

- Wat wil dat dan concreet zeggen?

OVT: - Stel dat wij in een hospitaal een scanmachine hebben die per dag van tachtig patiënten plaatjes maakt, dan weten wij zeker dat die machine één mens per dag doodt.

- Maar dat is niet te geloven!

OVT: - Toch is het zo. Maar het is tevens zo, dat die dode ook kon overlijden door de ziekte voor dewelke hij in behandeling is. En bovendien neemt men uiteraard aan dat de machine van

meer mensen per dag het leven redt, want zonder die foto's kan men moeilijk een precieze diagnose stellen of efficiënt ingrijpen.

- Toch vind ik het nog een gevaarlijke zaak, één dode per dag! En dat men daar kennelijk niet bij stilstaat!

OVT: - Tja, de mensen geven hun vertrouwen aan de artsen, en meestal is dat heel terecht: men wil geholpen worden en als er dan mensen zijn die hulp aanbieden en die beloven hun best te zullen doen... Tegelijk is het ook zo dat de dood veroorzaakt door zo'n scan niet direct intreedt: het duurt namelijk meestal vele jaren vooraleer men ingevolge straling kanker krijgt en sterft. En dan is er nog het feit dat niemand op voorhand zeggen kan wie van die tachtig elke dag weer de ongelukkige zal zijn.

- Maar zeker is dat van elke tachtig er één wordt opgeofferd?

OVT: - En dat cijfer ligt zelfs nog een flink stuk hoger als ge 't mij vraagt, heel eenvoudig omdat na elke volgende ionisatie het herstel telkens wat moeizamer verlopen zal. De stralen maken ziek en een zieke is daar minder goed tegen bestand. De dosis stapelt zich op en dat geeft een zichzelf vermenigvuldigend effect. Dan hebben we nog helemaal niet in rekening gebracht dat de meesten van ons zich meermaals in hun leven laten scannen.

- Zijn er cijfers?

OVT: - Beslist, maar het evolueert allemaal heel snel. Neem nu de tandartsen met hun fotoreeksen van uw hele bek. Het is vandaag een must voor kinderen om een perfect gebit te hebben en als hun ouders vermogend zijn, spenderen zij daaraan een heus fortuin. De behandeling duurt vaak meerdere jaren. Ik zou op dit ogenblik echt geen schatting durven maken van de hoeveelheid ioniserende straling die nog jonge kinderen te verwerken krijgen als zij blootstaan aan die vaak ongebreidelde 'fotosessies'. Komt daarbij dat recent onderzoek uitwijst dat kinderen extra gevoelig zijn voor röntgenstraling. De resultaten van statistisch onderzoek tonen sinds de ingebruikname

van die toestelletjes door tandartsen een forse stijging van het aantal tong- en keelkankers, terwijl tevens werd aangetoond dat de kans op hersentumoren vervijfvoudigt bij het gebruik van die röntgenapparatuur in de mondholte. In feite zullen deze nieuwe kankers pas binnen enkele jaren gaan pieken, de trend is reeds gezet maar het griezelige is dat de praktijk gewoon doorgaat.

- Hebben tandartsen dan geen geweten?

OVT: - Tja, een beetje geweten hebben ze misschien wel, zoals iedereen, maar dan ook niet teveel natuurlijk, want ze hebben ook schulden, ziet ge.

- Schulden?

OVT: - Uiteraard. Hebt gij er een idee van hoeveel die röntgentoestelletjes voor de mondholte kosten? Dat zijn echt handenvol geld, leningen die zich uitstrekken over de hele duur van een carrière. Niemand zet zo'n toestel bij het grof huisvuil, ook niet wanneer blijkt hoe kankerverwekkend het wel is. Men zoekt dus ijverig het risico zodanig te berekenen dat het verantwoord kan worden genoemd, men past dus de normen een beetje aan, men maakt gebruik van de rekbaarheid van zekere begrippen, men laat zijn klanten als het ware kiezen tussen de pest en de cholera en als men hen daarbij een heel klein beetje stuurt, wie zal het merken? Andermaal: de resultaten van de stralen komen nog lang na het fraai schitterende gebit en hoe kon iets slecht zijn als men er zoveel heeft moeten voor betalen?

- Schulden...

OVT: - Onderschat die factor niet, want schulden, dat is nog iets heel anders dan geldzucht. Geldzucht kan mensen aanzetten tot immorele praktijken, maar de druk van schulden kan voor nog veel meer ellende zorgen. Gij weet toch dat diegene die zich in de schuld gestoken heeft, zichzelf alras het recht toekent om gedane investeringen te doen renderen? Hij weet zich bovendien gesteund door de argumenten van de verkopers die hem tot zijn investering hebben overhaald met nota bene

medische argumenten. En die berusten vaak op onderzoek waarvan het bedrieglijke karakter quasi onaantoonbaar is omdat dit meteen de wetenschap als zodanig in diskrediet kon brengen. Gij weet toch dat de wetenschap de religie is van heden en dat zij gehoorzaamheid afdwingen kan en daaraan ook haar stuurmanskunst ontleent en al haar macht? Dit middel kan men niet zomaar te grabbel gooien want dan gaat het bijgeloof weer tieren en breekt het tijdperk van de kwakzalvers aan en wie wil nu terug naar de krankzinnige middeleeuwen? Alleen al om die reden moeten medische tekortkomingen aan het oog onttrokken worden... Maar ik moet nu dringend een van mijn patiënten zien, excuses dus.

- Bent u dan zelf arts?

OVT: - Ik beoefen momenteel de handopleggerij.

- Handopleggerij!?

OVT: - Inderdaad. En mijn leuze is deze: baat het niet, het schaadt ook niet! Een goedendag nog!

- Hemeltje!¹¹³

De EU, een junkie

"Mundus vult decipi, ergo decipiatur".¹¹⁴ En warempel, de waarheid in dit gezegde, toegeschreven aan Petronius, de schrijverszoon van de bestuurder van Syrië onder Caligula ten tijde van Christus, biedt misschien wel de ultieme verklaring voor het dan toch bijzonder onwaarschijnlijke gemak waarmee vandaag, en dan nog op een volstrekt transparante manier, het arme leeuwendeel van de Europese bevolking door een vermogende minderheid wordt afgeroomd, en dit niet langer via de

113 Tekst d.d. 25.09.2012.

114 "De wereld wil bedrogen worden; moge hij dan bedrogen worden!"

gekende weg van de handel, de productie en de consumptie, doch quasi geheel rechtstreeks door de overheveling van het kapitaal van deze naar gene bankrekeningen. Ja, dat geen haan daar naar kraait kan pas worden begrepen indien het inderdaad zo is dat het volk dit tenslotte ook zo hebben wil.

Toch blijft het een raadsel hoe de wil van de meerderheid dan op de eigen vernietiging gericht kan zijn, want een gestage groei van de kloof tussen rijk en arm is het gewisse gevolg van de gigantische manoeuvres, of moet men zeggen 'fratsen', waarmee heden de mega-banken van de allerrijksten, de miljarden koppen tellende wereldbevolking een neus zetten, of horens, want het is hoe dan ook een feit dat wij allemaal te kakken worden gezet.

De Europese Unie is niets anders dan het bedrieglijke reclamebord door corrupte politici in dienst van de financiële elite opgehangen ter verkapping van een van de meest bizarre volksplunderingen aller tijden. De jongste aanwinst die de hele carrousel toelaat om vrijelijk te opereren, is het Europese Noodfonds, het Europees Stabiliteitsmechanisme of het *ESM*, van kracht sinds 1 juli 2012: een kas, zogezegd opgericht om landen in nood te helpen, maar die voortdurend gespijzigd wordt met de belastinggelden van de armen terwijl de verzamelde sommen helemaal niet naar de noodlijdenden gaan maar naar hen die overschot hebben. En betreft inderdaad een constructie die zichzelf zonder ook maar enige vorm van volksraadpleging geheel boven de wet heeft weten te plaatsen.¹¹⁵

Dat het aldus afschilderen van ons politiek werelddeel op een flagrante overdrijving gelijk, wil allerminst zeggen dat zij er ook een is en dat toont de allerjongste actie, de zogenoemde noodsteun aan Griekenland, andermaal aan. Het is immers een feit dat de allerrijkste Europeanen Griekse reders zijn, beroepsgenoten van de legendarische reder, wijlen Aristoteles

115 De volgende informatieve video gaat over de absolute macht van het ISM (en dateert al van een jaar vóór het van start gaan van het ISM): http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=Lf0O0sm664M

Onassis, ooit de rijkste man op aarde. Griekenland is een schiereiland in het centrum van het welvarendste wereldcontinent en de reders maken er sinds oudsher gigantische fortuinen. Ze betalen evenwel helemaal geen belastingen, de meesten onder hen plaatsen hun winsten in het buitenland, bijvoorbeeld op Cyprus of in Zwitserland om aan alle taksen te ontsnappen en zodoende wordt de Griekse overheid opgelicht en komt de staat in geldnood. Zeer onlangs publiceerde een Grieks journalist op het internet een lijst met de tweeduizend rijkste Griekse belastingontduikers, samen goed voor het veelvoudig oplossen van de Griekse staatsschuld, maar amper enkele dagen na die publiekmaking zat de dappere man al in de cel. En vorige week besloot de Griekse overheid om na de storting van ettelijke miljarden Europese steun, alle uitgeschreven ongedekte Griekse staatsbons te verwisselen voor door het Europese noodfonds gedekte bons. In de praktijk houdt dat uiteraard in dat het geld van de armste Europeanen terecht komt bij de rijkste Grieken, want arme Grieken hebben helemaal geen overschot aan kapitaal om te beleggen. De rijken worden rijker, de armen armer, en wie dat nog niet geloven, die moeten maar eens kijken naar de cijfers van de Europese autoverkoop: er worden steeds minder auto's verkocht... maar steeds meer luxewagens.

Hoe de hele zwendel aan zijn einde komen zal, weet niemand maar elkeen kan wel vermoeden dat de vooruitzichten niet rooskleurig zijn. Vast staat in elk geval dat nu de volksplunderingen zoals gezegd verlopen door directe geldtransacties van deze naar gene bankrekening en dus niet langer via de normale 'omweg' van de handel en de nijverheid, elke maatschappelijk nuttige bedrijvigheid zich aan de kant gezet zal weten. In het spel van de verrijking van de elite op de kap van het volk heeft met andere woorden het maatschappelijk nut nu helemaal niets meer in de pap te brokken: al het sociaal zinvolle weet zich gepasseerd en moet het onderspit delven voor niets minder dan de uitholling van de staat door parasieten. Het lot van de gemeenschap kan warempel met niets beter worden vergeleken dan met de toestand waarin een drugsverslaafde verkeert die immers ook niet langer de maatschappelijk nuttige 'omweg'

maakt van arbeid en consumptie: hij zoekt zijn drugs te vinden die aan zijn hersenen het signaal geven dat alles oké is en de rest van dat jammerlijke verhaal is aan elkeen bekend.¹¹⁶

2013 en het lot van Midas

Van overbevolking is sprake van zodra er te weinig landbouwgrond is om een bevolking nog te kunnen voeden. Dat kan het geval zijn in een welbepaald land en dan rest uiteraard de mogelijkheid van handel drijven. Dreigt er overbevolking op wereldschaal, dan is dat uiteraard iets absoluut. Maar het is vooralsnog niet de overbevolking die ons bedreigt.

De prijs van producten hangt voor een groot stuk af van hun schaarste, en dat geldt zowel voor noodzakelijke als voor volstrekt overbodige zaken, als die maar worden begeerd. Een kunstwerk is niet levensnoodzakelijk maar het is wel schaars - het is uniek - en het volstaat dat meer dan één persoon het hebben wil, opdat het per opbod werd verkocht.

Onlangs werd een Picasso geveild voor een miljard dollar, maar theoretisch gezien kan een schilderij nooit zo duur worden als een brood dat schaars is. In tegenstelling tot een kunstwerk, is een brood immers levensnoodzakelijk, een brood kan het verschil maken tussen leven en dood. Bij de verkoop per opbod van een brood aan mensen die op de rand staan van de hongerdood, zal niemand van hen de prijs te hoog vinden als hij die betalen kan, en zo zal niet langer diegene die het meeste wíl bieden, het brood kopen, maar wel diegene die het meeste kán betalen - de rijkste - en dat is een heel verschil. Bij voedselschaarste verliest de vrije markt paradoxaal genoeg haar vrijheid omdat zij dan spontaan gehoorzaamt aan het recht van de sterkste, dat immers dwingend is: de zwaksten krijgen niet langer de toegang tot levensmiddelen.

116 Tekst d.d. 05.12.2012.

Op de vrije markt hangt de waarde van een product af van zijn schaarste maar naast de marktwaarde is de eigenlijke waarde van de dingen uiteraard nooit weg te denken. Bij een overschot aan voedsel kan voedsel worden weggegooid, bijvoorbeeld om de prijs ervan de hoogte in te jagen, maar eenmaal een echt tekort dreigt, rijst de prijs de pan uit. Lang niet alles is te koop, de macht van geld is feitelijk zeer beperkt en men kan een kei het vel niet afstropen.

Als een land verarmt en de bevolking eist meer loon, dan wordt ten langen leste het ultieme redmiddel van de muntdevaluatie uitgespeeld: de banken gaan geldbiljetten bijdrukken. Edoch, voedsel of landbouwgrond bijdrukken is en blijft onmogelijk, en zo kan het papieren geld de honger niet bestrijden die de armsten treft. Het geld, de markt, de economie stoten hier op absolute grenzen: er zijn meer monden dan er kunnen gevoed worden.

Alle nieuwjaarswensen ten spijt is dat jammer genoeg de werkelijkheid die ingevolge de mislukking van de oogsten voor de deur staat en die in 2013 niet veel goeds belooft. Maar heeft men daar niet om gevraagd wanneer men de goederen vernietigde om zo kunstmatig schaarste te creëren teneinde de kostprijs van het voedsel op de markt de hoogte in te jagen en zodoende aan die vernielingen veel geld te kunnen verdienen? Andermaal, men had het kunnen weten: munten van nikkel en papier zijn niet te vreten. Reeds vele duizenden jaren geleden is de legendarische koning Midas ons in dit ongeluk voorgegaan: omdat alles wat hij aanraakte, veranderde in goud, moest hij zijn kunsten met de hongerdood bekopen.¹¹⁷

117 Tekst d.d. 21.12.2012.

Een duizelingwekkende provocatie

Een eerste keer bestelen rijke ondernemers de armen door het omzeilen van de belastingplicht. De staat komt in de rode cijfers en de staatsbons der rijke beleggers worden waardeloos. Maar middels een aansluitende oplichting wordt dit verlies snel weggewerkt: met de gelden van de armen die wél taksen betalen, richten de rijken een Europees Noodfonds op dat dekking geeft, niet aan noodlijdende staten doch aan het bezit der rijken, want dat is wat 'noodlijdende staatsbons' zijn. Zonder slag of stoot wordt aldus bij elke volgende bancaire actie het bezit der armen overgeheveld naar de rekeningen van de rijken en dit over alle Europese staatsgrenzen heen. De roof geschiedt volstrekt ongezien en blijkbaar doorzien alleen ervaren insiders de misdaad terwijl de bedrogen massa zwijgend de gevolgen draagt want kennelijk durft niemand als eerste te protesteren. Vooralsnog zonder slag of stoot geschiedt de roof en zo lijkt het vredig in Europa. Zo vredig dat, als kers op de taart, de dieven ook nog aan de haal gaan met de Nobelprijs voor de Vrede.¹¹⁸

Over terrorisme

I.

Terroristen zijn wie met geweld en met de dreiging ermee andermans vrijheid kortwieken en hen in het gareel van hun grillen dwingen – grillen die zij godbetert ook nog graag voorstellen als natuurlijke noodzaak of goddelijke wil. Terroristen maken het leven van wie zij terroriseren voorwaardelijk door het onmogelijk te maken als zij niet plooiën voor hun wensen en dat is de ergste vorm van conditionering, het is ontmenselij-

118 Tekst d.d. 13.12.2012.

king. Het terrorisme creëert niets minder dan de slavernij, waarbij het de bevolking die het inneemt, verdeelt in, enerzijds, terroristen of slavendrijvers en, anderzijds, slaven. Terrorisme is gekwadeerde en aperte pesterij mét monddood making of chantage van de getuigen.

Omdat terroristen altijd mikken op de verknechting van wie zij terroriseren, terwijl de geterroriseerden met rede begaafde mensen zijn, bieden zij aan de door hen onderworpenen een katalysator aan, en wel in de vorm van een systeem waarmee zij hun onderwerping tegenover zichzelf alsnog kunnen trachten te rechtvaardigen – een pijnstillertje als het ware; in de praktijk kan dat een ideologie zijn, maar nog het vaakst is het een religie of een systeem dat van de onderworpenen een quasi volledige overgave eist die, paradoxaal genoeg, helemaal niet redelijk gegrond hoeft te worden teneinde te kunnen dienen als 'verantwoording' voor de onderwerping. Karl Marx verwoordde het aldus: "Godsdienst is opium voor het volk". Dat alvast menigeen die voor zijn misdaden zijn toevlucht nam tot het naar deze ideoloog genoemde opium – het 'marxisme' – herinnert slechts aan het welhaast hilarische probleem van de zelf-referentie, nooit meesterlijker bespeeld dan door de godheid zelf: "Wie zonder zonden is, werpe de eerste steen!"

Dikwijls volstaat de dreiging van terreur en dus alleen maar de creatie van angst, om ervoor te zorgen dat een volk zich 'vrijwillig' en massaal onderwerpt aan het aangeboden 'rechtvaardigingsstelsel', en op dat vlak herinneren de wetten van het macrosysteem – meer bepaald in de sociologie – aan deze die gelden in de wereld van de allerkleinste partikels of de kwanta: alle dingen hebben naast hun stoffelijkheid ook een geestelijk bestaan met een vaak groter effect dan de daadkracht die wordt toegeschreven aan hun massa; de invloed van de belastingcontroleur is even groot als zijn daadwerkelijke actie dankzij onze onwetendheid omtrent de daadwerkelijke controles. Onzekerheid, onvoorspelbaarheid, mogelijkheid, kans: het zijn slechts schijnbaar onbestaande zaken welke wij sinds oudsher samenvatten onder de noemer 'geest'.

Het impact van de terreur op zijn belijders is van die aard dat de onderwerping aan een opgelegde wet – het juk der dictatuur – wel onomkeerbaar lijkt en door zijn slachtoffers begeerd en zelfs verdedigd wordt: dat illustreert de historisch eindeloze rij van theologen en ideologen. In dat licht moet worden onderstreept dat ook de daders slachtoffers zijn, want ook de onderwerpers zijn onderworpen aan de tirannie: het zijn niet de zogenaamde 'terroristen' die de terreur scheppen; het is daarentegen de terreur als zodanig die gelijktijdig 'terroristen' en 'geterroriseerden' in het leven roept. De terreur is bovendien zo diep verweven met de systemen die hem in stand houden als het leven verweven is met de wezens die het zodoende voor de dood behoedt.

Terreur is derhalve welhaast een mentaliteit – een 'geest' – welke haar intrede doet in een samenleving die niet langer in staat is om de spanning die er altijd heerst tussen de leden zodanig te differentiëren en te ordenen dat zij geen abrupte polarisatie onder de leden veroorzaakt. In dat laatste en te vermijden geval splitst de samenleving als het ware op in twee polen, twee nieuwe soorten van burgers, waar voordien allen onderling gelijk waren of dezelfde rechten hadden. De geest van terreur onderwerpt allen terwijl sommigen zich ook nog engageren als handhavers van de nieuwe orde. Het gedrag van de beide groepen beantwoordt aan het Stockholmsyndroom: de terroristen schikken zich naar de eisen van de terreur als zodanig en de onderworpenen schikken zich naar de eisen van de terroristen.

Dat de terroristen zelf volkomen onderworpen zijn aan de hoger genoemde mentaliteit of 'geest' van de terreur, toont zich hierin dat zij volstrekt onberedeneerd en ongefundeerd te werk gaan. Zij handelen immers helemaal niet vanuit een religie of een ideologische overtuiging, al beroepen zij zich daar wel op, maar dan kennelijk zonder die ten gronde te verstaan. Zij nemen veeleer eender welke religie of ideologie te baat, als 'opium' zo men wil, om zich daarachter te verschuilen met wat zij zoal aanrichten. Meer nog, zoals wordt getoond in het mooie actuele voorbeeld van de huidige toestand in Mali (d.d. januari

2013) waar de verslagen Malinese huurlingen van de vermoorde Libanese kolonel Khadafi zich met oorlogstuig als buit terugtrokken in hun thuisland alwaar zij deze zware wapens prompt zijn gaan gebruiken om er de eigen ongewapende bevolking mee te terroriseren. De kat wordt bij de melk gezet, de gelegenheid scheidt de dief, het wapen creëert de terrorist. Religies of ideologieën, eender welke, functioneren als mogelijke wapens op het ogenblik dat een geest van terreur zijn intrede doet, precies zoals een boosdoener ter plekke de steen of de kandelaar die toevallig binnen zijn handbereik ligt, aanwendt als moordwapen.

Edoch, een steen en een kandelaar kunnen zich niet verweren, een religie principieel wel, want die is met mensen bemand. Het probleem is echter dat niet elke religie een hoofd heeft zoals de katholieke kerk met haar paus, terwijl zo'n hoofd wel hoogst noodzakelijk is waar het er op aankomt om zich te verantwoorden of om terreur gepleegd in naam van de religie, te kunnen afstraffen met gezag. Een religie zonder hoofd is een kip zonder kop, maar meer nog is het een wapen waarop elke crimineel beslag kan leggen. Het corrupte karakter van een systeem toont zich overduidelijk waar bij het tot stand komen van een executieve, deze vaak *a priori* reeds door terroristen geïnfiltrerd blijkt.

Soms wordt gezegd dat de edele kunsten waarmee sinds oudsher alle beschavingen pronken – de architectuur, de beeldhouwkunst en de schilderkunst, de literatuur, de dans en de muziek – slechts middelen zijn ter verdrijving van de verveling. Maar in die functie zijn zij vooreerst ook de rasechte getuigen van overvloed en luxe: een hoge levensstandaard, een goed leven, een maatschappij die ruimschoots in het onderhoud van haar burgers kan voorzien. Kunst, spel en sport zijn als uitlaatklep alvast verkieslijker dan oorlog en criminaliteit, maar zij gedijen nimmer zonder een gedegen en verfijnde opvoeding, welke uiteraard een kanalisering van de energie en dus een tijdelijke beperking van de vrijheid vragen. Waar die 'vrijwillige onderwerping' ontbreekt, dreigt een geest van cha-

os welke spontaan zijn tweelingbroer oproept, met name de geest van terreur.

Chaos brengt onvoorspelbaarheid en onzekerheid welke de paniekreactie die de terreur is, veroorzaken. In de terreur veruitwendigen zich de innerlijke spanningen die voortkomen uit het algemene wantrouwen dat uit de algemene onzekerheid volgt. De last van het wantrouwen kan pas worden verlicht als men erin slaagt om de dreiging af te wenden, wat men doet door de controle op anderen op te drijven en door hen in een greep te houden die nog weinig beweging toelaat. Die algemene vrijheidsinperking is in feite een ersatz voor de discipline die in de opvoeding ontbrak, maar er is geen alternatief meer eens die ongedisciplineerde jeugd volwassen en derhalve onkneedbaar is geworden.

Vandaar ook ligt misschien wel voor het leeuwendeel de oplossing voor terreur in een degelijke opvoeding en waar die gemist werd, betekent dit uiteraard dat een oplossing niet in zicht kan zijn op korte termijn. Maar het gevaar is reëel dat de menswaardige opvoeding voorgoed de mist ingaat omdat ook de terreur zelf een vorm van discipline in het leven roept, meer bepaald deze die volgt uit haar conditionering. Conditionering immers is blinde sturing van het gedrag middels straf en beloning en het is derhalve vooreerst een belediging voor elke met rede begaafde mens wanneer men hem het inzicht in de zin van zijn eigen handelen ontnemt. Mensen die niet uit inzicht handelen doch uit dwang, missen mét de vrijheid hun existentie zelf. Zij zullen hoe dan ook altijd op de loer liggen om het systeem dat hen bedwingt, omver te werpen terwijl zij het tegelijk lippendienst moeten bewijzen. Een geterroriseerde maatschappij wordt derhalve gekenmerkt door burgers die zullen beweren een geloof te belijden dat zij in wezen hartsgrondig haten en verachten. Zij delen het schizofrene lot van alle burgers die leven onder het juk van een dictator: zij juichen hem toe en knielen voor hem... tot op de dag dat zij hem ongestraft kunnen lynchen en dan dralen ze geen ogenblik meer, zoals dat op Tweede Kerst 1989 geschiedde met de Roemeense dictator Nicolae Ceausescu en diens echtgenote Elena.

Het communisme, het kapitalisme, het katholicisme, de islam, het jodendom, het boeddhisme of het hindoeïsme: zij hebben elk hun eigen tirannie die te zijner tijd gelijk een aap uit de mouw te voorschijn komt. Het communisme met zijn geheime agenten die belachelijk waren als ze zichzelf maar niet zo ernstig namen, waardoor zij gek en derhalve ook levensgevaarlijk worden; het kapitalisme met zijn goud dat velen zodanig verblindt dat ze ervoor moorden, leven en sterven, zoals ook Midas deed; het katholicisme met zijn terreur van het hellevuur maar ook de brandstapels van de inquisitie, de veroordelingen en de verminkingen die wij ook kennen van de fundamentalistische islam; het jodendom waarvan alvast een vleugel streeft naar wereldheerschappij; het boeddhisme en het hindoeïsme die inderdaad al te vredig lijken om dat ook te kunnen zijn, want zij verkappen met hun geloof in karma en reïncarnatie een absolute onverschilligheid jegens het leed van de naasten die immers niet mag geholpen worden omdat hij slechts door boetedoening tot verlichting komen kan.

Een maatschappij – de wereldgemeenschap – moet kunnen worden geordend, maar dit doel kan in het derde millennium best met politieke en wetenschappelijke middelen worden bereikt; het lijkt er heel sterk op dat religies maar ook ideologieën hun kansen om zich te bewijzen allang hebben verspeeld en dat zij derhalve hun beste tijd hebben gehad. Zij dienen inderdaad naar de privé sfeer te worden verwezen, en voor wie hen ernstig nemen – gedachtengoochelaars en mystici – hoeft dat overigens geen domper op het persoonlijke geluk te betekenen – trouwens evenmin als de regels waaraan allerhande sporters en spelers zich dienen te houden. Het gaat uiteindelijk om de humaniteit, en wie menselijkheid zegt, zegt vrijheid: niemand heeft het recht om zijn persoonlijke bedenkingen bij het bodemloze, bij tijden exalterende en bij andere tijden deprimerende raadsel van het bestaan, aan anderen op te dringen, laat staan dat men lijdzaam zou moeten toezien wanneer mensen anderen al dan niet met fysiek geweld verplichten om hun persoonlijke waanzin te gaan belijden.

2.

Wanneer ingevolge een tekort aan discipline bij haar burgers de onzekerheid binnen een samenleving toeneemt en de dingen onvoorspelbaar worden en derhalve chaotisch, ontstaan welhaast symbiotisch de geest van angst en deze van terreur welke elkaar rechtvaardigen, versterken en doen groeien, bijna zoals dat gebeurt in de ontwikkeling van een levend organisme. De chaos creëert angst en de angst vraagt om orde, terwijl de orde een beroep doet op terreur in de (ijdele) hoop zich aldus te kunnen herstellen, precies zoals een onderwijzer zijn stem verheft om het geroezemoes in zijn klas te overstemmen en aldus de stilte te doen terugkeren – de stilte, de orde en de rust welke dan geheel vrij zijn van chaos, onzekerheid en angst.

De hoop waarvan sprake is inderdaad ijdel want een maatschappij is geen klas met aan het hoofd een gezagvol onderwijzer en evenmin is zij een gesloten systeem zoals het goed geregelde onderwijs dat welhaast is binnen de veilige en geheel geordende omkadering van een opvoedingsproject dat een bijzonder artificiële wereld voor het kind creëert en dan bovendien binnen de buffer van de reeds per definitie min of meer kunstmatige ruimte van de cultuur.

Een maatschappij kan worden beschouwd als het resultaat van een evolutionaire ontwikkeling die zelf beantwoordt aan een natuurlijke noodzaak tot zelfhandhaving bij de mens en bij vele andere soorten. De terreur van de natuur waarin, alle vertederde dierenliefhebbers ten spijt, het onverbiddelijke recht van de sterkste geldt, wordt middels de cultuur enigszins afgeweerd, maar in de cultuur zelf keert die terreur alras terug in een nieuwe en meer gesofisticeerde gedaante.

Zo zijn de religieuze geboden en de vele andere waarden en normen inzake menselijk gedrag vaak terug te voeren tot regels die te maken hebben met hygiëne, terwijl hygiëne wordt afgedwongen door een natuur die toelaat dat microben een prooi zien in, bijvoorbeeld, zoogdieren zoals de mens.

Religieuze geboden verbieden mensen om te doden maar die regel kon nooit gelden als hij ook sloeg op slachtoffers die tot een andere diersoort behoren omdat de natuur het leven dat

geen ander leven tot zich neemt, gewoonweg verbiedt om voort te bestaan: wij moeten eten en dus moeten wij ook doden om te kunnen overleven, wat betekent dat dit verbod feitelijk slechts een verkapping is van een gebod, meer bepaald het gebod om andere soorten te doden. Hetzelfde geldt voor het verbod tot liegen dat op de keper beschouwd de verschalking gebiedt van andere soorten die men immers te vlug af moet kunnen zijn – in de jacht maar bijvoorbeeld ook in de veeteelt of in de dressuur.

Waar culturele voorschriften en religieuze normen refereren naar een natuurlijke noodzaak, is hun bron en hun zin dikwijls heel duidelijk en vanzelfsprekend maar waar dat niet of niet langer het geval is, zijn die normen niet slechts zinledig maar bovendien vaak bijzonder hinderlijk. De instandhouding of de herinvoering ervan druist dan niet alleen in tegen het gezond verstand maar is tevens in strijd met alle regels inzake economie en nog meer belemmert een voorbijgestreefde regelgeving het zelfbehoud en het behoud van de soort. In dat laatste geval heeft men te maken met een terreur die volstrekt onacceptabel is en uiteraard ook geheel tegennatuurlijk, en dit is dan terreur in de eigenlijke betekenis van het woord.

Terreur in de eigenlijke betekenis van het woord doet zich bij uitstek voor waar geduld wordt dat onwetenden macht hebben, zodat van hen die zich middels langdurige en harde inspanningen hebben bekwaamd in allerlei kundigheden en kunsten, gehoorzaamheid wordt geëist jegens de eerst genoemden. Uiteraard komen die onrechtmatig in het bezit van de macht om wie feitelijk boven hen staan aan zich te onderwerpen, en zulks kan zich niet anders voltrekken dan middels geweld en dwang onder allerlei gedaanten.

Zo is er terreur in het dulden van bedrieglijke vormen van geneeskunde omdat aldus onbekwaamheid, oneerlijkheid en luiheid worden beloond terwijl het zo moeizame en tijdrovende vergaren van kennis, het zich eigen maken van gespecialiseerde technische vaardigheden en het onverdroten levenslange studiewerk genadeloos worden afgestraft. Het argument van de vrijheid en meer bepaald het argument dat iedereen nu een-

maal gelooft wat hij graag gelooft, functioneert hier niet anders dan als een wapen dat door de terrorist in kwestie wordt te baat genomen zoals ook de inbreker de kandelaar in handbereik als moordwapen gebruikt.

Terreur wil weliswaar als ordehandhaver doorgaan, maar om de hier genoemde redenen kan hij uiteraard de orde nooit herstellen; terreur brengt daarentegen chaos voort zoals chaos terreur voortbrengt; terreur is zeer in strijd met de natuur van het leven die alle zorg besteedt aan het tot stand brengen van de grootst mogelijke orde, in vaak duizelingwekkende constructies van elkaar overlappende hiërarchieën. Terreur kan nimmer worden geduld omdat zij vloekt met het leven en niets dan de kille, domme dood in petto heeft. Terreur dient daarom altijd en overal met wortel en tak te worden uitgeroeid en elke vorm van begrip voor terrorisme kan zelf nooit anders dan als terreur worden verstaan.

Terreur herstelt de orde niet omdat alle orde de vrucht is van een groeiproces, een ontwikkeling of een opbouw, een creatie, terwijl terreur vernietiging is.

Terreur bestaat uiteraard als fysiek geweld – fysieke belemmering, verminking – en in die verschijningsvorm is zij vaak ook heel herkenbaar. Maar terreur bestaat ook in meer gesofisticeerde en verkapte gedaanten waarin zij dikwijls nog meer schade aanricht. Zo schuilt een van de vreselijkste vormen van terreur in de leugen, in de maskering van de waarheid, in het naar voren dragen van wat niet bestaat, in het verdedigen van het onrecht en in het fnuiken van het recht, in het minimaliseren van de misdaad en in het miskennen van het goede, in het brengen van eer en lof aan wie dat geenszins verdienen en in het doodzwijgen van wat zich in de schoonheid van zijn eenvoud manifesteert.

Er is terreur in het spenderen van middelen aan nutteloze en bodemloze zaken zoals hondenkapsels, merkkledij, parfums en juwelen, sportauto's en privézwembaden, omdat daar waar diezelfde middelen worden gemist, geheel onschuldigen – vaak kinderen – moeten worden begraven. Het terrorisme grijpt veel

omvattender om zich heen dan men op het eerste gezicht zou vermoeden.

Is er dan geen terreur in het systematisch aborteren van toekomstige mensen met een redelijke kans op als 'handicap' geboekstaafde afwijkingen van 'de norm' en dan nog door lui die er prat op gaan de democratie te verdedigen en gelijke rechten na te streven voor iedereen? Is er dan geen terreur in het navenante verraad van allen die met die handicaps alsnog door het leven moeten? Is er geen terreur in de plicht tot samenzwering opgelegd aan mensen die geheel buiten hun wil door derden tot welbepaalde bendes worden gerekend en in de bestraffing van de vrije meningsuiting welke als verraad wordt gebrandmerkt waar op allen het juk van een omerta weegt? De georganiseerde leugen ondergraaft de waarheid en probeert haar sinds oudsher de laan uit te sturen door de systematische corruptie van alle burgers welke vaak beter de naam bendeleden verdienen. Maar de waarheid achterhaalt de leugen, alleen al omdat elke nieuwe mens geboren wordt als kind, en dat wil zeggen zonder schuld of in de waarheid: kinderen zullen altijd trouw en onverschrokken de waarheid blijven zeggen omdat het nu eenmaal de waarheid is.

In een kapitalistische wereld is de pervertering die met terrorisme gelijkstaat apert in vrijwel alle sectoren van de samenleving, onder meer ingevolge de verwisseling van het middel met het doel. Het domme middel regeert er over het doel in die mate dat het doel geheel wordt miskend, verdwijnt en niet zelden in zijn tegendeel overgaat. Voedsel wordt vernietigd omwille van het geldelijk gewin; de maatstaf van de dingen is verworden tot hun waarde op de markt; alle Zijn wordt herleid tot een bezit en, geheel tegen het principe van het leven zelf dat vooreerst een bruisende, mateloos schenkende bron is, wordt het principe van het tomeloze graaien gehuldigd en 'beloond'!

Een moordende terreur huist in het principe van het privaatsbezit dat door het geldwezen wordt gesymboliseerd, omdat geld ook macht en 'rechten' geeft aan zijn bezitter, die echter verder helemaal niets meer hoeft te bewijzen inzake bijvoorbeeld

ethische bekwaamheden, kundigheid of kennis, terwijl dat toch dingen zijn die bijvoorbeeld wél noodzakelijk worden geacht voor het verkrijgen van bijvoorbeeld een licentie voor het besturen van een voertuig. Het snijdt geen hout dat iemand wiens fundamentele behoeften bevredigd zijn zomaar de beschikking krijgt over middelen waarmee tegemoet kon gekomen worden aan de dringende nood van honger en kou lijdende kinderen, terwijl hij die middelen aanwendt voor volstrekt overbodige, persoonlijke luxe. Mensen hebben de mond vol over overbevolking, ecologische voetafdruk en gedwongen sterilisatie van medemensen die in armoede leven, terwijl niemand bezwaren uit tegen uit de hand gelopen veeteelt en de vleesconsumptie of tegen de kweek van huisdieren voor luxe-doeleinden. Het geld geeft aan zijn bezitter de macht om het naar willekeur te besteden terwijl het de niet-bezitter ervan vaak ter dood veroordeelt, wat wel te verstaan betekent dat alle mensen verplicht worden om actief aan dit moordende terrorisme deel te nemen omdat zij anders zelf worden geterroriseerd: het is doden of gedood worden, een derde keuzemogelijkheid is er niet meer.

Van terrorisme is sprake waar kinderen les moeten krijgen van leerkrachten die de vereiste bekwaamheden missen doordat zij jobs inpalmen die hun niet toekomen, terwijl de aan hen toevertrouwde jeugd met de terreur der punten a priori het zwijgen wordt opgelegd. Eveneens terroristisch zijn scholen die hun leerlingen als klanten behandelen door in te spelen op het bij hen veronderstelde verborgen verlangen bij de scholieren om met een minimum aan inspanningen het getuigschrift te behalen dat hen misschien zal toelaten om 'les te geven' zoals ook hun 'leerkrachten' dat deden. De school staat niet langer in dienst van de kinderen, die immers geminacht worden en nog slechts dienen om met hun aantal de subsidies aan de school en aldus de jobs van de aldaar te werk gestelden te waarborgen – en dat is slechts één voorbeeld van de talloze gedaanten die de middel-doel-omkering kan aannemen.

In het communistische deel van de wereld dan, wordt de waarheid gefabriceerd door de partij die angstvallig nagaat bij alle

burgers of zij er wel geloof aan hechten en twijfelaars worden krankzinnig verklaard ofschoon wij allen van nature heel goed weten dat eerlijke mensen voor zichzelf moeten bekennen niets met zekerheid te weten, en dat derhalve niet de twijfel doch het zich beroepen op absolute zekerheden een kenmerk van ernstige geestesziekte is.

Een ware terreur zijn de geloofsbelijdenissen in de schepper van hemel en aarde, de verlosser die voor ons het eeuwig leven mogelijk maakt, doch die in het credo moet opgesloten blijven gelijk destijds ook Christus in zijn kerker, omdat men vreest dat het geen zicht is om publiekelijk te zeggen dat men helemaal niet aannemen kan dat het heelal ontstaan is uit een gigantische knal, dat de mens een geleerde aap is of dat de verrijzenis van het vlees uiteraard heel letterlijk moet worden opgevat en dat er niks mysterieuzer aan is dan aan het aardse leven waaraan wij al gewend zijn. Het is een leugen als men zwart zegt tegen wit en wit tegen zwart, maar van terreur is sprake als men verwacht wordt te belijden dat iets zwart is en tegelijk wit.

Van terrorisme is sprake waar in de naam van god medemensen worden gedood omdat zij niet in de god van hun moordenaars geloven. Artsen die het aantal zieken zouden terugdringen door deze te doden, zouden meteen krankzinnig worden verklaard – en zij hebben ook nog bestaan, namelijk ten tijde van de nazi's waar zij meewerkten aan de uitroeiing-programma's van Himmler – maar voor 'religieuzen' die het ongelooft willen wegwerken door alle ongelovigen te vermoorden, bestaat kennelijk alle begrip.

Van terrorisme is sprake waar mensen er niet aan denken om hun naaste bij te staan omdat deze tot een lagere kaste dan de hunne zou behoren en het wapen van die terreur is de leer welke voorhoudt dat men enkel zichzelf kan verlossen door de persoonlijke uitboeting van de eigen 'zonden'. Maar, andermaal: wie zonder zonden is, werpe de eerste steen, want een gelijkaardige logica als de Hindoeïstische verbergt zich in het katholicisme waar de ene wel een stuiver aan de andere kan geven maar als het om meer kostbaar geachte zaken gaat, zoals

het zielenheil, dan zal elkeen tenslotte voor zijn eigen hemel moeten zorgen. Al heeft een enkele 'ketter' ooit gezegd dat hij 't verkiest om mét de geliefde voor eeuwig in de hel te zijn dan in de hemel zónder Hem.

Terreur verbergt zich met andere woorden in religies en ideologieën van alle maten en gewichten, precies zoals diefstal niet alleen geschiedt waar een inbreker des nachts het huis van een ander leegroeft maar evenzeer waar de ene geheel legaal aan de andere een appel verkoopt omdat hij het ei dat hij ervoor in ruil krijgt begeert en niet de bevrediging van de behoefte van de ander. En het is allerminst onmogelijk om het nu eens anders te doen, want de behoefte van de ander is wat bijvoorbeeld een moeder op het oog heeft als zij haar kind verzorgt. Het is jammerlijk te moeten vaststellen dat kennelijk voor het merendeel der mensen geldt dat, als zij elkaar helpen, zij dat alsnog doen uit eigenbelang. Dat de mensheid vooralsnog niet ten onder is gegaan aan het egoïsme dat het gros der burgers kenmerkt, is alleen te danken aan enkele verstandige staatslieden die de bittere waarheid van het eigenbelang erkend hebben en haar met vernuftige mechanismen alsnog ten goede hebben gekeerd.

3.

Terroristen onderscheiden zich van andere misdadigers onder meer in de motieven van hun handelwijze welke in hun geval gericht is op een goed waarvan zij althans geloven dat dit het louter persoonlijke belang ver overstijgt, en in vele gevallen gaat het dan over politieke en religieuze finaliteiten: men pleegt aanslagen om het kapitalisme te doen vallen, om de ongelovigen te bekeren of om de macht te breken van een of ander belangrijk concern. Het geweld dat zij gebruiken en ook vaak de slachtoffers ten spijt, geloven terroristen helemaal niet dat zijzelf criminelen zijn en vaak volharden zij in het tegendeel: ze houden vol dat zij met als het ware chirurgische ingrepen, veeleer gericht tegen personages dan tegen personen, een kwaad bestrijden dat oneindig omvattender is dan het kwaad van een aanslag. Zij geloven met andere woorden dat zij een groter met een kleiner kwaad bestrijden en bovendien geloven

zij dat het ook gerechtvaardigd is om aldus te handelen. Enkele bedenkingen zijn hier misschien wel op hun plaats, want in het genoemde standpunt schuilen enkele adders onder het gras.

Om te beginnen is sprake van fanatisme en dus van verregaande (zelf)verblinding en ondoordachtheid waar men handelt vanuit een overtuiging of een geloof in een theorie – of een ideologie – die zich nog niet bewezen heeft in de praktijk als zijnde verkieslijker. Men merkt (heel vaak terecht) het kwaad op in het gangbare systeem, men schrijft dat kwaad dan toe aan dat bewuste systeem en vervolgens gelooft men over een alternatief te beschikken dat vrij zal zijn van het kwaad waaraan men zich zozeer ergert.

Beschouwen wij het voorbeeld van de CCC uit de tachtiger jaren van de voorgaande eeuw, dan kan men zien hoe de plegers van aanslagen het gemunt hebben op het kapitalisme, terwijl zij geloven in het communisme, en bovendien geloven zij dat dit ideologisch geloof de slachtoffers die zij heel bewust hebben gemaakt, rechtvaardigt omdat het ook inhoudt (1°) dat het oorzakelijk verband dat zij vermoeden tussen een zeker kwaad en een zekere ideologie, ook een feit is, (2°) dat het alternatief dat zij voorstaan vrij is van dat kwaad en (3°) dat het alternatief zich ook zal realiseren en wel middels het geweld dat zij plegen en dat noodzakelijk wordt geacht.

Om te beginnen met het derde en laatste punt: gesteld dat terroristen middels geweld en slachtoffers een alternatief bestel invoeren, dan zal het een bestel zijn dat niet in vrijheid verkozen werd door de burgers; het zal dus gaan om een opgedrongen stelsel aan hetwelke het volk wordt gedwongen zich te onderwerpen, en dat was regelrecht in strijd met het voorgehouden doel, namelijk de volksbevrijding. Ongeacht de inhoud van de ideologieën die in het geding zijn, kunnen geweld en dwang sowieso nimmer bevrijding brengen.

Wat betreft het eerste en het tweede punt lijkt de geschiedenis overtuigend aan te tonen dat een verandering van ideologieën niet in staat blijkt om het kwaad uit te bannen of zelfs maar te verminderen; het heeft er daarentegen alle schijn van dat het

kwaad zich gewoon verplaatst en menig denker heeft geopperd dat dit inderdaad zo is omdat het kwaad niet zozeer huist in de menselijke ideologieën of in een of meer van zijn andere werktuigen, zoals hamers, bijlen en kandelaren, doch in de mens zelf of, eerder nog, in het misbruik dat hij van zijn middelen maakt en dus in zijn machtsmisbruik – kortom: in zijn tekort aan menselijkheid.

Een wel bijzonder jammerlijk gegeven in de hele geschiedenis is de vaststelling dat, ofschoon de mens beweert te beschikken over de rede, hij niet in staat blijkt om met louter argumenten anderen van zijn gelijk te overtuigen, terwijl het uitgerekend dat is wat hij wil doen, zodat teneinde die wil te kunnen door-drijven, hij geen andere mogelijkheid meer ziet dan het gebruik van geweld. Het loont de moeite om bij dit gegeven vooraf een ogenblik stil te staan.

Het ware vooreerst een schromelijke vergissing om te geloven dat alle mensen handelen vanuit de rede welke door de rationalisten zelf graag wordt beschouwd als één en dezelfde voor allen en bijgevolg als het middel bij uitstek om allen eensgezind te maken en te verenigen. Er bestaat weliswaar zoiets als logica, er bestaan ook vormen van wiskunde en er is argumentatie mogelijk binnen de gesproken en geschreven taal in allerlei sectoren zoals rechtspraak, economie en vele andere, maar specialisten in die takken van het redeneren zullen er altijd wel op wijzen dat de geldigheid van de conclusies welke binnen de gehanteerde denksystemen worden getrokken, mede afhankelijk is van wat men van bij het begin aanneemt als zijnde waar en geldig – de uitgangspunten of de axiomata en de rekenregels of de andere voorschriften waaraan men zich altijd dient te houden.

Hoe dan ook kan elkeen altijd de eenvoudige vaststelling maken dat er vele ideologieën naast elkaar bestaan, dat deze allemaal verstandige verdedigers hebben en dat zij meestal pas interesse vertonen in de standpunten van hun tegenstanders als die interesse ook in functie staat van de verdediging van het eigen gelijk. Dat mensen plotseling wél bereid zijn om hun overtuiging voor een andere in te ruilen als zij bijvoorbeeld huwen

met een anders denkende partner, illustreert het feit dat een overtuiging althans voor een flink stuk in dienst staat van de praxis van het samenleven: van zodra de overtuiging de praxis in de weg staat, wordt ze opgedoekt. Mensen die omwille van een ideologie, een band van vriendschap of van liefde verbreken, worden – alvast sinds de emancipatiegolf die het Westen in de zestiger jaren aandeed – algemeen en wellicht ook terecht beschouwd als enigszins bekrompen.

De rede blijkt een werktuig waarmee de ene de andere in zekere zin vermurwt, en daarbij blijkt niet de juiste ideologie het pleit te winnen, als die al zou bestaan, maar wel de meest verstandige verdediger of verkoper. Iedereen weet immers dat een goede verkoper ongeacht wat aan de man weet te brengen; het is hem niet te doen om het (wisselende) product maar om zijn winst – goud is immers goud. Evenzo blijkt het de verdediger van een ideologie uiteindelijk niet te doen om de inhoud van zijn leer maar wel om het binnenrijven van zijn gelijk, al is het tegelijk zo dat de verwisselbaarheid van ideologieën een zaak van bijzonder veel tijd en moeite is – het is tenslotte geen zaak van persoonlijke preferenties doch een kwestie van historisch verankerde gemeenschappen.

Het geloof dat een andere ideologie of een nieuw wereldbeeld in staat is om de mens zelf te veranderen is even naïef als de hoop dat het verbergen van messen en dolken de boosdoener van zijn moordplannen zal doen afzien. Het mag dan zo zijn dat de gelegenheid de diefstal scheidt – te geloven dat zij ook de dief zou scheppen is wel een brug te ver. Als de moordeenaar geen mes in handbereik heeft, dan zal hij zich onverwijld bedienen van de koperen kandelaar daar op de vensterbank; als daar geen kandelaar en ook geen gietijzeren beeld van de vredesduif staat, dan zal hij desnoods zijn eigen schedel omtoveren tot moordwapen bij het toebrengen van de fatale kopstoot aan het besje in wiens huis hij een inbraak pleegt.

Als werktuig zijn ideologieën noch goed noch slecht, zij zijn in dat opzicht uiteindelijk geheel neutraal en dat de meest wetenschappelijk gedragen ideologieën perfect vervangbaar blijken door volkomen irrationele religies, bewijst het feit dat niet

de inhoud van die werktuigen hun effectiviteit bepaalt maar wel het impact ervan op de burgers die zij in de pas doen lopen. Zowel het jodendom als het katholicisme als de islam als het hindoeïsme als het boeddhisme als het kapitalisme als het communisme... bleken in staat om maatschappijen te vormen en in stand te houden – allemaal bleken zij een behoorlijk cement, althans in functie van hetgeen zij beoogden. De vraag luidt derhalve wat wij beogen, wat onze wensen zijn, wat voor een wereld wij wensen, voor onszelf vandaag en voor onze kinderen morgen.

Het is alvast zeer onwaarschijnlijk dat er mensen bestaan die het opportuun vinden om te leven in een wereld waarin hun doen en laten bepaald worden door geweld en dwang.

Maar via het geweld en de dwang belanden we dan bij het al te heldere devies van Spinozistische makelij: waar de natuur ons beperkt, gebiedt de wijsheid ons om niet te treuren; dankzij de rede kunnen wij immers inzicht krijgen in de noodzaak van die beperkingen en precies dit inzicht maakt ons vrij.

Een devies dat al te helder is omdat het verwijst naar de rede als ware die altijd en overal voor iedereen goed zichtbaar en één en dezelfde. De zaak is immers dat de rede zelf geen poten heeft om op te staan.

Zo zijn er al talloze pogingen geweest om de ethiek op te bouwen wars van alle zogezegd irrationele stelsels en louter met behulp van de rede die dan, eens en voorgoed, klaar en duidelijk zou kunnen maken wat goed is en wat kwaad is, wat moet en wat niet mag. Geheel vruchteloze want naïeve pogingen uiteraard omdat de redelijkheid waarop onze cultuur prat gaat, zich beperkt tot talige stelsels van afleidingsregels waarbij echter van uitgangspunten en doeleinden abstractie moet worden gemaakt.

Onze voorraad aan afleidingsapparatuur is weliswaar gigantisch, maar naar beginselen en doeleinden moeten wij tasten zoals een blinde naar een ei, en dat maakt dat wij eigenlijk helemaal niet kunnen opschieten met het prepareren van een kant en klare regelgeving welke ons gebiedt wat ons te doen staat.

Maar kijk, is dat niet vreemd: wij beweerden aanvankelijk ons van alle dwang te willen bevrijden, terwijl wij onszelf daarop betrapten dat die wens ons leidt naar het tegengestelde van het beoogde, want het is in functie van die bevrijding dat wij ons gaan afvragen zijn wat ons dan te doen staat! En de paradox dat de wil tot vrijheid ons brengt bij de vraag naar de juiste voorschriften voor ons handelen, ontmantelt een niet onbelangrijk gegeven, namelijk het feit dat de vrijheid geen uitgangspunt is, dat zij ons niet spontaan gegeven is, maar dat we haar middels de juiste voorschriften misschien wel zouden kunnen verwerven.

En belanden we hiermee niet in een impasse? Want kijk, daar dringen ze zich al op, de juiste voorschriften, in alle kleuren en vormen, voor elk wat wils: religies allerhande, theïstische en atheïstische ideologieën, gebaseerd op oude ofwel nieuwe theorieën over leven en dood, groot is de keuze... Is de keuze dan té groot? Kunnen wij niet kiezen en hunkeren wij daarom naar overreding? Naar dwang? Naar terreur?¹¹⁹

Beschaving in ontbinding

Twaalf percent werklozen telt de EU begin april 2013, en dat betekent niets anders dan dat onze politici er maar niet in slagen om aan alle burgers werk te verschaffen. Uiteraard is het de taak van de politici om voor eenieder een job te voorzien en de cijfers vertellen ons onomwonden dat zij falen. Edoch, volgens een oude, beproefde methode wordt die mislukking geschoven in de schoenen van... de slachtoffers: uitgerekend diegenen aan wie de politici geen job kunnen aanbieden, krijgen behalve het nadeel ook nog eens de schuld wanneer men over hen zegt dat zij "niet willen werken".

119 Tekst d.d. 23.01.2013.

Het blijkt vaker een even trefzekere als bedrieglijke tactiek om aan de slachtoffers de schuld te geven en die dan toch bijzonder laffe werkwijze heeft zijn wortels in een bepaald religieus denken en meer bepaald in de overtuiging dat elkeen naar verdienste wordt verloond. Door het lot of door de misdaad benadeelden worden alras geboekstaafd als bestraffen en van bevoordeelden zegt men algauw dat ook zij het loon ontvangen dat ze hebben verdiend. Mensen met een gehandicapt kind moesten toentertijd ook hier de uitleg aanhoren dat zij aldus door god zelf voor hun zonden werden gestraft, terwijl welvarenden konden rekenen op nog meer bijval. Dat volgens dezelfde religie de wereldlijke macht des duivels was, vergat men onmiddellijk als dit zo in het eigen kraampje paste.

De slachtoffers krijgen de schuld: geen mens die het zo bekijkt, kon het geloven, maar een geoefend redenaar kan deze zaken altijd wel zodanig draaien dat de massa er geheel achteloos intrapt. Neem nu die werklozen van wie dan gezegd wordt dat zij "niet willen werken": politici die deze stelling kracht bijzetten - en vandaag gaan steeds meer politici die laffe toer op - rekenen in hun kwade trouw op bijval bij diegenen die alsnog aan het werk zijn en zij hopen dat zij dezen in het harnas kunnen jagen tegen diegenen met wie zij solidair zijn. Gelukkig is het 'werkvolk' niet zo dom als sommige politici dat kennelijk verhoppen en bestaat daar niet zo'n giftige graad van concurrentie als dat vaak het geval is bij de prominenten, maar soms legt het principe van 'verdeel en heers' de caesars allerminst windeieren.

Slachtoffers die de schuld krijgen, men vindt die mensonwaardige aanpak zelfs bij welbekende professoren ethica die zich opwerpen als helden terwijl zij ervoor pleiten om in het kader van de zogenaamde overbevolking, armen in de derde wereld met een ecologische voetafdruk van welhaast nul-komma-nul onvruchtbaar te maken en dan nog door omkoping. Als er al een overbevolkingsprobleem bestaat, dan is dat zoals elkeen weet een probleem van verbruik per kop. In de wetenschap dat een rijke westerling zowat het duizendvoudige verteert van een arme Haïtiaan, zal het terugdringen van die arme bevolkings-

groepen het gestelde probleem alleen nog groter maken. Hoewel te gek om los te lopen, wil dit voorstel vanwege zelfverklaarde ethici zich op de koop toe realiseren door aan bijvoorbeeld straatarme Haïtiaanse moeders in ruil voor hun sterilisatie 50 euro aan te bieden.

Het herinnert aan de nazi-propaganda met zijn oorlogslogica: in de jaren dertig liet Himmler reusachtige affiches ophangen met daarop afgebeeld een schamele krankzinnige zittend op een stoel en achter hem een breedgeschouderde en gezonde verpleger, voorzien van de tekst: "5000 Duitse Mark per jaar kost deze zieke aan de staat; burgers, het is uw geld!" En deze slachtoffers kregen ook de schuld en zij werden kort daarop met miljoenen tegelijk gedeporteerd in niet minder dan veertig duizend concentratiekampen verspreid over geheel Europa - velen van hen werden vergast, velen crepeerden door uithongering in dwangarbeid. De ganse Europese bevolking was op de hoogte van de wantoestanden maar vrijwel iedereen zweeg, de clerici inclus, uit angst hetzelfde lot te zullen moeten ondergaan.

In zijn redevoeringen stelde Hitler dat het toch niet zijn kon dat de sterkste en gezondste burgers moesten sneuvelen aan het front om de zieken en de zwaksten aan het thuisfront in leven te houden en de massa trad hem hierin bij - niet omdat zij overtuigd was maar omdat de dictator het gezegd had. Dat men een volk niet gezonder maakt door de *zieken* uit te moorden en dat men de *ziekten* moet aanpakken, zal elke mens die over een minimum aan intelligentie beschikt, onmiddellijk verstaan, maar als een prominent figuur het tegendeel uitbraakt, dan dicteert de kuddegeest aan de kudde om dit zonder meer te accepteren. Wie alsnog denken dat deze waanzin voorgoed tot het verleden behoort, dient zich eens te bezinnen over de abortus- en euthanasieklinieken die gestaag de plaats innemen van de klinieken waar nog geneeskunde wordt beoefend. Terwijl de laatst genoemde instellingen nog altijd ziekten pogen uit te roeien teneinde aldus zieken gezond te kunnen maken, zijn de eerst genoemde erop gericht om de zieken zelf uit te roeien. Dat zij zich desondanks en de eed van Hippocrates ten spijt

onder de medische koepel kunnen scharen, is wel bijzonder onheilspellend.

De slachtoffers krijgen de schuld en moeten boeten, de daders gaan vrijuit: dit is de zuiverste toepassing van het recht van de sterkste - de ontbinding van onze beschaving.¹²⁰

Belastingontduikers zijn volksplunderaars

"Belastingen zijn de prijs die we betalen om in een beschaafde maatschappij te leven", aldus de Keniaan Alvin Mosiona die zich engageert voor Tax Justice Network Africa. Wat in Afrika gebeurt, is schrijnend. Veel (westerse) bedrijven hebben er een dubbele boekhouding: op papier lijden ze verlies en dus betalen ze geen cent belastingen, maar in werkelijkheid boeken ze gigantische winsten en ze vluchten daarmee naar de zogenaamde belastingparadijzen in Zwitserland, Jersey of op de Caymaneilanden. Intussen verkommert het land waar de winsten werden gemaakt, bij gebrek aan inkomsten en wordt het afhankelijk van buitenlandse hulp. Het gaat om zowat 900 miljard dollar aan gestolen Afrikaans geld in de afgelopen veertig jaar. "Het zijn centen die [de mensen] anders hadden kunnen gebruiken om het schoolgeld te betalen voor hun kinderen of voor werken aan hun huis", aldus Mosiona.¹²¹

De Amerikaanse ontwikkelingseconoom Jeffrey Sachs klaagt aan dat niet alleen het overbekende Zwitserland, de Caymaneilanden en Monaco belastingparadijzen zijn: het allerergste bedrog gebeurt door de rijke OESO-landen (waarvan de Vlaming Yves Leterme sinds 2011 plaatsvervangend secretaris-generaal is) welke onder elkaar beginnen te concurreren in het scheppen van mogelijkheden voor bedrijven om er de belastingen te ont-

120 Tekst d.d. 02.04.2013.

121 Zie het artikel van Stefaan Anrys: <http://www.mo.be/opinie/alvin-mosioma-voor-elke-dollar-die-afrika-binnenkomt-vloeien-er-tien-weg>

duiken teneinde zo kapitaal aan te trekken, zoals ook ons land dat doet met de zgn. 'notionele intrestaftrek'. Het kapitaal dat via de belastingen aan het volk toekomt, verdwijnt in de zwarte kas van de bedrijven die daarom feitelijk criminele organisaties zijn die de betrokken landen financieel uithollen.¹²²

Bedrijven zoals Google en Microsoft gebruiken alle kostbare maatschappelijke voorzieningen, boeken gigantische winsten, maar laten het betalen van belastingen over aan de kleintjes op wie zij feitelijk parasiteren. Die plundering der armsten gebeurt volgens Nicholas Saxson met de medewerking van grote banken. Derdewereldlanden gaan leningen aan bij westerse landen maar het geleende geld verdwijnt in de zakken van plaatselijke dictators en grote banken zorgen voor het versluizen van die criminele fortuinen. Zoals vroeger tientallen miljoenen slaven uit de derde wereld naar het westen werden verscheept, zo gebeurt dat nu met de kapitalen: de armen worden armer, de rijken – inclus de zogenaamde filantropen – worden rijker en het westen specialiseert zich in het faciliteren van die megaplunderingen.¹²³

Tennissters, wielrenners, zangers, acteurs en andere vedetten ontduiken sinds jaar en dag belastingen middels optrekjes in bijvoorbeeld Monaco of Rusland en zo geven ze alles behalve het goede voorbeeld voor de plichtsgetrouwe medeburgers terwijl zij dikwijls tegelijk functioneren als ambassadeur voor het land. Zo zou rockster Bono, inmiddels bekend als filantroop, zelf aardig sjoemelen met zijn belastinggelden: wat hij via de voordeur weggeeft, sast hij via de achterdeur dubbel naar binnen. Hij heeft nu onderdak in Nederland dat aan artiesten fiscale supervoordelen biedt via allerlei constructies en hij zou hierin al voorafgegaan zijn door de Rolling Stones.¹²⁴

122 Zie het artikel van Eric Goeman:

<http://www.mo.be/opinie/vervoegt-jeffrey-sachs-de-mondiale-beweging-voor-rechtvaardige-belastingen>

123 Zie het artikel van Eric Goeman: <http://www.mo.be/opinie/hoe-belastingparadijzen-soevereine-landen-nekken>

124 Zie het artikel van Eric Goeman: <http://www.mo.be/opinie/bono-tussen-droom-en-daad-staat-belastingontwijking>

In de afgelopen jaren hebben de rijke OESO-landen aan hun burgers meermaals de gelegenheid gegeven om hun zwart geld wit te wassen: wie het aangaf, kreeg amnestie en een voordeeltarief. Sinds zij op papier in de regel zijn, kunnen OESO-landen geen belastingparadijzen meer genoemd worden terwijl ze dat wel degelijk zijn voor de allergrootste firma's die bijvoorbeeld in Frankrijk 8 percent betalen, waar kleine bedrijven worden getaxeerd met 28 percent.¹²⁵

Kers op de taart is misschien wel het Europees Noodfonds dat zich verheft boven alle wetgevingen en dat onder het voorwendsel van noodhulp aan slabakkende economieën, het zuur verdiende belastinggeld van de modale burger, dankzij de mist van de internationalisering, versast naar de bankrekeningen van de rijken. Zo betaalden via dat noodfonds alle Europese belastingbetalers mee aan het dekken van de waardeloos geworden Griekse staatsbons, terwijl de rijkste Grieken geen belastingen betalen omdat zij hun fortuinen parkeren op belastingparadijs Cyprus. Europa kon er tenslotte niet aan uit om die fortuinen aldaar te gaan aanspreken, maar zoals verwacht kon worden werden de superrijken tijdig gewaarschuwd en trof de maatregel alleen de armere Cyprioten die terecht klagen dat zij in Europa leven onder een dictatuur. Het zijn inderdaad de rijke en spitsvondige belastingontduikers die over de landsgrenzen heen en met steeds vernieuwde kanalen, de arme bevolking steeds weer weten te pluimen.¹²⁶

Aan welke ziekte lijdt het geld?

Banken zijn privé-instellingen die het geld en de schulden van hun klanten beheren. Het geld is een ruilmiddel dat zijn waar-

125 Zie het artikel van Julio Godoy: <http://www.mo.be/artikel/europa-ontduikt-nog-steeds-massaal-belastingen>

126 Tekst d.d. 06.04.2013.

de enkel ontleent aan afspraken onder diegenen die bezittingen met elkander ruilen. Het geldwezen geeft aan al wie ruilen het bijzondere profijt dat zij niet voortdurend van her naar der met hun goederen moeten zeulen. Banken spelen derhalve een belangrijke rol in de bijzondere rentabiliteit welke voortspruit uit het gebruik van het geld. Aangezien het geld zijn wezen en dus zijn functie uitsluitend dankt aan afspraken onder zijn gebruikers, steunt de waarde van geld enkel en alleen op de trouw aan die afspraken. En de gebruikers van het ruilmiddel zijn aan het ruilmiddel trouw omdat zij trouw zijn aan het principe van het privaatbezit: *Jedem dasz seine*, zoals het in smeedijzeren letters prijkt op het hek bij de entree van het concentratiekamp van Buchenwald.¹²⁷

In fel contrast met het beginsel van het recht dat in wezen het beginsel is van de wraak, uit het jodendom bekend als *Een oog voor een oog en een tand voor een tand*, staat het christelijke principe dat misschien nog het beste verwoord wordt in het motto: *Draagt elkanders lasten*. Dit motto dat ons aanspoort om elkaar te *bevrijden*, beantwoordt *avant-la-lettre* het in *Huis clos* in literaire vorm gegoten pessimistische existentialisme van Jean-Paul Sartre die met de *oneliner* van *l'enfer c'est les autres* stelt dat mensen elkaars vrijheid *beperken*.

Het christelijke principe is en blijft revolutionair te meer omdat dit het recht overstijgt door zijn vorm die geen wettelijke verplichting oplegt welke dan door sancties wordt afgedwongen, doch een *aansporing* is tot een handelwijze die zijn eigen beloning in zich heeft of *is* en die derhalve getuigt van authenticiteit, van waarheid en van een hogere orde van rechtvaardigheid. Het motto van *Jedem dasz seine* dat de poort naar het kamp van Buchenwald moet opfleuren, illustreert eveneens de

127 *Jedem dasz seine* of *elk het zijne, aan elkeen wat hij verdient*, is een spreuk verwijzend naar het Latijnse motto *suum cuique* alsook naar het Griekse beginsel in *De staat* van Plato en in de *Nikomacheïsche Ethiek* van Aristoteles waarmee de rechtsstaat ter bescherming van het privaat bezit gegrondvest wordt. Ook Cicero en Justinianus benadrukten dit beginsel dat het motto werd van onder meer de *Hoher Orden vom Schwarzen Adler* in het Pruisische koninkrijk.

poort naar de hel die de kapitalistische wereld tenslotte geworden is. De tekst die Dante Alighieri in zijn *Commedia* toedichtte aan het opschrift van de hellepoort - *Laat varen alle hoop, gij die hier binnentreedt!* - verwijst inderdaad naar de wanhoop eigen aan alle werelden die van het christendom gespeend zijn. De kerstening van de wereld is daarom onvermijdelijk een aanvaring met uitgerekend die principes die niet alleen de bijzondere orde in de concentratiekampen maar tevens de orde in de wereld van de bouwers ervan kenmerkt.

Het dragen van elkanders lasten is datgene waartoe in het christendom wordt aangespoord, maar het kan uiteraard aan niemand worden opgelegd zonder dat het tegelijk de kracht verliest die het rechtvaardigt als verheven boven het principe van de wraak. Immers, wie ertoe gedwongen wordt om het goede te doen, doet het niet langer uit zichzelf en zal derhalve ook niet het loon ervaren dat uit die handelwijze voortspruit: hij wordt dan door de plicht tot het goede geïnstrumentaliseerd en mist derhalve de kans om er bewust aan deel te nemen. De verplichting tot het goede is echter wat zich in de eindtijd aan de wereld opdringt, evenals de verplichting tot het ware: het *non posse peccare* [*het niet (meer) kunnen zondigen* of dus de totale onvrijheid] is een toestand welke in de eindtijd volgt op die van het *non posse non peccare* [*het niet kunnen niet zondigen*] van na de zondeval, die op zijn beurt wordt voorafgegaan door de toestand van het *posse peccare* [*het kunnen zondigen* of de vrijheid] uit het Aards Paradijs.¹²⁸ In deze verplichting die uit het wezen van de tijd voortspruit, ligt het laatste oordeel zelf dat zonder weerga is. Niemand kan de stelling van Pythagoras nog loochenen omdat zij waar is en haar waarheid in het volle licht staat van de openbaarheid. Maar zoals de scholastici al wisten: *ens et bonum convertuntur* - *wat (waar) is, valt ook samen met het goede* - en derhalve zal bij de voleinding van de tijden ook het goede volstrekt onloochenbaar geworden zijn. Wie goed doen, zullen dan met de waarheid overeenstemmen maar wie het kwade willen, zullen met de waar-

128 Zie ook: <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=1275620> en <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=7>

heid vloeken, wat betekent dat zij buiten de werkelijkheid zullen vallen of dus niet meer echt zullen bestaan.

Het is vaak zeer de vraag in hoeverre wereldse gebeurtenissen zich al dan niet gewild of zelfs bewust voltrekken, maar hoe dan ook dwingen de traagheid van de dingen en de onomkeerbaarheid van de tijd zelf tot evoluties in een welbepaalde richting die op den duur niemand meer ontkennen kan. Het gouden kalf dat vanwege zijn aanbidders absolute trouw eist, komt zelf die trouw niet na en deze paradoxale ontwikkelingen die heden schering en inslag zijn geworden, verspreiden zich op elk maatschappelijk terrein. Dat banken in plaats van het bezit van hun cliënten te bewaren, hen bestelen, vormt helemaal geen uitzondering op het algemeen klimaat van bedrog, het is er alleen maar de ultieme bevestiging van. Waar ooit de dieven nachtelijk en via kelders of daken in andermans huizen inbraken, doen zij dat nu in het volle daglicht langs de voordeur en in de gedaante van beschermengelen die ons bijvoorbeeld peperdure alarminstallaties tégen diefstal weten aan te smeren, een belegging of een rekening waarin wij zonder nadenken ons hele hebben en houden investeren, terwijl dat kapitaal door de inners ervan onmiddellijk wordt opgemaakt omdat de wet de banken tot slechts enkele procenten kernkapitaal verplicht. Banken weten sinds oudsher via corrupte politici ook hele staten aan zich te binden middels megaleningen tegen huizenhoge interesten die tot in de eeuwigheid zullen moeten worden afbetaald - de zogenaamde staatsschuld - en op de koop toe laten brave burgers zich er ook nog toe verleiden om deze schulden via de aanschaf van staatsbons godbetert op te kopen.

Omdat zoals hoger gezegd het geld zijn waarde uiteindelijk ontleent aan afspraken onder diegenen die zich van het monetair systeem bedienen, terwijl de naleving van afspraken wordt afgedwongen door de rechtsstaat, zal de onbestrafte overtreding van die afspraken onvermijdelijk de val van de rechtsstaat tot gevolg hebben. Te geloven dat hieruit een samenleving zou resulteren waarin niet langer het wraakprincipe heerst doch het beginsel waarbij men al dan niet gedwongen elkanders lasten dient te dragen, ware echter al te voortvarend. Indien er al een

nieuwe sociale orde uit de oude voortkwam, dan zou het zeer zeker een orde zijn met dwang, zoals in de literaire beschrijvingen der dystopieën - *Wij* van Zamjatin, Huxley's *Brave New World*, 1984 van Orwell - maar het is uiteraard zo goed als zeker dat de nieuwste orde een verschrikkelijke dictatuur wordt welke de wellicht korte periode van chaos, volgend op de instorting van het huidige systeem, zou beëindigen.

De ziekte waaraan het geld lijdt, heet megalomanie of grootheidswaanzin: het geld acht zichzelf meer dan het is, en dat betekent véél meer, want het geld is slechts een middel en het waant zich een doel. Het geld heeft uit zichzelf geen wezen, het werd mét zijn functie een ziel toegekend door mensen die de handel makkelijker wilden maken. Het geld ontleent zijn waarde aan de trouw en waar dit beginsel van de trouw met de voeten wordt getreden - zo dikwijls omwille van het geldelijk gewin, o paradox! - zal onvermijdelijk ook het geld zelf in het niets verzinken. De apostel zegde het in zijn brieven al, dat er zonder de liefde niets kan zijn - de liefde of de trouw; zelfs niet het allermachtigste fortuin.¹²⁹

Waterwegen

Het wiel wordt algemeen beschouwd als de grootste uitvinding aller tijden. Voor het verplaatsen van lasten ter land functioneerde lange tijd de mens zelf als voertuig waarmee hij trouwens in eerste instantie zichzelf verplaatste. Het verplaatsingsmiddel van de poten of de benen is dat van het voortdurend wisselende steunpunt onder de druk van een zichzelf na elke stap uit zijn evenwicht brengende vracht. Dat proces is echter nogal energierovend, onder meer omdat de beweging van de onderste ledematen voortdurend met de traagheid in gevecht verkeert: van wie zich verplaatsen aan een welbepaalde snel-

129 Tekst d.d. 09.04.2013.

heid, verplaatsen zich de voeten - grosso modo - gedurende de helft van de tijd beurtelings aan het tweevoud van die loop-snelheid, terwijl ze in de resterende tijdsintervallen stilstaan. De voeten, maar ook - zij het in mindere mate - de onderbenen en in nog mindere mate de bovenbenen. Het overwinnen van de traagheid kost veel energie. Hoe meer gewicht in de uiteinden van de onderste ledematen, hoe minder efficiënt het lopen.

Zo eenvoudig als deze verklaring is, zo lang duurde het echter ook vooraleer men ze toepaste in bijvoorbeeld een onderzoek van ettelijke jaren naar een plausibele uitleg voor het fenomeen dat alle grote loopwedstrijden over middellange en lange afstanden veel vaker dan men voor mogelijk hield door Ethiopiërs gewonnen werden: zij hebben, vergelijkbaar met de poten van bij uitstek de reeën en de herten, relatief dunne kuiten en derhalve lichte onderbenen. En uitgerekend dát vormde het discussiepunt bij de kandidatuur van de Zuid-Afrikaanse atleet Pistorius voor deelname aan de Olympische Spelen in Londen in 2012: zijn onderbenen zijn immers kunstledematen van zeer gering gewicht. Niet de spieren zorgen voor (het aanhouden van) de snelheid maar wel de 'vernuftige' constructie van het voertuig welke de spierarbeid overbodig maakt. Op die manier lijkt het allerslimste voertuig wel... het wiel.

Edoch, lange tijd vooraleer het wiel in gebruik genomen werd, gaf moeder natuur al superwielen aan elke te verplaatsen vracht, met name in de gedaante van het water. In een vloeistof immers rollen de moleculen (waarvan er vierhonderd triljoen in één waterdruppel zitten) zo gesmeerd over elkaar dat de wrijving met de boot die de lading moet verplaatsen quasi nul is. Water staat stil ofwel loopt het naar beneden. Alvast stroomafwaarts of anderszins middels een door zeilen gestuurde windkracht wordt het jaagpad waarop paarden middels touwen schepen kunnen verplaatsen, overbodig.

Waterwegen: zij reduceren elk gewicht tot nul en de massa aan goederen die onze vrachtschepen kunnen verplaatsen, is dan ook gigantisch; vaak worden met cargoschepen vrachten van duizenden ton getransporteerd. Geen wonder dat er werk gemaakt werd van de waterwegen. Eigenlijk werden zij ten on-

rechte vergeten na de heisa die het wiel teweegbracht, gecombineerd met de locomotief op het spoor en later met de ontploffingsmotor op de autowegen. Men staat er niet bij stil dat het autootje waarvan de enkeling zich zo gezwind bedient, minstens het tienvoudige bedraagt van het gewicht van zijn bestuurder, wat een enorme energieverspilling betekent want de vracht van de auto zelf hoeft helemaal nergens heen. Ter vergelijking bedraagt het gewicht van een koersfiets minder dan het tiende deel van het gewicht van zijn berijder: hij is aldus minstens zo'n honderd keer lichter dan de auto. Maar de efficiëntie van verplaatsingen over het water breekt wel alle records. Het zo vaak onbenut laten van de waterwegen is daarom even irrationeel als het feit dat wij mét de verplaatsing van onszelf volstrekt doelloos voertuigen meesleuren die tonnen wegen.

Hier ten lande hadden wij sinds oudsher de grote stromen: Schelde, Maas en Rijn, elk met hun vele bijrivieren en beken, alsook de rivier IJzer. In de Schelde monden de Schijn uit en de Rupel en in deze laatste vervloeien Nete en Dijle (met als zijtakken onder meer Zenne, gevoed door beken zoals Molenbeek en Linkebeek, en Demer gevoed door kleinere stromen zoals Gete) en verder komen in de Schelde ook Durme, Dender, Leie, Zwalm, Ronne en Hene. Enkele bekende bijrivieren van de Belgische Maas zijn Oeter, Geul, Jeker, Voer, Ourthe, Samber, Lesse en Semois.¹³⁰ Opdat men van de ene naar de andere rivier zou kunnen varen doorheen het hele land, werden de natuurlijke waterwegen mettertijd op vele plaatsen ook onderling verbonden met intussen meer dan zestig kanalen.

Kanalen, grachten of door de mens aangelegde waterwegen beoogden aanvankelijk de bevoeiing van het land: het waren irrigatiekanalen. Maar totdat het vervoer op sporen en later het vrachtwagentransport een aanvang namen, waren zij ook belangrijke transportwegen. Toen in 1626 de Spanjaarden de handel wilden afleiden van de vijandige Nederlanden naar Antwerpen toe, begonnen zij met de verbinding van Maas en Rijn middels het (onafgewerkte, 50 km lange) kanaal, *Fossa*

130 http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_rivieren_in_Belgi%C3%AB#Seine

Eugeniana, genaamd naar de toenmalige Spaanse regentes alhier onder Filips II.¹³¹ Onder de leiding van Giovanni di Medici werkten daar zo'n 8000 arbeiders aan... toentertijd met schop en spade! Maar de werkzaamheden vielen stil toen in 1628 de Hollander Piet Hein, de *Zilvervloot*, die de rijkdommen van de Spaanse kolonieën in Zuid- en Midden-Amerika naar Spanje bracht, veroverde. In 1804 startte Napoleon Bonaparte een gelijkaardig project om Schelde, Maas en Rijn te verbinden met zijn *Grand Canal du Nord* maar ook dit werd (in 1810) stopgezet. Zo'n 20 jaar geleden werd langs de *Fossa Eugeniana* een fiets- en wandelroute aangelegd.¹³²

Maar nog voor de tijd van de *Fossa Eugeniana* werden verschillende kanalen gegraven met mankracht, zoals het kanaal Gent-Brugge: nadat daar 250 jaar eerder al pogingen toe geweest waren, werd dit kanaal tussen 1613 en 1623 gebouwd door voornamelijk Engelse graafwerkers die met hun gezin in hutten langs het kanaal kwamen wonen. Uiteraard lieten vele delvers daar het leven bij, maar het was ofwel dat, ofwel de hongerdood. En zo groot als de ellende van deze arbeiders was, zo groot was ook de luxe der vermogenden: het kanaal was nog maar pas gegraven of in 1624 werd daarop speciaal voor rijkelui een trekschuit ingelegd, de zogenaamde Gentse barge. Dat was een schip voortgetrokken vanop het jaagpad door vijf paarden - bij gunstig weer werd er ook gezeild - dat aanlegde aan de Bargiekaai te Gent en aan het Minnewater en later aan de Katelijnepoort te Brugge. Dit luxeschip voorzien van keuken, wijnkelder en zelfs een grote open haard, pendelde dagelijks tussen Gent en Brugge in een reis van acht uur, voor het transport van de hogere burgerij - onder meer tsaar Peter de Grote reisde ermee en later ook koning Leopold I. Zij bleef in gebruik tot kort voor de eerste wereldoorlog - de laatste halve eeuw als nachtschuit.¹³³

131 http://nl.wikipedia.org/wiki/Fossa_Eugeniana

132 [http://nl.wikipedia.org/wiki/Kanaal_\(waterweg\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Kanaal_(waterweg)) en <http://www.kunstgeografie.nl/kanalen/fossa.start.htm>

133 http://nl.wikipedia.org/wiki/Gentse_barge

Kanalen zijn kunstmatige waterwegen en willen zij bevaarbaar zijn, dan moet het water op peil worden gehouden, wat gebeurt middels een ingenieus netwerk van talloze sluisen. Over het beroep van sluiswachter schreef Jacques Brel die, zoals ook blijkt uit zijn songs zelf een fervent bevaarder was van de Vlaamse kanalen, een duister lied, een van zijn onbekende meesterwerken. Hij bezingt het trieste leven der sluiswachters die uit de in ellende gegraven kanalen, die door grote siermakers werden bevaren, zovele drenkelingen moeten opvissen.¹³⁴

135

Leefloners en afpersing

Leefloners verplichten om onkruid te wieden op straffe van verlies van hun leefloon, is afpersing.

Het leefloon dat armen ontvangen, ontvangen zij omdat zij daar recht op hebben. Het recht op noodzakelijke levensmiddelen is een mensenrecht, het is onvoorwaardelijk: elk mens heeft recht op voedsel en op onderdak - of hij nu minister is, armeluis of zieke, maakt niets uit. Zelfs een gevangene kan uiteindelijk niet verplicht worden om in ruil voor kost en inwoning te werken. Het verbod op dwangarbeid staat in artikel 4 van het Europees mensenrechtenverdrag.

Zijn er bepaalde werkzaamheden die moeten gebeuren, zoals het wieden van onkruid, en verkiest men het om de een of andere reden om voor die job voorrang te verlenen aan leefloners, dan dient men die leefloners in te schrijven als volwaardige arbeiders, wat wil zeggen dat zij arbeidsbekwaam moeten bevonden worden voor de specifieke job, bijvoorbeeld qua gezondheid, dat zij een minimumloon dienen te ontvangen, dat

134 Bekijk deze video: <http://www.123video.nl/playvideos.asp?MovieID=489882&Rel=1>

135 Tekst d.d. 05.09.2012.

zij verzekerd moeten zijn tegen ziekte en ongevallen en dat zij pensioenrechten dienen te genieten.

Verplicht men leefloners te werken op straffe van verlies van hun leefloon, dan is dat afpersing of chantage: men gebruikt dan elementen zoals de honger(dood) als dwangmiddel.

Dat vandaag een krant bloklettert dat de stad Antwerpen er ernstig over nadenkt om leefloners onkruid te laten wieden, stemt tot nadenken en zegt vooral iets over de mentaliteit van de stad zelf, meer bepaald over een toenemende onverdraagzaamheid waarbij de zwaksten het mogen bekopen, alsook over de dreiging van een toenemend onverantwoordelijk gedrag bij de beleidvoerders.

Geeft men hier aan toe, dan opent men de weg naar een kastenmaatschappij, wat wil zeggen dat de basisrechten inzake onderdak, arbeid en zo meer niet langer voor iedereen dezelfde zijn. De gelukkigen zullen dan werken tegen een (minimum)loon, wat een positieve sanctionering is, terwijl de minder gelukkigen zullen werken omdat zij in het andere geval gemarteld worden - in dit geval met onder meer de honger. Maar dat zijn arbeidscondities die dateren uit de tijd van de slavernij. Men dient er goed over te waken dat de slavernij niet via een achterpoortje heringevoerd wordt. Niet alleen in de derde maar ook in de vierde wereld.

En wie zegt dat er geen middelen zijn om onkruidwieders in een normaal wettelijk statuut te laten werken, liegt: er zijn middelen daartoe zolang er arbeiders zijn die een loon ontvangen dat groter is dan het wettelijk minimumloon.¹³⁶

136 Tekst d.d. 13.08.2010.

Schimmige kwalen en dure kuren

Nu een KUL-onderzoekster en verdedigster van de Wetterse actievoerders tegen de promotie van genetisch gemanipuleerde aardappelen ontslagen dreigde te worden na kritiek op de sponsor, wordt het tijd om aan te kondigen dat reeds op 31 maart 2011 de firma Monsanto door duizenden boeren, gegroepeerd in de Public Patent Foundation, in New York voor de rechtbank werd gedaagd: genetisch gemanipuleerde gewassen die in weerwil van hun beloften helemaal niet vruchtbaarder en sterker zijn dan voorheen en die bovendien mens en milieu vergiftigen, kunnen immers onmogelijk gepatenteerd worden.¹³⁷

Dat genetisch gemanipuleerde gewassen ongezond zijn, mag blijken uit wetenschappelijk onderzoek naar bijvoorbeeld transgene maïs.¹³⁸ Maar dat onafhankelijk onderzoek systematisch door corrupte politici tegengehouden werd, is nog een ander paar mouwen.¹³⁹ Vervolgens blijkt er helemaal geen sprake van de beloofde verhoogde opbrengst van de genetisch gemanipuleerde gewassen tegen allerlei ziekten, evenmin als van een grotere resistentie tegen ziekmakers.

Monsanto, een chemiereus genoemd naar de vrouw van de stichter en patenteerder van honderden gewassen, startte in 1901 met de productie van de kunstzoetstof saccharine, die werd afgenomen door Coca-cola, en is tevens de producent van het kankerverwekkende ontbladeringsmiddel 'Agent Orange' dat in 1960 door de USA in de Vietnamoorlog werd ingezet en ten gevolge waarvan aldaar ook vandaag nog kinderen gehandicapt ter wereld komen, waaronder duizenden gevallen

137 Zie: <http://www.dewerldmorgen.be/blog/guy-denutte/2011/04/04/monsanto-aangeklaagd-door-organische-boeren-in-de-vs>

138 Zie bijvoorbeeld: <http://www.biolsci.org/v05p0706.htm>

139 Over Genetisch Gemodificeerde Organismen en politiek, zie:

<http://hertevreter.blogspot.com/2011/02/denktanks.html>

van de gevreesde open rug of ' spina bifida'.¹⁴⁰ Het Amerikaanse bedrijf heeft ook in België fabrieken, met name in Gent, Antwerpen en Waver. Het is overigens niet het enige chemische bedrijf dat zich bezig houdt met gentechnologie; andere bekende firma's in dat genre zijn onder meer Nestlé, Bayer en BASF. En dat het hier gaat om bijzonder veel geld mag blijken uit het feit dat in de lijst van de koplopers met (alvast in onze contreien) de grootste jaaromzet de chemiereuzen (chemische plus farmaceutische industrie) nog torenhoog uitsteken boven hun opvolgers, zijnde de industrieën van de voeding, de bouw en de auto's.¹⁴¹

Of de genetische manipulatie van gewassen hun productie en kwaliteit kan verbeteren, is op zijn zachtst uitgedrukt nog zeer de vraag, en het ziet er naar uit dat dit probleem zich herhaalt in tal van andere sectoren welke zich aanbieden als verbeteraars van het leven in al zijn vormen en als bestrijders van kwaad en kwalen. Als men steeds vaker ziet dat garagisten uit winstbejag aan motoren gaan knoeien, en computerdeskundigen meehelpen aan het verspreiden van virussen, dan hoeft het ook niet te verwonderen dat de dichter bij ons lijf staande zorginstellingen op deze regel geen uitzondering vormen, zoals reeds Ivan Ilich dat aantoonde, inmiddels al een halve eeuw geleden.¹⁴² Wij worden bestolen door de slijters van antidiefstalsystemen, we geraken ondervoed door de schuld van de voedingsindustrie, op school leren we het af om ons verstand te gebruiken en we worden ziek gemaakt door de geneeskunde.

Die laatst genoemde vaststelling komt niet uit de lucht vallen: dat de levensverwachting van geneesheren ettelijke jaren lager

140 [http://nl.wikipedia.org/wiki/Monsanto_\(multinational\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Monsanto_(multinational)) en http://nl.wikipedia.org/wiki/Agent_Orange

141 <http://www.ambafrance-nl.org/spip.php?article133>

142 Zie o.m.: *Medical Nemesis* (1976) ISBN 0-394-71245-5 (In het Nederlands vertaald door D. L. Uyt den Bogaard en verschenen onder de titel: *Grenzen aan de geneeskunde: het medisch bedrijf - een bedreiging voor de gezondheid?* - Bussum, Wereldvenster, 1975 plus herdrukken).

ligt dan die van de doorsneeburger, roept op zijn minst vragen op. Trouwens samen met de eigenaardige vaststelling dat in de buurt van nierklinieken meer nierpatiënten wonen en nabij hartklinieken, meer hartlijders. Gelijkaardige verbanden vindt men trouwens ook tussen locaties met ouderlingentehuizen en dementerende bejaarden of tussen verblijven van onbeholpen kinderen en locaties waar crèches en scholen gevestigd zijn: de hulp komt niet alleen de nood tegemoet maar zij voedt hem ook omdat zij de zelfredding dwarsboomt, en op die manier vragen mensen er uiteindelijk om, bedrogen te worden in de leniging van hun noden. Eenmaal het perverse handeltje een voet in huis heeft, is de stap naar de creaties van (mits fikse vergoedingen te lenigen) schijnnoden nog bijzonder klein, en hetzelfde geldt dan uiteraard voor de behandeling van schijnziekten.

De zeer sterk overtrokken heisa rond de zogenaamde Mexicaanse griep ligt ons nog vers in het geheugen, en nu dreigt men met de hersenkanker-verwekkende gsm-straling en de dure schijnremedies daartegen (zoals vorig jaar die kostelijke grap van Omega Pharma), ofschoon beweerd wordt dat de straling van de Tv-antennes van weleer ontelbare keren sterker was dan deze die uitgaat van de huidige gsm-masten. Maar wat gezegd van enkele 'alternatieve' theorieën over werkelijk epidemische ziekten zoals aids en kanker? Zij stellen namelijk dat deze ziekten helemaal niet bestaan, of dan tenminste toch dat hun bestaan heel anders is dan aan het publiek wordt voorgehouden.

Zo schrijft de Vlaamse, in Colombia en Guatemala werkzame ingenieur Guy Denutte, lid van Rethinking Aids, dat Aids wellicht geen overdraagbare virusziekte is maar een immuniteitskwaal ingevolge heel andere oorzaken. Tevens zou het nu ook vaststaan dat de vroeger gebruikte aidsremmer AZT, het immuunsysteem ondermijnt in plaats van het te versterken.¹⁴³

143 <http://www.dewereldmorgen.be/blog/guy-denutte/2010/12/24/de-terreur-van-aids-en-de-korruptie-van-de-wetenschap>

Deze theorie doet hoe dan ook heel sterk denken aan de eveneens het immuunsysteem vernietigende hedendaagse kankertherapieën met chemo en bestraling, welke volgen op een diagnose die de niets vermoedende patiënt die zich te goeder trouw aan een preventieve test heeft onderworpen, geheel van zijn stuk brengt: "Meneer, mevrouw, u hebt geluk dat we het misschien nog tijdig in de gaten kregen, maar u hebt kanker en u gaat dood, tenzij u nauwgezet onze behandeling volgt en dit met onmiddellijke ingang!" Doodsbenauwd laat vervolgens een zich zopas nog kernegezond voelende patiënt zich behandelen met gif dat hem doodziek maakt want het ondermijnt uitgerkend de afweer welke hij in feite broodnodig heeft tegen de kanker die men hem misschien alleen maar heeft aangepraat.

Maar radiologen op rust durven al eens uit de biecht te klappen en dan vertellen zij in allerlei weekbladen dat wij eigenlijk allemaal kankercellen in ons hebben, maar dat ons immuunsysteem het aantal daarvan binnen redelijke perken houdt. Overigens wéét men helemaal niet, zo verklappen zij ons, welke weg zelfs een kwaadaardige kankercel op zal gaan: zij kan immers ingekapseld worden of gewoon verdwijnen en worden afgevoerd; zij hoeft helemaal niet te ontwikkelen tot een dodelijk gezwel of uit te zaaien naar het hele lichaam; en dat hangt grotendeels af van de gezonde werking van... ons immuunsysteem. Bovendien, zo zeggen zij, kunnen wij op Röntgenfoto's eigenlijk maar weinig zien en moeten wij bijgevolg interpreteren, gegevens samenleggen, overleggen en beslissen of we een behandeling zullen overwegen. Het is allemaal niet zo zwart-wit hoor, zo zeggen zij: het is meer een zaak van statistische gegevens, percenten, kansen.

En dat is met meer ziekten het geval, maar dus ook met de grote hedendaagse killers zoals aids en kanker en dat maakt het natuurlijk allemaal wel heel luguber, aangezien het verschil tussen leven en dood zo vreselijk abrupt is, terwijl een diagnose een zaak blijkt van twijfel, wikken en wegen, en tenslotte een knoop doorhakken, wat eigenlijk een vorm is van blind gokken.

Eén grote zekerheid speelt door dit ganse verhaal en pas deze zekerheid die nimmer twijfel duldt, laat ons in deze geschiedenissen soms met een misselijk makende kater achter: de zekerheid namelijk dat de kosten voor de kuren, ook als zij niet helpen kunnen, tot de laatste eurocent aan de belovers van mogelijke genezing en van beterschap betaald zullen worden, door wie dan ook.

Overtrokken, zegt u? Onmogelijk dat mensen tot dit bedrog in staat zijn? Nog onmogelijker dat mensen zich in die mate zouden laten bedotten? Welnu, amper een halve eeuw geleden, toen hier nog niet de wetenschap maar wel de kerk het voortouw nam en heilig was, kon men het volgende in de biechtstoel horen: "Meneer, mevrouw, u hebt zeer zwaar gezondigd maar wat een geluk dat we het nog tijdig in de gaten kregen: uw ziel is er zeer erg aan toe en, als we de hel kunnen vermijden, wordt dit alvast een zeer langdurig vagevuur. Edoch, als de nood het hoogst is, is de redding nabij; u kunt namelijk aflaten kopen en dat scheelt direct een slok op de borrel!" En meneer of mevrouw die zich tot dan toe van geen kwaad bewust was, stond nu doodsangsten uit, omwille van die zwarte ziel, en haastte zich om gauw die schulden af te kopen die hem of haar misschien alleen maar waren aangepraat.¹⁴⁴

De terugkeer van de slavernij

Tweehonderd jaar geleden, meer bepaald in 1813, en dat is nog vijf jaar vóór de geboorte van Karl Marx, richtte Napoleon Bonaparte een solidariteitsfonds op voor invalide mijnwerkers en voor hun achterblijvende gezinnen. Een verzekering voor gezinnen van zeelieden volgde in 1844. Dan kwamen de eerste voorbereidselen tot de oprichting van de vakbonden (het Communistisch Manifest dateert van 1848) en pas een eeuw gele-

144 Tekst d.d. 06.06.2011.

den kregen de eerste sociale wetten in België vorm, met onder meer de belangrijke wet op de bescherming van het loon van 1896. Nu, amper honderd jaar oud, dreigt ons sociaal stelsel op sluiske wijze en mede door een maatschappij die Orwell's 1984 naar de kroon steekt, zonder al te veel verzet en in geen tijd volledig ondermijnd te worden.

Uitgerekend in het geboorteland van Marx behoren de minimumlonen dankzij de *CDU* van Merkel al tot het verleden: jobs worden steeds vaker toegekend aan die werknemers die geen looneisen stellen, zodat geleidelijk al het sociaal beschermde werk muteert in slavenarbeid. Maar ook bij ons worden de sociale wetten heden *feitelijk* afgeschaft. Enerzijds door het onbestraft laten van onderbetaald werk, verricht hetzij door illegalen, hetzij in landen waar geen sociale wetten gelden, maar anderzijds ook en vooral door het onder druk zetten van werklozen die dan in allerlei nepstatuten worden geperst. Werkzoekenden worden een eerste keer gestraft waar zij van een falende regering geen werk krijgen aangeboden, een tweede keer waar diezelfde regering hen onder druk zet om feitelijk ongeacht welk werk te aanvaarden tegen vergoedingen die het wettelijke minimumloon niet eens benaderen. Het PWA of de zogenaamde werkwinkel is hiervan een schoolvoorbeeld. Deze instelling zwaait naar de 'werknemers' toe met de welluidende terminologie van het "maatschappelijk engagement", terwijl alle participanten aan dit verraderlijke systeem zich *de facto* aansluiten bij de actieve ondermijning van het sociale zekerheidsstelsel op dezelfde manier waarop illegalen dit doen of werkgevers die produceren in wetteloze streken.

De huidige macht toont haar dictatoriaal, fascistisch en totalitair karakter vooral in haar ondulzaamheid jegens kritiek, oppositie of tegenkanting, alsook in de achterbakse manier waarop zij zichzelf bestendigt en uitbreidt. Voor de slechte verstaander: het gaat hier om de macht van het volstrekt anonieme geld dat zich voor haar blinde, onmenselijke en ontmenselijkende bewegingen helemaal niet verantwoordt en daartoe ook niet gedwongen kan worden. Het is die macht van de banken die ons Europa door de strot ramde met de bedoeling dat deze

dictatuur van onverkozen ambtenaren zou fungeren als haar feilloze verzekeringsmaatschappij. Immers, banken halen hun winst uit leningen die corrupte politici in de naam der burgers bij hen aangaan en wanneer een land naar het failliet afglijdt en de banken dreigen te zullen moeten fluiten naar hun centen, worden de 'solidaire' buurlanden aangesproken om de tekorten bij te passen. Het rad dat de Europeanen vandaag voor de ogen wordt gedraaid, verkapt slechts die ongebreidelde roof van rijk op arm.

In Griekenland protesteerde Papandreou tegen deze vreselijke volksverlakkerij en hij werd prompt vervangen door gewezen bankdirecteur Papadimos. Hier ten lande riep ABVV-voorzitter Rudy De Leeuw op tot staking en hij werd door de kennelijk in het gareel van het gouden kalf lopende media publiekelijk aangevallen en hoe dan ook besmeurd zonder dat daartoe ook maar enige wettige grond bestond. Dit alles is uiteraard pas mogelijk door een grondige verdraaiing van de feiten in de beeldvorming van de huidige media, die ooit "de vierde macht" werd genoemd - een macht met name naast de wetgevende, de rechterlijke en de uitvoerende. Vandaag controleert het systeem niet alleen de media (en dat is heus niet alleen in het Italië van Berlusconi het geval) maar bovendien bewijzen de dagelijkse schandalen onder politici dat van het principe van Montesquieu - de driedeling der machten - in de praktijk niet veel meer overschiet.

Journalisten en mediafiguren die hun boekje te buiten gaan, worden afgezet, en sinds de affaire rond Tsjernobyl in 1986, toen weerman Armand Pien door Miet Smet gedwongen werd te liegen over de radio-actieve neerslag over ons land, weten we ook voor eens en voor altijd dat onze media leugens verkondigen onder politieke druk. De professionele selectie van bekwame lui via het mechanisme van de hogere studies wordt stelselmatig opzij geschoven en vervangen door de zich opdringende willekeur van politieke benoemingen, zodat geschoolde lui kunnen vervangen worden door meegaande marionetten. Om bij het onschuldige onderwerp van het weer te blijven: onlangs nog verkondigden een aantal weermannen

voor miljoenen televisiekijkers dat het zeventig jaar geleden was dat het in februari nog zo hard vroom, waaruit men met kritisch observator Dirk Biddeloo in de Gazet van Antwerpen kan besluiten dat ze ofwel de winter van 1956 over het hoofd zagen, ofwel niet eens meer kunnen tellen. En als Het Laatste Nieuws vertelt aan zijn lezers dat de mensen hun vakbonden de rug hebben toegekeerd, gaan ze het op de koop toe geloven en sluiten zij zich alras bij de fictieve vakbondslozen aan, zodat middels dit louter psychologische trucje dat zinspeelt op de massahysterie, de vakbonden effectief worden geraakt. Ja, zo redeloos werkt macht, zo makkelijk laten wij ons in de doeken doen.

En nu ook echt de honger in Europa intreedt en de Grieken met steeds grimmiger massa's door de straten spoken van dit zopas nog cultureel zo hoog verheven land van Hellas - de bakermat onzer beschaving! - zal het er ook hier niet makkelijker op worden. In een land dat niet zo lang geleden de pilaren van de aula van een universiteit door zogenaamde kunstenaars heeft laten behangen met plakjes ham, wordt er om honger ten hemel geschreeuwd, zo wil het nu eenmaal de wet van de hubris.¹⁴⁵ (1) Ja, nu ligt hij in al zijn glorie uitgerold, de rode loper, voor de intrede der slavernij.¹⁴⁶

Divide et impera!

"Ze maken ons rijk terwijl ze geloven de naastenliefde te beoefenen": dat is in wat andere bewoordingen de inhoud van de welbekende afspraak tussen de wereldlijke en de kerkelijke macht in nu vervlogen tijden: "Houdt gij ze dom, wij houden

145 Zie bijvoorbeeld Kris Vansteenbrugge, *Uit het schuim van de zee. De Griekse Mythologie in 136 verhalen*:

<http://www.bloggen.be/dzeus/archief.php?ID=1188773>

146 Tekst d.d. 17.02.2012.

ze wel arm!" Maar zijn die tijden dan vervlogen, veranderd zijn ze geenszins omdat er op de keper beschouwd nooit iets nieuws onder de zon valt te bespeuren. Het "nihil nove sub sole" wil hier zeggen dat, vergeleken bij weleer, slechts de omkleding wat veranderde: in onze contreien bestaat de kerk niet echt meer, maar haar moraal blijft in ons binnenste nog wat hangen en die restant van wat ooit het geweten heette, wordt nu door de staat zelf benut om de burgers naar haar hand te zetten op terreinen waar controle niet meer kan, zeg maar om druk uit te oefenen 'van binnenuit'.

Solidariteit, zo heet de deugd die men dient te beoefenen en, zeg nu zelf: wie schaamt zich niet om voor laf en eerloos door te moeten gaan? Solidair moeten wij zijn met alle anderen, zo wordt ons geleerd, en in de context van de Europese politiek spreekt men over een solidariteit onder de Europese landen.

Toegegeven: het klinkt allemaal wel goed, maar dat is dan ook alle muziek die men met dat toverwoord kan maken. Want in feite is de zogenaamde solidariteit hier in het spel slechts een verkapping voor een heel andere gang van zaken welke feitelijk gevolg geeft aan dat aloude keizerlijk gebod dat heel wat minder ethisch klinkt, het "Divide et impera!" met name.

Hoe de vork hier aan de steel zit, wordt duidelijk mits een simpele analyse van de aan gang zijnde politiek die zich al gauw als een doorwinterde carroussel ontpopt.

Om te beginnen is de loutere solidariteit helemaal geen morele kwestie - wat naastenliefde daarentegen wél is. Naastenliefde is een zaak van ethiek omdat zij onvoorwaardelijk is en vooral ook universeel: zij geldt voor állen, en dat principe is echt christelijk, het werd door Christus zelf geopperd, het gaat niet om een uitverkoren volk maar wel om álle mensen zonder meer. Immers, indien de naastenliefde iemand uit zou sluiten, dan bewees zij daarmee haar onechtheid want haar voorwaardelijkheid, haar gebrek aan universaliteit. Solidariteit daarentegen kan in dat licht slechts een uitgebreid egoïsme betekenen, een berekend altruïsme en een samenzwering van belanghebbenden onderling.

Hoezeer het dit soort van solidariteit aan universaliteit ontbreekt en dus ook aan ethiek, blijkt al waar nu een aantal rijkere Europese landen de lastpost Griekenland eruit willen, en de Grieken zullen het nu wel aan den lijve ondervinden: dat de Europese solidariteit slechts een verkapping is van een heel andere politiek. Solidariteit is slechts de mooie naam gegeven aan het middel waarmee de feitelijke bezitters van de koe Europa (!) haar probleemloos leegmelken.

Deze cowboys zetten alle landen onder een zagezegd morele druk, goed beseffend dat solidariteit een liedje is dat niet kan blijven duren en dat alras zal resulteren in net het tegenovergestelde, namelijk onenigheid. En die onenigheid hebben zij uiteraard nodig om absoluut te kunnen heersen, overeenkomstig het gebod van Caesar zelf: "Divide et impera!"

Men kon dit Europese spel wel vergelijken met wat op kleinere schaal inzake 'solidariteit' zoal schering en inslag is vandaag, en voor de hand ligt datgene waar nu allerlei verzekeraars op aansturen. De solidariteit op hun uithangbordje dekt de lading immers niet waar blijkt dat zij uitgerekend de noodlijdenden - dan toch de bestaansreden zelf van de verzekeringen - proberen uit te sluiten.

Ziekteverzekeraars, pensioenverzekeraars, ongevallenverzekeraars: allen trachten zij zoveel mogelijk clausules in te bouwen welke noodlijdenden a priori excommuniceren. Zo bijvoorbeeld kon men onlangs via de nieuwsberichten vernemen dat pensioenspaarders die op 't eind van hun carrière nog hun werk verloren en derhalve niet langer konden storten, prompt alles verloren wat zij investeerden. Elkeen weet dat het pensioensparen op zich reeds een verengde vorm van solidariteit is, tenminste als hier die term nog langer gelden kan, want het gaat om een solidariteit van een (jonge) enkeling met zichzelf (als oudere), een zaak waarvoor hij in principe helemaal geen derden nodig heeft.

En analoog handelen alle andere verzekeraars: zij houden voor een appeltje voor de dorst te zijn, maar in de praktijk eten ze dat appeltje helemaal zelf op nadat ze eerst de dorstigen de

toegang tot de voorraadschuur ontzegden. Neem nu de verzekeraars van automobilisten: zij proberen stelselmatig al diegenen uit te sluiten die een hogere kans maken op ongevallen en het liefst wensten zij warempel een riant premie te ontvangen van een cliënteel dat de auto dag en nacht op stal liet staan.

Het behoeft geen illustratie: in deze wereld met zijn dubbele boekhouding bestaat het noodfonds helemaal niet omwille van noodlijdenden: het zijn in de eerste plaats zijn uitbaters die er flink wat garen blijken bij te spinnen. De nood is slechts het alibi waarmee zich diegenen verrijken die niet genoeg blijken te hebben en die derhalve allerminst lijden aan een nood doch veeleer aan een zucht: zij hebben immers nooit genoeg.

Oordeel nu zelf: is het Europese rad dat ons deze dagen voor de ogen wordt gedraaid geen vergelijkbare machinatie? Leveren de brave burgers hun laatste spaarcenten niet in onder de fatsoensdruk van een 'solidariteit' die in wezen niet bestaat, zoals uit de gebeurtenissen blijkt, maar die alsnog de werkzame façade is van banken die er slechts op uit zijn om ook het onderste uit de kan te halen? Want, gewis, via Griekenland melken zij vandaag de andere Europese burgers leeg, en morgen, als een leeggezogen Griekenland werd gedumpt, zullen ze dat doen via Spanje, overmorgen via Italië en zo voort totdat wij allemaal te kijk gezet vernemen zullen dat een anonieme macht met alles aan de haal is. En geef toe, het is niet meer de eerste keer dat zulks gebeurt.¹⁴⁷

De intrede van de chaos

Elke beschaving kent een groei, een bloei en een afgang. De groei is altijd moeizaam en traag, de afgang meestal bliksemsnel. En dat dit geldt voor elke beschaving, is een wet die

147 Tekst d.d. 21.02.2012.

evenals de andere wetten omtrent leven en dood niet één uitzondering kan dulden.

Om te komen tot een maatschappij zoals de onze hier in 't Westen, waren geen eeuwen nodig doch verschillende millennia. Uit de slavernij worstelde zich moeizaam doch beslist de democratie los, de aapmens leerde te spreken en te schrijven, de verlichte rede trad in de plaats van het blinde bijgeloof, de onder een aangeprete erfzonde en schuldbesef gebukte arbeider verwierf sociale rechten en tenslotte heuse mensenrechten. Na eeuwen van verdrukking was het wennen aan de vrijheid een ware ontketening die onvermijdelijk meer losliet dan ooit de bedoeling kon zijn geweest en op die manier werd het top-punt van onze beschaving al onmiddellijk vergezeld van zijn eigen ondergang.

Europa, opgericht met het oog op een duurzame vrede tussen staten die nooit hebben opgehouden elkaar te bestoken, werd tot een dictatoriaal bastion van onverkozen ambtenaren in dienst van de banken - een apparaat dat geheel ongestraft het rijke westen pluimt dat zelfingenomen zijn roes uitslaapt. De met bloed en tranen verworven prille beginselen van sociale rechtvaardigheid gaan heden onder de hamer.

In artikel 23 van de *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens* staat letterlijk: *"Een ieder heeft recht op arbeid, op vrije keuze van beroep, op rechtmatige en gunstige arbeidsvoorwaarden en op bescherming tegen werkloosheid."*¹⁴⁸

In artikel 5 van het *Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie* getiteld *"Verbod van slavernij en dwangarbeid"*

148 Verder zegt artikel 23 tevens: *"Een ieder, zonder enige achterstelling, heeft recht op gelijk loon voor gelijke arbeid. Een ieder, die arbeid verricht, heeft recht op een rechtvaardige en gunstige beloning, welke hem en zijn gezin een menswaardig bestaan verzekert, welke beloning zo nodig met andere middelen van sociale bescherming zal worden aangevuld. Een ieder heeft het recht om vakverenigingen op te richten en zich daarbij aan te sluiten ter bescherming van zijn belangen."* Zie: <http://www.aivl.be/subthema/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-volledige-versie/842>

staat te lezen: "1. Niemand mag in slavernij of dienstbaarheid worden gehouden. 2. Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten. 3. Mensenhandel is verboden."

Het artikel 23 van de Belgische grondwet van 17 februari 1994, getiteld "Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden", bevestigt: "1° het recht op arbeid en op de vrije keuze van beroepsarbeid in het raam van een algemeen werkgelegenheidsbeleid dat onder meer gericht is op het waarborgen van een zo hoog en stabiel mogelijk werkgelegenheidspeil, het recht op billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning, alsmede het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen;

2° het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand" ¹⁴⁹

Echter, met de snelwetten welke, gebanaliseerd als 'lopende zaken', grotendeels tijdens de feitelijk regeringsloze periode in 2011 werden bekookstofd, vegen enkele politici de vloer met de genoemde mensenrechten en grondrechten: tussen het vuurwerk van de jongste Kerst en Nieuwjaar, en meer bepaald op 28 december 2011, besluit minister Monica De Coninck dat het 'passend' karakter van het werk waarop eenieder recht heeft, niet langer zal bepaald worden door de jarenlange inzet van de betrokkene op school en door de talloze gegronde beoordelingen en examinaties door gespecialiseerde docenten welke dan resulteren in het bewijs van kennis en kundigheid dat het behaalde diploma tenslotte is. Welneen! Voortaan, zo besluit de minister, zal over het al dan niet passend karakter

149 Verder spreekt dat artikel nog over "3° het recht op een behoorlijke huisvesting; 4° het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu; 5° het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing." Zie: [http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=nl&la=N&cn=1994021730&table_name=wet&&caller=list&N&fromtab=wet&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=\(text+contains+\(\"\)\)](http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=nl&la=N&cn=1994021730&table_name=wet&&caller=list&N&fromtab=wet&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=(text+contains+(\)

van een job worden beslist door de vrije markt, wat wil zeggen: door Jan met de pet, die oordeelt op zicht!¹⁵⁰

Tegelijk zijn wij nu stilaan ook gewoon geworden aan nog een andere wetteloosheid die de hoger geschetste de hand reikt, met name de toebedeling van jobs door politici aan volstrekt onbekwame en ongeschoolde kandidaten in ruil voor ordinair gunsten die de democratie zelf ondermijnen - of hoe anders moet men het noemen als men zijn stem verkoopt en aldus banaliseert in ruil voor een job die men niet eens aankan of verdient? De vriendjespolitiek - tussen haakjes, de hoofdverantwoordelijke voor de onomkeerbare, versnelde, algemeen maatschappelijke achteruitgang - ridiculiseert meteen de maatschappelijk georganiseerde vorming en scholing en daarmee ook het geheel van de wetenschappen die, naast wat er nog overblijft van de ethiek, onze samenleving hebben gegrondvest.

Hand in hand gaan deze twee absurditeiten: talloze jobs worden bemand door onbekwamen terwijl de bekwamen voortaan gedwongen worden om het werk van ongeschoolden te verrichten, en dankzij de ongebreidelde corruptie van de politieke klasse gebeurt zulks nu geheel volgens de wet. Het recht op passend werk vervalt van zodra men zonder werk valt - vatte

150 Zie: <http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/api2.pl?lg=nl&pd=2011-12-30&numac=2011206470> . Artikel 1 zegt dat in artikel 23 van het ministerieel besluit van 26 november 1991 houdende de toepassingsregelen van de werkloosheidsreglementering, de volgende wijzigingen worden aangebracht: "1° het eerste lid wordt vervangen door de volgende bepaling: « Art. 23. Een dienstbetrekking wordt als niet passend beschouwd indien zij niet overeenstemt met het aangeleerd beroep, noch met het gewoon beroep, noch met een aanverwant beroep : 1° tijdens de eerste drie maanden van werkloosheid, indien de werknemer de leeftijd van 30 jaar niet heeft bereikt of indien hij een beroepsverleden heeft van minder dan 5 jaar; 2° tijdens de eerste vijf maanden van werkloosheid, indien de werknemer niet voldoet aan 1°. » Dit houdt in dat grosso modo na 3 respectievelijk 5 maanden werkloosheid voor de betrokkene de wet inzake het passend karakter van de job oplost in het niets!

wie het vatten kan! Niet mis te verstaan, is hier inderdaad de wet van de volstrekte wetteloosheid aan de orde.¹⁵¹

"Uitsluiten van ernstige handicap"

In *De Morgen* van 6 juni 2008 schrijft Open Vld-senator Patrik Vankrunkelsven dat Caritas te ver gaat inzake het verbod op abortus bij handicaps. In een poging om de vrijheid van de moeder te benadrukken, probeert hij gehandicapten er bovendien van te verzekeren dat hun leven daarom niet minderwaardig is: we moeten "hen uitleggen dat dat niet zo is", schrijft hij. Een moeder veroordeelt geen gehandicapten: ze wil alleen maar het beste voor haar gezin: "maximale levenskwaliteit" bieden, "ook preventief", en "het uitsluiten van ernstige handicap behoort daartoe".¹⁵²

Het doden van een foetus met ernstige handicap komt mogelijkerwijze het gezin ten goede - dat is wat Vankrunkelsven beweert. Uiteraard gaat hij er dan van uit dat een foetus geen mens is. Maar tegelijk wil hij gehandicapten diets maken dat hij niet hén veroordeelt: hij veroordeelt het beknotte gezin, en dus de handicaps der gehandicapten, niet de gehandicapten zelf.

Als een gehandicapte geaborteerd werd, zou dit volgens sommigen niet de schuld of de verantwoordelijkheid zijn van de gehandicapte, de moeder of de senator, neen: het zou de schuld zijn van de *handicaps*!

Misschien jammer, maar handicaps kunnen niet schuldig of verantwoordelijk zijn, alleen personen zijn dat, en schuld is er

151 Tekst d.d. 10 mei 2012.

152 Bron: <http://demorgen.be/dm/nl/2461/De-Gedachte/article/detail/301676/2008/06/05/Abortus-bij-handicap-Caritas-gaat-te-ver.dhtml>

sowieso: de echte vraag luidt *of* en *hoe* zij ingelost kon worden.

Hoe er bij een foetus met handicap ook ingegrepen wordt: het probleem is dat men de handicap niet ongedaan maakt zonder hetzij de foetus te doden, hetzij het gezin met **de van een gehandicapte niet los te maken handicap**... "op te zadelen" - want dat is wat de senator uiteindelijk zegt, en zo zal hij aan gehandicapten natuurlijk nooit diets kunnen maken dat niet zichzelf de schietschijf zijn: "het uitsluiten van een ernstige *handicap*" is nu eenmaal onmogelijk zonder het uitsluiten van een ernstige *gehandicapte*.

Wat Vankrunkelsven nu aan de gehandicapten zegt, is niet mis te verstaan: hij zegt hen dat zij misschien beter niet geboren waren, want dat zij wellicht de levenskwaliteit van anderen in de weg staan.

Edoch, niet alleen gehandicapten moeten dit aanhoren: ook mensen die verongelukken, ziek worden, oud en hulpbehoevend worden: het is aan al deze mensen dat zodoende gezegd wordt dat zij weliswaar geen schuld hebben aan hun onvolmaaktheid - en de maatschappij zal misschien wel middelen vrijmaken om hen daarvan te overreden - maar dat zij de levenskwaliteit van anderen, die wél gezond zijn en volmaakt, fel naar beneden halen. Zo fel, dat dit abortus verantwoordt. En straks misschien ook euthanasie?

"Zou men honger lijden om een mondje meer?" Die tekst hing in de vorige eeuw in menige huiskamer op een tegeltje aan de wand, als getuige van de zekerheid dat meer zielen ook meer vreugde geven en dat een beetje honger deze vreugde allerminst kon dimmen. Dat schuld nooit meer kan ingelost worden als daarmee een zwart schaap werd beladen dat daarna de woestijn van de dood werd ingestuurd, is duidelijk. Schuld kan dan enkel nog worden 'uitgeboet' door ze als 'erfschuld' te beschouwen en dus door het voeren van een mondje meer: door haar opname in een samenleving die bereid is om die schuld aan de gehandicapte *inderdaad* kwijt te schelden, wetende dat

ook hij (of zij) niet verantwoordelijk is voor de eigen onvolmaaktheid.¹⁵³

Reclamepanelen met voorbeeldfunctie!?

"Wielergod aan de drugs", blokletteren de media, maar ze liegen en ze zijn bovendien bijzonder hypocriet: zoals zijn prestaties bewijzen, is deze wielergod volstrekt niét aan de drugs, doch integendeel haast erger nog: hij is aan de schandpaal. En de verantwoordelijken daarvoor zijn sensatiegeile media die voor geld tot alles in staat blijken, desnoods tot het neerhalen van een gewone volksjongen die zijn ganse jeugd opofferde en die dankzij een uitzonderlijk strenge levenswandel en een haast onmenselijk harde training, een dagelijkse bron van vreugde werd voor menig Vlaamse volksmens... die de eigen verzuchtingen in deze god weerspiegeld mag zien.

De wielergod wordt nu geweigerd in de Ronde, naar verluidt omdat wielergoden een "voorbeeldfunctie" zouden vervullen. En dit is nu wel eventjes de maatschappelijke hypocrisie ten top gedreven.

Om te beginnen de vraag die eigenlijk oratorisch dient te klinken, namelijk hoe in godsnaam kampioenen volksvoorbeelden kunnen zijn!/? Een kampioen is per definitie uniek en onnavolgbaar: hij is gewoon de beste van een gans volk en, andermaal, zoals hij is er geen tweede. Laat de makelaars van de moraal nu maar eens uitleggen hoe een volk een kampioen dient na te volgen! Misschien proberen een massa mensen dat, en willen zij wel allemaal kampioen worden, maar allen behalve één zijn zij bij voorbaat veroordeeld om in hun opzet te mislukken. Allen behalve één zullen zij slechts frustratie oogsten: dankzij eigen inspanningen zullen zij het er bij zichzelf na een misschien jarenlang avontuur hebben ingeprent, elk

153 Tekst d.d. 06.06.2008.

voor zich: "Ik ben niét de kampioen, dat heb ik nu immers zelf bewezen; ik ben slechts de verliezer." En is dit niet het "mea culpa" uit de tijd van het strenge katholicisme, nu in een hedendaagse en gelaïciseerde vorm?

Gelukkig is de mens in 't algemeen een bijzonder sportief wezen: hij is immers een groepswezen dat zijn leider op handen draagt en, in die zin, is hij helemaal geen slechte verliezer: het volk viert zijn kampioenen. Maar wie het volk zijn kampioenen afpakt, moet daarvoor wel een heel goede reden op tafel kunnen leggen: het verhaaltje van de voorbeeldfunctie is, zacht uitgedrukt, uit de mouw geschud, en zo geschieden de veroordelingen van wielridolen niet anders dan deze van een Socrates of een Jezus Christus, wat wil zeggen: niet op goede gronden.

Het verhaaltje van de voorbeeldfunctie is bijzonder wankel, zoals reeds gezegd omdat kampioenen per definitie onnavolgbaar zijn, behalve dan voor een enkele gelukkige. Maar het is ook prietpraat omdat de wielrennerij nu eenmaal een beroep is zoals een ander: wielrenners worden betaald om welbepaalde prestaties te leveren en omdat het om 'sport' gaat, wordt van hen ook verwacht dat ze zich aan regels houden: zij mogen bijvoorbeeld niet een motor op hun fiets hebben of doping gebruiken, omdat zij hun prestatie op eigen kracht moeten leveren. Dat is gewoon wat het publiek - het cliënteel - mag verwachten. Maar het is ons niet bekend dat wielrenners tevens betaald zouden worden om ook geheel buiten wedstrijdverband welbepaalde prestaties te blijven leveren waarvoor beoefenaars van andere beroepen niét worden betaald.

Wanneer een fan van een liedjeszanger(es) in hem of haar de eigen ideaalbeelden weerkaatst wil zien, dan is dat geheel een zaak van die fan. Blijken de verwachtingen van de fan niet ingelost, dan staat het hem vrij om een ander idool te financieren. De zaak in bijvoorbeeld het wielrennen, maar gebeurlijk ook in andere sectoren van de showwereld, is deze, dat de idolen steeds vaker hun eigen zaak niet meer in eigen handen hebben: zij hangen dan aan de touwtjes van lui die hen gebruiken om enkele bijkomende zaken af te dwingen. Zo moet de wiel-

renner kledij dragen van een welbepaald merk, hij moet zijn dorst lessen met deze of gene limonade en hij moet ook welbepaalde 'fatsoensregels' promoten, welke al dan niet worden verwisseld met een welbepaalde moraal of met een "moraal van de dag", al dan niet duidelijk binnen de wet of binnen de twijfelachtige marge rond de wet.

Wij hoeven er geen doekjes om te doen: in deze superkapitalistische wereld is een wielerkampioen de facto een 'hotspot': een mens op schandelijke wijze tot een reclamebord herleid door een op geld en macht verlekkerde entourage. Daarmee wordt hier uiteraard niet zozeer de equipe zelf bedoeld doch, veel breder, de ganse door het geld verwrongen samenleving. Want hoeveel kritiek hebben wij niet gehoord op de Oostblok-atleten en op de Chinezen ten tijde van allerlei kampioenschappen en Spelen: men zegde dat zij voor de kar gespannen werden van welbepaalde ideologieën en dat met dit oogmerk de jeugd aan tallozen werd ontnomen en werd herleid tot een dressuur zelfs voor dieren onwaardig. Nauwelijks anders gaat het er in ons kapitalistische bestel aan toe.

Als het systeem geheel zonder scrupules mensen op een dergelijke wijze uitbuit en tot reclamepanelen reduceert, en datzelfde systeem komt dan haar slachtoffers bovendien de das omdoen omdat ze zich niet zouden houden aan hun "voorbeeld-functie", wie denkt dan niet direct: is deze hypocrisie niet nog veel erger dan het "mea culpa" van toentertijd dat alle schuld onverhoeds zomaar in de schoenen van de zwaksten schoof, met als enig devies de boete?¹⁵⁴

154 Tekst d.d. 12.06.2008.

Hedendaagse politiek, democratie en volksverraad

Het ganse volk wordt aan het werk gehouden middels de simpele belofte van de verwezenlijkbaarheid van eenieders persoonlijke droom: al werkende verdient men het geld waarmee men ooit zijn droom kan kopen. Tegelijk verhindert het systeem dat mensen *en masse* ook effectief tot zo'n koop overgaan; het droombeeld wordt immers groter naarmate men de actualisering ervan langer uitstelt. Dit leidt tot een praktijk waarin het gros van de mensen zonder morren aan het werk blijven. Middels de institutionalisering van de werkloosheid werd tevens een kastensysteem in het leven geroepen dat bovendien garandeert dat het ooit zozeer geschuwde werk, waarvan de vooruitgang ons beloofde ons te zullen bevrijden, welhaast het meest begeerde product is geworden op de hedendaagse markt. *Big brother* kon hiervan niet eens dromen! Maar dit is nog niet alles: ook hier blijkt men het laatste uit de kan te willen halen, en klaarblijkelijk is de bodem van de kan nog lang niet in zicht.

Om de zogenaamde crisis aan te pakken werden in een eerste fase de banken *gered*, zo heette het, en in een tweede stap, zijn nu de (andere) bedrijven aan de orde en spreekt men over bankgaranties vanwege de regeringen aan de grootste werkgevers. Men zegt dat staatshoofden en ministers de banken en de bedrijven *redden*, maar wat houdt dat in werkelijkheid in?

Laten we eerst duidelijk wezen wat betreft de zogenaamde crisis, die terecht een vertrouwenscrisis werd genoemd - alleen verzwijgt men dat al dat wantrouwen *ook* geheel terecht is. Want het bedrogen cliënteel dat zich een herstel van het vertrouwen in het financieel systeem laat aanpraten, doet in feite niets anders dan zijn andere wang aanbieden. In het ethische en humane landschap mag dit al een edelmoedige en moreel vruchtbare daad of houding heten: in een kapitalistische economie betekent zulks niets anders dan de volharding in de zelf-

opoffering aan *andermans* gouden kalf. Onze zogenaamd democratische regeringen beroven en bestraffen zodoende het werkende deel van het volk dat zij beweren te vertegenwoordigen en zij schenken dat zuur verdiende geld aan een klasse die haar bezit niet met arbeid vermeerdert maar met dat bezit zelf - namelijk al rentenierend. Wat men er ook van zegt: de ingreep die zagezegd de banken redt, is niets anders dan een overheveling van het kapitaal uit de portemonnee van de werkmens naar de bankrekening van de rentenier.

Met de reddingsoperatie van de grote bedrijven - de autoindustrie voorop - waarbij men spreekt over bankgaranties aan grote werkgevers, gaat men nog een stap verder: voortaan immers zullen in gevolge die maatregel de veel geld verdienende bazen ook geen last meer hebben van verantwoordelijkheid en van werkonzekerheid: die lasten worden nu op de schouders van de arme dagloner gelegd. De kapitalist beschikt nu niet alleen over de productiemiddelen, maar de arbeider zelf werd tot louter productie- en consumptiemiddel gereduceerd.

Het volk dient voortaan nog slechts om een basaal economisch mechanisme aan het draaien te houden; het is herleid tot de brandstof daartoe en niets meer dan dat. Momenteel zijn het gros van de mensen herleid tot onderdelen van een ziellose machinerie.¹⁵⁵

Nood versus recht, of: natuur tegenover cultuur

De herinnering staat in mijn geheugen gegrift: een hoogleraar, toentertijd terecht door menigeen "het geweten van Vlaanderen" genoemd, sprak in zijn colleges *Ethica* het studentenpubliek toe over de betekenis van 'voeden': "Allemaal goed en

155 Tekst d.d. 28.01.2009.

wel, maar dan is er ook nog *óp-voeden*", zo scandeerde de professor, "en dat is lang niet zo'n simpele zaak".

Waar het thema ons toen heen leidde, wordt hier in het midden gelaten, maar het staat als een paal boven water dat 'de' cultuur niet zomaar in het verlengde ligt van de natuur - wat sommigen ons nochtans pogen aan te praten. Vandaag is het vooral de onomkeerbare schade toegebracht aan het milieu die ons leert dat cultuurproducten, anders dan natuurproducten, niet zomaar afbreekbaar en recycleerbaar zijn. Een cultuur sluit niet zonder meer aan bij de natuur: zij kan de natuur, die dan toch haar bestaansvoorwaarde is, in geen tijd ondermijnen. Vaker lijkt het er inderdaad op dat een cultuur de natuur tegenwerkt - en de cultuur staat dan tot de natuur zoals het leven zich verhoudt tot de levenloze stof. De werking van de cultuur doet dan denken aan het leven zelf, dat er immers voor lijkt te zorgen dat de door haar benutte stof weerstand gaat bieden aan de entropie. Immers, waar de (dode) stof steeds verder erodeert in meer betekenissen, wordt zij in levende cellen geordend en lijkt het er wel op dat zij gaat functioneren - niet langer als stof, doch als taal, wat wil zeggen: als geest, of tenminste als vergeestelijkte materie.

Dat laatste kunnen wij niet anders dan als een goede zaak beschouwen omdat wij zelf tot het levende behoren. Het eerstgenoemde daarentegen - de vraag naar de verhouding tussen natuur en cultuur - blijkt een heel ander paar mouwen, en dat leert ons reeds het feit dat er meer culturen mogelijk zijn en ook bestaàn - culturen die elkaar vaak tegenspreken. Misschien is dat dan toch weer slechts een (aan de gang zijnde) natuurlijke diversificatie, en is een concurrentie onder de culturen onontbeerlijk in functie van het selecteren van de allerbeste, maar dit is en blijft een volstrekt vrijblijvende veronderstelling.

Niettemin kan nu reeds iets misschien niet onbelangrijks gezegd worden over de verhouding tussen natuur en cultuur, en wel aan de hand van twee begrippen die elk uit één van deze twee werelden stammen en die samenkomen bij de mens die dan toch twee zielen in één en dezelfde borst huisvest, zoals

reeds Goethe het uitdrukte. Om nu met de deur in huis te vallen: het begrip 'nood' stamt uit de wereld van de natuur terwijl het begrip 'recht' thuishoort in een cultuur. En laten we meteen maar een concrete situatie schetsen waarin middels die in de mensenwereld *levende* begrippen de natuur en de cultuur met elkaar in de clinch gaan en aan een ethisch oordeel onderworpen kunnen worden.

Een man op straat vraagt om een brood dat hij niet betalen kan. Zijn *nood* is *natuurlijk* van aard; het is de honger die alle levende wezens kennen, die immers ander leven moeten eten teneinde zelf in leven te kunnen blijven. Maar heeft een man die zijn brood niet kan betalen, wel het *recht* om het te eten? En dit recht lijkt ons niet natuurlijk doch *cultureel* van aard. Het hoeft overigens geen betoog dat een uitdrukking zoals *het recht van de sterkste* onzin is omdat zij het feitelijke verschil tussen de twee genoemde werelden miskent. Maar wat ons nog intrigerender toeschijnt: die uitdrukking poogt bovendien de natuur in diskrediet te brengen, als was de natuur wreed, terwijl het begrip *nood*, zeer in tegenstelling tot het begrip *recht*, dan toch lijkt te pleiten vóór het schenken van een fooi aan de hongerige mens die in het licht van het recht alleen maar een *schooier* zal heten. En eigenaardig genoeg behoort de irrationele term *schooier* tot het rijk van de cultuur, terwijl de term *nood*, die naar de natuur verwijst, dan toch een zeer rationeel karakter heeft.

En ziehier een politieke consequentie van dit verhaal. In het ongetemperde *kapitalisme* krijgt een man het brood dat hij vraagt, op voorwaarde dat hij daar *recht* op heeft, wat wil zeggen: als hij er voor betaalt. In het *socialisme* daarentegen, krijgt hij het brood van zodra hij daar *nood* aan heeft, dus als hij honger heeft, ongeacht of hij er geld kan voor neertellen. Het socialisme kan er op rekenen dat een man niet om een brood zal vragen als hij het helemaal niet nodig heeft, heel eenvoudig omdat dit systeem sowieso niemand zal laten verhongeren. In een ongeremd kapitalisme daarentegen, kan wie geld heeft, straffeloos alle beschikbare broden opkopen om ze daarna te vernietigen, ook al staan daar talloze hongerigen op

toe te kijken. Het kapitalisme draait immers niet meer om noden of behoeften en het bevredigen daarvan, want het heeft de doelen verwisseld met de middelen - in dit geval met de ruilmiddelen, zijnde het geld.

Het mag nu ook duidelijk zijn dat het socialisme aansluit bij de natuur en, als cultuur, ook in het verlengde van al het natuurlijke ligt, aangezien het tegemoet komt aan de noden en de behoeften. Het kapitalisme daarentegen doet dat niet: in een kapitalistische cultuur zijn de noden ondergeschikt aan de rechten, en die zijn op hun beurt - althans theoretisch - evenredig met de plichten. Precies de kapitalistische cultuur, die, zoals hier mag blijken, veel verder van de natuur af staat dan zijn socialistische tegenhanger, houdt het zogenaamde 'recht van de sterkste' in stand, want rechten worden daar verworven in de mate dat plichten worden nagekomen, terwijl het nakomen van plichten daar in feite geen andere betekenis kan hebben dan het leveren van prestaties. Wie - nog steeds in een ongetemde kapitalistische cultuur - niet in staat is tot (behoorlijk) presteren, kan bijgevolg geen plichten vervullen, geen rechten verwerven en dus ook geen noden of behoeften bevredigen. Wie daarentegen sterk is en des te meer tot presteren in staat, verwerft daar meer rechten dan nodig voor zichzelf, wat hem principieel in staat stelt om wie tekorten lijden, bij te staan. Edoch, zelfs in het allerbeste geval, met name als alle goede presteerders hun teveel onder de armen verdelen, scheidt die toestand een kastensysteem, bestaande, enerzijds, uit (milde) schenkers en, anderzijds, uit krijgers, wat nefast is voor de humaniteit, want strijdig met het gelijkheidsbeginsel dat dient geëerbiedigd te worden in elke cultuur die alsnog de 'natuurlijke onrechtvaardigheden' teniet wil doen.

Een socialistische cultuur heeft in dat opzicht geen christelijke *caritas* nodig omdat het systeem principieel geen noden onbevredigd laat en er over waakt dat de relatie tussen middelen en doelen niet geperverteerd wordt. Pas een kapitalistische cultuur moet ter voorkoming van sociale rampspoed de caritatieve werken invoeren of ze tenminste toelaten en stimuleren. Maar zelfs in dat best mogelijke geval, zal het deel van de bevolking

dat door het andere deel in leven wordt gehouden, beladen worden met andere dan financiële schulden. In feite zijn die schuldgevoelens dan een andere verschijningsvorm van de minderwaardigheidsgevoelens welke gepaard gaan met een conditie gekenmerkt door zwakkere talenten in een concurrentieel systeem zoals het kapitalistische er een is. In een socialistisch systeem werd de concurrentie - de strijd van allen tegen elkaar - vervangen door coöperatie of samenwerking - van principieel alle burgers.

In de praktijk is de *caritas* in een kapitalistisch bestel ook in handen van instellingen die de liefdadigheid al dan niet expliciet verbinden met allerlei verplichtingen van de ontvangers jegens de schenkers. Het mensonterende karakter van die praktijk bestaat er in dat deze verplichtingen meestal neerkomen op morele verknechtingen: de schenkende partij doet er alles aan welbepaalde opvattingen en gedragsregels op te dringen aan de ontvangende partij, wat in feite betekent dat laatstgenoemde partij gechanteerd wordt. Magen worden gevuld in ruil voor de verknechting van breinen en binnen de kortste keren gehoorzaamt een voltallig volk de onzinnige en onrechtvaardige bevelen van een gemijterde elite die zichzelf barmhartig noemt maar die zwemt in materiële rijkdommen ten koste van diegenen die zij van op haar zilveren tronen met haar gouden kromstaf pretendeert bij te staan.¹⁵⁶

156 Tekst d.d. 26.02.2009.

De slang die zichzelf in de staart bijt. Een beknopte beschouwing bij de Bilderbergconferentie 2013

Van 6 tot 9 juni 2013 werd de eenenzestigste Bilderbergconferentie¹⁵⁷ gehouden, dit keer in *The Grove Hotel*, een superluxueus golfparadijs in het Engelse Watford, een voorstad van London.¹⁵⁸ Onder de honderdachtendertig deelnemers, hoofdzakelijk uit de zakenwereld en de politiek, zijn de twee Belgische bankiers Etienne Davignon en Thomas Leysen alsook een aantal buitenlandse bekenden zoals de Nederlandse koningin Beatrix, de Nederlandse minister-president Mark Rutte, EU-voorzitter José Barroso, de intussen negentigjarige Amerikaanse diplomaat, gewezen minister van buitenlandse zaken en Nobelprijswinnaar Henri Kissinger, de voorzitter van het Internationaal Muntfonds Christine Lagarde, de Italiaanse technocraat en politicus Mario Monti en de Amerikaanse gewezen CIA-directeur en oud-generaal die men zich herinnert van de oorlogen in Bosnië, Irak en Afghanistan, David Petraeus.¹⁵⁹ De weinig gespecificeerde agenda draait rond onderwerpen die mensen met macht interesseren, zoals tewerkstelling, nationalisme, populisme, Amerikaanse buitenlandse politiek, medisch toponderzoek, online onderwijs, de EU, Afrika en het Midden-Oosten en enkele mediabonzen niet te na gesproken wordt de

157 https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_Bilderbergconferenties

158 http://www.ebookers.be/shop/hotelsearch?hotel.type=keyword&hsv.showDetails=true&search=Search&hotel.hkey=57737_null_null_null_A1%3A0&hotel.hid=57737&type=hotel&interstitial=true&hotel.fid=57737&featuredHotel=true&hotel.hotelRoom.adlts=1&hotel.keyword.key=Hertfordshire

159 https://nl.wikipedia.org/wiki/Bilderbergconferentie_2013

pers er duchtig geweerd, trouwens samen met alle onuitgenodigden. Zo is er het verhaal van de Nederlandse politicus Joseph Luns die in de jaren vijftig twee keer probeerde om onuitgenodigd op zo'n conferentie naar binnen te glippen maar die telkens weer naar de deur werd gebracht. Dat het hier wel degelijk om een samenkomst van de machtigen der aarde gaat, toont zich alleen al in het feit dat het gezelschap het voor mekaar krijgt om een algemeen vliegverbod te installeren boven de vergaderplaats – men neemt aan om veiligheidsredenen, want wie daar een bom dropt, onthoofdt zowaar de wereld zelf. En daar gaat het nu precies om, om de kwestie of de wereld wel een hoofd moet hebben en hetwelke.

Misschien is het voor de conferentie wel nóg veiliger wanneer zij samenkomt op andere plaatsen en data dan deze die worden bekend gemaakt – en misschien gebeurt dat ook wel – maar dát zij bestaat, is een feit dat de participanten zelf kenbaar willen maken en wel om precies dezelfde reden waarom rijkelui hun rijkdom zo graag etaleren: in de veronderstelling dat onze verzorgingsstaat de mensenrechten garandeert en aan al onze basisbehoeften tegemoet komt, kunnen rijkdom en macht wezenlijk niets anders meer zijn dan onderling concurrerende uitstalramen want hedendaags geluk is een kwestie van sociale vergelijking en dat geldt evengoed voor de oppermachtigen.

De eerste conferentie – samengeroepen door prins Bernhard – vond in 1954 plaats in het Oosterveense hotel *De Bilderberg*. In feite was zij bekokstoofd door de anti-communistische Pool Joseph Retinger die wilde dat het na-oorlogse Europa weer betere maatjes werd met de V.S. terwijl het vrije Europa de V.S. beschouwde als bemoeizuchtig, oorlogzuchtig en al te anti-communistisch. Voor Amerika was het communisme toentertijd het kwaad zelf.¹⁶⁰

De geheimhouding van de samenkomsten had te maken met het feit dat politici van partijen die elkaar als het ware naar het leven stonden, gingen samenzitten om niet te zeggen dat ze

160 <http://www.geschiedenis24.nl/andere-tijden/afleveringen/2003-2004/Bilderberg-conferentie-1954.html>

gingen samenzweren: kwam dat aan het licht, dan zou het volk zich terecht verraden weten.¹⁶¹ Het is immers een bekend gegeven dat zelfs de ergste tegenstanders worden verenigd door een gemeenschappelijke vijand en het is op grond van die waarheid dan ook maar een kleine stap naar de stelling dat het zich verenigen van de ergste vijanden pas kán gebeuren bij het verschijnen van een gemeenschappelijke vijand. Indien ook die laatste stelling waar bleek, dan zette zij een horrorscenario in gang dat wij kennen uit de marxistische klassentheorie welke inderdaad bevestigt dat leden van heersende klassen van ongeacht welke politieke of ideologische kleur samenzweren tegen wie zij overheersen. En er rest inderdaad maar weinig hoop voor wie in een dergelijke strijd aan het kortste eind trekken, afgezien van een Catalinarische actie die in feite onmogelijk kan worden geacht zonder een of andere bijzondere motor die alles doorheen de waanzin van het handelen tegen beter weten in, gaande houdt – een motor zoals bijna uitsluitend een religie dat kan zijn.

En maken we nu een sprong doorheen de tijd, van de eerste naar de jongste Bilderbergconferentie, dan zien wij dat de vergadering van de machtigen inmiddels andere vijanden heeft of heeft gefabriceerd, want alleen al de vraag hoe objectief een vijand kan zijn, is geen sinecure. Niet langer de ideologie van het communisme is de vijand van het vrije westen, en niet alleen de liberalisering van Rusland en de intrede van het kapitalisme in China liggen daarvan aan de oorzaak. Veeleer moet men in ogeschouw durven nemen dat het Westen zelf dermate is veranderd dat het niet langer voor het *vrije* Westen door kan gaan en wel precies omdat externe dreigingen zoals die van het communisme inmiddels geïnterioriseerd werden in de vorm van een voortdurende en verregaande controle door de (westerse) wereld op haar burgers die zich daardoor van hun vrijheid beroofd voelen.¹⁶²

161 <http://www.geschiedenis24.nl/andere-tijden/afleveringen/2003-2004/Bilderberg-conferentie-1954.html>

162 <http://www.demorgen.be/dm/nl/990/Buitenland/article/detail/1647712/2013/06/07/Is-dan-niets-meer-veilig-voor>

En dat blijft ook niet bij een louter gevoel omdat het wantrouwen van de heersers in het volk, het volk sowieso tot vijand van de heersers maakt en derhalve bestrijden de heersers wie zij overheersen: door ver doorgedreven controle van het volk, welke onmogelijk is zonder grootschalige middelen, die uiteraard eveneens bij het volk moeten worden gerecruteerd. Ten langen leste blijkt de vijand nummer één die hoe dan ook het ultieme thema van de Bilderbergers vormt, niet langer een of andere ideologie, religie of technische kwestie zoals de economie of de volksgezondheid, maar wel de geheel onzichtbare, onnajaagbare, onvindbare en derhalve onuitroeibare vijand, namelijk zichzelf.

Tegendoelmatigheid, hoofdthema van de Griekse tragedie, blijkt de tragiek van de werkelijkheid zelf: het streven verwijderd ons verder dan ooit van ons streefobject, de mens is een wolf voor zijn medemens, de hardste strijd die men moet voeren is de strijd met zichzelf.¹⁶³ Telkens weer leidt het leven dat aan de zwaartekracht ontsnappen wil, dat zich losmaakt van de aarde, dat uiteindelijk vliegt en zich zelfs transformeert tot bijna pure geest – telkens weer eindigt het in uitgerekend datgene wat het zozeer ontvlucht. De slang bijt zichzelf in de staart, verslindt zichzelf, de cyclus is ten einde maar voor de wanhoop is er geen plaats en een nieuwe cyclus wordt geboren, het spel herbegint, onvermoeibaar, men zou zelfs denken: eeuwig.^{164 165}

[-Amerika-s-spiedende-oog.dhtml](#)

163 Zie ook: <http://www.bloggen.be/dzeus/archief.php?ID=2231381>

164 https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_Bilderbergconferenties

165 Tekst d.d. 10 juni 2013.

Afstompende televisiereportages

"Houdt gij ze dom, wij houden ze arm!": samen sterk, de koning en de kerk, altijd hebben zij aldus het volk eronder gehouden. De kerk lijkt verdwenen maar haar functie wordt heden vervuld door de media die onder het voorwendsel van informatievoorziening onder meer de TV-kijkers naar hun hand zetten met leugens en frustraties.

In een VRT-reportage over armoede in Vlaanderen¹⁶⁶ vertellen leden van 'arme' gezinnen over hoe zij onder hun armoede lijden. Opvallend daarbij is dat de armen niet zozeer klagen over honger, kou en andere fysieke tekorten, maar veeleer gaan zij gebukt onder een soort van psycho-sociale stress welke voortkomt uit de vergelijking van hun toestand met die van anderen die het volgens de maatschappelijke normen beter hebben.

Zo spreken moeders over hoe zij hun schuldgevoelens jegens hun kinderen pas kunnen temperen door het overwinnen van de schaamte bij het betreden van de armenhuizen waar gratis voedsel wordt bedeed en kinderen vertellen over hun frustraties op de eerste schooldag wanneer over de vakantie reizen moet worden verteld.

In de bewuste reportage worden die klachten als geheel gegrond voorgesteld, zodat aan de televisiekijker wordt geleerd dat geluk inderdaad een kwestie is van sociale vergelijking, wat een bijzonder politiek gekleurde en meer bepaald systeem-bevestigende stellingname is welke bovendien, net zoals de sociale ongelijkheid op zich, een vooruitzicht op 'geluk voor allen' aan het oog onttrekt.

166 *Het betreft de panorama-reportage getiteld Arm Vlaanderen op Canvas d.d. 19 juni 2013. Zie:*

<http://www.canvas.be/programmas/panorama/server1-4fb24d04%3A13d7c2bafba%3A-177e>

Nota Bene: met de vereiste beknoptheid werd deze kritiek naar de Panorama-rubriek 'jouw mening' opgestuurd maar hij verscheen tot heden niet.

Alvast minder kritisch ingestelde ouders die hun zomerreis nog niet geboekt hebben, zullen na het bekijken van de reportage die een spookbeeld creëert van een specifieke want ogenschijnlijk ongewilde vorm van kindermishandeling, in paniek schieten en vervolgens consumeren of zelfs overconsumeren: in hun ijver – of is het naijver? - om verre reizen te bekostigen, sparen zij zich niet zelden het brood uit de mond, en is dat niet de échte want fysieke armoede met verminkende gevolgen? Is dat niet de kindermishandeling waarvoor zij in feite op de vlucht waren?

Dieper ingebed nog in deze consumptie- en concurrentiemaatschappij en daardoor bijna geheel onzichtbaar is het zo misleidende onderscheid dat wordt gemaakt tussen bedelaars en andere mensen, waaronder dan moet worden verstaan: enerzijds mensen die recht hebben op voedsel, onderdak en zo meer en anderzijds mensen die daar géén recht op hebben.

Dat er überhaupt mensen leven die helemaal géén recht hebben op leven, is een volstrekt immorele en sociaal waanzinnige gedachte die niettemin wordt gedeeld door principieel allen die de primordiale waarde van het geldwezen erkennen. Het geld immers dringt zich op als (de gelijke van) de rechten van zijn bezitters en derhalve ook als (de gelijke van) de plichten van de behoeftigen die, door de nood gedwongen, de grillen inlossen van wie zwaaien met de bankbiljetten. Het geldwezen schept ongelijkheid onder mensen door een corrumpering van de rechten en de plichten welke zich immers natuurlijkerwijze afstemmen op de menselijke noden en behoeften.

Een maatschappij die eerst het geldwezen schept en die daarmee derhalve een fundamenteel onrecht creëert om onmiddellijk daarna de mensenrechten op te richten en daarmee dan te gaan pronken, is openlijk hypocriet en haar logica is even pervers als belachelijk.

Staatszender die educatie voorwendt en die onder dat voorwendsel subsidies van de belastingplichtige eist: waar blijft uw opvoedend, relativerend en genezend commentaar dat de reisbehoefte aangekweekt wordt door die dulle consumptiementa-

liteit die sowieso elkeen ongelukkig maakt? Het commentaar dat tevens heel wat kijkers kon genezen van een illusoire armoede voortspruitend uit een absurde identificatie van geluk met afstompende concurrentie? Of is het naïef om dat nog te verwachten van media verworden tot tentakels van corrupte politici die het integrale staatsbestel aan private machtsconcerns onderwierpen?¹⁶⁷

De begroting

'Pedagogische studiedag', zo heet het jaarlijks diner met alles erop en eraan voor het onderwyzend personeel: het begint met een kruidige groentesoep, dan volgen het voorgerecht, de hoofdschotel, het dessert, ijs en koffie met echt alles erop en eraan en dat voor een menigte van soms meer dan honderd man. Uiteraard geen zelfbedieningstoestanden met dat vervelende aanschuiven in de rij doch met personeel in overvloed dat naarstig heen en weer rent en reageert op het geringste teken. "Nog wat koffie voor mijnheer? Alstublieft! Lekker, mevrouw? Iemand nog een stukje taart? Melk of room? Smakelijk mensen!" 'Pedagogische studiedag', maar ik geef het u op een blaadje want ik heb het zelf nog meegemaakt: als iemand het in zijn of haar hoofd zou halen om een gesprek aan te vatten óver pedagogie, dan ging die vanaf dat eigenste ogenblik over de tongen onder de verdenking van autisme of nog erger.

Van wie hebben ze het dan geleerd? - zo kan men zich afvragen, en dan belandt men bij de wetten van de nabootsing die spellen dat de minderen het leren van hun meerderen. Ze doen het met andere woorden ook zo bij de hoogleraren en bij de politici, of wat had u dan gedacht? Zo bijvoorbeeld is een begrotingsconferentie in de Wetstraat, mijnheer, mevrouw, niets meer of niets minder dan een diner met alles erop en eraan:

167 Tekst d.d. *eerste zomerdag 2013*.

geen zelfbedieningstoestanden doch personeel in overvloed dat reageert op de geringste tekenen van behoefte en van nood en dit keer zonder commentaar. Een stukje hertenbout voor zijne excellentie, champagne voor mevrouw, een schepje truffels. En als iemand het in zijn hoofd zou halen om te beginnen over de begroting... Geen blaadje papier is er op de gigantische eettafel te bespeuren!

De minister van asiel heeft een pluim gekregen van haar partij voor de teruggave van ettelijke miljoenen euro,¹⁶⁸ en sla mij dood als het niet waar is, maar ik vernam onlangs van iemand die in een asielcentrum het eten opschept, dat de mensen daar letterlijk op hun honger blijven zitten na de maaltijd. Zij hebben tekort en wel in die mate dat het personeel dat tot voor kort samen met de asielzoekers tafelde, voortaan het eigen pakje boterhammen meebrengt naar het werk. Dat kan ook niet anders met een maaltijdbudget van vier euro per persoon per dag. Eveneens geen zelfbedieningstoestanden... om begrijpelijke redenen! En de ministers glunderen, zij besparen immers, en dat doen zij terwijl zij dineren.

Een andere keer zal ik in detail treden over de banketten zelf, want ook daar ken ik iemand die het eten opschept, al is dat vanzelfsprekend een wel wat beledigende uitdrukking ter omschrijving van de bediening van onze regeringsleden.¹⁶⁹

Het gouden kalf en het Kerstekind

Niemand die hem nog niet aan het woord hoorde want tussen zijn "EU, EU, EU" door, had hij steeds weer mededelingen te doen die alle EU-spaarders konden raken tot in het hart: Jean-Claude Juncker, al 18 jaar Luxemburgs minister-president en

168 <http://www.knack.be/nieuws/belgie/nog-geen-begrotingsakkoord-wel-pluim-voor-maggie-de-block/article-4000334574445.htm>

169 Tekst d.d. 23 juni 2013.

van 2005 tot 21 januari 2013 president van de Eurogroep¹⁷⁰, het orgaan dat zorg moet dragen voor het geld van de Europese Unie. Van hem zijn de woorden: *"Als het er op aan komt, moet men liegen"*.¹⁷¹

Ook Thorbjørn Jagland¹⁷², secretaris-generaal van de Raad van Europa sinds 2009, blijkt niet vies van wat dan toch heel sterk lijkt op puur boerenbedrog; deze Noor is namelijk ook nog voorzitter van het Nobelcomité dat de Nobelprijs voor de Vrede toekent en in die functie heeft hij in 2012 dan ook zijn eigen organisatie, om niet te zeggen zichzelf, op deze prestigieuze Oskar getrakteerd.¹⁷³

Samen met de rest van de Europese leiders hebben deze lieden in de jongste tijden zaken gepresteerd waarvan menig dictator slechts kon dromen. Immers, zonder slag of stoot wisten zij elk van de Europese belastingbetalers ettelijke duizenden euro lichter te maken ten voordele van de allergrootste banken, die zelfs na deze gulle schenkingen nog jarenlang doorgingen met het uitdelen aan hun werknemers van miljoenenpremies en het ging heus niet alleen om CEO's: filiaalhouders van middelgrote kantoren ontvingen ter gelegenheid van hun pensionering zomaar eventjes 150.000 euro per persoon. Zwijggeld, zo zeggen sommigen, en ze dagen elkeen uit om maar eens een plausible alternatieve uitleg te bedenken.

Maar die machthebbers van heden hebben hun sporen kennelijk al langer dan vandaag verdiend. Neem nu bijvoorbeeld de gewezen Fortis-beheerder, Maurice Lippens, broer van de burgemeester van onze meest luxueuze badplaats en kleinzoon

170 Juncker werd opgevolgd door de Nederlander Jeroen Dijsselbloem. De Belgische vertegenwoordiger in de Eurogroep is momenteel Koen Geens.

171 Letterlijk: "Wenn es ernst wird, musz man lügen" - zie het artikel in *Der Spiegel* d.d. 9 mei 2011:

<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/umstrittene-euro-politik-juncker-geraet-wegen-geheimtreffen-unter-beschuss-a-761509.html>

172 http://nl.wikipedia.org/wiki/Thorbj%C3%B8rn_Jagland

173 http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/

van een oudere Maurice Lippens die van 1921 tot 1923 gouverneur-generaal was van Belgisch Congo, al na de regeerperiode van Leopold II.¹⁷⁴

De Congolezen werkten er als slaven op plantages in dienst van de Europese markt en de familie Lippens palmde de suikerplantages in en maakte groot fortuin – vandaag bestuurt Maurice Lippens overigens nog steeds *Finasucre*, een multinational met een jaaromzet van een half miljard euro.¹⁷⁵ Nog minder verkwikkelijk is dat in die tijd de zwarten het slachtoffer werden van allerlei gruweldaden van de koloniale: verkrachtingen, martelingen, amputaties van de ledematen, ont-hoofdingen. In cijfers uitgedrukt, slonk de Congolese bevolking in die tijd van 20 naar 8 miljoen, wat wil zeggen dat een aantal mensen gelijk aan de huidige bevolking van België onder het juk van de koloniale omkwam.¹⁷⁶

Maurice Lippens wordt genoemd als eerste op een webstek over de door de *PVDA* voorgestelde miljonairstaks. Hij wordt geflankeerd door nog een zevental anderen: de redersfamilie Saverys zou 1 miljard euro bezitten; de asbestfamilie Emsens van *Eternit* (nu: *Etex*), verantwoordelijk voor vele duizenden kankerpatiënten (2 miljard euro); de staalreus Boël, bekend van Delphine (1 miljard euro); de familie de Spoelberch van brouwerij *Stella Artois*, nu *Interbrew* (13 miljard euro); ene Guy Paquot (meer dan 100 miljoen euro), ook genoemd in een schandaal met Nigeriaanse seks-slavinnen in Denemarken in 2006; farmaciegigant Janssen (meer dan 600 miljoen euro) en Albert Frère (bijna 2 miljard euro).¹⁷⁷

174 http://nl.wikipedia.org/wiki/Maurice_Auguste_Eug%C3%A8ne_Charles_Marie_Ghislain_Lippens

175 http://nl.wikipedia.org/wiki/Maurice_Lippens ;
<http://www.finasucre.com/nl/>

176 http://nl.wikipedia.org/wiki/Belgisch_Kongo#Gouverneurs-generaal.5B19.5D ; <http://nl.wikipedia.org/wiki/Kongo-Vrijstaat> ;

177 <http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-1-maurice-lippens> ;
<http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-2-de-familie-saverys> ;

Eigenlijk moet men blind zijn om niet te zien dat zogenaamde zakenmensen twee gezichten hebben en zij maken fortuin middels wat in het dierenrijk 'mimicry' genoemd wordt. De klant is koning en hij wordt het hof gemaakt... totdat de buit binnen is; vervolgens wordt hij behandeld als leeggoed. Om multinationals zoals *IKEA* te bewegen tot beloften om af te zien van kinderarbeid in de productie van hun waren, hebben actievoerders jarenlang hemel en aarde moeten bewegen, en het valt nog steeds te bezien wat er van alle mooie beloften in huis zal komen.¹⁷⁸ Wij horen overigens ook heel wat banken uitbazuinen dat zij aan ethisch bankieren doen terwijl zij oververtegenwoordigd zijn in belastingparadijzen; het is het verhaal van Coca-cola dat naar eigen zeggen de strijd aanbindt met obesitas.

Het gouden kalf grijpt om zich heen, onderwerpt al wat menselijk is en zet het naar zijn hand: in functie van de maximalisering van de bedrijfswinst worden op straffe van honger derde wereldkinderen die zoals alle kinderen op school horen te zitten, gelijk slaven gedwongen te presteren in ellendige fabrieken, dag in dag uit. In de warenhuizen waar de producten worden verkocht, werkt het personeel aan minimumlonen volgens regels die hen niet alleen gebieden om correct te handelen maar bovendien om klanten in de ogen te kijken, naar hen te glimlachen en hen pret toe te wensen. Middels de dreiging van

<http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-3-de-familie-emsens> ;

<http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-4-de-familie-bo%C3%ABl> ;

<http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-5-de-familie-de-spoelberch> ;

<http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-6-guy-paquot-ridder-van-bois-sauvage>

<http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-7-de-familie-janssen> ;

<http://www.miljonairstaks.be/nieuws/de-miljonairsroute-8-albert-frere-de-karolingische-broeder-van-prins-sarkozy> .

178 <http://www.indianet.nl/fifrugm.html> .

sociale uitsluiting welke het derven van een loon meebrengt, wordt het personeelslid eerst van zijn ziel beroofd en hol gemaakt; vervolgens wordt in het resterende omhulsel met de ondertekening van een gesofisticeerde gedragscode de bedrijfsziel ingeplant en zo leggen zich de werknemers tenslotte neer bij de eis zich als vrienden voor te doen jegens betalende klanten. Het verschil met prostitutie is geheel fictief.

Mensen ontzielen en hen herleiden tot robots die glimlachen op commando, is de prestatie bij uitstek van het gouden kalf dat aldus de wereld stelselmatig transformeert in een zielloze machine met het uiterst bedrieglijke uitzicht van een supermens of zelfs een god. De metamorfose beperkt zich niet tot het brute bedrijfsleven: zelfs van opvoeders van wie verwacht wordt dat zij kinderen weerbaar maken tegen dit soort van ontmenselijkende invloeden, wordt steeds vaker gevraagd dat zij toegeven aan de veronderstelde gemakzucht van de leerlingen teneinde hen als klanten te kunnen behouden in de eigen school en daarbij wordt hen op het hart gedrukt dat elke leerling anderhalf lesuur waard is.

Gestaag neem het volstrekt onpersoonlijke geldwezen aldus bezit van de gehele mensheid die letterlijk verdrongen wordt naar de marge van de maatschappij om daar in armoede te leven en zelfs om te komen, zodat te lang en leste blijkt hoe inderdaad de armoede de prijs is die men moet betalen voor waarachtige menselijkheid. Eerst op dit punt aanbeland, toont zich de diepe waarheid van het christendom: de goddelijkheid kan zich pas redden middels het offer van zichzelf, het enig mogelijke resterende getuigenis van de naastenliefde.¹⁷⁹

179 Tekst d.d. 25 juni 2013

Armoede

"Armoede is geen schande": amper een halve eeuw oud is deze christelijke en wijze spreuk die ons eraan herinnert dat de wereld des duivels is en voor de durvers, dat ondankbaarheid haar loon is en dat al wie geven wat ze hebben, weliswaar waard zijn dat ze leven maar tevens uiteraard bezwaarlijk rijk kunnen worden en dat geldt ook voor noeste werkers, terwijl afpersers, dieven, tollenaars, komedianten en alle andere dienaren van het gouden kalf zich aan hun hebzuchten bezatten. Maar nu deze wereld seculariseert of zelfs grotendeels ontkerstent, staat men er niet bij stil dat met het verdwijnen van het christendom onder de pletwalsen der miljardairs, ook haar wijsheden verdampen en wie alsnog geven om hun naaste moeten nu tot hun verschrikking zien hoe de bezitlozen door het slijk worden gehaald en hoe elk verweer slinkt tegen de sterkste die met zijn geld meedogenloos zijn 'rechten' opeist, vaak ten koste van het leven van volstrekt onschuldigen - het zijn misdaden die volkomen legaal worden gepleegd en derhalve straffeloos.

Rijkdom is vandaag geen schande meer ofschoon elkeen dagelijks kan getuigen dat wie op rijkdom azen, bereid dienen te zijn om anderen het hart in te trappen, voor de gek te houden, te misbruiken. Rijkdom is nu weer een hele eer ofschoon niemand kan ontkennen dat uitgerekend het teveel der rijken aan de armen toekomt, behoeftigen hebben immers recht op bijstand. Maar de rijken doen al het menselijke in zijn tegendeel verkeren en zij stellen paradoxaal genoeg dat niet de nood rechten geeft doch het overschot of het teveel. Begrijpe wie kan: hoe meer iemand bezit, des te meer rechten heeft hij om nóg meer te bezitten. En dit overschot dat recht geeft op nog meer, materialiseert zich in het geld: geldbezitters kunnen het voedsel van de armen niet alleen opkopen maar bovendien kunnen zij het straffeloos vernietigen. De rijken hebben met andere woorden het recht om de armen om te brengen. Ziedaar wat het recht van de sterkste heet; zelfs de beesten eigenen zich dat niet toe.

Armoë is weer een schande en rijkdom een hele eer, nu Christus niet langer koning is die immers heeft geleerd dat zelfs de allerduurste gewaden verbleken bij de pracht van de bloemen in het veld en van de vogelen in de hemel. Vandaag worden de bloemen begraven onder een laag pijnlijk beton en de vogels in de lucht hebben hun ontsnapping aan onze agressie slechts te danken aan het feit dat wij volslagen blind geworden zijn voor hun aanwezigheid. De rijken omgorden zich met dode tuigen, met allerlei lawaaiërige en levensgevaarlijke instrumenten die in wezen wapens zijn, tuigen die enkel dienen kunnen om te doden. Met hun technologische abracadabra geloven zij te kunnen terugwinnen wat zij nooit bezaten omdat zij het constant verloochenen, zij verkochten hun ziel immers aan de duivel.

Los van de afschuwelijke oorlog en de hypocriete politiek, rest er slechts een cultuur waarvan de inhoud zich beperkt tot de vernieling der natuur die zij afgunstig na probeert te bootsen, wat tot in den treure een belachelijke onderneming blijkt. Het toetsenwerk om via het steriele en ziekmakende internet zogenaamde contacten te kunnen leggen, heeft bezit genomen van het deel der mensheid dat nog slechts demonisch zit te tokkelen op plastieken trommels en dit geheel verstijfd en verslaafd totdat het brein het begeeft ofwel het hart, totdat tering intreedt, osteoporose, gewrichtskoorts, bloedarmoede, suikerziekte en dementie. Lawaai overstemt het ruisen van het ranke riet en de talloze talen gesproken door al wat leeft. Nerveuze cinema onttrekt het oog aan de stille dromen van de miraculeuze wolken. Met het verdwijnen van het luisterend oor verwerden onze verhalen tot zelfingenomen verzinsels, tot storende geluiden.

Waar is het trouwe paard gebleven dat ons zovele duizenden jaren naeen dag in dag uit heeft gediend? Waar zijn Baai en Blesse nu? Waar zijn de schaduwrijke stallen op het erf, de hooizolders, de schelfen en de zwaluwen die er jaarlijks nestelden? De vlinders met hun paradijselijke vleugels en de raadselachtige meikevers die ooit alle kinderen bestudeerden? Waar is de boomgaard met zijn oude kersenbomen, zijn van

sappen druipende kweeperenlaars, zijn frisse oogstappels, perziken en pruimen, zijn rode, witte en zwarte bessen? Waar zijn de akkers en waar is de onverdroten arbeid in de hitte van de zon uit *De oogst* van Streuvels?

Het verleden zal niet wederkeren want alles gaat voorbij en het verlies is zoals dat van 't sterven zelf, alleen sterft dit keer niet een mens: de aarde zelf loopt op haar laatste benen, of moet men zeggen dat zij om haar laatste as draait, die de as is van het kwaad? Het kwaad, zo ontdekte de wijze Aurelius Augustinus, is niet een welbepaald ding, het is een loutere afwezigheid of een tekort, het is een gemis aan het goede, een ontbreken ervan. En dat is nu de paradox van deze vreemde tijd die mischien wel de eindtijd is: de overvloed die ons te beurt valt, is een luchtspiegeling; het is de stad die van op een hoge berg de duivel zelf beloofde aan niemand minder dan Jezus Christus als Hij een knieval wilde doen voor het kwaad. De overvloed verkapt een schromelijk tekort, precies zoals het poezelige bont het roofdier wegsteekt dat meteen meedogenloos zal toeslaan. ¹⁸⁰

Waarheid en wereld

deel 1

De wezenlijke kritieken op het kapitalisme stammen al van lang voor de tijd van de negentiende eeuwse Karl Marx en Friedrich Engels; reeds Augustinus (354-430) had het er over alsook de schrijvers uit de klassieke oudheid. Wie herinnert zich niet de ongelukkige koning Midas van Frygië die alles wat hij aanraakte in goud veranderde, inclusief zijn voedsel en zijn kind? Het edelmetaal of het geld in het algemeen is weliswaar een handig ruilmiddel dat echter eenmaal tot doel geperverteerd kennelijk alleen nog onheil brengen kan.

180 Tekst d.d. 20 juli 2013.

De middel-doelomkering, zo heet de perversie die zeer zeker behoort tot de meest tragische vergissingen van het mensdom. Als het middel de controle overneemt, overmeestert de knecht zijn heer zoals in de oude joodse sage van de golem. Dan maakt de computer zijn bedienaar tot zijn slaaf. Dan wordt het instrument dat onze maatschappij is, een dictatuur van *big brother*. Alles wordt dan tegendoelmatig. En niet slechts de mensheid, ook de Schepper zelf deelt die tragedie want net zoals de golem werd reeds Adam door Jahweh uit klei gevormd. Golem betekent *vormeloos begin of embryo*. De eerste mens at van de boom der kennis, werd aan God gelijk en verklaarde zijn meester tenslotte dood. Niets minder dan de almacht en het eeuwig leven zit hij sindsdien op de hielen.

Dat het middel doel wordt, betekent enerzijds dat men zich blind gaat staren op zaken die dat helemaal niet waard zijn maar het wil anderzijds ook zeggen dat de doelen zelf uit het oog worden verloren. Als bijvoorbeeld het ruilmiddel van het geld het doel wordt, terwijl het dat uiteraard niet waard is, dan zal meteen datgene wat geruild wordt en waar het in feite ook om gaat, worden beschouwd als het middel: een bijkomstigheid, iets verwisselbaars, iets dat op zichzelf elke verdere betekenis mist. Het geld is niet langer het middel waarmee brood geruild wordt tegen kledij, maar brood en kledij zijn voortaan de middelen welke dienen om daarin een smak geld te investeren welke bij de verkoop van die waren moet toenemen in omvang.

De geldzucht zelf zorgt ervoor dat de absurditeit van die omkering zich aan ons begrip onttrekt, maar zij is danig groot dat zij het vermag om uiteindelijk alles van waarde te vernietigen terwijl het volstrekt waardeloze, met name het geld, dat tenslotte niets anders is dan een getal met een louter fictief bestaan, wordt nagestreefd. Als die perversie geen ziekte is, dan bestaan er geen ziekten onder de zon.

Een van de meest betreurbare doch even vaak voorkomende vormen van de middel-doelomkering bestaat waar een schijnrede vooropgestelde doelen dient. Bij uitstek is dat het geval in de reclame die met nepmotivatie en drogredenen de consump-

tie aanzwengelt van zelfs zeer schadelijke producten. Onvermijdelijk is die perversie eveneens de regel in de democratie omdat ook daar de kiezer een met reclame overstelpte klant is en dan gaat waanzin schuil onder de dekmantel der redelijkheid.

Soms gaat het zo ver dat een politicus met één en hetzelfde argument én zijn tegenstander afkeurt én zichzelf aanprijst, zoals onlangs nog Karel De Gucht tot zijn laatste snik beloofde te vechten tegen het nationalisme en tegen een partij omdat haar personeel "nationalistische bloedlijnen" zou hebben!¹⁸¹ Uiteraard heeft niemand over zijn eigen afkomst of geboorte ook maar iets in de pap te brokken gehad en om die reden is het nationalisme (van het Latijnse *natus*, het voltooid deelwoord van *nasci*, dat *geboren worden* betekent) even verwerpelijk als de aristocratie, de slavernij, de theocratie en noem maar op. Maar als men mensen met een nationalistische voorouder mag beschuldigen van nationalisme, dan mag men een burger veroordelen voor een misdaad van zijn overgrootvader.

In de parlementaire democratie heeft via stemming de meerderheid de uiteindelijke beslissingsmacht en in die stemming verdampen dan ook alle argumenten uit het debat: het geweld haalt het niet alleen op de redelijkheid maar tevens weet het zich zo als de redelijkheid zelf te verkappen. In extenso dringt een product zich zelfs op als zijnde helemaal niet opdringerig, wat echter slechts mogelijk is door zichzelf als een objectieve noodzaak te propageren, zoals dat het geval is met de volstrekte irrationaliteit van religies.

In wezen is de middel-doelomkering in al haar vormen niets anders dan een verschijning van de onwaarheid of de leugen. De leugenaar is immers iemand die de waarheid probeert te verduisteren opdat die geen licht zou werpen op het geweld dat hij de werkelijkheid aandoet. Hij poogt de werkelijkheid te verdraaien met de bedoeling zichzelf daarin elders te positio-

181 <http://www.knack.be/nieuws/belgie/karel-de-gucht-valt-n-va-aan-tot-mijn-laatste-snik-vechten-tegen-nationalisme/article-4000365993097.htm>

neren dan op de plaats die hem toekomt.¹⁸² Een spreker produceert de waarheid niet, hij moet de waarheid dienen, hij is het middel of het kanaal en niet hij doch de waarheid is het doel. De waarheid en daardoor ook de werkelijkheid worden geweld aangedaan door de leugen en zo vernietigt de leugen onze wereld die zonder de waarheid slechts een schaduw was, precies zoals de wereld slechts chaos was in het tijdperk voorafgaand aan het Woord.

deel 2

Elke katholiek en dus het gros van de bevolking kent het verhaal van de erfzonde ofschoon niet zo heel veel mensen weten dat in die geschiedenis het geheim van onze werkelijkheid zelf schuilgaat. Over de erfzonde werd veel geschreven maar de kern van de kwestie komt in twee woorden neer op de tragedie van het verlies van onze oorspronkelijke menselijke vrijheid.

In het paradijs verbiedt God de mens te eten van de vruchten van de boom van de kennis van goed en kwaad. Dat verbod schenkt hem de keuzevrijheid om het al dan niet in acht te nemen en daarmee ook de vrijheid zonder meer. Aurelius Augustinus sprak over de vrijheid om al dan niet te zondigen, over de toestand van het *kunnen zondigen* - in het Latijn: *posse peccare*.

Maar een ingrijpende toestandsverandering treedt op waar zijn nieuwsgierigheid de mens doet eten: hij zondigt en zo belandt hij in een nieuwe toestand, een toestand waarin hij nu eenmaal gezondigd hééft, zodat hij niet langer kan kiezen om al dan niet te zondigen: de mens is zijn vrijheid om al dan niet te zondigen kwijt; hij is zijn vrijheid zonder meer kwijt. Augustinus spreekt hier over de toestand van na de zondeval als over een toestand van *niet kunnen niet zondigen* - *non posse non peccare*: voortaan zijn we gedoemd om in zonde te leven.

Het erfzondeverhaal vertelt ons hoe wij onze oorspronkelijke vrijheid verloren en meteen leert het ons ook dat wij die vrij-

182 De waarheid is een zaak van recht - zie: <http://www.bloggen.be/bethina/>, o.m. de stelling 83.

heid niet zozeer te danken hadden aan een daad maar veeleer aan een gelofte. Wij bevrijden onszelf niet door in de werkelijkheid in te grijpen maar wel door er met een zeker vertrouwen in te berusten. Het ondervragen van de werkelijkheid - en dat is waar het in elk wetenschappelijk engagement om gaat - zou uit den boze zijn omdat het fundamenteel berust op wantrouwen, terwijl alleen een blinde overgave aan de Schepper ons geluk kon garanderen. Het overtreden van de goddelijke geboden - de zonde - beperkt onze vrijheid en zo ook ons bestaan zelf, terwijl het onderhouden ervan ons ten volle laat leven.

Zozer zijn wij intussen gewend aan het wetenschapsgeloof dat wij ons de vraag helemaal niet meer stellen naar het uiteindelijke morele gehalte ervan. Door het in twijfel trekken van de meerwaarde van de wetenschappelijke attitude welke zomaar met de studiezin wordt vereenzelvigd, brengt men zich vandaag in bijzonder moeilijke papieren omdat dit in een tijd waarin de wetenschap de plaats van de religie heeft ingenomen als heiligschennis wordt ervaren. Toch is het niet slechts geoorloofd maar intussen zelfs van levensbelang om er op te wijzen dat de werkelijkheid pas zichzelf kan zijn dankzij het vertrouwen terwijl het afdwingen van antwoorden van de natuur een tactiek is naar het voorbeeld van de middeleeuwse folterpraktijken, wat dan ook de bekentenissen - de onderzoeksresultaten - navenant maakt. De wetenschappelijke kennis is met andere woorden een amalgaam van afgeperste antwoorden op vragen die in feite de werkelijkheid geweld aandoen. En het vertrouwen of de berusting in het niet-weten is in wezen het zaad van al wat is.

In wat andere bewoordingen kon men ook stellen dat onze werkelijkheid pas bestaat doordat zij zich ervan weerhoudt zichzelf als autonoom te manifesteren. Wij bestaan bij de gratie van ons niet-bestaan, of eerder nog bestaan wij enkel in een zekere afhankelijkheid - ons zijn hangt ten langen leste af van de erkenning door een ander. Als we nu in acht nemen dat we bestaan in de mate dat we vrij zijn, dan kunnen we, het erfzondeverhaal indachtig, ook begrijpen dat het met ons bestaan ge-

steld is zoals met onze vrijheid: we bestaan omdat we ons bestaan niet op de proef stellen, omdat we het in het midden laten, omdat we er blindelings op vertrouwen.

Meteen houdt deze stelling in dat we ons bestaan ook dreigen te verliezen van zodra we het aan een (wetenschappelijk) onderzoek gaan onderwerpen. De wetenschappen kwantificeren werkelijkheden die in wezen kwaliteiten zijn en zo kan men ook zeggen dat het identificeren van de dingen met bepaalde kwantificeringen ervan, de werkelijkheid verarmen en zelfs vernietigen. Het opdringen van onze maatstaven aan de werkelijkheid is een reductionisme dat zich onvermijdelijk zal wreken omdat wij aldus de tak afzagen die ons draagt. En in dit licht weergalmen spontaan de oudtestamentische goddelijke woorden gericht aan de onterecht ontevreden en opstandige mens:

"Waar waart gij, toen Ik de aarde grondde? Geef het te kennen, indien gij kloek van verstand zijt.

Wie heeft haar maten gezet, want gij weet het; of wie heeft over haar een richtsnoer getrokken?

Waarop zijn haar grondvesten nedergezonken, of wie heeft haar hoeksteen gelegd?

*Toen de morgensterren tezamen vrolijk zongen, en al de kinderen Gods juichten.*¹⁸³

Het beperken van de zinvolle uitspraken tot enkel deze die experimenteel verifieerbaar zijn is het reduceren van de mogelijkheden welke de taal ons biedt tot een onooglijke fractie ervan en meer bepaald tot het triviale gedeelte dat op de keper beschouwd helemaal geen taal nodig heeft. Geboden, verboden, beloften maar ook alle nuances die de rijkdom van de taal zelf uitmaken, zouden dan moeten worden geschrapt als wartaal terwijl alleen steriele uitdrukkingen bleven welke niet gronden in het leven zelf doch in een stramien van door min-

183 Job 38: 4-7, volgens: <http://www.online-bijbel.nl/bijbelboek/Job/38/> .

der of meer verstandige geesten vastgelegde en per definitie voorlopige maar altijd reductionistische axiomata.¹⁸⁴

Werkelijkheden kunnen des te exacter worden uitgedrukt in de mate dat ze ook armer aan inhoud zijn. Het punt (x,y) wordt exact bepaald in het vlak dat geconstitueerd wordt door een gecoördineerd assenstelsel (X,Y) omdat het elke verdere inhoud mist en dat betekent dat de beschrijving met coördinaten van het gezochte punt, ook met het wezen van dat punt zelf samenvalt. Een punt in het vlak is inhoudelijk arm omdat het slechts een idee is, het heeft geen bestaan los van het bestaan dat wij daaraan eerst hebben toegekend, het bestaat niet anders dan als zijn beschrijving, het *is* zijn beschrijving zelf. Heel anders is het gesteld met de vele mogelijke beschrijvingen van bijvoorbeeld de zon, mijn schoen en uw buurvrouw: zij kunnen eventueel wel worden gesitueerd in de ruimte en in de tijd maar zij zijn reële dingen of personen, zij zijn oneindig veel meer dan hun positie en zij kunnen nooit uitputtend worden beschreven of gedefinieerd. Wanneer een onderwerp reëler wordt, wordt het ook onmogelijker om te zeggen wat het is en over menselijke personen kan men zelfs niet zeggen dat zij *iets* zijn omdat men hen sowieso tekort doet waar men hen objectiveert. Van wat werkelijk is, kan slechts een schaduw in onze geest naar binnen vallen, zo zou Plato het misschien zeggen.

Dat wij tekort schieten in onze beschrijvingen van de werkelijkheid is derhalve een bijzonder misleidende uitdrukking omdat zij het doet uitschijnen alsof de werkelijkheid zich principieel wel laat beschrijven terwijl de mislukking daarvan helemaal voor rekening van de beschrijver is: als de beschrijving maar keurig genoeg was, dan zou zij in staat zijn om de realiteit te omvatten, zo suggereert zij. Maar in feite blijft de kloof tussen de dingen of de personen enerzijds en anderzijds hun beschrijvingen, fataal onoverbrugbaar. Dat wil echter ook zeg-

184 Voor een uitgebreide kritiek op het reductionisme, zie: <http://www.bloggen.be/bethina/>, de eerste paragrafen van "een zeer beknopte blik op het centrale thema van deze tekst" en eventueel het eerste deel van de tekst zelf.

gen dat de waarheid *a priori* een bijzonder leugenachtig beestje is. Spreken mag dan zilver zijn: zwijgen is voor immer goud.

Het verzaken aan de neiging om ervaren werkelijkheden onder woorden te brengen, kan voor een schrijver een teken van luiheid zijn maar getuigt in een ander licht ook van een soort van generositeit omdat het vastpinnen van de dingen op hun beschrijvingen iets weg heeft van verraad in de betekenis van verklapping. Een verklapping betreft bijna spontaan een geheim en een geheim dat verklapt wordt, houdt op een geheim te zijn, het wordt gemeengoed, het verliest zijn kracht die het putte uit onze onwetendheid. Men herinnere zich de belastingcontroleur die slechts een klein deel van de mensen effectief bezoekt terwijl iederéén zich gedraagt alsof hij gecontroleerd zal worden: zijn invloed is te danken aan de onwetendheid omtrent zijn komst, die geheim moet blijven en indien men zijn bezoek kon voorspellen, dan verdween die invloed onverwijld. Maar nu is álles invloed, en zo is alles er dankzij zijn geheim karakter, zijn onuitdrukbaar wezen dat met zijn werkelijkheidswaarde samenvalt.

In de paradijselijke toestand is men vrij om al dan niet te eten van de vruchten van de boom van de kennis. De duivel zegt aan de mens dat ál s hij eet, hij niet verdoemd zal zijn doch gelijk aan God zal worden. De mens wéét op de keper beschouwd helemaal niet wat er zal gebeuren als hij zondigt, maar wat hij wél weet is dat hij dan zijn gelofte aan zijn Schepper breekt. Hij kan het paradijs behouden door zijn gelofte te behouden en niet in te gaan op de verleiding welke Gods tegenstrever aan hem voorhoudt. De mens blijft met andere woorden vrij zolang hij de vrijheid die hij bezit, geheel onbenut laat. Of zo lijkt het althans, want ofschoon het eten van een vrucht lastiger lijkt dan ze gewoon aan de takken te laten hangen en verder helemaal niets te doen, vergt het bieden van weerstand aan de verzoeking van de duivel ongetwijfeld veel grotere inspanningen dan het toegeven daaraan. Wat iemand doet, speelt zich met andere woorden af in meer werelden dan alleen maar in de tastbare wereld van materie en ener-

gie, en dat in die andere werelden ook andere wetten gelden, blijkt duidelijk, alleen al uit het feit dat wij kunnen ervaren dat het verzaken aan de fysieke inspanning die een daad tenslotte lijkt, vaak veel lastiger kan zijn dan het voltrekken ervan. Onze handelingen zijn derhalve niet te herleiden tot de som van alle grote en kleine bewegingen in de ruimte en in de tijd; zij zijn meer en anders dan de energieën welke worden gespendeerd; zij blijken zich zelfs af te spelen in een wereld die zich verhoudt tot de materieel-energetische zoals een mens zich verhoudt tot zijn schaduw.

Wat werkelijk bestaat, speelt zich af in het voor ogen van vlees volstrekt onzichtbare en in het voor vleselijke oren volstrekt onhoorbare, in het ontastbare, in het onberekenbare. Wat écht is en wat er echt toe doet, treedt niet binnen in de wereld van de stof en houdt zich op in het geheim waar al het ongezegde zich mag troosten met het edele gezelschap van het onzegbare. De dingen bestaan in de mate dat zij uniek zijn en derhalve onderscheiden van het gemeengoed, volkomen geheim, onverraden, onverklapt en ongemanifesteerd in het stoffelijke dat immers erodeert. Meer zelfs: de wereld van de stof getuigt van hogere en ontastbare werkelijkheden door op uitgelezen ogenblikken zichzelf op te heffen voor de ogen van wie er niet in slagen om hem op eigen kracht te overstijgen.

Zolang ik niet kijk wat er onder de pokerhoed zit, blijven alle mogelijkheden open; als ik dan ook niet kijk en ik schud de hoed, dan is de toestand van de stenen van zopas niet slechts ongezien gebleven maar tevens geheel onbestaand. Dat is met zekerheid zo omwille van het feit dat de tekens op de vlakken van de dobbelstenen niet de minste betekenis en derhalve niet het geringste bestaan hebben los van diegene die hun betekenis kent. Alles aan de stenen en aan het spel bestaat pas bij de gratie van betekenissen, inclusie de vlakken van de stenen en de stenen zelf. Zonder het waarnemend bewustzijn is er slechts de chaos die er ook was in den beginne, vóór de komst van het Woord.

deel 3

Dat werkelijkheden hun kracht en hun gehele zijn uiteindelijk ontleen aan hun geheim karakter terwijl wat enkel uiterlijke schijn is en leeg vanbinnen, niets in petto heeft en ook niet bestaat, geldt ook voor de werkelijkheidswaarde van activiteiten en van handelingen. Bewegingen die worden uitgelokt door externe invloeden, door zenuwtrekken of door ongeordende prikkels allerhande, verdienen de naam van handelingen niet; zij zijn reacties, impulsen of reflexen, waarbij bijvoorbeeld het slaan van een hand niet door het verstand en de wil wordt veroorzaakt maar door het gekriebel op de huid veroorzaakt door een insect. De wesp beveelt mijn hand naar haar te slaan, de regenboog beveelt mijn ogenbollen in zijn richting te draaien, de dorst beveelt mij water te drinken, de kniepeesreflex beveelt mijn onderbeen om te schoppen, een prikkel binnenin mijn neusholte doet mij niezen en de macht der gewoonte zorgt ervoor dat als ik er op uit trek, ik mij op weg naar mijn werk blijf begeven, ook al ben ik al jaren met pensioen. Geen van die bewegingen wordt door een bewuste wil gestuurd en daarom ook zijn het geen echte activiteiten, het zijn acties zonder inhoud of planning, ze zijn perfect voorspelbaar en derhalve ook uitlokbaar. Hun bestaan maakt het mogelijk dat de hele wereld jammer genoeg maar al te vaak gestuurd wordt door wezenloze entiteiten die op de mens vegeteren en die hem aldus van zijn energie beroven en ook van zichzelf - denk aan de reclame die het koopgedrag regelt, dat op zijn beurt winstzoekende activiteiten in gang zet, welke niet noodzakelijk en veel eerder niet dan wel het goede bevorderen. Door de wil gestuurde activiteiten daarentegen, verbergen zichzelf gedurende de hele tijdspanne van de planning en de voorbereiding, zij anticiperen op de werkelijkheid vooraleer zij zich manifesteren en zij halen ook hun hele kracht uit de aan henzelf voorafgaande periode van voorbereiding in het ongeziene.

De werkelijkheid zelf tenslotte, het geheel van alle gebeurtenissen die samen de wereld uitmaken, put uit een geheim met een wel oneindige omvang, want dat is het minste wat men kan zeggen over de toekomst. Voor ons, die aan de andere kant staan van de lijn, lijkt het alsof de toekomst er helemaal niet is; wij zeggen voorzichtigheidshalve dat zij er "nog niet"

is, want ergens weten wij dat zij eraan komt, dat zij naar ons toe komt, dat zij zal overgaan in het heden; wij begrijpen immers dat het zich voortdurend vernieuwende heden niet kan opduiken uit een niemandsland. Indien de toekomst niet reeds 'ergens' was, dan zou het heden stilstaan, onveranderlijk, bevroren, versteend. De toekomst is het oneindig reservoir waarin elk ogenblik dat komen moet, wordt voorbereid, gepland en door een wil gestuurd die wij niet zien zoals ook niemand in staat is om onze eigen planning en wil waar te nemen die voorafgaat aan wat wij verwezenlijken.

Het geheim karakter van alle werkelijke dingen houdt ook verband met het feit dat alles wat bestaat, in wezen niets anders is dan zijn betekenis, die op haar beurt noodzakelijkerwijze met het bewustzijn van subjecten is verbonden maar tevens is het gelinkt aan de stoffelijkheid welke met de levende lichamen van subjecten samenhangt. Een hamer heeft een specifieke betekenis voor ons, het is een gebruiksvoorwerp en was het dat niet, dan kon het enkel nog een kunstvoorwerp zijn, zoals de pijp van René Magritte die geen pijp is. Maar ook suiker en zuurstof hebben een specifieke betekenis voor ons, ook als we dat niet begrijpen, omdat ons lichaam deze stoffen nodig heeft om in leven te blijven. Dat ons lichaam zuurstof en suiker nodig heeft om te kunnen leven, maakt deze stoffen betekenisvol voor ons, ook als wij helemaal geen kennis hebben van hun werking. Hun werking voltrekt zich dan in het geheim, zij is een geheim, zij is één van de ontelbare geheimen die samen het bestaan dragen. Wanneer wij uitpakken met onze kennis en met onze wetenschappen, dan gedragen wij ons alsof wij de geheimen die ons bestaan dragen, hebben blootgelegd; alsof er helemaal niets méér was dan datgene wat wij zien, horen, voelen en weten. Geen dier zou ooit zo'n onzin beweren, elk beestje trekt zich voortdurend schuw in zijn hol terug bij het geringste gerucht of geruis waarvan de oorsprong duister is, en zou het dat niet doen dan ware het alras een vogel voor de kat. Misschien moest het hedendaagse mensenbeest dat vergeleken

bij de andere soorten eigenlijk nog piepjong en onervaren is, daar maar eens gauw een voorbeeld gaan aan nemen.¹⁸⁵

Saoedi-Arabië in de huidige tijd

De Saoed-dynastie (sinds 1932 *Koninkrijk Saoedi-Arabië*) ontstond toen in 1744 Mohammed bin Saoed, plaatselijk stamhoofd nabij de huidige hoofdstad Riyad, een pakt sloot met de fundamentalistische islamiet Mohammed Ibn Abd al-Wahhaab, de stichter van het (soennitische) Wahabisme¹⁸⁶ - de dochter van laatstgenoemde huwde de zoon van eerstgenoemde¹⁸⁷ - en zij en hun opvolgers veroverden een woestijnachtig gebied op het Arabische schiereiland met de heilige steden Mekka en Medina waar van ca. 570 tot 632 de profeet Mohammed de Islam stichtte.

Op 3 maart 1938 verandert Saoedi-Arabië drastisch: de Amerikaanse firma *Standard Oil Company of California* (het huidige *Chevron*[*Texaco*]) waarvan de moedermaatschappij *Standard Oil Company* in 1870 werd gesticht door de rijkste man aller tijden, John D. Rockefeller (1839-1937)¹⁸⁸ ontdekt dat de bodem er vol zit met aardolie. (In 1932 was daar dichtbij in Bahrein al olie gevonden).

Inmiddels is gebleken dat het gaat om de grootste voorraad ter wereld - een kwart van de wereldvoorraad - de huidige productie kan nog ruim 80 jaar doorgaan - waarvan twee derden wordt afgenomen door China en zijn burens.

Aanvankelijk werd de winst gedeeld met de Amerikanen maar sinds 1980 komt de volledige opbrengst toe aan het staatsbe-

185 Tekst d.d. 13 en 18 augustus 2013.

186 <http://nl.wikipedia.org/wiki/Saoedi-Arabië>

187 http://nl.wikipedia.org/wiki/Mohammed_ibn_Abd_al-Wahhaab

188 http://nl.wikipedia.org/wiki/John_Davison_Rockefeller

drijf *Saudi-Aramco*¹⁸⁹ [*Arabian American Oil Company*] en in feite aan de Saoedische vorst en zijn vijfduizend koppen tellende familie.

Sinds 1950 brengt een 1700 km lange pijpleiding de Saoedische olie over Libanon naar de Middellandse Zee.¹⁹⁰

Het land met 27 miljoen (vooral jonge en in steden residerende) inwoners (waarvan een vierde buitenlanders) kende tot in 1962 de slavernij die immers door de islam allerm minst verboden wordt, terwijl in Saoedi-Arabië de sharia¹⁹¹ heerst maar nog steeds werken daar anderhalf miljoen (vooral Zuid-Aziatische, vaak mishandelde) huishoudsters in feitelijke slavernij.

Sinds de vierde eeuw gekerstend, werd sinds de komst van de enige erkende religie, de (soennitische) islam (het Wahabisme) het christendom in het land verdrongen en verboden.

De theocratie voert nog steeds lijfstraffen uit en (openbare) onthoofding voor onder meer overspel, homofilie, tovenarij en afvalligheid van de islam en arrestaties zijn geheel arbitair; in de gevangenis wordt gemarteld.

Alcohol en films zijn verboden maar de koninklijke familie blijkt aan zichzelf toe te staan wat ze aan anderen verbiedt.¹⁹²

Er is sinds 1993 een schijnparlement van 150 leden (waarvan er sinds 2013 dertig vrouwelijk moeten zijn): het is louter raadgevend, de koning behoudt het laatste woord. Er zijn sinds 2005 ook schijngemeenteraden: enkel mannen kunnen (slechts) de helft van de raadsleden benoemen.

Vrouwen mogen niet onvergezeld over straat lopen, zij dienen in abaya (een soort zwarte burka) gekleed te zijn¹⁹³ en mogen

189 http://nl.wikipedia.org/wiki/Saudi_Aramco

190 http://nl.wikipedia.org/wiki/Saudi_Aramco

191 <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sharia>

192 <http://www.theguardian.com/world/2010/dec/07/wikileaks-cables-saudi-princes-parties>

193 <http://web.archive.org/web/20070806020549/http://www.diplomatie.be/nl/travel/countrydetail.asp?COUNTRYNAMENL=>

zelfs niet autorijden; ze mogen vanaf hun negende of zelfs vroeger huwen (of beter: uitgehuwelijkt worden).

Ook is er openlijk racisme: de wet verbiedt aan joden de toegang tot het land!

Saoedi-Arabië moge dan rijk zijn en heilig, het land wordt alvast niet letterlijk door de hemel gezegend want het regent er nauwelijks, er zijn geen rivieren of meren, al het water wordt opgepompt op (eindige) ondergrondse bronnen ofwel gewonnen uit zeewater dat ontzilt wordt.

Toch behoort het land tot de VN, tot de G20, tot de WHO en tot de OPEC en het ageert binnen het IMF en de Wereldbank en steunt (islamitische) ontwikkelingsprojecten in Arabië en in Afrika.

Bij dit laatste gegeven over de sponsoring van een bijzonder vermogend en tegelijk zeer extremistisch, racistisch en fundamentalistisch land, kan men zich ook in de huidige politieke en economische wereldconstellatie zeer ernstige vragen stellen.¹⁹⁴

SAUDI-ARABIE

194 Tekst d.d. 1 september 2013. Verdere benutte bronnen:

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Dharaan> ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Saudi_Aramco ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Mohammed_ibn_Abd_al-Wahhaab ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Huis_van_Saoed ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Sultanaat_Nadjd ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Koninkrijk_Nadjd_en_Hidjaz ;

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Mohammed> ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Chevron_Corporation ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/John_Davison_Rockefeller ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Standard_Oil ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/George_W._Bush ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/George_W._Bush ;

http://www.joop.nl/opinies/detail/artikel/21226_wie_wil_sterven_voor_saoedische_prinsen/ ;

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Sharia>

Het 'onderricht' der 'grootmachten'

Elke tijd heeft zijn eigenheden en ook deze periode heeft be-
list een uniek en complex karakter maar niemand zal betwis-
ten dat in de huidige dagen van *elk voor zich* en *time is money*
het luisterend oor wel met de noorderzon vertrokken lijkt. En
in de eerste plaats kadert dit fenomeen in die vreselijke perversie
die onze cultuur aanvreet sinds het prille begin: de middel-
doelomkering die alles vierkant laat draaien of tengerdoelmatig
maakt.

Men werkt niet om te leven doch men leeft om te werken want
men is verslaafd aan werken of aan eender wat en inderdaad:
de verslaving kenmerkt de genoemde perversie in die mate dat
ze er welhaast synoniem van is. Want als men leeft om te eten
in plaats van andersom dan is men verslaafd aan eten; men is
verslaafd aan informatie als men leeft om te leren. De levens-
middelen van het voedsel en de kennis worden doel op zich en
zo ook al het andere onder de zon, inclusief wat ooit het onder-
richt was of de opvoeding.

Ooit was er de vader die zijn kinderen onderwees of de leraar
die zijn klas van pakweg dertig scholieren de elementaire ken-
nis bijbracht nodig voor het samenleven. Maar vandaag stellen
kinderen eisen aan hun ouders en aan hun opvoeders en dit ge-
heel volgens het beginsel van de vrije markt waar de klant ko-
ning is: hij dicteert dan wat hij wil leren, wie zijn god mag zijn
of hoe zijn moraal zal luiden. Hij meent zelfs te kunnen bepa-
len hoe de wetten van de natuur er horen uit te zien, zoals dat
bijvoorbeeld wordt geïllustreerd door die verhitte discussie
over Darwin en de schepping.

De tijd dat een schrijver zijn volk leerde lezen behoort tot een
vergeten eeuw: vandaag leest niemand nog een boek. Ander-
zijds floreren nu talloze drukkerijen waar elkeen zijn eigen
boek kan uitgeven, zelfs op één enkel exemplaar. Elk individu
waant zich het centrum van de wereld, ieder is zijn eigen god
en beschouwt al het andere als het zijne - indien niet door hem

geschapen dan toch door hem getolereerd. En ziedaar de godsdienstwaanzin die men vandaag - alle perversies op een stokje - probeert aan te wrijven aan wie nog de éne God erkennen.

Het spellen van de les aan anderen zonder dat men daartoe bekwaam geacht wordt of gemachtigd is, komt overeen met het plegen van diefstal want ook in dat geval eigent men zich zaken toe die helemaal niet tot het eigen bezit behoren. Het heeft jaren geduurd vooraleer het stelen van elektriciteit bestraft kon worden omdat een achterop hinkende wet het inzake diefstal enkel over stoffelijke dingen in de enge betekenis had, en zo ook ziet de wet vandaag de diefstal van heel wat immateriële goederen nog al te vaak over het hoofd. Desinformatie woekert, het wantrouwen neemt overhand toe en de algehele teeloorgang van de kennis is het uiteindelijke en onvermijdelijke gevolg.

Aan anderen voorhouden hoe het moet, kan pas gegrond geschieden als het ontspringt aan de wens om voor die anderen het goede te realiseren en dus als men het lot van die anderen letterlijk tot het zijne maakt. De goede herder laat zijn kudde achter en begeeft zich in de woestenij om één verloren schaap te redden. De in Litouwen geboren Frans-joodse filosoof Emmanuel Levinas zegt dat men aan anderen slechts kan bevelen wat goed voor hen is, maar bovendien benadrukt hij het recht op de andersheid van elke ander.

Het is respectloos om anderen te willen veranderen, naar zijn hand te willen zetten of ook maar in het eigen mens- en wereldbeeld in te willen passen. Andere mensen maar ook andere volkeren verschillen onderling niet zómaar, zoals ook vissen en vogels niet zomaar verschillend zijn. Wij zijn zo gegroeid en niet anders omdat wij allen een eigen bodem hebben en een eigen situatie, ook als onze doelstelling - overleven en leven - eender is. Alles wat leeft, wil hetzelfde - leven - maar de hele schepping bestaat in de allergrootste verscheidenheid. Uniformiteit blijkt al te vaak een waan, de natuur zal die nooit ofte nimmer omhelzen.

Individueen verschillen onderling, en volkeren en culturen, maar reeds onze eigen lichaamcellen hebben zich opgesplitst in een maximale diversiteit en dit al vanaf het prille levensbegin; de bevruchting brengt de celdeling op gang en elke cel gaat een eigen weg zoals het einddoel dat ook vereist: de complete mens met zijn ontelbare gespecialiseerde cellen, zijn doeltreffende weefsels en zijn complexe organen. Het opdringen van eigen wanen aan anderen over hoe zij moeten bestaan, eender of het individuen betreft of volkeren, is een misdad - het is diefstal.

Waar het ene volk het andere onderwerpt en probeert om het naar zijn hand te zetten, doet het dat in de regel niet zozeer om te onderrichten of te beschaven, de geschiedenis leert immers dat al te vaak de veroveraar de cultuur van de fysiek onderworpenen overneemt. Zo werden de joden door Rome onderworpen terwijl het minuscule, van origine joodse christendom het lot heeft bepaald van het gigantische Romeinse Rijk en van de toekomstige wereld. Elk kind erft het materiële bezit van zijn ouders terwijl de geest van de ouders zich van de kinderen heeft meester gemaakt lang voor zij dat ook gaan beseffen - als ze dat ooit doen.

In het aan de gang zijnde wereldconflict dat helemaal niet veel behoeft om te exploderen, worden wij geconfronteerd met nog een heel ander niveau van arrogantie. Hier kunnen de moraal en de ethiek hun status van drijfveer voor het goede handelen zelfs niet meer herkennen, daar zij verworden zijn tot louter wapenen in een brute strijd. De morele kwestie en de zaak van het zich houden aan afspraken wordt immers als een ordinair wapen gebruikt, als een verantwoording voor het maken van een begin met geweld en met het vermoorden van onschuldige mensen met het oog op het verwerven van rijkdommen uit aardolie en gas. Misschien wordt het een genocide, of zelfs het einde van het mensdom en het leven.

Hoe naïef of hoe gehersenspoeld moeten mensen niet zijn om te geloven dat het met de allerbeste bedoelingen is, zowel voor ons als voor hen, dat men massaal zijn soortgenoten begint uit te roeien? Hoe diep moet die hel niet zijn waarin de gevallen,

blinde politici vertoeven die zich daar op de top van de wereld wanen?¹⁹⁵

Het spook van de economische groei

De drieëntachtigjarige Josefien krijgt een gemeentelijk bevel om haar identiteitskaart te laten vernieuwen en zij vraagt zich af wat de bedoeling daarvan kan zijn want het kost alleen maar handenvol geld en bovendien: de oude kaart is lang niet versleten en aan de inhoud zal helemaal niets gewijzigd worden.

- Het is zuiver geldklopperij, zo beweert haar echtgenoot, Kamiel: ze moeten in Brussel hun zogenaamd begrotingstekort aanzuiveren en dat is dan ook de enige reden voor de verplichte verversing van die prutsen: het is zonder meer een schijnreden, een vals argument, een openlijk bedrog, ja: het is diefstal! Hebt gij ooit al een schoenmaker gekend die een klant kan verplichten om in zijn winkel zijn schoenen te komen vernieuwen alleen omdat ze vijf jaar oud zijn, ook als hij ze nog nauwelijks heeft gedragen? Het kost de klant een flinke som waarvoor hij helemaal niets in ruil krijgt en bovendien is het weggegooid geld wanneer ongebruikt schoeisel moet worden ingeleverd en vernietigd. Alleen de schoenmaker lijkt daar beter van te worden of tenminste toch rijker.

En nu komt de kat op de koord, want er staan vandaag legers economen klaar om te beweren dat wij hier over het hoofd zien dat deze schijnbaar nutteloze uitgaven de economische groei stimuleren en aldus de algemene welvaart ten goede komen en zo doende ook de welvaart van Josefien, van haar Kamiel en van alle andere landgenoten. Economische groei is immers de toename van economische activiteit en dat is alvast in onze economie de parameter bij uitstek voor de welvaart!

195 Tekst d.d. 8 september 2013.

Dat er aan die logica wat schort, kan zelfs een analfabeet becijferen, want zegt zij niet dat verspilling de welvaart bevordert terwijl ons gezond verstand ons voorhoudt dat bij verspilling nimmer sprake kan zijn van winst? Wie verspilling met welvaart verwisselen, kunnen met dezelfde drogreden dan ook maar de praktijk van de diefstal promoten: wordt de dief daar tenslotte niet beter van? In beide gevallen staart men zich blind op een fragment van het plaatje: de dief vereenzelvigt het goede met zijn persoonlijke winst en maakt abstractie van het onrecht en dat doet ook onze economie: zij vereenzelvigt het rollen van geld met de toename van rijkdom. Sommigen gaan nog verder op het pad van die waanzin en zij trachten ons voor te houden dat het vermeederen van de geldmassa volstaat om de rijkdom te bevorderen.

In dat laatste geval lijkt inderdaad de koopkracht toe te nemen, maar uiteraard zal de waarde van de goederen afnemen naarmate er meer geld in omloop wordt gebracht en de toegenomen koopkracht is dan louter oogverblinding: binnen de kortste keren haalt de inflatie haar in op precies dezelfde manier waarop immer weer de waarheid de leugen inhaalt.

Het geheim van de schone schijn van een kapitalistische economie verbergt zich in haar rekbaarheid. Maar net zoals de leugen slechts houdbaar is tot op het ogenblik van haar ontmaskering, net zo is de rekbaarheid van onze economie beperkt: de inflatie ontbloot het bedrog van het geld dat immers luchtkastelen bouwt. Luchtkastelen kunnen fundamenteen missen, maar dan wel alleen maar omdat zij helemaal zonder gewicht of waarde zijn. En is dat niet de grote crisis die de jongste jaren het hele westen aanvreet?

Dat een groter verbruik de welvaart doet toenemen, is een bedrog dat zelfs te lui blijkt om zich te verkappen en het is bovendien tekenend voor een economie gebaseerd op concurrentie in plaats van samenwerking. In een kapitalistisch systeem worden menselijke werkzaamheden in eenzelfde mal gegoten als de sport en het spel, waarvan de motor de wil is om te overwinnen. Maar een spel met overwinnaars vereist ook verliezers en men vergeet in de roes van de strijd dat op die ene

overwinnaar na, vaak alle andere spelers verliezers zullen zijn. Met sport en spel en met de wil om te overwinnen is helemaal niets mis zolang wij niet onze soortgenoten bekampen maar wel onze vijanden: het natuurgeweld, de ziekten, de tekorten, het ongeluk, de onwetendheid en noem maar op. Déze zaken en allermint onze medespelers bestrijden wij in sport en spel: sportiviteit betekent immers dat kampende spelers voor elkaar geen vijanden zijn doch hefbomen bij het verleggen van de menselijke grenzen als zodanig. Datzelfde inzicht zou ook onze economie moeten dragen, terwijl zij daarentegen maar al te vaak blind blijkt voor samenwerking want, andermaal: waar wij soortgenoten naar het leven staan, doodt de mens uiteindelijk zichzelf en is het niet al erg genoeg dat wij nog steeds niet hebben opgehouden met het uitroeien van de andere soorten?

In het economische systeem dat ons gevangen houdt, bestaat een onderlinge en vaak meedogenloze strijd die van hele legers burgers verliezers maakt, verliezers ook van het geluk dat immers met succes gelijkgesteld wordt en met geldelijke rijkdom omdat geluk vandaag ten onrechte tot een kwestie van sociale vergelijking is geworden. De minderheid der overwinnaars dan, manifesteren zich in dit systeem pas door ook aan anderen te tonen dat zij de overwinnaars zijn, en hoe anders kunnen zij dat doen dan door hun geld tentoon te spreiden, meer bepaald door het ook uit te geven? Overwinnaars zijn per definitie kooplustigen en waar men alles bezit wat men behoeft, begint men zich ook luxe aan te schaffen en overbodigheden allerhande, kortom: men gaat verspillen. De winnaars van het spel houden het niet bij het stillen van de honger en het laven van de dorst, zij maken ook nog vuurwerk en andere grote sier, zij doen allerlei op de keper beschouwd geheel nutteloze uitgaven, enkel en alleen om aan anderen te tonen dat zij overwinnaars zijn. Op hun beurt doen zij met hun exuberante uitgaven weliswaar het geld rollen maar, andermaal: als een verhoogde consumptie ook een economische groei meebrengt dan betekent die groei geenszins een vermeerdering van de algemene welvaart omdat daar helemaal geen productie van goederen tegenover staat. Zeer in tegendeel komt al datgene wat door de rijken wordt verspild of verbrast, in feite toe aan

de armen omdat zij daar ook nood aan hebben. Een kind heeft *recht* op voeding en opvoeding omdat het daar ook *nood* aan heeft en wie beweren dat het recht van een kind niet wordt bepaald door zijn nood doch door zijn bezit (of door dat van zijn ouders), die beweert dat niet de nood doch het bezit recht geeft op *nog meer* bezit, wat uiteraard een bijzonder cynisch standpunt is. Zij die geloven dat geld recht is, laten zich zo doende niet zozeer kennen als overwinnaars doch veeleer als onnemen: zij zijn de grote verliezers in de strijd om meer menselijkheid.

Regeringen die de menselijkheid in het schild voeren terwijl zij een economie steunen die deze feitelijk tegenwerkt op de beschreven wijze, ondermijnen hun eigen krediet en zijn ten dode opgeschreven. Vroeg of laat, maar in deze tijd van snelle communicatie eerder vroeg dan laat, zal ook hier de waarheid de leugen inhalen en zullen mensen het inzicht verwerven dat nodig is voor het stellen van een eis die reeds alom luider klinkt en die slechts de eenvoudige vraag is naar waarheid, samenhang en de veroordeling van aperte leugens. Mensen met valse doch legaal onderschreven voorwendsels het geld uit de zakken kloppen is een vorm van machtsmisbruik dat thuis hoort in de donkere middeleeuwen; in het derde millennium kunnen alleen geschiedkundig onwetenden zich hieraan nog bezondigen.¹⁹⁶

Navid Sharifi en de rechtvaardige rechters

Het verzet in de zaak van de eenentwintigjarige naar Afghanistan uitgeprocedeerde asielzoeker Navid Sharifi is ongetwijfeld zeer begrijpelijk aangezien bezwaarlijk sprake kan zijn van een consequent beleid inzake het asielzoekersprobleem terwijl inconsequenties sowieso een ideale voedingsbodem vormen

196 Tekst d.d. 12 september 2013.

voor de ondermijning van het gezag van wie zich daaraan schuldig maken. Edoch, dat de man in kwestie principieel geen verhaal heeft tegen de beslissing van het ministerie, vindt zijn uiteindelijke gronden in het feit dat het aantal plaatsen voor asielzoekers beperkt is, wat wil zeggen dat voor elke toegeving aan iemand die geen asiel verdient, de rechten van een ander die het wél verdient, moeten worden opgeofferd.

Maar het onderliggende gelijkheidsprincipe waar het hele probleem tenslotte om draait, kan bezwaarlijk selectief worden toegepast op straffe van zijn eigen ondermijning: het gelijkheidsbeginsel geldt voor asielzoekers maar het geldt evengoed voor alle andere burgers. Zo zijn de middelen van de staat altijd beperkt en geldt dat wat de ene geheel onverdiend naar zich toe trekt, aan een ander die er recht op heeft, zal moeten onthouden worden.

Wij kennen allemaal heel goed het onderscheid tussen de geest van de wet en zijn letter en wij weten dat er lieden bestaan die zich achter de letter van de wet verschuilen om dan van daaruit de geest ervan te kunnen verkrachten. Uiteraard zullen eerlijke, gewetensvolle en voorbeeldige burgers dat niet doen; dergelijke lieden worden uitsluitend uitgedroefd door lieden die allesbehalve begaan zijn met het welzijn van hun land.

Jammer genoeg wordt dergelijk oneerlijk gedrag mettertijd steeds talrijker en als meest wraakroepende voorbeelden gelden wel eens de multinationals: zeer in tegenstelling tot de overbelaste loonarbeider, betalen zij vaak geen frank aan taksen ofschoon zij miljardenwinsten boeken. En ieder van ons ziet stilaan in dat het feit dat zij niks onwettigs doen, helemaal niet kan verschonen dat zij aldus feitelijk het volk bestelen, want dat is moreel gezien ook wat zij doen, om het heel zacht te zeggen.

Het gaat hier weliswaar om anonieme firma's, concerns of hoe die machtsgroepen ook kunnen heten, waarin rijkelui hun valuta investeren met het oog op steeds meer winst; het gaat letterlijk om kluizen vol geld en zonder gezicht, wat aan de die-

ven hetzelfde comfort biedt als de maanloze nacht om ongezien hun slag te kunnen slaan.

Des te verschrikkelijker is het derhalve om vast te moeten stellen dat ook burgers mét gezicht zich durven wagen aan deze verachtelijke praktijken waarbij, het weze herhaald, in een list de letter van de wet gaat dienen om haar geest te doden. De bedoelde burgers doen niks illegaals, de letter van de wet verbiedt immers niet wat zij uitspoken, maar dat het volstrekt immoreel is om zijn medemensen grote sommen terecht verdiend geld afhandig te maken, behoeft geen betoog.

Niet zonder plaatsvervangende schaamte kan men bovendien vaststellen dat het hier niet gaat om anonieme beleggers maar om BV's en meer bepaald om politici, lui aan wie het volk zijn vertrouwen heeft geschonken, burgers van wie bij uitstek een voorbeeldfunctie wordt verwacht: zij bestelen niet alleen het volk, maar zij laten het tegelijk uitschijnen alsof zij alleen maar nemen wat hen toekomt; zij ontduiken niet alleen de wet maar zij gebruiken ze bovendien om zich er achter weg te steken.

Als klap op de vuurpijl komen deze 'leiders' in de media de vieze zaakjes die zij runnen ook nog eens verdedigen: de duizelingwekkende bedragen dienen naar hun eigen zeggen om hun nood te lenigen, ook als zij overstappen van de vetst betaalde functie van het land naar een nóg vetter betaalde job. In een tijd waarin het volk massaal onder het juk van de werkloosheid gebukt gaat, hebben zij het over hún onzekerheid!

Neem bijvoorbeeld volksvertegenwoordiger Stefaan De Clerck, gewezen burgervader, gewezen minister, en minister wil zeggen dienaar, meer bepaald minister van justitie, die de rechtspraak in het land in goede banen leiden moet, gewezen senator ook, die verondersteld wordt wijs te zijn en ook voorbeeldig: hoe rijmt gij het om ons, die gij vertegenwoordigt, te willen bestelen als gij het niet doet middels de wet die gij zo goed kent maar waarvan gij toch ook zult weten dat zij daarentegen dient om misdaad te verhinderen? Verschiet gij er dan van dat de misdaad toeneemt in het land als uitgerekend gij het

voorbeeld geeft? Rooms-katholiek en Christen-democraat, zo zegt uw uithangbord als het niet liegt: heeft Christus u dan voorgedaan hoe gij, die niets tekort komt, uw op de koop toe noodlijdende naaste in de doeken dient te doen en toon ons eens waar dat dan in de bijbel staat of hebt gij dan ook het goddelijke wetboek helemaal herschreven? Gij ziet nu de onredelijkheid in van uw eis, of betreft het zijn onhoudbaarheid? Gij weet toch zeker wel dat iedereen nu kan getuigen hoe gij alsnog munt probeert te slaan uit deze wanpraktijken door wat gij wel niet anders kunt dan het te laten schieten, nog voor te stellen als een gulle gift voor goede werken? En leg ons maar meteen uit: welke booswichten hebben ervoor gezorgd dat niet alleen christendemocraten zoals ze zichzelf noemen maar ook christenen zonder meer vandaag als huichelaars gebrandmerkt zijn en steeds vaker voor vervolging moeten vrezen? En wie vervolgt dan de christenen vandaag, of zijt gij niet in staat om de consequenties van uw daden in te zien?

Dezer dagen beslist het ministerie om een kind te kijk te zetten op de sinds jaar en dag zo zwaar belegerde luchthaven van Kaboel die geen uur uit het nieuws is vanwege bomaanslagen met allang niet meer te tellen doden na de wereldoorlog die daar feitelijk nog uitgevochten wordt. Het is allemaal legaal want 't aantal plaatsen is beperkt, zo zegt het ministerie: wat onverdiend wordt toegekend aan de ene, wordt immers aan een ander die het wél verdient, ontzegd.

Ik stel voor dat we Navid Sharifi tot staatssecretaris maken voor het asielbeleid en dat we in zijn plaats bijvoorbeeld Stefaan De Clerck of Maggie De Block gaan deponeren op de vlieghaven van Kaboel. Zij zijn ruim meerderjarig, hoogopgeleid en onderlegd, ongetwijfeld polyglot, beslist hebben zij een uit de kluiten gewassen spaarpot en zijn ze mans genoeg om zich aldaar te kunnen oriënteren, hun mannetje te staan en het binnen de kortste keren te schoppen tot minister van justitie of tot staatssecretaris van asielbeleid!¹⁹⁷

197 Tekst d.d. 3 oktober 2013.

Het kwade doen verkeren in het goede

Het gentiaanblauwtje is een vlinder die zijn ei legt waar de mieren het kunnen vinden en in de waan dat ze de rups uit dat ei buitmaken, slepen deze naarstige insecten haar naar hun nest. Aldaar verhuult de rups zich in een geur van mierenlarven en wordt met rust gelaten wanneer zij zich met deze larven voedt.

De *cuculus canorus* is een vogel die geen tijd en moeite spendeert aan het grootbrengen van jongen: hij deponeert zijn ei in het nest van een ander en, eenmaal uitgebroed, duwt het koekeksjong de kroost van zijn gastheer recht de dieperik in.

In acht genomen dat het mensenkind in de baarmoeder wordt uitgebroed en verder in een huisgezin volwassen wordt, doet het allemaal een beetje denken aan draagmoeders om den broede maar ook aan verkrachting en aan roof. In de laatst genoemde gevallen verspilt de 'parasiet' immers evenmin tijd en krachten aan arbeid nodig voor het grootbrengen van het nageslacht en het blijft zeer de vraag of de opvoeding in het gastgezin een genetisch misschien wel compleet bepaald gedrag kon wijzigen.

Overigens dient men zich ook rekenschap te geven van meer afgeleide vormen van parasitisme, zoals in het kolonialisme met of zonder slavernij, in het neokolonialisme met zijn pseudovrijheid en in de schijndemocratieën welke vaak kastenmaatschappijen verkappen.

Helemaal onontwarbaar wordt het kluwen tenslotte door de vervalsing van zowel de mantel als het vlees. Bij de vervalsing van de mantel gaat het om mimicry - het getiaanblauwtje speelt het paard van Troje na - maar het gaat evenzeer om de onbetrouwbaarheid van labels, titels, rollen en functies. Bij de vervalsing van het vlees spreekt men van geïnstitutioniseerd bedrog middels bijvoorbeeld mensonwaardige economieën welke om te floreren niet zozeer de intelligentie behoeven als wel de gewetenloosheid. En met dit laatste kenmerk werd

naast de mantel en het vlees ook nog de ziel van onze wereld aangetast, wat de vraag doet rijzen of er überhaupt nog wat te redden valt.

Ja, er valt nog wat te redden want van geen pasgeboren kind kan iemand zeggen dat het doortrapt is, corrupt, schijnheilig of moordlustig: de onschuld van elke nieuw geborene raakt het restant van ieders hart en doet daar een vaak lang vergeten hoop herrijzen op de bevrijding van alle schuld en op een schone lei voor heel de wereld.

Helaas wordt dan alras gegrepen naar de zondebok, sinds oudsher de gemakkelijkste maar ook de lafste aller remedies, door sommigen zelfs in de schoenen van het christendom geschoven. Onterecht omdat het onderscheid tussen enerzijds de zondebok en anderzijds Christus en de christenen zo breed is als de hemel zelf. De zondebok immers wordt tegen zijn wil door derden gekruisigd terwijl de martelaren welke de christenen bij uitstek zijn, zichzelf opofferen precies met de bedoeling te getuigen van een Waarheid die geen misdaad raken kan.

Zelfopoffering is derhalve alles wat een mensheid rest die op een betere wereld wenst te kunnen hopen. Een mensheid die dit vuur ontbeert, is niet de naam van mensheid waardig. Een volk dat zijn heilig haardvuur mist, wordt uitgehold en zal verteren door vreemde vlammen. Eerst zullen andersoortigen zich meester maken van het eigen huis, zoals de koekoek doet. Uiteindelijk zal het leven als zodanig ingenomen worden door de dood. Maar wat het christendom ons leert, is het kwade te verkeren in het goede, precies zoals wij wensen dat Christus zelf

de dood verwisselt voor het eeuwig leven: *Fac eas, Domine, de morte transire ad vitam.*¹⁹⁸¹⁹⁹

Het dreigende rijk van de satan

De aarde warmt op en ten gevolge daarvan smelt het landijs en stijgt het waterpeil in de oceanen: dat is zowat de theorie welke ons vandaag wordt opgelegd van bovenaf. Dat de opwarming het resultaat is van een toename van het energieverbruik ingevolge overbevolking, wordt beschouwd als vanzelfsprekend en de remedie die zich aandient, is bevolkingsbeperking welke feitelijk neerkomt op het vanwege de overheid ontzeggen aan het volk van het recht op het hebben van eigen kinderen.

Nooit eerder in de menselijke geschiedenis werd een flagrante leugen bedacht maar tegelijk zal het niemand verwonderen dat er gelogen wordt omwille van de macht.

In de meest recente periode van de onsmakelijke historie van de machtswellust hekelden op het einde van de negentiende eeuw Karl Marx en Friedrich Engels het euvel van het kapitalisme waarbij het naar zich toe halen van de productiemiddelen door de grootgeldbezitters werd aangeduid als de kern van een gigantische diefstal gepleegd door de ene op de andere groep (of klasse) van mensen.

198 Het gaat hier om een vers uit de tekst van het requiem dat herinnert aan een goddelijke belofte aan de mensheid: *Wil ervoor zorgen, Heer, dat zij [de zielen van onze overledenen] overgaan van de dood naar het leven.* Met het bovennatuurlijke gebod zijn vijanden te beminnen, vergeldt men de gang van zaken die het goede in het kwade doet verkeren en het leven in de dood.

199 Tekst d.d. 6 oktober 2013.

Een nog huiveringwekkender ontvreemding, dit keer van de *ultieme* productiemiddelen, diende zich aan met de genetische manipulatie van ons voedsel door multinationals waarbij door de fabricage van onvruchtbare of zaadloze gewassen, de landbouwers van de exclusieve zaadbezitters afhankelijk werden gemaakt.

In een derde fase van die overweldigende machtsconcentratie wordt de mens tenslotte verhinderd om zichzelf nog te reproduceren: in de toekomst zal hij zijn bestaan danken aan de welwillendheid van een overheid die zich derhalve gedraagt als een godheid.

Dat het echter om een afgod gaat, verraadt zich meteen in het simpele feit dat hij zijn macht en gezag allerminst ontleent aan de scheppingskracht die de echte goden kenmerkt. Het ontbreekt de controlestaat immers aan elke vorm van creativiteit. Zij schenkt helemaal geen leven doch maakt het bestaan voorwaardelijk, zij eist er een tol op, zij chanteert de schepping en wil op die slinkse wijze de plaats innemen van de goede god waarvan zij de aanbedding verbiedt en voor zichzelf opeist. En als het hier niet gaat om Gods 'tegenstrever' die aangesteld als stadhouder met afgunst naar de schepping kijkt, welnu dan bestaat de duivel niet.

Voor de stijging van de zeespiegel met zowat twintig centimeter in de laatste honderddertig jaar worden in de wetenschap een aantal oorzaken opgesomd waaronder de opwarming van de aarde welke het water doet uitzetten en het landijs doet smelten. Rapporten schrijven aan de uitzetting van het zeewater ingevolge een temperatuurstijging van één graad Celsius, een stijging van het waterpeil met minder dan één meter toe. En het smelten van bijvoorbeeld al het landijs op Groenland zou een stijging veroorzaken van amper één tiende van een millimeter! En dan is er nog het grondwater dat wordt opgepompt en dat in zee terechtkomt. De ijsmassa's aan de polen die door de gravitatiekracht water aantrekken dat zich daar dan als het ware ophoopt. Tenslotte zijn daar ook nog de lokale be-

wegingen van de zeebodem die in Nederland bijvoorbeeld *zakt*.²⁰⁰

Maar met geen woord wordt er gerept over de erosie die alom de kusten aanvreet en over actieve vulkanen op de oceaanbodem waarvan men overigens sinds kort weet dat zij de bronnen van het leven zijn. Eveneens verzwijgt men een wellicht nog veel krachtiger factor die het waterpeil doet dansen maar dan in de omgekeerde zin, met name het fenomeen van de verdamping en de condensatie. Want als het warmer wordt dan houdt de lucht meer water vast in de vorm van damp - water dat uiteraard aan de zeeën wordt onttrokken. De opwarming van de aarde zou dan via deze allesbehalve te verwaarlozen werking het zeeniveau doen *dalen*.

Schuift men voor wat sommigen voorstellen als de dreiging van een nieuwe zondvloed de schuld in de schoenen van de zogenaamde overbevolking, dan lijkt het hek helemáál van de dam. Het getuigt eigenlijk van de menselijke zelfoverschatting om te stellen dat er een significant verband bestaat tussen ons energieverbruik en de opwarming van de aarde, en dit vanwege de verhoudingsgewijs geringe impact van de mens op het milieu vergeleken bij die van bijvoorbeeld vulkanen. Maar gesteld dat het menselijk energieverbruik er in de veronderstelde opwarming voor iets tussen zat, dan lag de verantwoordelijkheid daarvoor niet bij een vermeend teveel aan mensen maar wel bij een teveel aan *verspillers*. Dat het verbruik van een westerling zowat het duizendvoud bedraagt van dat van een Indische paria, is een gegeven dat standpunten als van David Attenborough behalve immoreel ook wetenschappelijk ver-

200 <http://nl.wikipedia.org/wiki/Zeespiegelstijging> ; Zie ook:

- "Wat is er van de overbevolking":

<http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=889485>

- "Over het zogenaamde aanvaardbaar aantal slachtoffers":

<http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2232144>

- "Overbevolking: mensheid, kwaliteit en kwantiteit":

<http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=946464>

- "Overbevolking?": <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=578491>

werpelijk maakt: die 'geleerden' pleiten er namelijk voor om inzake de armen, de hongerdood zijn werk te laten doen. Zij volgen de stompzinnige logica van de nazi's die aan de tekorten wil verhelpen, niet door verbeteringen aan te brengen maar door hen die ingevolge de tekorten lijden, uit de wereld te helpen.

Beschouwen we een ogenblik de stoutmoedige bewering dat er teveel mensen zijn, dan merken we eerst op dat zij zinledig is zolang zij niet gerelateerd wordt aan een functie of een doel in verhouding tot welke die bewering kan worden beschouwd als te beoordelen en derhalve als al dan niet waar. Zo bijvoorbeeld is de uitspraak dat er te weinig water is, zinledig, tenzij daar wordt aan toegevoegd waarvoor dat water dienen moet. Er is te weinig water *om de dorst te lessen van alle hier aanwezigen*, is een uitspraak die al redelijker klinkt omdat principieel kan worden nagegaan of hij al dan niet waar is. Zo ook is pas de uitspraak dat er teveel mensen zijn *opdat zij allen gevoed zouden kunnen worden*, op zijn waarheid controleerbaar en derhalve niet langer zinledig.

Zomaar zeggen dat er teveel mensen op de wereld zijn, is nonsens: men moet specificeren in functie van wie of wat dit wordt beweerd en pas op die voorwaarde wordt de uitspraak verifieerbaar en zinvol, wat betekent: waar of onwaar. In dit geval beoogt men uiteraard met Thomas Malthus te beweren dat er teveel mensen zijn opdat zij allen gevoed zouden kunnen worden, en die uitspraak is zinvol maar tegelijk onwaar: er wordt momenteel ruim genoeg voedsel voortgebracht om de totale wereldbevolking anderhalf keer te kunnen voeden. Niet een vermeend teveel aan mensen veroorzaakt de huidige hongersnood maar wel een onrechtvaardige verdeling van het voedsel, en het mag duidelijk zijn dat dit onrecht zeker niet zou worden weggewerkt door het aantal mensen op aarde te beperken.

Andermaal, de honger in de wereld is te wijten aan een onrechtvaardige *verdeling* van het voorhanden zijnde voedsel en het systeem dat die verdeling regelt, heeft daar schuld aan. Het hoeft geen betoog dat het hier gaat om het geldwezen: een som

geld vertegenwoordigt een evenredige hoeveelheid aan rechten terwijl het natuurlijkerwijze de menselijke noden zijn welke recht geven op hun bevrediging. Zo bijvoorbeeld kan wie twee broden kan betalen, er een kopen om de eigen honger mee te stillen en een tweede om weg te gooien terwijl diegene die in hongersnood verkeert maar het niet betalen kan, er ook geen recht op heeft. Honger gaat hand in hand met verspilling.

Verspilling dan is inherent aan een kapitalistische economie omdat die niet op samenwerking draait maar wel op concurrentie terwijl die onderlinge strijd een spel is dat zijn zin ontleent aan het bestaan van winnaars en verliezers. Wie wint, wil tonen dat hij winnaar is en hem rest daartoe gewoon geen ander middel dan het etaleren van zijn bezit, wat zich wel *moet* vertalen in verspilling.

Onder diegenen die een teveel hebben aan geld, zijn er beslist die dit teveel afstaan aan wie nood lijden, maar een systeem om die transfer te regelen zodat geen kind nog onder een tekort gebukt moet gaan, is vooralsnog een mooi sprookje. Het lijkt er zeer sterk op dat alleen structurele maatregelen - het ten gronde veranderen van de economie - hier aarde aan de dijk kunnen brengen.

Maar intussen dringt de tijd, is de honger een feit zoals het onrecht in het algemeen en vestigt zich bij de gratie van een druk die zijn krachten uit dit onrecht put, een anonieme macht, een staat met verwisselbare leiders welke, gedreven door een waanzinnige logica, nog louter macht nastreven waaraan zij bereid zijn om al het andere op te offeren. Het leven zelf wordt aangevallen door leugens verkapt onder drogredenen, zoals dat het geval is met de bewering dat de aarde overbevolkt is en dat dit de oorzaak van de honger is. Niet de honger wordt bestreden maar wel het leven dat honger lijdt, de mens, de arme, het onschuldige kind. De pleger van dit onrecht, de moordenaar van de onschuldigen is principieel geen mens, het is een systeem, een onwezen met een navenant rijk waarvan de fundamenten loodrecht staan op de goddelijke schepping. Toch wordt aldus de mens niet vrijgepleit van schuld, hij is hiervan immers getuige. Weigeren wij om in te grijpen, dan rust de

volle verantwoordelijkheid voor het zich ontplooiën van de hel op aarde bij niemand anders dan bij ons.²⁰¹

Hecatombe - hoe men te werk gaat

In het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* van zaterdag 5 augustus 1933 leest men in de rubriek *Berichten/Buitenland/Berlijn* op de bladzijde 3605:

"De sterilisatiewet. *De Duitse regering heeft besloten tot een sterilisatiewet. Bij den geringen aanwas der gezonde geslachten en de onbeperkte voortplanting der minderwaardigen vreest zij, dat deze in ongeveer drie generaties het gezonde deel der bevolking zullen hebben overwoekerd.*

De nieuwe wet zal van toepassing zijn in ernstige gevallen van minderwaardigheid: aangeboren zwakzinnigheid, krankzinnigheid, erfelijke epilepsie, chorea, ernstige misvorming, enz. (...)"²⁰²

Dat deze wet geen primeur was van het naziregime blijkt uit het feit dat reeds in 1922 een sterilisatiewet werd ingevoerd en wel in de Verenigde Staten van Amerika. In de periode van 1907 tot 1972 werden daar 70.000 mannen onvruchtbaar gemaakt.²⁰³

201 Tekst d.d. 8 oktober 2013.

202 Op dezelfde bladzijde leest men dat *"de Pruisische minister van onderwijs heeft bepaald dat alle studenten die zich in de laatste jaren "in de communistische richting hebben beziggehouden", terstond van de studie moeten worden uitgesloten, ook als zij geen "partijgenoot" zijn geweest (Münch. Med. Wochenschr. 14 juli)"*

203 Zie: Gie van den Berghe, (webstek *Serendib*), *Van droom tot nachtmerrie: "In de VS werden van 1907 tot 1972 meer dan 70.000 personen gesteriliseerd, lijdens aan tuberculose, syfilis of lepra; zwakzinnigen, armen, daklozen, alcoholici, drugverslaafden... De sterilisatiewet van de staat Californië stond in 1933 model voor de nazi-sterilisatie-*

Naast de verplichte infertilisatie kwam ook de gedwongen euthanasie ter sprake: de "vernietiging van levensonwaardig leven" moest worden toegelaten of zelfs verplicht.²⁰⁴

Om de publieke opinie op de hand te krijgen, werden grote affiches verspreid waarop de burgers attent gemaakt werd op het feit dat het met hun geld was dat de 'minderwaardigen' in leven werden gehouden.⁵ Zoals na de Tweede Wereldoorlog aan het licht kwam, leidde "Aktion T4", zoals het euthanasie- en verplichte sterilisatieprogramma heette, tot de uitroeiingskampen van de nazi's. Miljoenen mensen werden daar vermoord 'tot heil van het rijk'.²⁰⁵

W.O.II is straks 70 jaar geleden, het vak geschiedenis op school is zo goed als afgeschaft en abortus en euthanasie zijn inmiddels teruggekeerd, zij het dan godbetert verkapt als *rechten*. Dat die rechten op de koop toe gestaag overgaan in plichten bleek inzake abortus reeds uit de recente veroordeling (mèt een fikse beboeting) van een arts die aangeklaagd werd door een gehandicapte bij wiens geboorte hij het verzaakt had om abortus toe te passen. Het geval schiep een juridisch precedent, het heeft een voorbeeldfunctie voor de rechtspraak dienaangaande in de toekomst, alle artsen zijn gewaarschuwd.

wet." (<http://www.serendib.be/artikels/vandroomtotnachtmerrie.htm>)

204 Zie: Gie van den Berghe, (webstek *Serendib*), *Van droom tot nachtmerrie: "In 1920 publiceerden Karl Binding, een jurist, en Alfred Hoche, een psychiater, Die Freigabe der Vernichtung Lebensunwerten Lebens. [...] Ongeneeslijk zieken en geestesgestoorden in leven te houden, terwijl waardevolle levens van hongerende kinderen verloren gingen, leek absurd. In 1921 discussieerde de gezondheidsraad van Pruisen over sterilisatie van schizofrenen, manisch-depressieven, alcoholisten, psychopaten, erfelijke zwakzinnigen en mensen met criminele disposities. Medici waren voor, ambtenaren van het ministerie van justitie zetten de voet dwars."*

(<http://www.serendib.be/artikels/vandroomtotnachtmerrie.htm>)

205 Zie: http://nl.wikipedia.org/wiki/Aktion_T4

Maar ook inzake euthanasie liggen kennelijk grootschalige plannen op tafel, getuige de specifieke aandacht in de media voor het onderwerp. Men is geneigd te denken dat met de gruwel van de holocaust in het achterhoofd, het tij intussen wel gekeerd is en dat de veroordeling der nazibeulen voorgoed buiten kijf staat. Edoch, dit keer niet via affiches maar wel met televisiereportages wordt de kijker erop gewezen dat geïnterneerde moordenaars-verkrachters aan wie euthanasie geweigerd wordt, fortuinen kosten aan de staat.

De weigering om een veroordeelde te euthanaseren is immers pas wettig op voorwaarde dat alle alternatieven voor het 'redden' van het leven van de gevangene in kwestie uitgeput zijn. Een van die alternatieven is misschien wel een verblijf in een modern luxeappartement met terras in 't groen, want dit kon de veroordeelde op andere gedachten brengen.

Het bewerkte, hardwerkende en belastingen betalende kijkerspubliek blijkt na zo'n reportage niet alleen geneigd om aan misdadigers het recht op euthanasie toe te kennen: een deel van hen wil het bovendien verplicht zien worden.²⁰⁶

Het kijkerspubliek: dat zijn in een democratie tevens de miljoenen die naar de stembus trekken. Zonder twijfel zal een politicus zich aandienen om de vuile klus te klaren en om dan in een interview te zeggen dat hij geen Romeinse keizer is die arbitrair beslist over zaken van leven en dood maar dat hij daarin slechts het advies volgt van zijn raadgevers. Het verhaal van Pontius Pilatus, de man die zijn handen waste in onschuld, want het was niet hij die Christus veroordeelde, maar het volk.

Hecatombe is een vreemd woord voor massamoord. Reeds Julius Caesar wist dat men verdeeldheid moet scheppen onder het volk teneinde het te kunnen overheersen: *divide et impera!* En hoe kan men het volk krachtadiger verdelen dan door het de hecatombe over zichzelf te laten voltrekken? Heeft een groot artiest ooit niet voorspeld dat men op een dag van een

206 Zie ook: <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=1556061>

deel van het volk koekjes zal bakken om daarmee het resterende deel te voeden?²⁰⁷

De prijs van een mens

Uit een recente enquête blijkt dat zowat vier van de tien Vlamingen vindt dat de besparingen zich in de eerste plaats moeten richten op ouderlingen en op mensen die palliatieve zorg nodig hebben en kwam men tegemoet aan de wens van die veertig percent dan zouden vijfentachtigplussers levensreddende ingrepen van pakweg 50.000 euro voortaan uit eigen zak moeten betalen - ofwel opgegeven moeten worden.²⁰⁸

Uiteraard geheel terecht wordt op een gezondheidszorg met twee snelheden geschokt gereageerd bij de onderzoekers zelf die zeggen dat een samenleving waarin dergelijke regels golden, niet de maatschappij kan zijn welke wij willen. Vergeten wordt hierbij alvast dat in tijden van oorlog, als soldaten naar het front moeten, rijk en arm gelijk zijn voor de wet en als daar al gediscrimineerd wordt, dan andermaal in het voordeel van de rijken die zich immers in het verleden dankzij hun fortuin onder allerlei paraplu's hebben weten te onttrekken aan burgerplichten waarbij het eigen leven op het spel stond, men leze er maar *De loteling* op na van Hendrik Conscience.²⁰⁹

207 Tekst d.d. 18 oktober 2013.

208 Het gaat om een onderzoek gehouden door professor Mark Elchar-
dus aan de VUB in oktober 2013. Zie bijvoorbeeld:

<http://www.demorgen.be/dm/nl/2461/Opinie/article/detail/1727477/2013/10/23/Gezondheidszorg-individualiseren-is-niet-efficiënter.dhtml>

209 Zie voor de tekst van de roman:

http://www.dbnl.org/tekst/cons001lote01_01/ .

Het gaat niet op om aan de armen gezondheidszorgen te onthouden als men anderzijds van hen eist dat zij bij oorlog hun leven gaan riskeren voor hun land. Maar de geschetste onheilsstaat is niet onmogelijk en voor het bekendste West-Europese precedent dat het nazisme is, hoeven we amper zeven decennia in de tijd terug te gaan: "Burgers, het is uw geld!", zo schreeuwden de demagogen het uit van op affiches met de geïllustreerde mededeling dat de ziekenzorg een peperdure zaak is voor de staat.

Anderzijds zijn de tekenen van verontwaardiging bij de vaststelling van zoveel onmenselijkheid behalve terecht ook wel een tikkeltje hypocriet. Verontwaardiging blijkt meermaals selectief, wij zien nu eenmaal de splinter in andermans oog terwijl we blind blijven voor de balk in het eigen oog, maar in dit geval dient men zich wel te realiseren dat het verontwaardiging wekkende onrecht ingebakken zit in het kapitalistische systeem waarvan men dan zelf deel uitmaakt, aangezien in dit systeem het economisch rendement algemeen als primordiale waarde wordt geaccepteerd: iets of iemand is pas goed als het of hij of zij rendeert.

Het absurde van de rentabiliteitsmoraal zit hem enerzijds in de totale stuurloosheid van zijn principe dat kenmerkend is voor verslaving en voor slavernij. Rendement kan best een goede zaak zijn waar het functioneel is en waar het dus de bevrediging van een of andere behoefte dient maar waar het op zichzelf wordt nagestreefd, is het reeds de bezigheid van een verslaafde en dus een zwart gat dat genadeloos alles en allen dreigt op te slokken.

In wezen lijkt het euvel van het kapitalisme dat van een relativisme dat de eindigheid van de werkelijkheid en zo ook de werkelijkheid als zodanig miskent. Geld is principieel eendeloos maakbaar maar goederen zijn sowieso beperkt, zodat de hang naar meer rijkdom wel een concurrentiële uitputtingsslag moet zijn met roofofbouw op de goederen en onvermijdelijk verspilling. De waarde van iemands bezit hangt niet langer af van wát hij dan bezit aan dingen die zijn noden kunnen lenigen, doch veeleer van wat ánderen bezitten omdat het principe van

de concurrentie nu eenmaal wil dat het iemands eerste nood is om méér te bezitten dan de concurrent.

Paradoxaal genoeg steunt dit principe uiteindelijk opnieuw op de (fysiek afdwongen) erkenning van de eindigheid der goederen, want het gaat tenslotte om het in zijn bezit krijgen van zaken waarmee men zijn nood kan lenigen... op een vrije markt waar ze worden verkocht aan de meest biedende. Van twee hongerigen die vechten om één brood, zal de sterkste het bemachtigen; van twee die een bod doen op een brood, zal de meest biedende het krijgen.

Het lijkt er op dat uitgerekend de eindigheid der goederen ons ertoe aanzet om ons bezit eindeloos te vermeerderen zodat wij zo nodig het hoogste bod kunnen doen, maar in feite schuilt het kwaad van de hebzucht nog elders en misschien wel in de discrepantie tussen de waren en het geld dat deze waren moet vertegenwoordigen.

Het gaat hier immers om een bekend euvel dat zich her en der ontpopt onder allerlei gedaanten en dat bijvoorbeeld de grote Franse filosoof René Descartes vergeefs heeft pogen op te lossen in de algebraïsche meetkunde met het naar hem dan genoemde Cartesiaanse assenstelsel - vergeefs, omdat de algebra uiteindelijk onverzoenbaar blijft met de meetkunde. Want om de onverzoenbaarheid van twee werkelijkheden gaat het hier.

In Descartes' probleem betreft het de onverzoenbaarheid van enerzijds het tellen en anderzijds het meten: het tellen is principieel eindeloos, het passen en meten daarentegen betreft reële dingen met om zo te zeggen een kop en een staart. De onderlinge onvergelykbaarheid of de 'incommensurabiliteit' toont zich in zijn meest oorspronkelijke gedaante in het probleem van de eenheid van lichaam en ziel, welke immers, paradoxaal genoeg, een eenheid is van twee volstrekt onvergelykbare zaken - geest en stof.

De onschatbare waarde dat het leven van een mens heeft voor zichzelf en voor de zijnen staat hier in fel contrast met de absolute weigering van de natuur om daarmee ook maar enigszins rekening te willen of te kunnen houden. En de natuur, dat

zijn de elementen, maar evenzeer zijn het de principes van onderlinge concurrentie in een maatschappij. Een maatschappij is weliswaar cultuur en in die zin wil zij zoals de mens, de natuur overstijgen maar tegelijk bouwt zij natuurlijke principes in als noodzakelijke en efficiënte instrumenten tot zelfhandhaving; zo'n instrument bij uitstek is bijvoorbeeld de concurrentie als kracht.

Het spreekt echter vanzelf dat onze instrumenten hun zin totaal verliezen waar zij ons gaan overheersen en wij op onze beurt instrumenten van onze eigen instrumenten dreigen te worden. Maar dat is nu precies het geval waar in onze samenleving ingebouwde natuurlijke mechanismen op eigen benen verder willen en waar zij datgene wat wij met hen voorhadden, geheel links laten liggen. Concurrentiekracht is een bijzonder efficiënt maatschappelijk instrument dat wordt aangedreven door het natuurlijke 'recht' van de sterkste of de drang tot zelfbehoud, maar dat zich om voor de hand liggende redenen niet mag loswringen uit het maatschappelijke gareel waarin wij het hebben ingebed, dat het in toom houdt en van waaruit het werkzaam is in onze dienst.

De onschatbare waarde van elk mensenleven blijkt te vloeken met de onmogelijkheid om het te redden, maar tegelijk is het staken van de pogingen daartoe, geheel misplaatst omdat de zin van het leven zelf zich in niets anders dan in dergelijke pogingen kan vertalen. Het leven zelf immers is een poging om uit het dode op te staan. Elke nieuw geborene is gedoemd tot de dood maar niettemin blijft het leven pogen zich hiertegen te verzetten, bij uitstek met de voortplanting waarbij de mens zichzelf nog gauw kopieert vooraleer hij definitief verdwijnt. Dat het leven onverzoenbaar is met de dood, geeft aan niemand het recht om het dan maar op te geven - zeer integendeel rechtvaardigt dit het streven naar onsterfelijkheid, ook en precies omdat dit onmogelijk is of alvast onmogelijk lijkt. De essentie van het bestaan is zijn onmogelijkheid, het wezen van het leven is de dood. Derhalve dwingt het bestaan zelf ons tot principieel onbeperkt verzet tegen zijn eindigheid - een gema-

tigd verzet is er immers helemaal geen, dat weet elke frontsoldaat die voor zijn leven strijdt en voor het onze.

Hoe heilig is de wet?

Een grondwet of een constitutie constitueert een land precies zoals een land het burgerschap constitueert. Zoals het niet de burgers zijn welke een land maken, doch andersom, zo ook is het niet het land dat zijn wetten maakt, doch andersom. In nog andere bewoordingen: het land maakt de burgers tot burgers zoals de wetten het land tot land maken. Eerst is er het land, pas daarna kunnen er burgers zijn; eerst zijn er de wetten, pas daarna bestaat het land. De wetten maken het land tot wat het is en het land maakt de burgers tot wat zij zijn. Het burgerschap is derhalve het product van de wetten.

Uiteraard passen rigide (of moet men zeggen simplistische?) wetten evenmin in een complexe, steeds veranderende, levende wereld als al te kort door de bocht gaande redeneringen dat doen. Uiteraard maken wetten geen burgers, het zijn wetten die mensen in het (bevrijdende of versmachtende) keurslijf van het burgerschap dwingen of zij proberen dat alvast te doen. En uiteraard worden wetten op hun beurt door mensen gemaakt. De mens maakt zijn werktuigen en wordt op zijn beurt door zijn instrumenten bepaald: het is het wat griezelige doch onvermijdelijke en archetypische verhaal van de golem die hoe dan ook in mindere of in meerdere mate met ons doen en laten is verweven.

Wil een land voortbestaan, dan moeten zijn wetten worden nageleefd en derhalve zijn voor een land de wetten heilig en dient hun overtreding zo niet onmogelijk dan toch onwenselijk te worden gemaakt en dat laatste gebeurt noodzakelijkerwijze middels sanctionering. Maar dat de overtreding van de wet een strafbaar feit is, impliceert helemaal niet dat elk handelen con-

form de wet, toe te juichen was. Meer zelfs: de meest te duchten wandaden worden gepleegd door lieden die zich *a priori* aan vervolging en veroordeling onttrekken door te ageren tegen de geest en tegelijk volgens de letter van de wet. Meer zelfs: de absolute topcrimineel onttrekt zich moeiteloos aan ook maar de geringste beschuldiging door de letter van de wet zo aan te wenden dat hij de geest verkracht.

Voorbeelden van die gruweldaden die niet alleen medeburgers benadelen maar die, veel erger nog, onze beschaving zelf ondermijnen, vindt men bijvoorbeeld waar multinationals geheel legaal belastingen ontduiken en aldus het volk bestelen, of waar machthebbers hun zelfverrijking ten koste van de armen goedpraten met het argument dat zij helemaal niks onwettigs doen - wandaden die des te schrijnender zijn als het lieden betreft die zich 'jurist' laten noemen of wat dacht u van 'minister van justitie'?

Wie de wet overtreedt, pleegt een misdaad, maar de logica zelf gebiedt ons opmerkzaam te zijn voor het feit dat ook deze implicatie niet zomaar omkeerbaar is: er zijn lieden die stelen en moorden zonder de perken van de legaliteit te verlaten en zij gaan zelfs prat op de onschendbaarheid welke zij zodoende precies dankzij de wet genieten. De wet is er om misdaden te verhinderen maar zij slaagt daar maar ten dele in en in feite blijktbaar hoe langer hoe minder.

Het handelen volgens de wet garandeert niet dat men het goede doet, het waarborgt slechts dat men zichzelf niet strafbaar opstelt. Daarentegen kunnen wie legaal handelen, als zij het slim aan boord leggen, misdaden plegen en er zelfs voor zorgen dat wie zich bewegen conform de wet, beschuldigd en veroordeeld worden, onder meer omdat het hebben en het krijgen van gelijk vaak twee volstrekt discrepante zaken zijn. Zo bijvoorbeeld steunt een der hoofdargumenten tegen de doodstraf op de wetenschap dat een groot percentage van de gedetineerden onschuldig de straf uitzitten van een crimineel die dan uiteraard met rust gelaten wordt.

Waar wetten ooit als instrumenten van een regering de orde in een land handhaafden, blijken zij nu veeleer de werktuigen geworden van een nieuw soort van virtuozen wiens kunst bewonderenswaardig zou zijn indien haar oogmerken niet het onrecht en de misdaad waren. En dat de misdaad zich binnen de perken van de wet voltrekt en aldus de geest ervan verkracht, betekent heel concreet dat heden moet gesproken worden over geïstitutionaliseerde criminaliteit: onze instellingen zijn fundamenteel misdadig geworden, zij worden bemand door actoren die - weliswaar geheel legaal - de geest van de wet verkrachten.

Ver moet men bovendien niet gaan zoeken om deze trieste waarheid van illustraties te voorzien, al zijn illustraties allesbehalve overbodig omdat de geschiedenis ons leert dat wij ziende blind blijken, vooral wanneer onze eventuele getuigenis ons eigen hachje kon belagen. Bekijken wij bijvoorbeeld onze eigen Europese economie of de westerse economie en zelfs de wereldhandel.

De tijd van de kolonies lijkt weliswaar voorbij: de tijd dat de Congolese bevolking in enkele jaren slonk van twintig naar acht miljoen ingevolge het schrikbewind van de kolonistoren; de tijd dat slaven met miljoenen uit minder ontwikkelde gebieden werden weggehaald met schepen en verkocht als werktuigen voor de plantages; de tijd dat 'veroverde' gebieden leeggeplunderd werden, onderworpen en geannexeerd onder het voorwendsel van christianisering en beschaving. Vandaag immers hebben in heel wat gevallen de overzeese gebieden netjes hun onafhankelijkheid teruggekregen en zij genieten zelfs de steun van hun vroegere uitbuiters. Het schrikbewind lijkt nu voorgoed verleden tijd. Maar schijn bedriegt.

Terwijl geen tweehonderd jaar geleden wereldverbeteraars de verdrukte werkers aller landen opriepen zich te verenigen, zijn het niet de arbeiders die hieraan gevolg gaven maar cynisch genoeg de uitbuiters, de rijken, de kapitaalkrachtigen, en dat hun intussen internationaal systeem vernuftig in elkaar steekt, is wel het minste wat men ervan kan zeggen. Het begon met de gastarbeiders die naar het westen werden gehaald uit de eer-

tijds door het westen gekoloniseerde, leeggeplunderde en daardoor ook verarmde streken, onder het onuitgesproken devies: wat men in den vreemde niet langer mag gaan halen, moet men dan maar hierheen weten te lokken!

Over de gastarbeid schreef undercoverjournalist *avant-la-lettre*, Günter Wallraff, onder meer zijn ontluisterende *Ganz Unten* uit 1985 over de onmenselijke behandeling van *in casu* Turkse gastarbeiders in westerse fabrieken. Omdat intussen de gastarbeiders er met de hulp van sociaal geëngageerden in slaagden om zich te verzekeren van een minimum aan respect, openden zich nieuwe omwegen voor corrupte bedrijven: enerzijds gingen zij opnieuw op verplaatsing spelen door de vestiging van fabrieken in lagelonenlanden zonder of met een gebrekkige sociale wetgeving (denk aan de ongezonde textielarbeid bij multinationals in Turkije maar ook in India, Pakistan, China...) en anderzijds werden de gastarbeiders van weleer vervangen door illegalen werkzaam in onderaanneming, wat betekent dat deze mensen die het zware en gevaarlijke werk verrichtten, dat ook 'in het zwart' doen: 'op papier' gaat er helemaal niks fout omdat er ook niks gebeurt. Hoe kon het immers, daar illegalen 'op papier' niet eens bestaan; als puntje bij paaltje komt, hoeven zij derhalve ook niet betaald of beschermd te worden. Bovendien kan het niet langer onder stoelen of banken gestoken worden dat deze nieuwe slaven vooral werkzaam zijn in dienst van de superrijken: de grote aannemers maar ook de politici en de Europarlementariërs die dagelijks de mond vol hebben van sociale rechten.

Men wil ons nu laten geloven dat het zogenaamde 'sociale Europa' - een titel die Europa zichzelf heeft toegekend zoals afgelopen jaar haar bestuur zichzelf ook trakteerde op een Nobelprijs - de genoemde wanpraktijken aan banden legt middels de ingenieus ogende herverdeling van de rijkdommen via een herstelling van de kapitalen van de grootste banken. In werkelijkheid verkapt die oogverblindende bedrijvigheid die zich boven onze hoofden afspeelt slechts de grootste roof van de hedendaagse tijd, gepleegd door de rijken op de armen: de voorgewende solidariteit tussen de EU-landen betreft in wer-

kelijkheid enerzijds het leeghalen, over de landsgrenzen heen, van de spaarrekeningen der arbeiders en anderzijds het spekken van de kapitalen van wie op hun renten teren.

Het gebeurt allemaal legaal, meer bepaald middels nieuwe wetten die in het Europese parlement werden gestemd. Zij werden niet gestemd door u en mij, geachte lezer, maar door ingezetenen met wie wij helemaal geen voeling meer hebben. Bedenk dat wij vandaag horen te gehoorzamen aan een brave man die zich de president van Europa laat noemen, terwijl ik mij alvast niet kan herinneren en ik ook niemand in mijn omgeving ken die zich kan herinneren ooit voor een presidentsverkiezing naar het stemhokje te hebben moeten gaan. Wie zou overigens zo stupide zijn om te stemmen voor een man of een bende die het beoogt om op eigen houtje wetten te fabriceren waarmee men de armen kan bestelen ten bate van de rijken? En hebben ze dat intussen ook niet eens maar zelfs herhaaldelijk gedaan?

Als de wet heilig is, dan bestaat er slechts de letter van de wet en dan is zijn geest een spook, een inbeelding, een hoogst persoonlijke invulling eventueel geïnspireerd door het christendom, het humanisme of eender welke levensovertuiging die zogezegd per definitie zweeft en kant noch wal raakt. Als de wet heilig is, dan zijn er geen 'legale dieven' en dan is alles wat heden in de Europese Unie gebeurt, zonder meer oké: de vestiging van fabrieken bemand met kleine kinderen in China, de Poolse bouwvakkers en camionchauffeurs die zich afjakkeren voor een hongerloon maar ook de exuberante lonen en premies voor de bedrijfsleiders en de politici die dit onrecht, zoals ik het vooralsnog blijf noemen, mogelijk maken of er zelfs toe verplichten. Als de wet heilig is, dan is er geen vuiltje aan de lucht.²¹⁰

210 Tekst d.d. 24 november 2013.

Liberalisme!?

De idee achter het 46 meter hoge koperen beeld genaamd *De vrijheid die de wereld verlicht*, een ontwerp van de Fransen Bartholdi en Eiffel dat sinds 1886 de baai van New York siert, maakt dat Amerikanen mensen van waar ook ter wereld bijspringen wanneer hun mensenrechten worden geschonden en zoals iedereen weet symboliseert dit geschenk van Frankrijk ter gelegenheid van de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring van 1776 vooral de verwelcoming der immigranten.²¹¹ De V.S. zijn het land bij uitstek van de inwijkelingen en ofschoon de Noord-Amerikaanse voorgeschiedenis allerm minst rozengeur en maneschijn is, kunnen de huidige *States* best model staan voor gastvrijheid, multiculturaliteit en liberalisme. Naar dit voorbeeld richtten zich ook de Europese partijen die de Vrijheid en de Vooruitgang in het vaandel voeren, zoals ook de Belgische liberalen van 1846, later opgesplitst in een Vlaamse tak (PVV), een Waalse (PRL) en een Duitse (PFF).

Maar wie zich dezer dagen geen hoedje schrikken bij de koers die momenteel wordt gevaren door wie zich hier te lande beschouwen als de erfgenamen van de grondleggers van wat [Antonín Dvořák](#) illustreerde met zijn negende symfonie getiteld *Uit de Nieuwe Wereld*, die kennen net zoals de huidige Belgische 'liberalen' zelf hun eigen geschiedenis niet meer. Wat immers kan het terugsturen van kinderen naar oorlogsgebieden nog te maken hebben met gastvrijheid of, erger nog, met de verdediging van de mensenrechten? Wat kan een pleidooi dat stemrecht ontzegt aan immigranten gemeen hebben met de idealen van een toekomstige vrije wereld?

De boegbeelden van wat zich het Vlaamse liberalisme noemt, kunnen alvast niets gemeen hebben met het licht van de fakkel van het vrijheidsbeeld; veeleer verwijzen zij naar die maffe donkerte van benepenheid, kleinburgerlijke vrees en egoïsme. Kan men hen nog politici noemen die zich uit eigen baatzucht

211 Zie: <http://www.statueofliberty.org/> .

lenen tot de vertegenwoordiging van het jammer genoeg gis-
tende segment van de onmens die het volk aanvreet? De van
haat doorspekte, mensonwaardige regelgevingen waarmee zij
op de proppen komen, liegen er niet om, waar zij openlijk het
gouden kalf aanbidden ("de economie voor alles") en aanstu-
ren op de invoering van het achterlijke kastenstelsel met ener-
zijds beschermde werkenden (met een job volgens de oplei-
ding, een minimumloon en ook sociale rechten) en anderzijds
dwangarbeiders of slaven die eender welke klus moeten klaren
zonder loon, pensioen- en andere rechten, op straffe van de al-
gehele uitsluiting.

Op democratische wijze willen zij dat bereiken, met een meer-
derheid, zoals ook Adolf Hitler aan de macht kwam, want wat
zij verspreiden is allerminst het licht der vrijheid: elkeen weet
dat het fascisme is, mogelijk gemaakt door platvloers populis-
me. Zou een politieke partij die het volk in die mate minacht,
dan niet voor een rechter moeten verschijnen? In onze demo-
cratie zal zij door het volk zelf worden berecht!²¹²

Apartheid

Schrik niet: de apartheidspolitiek zoals die sinds eeuwen *de*
facto heerste in onder meer Zuid-Afrika waar de rassensegre-
gatie in 1948 ook officieel erkend werd totdat zowat twintig
jaar geleden Nelson Mandela als het ware met het offer van
zijn beste levensjaren daaraan een einde stelde,²¹³ heeft religi-
euze en meer bepaald christelijke grondslagen en zij verant-
woordde zich met het calvinistische principe van de *souverei-
niteit in eigen kring*²¹⁴ zoals die wordt verkondigd door de zo-

212 Tekst d.d. 26 november 2013.

213 http://nl.wikipedia.org/wiki/Nelson_Mandela

214 Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Soevereiniteit_in_eigen_kring
en: http://nl.wikipedia.org/wiki/Abraham_Kuyper

genaamde *Stichting voor Christelijke Filosofie*.²¹⁵ Dit principe werd meer bepaald in de negentiende eeuw ontwikkeld door de Nederlandse anti-revolutionaire politicus en stichter van de *ARP* of de *Anti Revolutionaire Partij*, Abraham Kuyper, en het werd in de twintigste eeuw verder uitgewerkt door Vollenhoven en Dooyeweerd aan de Universiteit van Amsterdam. Volgens dat principe moet niemand zich bemoeien met bijvoorbeeld het gezin, het onderwijs of de kerk, die zagezegd alle zelfstandigheid en vrijheid verdienen. Uiteraard is dit beginsel ook bij ons niet onbekend, het rijmt met onder meer het devies van "eigen volk eerst".

Al is er wel wat te zeggen tegen paternalisme, betutteling en heteronomie en zo ook voor zekere vormen van segregatie, toch nopen de feiten vandaag in de allereerste plaats tot eenheid en tot transparantie. In al te gesloten gemeenschappen immers heerst vaker het recht van de sterkste en zo gaan in gesloten gezinnen incest en geweld welig tieren, is er terreur tegen zwakkeren en minderheden binnen een religie die zich in alle omstandigheden kon beroepen op godsdienstvrijheid en bestaat de sterke neiging tot sektenvorming in onderwijsnetten die zich afschermen van de rest van de wereld.

Opvallend vreemd aan het genoemde principe is dat het wordt aangewend om daarmee kennelijk geheel tegengestelde opvattingen te onderbouwen: enerzijds is het protestantisme zelf oorspronkelijk een revolutie tegen bemoeienissen van derden, een afkeer van het centrale gezag en een terugkeer naar de oorspronkelijke christelijke gemeenten; anderzijds was de calvinistische *ARP* met haar stichter vooreerst gekant tegen de principes van de (Franse) revolutie. Kuyper gold net zoals Mandela als de verdediger van de belangen van de eenvoudige mensen, de zogenaamde "kleine luyden", terwijl zijn apartheidsbeginsel allesbehalve het belang van de verdrukten kon dienen. Aan het calvinisme worden overigens door kritische filosofen zoals Max Weber de oorsprong van het (door hard werken en sparen vergaarde) kapitaal toegeschreven en derhalve de recht-

215 Zie:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Stichting_voor_Christelijke_Filosofie

vaardiging van het kapitalisme dat Karl Marx beschreef als de bron bij uitstek van sociale ongelijkheid.²¹⁶ Tegelijk kan men uit dit gegeven het tegenovergestelde lezen van wat Weber beweert en zeggen dat het niet de theorieën zijn die aan de grondslag liggen van sociale (wan)toestanden maar dat zij daarentegen (achteraf) worden uitgebreed om het onrecht goed te praten.

Maar hypocrisie is niet vreemd aan politieke en religieuze aangelegenheden en misschien kan de wat meer aandacht gevende toeschouwer wel makkelijk ontdekken dat de apartheid en ook de Zuid-Afrikaanse apartheid in wezen niet zozeer een segregatie betrof tussen verschillende rassen doch veeleer een discriminatie op grond van kapitaalbezit. Hoe dan ook waren de zwarte Zuid-Afrikaners arm en werden zij ook arm gehouden terwijl de blanken rijkdom, macht en hoge sociale posities monopoliseerden. Rassenverschillen blijken dan niet meer dan een van de vele mogelijke voorwendsels tot uitbuiting of tot de vorming van sociale kasten: mensen wensen zich van medemensen te onderscheiden; zij discrimineren en eventueel gaan zij zich ook van anderen distantiëren. Ten tijde van de apartheid vertelden haar voorstanders ons dat zwarten onhygiënisch leefden en dat apartheid derhalve noodzakelijk was, terwijl de feitelijke achterstand van de zwarte Zuid-Afrikaners niets te maken had met eigenschappen van hun ras doch alles met armoede ingevolge discriminatie. Door een welbepaalde groep – in casu een ras – uit te buiten, leek het wel alsof dit ras zelf oorzaak was van zijn achterstand. De beschuldiging van de slachtoffers waarop deze bedrieglijke tactiek berustte, vond uiteraard steun bij de hogere sociale klassen die daar garen bij sponnen en zo werd hier ten lande de Protea opgericht, een Vlaams-Zuid-Afrikaanse vereniging die de apartheid steunde en waarvan gewiekste zakenlieden deel uitmaakten, prominenten zoals de stichter van de eerste Vlaamse school voor mana-

216 Zie Webers werk: *Die protestantische Ethik und der Geist des Kapitalismus*. Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Calvinisme> en [http://nl.wikipedia.org/wiki/Max_Weber_\(socioloog\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Max_Weber_(socioloog))

gers, bankier en minister André baron Vlerick, alsook figuren zoals Karel Dillen en Jef Valkeniers, bankier Léon Rochtus en de senatoren en VMO-ers Bob Maes en Wim Jorissen, auteur van het omstreden *Zondebok Zuid-Afrika: een positieve balans*, uitgegeven door Lannoo in Tielt.²¹⁷

Maar met de opheffing van het apartheidsregime in Zuid-Afrika en met de 'afschaffing' van de apartheid op het wereldtoneel blijkt de kloof tussen rijk en arm allesbehalve verdwenen, zij wordt daarentegen nog groter, en dat betekent dat de apartheid op een gevaarlijke manier toeneemt omdat zij zich verder ontwikkelt terwijl men gelooft dat zij tot het verleden behoort – zij wordt met andere woorden quasi onzichtbaar en derhalve vrijwel onbestrijdbaar. Zo beperkt zich in het Zuid-Afrikaanse geval het verdwijnen van de apartheid in de praktijk tot de onderlinge loskoppeling van racisme en discriminatie terwijl de discriminatie zich in het klassieke spel van rijk en arm handhaaft.

Uitbuiting – want daar gaat het om waar discriminatie en segregatie aan de orde zijn – wordt mogelijk wanneer de uitbuitter gelooft en ook anderen kan doen geloven dat hij aanspraak kan maken op voorrechten en dit geloof grondt vooreerst in het vasthouden aan geld en aan privaat bezit in het algemeen: er bestaat kennelijk de afspraak onder mensen dat bezittingen van die aard zijn dat zij recht geven op nog meer bezittingen terwijl diegenen die weinig of niets bezitten voor schuldenaren worden gehouden. Deze in wezen volstrekt absurde beginselen gronden in een archaisch denken dat nog voortleeft in het karma-principe van de oosterse religies en dat welstand beschouwt als een beloning voor het goede en armoede als een straf voor het kwaad. Het verwerpelijke van dergelijke opvatting ligt uiteraard in de rechtvaardiging die zij biedt aan de rij-

217 Zie: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Protea_\(groepering\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Protea_(groepering)) ; http://nl.wikipedia.org/wiki/Bob_Maes ; http://nl.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A9_Vlerick ; http://nl.wikipedia.org/wiki/L%C3%A9on_Rochtus ; http://nl.wikipedia.org/wiki/Karel_Dillen ; http://nl.wikipedia.org/wiki/Jef_Valkeniers ; http://nl.wikipedia.org/wiki/Wim_Jorissen

ken voor de uitbuiting van de armen, want de laatsten staan dan bij de eersten in het krijt en er wordt pas aan eenieder recht gedaan door de schulden uit te boeten wat zich als het ware vrij vertaalt door de armen uit te buiten. De meningen aan de basis van deze praktijken zijn vooroordelen of meningen die niet in feiten gronden, als volgt treffend getypeerd door Voltaire: "Le préjuge est une opinion sans jugement".²¹⁸ Er kan nooit sprake zijn van recht en derhalve ook niet van een beschaafde en werkbare samenleving waar wetten en beginzelen de feiten negeren: dergelijke dwalingen berusten op verregaande onbekwaamheid en kunnen slechts leiden tot menselijke catastrofes zoals ten tijde van de nazi's. In een wereld waarin principieel elkeen toegang heeft tot kennis en kunde, bestaat er voor dergelijke dwalingen helemaal geen excuus meer.²¹⁹

Ad majorem Dei gloriam

Dat het geloof twee kanten heeft, is in feite niets nieuws, maar problematisch is wel dat we meestal slechts oog hebben voor de voorkant terwijl die achterkant steeds meer bespeeld wordt door het kwaad. De voorkant kennen wij: geloven is voor waar aannemen wat wij niet zien en dat is een echte kunst. Maar de achterkant betreft een vaardigheid die heel wat moeilijker te verwerven is: het is de kunst om in datgene wat wij wél zien, de leugen te ontwaren.

Het belang zich van die achterkant bewust te zijn, ontleent zich hieraan dat uitgerekend de leugens de waarheid aan het oog onttrekken. De onzichtbaarheid van de te geloven, ware werkelijkheid is met andere woorden geen karakteristiek van de waarheid zelf, noch volgt zij uit een aan onszelf toe te

218 http://en.wikiquote.org/wiki/Voltaire#Dictionnaire_philosophique_portatif_.281764.29

219 Tekst d.d. 13 december 2013.

schrijven blindheid: zoals in het centrum van Gent de zogenaamde 'schapenstal' ons het zicht ontnemt op de pracht der oude kathedralen, zo ook zien wij de waarheid niet omdat de aanmatigende leugen er pal voor komt te staan.

In dit licht betekent geloven dan ook niets anders dan het vermogen om door de leugen heen te kijken: het volstaat de leugen te ontmaskeren om de waarheid die zij verbergt, weer zichtbaar te maken; we moeten het licht opsteken en dan zien we dat de dingen die wij voordien niet zagen en waarin wij alleen geloofden, ook echt aanwezig zijn; het volstaat om te weerstaan aan de verleiding welke de leugen begeleidt teneinde het ware, dat met het goede samenvalt en met het schone, te kunnen aanschouwen.

Want wat ontkracht een democratie met voor elk wat wils - wat anders dan de kakafonie van elkaar onhoorbaar makende stemmen? Wat anders maakt de weinige goede boeken onvindbaar in de bibliotheek dan de massa aan pulp die ze omgeven? Wat anders maakt onze tijd steeds schaarser dan de niets betekende aandachtstrekkers die hem vullen? Iets geloven betekent daarom allerminst iets aannemen dat er niet is; het betekent daarentegen te kunnen zien wat er is ondanks het feit dat dingen die er niet zijn, zich aan ons opdringen. Het kwaad, zo zegde Augustinus het anderhalf millennium geleden al, is een tekort aan het goede, en dit tekort bestaat bij de gratie van onze eigen zwakheid: de leugen haalt haar kracht uiteraard niet uit de waarheid doch uit het feit dat wij haar maar al te graag voor de waarheid willen houden.

Als het geloof het vermogen is om te kennen wat onzichtbaar is, dan is het geloof inderdaad een kennis en die kennis staat met één been in de wetenschap dat de waarheid wordt versluisd en met het andere in het morele vermogen om de wens niet te verwisselen met de werkelijkheid. Nog wat betreft dat tweede been, worstelen wij immers sinds oudsher met een vreemde neiging om onze dromen voor waar te houden en andersom terwijl die neiging uiteraard grondt in een onwil tot het bekennen van de schuld welke wij dragen sinds het ogenblik dat wij

betoverd werden door de leugen op het eigenste moment van wat men de zondeval genoemd heeft.

Het mag dan allemaal worden verwezen naar het land van mythen en van sagen: dat wij begoocheld worden is een feit waarvan de mensheid zich bewust is sinds dit het geval is. Het geld dat volstrekt zonder inhoud is en dat zijn waarde enkel ontleent aan de gruwelijke afspraak dat wie het missen moeten, ook beschuldigd mogen worden, ontnemt ons het zicht op het echt waardevolle dat immers gratis is, en zo blijven wij blind voor de bloemen des velds omdat wij voor namaak in plastic met klinkende munt moeten betalen; zo verbannen wij onszelf uit het paradijs dat onze blindheid ten spijt standhoudt *ad majorem Dei gloriam*.²²⁰

Een neo-nazi-regime in de maak?

Problemen kunnen ofwel worden opgelost, ofwel onder de mat worden geveegd. Een leerling kan zijn wiskundevraagstuk aanpakken of hij kan het in de papiermand gooien. Een ziekte kan de wereld worden uitgeholpen door ze met gedegen onderzoek en studie te bestrijden of ook nog door de zieken zelf op te ruimen.

Deze laatste oplossingsmethode, waarin bij uitstek Hitler uitblonk, kenmerkt zowel het gebrek aan intelligentie als de gewetenloosheid - twee zaken waarvan Hannah Arendt aantoonde dat ze ook onderling coëxisteren. In Nazi-Duitsland werd het volk ertoe aangezet zich tegen de zwakkeren in de samenleving te keren middels grote affiches die de burger erop wazen dat het met zijn geld is dat krankzinnigen en andere ongeeneeslijk zieken worden verpleegd. Euthanasie is een term die uit dit gruwelijke tijdperk stamt en die ook toen al betekende: 'de goede dood'. De inmiddels vrijgegeven documenten van

220 Tekst d.d. eerste winterdag 2013.

het toenmalige regime tonen aan dat hele bevolkingslagen ook buiten de kampen en zonder hun eigen medeweten naarstig werden uitgeroeid of gesteriliseerd: de eugenetica die vandaag weer opgang doet, is helemaal niet nieuw en betekende ook toen al 'de goede voortplanting'.

Het zijn vaak prominente figuren die het voortouw nemen inzake maatregelen die vloeken met het gezond verstand, met de rede en met elke elementaire ethiek en zo bijvoorbeeld pleitte onlangs nog de grote dierenvriend Attenborough voor het aan hun lot overlaten van de hongerigen in de wereld en onder de beroemden in eigen land was er ethicus Etienne Vermeersch die opperde dat men arme Haïtiaanse moeders maar tot sterilisatie moest overreden met het handvol dollars die zij immers niet zullen weigeren vanwege een hongorig kroost.

De ziekte van deze tijd situeert zich ook en vooral in onze onder superconcurrentie lijdende economie en haar meervoudige slachtoffers zijn burgers zoals u en ik: wij consumeren nep omdat niet langer de kwaliteit van de producten en onze gezondheid van belang zijn maar wel de geldelijke winst der fabrikanten. Edoch, ook wijzelf worden door deze economie geconsumeerd en wel als werkkrachten en meer bepaald als wegwerpwerkkrachten. En dat betekent niet alleen dat slechts de sterkeren meedraaien terwijl de zwakkeren aan de kant worden gezet, want wij allen zijn slechts in onze beste jaren sterk en dat wil zeggen: totdat de *burn-out* komt, totdat een jammerlijk ongeval ons invalide maakt, totdat een tegenslag roet in het eten komt gooien of totdat de jaren beginnen te wegen en wij worden afgedankt. Een regime dat gebruik maakt van wegwerparbeiders, bestrijdt de werkloosheid niet door het probleem als zodanig aan te pakken met gedegen studie en onderzoek, maar wel door de mensen op te ruimen van zodra zij niet hard genoeg meer kunnen werken.

Tot vandaag is in onze contreien vooralsnog een meerderheid van de bevolking aan het werk, zij het vaak in nepstatuten, en wanneer deze 'sterkeren' vergeten dat van zodra zij de solidariteit met de zwakkeren opgeven, zij zichzelf de das omdoen, met name daar waar zijzelf en diegenen met wie zij samenle-

ven niet langer zullen kunnen meedraaien, dreigen zij een meedogenloos en mensonwaardig regime te zullen steunen.

Het redden van de economie is een *one-liner* die ongeveer klinkt zoals die andere waarmee we eerder kennis hebben moeten maken: *het redden van de banken*. Zijn wij dan al zo afgestompt dat we niet langer kunnen snappen dat het in de eerste plaats *mensen* zijn die gered moeten worden? Zien wij nog steeds niet in dat de krankzinnige voortvarendheid der potentaten het volk zoals ten tijde van de gaskamers opstoott (namelijk totdat het *burned-out* is) ten dienste van een economie waarvan slechts die elite profiteert die ook de banken in haar bezit heeft? Welnu, als wij nu ook nog met verkiezingen die gekken aan de macht helpen die ons vandaag al expliciet beloven dat ze ons bij het schroot zullen zetten van zodra wij hun uitzuigers-economie niet langer kunnen dienen, dan vragen wij inderdaad om de ultieme tirannie. Onmogelijk, zegt u? Historici weten het beslist: de geschiedenis kan zich herhalen; ook Hitler kwam met democratische verkiezingen aan de macht.²²¹

De lelijke leugen van de loonlasten

Loonlast: bijna zijn fascistoïde figuren erin geslaagd om met dit woord het kwaad bij uitstek te suggereren waar het daarentegen gaat om het grootste ooit door werknemers verworven goed: de verzekering van brood op de plank bij tegenslag - een verworvenheid die te danken is aan de onderlinge eensgezindheid onder arbeiders die de jarenlange strijd en de vele opofferingen die zij kostte, mogelijk maakte!

De zogenaamde loonlast bevat een deel van het loon waarop de werknemer recht heeft maar dat wordt achtergehouden door de werkgever die het op zijn beurt moet overhevelen naar een

221 Tekst d.d. 13 januari 2014.

kas die alle werknemers gemeenschappelijk hebben. De regeling om niet meteen het volledige loon uit te betalen aan de arbeiders, maar om het via de werkgevers naar hun gemeenschappelijke kas te versassen, stamt nog uit de tijd dat men mensen onbekwaam achtte om verstandig over hun eigendom te beschikken, al is het hoofdmotief voor die regeling puur organisatorisch van aard: de moraal van het verhaal van de zeven vette en de zeven magere jaren indachtig, doet iedereen die werkt een duit in de zak die een inkomen verzekert voor wie de betaalde job verliezen door ziekte, ouderdom of nog andere redenen buiten de eigen wil.

De zogenaamde loonlast is dus helemaal geen last en het getuigt van een ongehoorde doortraptheid vanwege werkgeversorganisaties om hier op de koop toe zelfs te durven spreken van een last voor de werkgevers, want het gaat om gelden die weliswaar via werkgevers moeten worden overgeheveld naar de solidariteitskassen van de arbeiders, maar die aan de werkgevers nooit hebben toebehoord daar zij het uitgestelde loon zijn van de arbeiders zelf.

Hoe het ooit zover kon komen dat werknemers zelf niet meer blijken te beseffen hoe zij vandaag in de maling worden genomen, heeft alles te maken met het feit dat mensen die werken geen tijd hebben om zich met administratie bezig te houden. Wie werkt, laat die zorgen over aan de vakbonden die, hun schone start ten spijt, doorheen de jaren door de machthebbers werden geïnfilteerd, zodat hun agenten niet langer de rechten van de werknemers verdedigen maar daarentegen meewerken aan de afbrokkeling ervan. En zij doen dat bewust of onbewust, want de sociale achteruitgang wordt uiteraard bespoedigd door allerlei mistgordijnen die kwistig worden opgetrokken door wie de touwtjes helemaal in handen willen hebben.

Het gaat zover dat zelfs vooraanstaande politici en andere koemedianten die zagezegd het volk vertegenwoordigen, de machthebbers naar de mond gaan praten van *A* tot *Z* en herhalen dat de loonlast op de schouders der werkgevers drukt, wat de economie zou schaden en zo ook de werknemers. Met andere woorden proberen de werkgevers ons niet alleen op de

mouw te spelden dat het uitgestelde loon der arbeiders aan hén toekomt, zij proberen bovendien effectief om het de arbeiders afhandig te maken, want dat is wat er gebeuren zal eenmaal de zogenaamde loonlasten worden opgeheven: de solidariteitsbijdrage van de arbeiders verdwijnt dan rechtstreeks in de zak van de werkgevers!

Onder de mistgordijnen die door de potentaten worden opgetrokken om hun wereldwijde plunderingen op rozen te laten lopen, is er in de jongste jaren de inmiddels bekende carrousel met de lagelonenlanden die een slavenhandel verkapt welke herinnert aan de tijd van de kolonies. Productiehuizen in lagelonenlanden zijn nog het beste vergelijkbaar met de concentratiekampen waarin dwangarbeiders de economie van nazi-Duitsland aanzwengelden totdat ze erbij neervielen. En zal iemand mij tegenspreken wanneer ik de hedendaagse werkcampen nog wraakroepender noem dan Auschwitz en Buchenwald omdat daar nu ook en vooral kleine kinderen aan de slag zijn? Net zoals toentertijd kijkt de 'onwetende' massa de andere kant op. 'Nivellering', zo scanderen toppolitici alsof ze het hebben over een zaak van rechtvaardigheid, maar in de plaats van de invoering van de sociale zekerheid in alle landen, volgt prompt de afschaffing ervan alom!

Uitbuiters verschuilen zich achter wetten om de geest ervan te verkrachten en tegelijk praten zij hun slachtoffers aan dat het zo hoort, dat dit recht is en dat elke tegenstand wordt bestraft. Deze ultieme tirannie berust op een complex instrumentarium dat zich beroept op de dienst aan recht en orde die de rechtsstaat zelf is.

In Chinese fabrieken zetten kinderen van amper negen de godganse dag onze leuke plastic wasspelden ineen totdat hun vingertjes bloeden, terwijl zij op school horen te zitten daar ook zij recht hebben op ontwikkeling en op een menswaardig leven. In Turkije worden onderbetaalde arbeiders in westerse textielfabrieken blind door het onbeschermd zandstralen van jeansbroeken en in Pakistan bedelft het puin van volgestouwde bouwvallige hangars de loonslaven voor Europese en Amerikaanse merken die miljardenwinsten boeken. In eigen land

wordt illegale onderbetaalde arbeid door 'snuggere' politici door de vingers gezien om de internationale prijzenslag niet te verliezen.

We moeten de loonlasten verlagen, zo zingen de komedianten hier in koor, zodat we kunnen concurreren met de slaven in de derde en de vierde wereld. Daar hebben ze immers geen last van loonlasten.²²²

Een Nobelprijswinnaar voor de Vrede over de gebeurlijke wieg van W.O.III

Oekraïne moet zich niet door Rusland, de EU of de VS in stukken laten trekken, zo oordeelt in een recent interview Nobelprijswinnaar voor de Vrede (1990) Michail Gorbatsjov, de laatste grote leider van de USSR die, na bijna een eeuw van communisme, democratie bracht in het land.²²³

Veel invloed heeft de man van glasnost en perestrojka in het huidige Rusland niet meer en dat is ook niet verwonderlijk: in 1991 was Gorbatsjov het doelwit van de latere president Poetin die toen een mislukte staatsgreep pleegde.²²⁴

Ofschoon het communisme werd opgedoekt, stamt Poetin vooralsnog uit een Marxistisch-Leninistisch nest: net zoals zijn vader was hij zelf werkzaam in de gevreesde geheime dienst van de Sovjets en zijn grootvader was een vertrouweling van

222 Tekst d.d. 16 januari 2014

223 http://www.gorby.ru/en/presscenter/publication/show_29357/ ;
[http://m.apnews.com/ap/db_338513/contentdetail.htm?
contentguid=fil7nd8O](http://m.apnews.com/ap/db_338513/contentdetail.htm?contentguid=fil7nd8O)

224 http://nl.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Poetin ; http://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Putin

zowel Lenin als Stalin – hij was meer bepaald de kok van Lenin en diens echtgenote en hij kookte ook voor Stalin.²²⁵

Gorbatsjov zou het wel eens bij het rechte eind kunnen hebben: de landen die zich in tweeën hebben laten splijten door de rivaliserende grootmachten die er hun oorlogen zijn gaan uitlechten, zijn straks niet meer te tellen en het bekendste voorbeeld is nu wel Korea, een land dat vele duizenden jaren lang één was, vreedzaam en hoog ontwikkeld, totdat het na W.O.II werd verdeeld in een communistisch noorden en een kapitalistisch zuiden.²²⁶

Zo ook ontstonden uit het Duitse Rijk de BRD of West-Duitsland en de DDR of Oost-Duitsland met daarin nog eens de enclave van het eveneens in twee gedeelde Berlijn. Het ijzeren gordijn deelde Europa op in het communistische Oostblok en het kapitalistische westen en hield stand tot in mei 1989.²²⁷

In een bloedige oorlog (van 1957 tot 1975) met meer dan een miljoen doden en anderhalf miljoen gewonden werd Vietnam opgedeeld, waarbij in buurland Cambodja nog eens 600.000 slachtoffers vielen en 30.000 doden in buurland Laos (waar meer Amerikaanse bommen vielen dan in W.O.II op Duitsland en Japan samen).²²⁸

Divide et impera, zo formuleerde Julius Caesar het inmiddels meer dan tweeduizend jaar geleden: men kan een volk makkelijk overheersen als men onder de bevolking eerst verdeeldheid zaait. Het is een niet onwaar maar tevens een bijzonder lelijk principe en het wordt de hoogste tijd dat men het eindelijk doorziet en streng veroordeelt.

225 http://nl.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Poetin ;

http://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Putin

226 Zie het artikel *Het onvoorspelbare kluzenaarskoninkrijk*:

<http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2193662>

227 http://nl.wikipedia.org/wiki/IJzeren_Gordijn

228 <http://nl.wikipedia.org/wiki/Cambodja> ;

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Vietnam> ; <http://nl.wikipedia.org/wiki/Laos>

Paradoxaal genoeg blijkt het om meer redenen te verfoeien nationalisme hier dan toch van bijzonder nut te kunnen zijn want wat anders kan een land behoeden voor ontbinding dan het eenheidsgevoel onder alle landgenoten? Niet toevallig hebben nationalist en volgens sommigen zelfs fascist en zich in die strijd gemengd: zij willen Oekraïne immers losmaken van Rusland. Edoch, zien zij dan niet over het hoofd dat ook het westen dat hen met de belofte van de vrijheid lokt, uiteindelijk niet veel meer te bieden heeft dan werkloosheid en daardoor ook ongeluk vanwege dat andere type van slavernij dat bij het kapitalisme past: de slavernij van het geld.

Met de verkiezingen voor de deur zien we ook in eigen land het nationalisme opnieuw de kop opsteken en ook hier geschiedt dat kennelijk vanuit een terecht verzet tegen de bemoeienissen van een Europese Unie die niet een unie is van volkeren maar van volksverlakkers-tafelschuimers, en is dat niet smeken om ontbinding? Want de geschiedenis herhaalt zich: landen verenigen zich tot grote machtsblokken; hun leiders onttrekken zich dan makkelijk aan het oog der burgers; zij gaan op den duur hun eigen gang, zij regeren niet langer doch zij parasiteren, zij kennen zichzelf riante vergoedingen toe, laten zich aanspreken met excellentie, maken zich onschendbaar. Maar mooie liedjes duren niet lang, reeds liggen derden op de loer om de prooi onderling te gaan verdelen.²²⁹

Het cryptofascisme in onze huidige maatschappij

In maart 2014 mishandelden twee agenten van de Brusselse spoorwegpolitie een dakloze: ze dwongen hem mee te gaan naar een afgelegen plaats, dwongen hem vervolgens zich uit te

229 Tekst d.d. 9 maart 2014.

kleden, namen zijn gsm af en lieten hem dan achter. Onderzoeksrechter Panou werd op de hoogte gebracht van de zaak, zij liet de agenten arresteren en in voorarrest plaatsen in de gevangenis van Vorst. En het geval is niet uniek: enkele weken voordien werden voor gelijkaardige feiten al agenten van de spoorwepolitie gedagvaard.²³⁰

Hoe kunnen criminele activiteiten zich ontplooiën uitgerekend binnen een job waarin men verondersteld wordt de misdaad te bestrijden, gesteld dat de mishandelingen niet onder een fascistisch regime plaatsvinden? De kwestie laat zich vrij eenvoudig vertalen: het huidige regime heeft weliswaar de naam antifascistisch te zijn, maar duldt het fascisme wel, getuige de tolerantie jegens partijen die met reusachtige affiches op de openbare weg jacht maken op illegalen met een verwijzing naar het ministerie.²³¹

De tolerantie vanwege het regime jegens het fascisme houdt gelijk tred met zijn lippendienst aan het anti-fascisme en die dubbele moraal blijkt in onze huidige samenleving schering

en inslag. Zo wordt het allang niet meer ontkend dat illegale arbeid in de praktijk getolereerd wordt terwijl die tolerantie ook nog eens wordt goedgepraat als zijnde noodzakelijk voor onze concurrentiekracht. Dat het vaak ook nog eens illegalen zijn die in het zwarte arbeidscircuit onze concurrentiekracht garanderen met een leven op het scherp van de snee, maakt het plaatje compleet. Op de koop toe worden de papierlozen door de ordediensten mishandeld, zodat men niet anders kan doen dan vaststellen dat ons huidige regime zich schuldig maakt aan een wel heel perverse praktijk: illegalen mogen op papier het land niet in maar worden in de praktijk hierheen gehaald voor zwartwerk dat immers de concurrentiekracht van het land moet versterken. En worden de onbeschermden sukkelars het voorwerp van illegale praktijken binnen legale jobs – *in casu*: mis-

230 <http://www.gva.be/nieuws/binnenland/aid1554100/twee-agenten-in-de-cel-na-mishandeling-dakloze.aspx>

231 <http://www.vlaamsbelang.org/fotos/20140212illegaal.jpg>

dadens gepleegd door 'ordehandhavers' – dan zorgt hun respectievelijk statuut er wel voor dat de criminelen er kunnen op rekenen dat hun slachtoffers zelf hun misdaden toedekken.

Iedereen kan vandaag vaststellen dat op deze slinkse wijze het fascisme onze samenleving naar binnen sluipt om het regime van binnenuit te corrumperen. De slogans van de partij Vlaams Belang zijn een voorbeeld, een ander voorbeeld is de tolerantie jegens de herhaalde verzuchting van VLD-politicus Rik Daems dat men de werklozen gratis aan het werk zou moeten kunnen zetten, wat een regelrecht pleidooi is voor een kastenmaatschappij of dus een samenleving waarin mensen niet langer allen dezelfde rechten genieten. Eveneens verborgen fascisme schuilt in de mening van bepaalde partijen dat een multiculturele samenleving ooit gediend kon zijn met het onmogelijk maken van de communicatie tussen de verschillende entiteiten door deze communicatie *a priori* als een confrontatie te gaan bestempelen – zie de wens van bepaalde politici tot het verbod op de hoofddoek en de regenboogtrui.

Aan schenders van de fundamentele rechten van de mens zou in een zich democratisch achtend land om te beginnen de toegang tot de politiek ten strengste verboden moeten worden.²³²

Verkiezingen 2014

I

De leugen onderscheidt zich van de waarheid door het feit dat zij, zeer in tegenstelling tot de waarheid die vanzelf spreekt, propaganda nodig heeft, reclame en allerlei andere middelen om te overreden en te overtuigen. Uiteraard geldt dat ook andersom: waar propaganda wordt gevoerd en men met reclame

232 Tekst d.d. 16 maart 2014.

overstelpd wordt, kan men er bijna een eed op doen dat de waarheid geweld wordt aangedaan.²³³

Nu ziet men zelden de propagandamachines zozeer draaien als in verkiezingstijden en zo gebiedt elk pamflet en elk plakkaat om te stemmen voor deze leugenaar en voor geen andere.

De politiek heeft weliswaar niet zozeer rechtstreeks met leugen en met misdaad te maken: politieke leugens beperken zich door de band tot valse beloften, welke in wezen de machteloosheid van de politici moeten verdonkeremanen; politici dienen te lang en leste om het bedrieglijke soelaas te voeden dat wij ons leven konden regelen of dat wij het zelf in handen hadden.

Zo bijvoorbeeld weet elke milieuminister dat kleine kinderen dementeren ingevolge loodvergiftiging afkomstig van onop-houdelijk en alom draaiende benzinemotoren van auto's, maar geen excellentie kan daar ook maar iets aan verhelpen: wanneer een kapitaalgroep – een oliemaatschappij – een tankstation inplant op de hoek van de straat, is een minister alleen goed genoeg om het lintje door te knippen, zoals hij ook doet op het jaarlijkse autosalon, en zou hij dat weigeren dan werd hij ook nooit verkozen omdat er zonder kapitaal geen kiescampagne mogelijk is.

Reclame overtuigt immers nimmer door redelijke argumenten doch door de herhaling van gebeurlijk de meest potsierlijke verzinsels en beloften, en zo ziet men op de verkiezingsborden steeds vaker ten voeten uit aantrekkelijke jonge mensen van wie men zich afvraagt of zij niet veeleer passen in miss- of mister-worldcampagnes dan als kandidaat voor functies waarvan dan toch verondersteld mag worden dat zij ervaring vereisen en derhalve tijd, die ontegenzeggelijk fysieke sporen na-laat welke ons gewis en zeker geheel ongeschikt maken voor schoonheidswedstrijden.

233 Op een wel bijzonder potsierlijke wijze gebeurde zulks naar aanleiding van het Darwinjaar waar aan een Vlaamse universiteit een grote som geld werd uitgekeerd voor de promotie van het darwinisme. Zie: <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=59>

De aantrekkingskracht van reclame of propaganda ligt zoals gezegd niet in redelijkheid of logica, laat staan in naastenliefde: reclame haalt zijn effect uit het beroep dat zij doet op het rauwe egoïsme, het eigen gewin, de ijdelheid en nog talloze andere driften die wij gewoonlijk onderbrengen bij de verfoeilijke ondeugden. De leugenachtigheid en het bedrog van de reclame spreekt vanzelf uit haar intern contradictorisch karakter, daar zij ons altijd voorhoudt ons eigenbelang te dienen, terwijl dienstbaarheid vloekt met egoïsme. Alleen wie zichzelf bedriegen kunnen dan nog geloven dat het met de waarheid zelf is dat zij worden belogen.

Propagandisten hebben kennelijk ook ontdekt dat zij inzake hun bedrog steeds verder kunnen gaan en dat er omzeggens helemaal geen grens is aan de goedgelovigheid die wezenlijk terug te voeren is tot zelfbedrog en zo worden zij steeds schaamtelozer in de wijze waarop zij hun slachtoffers benaderen omdat die slachtoffers uiteindelijk tegelijk de daders zijn. Propagandisten blijken derhalve 'slechts' katalysatoren, wat hun kwaad echter niet kan verontschuldigen daar zij wezenlijk zijn voor het zich manifesteren ervan, aangezien het kwaad dat binnenin de mens zit, pas via hen in de openbaarheid treedt en aanspraak maakt op legitimiteit.

Zo bijvoorbeeld dankt VLD-politica Maggie De Block haar populariteit niet zozeer aan het feit dat zij ook doet wat zij belooft maar veeleer aan wát zij belooft en ook doet, met name het weren van behoeftigen – gebeurlijk 'vreemdelingen' – ten bate van niet-behoeftigen. Men snapt de 'logica' van zodra men zich realiseert dat de behoeftigen in de minderheid zijn terwijl het meerderheidsprincipe een democratisch beginsel is, waarbij de politica in kwestie dan maar kan hopen, niet zozeer dat de meerderheid het zal halen doch het *egoïsme* van die meerderheid. En vertoont die immorele propaganda dan geen sterke gelijkenis met deze op de beruchte affiches uit de Nazi-tijd die de burger attenderen op het feit dat zieken en behoeftigen een aderlating zijn voor de staat?²³⁴

234 In oktober 1939 gaf Adolf Hitler het bevel om alle burgers die niet langer winstgevend waren maar daarentegen geld kostten aan de staat

Even platvloers en populistisch ageert VLD-politicus Rik Daems waar hij het verdeel- en heersprincipe toepast door de werkenden tegen de werkzoekenden op te zetten met de verzuchting om werklozen gratis te doen werken. Weet hij echt niet dat arbeid een mensenrecht is, geregeld door minimumlonen en sociale zekerheid en geheel onderscheiden van dwangarbeid en andere lijfstraffen in wrede dictaturen? Of weet hij dat wel en wenst hij een dictatuur? Doet hij een beroep op de verborgen egoïst in elk van ons om voor dictator te kunnen spelen? En ware een dergelijke laaghartigheid dan geen geldige reden om lui die zich eraan bezondigen voorgoed uit de politiek te weren?

Een gelijkaardig bedrog – of is het echt onwetendheid en onkunde? - kenmerkt het nieuwrechts van Bart De Wever, bij uitstek daar waar hij aan ambtenaren in dienst verbiedt om kledingstukken te dragen die althans in een van politieke symboliek bezeten blik wel eens konden verwijzen naar een (overigens geheel legitieme) levensovertuiging. De multiculturele samenleving is een feit, zoals wij allen weten, maar sociologen leren ons dat zij pas kan gedijen in een *open samenleving*, waar elkeen zijn eigen 'geloof' ook openbaar moet kunnen belijden. Het alternatief – het recht op een eigen overtuiging die men echter niet mag uitspreken – is uiteraard de reinste onzin. Maar evenmin als bepaalde zich religieus wanende absurditeiten is zo'n onzin onmogelijk en in de praktijk leidt zij tot getto-vorming, bendevoering, relletjes, burgeroorlog en derhalve uitzichtloze ellende voor niet te tellen menigten.

omdat zij ziek waren of tenminste aldus stonden geboekstaafd, om te brengen. Dit moest gebeuren voor hun eigen bestwil, zo luidde het voorwendsel, want aldus werd hen een onwaardig bestaan bespaard. Hitler schuwde het niet om aan zijn bevolking deze massamoord op (in 1941 reeds) 200.000 mensen te verkopen middels affiches waarop een door een verpleger geflankeerde zieke was afgebeeld, voorzien van de volgende tekst: "60.000 Mark betaalt de maatschappij om deze zieke in leven te houden!" En dan in grote letters: "Medeburgers, dit is ook uw geld!" Zie: <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=1556061>

Een stap verder nog gaat Geert Wilders in Nederland, geadviseerd door de Vlaming Paul Beliën, door van op het preekgestoelte te beloven aan de massa om voortaan mensen met een welbepaalde afkomst het land uit te zetten. Gelukkig blijkt voor de legitimatie van een dergelijk misdadig opzet het publiek geheel onbestaande. Politici mogen dan al aanspraak willen maken op een vermeende laaghartigheid bij de burgers: als puntje bij paaltje komt, blijkt die laaghartigheid enkel hun eigen deel en kan aan de doorsnee kiezer slechts onwetendheid worden aangerekend of onnadenkendheid; de laffe criminelen zitten vaker enkel aan de top waar zij als helden willen schitteren.

Maar men mag niet discrimineren, want ook partijen die de naam van Christus aanwenden in hun politieke plannen gaan niet vrijuit. Zo kennen we bijvoorbeeld van de CD&V Stefaan De Clerck, gewezen burgervader, gewezen minister – en betekent minister dan niet dienaar? – meer bepaald minister van justitie, die de rechtspraak in het land in goede banen leiden moet, gewezen senator ook, die verondersteld wordt wijs te zijn en ook voorbeeldig: hoe rijmt die man het om ons, die hij vertegenwoordigt, te willen bestelen als hij het niet doet middels de wet die hij zo goed kent maar waarvan hij toch ook zal weten dat zij daarentegen dient om misdaad te verhinderen? Verschieft hij er dan van dat de misdaad toeneemt in het land als uitgerekend hij het voorbeeld geeft?²³⁵

235 Rooms-katholiek en Christen-democraat, zo zegt zijn uithangbord als het niet liegt: heeft Christus hem dan voorgedaan hoe hij, die niets tekort komt, zijn op de koop toe noodlijdende naaste in de doeken dient te doen en laat het hem ons eens tonen waar dat dan in de bijbel staat of heeft hij dan ook het goddelijke wetboek helemaal herschreven? Zag hij uiteindelijk de onredelijkheid in van zijn eis, of betrof het zijn onhoudbaarheid? Hij weet toch zeker wel dat iedereen kon getuigen hoe hij als nog munt probeerde te slaan uit zijn wanpraktijken door wat hij wel niet anders kon dan het te laten schieten, nog voor te stellen als een gulle gift voor goede werken? En dat hij het ons ook maar meteen uitlegt: welke booswichten zorgen ervoor dat niet alleen christen-democraten zoals ze zichzelf noemen maar ook christenen zonder meer vandaag als huichelaars gebrandmerkt zijn en steeds vaker voor vervolging moeten

Maar de kroon wordt gespannen door diegenen die zichzelf uitgeven voor de plaatsvervanger van de hemelse God op aarde, welke bij monde van zijn eigen Zoon verkondigd heeft dat wie Hem wenst te volgen, eerst zijn bezit dient te verkopen en de opbrengst aan de armen uit moet delen. Deze elkaar heilig verklarende 'godvaders' slagen er namelijk niet in om hun fortuinen te verbergen en zo zij de geit mét de kool willen sparen, bazuinen zij ook uit dat zij hun linkerhand niet laten weten wat hun rechter geeft, uitgerekend 3,7 miljoen euro, uit eigen zak dan nog en voor eigen festiviteiten.²³⁶

Verkiezingen, ze houden ons in de illusie dat wij ons lot zelf bepalen, wij worden er zowaar een beetje ernstig van en wij geloven het te voelen hoe een zware verantwoordelijkheid op onze schouders drukt. Maar als het erop aankomt, staan wij gelaten toe hoe een handvol idioten de oorlog aan elkaar verklaren, zoals nu aan de gang in het grensgebied tussen de Europese Unie en Rusland, waar het Amerikaanse leger al paraat staat, alweer veilig ver weg van eigen huis en haard; het belooft wat te zullen worden voor de *reality-tv* waar men daar zo tuk op is.

2. Hoe stopt mijn stem de kinderslavernij?

Toen in het vrt-programma 'Rijk en arm' van Jan Leyers China aan de beurt was, werden wat betreft de armen, plattelandsboeren geïnterviewd die vertelden hoe zij telkenjare tussen de oogst en de zaaitijd naar grootsteden zoals Peking trokken om daar tegen karige lonen dubbele shiften te draaien in bouwvalige fabrieken.²³⁷

vrezen of is het heerschap niet in staat om de consequenties van zijn daden in te zien? Maar deze kwestie van de schrokkerige premiejagers is nog niet voorbij of schaamteloos staan ze alweer op het toneel!

[<http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2337422>]

236 <http://www.bloggen.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2485760> en

[http://www.hln.be/hln/nl/960/Buitenland/article/detail/](http://www.hln.be/hln/nl/960/Buitenland/article/detail/1768131/2014/01/04/Paus-doneert-3-7-miljoen-aan-)

[1768131/2014/01/04/Paus-doneert-3-7-miljoen-aan-](http://www.hln.be/hln/nl/960/Buitenland/article/detail/1768131/2014/01/04/Paus-doneert-3-7-miljoen-aan-)

[Wereldjongerendagen.dhtml](http://www.hln.be/hln/nl/960/Buitenland/article/detail/1768131/2014/01/04/Paus-doneert-3-7-miljoen-aan-Wereldjongerendagen.dhtml)

Weinig fraai, maar er bestaat veel erger en daarvan werd in de reportage niet gerept: straatarme mensen die zich genoopt weten om hun kinderen van amper negen voor een eenmalige geldsom te verkopen aan slavendrijvers die hen voor de rest van hun dagen verplichten om tot achttien uur per dag te gaan werken in fabrieken die vaak voor westerse firma's produceren. Die firma's argumenteren dan dat hun geen alternatief rest omdat alleen kinderslavernij de winstmarge verdrievoudigt.

Dit typisch kapitalistische argument verzwijgt handig het doel waarvan het in functie staat; voluit zou het namelijk luiden: "Wij zien ons verplicht om kinderen uit te buiten want wij willen héél snel héél rijk worden". En luidt het argument van bankrovers niet eender? Ook voor hen is er geen alternatief om héél snel héél rijk te worden. Rijkdom tot elke prijs rechtvaardigt moord en in het kapitalisme is het geld nu eenmaal de eindwaarde.

Kinderslavendrijvers maken ongetwijfeld meer slachtoffers dan bankrovers maar wat de misdaad zo immoreel maakt, is dat deze criminelen in landen die de mensenrechten niet erkennen, geheel wettelijk hun gang gaan, zodat men hen ter plekke godbetert helemaal geen criminelen noemen mag.²³⁸

Met aldus onteerde kinderen die gelijk beesten gevangen gehouden worden voor uitputtende dwangarbeid, maken de fabriekanten-slavendrijvers fortuinen die zij dan versassen naar bankrekeningen in landen zoals Zwitserland waar ze er het bloed afwassen. Het hypocriete Zwitserland immers lijkt de mensenrechten wél te erkennen maar waarborgt tegelijk het bankgeheim dat kindermisbruikers en moordenaars wereldwijd faciliteert, wat uiteraard ook de Zwitsers zelf niet doet verarmen. En de combinatie van de twee – een mensenrechten schendend China en een staat met een verzekerd bankgeheim –

237 <http://www.canvas.be/programmas/arm-rijk/0dd710ed-477c-4fb4-8f6a-3eaf09bf0092>

238 China was al in het nieuws met die bijzonder wrange praktijken en deze vreselijke misdaad tegen de mensheid zou zich van daaruit ook verplaatsen naar landen zoals Cambodja en Vietnam.

beschermt niet alleen de wrede Herodessen van deze tijd maar verheft ze bovendien tot vooraanstaande want vermogende burgers.

Van hun strooptocht thuisgekomen gaan de misdadigers beslist voor eerbare burgers door die op de koop toe uitpakken met hun rijkdom alsof ze die zelf hadden verdiend in het zweet van hun aanschijn. Harde werkers, zo noemen zich dan deze kannibalen en niet zelden prijken op hun borst de kentekens van de adeldom.

Opvallend is de gelijkenis die deze van een geweten gespeende lui vertonen met de wrede Schutzstaffel of de SS van Adolf Hitler uit de nazi-tijd en de Geheime Staatspolizei (de zogenaamde Gestapo) van Hermann Göring welke in gans Europa mensen oppakten voor de concentratiekampen, waar deze volstrekt harteloze sadisten eenmaal thuis namelijk de meest voorbeeldige huisvaders blijken.²³⁹

Dit reminisceert spontaan aan de slogan "Eigen volk eerst", welke nog steeds aanhangers heeft en ook geduld wordt in samenlevingen die nochtans de mensenrechten en aldus ook het gelijkheidsbeginsel zeggen te onderschrijven. In een heren- en slavenmaatschappij delven de zwaksten het onderspit en kan er vanwege de heersende natuurwet van het recht van de sterkste, van beschaving helemaal geen sprake zijn. In onze huidige democratieën zit met de geschetste gang van zaken dit wrede fascisme sowieso in het zadel.

Willen wij hieraan een einde stellen dan brengt het derhalve geen aarde aan de dijk om te stemmen op partijen die beloven de mensenrechten te zullen respecteren. Het volstaat immers niet om een wet te ondertekenen tegelijk met een tweede die de eerste uitholt. Men dient op zoek te gaan naar politici die de schandelijke kinderhandel tegengaan met maatregelen die kunnen tellen, zoals de opheffing van het bankgeheim alom, de bestrijding der belastingparadijzen en een effectieve controle op de herkomst van uitheemse producten. Wij behoeven politi-

239 <http://nl.wikipedia.org/wiki/Schutzstaffel> ;
<http://nl.wikipedia.org/wiki/Gestapo>

ci die overal sociale wetten invoeren en niet handlangers van criminelen die deze wetten afschaffen of die ze met een massa aan faciliteiten voor misdadigers omzeilen.

Een kapitalistisch China illustreert voor ons, voor wie het mischien nog niet te laat is, hoe het in een land waar de geldgod de sociale zekerheden ondermijnt, de burgers vergaat: de middenmoot splitst zich op in twee extremen; de armen worden extreem arm, de rijken extreem rijk en beide polen gaan elk aan hun eigen extremiteit ten onder.

Verkiezingen kunnen zinloos lijken en, inderdaad, zijn bijna alle partijen over dezelfde kam te scheren daar zij meestal allemaal ten dienste staan van die perverse dubbele moraal die ons tot hypocrietten maakt. Alleen een krachtige stem tegen de opheffing van het bankgeheim kan de ten hemel schreiende misdaad tegen kinderen voorgoed beëindigen en de schijnheiligheid die ons niet siert verbannen naar een wreed maar dan gelukkig ook leerrijk verleden.²⁴⁰

NB: Kinder-slavernij: Volgens de *Internationale Arbeids Organisatie* (IAO of ILO in het Engels), een instituut van de VN dat sociale rechtvaardigheid nastreeft, zijn er wereldwijd 250 miljoen kindslaven waarvan 78 miljoen in Azië, waar (net als in Latijns-Amerika, het Midden-Oosten en Noord-Afrika) één kind op tien in slavernij moet leven (- in de gebieden onder de Afrikaanse Sahara loopt het aantal op tot één kind op vijf).²⁴¹

De *Taipei Adventist Preparatory Academy* of TAPA (vandaag *The Primacy Collegiate Academy* of TPCA) is een private hogeschool van Zevendedagsadventisten in Taipei, Taiwan, waar

240 Zie onder meer de filosoof, politicoloog en econoom, Raj Patel (°Groot-Brittannië, 1972) die zich gekeerd heeft tegen gevestigde machten zoals de Wereldbank, de Wereld Handel Organisatie en de Verenigde Naties waarvoor hij ooit werkte, teneinde een rechtvaardiger wereld mogelijk te maken. Raj Patel is het meest bekend van zijn boek *The Value of Nothing (De waarde van niets)* uit 2010. Zijn werk verdient een artikel apart.

241 <http://www.ilo.org/global/topics/child-labour/lang--en/index.htm#a2>

onderzoek verricht wordt naar hedendaagse slavernij in Azië met het oog op het uitwerken van hulpprogramma's.²⁴² Wat betreft de kinderslavernij werd onderzoek gedaan in onder meer China, Zuid-Azië, het Midden-Oosten, India en Cambodja.

China verbiedt principieel kinderarbeid onder de leeftijd van zestien jaar maar maakt een uitzondering voor noodsituaties... waarin echter tallozen verkeren. Onder het voorwendsel van 'educatief werk', wordt in werkelijkheid zwaar en gevaarlijk werk gedaan door ondervoede kinderen vanaf de leeftijd van vijf jaar in lange werkdagen. En het probleem neemt toe (vooral rond Hong Kong) evenredig met de Chinese economische groei die kennelijk alleen de rijken ten goede komt omdat zij de armen en hun kinderen uitbuiten.²⁴³

3. Hoe stopt mijn stem de vervolging van onschuldigen?

Een concentratiekamp wordt omschreven als een plaats waar door de maatschappij ongewenste mensen wederrechtelijk onder dwang worden geïsoleerd met de bedoeling hen psychisch en eventueel fysiek te breken of zelfs te doden.²⁴⁴ Het best bekend zijn de vernietigingskampen van de nazi's uit de Tweede Wereldoorlog waarin voornamelijk Joden maar ook Slaven, Roma en homo's massaal met gifgas werden omgebracht, maar er waren ook werkkampen waar mensen dwangarbeid verrichtten of als proefpersoon aan gruwelijke experimenten werden onderworpen door lui zoals de beruchte dr. Josef Mengele. Alleen al in die kampen werden 2,5 tot 3,5 miljoen mensen opgesloten waarvan er naar schatting 600.000 om het leven kwamen.²⁴⁵

242 <https://sites.google.com/a/tapa.tp.edu.tw/modern-day-slavery/>

243 <http://www.clb.org.hk/en/node/15889> en

<https://sites.google.com/a/tapa.tp.edu.tw/modern-day-slavery/child-labor/child-labor-in-china-2> ; zie ook: <http://www.anti-slaverysociety.addr.com/slaveryasia.htm>

244 <http://nl.wikipedia.org/wiki/Concentratiekamp>

245 <http://www.go2war2.nl/artikel/1226/Concentratiekampen.htm?page=27>

Toen de wrede nazi's in Duitsland aan de macht kwamen en de vervolging van ganse bevolkingsgroepen een feit was, gingen velen op de vlucht op zoek naar een schuilplaats in het buitenland en met het risico van zelf geëxecuteerd te worden, boden burgers aan deze vluchtelingen onderdak en zij verstopten hen in kelders en op zolders. Zo ook vluchtte het Duitse joodse tienermeisje Anne Frank (1929-'45) naar Amsterdam waar zij ondergedoken leefde en er haar beroemd geworden dagboek schreef in het zogenaamde 'achterhuis' waarna ze uiteindelijk opgepakt werd en in het kamp van Bergen-Belsen omkwam.²⁴⁶

Om ervoor te zorgen dat in de toekomst mensen op de vlucht voor nieuwe Hitlers ergens terecht zouden kunnen, hebben de Verenigde Naties na de oorlog (vanaf 1948) het asielrecht in de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens ingeschreven, waardoor zij zich verplichten om aan allen die onrecht vervolgd worden, asiel te schenken – zij mogen hen met andere woorden niet terugsturen naar het land van herkomst.²⁴⁷ Uiteraard wordt eerst de ontvankelijkheid van de asielaanvraag onderzocht en gedurende dat soms jaren aanslepende onderzoek krijgt de vluchteling onderdak en voedsel in een asielcentrum; wordt de asielaanvraag ontvankelijk verklaard, dat krijgt hij recht op een leefloon van de OCMW.²⁴⁸

Partijen die zich geliefd willen maken bij het (groeierende) sociale segment van de bevolking door erop te zinspelen dat vreemdelingen onze OCMW's niet moeten komen bevolken en derhalve maar teruggestuurd moesten worden naar het land van herkomst, waarbij zij overigens in één adem worden genoemd met de terug te sturen criminele vreemdelingen – die

246 http://nl.wikipedia.org/wiki/Anne_Frank . Anne Frank's beroemd geworden dagboek heet ook *Het Achterhuis*.

247 http://nl.wikipedia.org/wiki/Internationaal_Verdrag_betreffende_de_Status_van_Vluchtelingen_en

http://nl.wikipedia.org/wiki/Universele_verklaring_van_de_rechten_van_de_mens_en

http://nl.wikipedia.org/wiki/Lidstaten_van_de_Verenigde_Naties

248 <http://nl.wikipedia.org/wiki/Asielrecht>

partijen zeggen in feite de mensenrechten, en dan voornamelijk het asielrecht, uit de wereld te willen.

Zijn zij niet precies zoals zij die zonder genade de joden en alle andere vervolgden *actief* in Hitler's armen dreven, met name de *Gestapo* van Hermann Göring?²⁴⁹ En dit gegeven is vandaag niet langer een lachertje want als die lieden een vertegenwoordiging kregen in het parlement, dan herrezen de vervloekte wreedheden als een feniks uit hun as...

4. Hoe bevecht mijn stem de hedendaagse concentratiekampen?

Zoals in een eerdere aflevering gezegd, is een concentratiekamp een plek waar door de maatschappij ongewenste mensen wederrechtelijk onder dwang worden geïsoleerd met de bedoeling hen psychisch en eventueel fysiek te breken of zelfs te doden en het best bekend zijn de vernietigingskampen van de nazi's uit de Tweede Wereldoorlog.

Maar de wereld is niet blijven stilstaan, hij is complexer geworden en de nieuwe Hitlers, de vervolgingen en de concentratiekampen van deze tijd zijn veel moeilijker te detecteren, soms blijven zij zelfs geheel onzichtbaar voor wie er niet zelf onder te lijden hebben. Want wie is bereid om genoeg empathie op te brengen teneinde zich te kunnen inleven in bijvoorbeeld het levenslang van de bejaarde over wie zo keurig wordt gezegd dat hij of zij zich in een rusthuis heeft teruggetrokken?

Gedwee laten zij zich naar de slachtbank leiden maar eenmaal binnen komt gestaag doch gewis het besef: dit is voor immer, ontsnappen is onmogelijk, in het beste geval zal er nog eens bezoek zijn dat ons meewarig opneemt en komt men hier ooit uit, dan wel in een kist en regelrecht naar 't graf. Kijk, daar komen ze al aandragen met hun uitvaartverzekering...

Zelfs Josef Mengele kon er uit leren want de nieuwe kampen hebben foltertechnieken die hun verschrikking ontlenen aan een absolute onnaspeurlijkheid. Want het is een wreedheid om

²⁴⁹ http://nl.wikipedia.org/wiki/Hermann_G%C3%B6ring

een mens te beroven van zijn ogen en oren omdat het met onze ogen en oren is dat we zien en horen, maar het zicht en het gehoor kan ons ook anderszins worden ontnomen en wel met een techniek die niet het geringste bloedspoor nalaat. Iemands zicht verdwijnt namelijk evengoed wanneer hem of haar elk panorama wordt ontzegd en de waarnemingspsychologie leert ons dat zulks gebeurt van zodra wij uitkijken op een immer onbeweeglijk decor zoals een gevel of een muur. Precies hetzelfde geldt voor ons gehoor: als niemand nog tot ons zal spreken, dan keren onze oren zich naar binnen.

Het is wreed om iemands benen af te hakken omdat het met zijn benen is dat een mens ergens heen kan, maar eenzelfde effect wordt alras bereikt middels opsluiting in een beperkte ruimte: een kamertje van drie bij vier, een stoel waarin men vastgebonden wordt, een bed waaraan men is gekluisterd. Alras sterven dan de benen af op eigen houtje.

Wij weten dat een mens een sociaal wezen is en daarom duurt het ook niet lang om iemand tot zichzelf te laten praten: het volstaat die mens te isoleren om bij hem dat allergekste gemonkel uit te lokken.

Omdat ons lichaam én onze geest gericht zijn op de buitenwereld, sterven zij af van zodra wij van die buitenwereld afgesloten worden. O, gruwel: wij, oudjes in het rusthuis, beleven onze eigen dood, al blijven wij immer waakzaam de deurklink in de gaten houden...

En geen gebrek aan rusthuizen vandaag, het blijken opperbeste investeringen, de verblijfsprijzen rijzen er de pan uit voor een service die vaak te wensen overlaat, maar hoe kon men zich nog verzetten eens de aders dichtgeslibd zijn, zuurstofgebrek voor hallucinaties zorgt en reuma ons volkomen immobiliseert?

De laatste dorpen uit de oude tijd zijn nu verdwenen, de gehuchten waar hier en daar in 'koterholletjes' koppeltjes van welhaast honderd met rust gelaten de oude dag konden slijten, of waar zij inwoonden bij zoon of dochter, elk langs een kant van de Leuvense stoof, totdat zij zo gekrompen waren dat zij

als 't ware spontaan verdwenen zonder nog te hoeven sterven, maar wel altijd aanwezig en deel uitmakend van de bende, lachend en op tijd en stond een spreuk te berde brengend. Zeg mij dan: waar zijn ze nu?

Oudjes, kinderen, zieken en alle mensen die onze zorg behoeven: krijgen zij niet langer voorrang in deze nieuwe, akelige tijd? Dienen ook zij te worden opgeruimd omdat zij zagezegd niet, nog niet of niet langer economisch nuttig zouden zijn? Staat ons leven dan echt in het teken van de banken en leven en werken wij voor het heil van de economie? Zijn die eens nuttige instrumenten ons heden boven 't hoofd gegroeid en bedienen zij zich nu van ons, sterfelijke machines van vlees en bloed, terwijl zij zelf, ofschoon zonder gevoel, welhaast onsterfelijk mogen heten?

Huizen waar sprookjes vertellende grootjes werden vervangen door computerspellen en tv-vedetten missen naar men zegt hun eigen ziel en blijken even vervangbaar als de toestellen waarmee zij hun leegte trachten op te vullen. Wat niet van plastic is en aandacht nodig heeft of plast, wordt in tehuizen opgeborgen waar Ersatz-zorgers die daarvoor worden betaald, het geweten moeten sussen van wie geloven zich aan hun menselijke plicht te kunnen onttrekken. Er bestaan warempel lui die zo ver gevorderd zijn in de kunst van het zelfbedrog dat zij zijn gaan geloven zelf nooit kind te zijn geweest en ook nooit oud te zullen worden, immuun te zijn voor ziekte, ongeval of dood. Leven wij niet in een sprookje van eigen fabricaat dat echter geen lang leven kan beschoren zijn omdat het een potsierlijke leugen is die de Weg, de Waarheid en het Leven naar de kroon steekt? De woekerende tehuizen die krampachtig pogen om de verdwijnende thuis te vervangen spreken boekdelen over de waanzin die alom zichzelf als de nieuwe wereldorde propageert met aan de top een grote bank of is het een atoomkop?

Partijen die de mond vol hebben over economie, banken en geld terwijl zij de kinderen vergeten, euthanasie voor ouderlingen aanprijzen en de zorg voor andersvaliden geloven te kunnen vervangen door abortus, bouwen binnen de kortste keren onze wereld om in één groot concentratiekamp en het is nog

steeds onze eigen stem die kan bepalen of wij de toekomst van de mensheid aan die partijen toevertrouwen ofwel of wij een andere weg inslaan. Want het tij kan beslist keren op een dag en de dingen kunnen onomkeerbaar worden...

5. *Het rampzalige van onze politiek*

Het staat als een paal boven water dat alles wat voortreffelijk is, even zeldzaam is als moeilijk, zoals Spinoza het ter afsluiting van zijn *Ethica* zo treffend heeft verwoord. De geschiedenis houdt er immers niet mee op die waarheid te illustreren en niet in het minst door ons ervan te overtuigen dat de vooruitgang, het gelijk, het recht, de uitmuntendheid, eventueel de heiligheid, het goede en het schone, eigenschappen zijn van enkelingen en allerminst kenmerken van de massa. De meerderheid veredelt pas onder een goede leiding en het mag niet verwonderen dat zij die niet zelf kan kiezen omdat ook de goede keuze een voortreffelijkheid is en derhalve iets moeilijks en iets zeldzaams en dus zeker niet het deel van de meerderheid. En hier is het dan dat onze democratie botst op haar grenzen, want zij steunt op het meerderheidsbeginsel, het principe dat het gelijk *a priori* in het kamp van de grote massa heeft gelegd.

Het meerderheidsprincipe mag dan een kwaad zijn, het is ook een *noodzakelijk* kwaad omdat het alternatief de dictatuur is. Vierentwintig eeuwen geleden schreef Plato al in *De Staat* dat het volk het beste gediend is met een *goede* dictator maar de geschiedenis bewijst dat goede dictators bijzonder zeldzaam zijn, wellicht omdat macht de mens corrumpeert terwijl ook een dictator, al zijn macht ten spijt, een mens is en dat ook zal blijven.

Maar steeds vaker heeft men het nu over de *dictatuur van de meerderheid*, waarmee dan gezegd wil zijn dat het plaatje waarop de twee – democratie en dictatuur – worden afgeschilderd als elkanders opposanten, een simplistische voorstelling van zaken is en derhalve een potsierlijke leugen. Het principe dat de meerderheid het bij het rechte eind heeft, is inderdaad een dictatoriaal principe omdat de waarheid niet het bezit kan

zijn van ook maar iemand, daar zij rust in zichzelf. Met andere woorden moet ook de meerderheid zich inzake haar beslissingen confronteren met de waarheid en moet ook zij zich uiteindelijk aan haar onderwerpen wil zij aanspraak kunnen maken op geloofwaardigheid en op waardigheid zonder meer. Het probleem daarbij is alleen dat de waarheid vaker ter discussie staat en dan vooral waar het die waarheid betreft die zich in een nog onbekende toekomst situeert: wij weten met andere woorden niet altijd hoe onze beslissingen zullen uitpakken.

De politiek is zoals het leven zelf altijd een stukje dansen op een slap koord en dit zeer in tegenstelling tot bijvoorbeeld een wetenschappelijke bedrijvigheid zoals de wiskunde, de biologie of de geschiedenis, al worden ook daar voortdurend 'feiten' op het matje geroepen om het dan maar in rechtstermen uit te drukken, want uiteindelijk blijkt de waarheid een zaak van recht.²⁵⁰ Maar het probleem komt via een achterpoortje opnieuw binnensluipen omdat ook daar de vraag rijst wie voor rechter spelen zal: een rechtsgeleerde aangesteld door de keizer en derhalve door God zelf ofwel een volksjury die over de zaak zal stemmen, waarbij dan verondersteld wordt dat de waarheid het deel is van de meerderheid.

Dat wil evenwel niet zeggen dat er gestemd kon worden over het al dan niet waar zijn van de stelling van Pythagoras of over de bekwaamheid van een ingenieur, een apotheker of een tienkamer: zij dienen hun waarheid en hun bekwaamheden te bewijzen en wel degelijk voor mensen die op hun beurt bewezen hebben ter zake oordeelsbekwaam te zijn. Toch neigt men in de westerse maatschappij steeds meer tot het politiseren van de oordelen, waarmee bedoeld wordt dat niet zozeer de waarheid en de bekwaamheden de ultieme criteria vormen voor het in dat geval gedegen oordeel, doch het onmiddellijke voordeel dat de direct betrokkenen daaruit geloven te kunnen halen en dat is meer bepaald de zogenaamde vriendjespolitiek. Mensen studeren en moeten hun specifieke bekwaamheden bewijzen voor alles samen een menigte aan gespecialiseerde professoren om dan tenslotte vast te moeten stellen dat zij bij een sollicita-

250 Zie bijvoorbeeld: stelling 73 in <http://www.bloggen.be/bethina4>

tie aangeworven of afgewezen worden op grond van een vluchtige indruk, een gemeenschappelijke kennis, volstreekte willekeur.

Deze politisering verrot daadwerkelijk de samenleving omdat zij nog louter cliëntelisme is terwijl daarbij aan de klant wordt voorgehouden dat hij koning is, wat echter vloekt met het winstbejag dat de verkoper motiveert. Zo zullen bijvoorbeeld inzake de opvoeding de 'gepolitiseerde' scholen ertoe neigen om van de leerlingen geen al te grote inspanningen meer te vragen omdat zij dan moeten vrezen deze 'klanten' aan andere en makkelijkere scholen te zullen verliezen. Het onvermijdelijke gevolg is dan uiteraard het teruglopen van het studieniveau in alle scholen die (moeten) participeren aan die geperverteerde concurrentie: zij verkopen niet langer kennis en kunde maar luiheid en gemak.

Het is beslist geen sinecure om in een democratie het evenwicht te vinden tussen de wens van de meerderheid en het voortreffelijke waarover Spinoza spreekt. Wat door het parlement gestemd wordt, wordt ook wet en misdaad wordt in het recht beschouwd als datgene wat niet strookt met de wet. Zo groeit makkelijk de overtuiging dat wat legaal is, ook goed is, want vaak blijkt dat het geweten van de enkeling zich beperkt tot de interiorisering van wat de wetten hem opleggen en verbieden. Abortus, euthanasie en vele andere wettelijk toegelaten praktijken stoken gebeurlijk niet met bepaalde religieuze voorschriften, zodat er dikwijls verregaande conflicten rijzen omtrent goed en kwaad of over de kwestie wat toegelaten dient te worden of verboden. Dat het overlaten van die zaken aan meerderheidsbeslissingen altijd de beste oplossing zou zijn, klopt zeker niet, zoals het voorbeeld van ons aan cliëntelisme ten onder gaande onderwijs heel duidelijk laat zien.

Het is een hele opgave om de keerzijde van ons politiek systeem onder ogen te willen zien maar het is een noodzaak, willen wij onszelf behoeden voor het verkeren ervan in zijn tegendeel.

6. Plat populisme, de laatste troef van onze democratie

Het naar de mond praten van de meerderheid, ook wanneer die meerderheid het kwaad goedpraat en de waarheid verdraait: die allerlaatste troef van de democratie wordt heden uitgespeeld door politiek rechts dat met zijn zweren bij het recht van de sterkste in wezen volstrekt a-politiek is en haar meest schandelijke slogan luidt "dat wij niet de OCMW van de hele wereld kunnen zijn".

Bij uitstek met dit laatste 'argument' krijgen diegenen die in eigen land vervolgd worden en die elders om hulp moeten gaan smeken, een trap onder de kont. Het kleine België kan niet de OCMW van de hele wereld zijn, maar daar gaat het ook niet om: tot het verlenen van asielrecht aan om het even welke wereldburger die in eigen land vervolgd wordt door een dictator die met de mensenrechten de vloer aanveegt, hebben zich in 1948 *alle (heden 193) landen van de VN* verbonden, en dat zijn effectief *alle landen ter wereld* op uitzondering van Antarctica, Palestina, Vaticaanstad en de door Marokko bezette Westelijke Sahara. Derhalve is het *de wereldgemeenschap zelf* die zich borg gesteld heeft voor de solidariteit met allen van wie de mensenrechten in eigen land dermate worden geschonden dat zij op de vlucht moeten voor het regime van hun thuisland en niet de OCMW van België zoals sommigen ons dat willen aanpraten.

Dat asielrecht werd ingeschreven in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in 1948 en niet toevallig zo kort na de Tweede Wereldoorlog tijdens welke immers miljoenen joden voor Hitler op de vlucht moesten – wie dat niet deden werden vergast – en die politieke vluchtelingen werden vaak verborgen door barmhartigen die zo riskeerden geëxecuteerd te worden door de Gestapo.

Partijen die oproepen om niet langer asielrecht te verlenen aan politieke vluchtelingen, zijn het derhalve niet eens om hulp te bieden aan vervolgd die geen alternatief hebben dan de vlucht. Partijen die uitbazuinen "dat wij niet de OCMW van de hele wereld kunnen zijn", verwerpen het verdrag dat ook door hun land ondertekend werd en willen vluchtelingen overlaten

aan hun lot. Hoe diep zijn wij in Gods naam gevallen dat zo'n partijen vandaag nog stemmen halen?

7. Op naar de kastenmaatschappij?

Een van de listen waarmee populisten het groeiende segment van de asociale kiezers op hun hand willen krijgen, betreft de culpabilisering van de al dan niet langdurige werklozen. Door twee bevolkingsgroepen tegen elkaar uit te spelen, proberen politici haatstemmen te creëren waarmee zij macht verwerven, waarbij macht te danken aan haat ontegenzeggelijk demonisch is. Ze gaan daarbij zelfs zo ver, fictieve doppers de media in te sturen, die dan zogezegd getuigen over hun luilekkerleven: onzin uiteraard, alleen al omdat maatschappelijke uitsluiting een verschrikking is. Maar het schoentje knelt al vroeger, met name daar waar reeds de opdeling van de bevolking in werkenden en niet-werkenden geheel oneigenlijk blijkt.

Volgens de officiële gegevens telt België ongeveer elf miljoen inwoners waarvan het grootste deel niet werken: er zijn namelijk zes miljoen inactieven en nog eens een half miljoen werklozen tegenover drie en een half miljoen fulltime werkenden en een miljoen parttimers. Maar er is een probleem met die gegevens: de cijfers kloppen weliswaar maar de benamingen van de verschillende categorieën ('werkenden', 'inactieven', 'werklozen'...) dekken de lading allerminst!

Een huismoeder met zeven kinderen die dag en nacht wast en plast en toekomstige belastingbetalers baart, wordt gerekend tot de groep van de inactieven. Dezelfde potsierlijke leugen geldt voor studenten die achttien uur per dag blokken en uiteraard ook voor de (school lopende) jeugd beneden de leeftijd van vijftien jaar. Ook mensen die vrijwilligerswerk verrichten en die dezelfde prestaties leveren als de zogenaamd werkenden maar met dit verschil dat ze er niet voor vergoed worden, worden als inactieven bestempeld. Hetzelfde geldt voor gepensioneerden die kleinkinderen opvangen en opvoeden en die meehelpen in de huishoudens van hun kroost. Uiteraard worden, geheel andersom, ook tot de werkenden gerekend: al diegenen

die een loon opstrijken ook als zij zelf nauwelijks een inspanning leveren om dat te verdienen.

De leugen van het hele systeem berust bij de verwisseling van de veronderstelde arbeid met het loon dat men ervoor ontvangt: wie geld in het laatje brengt (of dus wie belastingen betaalt), wordt beschouwd als een werkende, ook als hij helemaal niets presteert. Meer zelfs: geheel destructieve activiteiten of dus werkzaamheden die schade toebrengen aan de gezondheid, aan het milieu en aan alle goede dingen die bedoeld zijn om door arbeid te worden bevorderd, worden beschouwd als werk van zodra daarvoor een loon ontvangen wordt. Ook andersom wordt al het werk dat mensen verzetten omdat het nu eenmaal gedaan moet worden, ook als daarvoor helemaal geen vergoedingen zijn voorzien, beschouwd als onbestaande. Zo rigide is de wet dat wie helemaal niks omhanden hebben, echt gestraft zitten met hun inactiviteit, daar het hun maar al te vaak verboden is om ook maar iets uit eigen beweging te ondernemen, en zo zijn en blijven een flink deel van de werklozen werkloos omdat het hun de facto wettelijk verboden is om te werken op straffe van totaal inkomstenverlies. En wat dacht u hiervan: een steeds groeiend deel van alle werk wordt feitelijk verricht door mensen die volgens de wet niet eens bestaan – de zogenaamde illegalen!

Werklozen horen in feite *werkzoekenden* te worden genoemd maar aan geen van hen kan het kwalijk worden genomen dat hij of zij binnen een vastgestelde termijn geen werk kan vinden en wel omdat het verschaffen van werk voor iedereen niet de taak is van de werknemer. De enige plicht van de werknemer bestaat erin het werk waarvoor hij geschoold werd naar behoren te verrichten; daarentegen is het verschaffen van werk aan iedereen een plicht van de regering jegens de werkzoekende. Het zou niet de eerste keer zijn mocht een werkzoekende de regering hiervoor op het matje roepen en zijn gelijk halen. Politici die ermee dreigen om voor langdurig werkzoekenden geen uitkeringen meer te voorzien, kennen de wet niet ofwel zijn zij te kwader trouw: zij maken zich schuldig aan het bedreigen van medeburgers.

Van een nog ergere soort zijn die populisten die de werklozen met de dreiging van de dwangarbeid om de oren slaan, waar zij de verzuchting propageren om werkzoekenden onbetaald werk te laten doen, wat zij zo vals verkappen als 'gemeenschapsdienst'. Het mag duidelijk zijn: ofwel is er geen werk voor iedereen en moet het deel van de bevolking dat werkloos blijft, geheel volgens de wet, een vervangingsinkomen ontvangen – en een nog betere oplossing ware het werk te herverdelen – ofwel is er wél werk voor iedereen maar dan heeft ook elke werknemer zonder onderscheid recht op een behoorlijk loon. Maar niemand heeft er oren naar om het werk te herverdelen en wel omdat de job is verworden tot het meest begeerde product op de markt, een teken van status, een toegangsticket tot de wereld: zonder een job is men niet alleen kasteloos of onaanraakbaar maar bovendien krijgt men de schuld daarvoor er nog eens bij. We zijn goed op weg naar een kastenmaatschappij...²⁵¹

8. *We hebben hier geen blijvende plek...*

Ter gelegenheid van de voorgaande verkiezingen verklaarde het boegbeeld van de N-VA in een aula van de Gentse universiteit voor een publiek van studenten dat hij deelneemt aan de verkiezingen omdat hij naar macht streeft om daarmee zijn ideeën door te kunnen drukken en hij voegde eraan toe dat kandidaten die dit ontkennen, liegen. In feite staat die intentie haaks op wat de taak hoort te zijn van een volksvertegenwoordiger binnen een democratisch bestel: hij dient zoals de door hem geambieerde functie het zelf zegt, *het volk* te vertegenwoordigen en aldus ook de ideeën van het volk en in geen geval de eigen persoonlijke macht – die wordt alleen door een dictator nagestreefd...

Uit de discussie over het weren van ideologische symbolen zoals de hoofddoek en de regenboogtrui bij ambtenaren in functie, blijken onder meer de nationalistische partijen felle tegenstanders van de zogenaamde open samenleving die zweert bij een open debatcultuur die uiteraard noodzakelijk is in een mul-

251 Zie ook de paragraaf: "*Niet nuttige mensen*" en *andere waanzin*.

ticulturele samenleving. Elkeen mag een eigen mening hebben maar moet die voor zichzelf houden – aldus vertaalt zich het volstrekt wereldvreemde standpunt dat verwijst naar de joodse zelfspot in de concentratiekampen van de nazi's: "Die Gedanken sind frei"!

Twee en een half tot drie en een half miljoen mensen werden in de Tweede Wereldoorlog in de concentratiekampen van het Derde Rijk opgesloten en zeshonderdduizend van hen vonden er de dood – voor het merendeel joden. De joden die probeerden om die hel te ontvluchten, zochten onderdak in het buitenland bij burgers die hen verstopten in kelders en op zolders op risico van zelf geëxecuteerd te worden. Na de oorlog en om precies te zijn in 1948 engageerden zich alle landen van de VN (en dat zijn heden alle landen ter wereld op uitzondering van Antarctica, de Sahara en het Vaticaan) om voortaan aan alle mensen op de vlucht voor nieuwe Hitlers, asiel te verlenen, wat wil zeggen: onderdak en voedsel. Vandaag echter vinden de nationalistes "dat vreemdelingen onze OCMW's niet moeten komen bevolken (en leegvreten)", waarmee zij, in weerwil van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de politieke vluchtelingen aan hun lot wensen over te laten!

De Vlaams nationalistes keren niet alleen de VN de rug toe: ook de EU moet het ontgelden en bovendien willen zij dat Vlaanderen zich afscheurt van de rest van België. Desintegratie is een wat verbloemende benaming voor het rottingsproces waarin immers de onderdelen niet langer onderling samenwerken doch elk hun eigen weg wensen te gaan. Maar die desintegratie stopt uiteraard niet bij de opdeling van België in Vlaanderen en de rest. Omdat de weigering tot solidariteit met minder renderende regio's aan de grondslag van de splitsing ligt, zal in een volgende stap het Vlaamse land zich opsplitsen in het rijkere Antwerpen en de armere rest. Vervolgens zullen de rijkere Antwerpenaren zich losscheuren van de mensen van de Seefhoek en, men ziet het al aankomen: uiteindelijk wordt het elk voor zich – *Jeder für sich und Gott gegen alle* – en reïntegratie is dan al onmogelijk. Tenslotte zal men ook de solidariteit met zichzelf weigeren: de jongeman in de kracht van zijn

jaren zal niet langer willen sparen voor het pensioen van de armlastige ouderling die hij misschien zal worden. Want daar draait het op uit als men de toer van het egoïsme opgaat: eenmaal het ego al het andere heeft vernietigd, is het zelf aan de beurt.

Nationalisme verwijst naar het Latijnse *natus*, van *nasci*, dat betekent *geboren worden*. De nationalist viert zijn vaderland en zijn volk maar helaas voor hem is hij een anachronisme. De vermenging van alle mensen en hun niet aflatende trek, de multiculturele wereldsteden en de symfonie van ontelbare tongen en talen domineren het hedendaagse theater van de werkelijkheid.

Maar hebben de internationalisten het dan bij het rechte eind? Zij die er eens en voorgoed de gelijkheid inhameren en die derhalve alle koppen die uitsteken boven de rest, zonder mededogen afmaaïen? Edoch, de geschiedenis heeft genoeg aan één Stalin en aan één Mao Zedong, het idee aan de gelijkmaking in de heropvoedingskampen maakt ons ook vandaag nog misse-lijk.

En de rebelse christenen dan, die de almachtige God van het jodendom verwerpen en die de goddelijke status reserveren voor "de minsten van de Zijnen", de vervolgd en de treurende en alle andere machtelozen waarover de Zaligsprekingen het hebben? Zij vergoddelijken de onmacht en in beginsel zijn zij dan ook volstrekt a-politiek. De politiek vloekt met het christendom, zij blijkt een heilloze bedrijvigheid die de wereld nimmer vooruit kan helpen en die tot mislukken is gedoemd. Wat komen die zogenaamde christenen nog zoeken in het theater van de macht als het niet de dood is van hun eigen ziel?

En zo rest ons alleen nog het gebed: "Heer, hoed ons ervoor dat wij hen ooit ernstig nemen, de machtswellustelingen met hun mooie praatjes voor de vaak".

*Denn wir haben hier
keine bleibende Stadt,*

*sondern die zukünftige suchen wir.*²⁵²

9. Barst de hel nu los?

In de week voor de verkiezingen van 2014 stelde de auteur deze aan een kandidaat politicus voor de N-VA de vraag of hij dan niet langer bereid was om het asielrecht te verdedigen zoals overeengekomen binnen de Verenigde Naties in 1948. De inschrijving van het asielrecht in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens kwam er immers nadat in de Tweede Wereldoorlog 600.000 joden stierven in de concentratiekampen van de nazi's en miljoenen mensen op de vlucht voor Hitler verborgen werden in de huizen van barmhartige burgers die aldus hun eigen leven riskeerden. Is het dan geen goede zaak dat de VN, waartoe intussen alle landen ter wereld behoren (behalve dan die 'onlanden' zoals Antarctica, de bezette Sahara en het Vaticaan) zich engageren om mensen op de vlucht voor nieuwe Hitlers op te vangen? Zijn antwoord luidde prompt dat dit wel heel lang geleden was! Maar kijk, reeds de volgende dag, op de vooravond van de verkiezingen, is er in het hart van de Europese hoofdstad een politieke aanslag met drie doden in het joods museum²⁵³.

Rechts wint de verkiezingen. Vooreerst dient opgemerkt dat 'rechts' een veel te verbloemende term is om die bloeddorstige partijen aan te duiden die plooiën voor de nieuwe dictaturen van het geld. In Frankrijk werd het extreem-rechtse Front National van Marine Le Pen de grootste partij van het land²⁵⁴, in België is er de N-VA maar ook de achterban van VLD-er Maggie De Block, in Oostenrijk de FPO, in Italië de Lega Nord en in Nederland de PVV van Wilders: deze extreem-rechtse partijen, samen goed voor straks een derde van de Europese stemmen, blijken achter de schermen allemaal

252 Hebrreeën 13:14 zoals in *Ein Deutsches Requiem* (1868) van Johannes Brahms

253 <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/regio/brussel/2.33642>

254 Alleen al het extreem-rechtse FN levert nu 24 zetels in het Europese parlement.

handen op één buik.²⁵⁵ De tellingen zijn nog niet rond of reeds op dinsdag 28 mei 2014 maakt de Franse politie zich op om met groots machtsvertoon een dreigende schurftuitbraak te gaan bekampen in Calais. Daar immers bevinden zich in vluchtelingenkampen zowat achthonderd mensen die er wachten op een oversteek naar Engeland. Zij worden omsingeld om vervolgens te worden verjaagd.²⁵⁶

Het is beslist geen toeval dat intussen in Oost-Europa de hel is losgebarsten: Oekraïne is nu in een echte oorlog met Rusland verzeild geraakt. De situatie is best complex maar niet alleen volgens Vladimir Putin is ook daar extreem-rechts verantwoordelijk voor de onlusten.

Het nieuwe rechts-extremisme lijkt wel een (misplaatste) reactie van het rijke Westen op de toevloed van armlastige vluchtelingen en het is vooral verontwaardigend wegens de ongehoorde genadeloosheid waarmee zijn aanhangers waarvan velen heden veeleer in kathedralen dan in huizen wonen, de geheel dakloze bedelaars bejegenen. De escalatie van die polarisering kan slechts in oorlog resulteren en alleen een al onverhoopt ethisch reveil kan de zich vandaag ontwikkelende en even genadeloze oorlogslogica nog breken...²⁵⁷

255 In Engeland haalt de anti-Europese partij van Nigel Farage 23 zetels maar die sluit zich vooralsnog niet aan bij de andere rechts-extremisten. Zie ook: <http://www.gva.be/nieuws/europese-verkiezingen/aid1590948/marine-le-pen-wil-extreem-rechtse-fractie-in-europa.aspx>

256 <http://www.demorgen.be/dm/nl/990/Buitenland/article/detail/1901469/2014/05/28/Franse-politie-ontruimt-vluchtelingenkampen-Calais.dhtml>

257 Tekst d.d. 26 april tot 28 mei 2014.

Overbevolking of niet? Geboortebeperking of niet?

Een interview met Omsk Van Togenbirger

- Omsk Van Togenbirger, het lijkt erop dat men inzake het probleem van de overbevolking maar wat blijft aanmodderen, terwijl de omvang van deze dreiging voor de gehele mensheid onmiskenbaar danig groot is; hebt gij een uitleg voor dit talmen? Is hier sprake van defaitisme? Of is het lethargie? Of nog iets anders?

OVT: - Laat ik eerst herhalen dat men pas kan spreken over een *over*bevolking van zodra de bevolking van een stuk grond te groot is om met de opbrengst van die grond gevoed te kunnen worden. In feite is dit uiteraard onmogelijk, maar goed, we willen de hongerdood – de zogenaamde 'Malthusiaanse catastrofe' – voor zijn. Wel, om te beginnen moet een onderscheid gemaakt worden tussen noden en preferenties, want wat wil het volk dan eten, nietwaar? En ik bedoel: is men tevreden met graan en groenten of wil men vlees in de kuip? Iedereen weet immers dat vleeseters vele keren meer grond nodig hebben dan vegetariërs. Heel concreet betekent dit dat als de aarde tien miljard vleeseters kan dragen, zij omzeggens voor hetzelfde geld misschien wel in de behoeften van honderd miljard vegetariërs kon voorzien. Iedereen weet ook dat de helft van het voedsel gewoon wordt weggegooid en vaak reeds vooraleer het verkocht wordt, bijvoorbeeld om de marktprijs te beïnvloeden met het oog op geldelijk gewin. Zonder het kapitalistische systeem dat deze verspilling veroorzaakt, kon de aarde derhalve tweéhonderd miljard vegetariërs voeden. Iedereen weet dat vele mensen zich gewoon dood eten: zij eten soms zeven keer meer dan nodig, worden daardoor ook zeer zwaar en omdat zij dan zo zwaar zijn, moeten ze ook veel meer blijven eten om hun lichaamsfuncties in stand te houden. De helft van de mensen zijn te dik: zonder hen zouden er op aarde dus nog eens zeventienhonderd miljard bij kunnen. En hebt u al eens iemand ho-

ren klagen over de honden en de vele andere huisdieren die men er op na houdt, of zeg maar dat men ze *kweekt*, louter voor de luxe? Edoch, gezelschapsdieren waren geheel overbodig indien wij het wat beter konden vinden met elkaar. En dan is er naast het verbruik uiteraard nog het afval. Vandaag wordt het afval nog steeds niet verrekend in de verbruikskosten. Jaarlijks wordt bijvoorbeeld zowat zeshonderdvijftig miljoen ton aan plastics geproduceerd waarvan geen gram recycleerbaar is. Het gaat dus om de onophoudelijke productie van een gigantische afvalberg die ruimte inneemt en die derhalve de beschikbare ruimte gestaag doet inkrimpen, wat eigenlijk wil zeggen dat het afval onze aarde almaar kleiner maakt. En we hebben het nog niet eens gehad over afval als vergif, want ook alles wat door het afval vergiftigd wordt, is niet langer eetbaar. En hiermee wil ik alleen maar dit zeggen: vooraleer men gaat denken aan het verbieden of het onmogelijk maken van geboortes door geboortenbeperking, sterilisatie en nog andere drastische maatregelen die raken aan de fundamentele vrijheden van de mens, zou men eerst eens moeten kijken waar het schoentje knelt. Ik weet het wel, de rijken willen vlees blijven eten, zij willen duizend keer meer kunnen blijven verbruiken dan de paria's, en om die voorrechten te beschermen, moet de wereldbevolking dan maar worden ingeperkt, maar wie durft dat nog ethisch verantwoord te noemen in een tijd waarin de waarde van de *gelijkheid* van de Franse Revolutie nu al ruim twee eeuwen tot ons collectief bewustzijn zou moeten doorgedrongen zijn?

- Maar beweert u nu dat de overbevolking geen probleem is?

OVT: - Ik beweer dat niet de overbevolking het probleem is. De zogenaamde overbevolking is een schijnprobleem dat wordt opgehangen door een bepaald segment van de bevolking met de bedoeling een ander probleem te verkappen, namelijk dat van de ongelijkheid, en het zijn uitgerekend de probleemvervalsers die de ongelijkheid in stand willen houden omdat zij behoren tot de bevoorrechte klasse. Op aarde is er plaats voor heel veel armen terwijl het aantal van de rijken beperkt moet blijven. In feite zijn er rijken teveel maar de rijken schui-

ven de schuld door naar de armen, die op deze wijze twee keer boeten: de gedupeerden krijgen de schuld voor wat hen wordt aangedaan. En zo kom ik tot een tweede punt: er zijn geen rijken denkbaar zonder armen omdat voor de rijkdom van elke rijke zowat vijftig slaven garant staan. Alle rijkdom immers is afkomstig uit arbeid, terwijl alle arbeid geleverd wordt door de armen. Zoals ook u wel weet, werken de mensen niet als zij daartoe niet worden gedwongen, en zodoende werken slechts diegenen die noodlijdend zijn, hongerig of armlastig. Eenmaal rijk, stopt een mens met al zijn werkzaamheden en amuseert hij zich met de meest vergezochte tijdverdrijselen die geen enkel nut meer kunnen hebben. Rijkelui spelen alleen nog golf.

- Maar ontkent gij dan dat het in leven houden van de armen en het verhinderen van eventuele sterilisatieprogramma's het probleem alleen maar kan doen toenemen?

- OVT: Geloofst gij nu echt dat men de armoede kon uitroeien door het aantal armen terug te dringen middels bijvoorbeeld sterilisatie?

- Ten tijde van de natuurramp in Haïti pleitte een vooraanstaand Vlaams ethicus ervoor om aan de arme vrouwen aldaar een geldsom aan te bieden in ruil voor hun sterilisatie en de beroemde sir David Attenborough pleit zelfs voor het stopzetten van voedselhulp aan arme Afrikanen omdat zij zich anders vermenigvuldigen, wat zijns inziens het probleem van de armoede alleen maar kan doen toenemen.

- Allerlei beroemdheden vertellen allerlei onzin en die wordt uiteraard ook nog geslikt door een massa van meelopers; het populisme is een echte plaag geworden waar de armslag van het meerderheidsbeginsel tekort doet aan de rechten van de minderheden; maar laat ik eerst toch nog eens herhalen dat het een kostelijke illusie is, te wijten aan kortzichtigheid en onwetendheid, om te geloven dat er in deze wereld rijken konden bestaan zonder armen.

Zoals iedereen intussen ook wel weet, is het *zogenaamde* geluk – want in feite gaat het om een bedrieglijk *geluksgevoel* –

alvast in onze contreien ongelukkiglijk een kwestie geworden van sociale vergelijking: mensen identificeren geluk hier namelijk verkeerdelijk met winnaarschap omdat zij in deze prestatie maatschappij niet langer elkaars medewerkers zijn maar elkanders concurrenten. Op wedijver valt niets aan te merken zolang het allemaal een beetje sportief blijft en dat wil zeggen speels; maar buiten het spel, in de ongespeelde, harde werkelijkheid, gaan de verliezers uiteindelijk dood als een bijzondere regelgeving ontbreekt die zulks verhindert. Hoe dan ook zorgt de concurrentieslag voor een polarisering van de bevolking in, enerzijds, extreem rijken en, anderzijds, extreem armen.

Maar vaak wordt over het hoofd gezien dat die polarisering alerminst het gevolg is van een groot verschil in prestatiebekwaamheid bij de mensen onderling; veel vaker immers zorgen durf, valsspelen en een verregaande immoraliteit voor exuberante winsten en voor succes. Iedereen weet toch dat multinationals die miljardenwinsten boeken, hun succes heel vaak te danken hebben aan slavernij en kinderarbeid in gebieden waar de wetgeving en de controle op uitbuiting te wensen overlaat? Iedereen weet dat mensen die teveel hebben, hun geld via de banken tegen woekerintresten uitlenen aan mensen die tekorten lijden. Over het uitlenen van geld tegen woekerintresten kan men bezwaarlijk zeggen dat dit werken is, of vergis ik mij? En vertel mij dan ook eens hoe armen die leningen moeten aangaan hun schulden kunnen terugbetalen als ze het niet doen door hard te werken? Indien zij het konden doen zoals de rijken, dan waren zij immers helemaal niet arm! Dat er geen rijken denkbaar zijn zonder armen, wil daarom ook zeggen dat rijkdom meestal aan uitbuiting toe te schrijven is.

- Haïti is daar een schoolvoorbeeld van?

OVT: - Haïti is een land van slaven die sinds oudsher voor de rijkdommen van het Westen hebben gezorgd. Christoffel Columbus ontdekte het in 1492 en noemde het eiland waarvan Haïti de westelijke helft vormt, *Hispaniola (La Isla de Española of Het Eiland van Spanje)* – het oostelijke stuk is de huidige Dominicaanse Republiek; het was bevolkt met Taïno-india-

nen die alras uitstierven ingevolge dwangarbeid en westerse ziekten; zij werden vervangen door honderdduizenden uit Afrika geïmporteerde slaven die er werkten op de suiker- en koffieplantages uitgebaat door de Fransen. Die slavernij duurde tot de slavenopstand die volgde op de Franse Revolutie, maar het land werd onder de knoet gehouden. Van 1915 tot 1934 werd Haïti door de VS bezet; er volgden jaren van instabiliteit en van 1957 tot 1986 regeerden de corrupte en repressieve regimes van Papa Doc en Baby Doc die zowat 50.000 Haïtianen vermoordden naast nog meer verkrachtingen en martelingen. Na enkele staatsgrepen kwam in 1991 Aristide met tussenpozen aan de macht en sinds 2006 is Préval er president met de hulp van VN-troepen. De huidige Haïtianen zijn de nazaten van de Afrikaanse neger-slaven; er werken nog een half miljoen kind-slaven, 'retaveks' genoemd. Haïti is zowat het armste land op aarde.

De ecologische voetafdruk van deze mensen – hun verbruik en afvalproductie – is quasi nihil: zij produceren welvaart voor anderen en zelf bevullen zij helemaal niets, integendeel. U weet toch dat vrachtschepen onze afgedankte computers naar Haïti brengen alwaar ze belanden op een gigantisch vuilnisbelt waar kleine kinderen die niets te eten hebben er het koper en alles wat nog bruikbaar is weer uithalen en zij zodoende de kostbare en beperkte grondstoffen zo goed mogelijk recyclen? Wie durft te beweren dat het uitgerekend deze arme kinderen zijn die de wereld overbevolken en die dus alles opvreten en ook nog bergen afval voortbrengen? Het zullen alvast geen geleerden zijn die dergelijke onzin vertellen en evenmin lui met enig ethisch besef, maar ik heb het nog gezegd: om te weten hoe laat het is, moet men allerminst bij de horlogemaker wezen.

- Maar laten we eens een concreet voorbeeld nemen, het voorbeeld van het onvruchtbare land in barre weersomstandigheden die ervoor zorgen dat de oogsten keer op keer mislukken: kan men dulden dat een volk dat daar wil overleven, dat poogt te doen door zoveel mogelijk kinderen ter wereld te brengen in de hoop dat enkelen daarvan, de allersterksten, het wel zullen

halen? Is het niet een beetje cynisch om daar het recht van de sterkste te laten spelen terwijl wij toch over de mogelijkheid beschikken om in te grijpen, bij voorbeeld met sterilisatie of met anticonceptiva?

OVT: - De zaak is wel dat de mensen van ter plekke sterilisatie en anticonceptiva afwijzen omdat zij nu eenmaal kinderen willen. Om heel begrijpelijke redenen, want kinderen zijn in dergelijke streken de enige rijkdom in de betekenis van een verzekering voor de toekomst: er is ginder namelijk geen sociale zekerheid en dus ook geen pensioen! Wie in die gebieden kinderloos oud wordt, is ten dode opgeschreven want wie zal voor hem of voor haar zorgen? Dat probleem lost men niet op door geboortebeperving omdat dit vloekt met de wet van het soortbehoud; men lost het op met het pensioenrecht. En ga maar na: in landen waar mensen financieel onafhankelijk zijn van hun kinderen, worden de gezinnen kleiner; soms zelfs zo klein dat de betaalbaarheid van de pensioenen op de helling komt te staan. Sociale zekerheid is een element van onze beschaving en waar beschaving ontbreekt, neemt de natuur het over en geldt het recht van de sterkste: men houdt zoveel mogelijk kinderen om de kans op het voortbestaan van de soort zo groot mogelijk te maken, alle individuele leed ten spijt. Het getuigt van een jammerlijke zelfoverschatting om te geloven dat men aan de natuur een verbod kon opleggen; de enige remedie bestaat erin haar te verschalken... middels een betrouwbaar solidariteitsstelsel.²⁵⁸

Het 'Beest' en het Sinksenvuur

Men spreekt van "groot machtsvertoon" wanneer men het anno mei 2014 heeft over de landing in Melsbroek van de president van de Verenigde Staten en over zijn verplaatsingen in een ge-

258 Tekst d.d. 2 en 3 juni 2014.

pantserde limousine geflankeerd door veiligheidsagenten; de straten worden afgezet, het presidentiële hotel hermetisch afgesloten en het verkeer ligt lam in heel Brussel. Maar getuigt het van macht als men er fortuinen tegenaan moet gooien om zich wat te kunnen beveiligen of getuigt dat juist van angst en onmacht? De allersterkste en derhalve de meest *gevreesde* man ter wereld blijkt ook de meest *bevreesde*; zijn allerkostbaarst geachte leven blijkt het meest kwetsbare. En wie denkt dan niet aan de bijbelse spreuk dat wie het zwaard hanteren, ook zullen omkomen door het zwaard?

Potentaten of machtswellustelingen zijn controlefreaks, wat wil zeggen dat zij elk vertrouwen in hun medemensen missen, die zij om die reden dan ook tot het uiterste manipuleren en waar blijkt dat zij van de goodwill van derden afhankelijk worden, kunnen zij ook relatief vlotjes overgaan tot een of andere vorm van doodslag. Om anderen aan zich ondergeschikt te maken, zullen potentaten zich het liefst als helden profileren terwijl zij in werkelijkheid uit benauwdheid handelen en de psychologie van dit gedrag is meermaals overduidelijk gebleken ter gelegenheid van rampen.

Uit het huidige onderzoek naar het vergaan in de nacht van 14 op 15 april 1912 van de 'unsinkable' Titanic met 1522 slachtoffers blijkt dat bij de reddingsoperatie de zwaksten het moesten ontgelden en ook nadat op 6 maart 1987 in Oostende 193 mensen het leven lieten bij het vergaan van de Herald of Free Enterprise, doken getuigenissen op van overlevenden die zeker geen gestand konden doen aan de verzuchting om eerst de vrouwen en de kinderen te redden. Bij het zinken van de Costa Concordia voor de Toscaanse kust op 13 januari 2012 waarbij 32 opvarenden het leven lieten, bleek de kapitein eerst zichzelf in veiligheid te hebben gebracht.

Eerst zichzelf op het droge brengen, doen kennelijk ook het merendeel van de kapiteins van onze naties: zij vergeten alvast nooit om de eigen 'prestaties' riant te vergoeden terwijl de cijfers onomstotelijk bewijzen dat de besparingen die zij menen te moeten doorvoeren, eerst de meest noodlijdenden treffen – zieken, minder-validen, ouderen en kinderen – en er hoeft nog

maar gewag te worden gemaakt over een rijkentaks, of de 'ondernemers' die niet zelden hun fortuin danken aan kinderslavernij in veraf gelegen gebieden, dreigen ermee te zullen uitwijken.

Alleen in de romantische cinema van Charlie Chaplin worden bloedmooie vrouwen op zwervers verliefd – in het échte leven echter zijn armlastigen geheel onzichtbaar en dit ingevolge de wet uit de waarnemingspsychologie die stelt dat pas datgene wordt opgemerkt wat een gevaar inhoudt. Met andere woorden geldt in deze perverse wereld dat respect iets is wat moet afgedwongen worden zodat slechts zij worden ontzien die anderen bedreigen.

Hoe paradoxaal het ook moge klinken: machtsvertoon is blijk geven van vrees en zwakte en wellicht om deze reden wil alvast de God van het Christendom in deze wereld de machteloze bij uitstek zijn. *Machtsvertoon* is daarom ook even onverenigbaar met *macht* als de schijn der dingen met hun wezen, en die wet lijkt wel voortgesprongen uit het zo gladde probleem van de zelfreferentie waar geen mens omheen kan.

Kennelijk alleen in de taal wordt zichtbaar wat anders fataal aan elke blik ontsnapt en op die wijze wordt het kwaad dat, zoals Dante het betoogt, als een worm vreet aan het hart der aarde, enigszins getemd. Vurige tongen banen zich een weg waar de dood de tongen van vlees het zwijgen oplegt en zij vermenigvuldigen zich omdat dit het wezen van de waarheid is, dat zij niet zwijgen kan. En zij heeft geen praalwagens nodig en geen tanks geflankeerd met veiligheidsagenten.²⁵⁹

259 Tekst d.d. Sinksen 2014.

Onze economie...

Vandaag is het allemaal economie wat de klok slaat; economie wordt beschouwd als de onmisbare grondslag van ons bestaan; regeringsleiders saneren en reorganiseren, maken banken gezond en herschikken de uitgaven, brengen de import en de export in evenwicht en houden het reilen en zeilen van de munt in de gaten want zonder de economie is niets mogelijk, zo houden zij ons voor: de economie is de basis voor al wat is. En zo dikwijls hebben zij ons dit refrein voorgezegd dat wij het inmiddels in koor zijn gaan meezingen. En kijk: de pastoor werd vervangen door de filiaalhouder van de bank, zoals de bankgebouwen ook de hedendaagse kathedralen zijn gaan vervangen; want daar is het dat de biecht wordt afgenomen, dat de schulden worden gemaakt en vereffend, dat het leven wordt gepland alsook de dood én het hiernamaals. En andermaal weze het onder de aandacht gebracht dat het ons zo dikwijls werd voorgezegd dat wij het zijn gaan nazingen in koor: de economie is de grondslag van het leven, zij is onze moeder; het gouden kalf voorwaar is onze vader die wij dan ook aanbidden en voor wie wij bereid zijn het eigen leven te geven en, in navolging van de aartsvader, ook dat van onze kinderen.

De oorsprong van die gemene leugen ligt uiteraard in de verwisseling van de middelen met de doelen. Ooit trok men naar de markt met aardappelen geladen, aldaar verkocht men die voor een som geld en men kocht er een mand eieren mee. De ene waar werd tegen de andere geruild en het ruilmiddel was geld. Vandaag trekt men naar de markt met een som geld, men koopt daarmee een mand eieren die men daar weer verkoopt, waarna men terugkeert met een grotere som geld. Het bezit van de handelaar is niet langer een vracht aardappelen, eieren of nog een andere waar: het is zijn geld. En het ruilmiddel is niet langer geld: het zijn de waren. De waren zijn tot middel gedegradeerd en het middel werd verheven tot doel. Aardappelen mogen vernietigd worden om schaarste te creëren en aldus hun prijs de hoogte in te jagen, want steeds meer geld is het

doel, het geld moet 'groeien'. Intussen wordt vergeten dat deze carroussel wel zot moet draaien want men mag dan alles in het werk stellen om het geld te laten groeien: de groei van het geld is een illusie, geld leeft immers niet, geld is oneetbaar en volstrekt onbruikbaar als men zich (collectief) niet voorliegt dat het anders is, al moet worden toegegeven dat men met een munt wel een tafel kan stutten als deze lijdt aan een zwevende vierde poot.

Het geld vertegenwoordigt waren, bijvoorbeeld eetwaren, maar niet het geld doch die waren zelf hebben wij nodig om te kunnen leven. Dat wij aan het leven kunnen participeren of dat wij kunnen leven zonder meer, is niet te danken aan het geld, of aan de economie, maar aan ons dagelijks brood. Brood voedt ons, als wij het hebben, maar er zijn lieden die ons de weg proberen te versperren om het te verwerven, en zij doen dat met geweld. Vandaag heeft dat geweld de gedaante gekregen van het geld.

Brood is gebakken meel uit graan dat op de akkers groeit. Wie zich wensen te voeden, behoeven naast arbeid in principe niets meer dan graan en land en dat alles vindt men naar hartelust in de natuur. Edoch, sinds geruime tijd hebben geweldenaars beslag gelegd op de natuur: zij weigeren te erkennen dat het land er is voor wie het bewerken en ze eigenen het zich toe met geweld terwijl ze zelf allerminst bereid zijn tot arbeid in het zweet van hun aanschijn. En zo gaat het er gestaag op gelijken dat het geld is wat men nodig heeft om zich te voeden: men aanbidt niet langer moeder natuur, het land of de koe die melk geeft, doch een kalf vervaardigd uit goud. Geweldenaars zijn erin geslaagd om het gros van ons te laten geloven dat zijzelf de goddelijke schenkers van het leven zijn; het is immers bij hen dat men voortaan moet aankloppen om gebruik te kunnen maken van middelen die oorspronkelijk natuurlijk zijn van aard zoals ook wijzelf natuur zijn. De natuur behoort ons toe omdat wij zelf tot de natuur behoren maar een zeker kwaad heeft die natuurlijke eenheid gespleten en pleegt systematisch chantage. Als wij erkennen dat de economie de basis is van ons leven, dan kapituleren wij voor een geweldenaar die het

allerminst goed voorheeft met ons, met de natuur en met het leven. En dat de natuur systematisch om zeep gaat, is geen toeval: aan de vruchten kent men de boom. Edoch, hier zijn geen vruchten want hier is ook geen boom; hier is alleen de duivel doende die in zijn naijver de Schepper zelf naar de kroon steekt: hij neemt de schepping te baat zoals het hem uitkomt en derhalve degradeert hij haar van doel tot middel – tot zijn middel waarmee hij een wereld 'herschept' waarvan hijzelf de god kan spelen. Maar is het geen onwereld, daar hij aan wie hem tegenspreken, alras het leven ontnemt?

En zo is het vandaag allemaal economie wat de klok slaat. We zijn immers bang voor het eigen hachje en dus belijden wij dat het niet zuurstof is wat wij nodig hebben om in leven te kunnen blijven, doch geld. Met dat geld immers kunnen wij ademen aan de automaten die ophangen in de straten van onze steden, onleefbaar door smog uit de geprivatiseerde natuur die onze fabrieken zijn. De toegang tot de akkers die wij nodig hebben voor ons dagelijks brood, wordt versperd door huurlingen met geweren. Niet door mensen, wel te verstaan, maar door huurlingen, want ook zij geloven dat zij niet kunnen zonder het geld waarmee zij worden ingehuurd om aan allen die niet betalen, de toegang tot de akkers te versperren. Men ziet wel dat dit plaatje in wezen makkelijk te doorprikken is; dat het volstaat om te verzaken aan het gouden kalf teneinde weer vrij toegang te verkrijgen tot de koe die melk en leven schenkt, tot de akkers, tot het dagelijks brood en tot het leven zonder meer. Wat houdt ons tegen?

Maar de leugen hier ter sprake is zo groot dat ze wel zichzelf de das moet omdoen. Onze economie draait op bedrijven die er hoe langer hoe minder naar streven om het goede voort te brengen of om ook maar iets voort te brengen zonder meer; zij wensen daarentegen alleen nog op te slokken of winst te maken. Winst maken betekent wezenlijk: meer nemen dan wat men geeft. Rijk wordt men als het verschil in waarde tussen het gegevene en wat men ervoor terugvordert, groter is dan het werk dat men daarin investeert – maar is dat niet een vorm van diefstal? Onze economie elimineert genadeloos bedrijven die

geen winst maken, maar het is helemaal niet moeilijk om te begrijpen dat een economie met slechts bedrijven die meer nemen dan ze geven, helemaal geen zoden aan de dijk kan brengen en dat de 'winst' die aldus wordt geboekt, van érgens komen moet en daarom ook een kostelijke illusie zal zijn als niet tegelijk een ongeziene slavernij, desnoods aan de andere kant van de aardbol, in stand gehouden wordt. Het standpunt bijtreden dat wij ons leven danken aan onze economie, betekent daarom tevens instemmen met het systeem van de slavernij, het in stand houden en bevorderen. Niets meer en ook niets minder dan dat.²⁶⁰

Panem et circenses

Dertig jaar na de kruisiging van Jezus Christus kwamen de joden in opstand tegen de Romeinse bezetter. In 70 na Christus werd die opstand onderdrukt waarbij Jeruzalem verwoest werd en geplunderd en de 'Tweede Tempel' in brand gestoken.²⁶¹ (1) Van 72 tot 80 werd met de buit van die plundering van Jeruzalem in het centrum van Rome het Flavisch amfitheater (het Colosseum) gebouwd, het grootste circus ter wereld, voor het vermaak van het Romeinse volk. De grote Romeinse satire-dichter Juvenalis (°60 en † tussen 133 en 140) die het wangedrag van de heidense rijke Romeinen aan de kaak stelde en sympathiseerde met de armen op wiens kap zij grote sier maakten, spreekt in dat verband in *Satire X* (vers 81) over *panem et circenses* ("brood en spelen").²⁶² (2)

Tweeduizend jaar later zijn dezelfde barbaarse taferelen nog steeds schering en inslag. Tegen het WK Voetbal 2014 in de

260 Tekst d.d. 10 juni 2014.

261 Eén muur van die tempel staat nog overeind: het is de zogenaamde Klaagmuur.

262 *Satire X*, verzen 77-81:

luxueuze massacontainer van het Maracaña-stadion²⁶³ (3) naast de favelas (de krottenwijken) in het Braziliaanse Rio de Janeiro werd reeds geprotesteerd in de zogenaamde Braziliaanse Lente of de Azijnopstand van 2013 die meer dan twee miljoen Brazilianen op de been bracht²⁶⁴ (4) en bij de protesten in mei 2014 werd geëist dat het WK-voetbalgeld – zowat tien miljard euro – zou gaan naar gezondheidszorg, onderwijs en huisvesting.²⁶⁵²⁶⁶

Het bezuinigingsscenario en wat het verbergt

Het is haast niet te geloven maar tot de allerlaatste man blijkt er gewoon in te trappen, in het zo lustig gezongen wijsje van de levensnoodzakelijke bezuinigingen. Het werkwoord alleen al – 'bezuinigen' – klinkt dermate redelijk en moederlijk, dat geen zinnig mens kan tegenpruttelen zonder zich onnoemelijk schuldig te gaan voelen. Geen mens haalt het in zijn hoofd om achter het besparingsscenario iets heel anders, iets bedrieglijks

263 [http://nl.wikipedia.org/wiki/Maracan%C3%A3_\(stadion\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Maracan%C3%A3_(stadion))

264 De benaming 'Azijnopstand' vindt zijn oorsprong hierin dat de betogers azijn meenamen om zich te beschermen tegen traangas – tientallen betogers werden gearresteerd voor het bezit van een fles azijn...

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Azijnopstand>

265 <http://www.taalblad.be/e-zine/focus/wk-voetbal-2014-sociaal-protest-tegen-dure-voetbaltempels/1201.html> ; verdere verwijzingen:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Romeinse_Rijk ;

http://nl.wikipedia.org/wiki/Jeruzalem#Onder_Romeins_bewind ; <http://nl.wikipedia.org/wiki/Juvenalis>

<http://www.thelatinlibrary.com/juvenal/10.shtml> ;

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Wereldkampioenschap voetbal 2014#Kritiek>

266 Tekst d.d. 18 juni 2014.

te gaan zoeken. Het gezond verstand verbiedt het om het goede van bezuinigingen in twijfel te trekken. Nochtans is het een feit dat de zogenaamde bezuinigingen een verkapping zijn van een heel andere en veel minder fraaie activiteit, namelijk ordinaire diefstal.

Bezuinigen is het beperken van de uitgaven met het oog op het tegengaan van verliezen. Maar iedereen begrijpt uiteraard dat in een economie die rijkdom identificeert met een kapitaal aan geld, de verliezen van *werkelijke* rijkdommen helemaal niet kunnen worden bestreden met het beperken van de *geldelijke* uitgaven. Waar dit inzicht ontbreekt, gedraagt men zich zoals lieden die geloven dat zij armoede kunnen bestrijden door geldbiljetten bij te drukken. In dat laatste geval krimpt de waarde van het geld in dezelfde mate waarin er meer geld in omloop wordt gebracht. In het eerste geval – waar men zijn uitgaven terugschroeft – treedt de krimp op in het geld dat men op die manier meer overhoudt. Wie geloven dat bezuinigingen de rijkdom doen toenemen, zijn even naïef als wie denken dat men datzelfde bereikt met het in omloop brengen van meer geld.

Een goede koop sluiten is een uitgave doen van een som geld waarvoor men een waar terugkrijgt die de koopsom waard of meer dan waard is en in dat geval wint men bij elke koop of bij elke goede uitgave. De logica zelf gebiedt om aan te nemen dat daar waar men bezuinigt, men de kans op het maken van de genoemde winst *a priori* volledig uitsluit. En omdat in een economie zoals de huidige elke stilstand in feite een achteruitgang betekent, zal het effect van bezuinigingen dan ook exact tegenovergesteld zijn aan de bedoelingen van de bespaarder: naarmate er meer bezuinigd wordt, nemen de momenten van economische stilstand toe, met het onvermijdelijke gevolg van verarming.

Bezuinigingen kunnen de feitelijke rijkdom helemaal niet doen toenemen en het tegendeel is veeleer het geval omdat bij elke aankoop waarbij met gelden wordt betaald, een slechts veronderstelde waarde wordt geruild tegen een reële. En hier dient men oog te hebben voor een bijzonderheid die zich verbergt

achter de schermen: mensen met macht kunnen de geldmassa doen toenemen maar niet de rijkdom, die immers alleen door arbeid groter wordt – arbeid geleverd door mensen zonder macht. Mensen zonder macht daarentegen kunnen aan de geldmassa helemaal niets wijzigen. En die bijzondere ongelijkheid resulteert in een onrecht dat zich in onze economie verbergt: machthebbers zijn in staat om alle reële rijkdom naar zich toe te halen doordat alleen zij beschikken over de mogelijkheid om de geldmassa te manipuleren en daardoor ook diegenen die zij hebben kunnen doen geloven dat zij van het geld afhankelijk zijn. Door bezuinigingen op te leggen aan het volk, wordt het volk in de illusie gebracht dat het meer overhoudt voor zichzelf, terwijl in werkelijkheid uiteraard precies het tegenovergestelde het geval is: bezuinigen is geld onthouden aan het volk waardoor het minder rijkdom naar zich toe kan trekken zodat er nog meer rijkdom overblijft voor wie het volk manipuleren.

Bezuinigingen gebeuren immers niet door politici in naam van het volk – dat scenario is enkel schijn. Politici gehoorzamen zoals elk ander aan de regel dat men het woord spreekt van wie men het brood eet: zij dienen wie hen aan de macht brachten en dat zijn de kapitaalkrachtigen, de banken. De banken teren op het volk middels een vernuftig doch eenvoudig systeem. Zij werken niet en produceren daarom ook helemaal geen reële rijkdom. Zij verdienen wel geld en zij doen dat door het installeren van een opmerkelijke ongelijkheid. Voor het geld dat zij uitlenen aan het volk vragen zij immers intresten die veel hoger liggen dan deze die zij geven aan het volk wanneer het zijn eigen gelden uitleent aan de banken. Als het volk zijn gelden uitleent aan de banken, wordt zulks niet 'uitlenen' genoemd maar wel 'beleggen' en die benaming verbloemt het feit dat de banken in feite geld lenen bij het volk en derhalve even noodlijdend zijn als alle anderen die gaan lenen. De verraderlijke term 'beleggen' suggereert dat het volk dankbaarheid zou verschuldigd zijn aan de banken die aldus het volk in de gelegenheid zouden stellen iets te verdienen aan deze handel, terwijl het tegendeel het geval is omwille van de genoemde ongelijkheid. De intresten die de banken vragen aan het volk

voor het lenen van gelden, liggen immers heel wat hoger dan deze die zij aan het volk teruggeven wanneer zij bij het volk gaan lenen en die ongelijkheid verkapt niets minder dan een georganiseerde roof. Die roof wordt bovendien aangezwengeld met de carroussel van de staatsschuld, die inhoudt dat het volk tot in de eeuwigheid door politici in haar naam gemaakte schulden moet aflossen bij de banken.

Het bezuinigingsscenario houdt in: het plaatsen van een rem op het aangaan van nog meer leningen bij de banken om die ene reden dat men in het andere geval niet meer in staat zal zijn om de gemaakte schulden in te lossen. Dat de schuldeisers – de banken – herhaaldelijk dienen gered te worden door het volk en wel middels overheveling door politici van enorme kapitalen uit de aan het volk toebehorende staatskas naar de banken, is een feit dat het geldspel en de politiek in al hun potsierlijkheid aan de kaak stelt. Dat het volk dit laat gebeuren, getuigt misschien niet zozeer van domheid maar daarentegen van de diepe wijsheid die de waarde van de dingen kent en ook begrijpt: alle rijkdom stamt uit arbeid die om die reden adelt en geld is volstrekt waardeloos waar onder de mensen liefde heerst.²⁶⁷

267 Tekst d.d. 28 juni 2014.

Inhoudsopgave

“Niet nuttige mensen” en andere waanzin.....	9
Werkloosheid - een leugen zonder gelijke.....	14
De lange baan.....	33
Bezit en bezetenheid.....	38
Schuld en bezit.....	43
Een beknopte beschouwing over 'hedendaagse kunst'.....	45
Het klatergouden kalf.....	53
Van ruilmiddel tot god.....	56
Brave new world: de mens als borg voor de duivel.....	61
Het Mattheüseffect of de Lucasprofetie?.....	64
De tol op de waarheid.....	67
Sociale status en spilzucht.....	73
Kapitalisme en stuurloosheid.....	78
Adieu, welvaart?.....	82
Kinderarbeid, organenhandel, zwartwerk en Rechtspraak.....	90
De golem.....	94
Het leven als losprijs voor de Liefde.....	105
Wiens brood men eet.....	107
Lucht kopen.....	111
De ondergang door overvloed.....	112
De waarheid te koop?.....	114
Het geld en de bloemen des velds.....	117
Arbeid.....	119
Economie redden met ethische wet.....	122
Beethoven Academie.....	126
Christendom, wraak en vergeving.....	129
Het plaatsgebrek en de duivel.....	137
Ontbinding.....	142
Het christendom of de dood.....	145
Verkapte aanslagen.....	149
Geen geld, geen rechten?.....	153
De duivel in de kiem.....	155
Geld heeft geen geweten.....	159
Politiek georganiseerde afpersing.....	163
"Welcome to the machine!".....	164

De opeising der ultieme productiemiddelen.....	169
Over de geldcrisis. Een interview met Omsk Van Togenbirger De Waelekens.....	175
Staakt begot!.....	207
Vatte wie het vatten kan!.....	209
Genosuïcide in de opmars?.....	209
Minder werken is de boodschap!.....	214
De leugen, de mot in de munt.....	216
Staken tegen de achteruitgang.....	219
Na de (eerste) staking (van 30 januari 2012).....	221
Armoede als eerste christelijke plicht.....	223
Naar andere vormen van samenleven.....	226
Schuldeloosheid als bewijs van schuld.....	230
Smeren ze ons kanker aan?.....	232
De Verenigde Staten van Amerika, een kapitalistisch bolwerk.....	239
Het antwoord van Seattle aan het kapitalisme.....	247
Inbrekers en inbrekers.....	253
Kastelen rijzen alom uit de grond: het einde van het Westen?.....	257
Het waardevolle en de nep.....	261
De 'ziel' van ons monetair systeem: de nood als schuld.....	264
Het spook van de overproductie.....	273
Over het gebruik van de patiënt in de eenentwintigste eeuw.....	281
De EU, een junkie.....	290
2013 en het lot van Midas.....	293
Een duizelingwekkende provocatie.....	295
Over terrorisme.....	295
Beschaving in ontbinding.....	312
Belastingontduikers zijn volksplunderaars.....	315
Aan welke ziekte lijdt het geld?.....	317
Waterwegen.....	321
Leeffloners en afpersing.....	325
Schimmige kwalen en dure kuren.....	327
De terugkeer van de slavernij.....	331
Divide et impera!.....	334
De intrede van de chaos.....	337
"Uitsluiten van ernstige handicap".....	341
Reclamepanelen met voorbeeldfunctie!?!.....	343

Hedendaagse politiek, democratie en volksverraad.....	346
Nood versus recht, of: natuur tegenover cultuur.....	347
De slang die zichzelf in de staart bijt. Een beknopte beschouwing bij de Bilderbergconferentie 2013.....	352
Afstompende televisiereportages.....	356
De begroting.....	358
Het gouden kalf en het Kerstekind.....	359
Armoede.....	364
Waarheid en wereld.....	366
Saoedi-Arabië in de huidige tijd.....	377
Het 'onderricht' der 'grootmachten'.....	380
Het spook van de economische groei.....	383
Navid Sharifi en de rechtvaardige rechters.....	386
Het kwade doen verkeren in het goede.....	390
Het dreigende rijk van de satan.....	392
Hecatombe - hoe men te werk gaat.....	397
De prijs van een mens	400
Hoe heilig is de wet?.....	404
Liberalisme!?!.....	409
Apartheid.....	410
Ad majorem Dei gloriam.....	414
Een neo-nazi-regime in de maak?.....	416
De lelijke leugen van de loonlasten.....	418
Een Nobelprijswinnaar voor de Vrede over de gebeurlijke wieg van W.O.III.....	421
Het cryptofascisme in onze huidige maatschappij.....	423
Verkiezingen 2014.....	425
Overbevolking of niet? Geboortebeperving of niet?.....	450
Het 'Beest' en het Sinksenvuur	455
Onze economie.....	458
Panem et circenses.....	461
Het bezuinigingsscenario en wat het verbergt	462

